Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. január 1-én — 1. szám.

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Bárczytól

nem lehet csak ugy bucsut venni, mint a többiektől, akiket az uj idők uj posztra állitottak, vagy épen skartba tettek. Őt nagy és eredményes munka után diszes pozicióba emelték az események, amely pozició nem volt megfelelő az uj idők szellemének. Nem lehet senki ebben a városban, aki ne tudná, ne érezné, hogy a sulyos időkben, amikor a város kormányzásához nemcsak ész, tudás és rátermettség, de tapasztalat és sziv, veszedelmesen, fájdalmasan nagy sziv is kell: akkor nem lehet Bárczy Istvánt nélkülözni.

Ne értessünk félre, nem a főpolgármesteri állás fölött, amely már régen megérett a lehullásra, siránkozunk: hanem pusztán Bárczy elvesztése fölött érzünk őszinte bánatot, mert ha Budapest nagygyátétele körül nem is lennének olyan elévülhetetlen érdemei, mint amilyenek vannak, akkor is ő volt az, aki az elkövetkezett nagy idők számára a talajt forgatta és ő volt az, aki a forradalom mámoros, szent borához a szőllőt kapálta.

Ez az az óra, amelyben sem dicsérni sem siratni nem jöttünk Caesart, mert az ő ideje nem járt le ott, ahol az uj világ megkezdődött. Ő mindig azok között volt, akik az uj élet vaskapuját csendesen, szótlanul emelgették kemény sarkaiból. Mások lármásan követelték, amit ő cselekedett, vagy épen felforgató munkának tekintették azt, ma azonban az idő cséplőgépéhez ők tartják a zsákot. A nagy reformerek örök sorsa érte el Bárczyt: de megvan neki a nagy reformerek csendes, nyilvánosságot nem kereső benső öröme is, hogy a diadalmas épületnek ő rakta le az alapjait.

Mi azonban azt is érezzük, hogy nemcsak az alapok lerakásánál volt nélkülözhetetlen Bárczy István, hanem ma is, amikor a kiállott nagy viharok után összedülőfélben van a mesepalota. Alkotásai, cselekedetei nyitott könyv előttünk és a távozó után a legtisztább meggyőződés szavával kiáltjuk:

— Amit tettél szép volt és nemes, amit alkottál el nem mulandó, életedben nem volt soha Tegnap, te mindig csak a Holnapot ismerted. Ime megérkeztek közénk a te örök Holnapjaid: nem lehet az, hogy a magról, amit te vetettél, neved említése nélkül mások arassanak...

Az alkotások légiója, a felfedezett talentumok hadserege tanuskodjanak a mi állitásaink mellett. Hangzatos kritikák az ő bünének rójják fel a bukott rendszer minden hibáját és minden ostobaságát. Pedig csak nem irtott tüzes vassal, hanem szekerébe fogta a régi rend embereit és anélkül, hogy azok észrevették volna, vágtatott velük az uj jövendő, a forradalmi Magyarország felé. Ő nevelte Budapestet az uj élet számára: a gyerek most kiszabadult az iskolapadból és elfelejt köszönni a tanitónak . . .

Fullánkok

Az uj esztendő

nem hoz piros örömet, nem hoz bort, buzát, békességet: de eljön a maga átláthatatlan sötétségével, amelyből céltalanul pislog ki a gyenge emberi szem. Zsoltáros szóval, költői mondatokkal, lengetett kalappal nem tudunk köszönteni: 1919! Lenyügözött ország rabsorson sinylődő fővárosa vagyunk és Budapest, ez a szépséges város reszkető kinokban vergődik. A ragyogó utcák gyászfátyolt tüznek fel éjszakára, a szilaj muzsika halotti dalra változik és — ó jaj nekünk — bársony zekénkre koldus-tarisznyát akasztunk!

A barok

Budapest tengődő, nyomorék kis életének uj, hitvány parazitái azt mondják, ugy elszaporodtak, hogy szinte ők uralkodnak rajtunk. A forradalom [illegible] volt, hogy a törvényszerü alkoholtilalom megszegésére barok nyiljanak. És milyen szapora ez az ujfajta lebuj! Egyetlen napon annyit büntetnek meg, amennyit a régi becsületes korcsmák közül évtizedenkint sem. Hát persze hogy visszasirjuk a régi jó Tátramulatót, ahol mindössze székekkel vertük be egymás fejét, de ahol soha, de soha sortüzet nem adtak egymásra a részeg verdégek . . .

A törvény,

amelyet minősitési törvénynek neveznek és amely a városházán sok érdemes embernek szegte fölfelé vivő utját, valószinüleg szintén csendes agóniában szenved, miután az emberi érvényesülés kinai falai mindenhol ledülőfélben vannak. A budapesti városházán lehetett valaki a legnagyszerübb lángelme, megpenészedhetett a rajzoló-asztal mellett, mert egy ostoba törvény utját szegte. Most azonban rossz idők járnak az ostoba törvényekre és még megesik, hogy a budapesti városházán okos emberből is lesz valami, még ha nem is jogász.

A harmadik hullám

most következik a spanyolban — mondja Szabó, a főfizikus — és amint az már a mai megszállásos időhöz illik, francia példára hivatkozik. Közben a szinházakat a szénhiány cimén csukják be, de két hullám nekünk nem elegendő arra, hogy a harmadik ellen komolyan védekezzünk. A harmadik hullám minden eddiginél borzalmasabb lesz — sóhajt a főorvos, amivel aztán az ügy a lovagiasság szabályai szerint el is van intézve. Ha pedig tényleg el is jön az a bizonyos harmadik hullám, akkor ismét elegendő idejük lesz az araknak azon vitatkozni, hogy a halálraszánt betegeket milyen blankettán kell bejelenteni?

A Közmunkatanács likvidálása

Garancsy, Zsigmondy és Szilágyi miniszteri tanácsosokat nyugdijba küldték

Nagy Vince belügyminiszter a *Fővárosi Hirlap* karácsonyi számában bejelentette, hogy a Közmunkatanács fölött is megkondult a halálharang, egyszóval beteljesedik a főváros régi vágya, hogy ez a mindig fölösleges, de sokszor veszedelmes intézmény végre eltünik a föld szinéről. Ahogy Bódy Tivadar dr. jellemezte ugyancsak a *Fővárosi Hirlap*-ban a dolgot: nem lesz többé az a semmirevaló szerv, amely nem csinált egyebet, mint amit a főváros mérnöki hivatala is elvégzett.

Mindenki tisztában van azzal, hogy a Közmunkatanácsot el kell törölni a föld szinéről, csak az egyetlen *Polónyi* Géza ragaszkodik az állásához, vagy ha ugy tetszik, méltóságához. A belügyminiszteriumban bejáratosak azt mondják, hogy Nagy Vince miniszter életét a politikai párharcokon kivül egyedül Polónyi keseriti meg. Ő fordul meg legsürübben a miniszter előszobájában és a jobb sorsra érdemes miniszternek már vagy ötvenedszer kell végighallgatni az öreg koma gyámoltalan érvelését a Közmunkatanács fentartása mellett. Ugyanama Kozmunkatanács mellett, amelynek eltörlését senki vehemensebben nem sürgette a főváros közgyülésén, mint éppen Polónyi. Dacára annak, hogy a Közmunkatanácsnak lomtárba való helyezése ma már teljesen befejezett dolog, Polónyi csak érvel és okvetetlenkedik.

De nemcsak érvel, hanem alkot is. Most például már napok óta azzal kilincsel a miniszternél, hogy *el kell valahogy keresztelni az Erzsébet-hidat*. Tessék elképzelni a minisztert, aki országos gondok közepette, akkor, amikor egész Magyarország lángban áll, végig kell hallgatni Polónyit, aki az Ezsébet-hid uj nevével babrál. De a Közmunkatanácsban is olyan tevékenységet fejt ki még ma is, amilyenre ebben a düledező épületben soha sem láttak. A főváros által delegált közmunkatanácsi tagok például folyton azt kérik, ne vegye el Polónyi a *délelőttjüket* holmi közmunkatanácsbeli fecsegésekkel. Géza bácsi azonban ugy találja, hogy nincs fontosabb dolog, mint ami a Közmunkatanácsban történik: az isten világáért nem hajlandó az üléseket *délutánra* tenni, még a délelőtti időponttal is sulyt akarván adni a maga hivatala fontosságának.

Ez azonban nem sikerülhet többé, mert hiszen *a közmunkatanács likvidálása máris megkezdődött. Három miniszteri tanácsost máris nyugdijba küldtek.* Ma már nyugdijas a Közmunkatanács alelnöke, *Garancsy* Mihály min. tanácsos és nyugdijasok *Zsigmondy* Géza és *Szilágyi* Lajos miniszteri tanácsosok is, akik a müszaki osztály élén állottak. Aktivak ma már csak a magasabb tisztviselők közül *Zubriczky* József dr. min. tan., akinek tehetsége és nagyszerü munkaereje máshol is kiválóan használható lesz és *Jász* Dezső min. osztálytanácsos, aki most a müszaki osztály vezetését vette át.

Polónyi azonban vár és fontoskodik. Vajjon mire várhat? Talán az ellenforradalomra? Egyetlen dolog van csak bizonyos: az, hogy a lakáskeresőknek pompás lakást tudunk a közel jövőben rekvirálásra ajánlani. Az adressz:

Döbrentei-tér 4. Pompás kilátás a Dunára. Ugyanott kényelmes bőrdivánok eladók.

A csepeli és a soroksári kikötő

Mind a kettőt paritásos alapon építi fel az állam és a főváros — Fock Ede tanácsnok nyilatkozata

A csepeli kikötő körül olyan vita folyt a mult emberei között, hogy ezzel az erővel nyugodtan meg lehetett volna kötni akár a világbékét is. A jószándéku öreg urak azonban azon vitatkoztak, hogy kinek kell megépiteni a kikötőket? És ez volt az, amiben talán sohasem sikerült volna egyezséget létrehozni, ha történetesen ki nem tör a forradalom.

A forradalom után, azt lehet mondani, huszonnégy óra alatt rendbe lehetett hozni mindent s pedig azt lehet mondani, a főváos lényeges előnyére. A forradalom előtt ugy állt a dolog, hogy a kormány rendelkezésére bocsájtja a fővárosnak az általa már régebben kisajátitott területeket, amivel szemben a főváros önköltségen megépiti a kikötőt. Mindez megváltozott most, amikor *Méhely* Kálmán államtitkár gyors meglátással ismerte fel a helyzetet és már meg is állapodott a fővárossal, hogy a csepeli kikötőt és vele a soroksárit is az állam és a főváros paritásos alapon épitik föl. A Fővárosi Hirlap munkatársának alkalma volt ebben a kérdésben *Fock* Ede tanácsnok véleményét kikérni, aki a következőket volt szives elmondani:

— A csepeli kikötő épitésére uj szerv alakult, amelynek neve: a budapesti kereskedelmi és ipari kikötőt épitő bizottság. Ez a bizottság egy a közmunkatanácshoz hasonlatos szerv lesz, amely paritásos alapon intézi majd a kikötő épitésének ügyeit. A bizottság saját kebeléből küldi ki elnökét és alelnökét, akiket azután a minisztertanács megerősit. A bizottság mellett egy müszaki kirendeltség müködik, amelynek tagjait a kereskedelmi, földmüvelési miniszteriumok, valamint a főváros küldik ki. Ennek a kirendeltségnek a vezetőjét a bizottság előterjesztésére szintén a nevezett két miniszterium és a főváros küldi ki.

— A harminc tagból álló bizottság felerészben a főváros, másik felerészben pedig a miniszteriumok kiküldötteiből fog állani. A költségek felerészben az államot, felerészben pedig a fővárost terhelik és azokat majd valószinüleg az évi feldolgozás arányában utalják majd ki.

— Mindennél ujabb esemény azonban az, hogy a csepeli kikötőhöz hasonlatosan a soroksári kikötőt is ilyen paritásos alapon fogjuk megépiteni.

Fock tanácsnok nagybecsü nyilatkozatához még azt az értesülésünket tehetjük hozzá, hogy a nyugalomba vonuló *Kvassay* Jenő min. tán., aki élete legnagyobb részét a budapesti kereskedelmi kikötő megtervezésének szentelte, fogja majd a paritásos bizottság elnöki székét betölteni.

Versenyfutás a főváros fája körül

Szakértőbizottság fauzsorásokból — A favágók álmai — Garami miniszter radikális orvossága

Budapest fa nélkül szükölködik. Se szén, se fa. Ebben a helyzetben természetesen mindenki azt hiszi, hogy a maga jogtalan profitját két kézzel nyuzhatja le a fővárosról és persze Budapest népéről. Ebben a tekintetben természetesen legelől járnak a derék fakereskedők, akik a háboru alatt sem mulasztották el a maguk dus hasznát biztositani. Ezuttal sikerült nekik egy bizottságba önzetlen szakérőkként belopózniok és ebbeli müködésüket arra felhasználni, hogy bebizonyithassák a mai maximális árak tarthatatlanságát. Szerencsére a tanács elég éber volt ahhoz, hogy be ne ugorjék és sikeresen meghiusitotta a manővert.

Arról volt szó, hogy a Budapest területén levő erdők immár elhatározott kivágása menynyiben és mi módon vihető keresztül? *Vita* Emil dr. tanácsnok megalakitotta a szükséges fakereskedelmi szakértőbzottságot. A bizottság megnézte az erdőket és megállapitotta, hogy az üzemköltségek olyan nagyok lesznek, hogy a mai maximális árakat nem lehet megtartani. A derék és önzetlen bizottságnak természetesen ez volt a legfőbb célja. Nekik nem az volt a fontos, hogy a budapestvidéki erdőket ki lehet-e vágni, hanem az, hogy ezen a módon nagyszerüen meg tudják okolni a maximális árak felemelésére vonatkozó régi terveiket. A tanács azonban hamarosan átlátott a szitán. Belátta, hogy nem szabad szó nélkül elfogadni azt, amit ez a bizottság mond. A névsorból könnyü volt megállapitani, hogy a bizottság csupa fakereskedőből áll, akik már régóta sürgetik a faárak felemelését.

Vita tanácsnok sem elégedett meg ezzel az egyoldalu megállapitással, hanem megkérdezte a város erdőmesterét, aki kijelentette, hogy ezek a kalkulációk nem fedik a valóságot. Most tehát megindul a harc az önzetlen szakértők ellen, akikkel szemben majd az ármegállapitó bizottság lesz hivatott a kellő eréllyel fellépni.

Berczel tanácsnok védőbeszéde után egyébként a tanács megkegyelmezett két budai erdőnek, a kirándulók és szerelmesek két régi kedves helyének. Az uj rezsim ezzel is tanubizonyságát adta annak, hogy van érzéke a romantika iránt.

Annál kevesebb érzékük van azonban nemcsak a romantika, de a jog iránt is a favágóknak, akik látva a mai rendkivüli munkabéreket, dacára annak, hogy nem iparilag képzett munkások, óránkint 5 K 50 f munkabért kivántak. A gőzfavágók egyesülete természetesen nem akceptálta ezeket a feltételeket és a fővárost kérték közbenjárásra. Végre is 35 koronás napibérrel megállapodak. Másnap azonban ujból megjelentek a munkások megbizottjai és kijelentették, hogy a bizalmiférfiak nem fogadták el a kész megállapodást. Miután a favágók a famunkás-szövetség egyik szakosztályát alkotják, és annak erkölcsi presztizse alatt állanak, a tanács elhatározta, hogy *Garami* kereskedelmi minisztert hivja fel, inditson tárgyalásokat és állapitsa meg, hogy a munkások és munkaadók közül kinek van igaza?

Garami miniszter nem is tárgyalt, hanem megállapitotta, hogy a munkások követelése teljesen jogtalan és felhivta a famunkás-szövetséget, hogy teremtsen rendet. A miniszter soknak találta a 35 koronás napibért is, de nincs kifogása ellene, ha igy intézik el a dolgot, ennél többet követelni azonban teljesen jogtalan. *Legfontosabb azonban a miniszter nyilatkozatában az volt, hogy szükségesnek tartja megkezdeni a munkabéreknek rendes mederbe való terelését.*

Baj van azonban még mindig a gőzfavágókkal, akik a 35 koronás munkabérek mellett sem tartják helytállóknak a mai maximális árakat. A gőzfavágókat *Déri* alpolgármester értekezletre hivta meg. Ezen az értekezleten azonban nem történt semmi érdemi intézkedés, hanem az árakat majd az országos árvizsgáló bizottság fogja megállapitani.

Pusztulnak a vadállatok

Élelmezési bajok az Allatkertben

A népszerü Jónás kezdte a sort és utána a pesti állatkedvelők néhány kedvence következett. Némelyikük a fogság bánatában, legtöbbjük azonban a háborus koszt gyötrelmein pusztult el. Nem tudták megérteni ők, a buta állatok, hogy az okos emberek miért gyilkolják le egymást, és miért zárják el egymás elől az élelmet. Őket nem lehetett jegyrendszerrel dirigálni, nem vették be a háborus pótszereket, egy darabig türték az élet keserveit, azután — valószinüleg mély megvetéssel az emberek iránt — kimultak. Most, hogy vége van a háborunak, elmentünk az állatkertbe megnézni, mi történt itt a háboru alatt és megtudni, mi lesz a jövőben.

A hideg, csunya, ködös téli délután elhagyatottan buslakodik az Állatkert. Itt-ott látni néhány munkást, akik a havat lapátolják és két-három gyereket, akik vigan kergetőznek. Egyébként szomoru csend van. Borzasztóan látszik a természet halála, a szép rózsatövek helyett szalmábaburkolt fák merednek felénk, szines pázsitok helyén lucskos olvadó hó, a vidám állatok téli szállásukon melegednek.

Beszélgettünk Lendl Adolf dr.-ral az Állatkert kitünő igazgatójával, aki a következőket mondotta:

— Az állatállomány, amely a háboru előtt népes és változatos volt, bizony a hosszu négy év alatt sokat szenvedett. Általában minden állatfaj megvan, csak itt-ott akadnak hézagok. A háboru alatt lehetetlen volt az import és igy a pótlások is ki voltak zárva. Nagy baj volt az is, hogy az állatok szaporasága is alábbhagyott. Emlékezetes, hogy már a háboru alatt pusztult el Jónás, Európa legnagyobb nilusi lova, de hiány nem látszik, mert van két fiatalabb vizilovunk, amelyek családi életet élnek és éppen most örvendetes családi esemény előtt állanak. Elpusztult Cuba, a lovagló elefánt is, amelyen annyi sok pesti gyerek lovagolt, de ezt a hiányt is pótoljuk, van két fiatalabb elefántunk és ezeket tavaszra betanitjuk, ugy, hogy a gyerekek továbbra is szórakozhatnak majd. A jegesmedvék közt volt a pusztulás a legnagyobb. Hat közül ma csak három él. A zsirhiány megölte őket. A jegesmedve főként zsirral táplálkozik, békében hordószámra hozattuk nekik a halzsirt, de most negyven koronás zsirral nem táplálhattuk őket. Megfogyatkozott még a majmok derüt keltő serege is, mert a majom nagyon érzékeny, nem birja sokáig a fogságot, s az elhullottak helyett ujakat szerezni nem tudtunk.

— Egyes állatfajok megszaporodtak az utóbbi időben. Igy a bölények száma kilencre emelkedett, antilopunk is több van, a kétpupu tevének kis fia született nemrégiben, kőszáli bakot Schönbrunnból kaptunk, ahol nem tudták élelmezni. Oroszlánjaink megvannak, a tigriseken bizony meglátszik, hogy öreg állatok már. Leopárd, hiuz, jaguár, ha pusztultak is a háboru évei alatt, van még elegendő.

— A madárházban élénk az élet. Az exotikus madarakat elég jól sikerült élelemmel eljátni, ami épen nem volt könnyü feladat. Az akvárium tenyeres állatai megfogyatkoztak, mert Fiuméból az utóbbi időben már nem kaptunk pótlást. A pálmaház gazdag és változatos, tavasszal általános feltünést fog kelteni, hacsak a tél folyamán a fütőszerrel nem lesz különösebb bajunk.

— Legfőbb gondunk persze az élelmezés. Az állatoknak naponta nyolcvan féle élelmet kell adnunk, amelyek nehezen szerezhetők be és horribilisan drágák. A háboru előtti évben 110.000 koronát költöttünk évente élelmezésre, mig ez évben 540.000 koronába került, pedig takarékoskodunk.

—

Ezután elmondotta Lendl igazgató, hogy a jövő év folyamán több németországi állatkert igazgatójával együtt Afrikába, a kilimanjaro-vidékére szándékozik utazni, hogy egyes afrikai állatokat, főként majmokat vásároljon. Európában ugyanis a legtöbb állatkereskedés megszünt, a külföldön pedig nagyon sok állatkertet bezártak.

A főváros állatkertje az elsők között áll Európában. Nagy kiadásai vannak, de látogatóinak száma is tekintélyes. Személyzeti kiadása ez évben az állatkertnek négyszer akkora volt, mint a háboru előtti évben, mert mig akkor 210.000 korona, addig az idén 818.000 korona kellett ily kiadásokra. Igaz, hogy ezzel szemben a látogatók száma örvendetesen nagy. Ez évben körülbelül 1,300.000 látogatója volt az állatkertnek, ezek között 10.000 évi bérlő. A belépődijakon kivül tekintélyes bevétele van az állatkertnek az állatkereskedésből, különösen a baromfitenyésztésből. Lendl igazgató különben épen most előterjesztést nyujtott be a tanácshoz, amelyben a baromfi-tenyésztés megnagyobbitására és külső tenyésztőtelep létesitésére kér fölhatalmazást.

Télire is van programmja az igazgatónak. Két jégpályát csinálnak az Állatkertben, egyet felnőtteknek, egyet az apróságoknak. Lesz azután szánkó, ródli és egyéb téli sport, minden készen van már hozzá, csak — hó és hideg kell.

Három milliós megtakaritás a vizen

A városi néptanács megfékezi a vizpazarlást — A háziurak a záros határidőn belül kötelesek a vizcsapokat megjavittatni — Háromezer szerelőmunkás és 350 szerelőcég kap munkát

Az egész háboru alatt keserves panaszok hangzottak el és pedig a biztos segedelem megjelölése nélkül arról, hogy Budapesten rengeteg viz pancsolódik el, amit, ha meg lehetne menteni, a város lakosságának vizmizériái szinte hetek alatt megoldhatók lennének. A háborus vizbajokra még visszaemlékezni sem valami kellemes, dacára annak, hogy a vizvezetéki és világitási ügyosztály minden lehetőt elkövetett, részben, hogy a bujdosó pesti viz fogyásának okait megállapitsa, részben, hogy a vizhiányt takarékossággal és egyéb intézkedésekkel csökkentse. Visszavitték e célból a vizmüvek vezérigazgatói székébe Kailinger Mihályt, a legkiválóbb magyar vizvezetéki szakértőt és sikerült is annyit elérni, hogy a vizhiány nem öltött — mint azt várni lehetett — katasztrofális mértéket. Pedig már igen veszedelmes volt a helyzet. A mult év decemberében egy hét alatt 14,000 köbméterrel csökkent a viztermelés, amely csökkenés ha ebben a mértékben folytatódott volna, hamarosan a legkétségbeejtőbb inséghez értünk volna el.

Esztendőkön át azon a problémán törték a fejüket az illetékesek, hogy hova lesz a pesti viz? A szaktudósok végre Kajlinger-rel az élükön megállapitották, hogy — a Duna soha nem észlelt alacsony vizállásán kivül — a fő ok a vizvezetéki csapoknak a város összes házaiban való megromlása. Az orvoslás a háboru alatt merő lehetetlenség volt, mert sem elegendő munkáskéz, sem a szükséges anyag nem állott rendelkezésre. Az egyetlen segedelem a vizvezeték éjszakai elzárása volt, amely legalább annyit eredményezett, hogy éjszakánként legalább nem folyt el a viz a megromlott csapokon keresztül.

Most, ugy látszik, elérkeztünk ahhoz a ponthoz, amelyen végre el lehet intézni a vizpazarlás kérdését és meg lehet oldani a vizmizériákat. Ezzel a kérdéssel a főváros tanácsa Becsey Antal napirend előtt elhangzott konkrét inditványa alapján a mult héten foglalkozott. Becsey Antal szóvátette, hogy a közönség hibáján kivül a vizvezeték rossz felszerelése miatt a viztermelésnek mintegy 30 százaléka elfecsérlődik. Inditványozta, hogy imperativ rendelkezést adjanak ki, hogy minden vizvezetéket a háziur legyen köteles megjavittatni, illetőleg a háztulajdonos költségére a vizmüvek végeztessék a javitást. Indokolásul elmondotta, hogy ilyképpen mintegy 3000 waggon szenet fog megtakaritani a főváros. A tanácsülés az inditványt elfogadta.

Becsey Antal volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a vizkérdést és annak uj megoldását a következőkben ismertetni:

Becsey Antal nyilatkozata.

— A *vizvezetéki üzemben* elérhető *megtakarításokra* vonatkozó inditványom lényegét és megokolását a következőkben foglalhatom össze.

— Közismert dolog, hogy a személyzeti illetmények és munkabérek növekedéséből eredő szociális kiadások, valamint az anyagok drágulásából előálló üzem-költségek *egyre emelkedő uj tehertételeket* jelentenek a főváros háztartásában. Amennyire bizonyos, hogy e tulkiadások elől bizonyos határig elzárkózni nem lehet, annyira bizonyos az is, hogy e sulyos viszonyok között *fokozott mértékben kell gondoskodnunk kompenzációkról.* És logius dolog az is, hogy mielőtt az uj terhek szociális áthárítása és a teherbiró képesség arányában való elosztása kerül sorra, igyekeznünk kell a terheket a *racionális takarékosság utján csökkenteni.*

— E tekintetben többféle lehetőség kinálkozik. És elsősorban, mint legközelebbi lehetőségeket: az *üzemgazdasági problemákat* tartom megszivlelendőknek. Magának a fővárosnak is egész sor oly közüzeme van, amelyeknél okos és erőteljes üzemgazdaság inaugurálásával jelentékeny összegeket, és ami ennél sokkal fontosabb, *nagymennyiségü szenet és munkaerőt* lehet megtakaritani. Egy ily konkrét példa e tekintetben a vizvezeték üzeme is.

— A főváros vizfogyasztása már a háboru előtt is abnormálisan nagyarányu volt; a fejenkénti vizfogyasztás átlaga többszöröse volt a nyugat-európai nagy városok hasonló arányszámának. Oka ennek részben a *vizáj-átalány rendszer,* részben a *sok rossz berendezés* volt. A vizpazarlás első tényezőjét sikerült lényegesen korlátozni, *vizmérők* egyre nagyobb arányu alkalmazása által; sajnos, a másik ok a háboru alatt nemcsak hogy eliminalható nem volt, hanem a háborus anyag- és munkaerőhiány következtében még hatékonyabbá vált. Tény az, hogy voltak napok, amikor napi 250,000 köbm. viztermelés mellett. *éjjel-nappali üzemben sem sikerült a város különböző helyein levő viztartányokban vizkészletet felhalmozni.*

— A mértéktelen vizfogyasztás inditotta igen helyesen a vizmüigazgatóságot arra, hogy a *házi vizvezetékek elzárását kérje.* Az eredmény meglepő volt. Amig azelőtt állandó éjjeli üzem mellett is elfogyott az egész beszállitott vizmennyiség, addig a házi vezetékek elzárása óta az elzárás 6 órai tartama alatt szállitott vizmennyiség *30—50 százaléka mint megtakaritott felesleg jelentkezett* az addig üres viztartányokban. E tényleges megállapitásból nyilvánvaló, hogy a vizvezeték által termelt vizmennyiségnek minimális 30 százaléka használatlanul folyik el a csepegő vizcsapokon és a rossz klozettöblitő-tartányokon, stb. át a csatornahálózatba. Ez az állapot üzemgazdasági szempontból kettősen okoz kárt; egyfelől *legalább 50 százalék energia, illetőleg szénveszteséget jelent* a vizvezetéki üzemben, másfelől számottevő üzem-veszteségt okoz a csatornázás és szivattyu-telep üzemében is, ahol ezt a használatlanul elfolyt vizmennyiséget át kell emelni a Dunába.

— Ha tehát felteszem, hogy a vizvezeték üzemét a jelenlegi nyomási viszonyok és fogyasztási lehetőségek között tartjuk fenn, akkor kb. 30 százalékra értékelhető az a metgakaritás, amelyet a vizpazarlás megszüntetésétől várhatunk. Mivel a vizvezeték üzeme ezidőszerint kereken *évi 10,000 vaggon szenet fogyaszt,* 9—10 millió korona értékben, nyilvánvaló dolog, hogy *2.5—3 millió korona költséget,* és ami a mai viszonyok között mindennél fontosabb, *2500—3000 vaggon szenet tudunk megtakaritani.* Csupán az kell, hogy az *összes hibás berendezési tárgyak* kicserélése, illetőleg *javitása és karbantartása gyorsan és szigoruan végrehajtassék.*

— Azt állitottam,, hogy erre nézve nemcsak a technikai lehetőség van meg, hanem hogy ez az eljárás *a hadból hazatért szerelőmunkások és iparosok foglalkoztatása* szempontjából mint kinálkozó *munkaalkalom* egyenesen parancsoló szükségesség. Budapesten legalább 2,500—3,000 szerelő-munkás és kb. 350 kisebb-nagyobb szerelő cég van, akik épitkezés hiányában munkára és munkaalkalomra lesnek. Önként kinálkozik tehát a megoldás: *összekötni a vizmüvek üzemgazdasági érdekeit a munkanélküliségnek egy jelentős iparágban lehetséges enyhitésével.*

— A néptanács e gondolatot a legnagyobb megértéssel fogadta és *teljes egyértelmüséggel* járult hozzá ahhoz az inditványomhoz, amelyet *Buzáth* tanácsnok megjegyzéseinek figyelembevételével következőkben foglalok össze:

— A vizvezetéki háziberendezések *megvizsgálása és ellenőrzése sürgősen megszervezendő;* a vizpazarlást okozó hibák *záros határidő alatt* való helyreállitására az *illetékes háztulajdonos szigoruan utasitandó azzal,* hogy amennyiben záros határidő alatt a javitásról maga nem gondoskodik, *azt a főváros az ő terhére fogja elvégeztetni.* A Budapesti Bádogos és Szerelő Ipartestülettel *megállapodást kell kötni* e javitási munkák végrehajtására; s e megállapodás keretében az *egyes javitások egységárai az Ármegállapitó Bizottság közbenjöttével tarifaszerüen megállapitandók.* Felhivja a tanács az illetékes ügyosztályt, hogy az ez irányban szükséges lépéseket *haladéktalanul* tegye meg és tegyen a végrehajtás módozataira nézve ujév után egyik legközelebbi tanácsülésen konkrét javaslatot.

Bőhm államtitkár rendelkezésre bocsátja a szükséges nyersanyagokat.

Az éjszakai vizelzárás tanuságai arra engednek következtetni, hogy a Becsey-féle inditvány értelmében való akciónak feltétlen eredményei lesznek.

Itt még csak azt mondjuk el, hogy az inditványnak a néptanács ülésén teljes sikere volt. Mindössze Buzáth tanácsnoknak volt némi ellenvetése, aki kijelentette, hogy a gondolat jó is és praktikus is, csak a keresztülvitele ütközik nehézségekbe, mert nincsen nyersanyag, amely a javitási munkálatokhoz szükséges. Becsey azonban ezeket az aggodalmakat is eloszlatta, amikor kijelentette, hogy ő, mint a Budapesti Bádogos és Szerelő Ipartestület elnöke már érintkezésbe is lépett Böhm Vilmos hadügyi államtitkárral, aki határozottan kijelentette, hogy a vizvezetékek megjavitásához szükséges fém-anyagokat a hadsereg készleteiből a főváros rendelkezésére fogja bocsátani.

Vizsgálat

Reich Samu ellen

A husipari munkások az élelmiszerüzem üzemvezetője ellen

Amióta az uj rezsim uralkodik a városházán és amióta a munkásoknak módja van kritikát és itéletet mondani azokról a vezető állásban levő emberekről, akik a munkásokkal és alantas alkalmazottaikkal szemben rossz bánásmódot tanusitottak. A fekete listán elejétől fogva ott szerepelt *Reich* Samunak, a községi élelmiszerárusitó üzemvezetőjének neve is. Több izben hire járt már, hogy a munkások elbocsátását követelték és pedig nem olyan formában, mint az *Illyefalvy* tanácsjegyzőnél történt, akinek csak áthelyezését kivánták. A hirek arról szóltak, hogy a munkások *Reich* Samu végleges elbocsátása mellett foglaltak állást.

A hir ebben a formában nem volt igaz, aminthogy ma már sem a munkások, sem a tisztviselők nem fordulnak ehhez az eszközhöz, ami fölösleges is volna, hiszen ma képviseleteik helyet foglalnak a városi néptanácsban, amely minden ilyen ügyben dönteni hivatott.

A Reich-ügyben a héten történt *az első döntő lépés.* A néptanács ülésén a kérdést *Preusz* Mór, a néptanácsnak a Munkástanács által delegált tagja kötelességszerüen felvetette.

— A husipari munkások szaklapja — mondta — a legsulyosabb vádakkal illeti Reich Samut, a községi élelmiszerárusitó üzemvezetőjét. Ezeket a vádakat a leghatározottabban tisztázni kell. Hogy igazak-e a vádak, én nem tudom, mert nem volt módomban utánnajárni, de mégsem kételkedhetem abban, hogy a vádak valószinüleg nem alaptalanok. Éppen ezért sürgős vizsgálat megindítását és a bebizonyosodott szabálytalanságok megtorlását kérem, annyival is inkább, mert az üzemvezető ur magaviselete a munkásoknál nagyon ellenszenves.

Preusz Mór szavaira *Marher* Aladár dr. tanácsnok válaszolt, aki ismertette *Reich* Samunak az élelmiszerüzem élén 1912. óta kifejtett tevékenységét és méltatta háborus érdemeit. A konkrét vádak dolgában a tanácsnok csak a libaakcióval kapcsolatos vádakra válaszolt, amelyre vonatkozóan kijelentette, hogy *a libaszállitmányok már akkor, amikor Budapestre érkeztek, romlottak voltak.* Ebben a tekintetben a tanácsnok kijelentette, hogy *Reich* Samut semmiféle felelősség nem terheli, *a többi vádpontra vonatkozólag azonban a vizsgálatot megindítja* és ennek eredményéről sürgősen jelentést tesz a tanácsnak.

Kőrséta

vörös zászló alatt

A rendőrség és a bolsevizmus

Egész Budapest tele van azzal a hírrel, hogy orosz mintára megalakult a bolsevikiek társasága, hatalmasan szervezkedik és rövidesen kilép a küzdő porondra. Ennyi pozitivumot tudnak, sőt a bolsevikiek már életjelt is adtak magukról. Megjelent a lapjuk, a „Vörös Ujság" és nagy hangon hirdeti eszméjüket, néhány előadást is tartottak, ahol szónokaik elmondották programmjukat. Az ujságjuk nem jut el minden kézbe, az előadásokra csak a megbizható elemet bocsájtottak be és igy nem csoda, hogy megbizható értesülései senkinek sincsenek, a rémhirek tehát könnyen kapnak szárnyra.

A bavatottak tudni vélik, hogy az oroszok rengeteg pénzzel küldték Magyarországba megbizottaikat, sőt folyton ujabb és ujabb segédcsapatok érkeznek. Mindenki beszélt egyik-másik bolsevikivel, aki a polgári társadalmat már hullának tartja és arról álmodik, hogy legalább öt helyen egyszerre gyujtják fel a Lipótvárost. A bolsevikizmus ma egyenlő fogalom az utonállással és mindnki a rendőrség után kiált, mindenki azt kérdezi, mit csinál a rendőrség és miért tétlenkedik?

A rendőrség eleinte megfigyelte a bolsevikieket.

Megfigyelte Kun Bélát, aki Moszkvában Rudnyánszky Endre és Számueli ujságirókkal megalakitotta a magyar kommunista társaságot. Hamarosan megalakult valamennyi náció kommunista társasága és Moszkvában megcsinálták a különféle nemzetek föderációját. Ez a központi szervezet irányitja az e.g.é.sz világon a bolseviki mozgalmat.

Ez a szerv küldte Magyarországba Kun Bélát, Vantust, a szociáldemokrata párt egyik volt vezető emberét, Nánássy Györgyöt, egy budapesti ügyvéd fiát és másokat. Ez a kis társaság kezdett dolgozni.

A rendőrök beszéltek valamennyi agitátorral, sőt álruhában, főleg matrózruhában be is akartak férkőzni hozájuk. A magyar bolsevikiek tuljártak a rendőrség eszén. Egyszerüen kiirták a lapjukban, hogy a szabadság országában megfigyelik őket és a rendőrséget i.s.m.é.t politikai szolgálatokra h.a.s.z.n.á.l.j.á.k f.e.l Egyuttal a szociáldemokrata párt vezetősége ellen is nyilt támadást intéztek azzal, hogy a vezetőség elárulja Marx tanait és a polgársággal paktál.

Az eldobott keztyüt felvette a „Népszava" és megmagyarázta, hogy közöttük mely taktikai kérdésekben van különbség és néhány cikkben harcolt a bomlasztó törekvések ellen.

A szociálisták befolyására eltiltották a rendőrséget a bolseviki üldözéstől.

A bolsevikieket a rendőrség már nem is üldözi. Tudják, mit csinálnak, de nem avatkoznak a dolgukba. A gyárakból egymás után érkeztek meg a jelentések, hogy a bolseviki agitáció az egyes gyárak munkásai közöt.t n.e.m talál tápot, hanem a józan munkásság ragaszkodik a pártkeretekhez. A fiatal munkásság közül néhányan csatlakoz.n.a.k h k.o.m.munistákhoz. Különösen azok lelkesednek, akik az életben nem sokat tapasztaltak.

A mult héten kézibombával ostromolták meg a rendőrség erkölcsrendészeti osztályát, valamint a Rákóczi-uton véres csata folyt. Mindenki a bolsevikiek vörös gárdáját emlegette, őket sejtették a kulisszák mögött, pedig bebizonyosodott, hogy ilyesmiről szó sincsen, a bolsevikiek távol állottak a történtektől.

Az azonban tény, hogy

a bolsevikiek erősen fegyverkeznek.

Erről meggyőző bizonyitékot szerzett a katonaság. A katonaság állitólag elhamarkodott intézkedésre parancsot kapott, hogy hatoljon be Kun Béla Visegrádi-utcai lakásába, mert ott nagy mennyiségü dinamit van elreitve. A katonaság betört a lakásba és a helyiségben

dinamitot, bombát, fegyvert és kézigránátot talált,

amelyet le is foglalt. E katonai akció lefolyásáról rémhistóriák keletkeztek, mely szerint a katonák behatoltak ugyan Kun Béla lakásába, de ott az agitátor beszédére cserben hagyták volna a zászlójukat, a vezető tisztet lefegyverezték és igy megalakitották volna az igazi vörös gárdát. Kun Béla állitólag nevetve mondta volna a tisztnek:

— Engem akar ön a néppel ártalmatlanná tenni? Ez nem fog sikerülni sem önnek, sem másnak. „

Ez az egész história azonban csak legenda. A lefoglalásnak csak azért nem volt komolyabb következménye, mert a beavatkozást „illetéktelennek" jelentették k felsőbb helyen és a szocialisták attól féltek, hogy a komoly fellépéssel csak ártanának a nyugalomnak

A bolsevikiek különben most ujabb rémhirekkel ijesztik a várost. Az orosz bolsevikiek állitásuk szerint nem fogják megvárni az antant akcióját, hanem hétszázezer fegyveres ember vonul át Magyarországon. Megvalósitja a proletár-uralmat, majd Németországba hatol és ott oroszországi állapotokat teremt. Szerintük Olaszországban és Franciaországban erre kitör a forradalom.

Igy élnek és dolgoznak Budapesten a bolsevikiek a rendőrség ellenőrzése nélkül. Érdekes, hogy senki munkáját nem fogadják ingyen. Az egyik titkárnak állitólag 40,000 korona fizetése van. Az oroszok mindenesetre nem nagyon számolják az orosz proletárok pénzét.

Az ellenforradalmi nász

Egy kis sajtó-vita a néptanács ülésén

Régen vártuk már, hogy a főváros tanácsának valamelyik tagjáról ki fog derülni — már legalább városi értelemben — hogy ellenforradalmár. Most végre beteljesedett ez is. A városházi ellenforradalmárság első gyanujával Buzáth János tanácsnokot illették, persze nem is kell mondani, hogy a vádnak komoly alapjai nincsenek. A szociálista vezérek azonban gyanakvók a polgári elemekkel szemben, amit megint nem lehet csodálni. A kis csetepaté ugy keletkezett, hogy a lapokban az utóbbi időben többször jelentek meg elszomoritó hirek a főváros pénzügyi helyzetéről, amelyet mindenkor a munkásoknak kényszerüen adott példátlanul magas munkabéremelésekkel okoltak meg. A szociálista városatyákat bántotta ez a beállitás és ennek a sérelemnek élesen adott hangot a legutóbbi tanácsülésen Kondor Bernát.

— Az utóbbi időben — mondta — sürün olvashatunk hireket a lapokban, amelyek arról szólnak, hogy mióta a belügyminiszter a tanácsot kiküldöttekkel egészitette ki, a felemelt munkabérek révén állandóan sulyosbodik a főváros anyagi helyzete, de nem mondják el, hogy ennek a munkabéremelésnek konzerváló hatása van. Ugy tünik fel ez, mintha bizonyos oldalról diszkreditálni akarnák az uj érát.

Most következett azután az a kijelentés, amely sulyosan érintette Buzáth Jánost a tanács eme kitünő tagját, akitől mindenesetre semmi sem áll távolabb, mint az ilyen kicsinyes ellenforradalmárkodás.

— Ez — mondotta Kondor — eddig nem tartoznék a tanács elé, de az már igen, hogy az emlitett hirek mindig olyan dolgokkal vonatkozásban jelennek meg, amelyek történetesen mindig Buzáth tanácsnok ügyosztályát érdeklik. Igy volt legutóbb is, amikor a villany és gáz árának emeléséről volt szó a tanácsban. Ugyanekkor csak épen esett a viz kérdéséről és másnap már volt lap, amely az ügyosztály adataival hozakodva elő, pénzpocsékolást és árdrágitást emlegetett. Buzáth a munkabéremelést csak az ülés végén emlitette és másnap már a polgári sajtó pozitivumról beszélt. Én ebben városi ellenforradalmi szimptómát látok, mert ezekkel a hirekkel a sajtót vagy a tanácsnok, vagy ügyosztályának valamely tagja látja el és pedig bizonyos nem titkolható káröröммel.

Kondor leleplezésén a tanács nem ütközött meg valami tulságosan, sőt voltak, akik igen helyesen megérezték, hogy az efféle felszólalás csak a sajtó szabad versenyének lehet ártalmára.

Buzáth tanácsnok mégis kijelentette, hogy az információ nem tőle eredt, sőt nem is olvasta az emlitett közleményt. Még a polgármester szólott és feltünő lojalitással kijelentette, hogy a sajtó informálása dolgában már számtalan rendeletet adott ki és ebbeli intézkedéseit hajlandó most ujból megismételni. A polgármester ezzel a meglehetősen antiliberális nyilatkozatával azután véget is ért ez az uj rezsimre nézve dicsőségesnek éppenséggel nem mondható vita, amely akkor folyt le a városháza tanácstermében, amikor alig pár héttel előbb az egész ország örök szerelmet fogadott a szabad sajtónak.

Városházi kabaré

* * *

Kihalt a folyosó

A városháza folyosójáról kihalt a humor. Az egykori vidám törzsfőnökök, akik elé kézcsókra járultak az alsóbbrendü városatyák és a gerinctelenebb, stréber tisztviselők, hazamentek ügyvédi irodát vezetni, sőt szenet árulni. Maguk a tisztviselők is szervezkedéssel vannak elfoglalva és minden szellemi energiájukat a gyüléseken használják föl.

— Megy-e a munka? — kérdi a nyájas idegen.

— Hát valahogy csak dolgozgatunk — feleli az egyik tisztviselő, — bár gyülés is akad bőven. De a minisztériumokban megállt minden. Mi csak robotolunk, de a minisztériumokban egyetlen lélek sem dolgozik.

Ez aztán elég is önvigasztalásnak, de nem elég az üdvösségre. Ám a megrovási kalandok nem illenek ebbe a rovatba, itt ha már humor nincs, az ember elsiratja a hires humoristákat. Vázsonyi Nauheimban üdül, Kovács Aladár tipikus alakja is ritkán mutatkozik, Szabó Sándor tisztifőorvos pedig, akinek mindig volt raktáron egy-egy ujdonsült vicce, a spanyol-járvánnyal küzd vitézi tornán.

A viccek, amiket mégis elmondanak, kivülről származnak be. Nem tarthat azonban sokáig ez az állapot, mert jönnek már a pártok képviselői, akik szintén nem fogják kihagyni a számitásból a folyosói szieszt. Más kérdés, hogy ki fogja magát folyosói humoristává kinőni? Felelni erre a kérdésre nem tudunk, de hogy a városházi humor veszta-tüze ki ne aludjék, a kivülről beszármazott anekdotákból mondunk el kettőt. Mind a kettőt ujságirók hozták a folyosóra.

A galocsni.

Ebben a csuf, esős, betegség-hozó, nedves időben a legnagyobb kincse az embernek a galocsni. Krudy Gyula is ezt tartja és a minap ebből az elméletből kiindulva, alaposan kioktatott egy ujságirót, akinek a kövérségénél csak a bohémsége és az anyagi viszonyaink rendezetlensége a nagyobb. A minap azonban szokatlanabb pénzösszeghez jutott, amiről természetesen barátai, ellenségei, sőt hitelezői is értesültek. Az összegen valaha legalább egy krejzlerjét nyithatott volna, szóval vállalkozhatott volna, ma azonban ez a pénz arra jó csak, hogy egy hónapra megjavitsa vele az ember az életviszonyait.

Barátunk is igy kezdett cselekedni, Krudy Gyula azonban atyai tanácsokkal látta el:

— Látod, fiam, a te zsebedben most szokatlan összeg van. Kettőezerhétszáz korona. Ebből ha nem is lehet, de valamit kell csinálni. Persze okosan, ravaszul. Figyelmeztetlek végy egy pár galocsnit, mert az emberek nagyon tisztelik ezt a kisegitő lábbelit. Van is benne valami ráció, hogy akinek galocsnija van, az rendes ember. A galocsni a megbizhatóság jele. Az emberek azt mondják: ennek galocsnija van, ez vigyáz magára, ez törődik az életével, vigyáz az egészségére, ebben meglehet bizni, ennek lehet pénzt a kezébe adni, mert ez rendes ember. Persze, mert galocsnit visel. Azért mondom, fiam, most van pénzed, vegyél galocsnit, hogy téged is rendes embernek tartsanak és bizzanak benned. Lásd én ismerek egy szállodatulajdonost. Hát annak már nem is galocsnija volt, hanem hócipője. Mása se volt, csak hócipője. Amikor bement valakihez, az előszobában nagy nyögések között kigombolta a hatalmas hócipőt, lehuzta és ugy ment be a szobába. Mindjárt látták rajt, hogy az egy rendes ember, mert vigyáz az egészségére. A bizalom megvolt, pénzt biztak rá, most hatalmas szállodája van. És mindezt a hócipőnek köszönheti. Ezért mondom neked, fiam, vegyél egy pár galocsnit, neked az is megteszi. Te galocsnival is karriert tudsz csinálni.

Aztán hozzátette:

— Aztán holnap ne lássalak galocsni nélkül!

Az ujságiró átérezte Krudy szavainak mélységes igazát, de szerencséjét mégsem tudta megalapozni. Két napig loholt galocsni után, de még árdrágitók pinceraktáraiban sem tudott szerezni — mert a lába egy kicsit tulnőtt a galocsnik határain.

A zsidógyülés.

A szerkesztő, aki ezt a történetet el akarta mondani, a nevetéstől folyton elcsuklott. Végül is a városházi ujságirók megkérték, hogy irja meg. Igy jutott a Fővárosi Hirlap ehhez a történelmien jellemző históriához:

— Népvándorlás van most a szerkesztőségekben, — irja a szerkesztő — csupa gyülésrendező tülekedik az ajtók körül. Kommünikéket lobogtatnak a kezükben és amig a sajtó egyöntetüen meg nem egyezik abban, hogy egyetlen sort le nem ad a gyülési meghivókból, addig az emberek be nem fogják látni, hogy néhanapján dolgozni is illik.

— Ebben a történésben is feltünő volt a minap két, a keleti tipus bélyegével ellátott arcu hadnagy, akik kipirulva, izzadtan, lihegve rohantak be a szerkesztőségbe. Végre nagy lelkendezve megszólalt az egyik:

— Irtak az urak a ma esti zsidógyülésről?

— Ma este zsidógyülés volt? — kérdeztem álmélkodva.

— Hallatlan, nem is tudnak róla, országos, világ-jelentőségü nagygyülés volt. Micsoda gyülés volt az, uram!

A másik izgatottan vágott közbe:

— Mit? Az urak nem irtak a zsidógyülésről? Hát ez a gyülés sem érdekes, mikor én két olyan pofont kaptam, hogy a szemem is szikrázott bele?

A gyülés mindenesetre érdekes lehetett.

Központositják a háztartásokat

A lakásépitési akciónál már a központi háztartások elve érvényesül. — A cselédkérdés megoldása — Glücklich Vilma nyilatkozata

Annál a hatalmas akciónál, amelynek eredményeként a nyár végére alkalmasint háromezer budapesti család jut lakáshoz, nemcsak a lakásinség pillanatnyi enyhitésének megoldásával foglalkoznak. Az akció keretein belül sok erősen aktuális kérdést is szeretne megoldani a kormány. Ennek a törekvésnek tudható be, hogy a tervezett telepeken külön gőzmosódákat, gőzfürdőket épitenek, ezeket hatósági üzemben tartják, de mind ennél fontosabb az, amiről a félhivatalos kommünikék eddig csak egy mondatban számolták be, tudniillik, hogy az Erzsébet királyné-uton tervezett telep a központi háztartások rendszerén épül fel.

Ez nem azt jelenti, hogy a régi minta után közös konyhát épitenek a házak mellé és nagyobb tömegeket kényszeritenek arra, hogy közös konyháról étkezzenek. A közös konyha rendszere tudvalévően csődöt mondott és az akció vezetőségének nem is az a célja, hogy régen rossznak bizonyult rendszert próbáljon feltámasztani.

Itt egészen másról van szó. Arról, hogy minden házat már eredetileg a központi háztartás rendszerével épitenek fel és ezzel tipust teremtenek meg Budapest jövendő épitkezése és a polgárság jövő berendezkedése számára.

A terv maga a feministáktól ered és éppen azért Glücklich Vilmát, a feministák egyesületének elnökét kértük meg arra, mondaná el, minő lesz részleteiben a központi háztartás rendszere.

Glücklich Vilma a következő érdekes nyilatkozatában mondotta el azt, hogy miként képzeli a kérdés megoldását:

— A kormány lakásépitő akciójának vezetőségében megvan már a hajlandóság arra, hogy központi háztartásokat létesitsenek. Ez a rendszer mutatkozik ugyanis egyedül célravezetőnek a cselédkérdés megoldása tekintetében.

— Ha a kérdést komolyan tárgyaljuk, akkor azt mondhatjuk, hogy itt nem lehet egyoldalulag sem a háziasszonyokat, sem a háztartási munkásnőket hibáztatni, hanem a mai helyzetet, amely a háztartásokban már nem felel meg a mai technikai fejlettségnek. Hogy például csak egy példát emlitsek meg, rá kell mutatnunk arra, hogy a mai rendszer mellett egy házban, ahol huszonöt, harminc vagy ötven tüzhely van, valamennyi tüzhelyen be kell fütetni, ami azt jelenti, hogy — ha ezt a munkát nem a háziasszony végzi — akkor a munka elvégzésére minden tüzhelynél egy-egy külön alkalmazottra van szükség. Emellett ez a rendszer jelentékeny szénpazarlással is jár, ami a mai széninségnél kétségkivül nem utolsó szempont amellett, hogy a rendszeren változtatni kell.

— Helyes megoldást csak a központi háztartások létesitésével lehet elérni. Ezt mi feministák azért is kivánjuk, mert ezzel tehermentesitjük a kenyérkereső nőket. Ma a kenyérkereső nő kénytelen két ember munkáját végezni, mert amikor rendes munkájából hazajön, kell, hogy háztartását is elássa, nem is szólva arról, hogy gyermeke neveléséről is kell gondoskodnia, amihez ilyen körülmények között alig marad ideje.

— Mindez megszünnék, de a cselédmizériákon is segitve lenne akkor, ha egy központi szolgálat gondoskodnék minden házban a lakások takaritásáról és ezt a munkát képzett szakmunkások végeznék el. Emellett egy szakképzett ovónő vagy tanitónő vigyázna a kenyérkereső nők gyermekeire azalatt, amig az anyák nincsenek otthon. A házban épült központi konyhában készitenék el az ebédet, amelyet akár ételliften, akár más uton szállitanának fel az összes lakásokba. Az uj házakat természetesen már ilyen rendszer mellett épitenék meg.

— A lakás ezért éppen olyan intim maradna, mint volt ezelőtt, de lehet, hogy még intimebbé válna a lakók együttmüködése, a jól képzett szakácsok, takaritási munkások munkája révén. Az összes lakások rendbentartását és a főzést néhány szakmunkás elvégezhetné, ezek akár külön házakban is családjuknak élhetnének, de az is megfelelő megoldás lenne, ha részükre a ház felső emeletén épitenének megfelelő elkülönitett lakásokat.

Glücklich Vilma érdekes nyilatkozatához csak azt az információnkat füzzük hozzá, hogy értesüléseink szerint a nyilatkozatban elmondott szempontok vezették a lakásépitési akció vezetőit az Erzsébet királyné-uti telep megtervezésénél, ahol a bérházakat már a központi háztartások rendszerének alapján épitik fel.

Események

Nyolcadik évfolyamába

lépett a Fővárosi Hirlap és a nyolcadik évben is ugyanaz marad ami volt: független, bátor, de komoly és igazságos kritikusa és krónikása a budapesti életnek. Az olvasóközönség, amely nemcsak hozzánk szokott, de hozzánk is nőtt: a nyolcadik esztendő küszöbén is hü marad hozzánk és eddig talán soha nem látott figyelemmel kiséri annak a városnak az eseményeit, amely város legszebb, legféltettebb kincse lesz a megszabadult, összezsugorodott Magyarországnak.

Kemény Géza — tanácsnok. A városi néptanács legutóbbi ülésén a tisztviselők választásának módjairól és a státuszrendezésről szólott a vita, amikor *Buzáth* János tanácsnok szólalt föl és elmondta, hogy a *tanácsnok-főjegyzői* állásnak ilyetén megkülönböztetésének ma már nincsen semmi értelme. A főjegyző valaha igen komoly funkcionáriusa volt a tanácsnak, ma azonban a tanácsnok-főjegyző, mint az elnöki ügyosztály vezetője, a szó szoros értelmében vett tanácsnoki állást tölt be. Ez a distinkció tehát többé meg nem állhat. A néptanács tagjai általános helyesléssel fogadták *Buzáth* János fejtegetését és határozatot hoztak, amelynek értelmében a *tanácsnok-főjegyzői állást tanácsnoki állássá szervezik át.* Ezzel *Kemény* Géza dr., aki a néptanács ülésére, mint tanácsnok-főjegyző ment be, valóságos tanácsnokként távozott onnan. Az uj tanácsnoknak a tanács tagjai melegen gratuláltak. Reméljük, a néptanács még egy copfos szépséghibát fog kikorrigálni. A régi rendszer óvatos és körmönfont bátortalansága, amely minden reformnál megnyilatkozott, ahelyett, hogy *harmadik alpolgármesteri* állást szervezett volna, csinált egy kimondhatatlan cimet, amely szerint a harmadik alpolgármestert *alpolgármesteri cimmel és jelleggel felruházott tanácsnoknak* hivják. Ezt az ostoba körülirást, amely eredetében a törvény kijátszására hivatkozik, el kell törölni, annál is inkább, mert igen hamarosan esedékes lesz a *negyedik alpolgármesteri állás* kreálása is.

Tisztviselő választások. Hétfőn délután összeült a városi néptanács és megválasztotta a belügyminiszter által nemrég jóváhagyott státuszrendezés révén keletkezett uj állások viselőit. A választás nem volt zajos és izgalmas, de annál több időt vett igénybe. A *Közalkalmazottak Szövetsége* az kérte, hogy amig az igazságos formát megtalálják, addig minden protekciótól mentesen tiszta rangsor szerint történjék a választás. A tanács ülésén *Preusz* Mór szólalt föl és kifejtette, hogy nem helyesli ezt a szamárlétrás rendszert, hanem igenis kivételeket kell tenni, megtorolni a hanyagságot, mellőzni a rá nem termettséget, ellenben jutalmazni az érdemeseket és a tehetségeseket. A hét folyamán azután mozgalmas élet volt a városházán. A jelöléseket a tisztviselők bevonásával az alpolgármestereknél ejtették meg. *Folkusházy* alpolgármester elnöklésével a közélelmezési és közegészségügyi ügyosztály jelöltjeit állapitották meg. Sokkal zajosabb volt azonban az élet ezekben a napokban *Déri* alpolgármesernél, akinek elnöklésével a pénztári, számvevőségi, adóügyi tisztviselőket, majd az összes müszaki tisztviselőket jelölték. Minden alkalommal azt az elvet követték, hogy az idők nem lévén alkalmasak a büntetésre és a jutalmazásra, meg kell maradni sorrend mellett. Igy lettek például egészen váratlanul *Ságody* Ottmár zenetanár és *Drégely* Gábor, szinmüiró-főmérnökökké. Hétfőn délután a tanács a jelöléseket teljes mértékben akceptálta és igy azokat választották meg, akik épen soron voltak. A jegyzőket, kerületi orvosokat, tiszti orvosokat és tiszti ügyészeket majd januárban választják, ha a teljes néptanács egybeült.

Betöltésre került a fogalmazói szakon huszonkilenc tanácsi fogalmazói, tizennyolc tanácsi segédfogalmazói állás. Két szakelőadói állás, az árveszéki fogalmazási szakon négy árvaszéki jegyzői, három fogalmazói és négy segédfogalmazói állás. A mérnöki és müszaki szakon nyolc főtanácsosi, nyolc tanácsosi, tizenhárom másodosztály főmérnöki, tiz másodosztályu mérnöki, kilenc főtiszti és öt második osztályu tiszti állás. Egy gyógyszerészi állás. A vegyészeti szakon öt osztályos fővegyészi, hét második osztályu fővegyészi, hét második osztályu vegyészi állás. A statisztikai szakon egy segédtitkári, két fogalmazói, két felügyelői, egy statisztikai másod osztályu főtiszti, egy második osztályu tiszti és négy kezelőtiszti állás. A könyvtári szakon egy igazgatói, egy aligazgatói, egy főkönyvtárosi, egy második osztályu könyvtárosi, két segédkönyvtárosi, három második osztályu főtiszti, hét második osztályu tiszti állás. A levéltári szakon egy alleváltárosi és egy levéltári másod osztályu tiszti állás. Az állategészségügyi szakon négy aligazgatói, két elsőosztályu főállatorvosi, tizennégy második osztályu főállatorvosi, hét második osztályu állatorvosi állás. A közélelmezési szakon egy községi lóhusüzemi igazgatói állás, öt közélelmezési aligazgatói állás, hat közélelmezési főfelügyelői állás, nyolc közélelmezési felügyelői, tizennégy közélelmezési második osztályu tiszti és tizennégy közélelmezési segédtiszti állás. A számvevőségi szakon egy helyettes főszámvevői, hat számvevőségi főtanácsosi, huszonnyolc második osztályu számtanácsosi, negyvenöt második osztályu főtiszti huszonhat második osztályu tiszti állás. Az adószakon egy igazgatói, kilenc főszámtanácsosi, harminc másodosztályu számtanácsosi, negyvenöt második osztályu főtiszti, tizenhét másodosztályu tiszti állás. A végrehajtói szakon tizenhét második osztályu főtiszti és második osztályu tiszti állás. A pénztári szakon egy aligazgatói, hét első- és hét másodosztályu főpénztárosi, tizenegy második osztályu pénztárosi, nyolc pénztári másodosztályu tiszti állás. A köztisztasági szakon három főfelügyelői, három felügyelői, hét főtiszti, kilenc másodosztályu tiszti állás. A tüzoltó szakon három tüzoltótiszti, két tüzoltó segédtiszti, egy müszaki másodosztályu tiszti állás. A gazdasági szakon öt főfelügyelői, hat felügyelői, két főtiszti, két első és egy másodosztályu tiszti állás. A kertészeti szakon egy főfelügyelői, egy felügyelői, négy főtiszti, öt második osztályu tiszti állás. A kezelőszakon hét segédhivatali főigazgatói, tizennyolc segédhivatali igazgatói, hetven kezelő főtiszti, ötven másodosztályu kezelőtiszti állás. A szülésznői szakon egy kerületi szülésznői állás. A kórházi szakon két kórházi első- és egy második osztályu főfelügyelői, három kórházi felügyelői, négy kórházi főtiszti és hét második osztályu kórházi tiszti állás.

Kibővitik a Palace-szállót. A Közmunkatanács a legutóbbi ülésén foglalkozott a Palace-szálló kibővitésének tervével. A szálló megvásárolta az eddigi telke tőszomszédságában levő és a Csokonay-utcában levő telket. A benyujtott terveket azonban a Közmunkatanács nem találta elfogadhatóknak, mert a tervek szerint a Palace-szálló az épitési szabályzatban megállapitott maximálisan 21 méternél magasabb párkányzatot akar emelni. A terveket átalakitás céljából visszaadták.

A Garbai százezrei. Garbai kormánybiztosnak személyszerint nem igen vannak százezrei, de legendásak lettek már azok a százezrek, amelyeket a fővárostól hetenkint immár példás pontossággal kérni szokott a kitünő lakáshivatal céljaira. Igenis, nem méltóztatik tévedni: a héten kérte a harmadik százezer koronát. Persze a tanács nem tért szó nélkül napirendre a dolog fölött, hanem az obligát derültség után ujból elhatározták, hogy mégis csak utánna néznek, mit csinál Garbai a töméntelen pénzzel? Egyben felhasználták a kedvező alkalmat és a kéz-kezet mos elve alapján elküldték hozzá Kondor Bernátot, hogy revansként a sok jó százezer koronáért adja vissza a Piperkovits tanácsnok véletlenül elrekvirált hivatalát. Szó volt ennek kapcsán a lakáshiányról is, amelyről megállapitotta a tanács, hogy legelsősorban a Budapestre özönlő tizezrek okozzák. Elhatározta a tanács, hogy fölir a kormányhoz és kéri, hogy a nem idevalók elszállitásával segitsen a bajon.

Drágább lett a Széchenyi-fürdő. A tisztálkodni szerető polgártársak kriszkindlijéről nem felejtett el gondoskodni a Széchenyi-fürdő. December 21-től kezdve ugyanis a fürdő ujból felemelte az árszabást. A Thermál gőzfürdőjegy árát *6 K-ról 8 K-ra* emelték fel, de minden más *50—100 százalékkal is drágult.* A lábápolást például 1 koronáról 2 koronára emelték fel. A kézápolás 5 korona, férfihajfésülés is egy korona. A szalonfürdő ára 12 korona, izzasztópakolás 2 korona. De nem is kell külön izzasztópakolás, enélkül is eleget kell kiizzadni annak, aki ezeket az árakat fizeti.

Szilveszter limonádéval. Ilyet sem értünk még meg, de most, amikor semmi sem lehetetlen, ezzel is meg kell barátkoznunk. Igenis, feketekávét, limonádét és málnaszörpöt fogunk Szilveszter éjszakáján egymás egészségére üriteni. Igy határozott a minisztertanács és akkor, amikor csak pár nap előtt történt a Rákóczi-uti csata, az egész polgárság lelkes tetszésével találkozik a limonádés Szilveszter. És ha már a szesztelen üditőitalokkal ünnepelt Szilvesztert dicsérnünk kell, nem mulaszthatjuk el följegyezni azt sem, hogy a városi néptanács már a minisztertanács határozata előtt és a Rákóczi-uti csatát megelőzően a leghatározottabban állást foglalt ebben a kérdésben. Glücklick Vilmáé az érdem, hogy a Szilveszteri teljes szesztilalom ötletét felvetette.

A rokkant mészárosok kivánságai. A rokkant mészárosok azzal a kéréssel fordultak a tanácshoz, hogy adjanak nekik fülkéket a központi vásárcsarnokban. Azoknak, akik hadbavonultak és már előzőleg fülkéjük volt a vásárcsarnokban, azoknak a helyükrejöttek kitelepitésével vissza is adták a fülkéiket, más volt a helyzet azonban azokkal a rokkantakkal szemben, akiknek sohasem volt fülkéjük a vásárcsarnokban. Ezeket mindössze az csábitotta, hogy a vásárcsarnokban olcsóbb bért kell fizetni, mintha boltot nyitnának. Ahogy a rokkantak mindenütt azzal a meggyőződéssel lépnek fel, hogy a szerzett jogukat mindenki köteles az ő számukra feláldozni, itt is kijelentették, hogy a nagyobb vágók három-négy fülkéjéből vegyenek el. Mahrer tanácsnok elreferálta ezt az ügyet a tanácsban és előadta, hogy a dolgot ilyen formában ugy sem lehet elintézni, mert annyi fülkét ugy sem lehet elvenni, mint amennyi hadirokkant mészáros jelentkezik. Különben is, akik három-négy fülkét foglalnak le, sokkal megbizhatóbbak, mint azok, akik most jelentkeznek, különben sem lehet a meglevő jogokat elkobozni, annyival inkább sem, mert, ha a nagyvágók fülkét elveszik, az egyenesen involválja, hogy munkásokat kell elbocsátani. Pedig a meglevő munkanélküliséget is csökkenteni kell, nemhogy azt mesterségesen fokozni akarnánk. A tanácsnok érvelését a tanács elfogadta.

A Medgyaszay-Szinház délutáni előadásai. Ujév napjának délutánján Haydn örökszép kis operája, a Patikus és a Háztüznéző cimü operett kerül szinre. Jövő vasárnap, január 5-én délután ugyancsak a Patikus kerül szinre és az Incidens az Ingenborg-hangversenyen, mig hétfőn, Vizkereszt napjának délutánján Paladilhes lirai operája, a Vándor és a Háztüznéző cimü operett van müsoron. A féhárom órakor kezdődő mérsékelt helyáru délutáni előadások két-két darabja között Medgyaszay Vilma, Vidor Feri és Nyáray Antal dalokat adnak elő. A hét minden estéjén a bemutató előadások szindarabjai kerülnek ismétlésre hat órai kezdettel.

Belvárosi Szinház. Az ötvenéves férfi bemutatója szombaton lesz a Belvárosi Szinházban. Hajós Sándor háromfölvonásos tragikomédiáját ugy az irodalmi körök, mint a közönség legnagyobb érdeklődése előzi meg. Az ujdonság, — melyek Bárdos Artur igazgató rendezésében kerül szinre — szerepeit Simonyi Mária, Ilosvay Rózsi, Körmendy Kálmán, Petheő Attila, Harsányi Rezső, Várnai Janka és Bérczy Ernő játsza. A diszletet Pán József tervezi.

Uránia. Az a példátlan siker, amely a Robinson kisasszony c. nagy olasz film előadásait kiséri, meghosszabbitotta a nagyszerü film müsoron maradását. Az Uránia tehát még néhány napig bemutatja ezt a nagyszabásu filmet. Az előadások 4, 6.15 és fél 9 órakor kezdődnek.

Az első békemüsor. A háboru egész ideje alatt szükölködött a budapesti szinházi élet a nemzetközi artisták mindenütt megcsodált és minden világvárosban nagy sikert aratott számaiban. A háboru befejeztével a Télikert az első, amely egy igazi békemüsort hoz már januárban. Ez a müsor francia, angol, orosz, belga és hollandi számokból áll, kiváltképpen pedig két igen mulatságos darab teszi teljessé és érdekessé ezt az igazi békemüsort.

Uj revü-szinház Budapesten. Speciális látványos szinházzá alakul át a Kristálypalota, hogy egy uj müfajjal, a „revü"-vel ismertesse meg a közönséget. Az első revüt az uj szinház részére Szőke Szakáll, a népszerü humorista irta, zenéjét Kalmár Tibor verseire Heténvi-Heidelberg komponálta. Szilveszterkor Nancsi cimen került bemutatásra a nagyarányu látványosság, amely az ujév legnagyobb szinházi eseménye lesz. Az egész estélyt betöltő revü a szinpadi technika csodáinak egész sorozatát tárja a szemeink elé. A harmadik felvonás egy élő mozit mutat be, — a cselekmények 42 szobában játszódnak le rövid 30 perc alatt. Az igazgatóság a diszletek és kosztümök pazar tökéletessége mellett, a legnivósabb szinházi előadásra törekszik, a darab főszerepeit maga a szerző, Szőke Szakáll, Lonzay Annie, a hires primadonna, Pázmán Ferenc, a Városi Szinház v. tagja, R. Tóth József, a Király Szinház v. tagja, Szász Ilona, Valeró Berta, Pázmán Ferencné, Sarkadi Vilmos, Máthé Sándor, Regnis, a világhirü hegedümüvész játsza, azonkivül még 40 szereplő lép fel.

A TŐKE

...

Szemle

Kis háztartás — gazdaságos élet — A Kunfi-féle salvus konduktusz

Az emberek ma leginkább afölött vannak kétségbeesve, hogy illik-e, szabad-e kétségbeesni a haza sorsa fölött? Nem lehet tagadni, hogy a sors, amely reánk szakadt, épenséggel nem biztató. A magyar földből sokat elvesznek. Hogy mennyit, ki tudná azt ebben a pillanatban megmondani? De amikor gazdasági jövőnkről beszélünk, a legpesszimisztikusabb számitással szabad csak élnünk. Ha elveszik is erdeink, bányáink és iparüző vidékeink javát, akkor is megmarad egy dusan termő vidék, amelynél sokkalta hitványabból éltek már népek és országok. A Pó völgyé jut eszünkbe, ahol a vetésen át szőlőtőkék sora vonul. Ki kell majd használnunk minden talpalatnyi területet. Lenézett háziiparokat kell majd üznünk, ki kell használnunk majd a technika olyan vivmányait, amelyek mellett valaha fütyülve mentünk el. A kis háztartás ugy él, ahogy anyagi viszonyai megengedik és mi, ha korai vigasztalódásnak látszik is ebben a komoly órában, de elmondhatjuk, hogy láttunk már kicsiny háztartást, ahol jobban, mert gazdaságosabban éltek, mint a nagyban.

*

Az emberekkel nem lehet vitatkozni, mert az emberek meg vannak ijedve, hiszterikusak és nem gondolkoznak. Ez az oka annak, hogy Kunfi miniszter minapi nyilatkozata után is egész csomó embernek inába szállt a bátorsága. Jellemző a helyzetre, hogy Kunfi tiz millióig adott a magánvagyonnak salvus conductust és mégis tizszerannyian ijedtek meg, mint ahány embernek Magyarországon tiz milliója van. Milyen furcsa járása az időknek, hogy Károlyit szinte radikálisabbnak kell mondani Kunfinál. Ő azt mondta, hogy a kapitalizmust nem lehet fenntartani a maga ridegségében. Ebben a mondatban nincsen se alsó, se felső határ. Vajjon hol kezdődik és hol végződik a kapitalizmus ridegsége? Vajjon hányan voltak háromszáz koronás takarékkönyv tulajdonosai, akik e miatt a mondat miatt nem aludtak?

—

Mire való a szénkölcsön? A főváros tanácsa elhatározta — mint ismeretes — hogy ha arra megadódnék a mód, *szénbeszerzés céljaira* külföldi kölcsönt vegyen fel. Ha ez megtörtént, bizzon meg a főváros szakembereket a szükséges szénmennyiség beszerzésével. Az ötlettel nem mindenki értet egyet, sőt akadtak, akik gunyosan nyilatkoztak a dologról. Akik igy vélekedtek, nyilván nem ismerik sem az inditvány megokolását, sem pedig azokat az intenciókat, amelyek a városi néptanácsot az ötlet akceptálására birták. A Fővárosi Hirlap munkatársának erre vonatkozólag jól informált helyen ezeket mondták:

— Forbáth Imre inditványa megokolásaként elmondta, hogy Bécs városa Svájcban huszmillió frank kölcsönt kapott arra a célra, hogy élelmiszereket szerezzen be. A városi néptanácsnak az a szándéka, hogy amint Bécs ezen az uton próbál segiteni az élelmiszerinség leküzdésében, éppen igy mi is megkiséreljük ugyanezzel az eszközzel a budapesti széninséget leküzdeni. Senki sem mondta, hogy az eredményt biztosra veszi, de a mai kétségbeejtő állapotban minden eszközt, amihez a legkisebb reményt lehet füzni, meg kell ragadnunk. Mindenesetre logikus az a feltevés, hogy ha a cseh kormány nem ad szenet a magyar kormánynak, annak politikai természetü okai vannak, de ha mi, mint város fordulunk segitségért a csehekhez, ennek a lépésnek elbirálásában nem lehet szerepe a politikának. Ha pedig ehhez az akcióhoz külföldi pénzt is kapunk, akkor ismét nagyobb lehet a sikere. Még akkor is meg kellett tennünk ezt a lépést, ha csak annyit tartunk róla, hogy ha nem használ is, de semmi esetre sem árthat.

Kotányi, a Wiener Bankvereintől. Igy szokta bemondani nevét telefonon, ilyen rossz magyarsággal, ez a kellemetlen ur, aki csak később kapta „keresztségben" a Kotányi nevet. Cézáromániában szenved és mivel nincs hatásköre, azért a Wiener Bankverein szolgáin akarta kitölteni bosszuját. A szolgák azonban nem türték a kopasz Kotányi basáskodását és az igazgatóságtól azonnali elcsapatását kérték. A bizalmi férfiak mégis megkönyörültek Kotányin és egyelőre meghagyták állásában azzal a feltétellel, hogy huzza meg magát egy kis lyukban és tegyen hangfogót a szájára. Kotányi azóta csöndes és néma mint a csuka. A kitünő szolga-főnöknek különben érdekes kalandja volt a Kereskedelmi bank előtt, amikor a sztrájkoló tisztviselők felvonultak. Ő és Szepessy, a Bankverein délceg főkönyvelője fél 2 óra körül tátott szájjal bámulták a tüntetést, amikor felismerték őket a tömegben. „Abcug Kotányi, vesszen a Bankverein!" Kiabáltak, mire Kotányi rémülten elszaladt. A Nádor-utca sarkáig hátra nézni sem mert, ugy rohant be a Wiener Bankverein épületébe.

A főváros sürgeti az őrlés megkezdését. A budapesti nagymalmokban sok száz vaggon gabona van, amelynek felőrléséről azonban, sajnos, szó sem lehet, mert nincsen szén. Most, hogy a fehérliszt már fogytán van, a főváros is megsürgette az őrlés megkezdését a közélelmezési hivatalnál. Nagy kérdés azonban, hogy sikerül-e szenet szerezni őrlésre. A kilátások épenséggel nem biztatók. A vidéken már olyan bajok vannak az őrlés szünetelése miatt, hogy egyes helyeken husdarálóval őrlik meg a gabonát.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

A Közuti közgyülése. A budapesti közuti vaspálya-társaság szombaton tartotta rendkivüli közgyülését, amelyen Lánczy Leó elnök bejelentette a közuti vaspálya-társaság és társvállalatai vasuti hálózatainak az állam által történt átvételét és a főváros tulajdonába való átadását, továbbá mindazokat az intézkedéseket, amelyeket az igazgatóság e tárgyban eddig tett. A kereskedelemügyi miniszter ur az átvétel feltételeinek megállapitása tárgyában december hó 27-ikére értekezletet hivott egybe, ez azonban technikai okokból elhalasztatott. Erre való tekintettel az elnök felkérte a közgyülést, hogy érdemleges határozatát az ujból felveendő tárgyalások befejezéseig tartsa függőben. Ezt a kivánságot a közgyülés magáévá tette és ennek megfelelően a nagyszámban jelentkezett felszólalók a szólástól elállottak. A közgyülés egyhangulag elfogadta a következő határozati javaslatot: A közgyülés az igazgatóság jelentését, eddigi ténykedéseit és nyilatkozatait tudomásul veszi és addig is, mig az igazgatóság konkrét javaslatokat fog előterjeszteni, elvárja tőle, hogy a budapesti közuti vaspálya-társaság és az affiliált részvénytársaságoknak szerzett jogait és a részvényesek érdekeit a rendelkezésre álló törvényes eszközökkel meg fogja védeni.

A Hermes közgyülése. A „Hermes" Magyar Általános Váltóüzlet Részvénytársaság közli, hogy dec. 30-án tartotta báró Ullmann Adolf elnöklete alatt huszonötödik rendes közgyülését. A közgyülés elé terjesztett jelentés szerint az intézet nem kiván a jelenlegi komoly időkben a huszonötéves évfordulónak ünnepi keretet adni. A mérlegben előterjesztett számadatok beszédes tanuságát szolgáltatják az intézet fejlődésének. A mérlegben kimutatott betétek 155 millió koronát meghaladó összeggel szerepelnek, szemben a tavalyi 115 millió koronával. Elhatározták, hogy a kimutatott 1,128,429.45 K tiszta nyereségből az 1917/18. üzletévre részvényenként január hó 2-tól kezdődőleg 8 százalékot, azaz 16 koronát fizetnek, továbbá, hogy a tartalékalapra 150.000 koronát helyeznek. A közgyülés tudomásul vette, hogy a nyugdijalapra 200.000 koronát, valamint az alkalmazottaknak rendkivüli jutalmazására 150.000 koronát forditott az igazgatóság.

A Flóra közgyülése. A „Flóra" Első Magyar Stearingyertya- és Szappangyár Rt. közli, hogy a napokban tartott közgyülése elhatározta, hogy az 1917/18. üzletévre 50 korona osztalékot fizet. Az igazgatóságba uj tagokként beválasztattak: domonyi Domony Ödönné, Ambrus Károly, Székely Pál és Domony Ede. Ambrus Károly igazgatósági tag a társulat vezérigazgatójává neveztetett ki.

A Magyar petróleumipar r.-t. 1918. április 30-án lezárt mérlegében a tavaly 2,400.000 K-ról 4,800.000 K-ra emelt alaptőke mellett 1,001.222 K tiszta nyereséget mutat ki az előző évi 1,426.510 K-val szemben.

Déli vasut. Az 1918. évre a déli vasut vonalaira szóló éves szabadjegyek (állandó jegyek), valamint az 1918. év tartamára kiállitott féláru menetjegyek váltására jogositó arcképes időleges igazolványok érvényessége 1919. évi január hó 31-ig meghosszabbittatott. Ez a meghosszabbitás azonban nem terjed ki a folyó évben kiadott díjszabásszerü vonalszakaszjegyekre.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

KRISTÁLYPALOTA
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77
Műv. igazgató: **Szőke Szakáll.** Kezdete 1/2 7 órakor.
Szőke Szakáll, Lonzay Annie, Pázmán Ferenc, Szász Ilona, Valero Berta, Sarkadi Vilmos, R. Tóth József, Máthé Sándor
és még 40 szereplővel
„NANCSI"
nagy énekes, táncos, látványos revü.
Irták: Szőke Szakáll és Hetényi-Heidelberg Albert.
Január 1-én délután 3 órakor
„NANCSI" olcsó helyárakkal.
A Kristálybar nyitva este 7—10 óráig.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
December 30-án mutatta be **STAR ujdonság!**
Kettős álarc alatt
cimü négy felvonásos magyar detektiv drámát.
Donna Mária
Müvészdráma 4 felvonásban.
MÁRIA CARMI-val a főszerepben.
Előadások: délután 4 és 8 órakor.

Szőrme boák kabátok
occasiója
Dán Testvérek
Dorottya-utca 5. szám.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 7 órakor
A PÓTFÉRJ operette 2 képben.
Magyar szinre alkalmazta **Harmath Imre.**
Zenéjét szerzette: **Eisler Edmund.**
Azonkivül a nagysikerü decemberi müsor slágereí.

A filmművészet eseménye!
A vörös lobogó
A világforradalom drámája 4 felvonásban. Irta SOPHUS MICHAELIS
Rendezte HOLGER MADSEN.
A főszerepben
Gunnar Tolnäs.
a
ROYAL-APOLLÓBAN
Az előadások kezdete 4 és 8 órakor.

OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZ
Közkivánatra még néhány napig:
SZERELEM POKLA
Előadások kezdete 4 és 8 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.
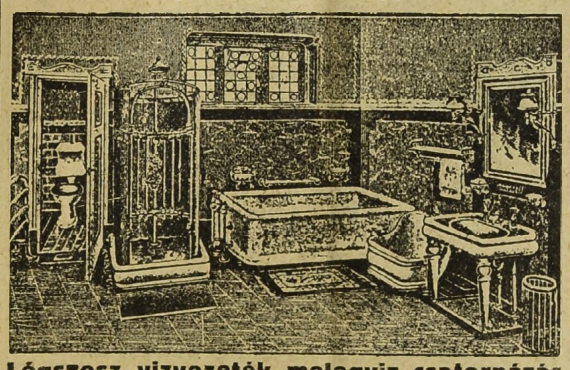
Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen.
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Óvszer fertőző betegségek ellen.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
Az első igazi békemüsor!
Angol, francia, orosz, belga stb.
artista számok.
Pompás magyar darabok.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
A második majom-film! Kincses Jack
Kalandorjáték 4 részben. Főszereplő Jack, a világhirü csodamajom.
Közkivánatra prolongálva:
A 2019-ik esztendőben
Amerikai filmattrakció.
Előadások kezdete: 5 és 9 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22.
Minden este 3/4 7 órakor
Aranykalitka
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.
Szerdán, csütörtök d. u. fél 3-kor helyárakkal az uj müsor.
Sörkabaré fél 8—10-ig.
Nivós müsor. **Kitünő konyha.**

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légezesberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és ének-előadás. Kezdete este 7 órakor.

GÓLYA ÁRUHÁZ BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! **Olcsó árak!**

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11. sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
::: Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra. ::: :::

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30|50, 13425.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Hazai darabos és kocka szenet
GÁZGYÁRI KOKSZOT
szállit:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::
Budapest, VII., Rákóczi-ut 18.
Telefon: József 52—06. 52—07.

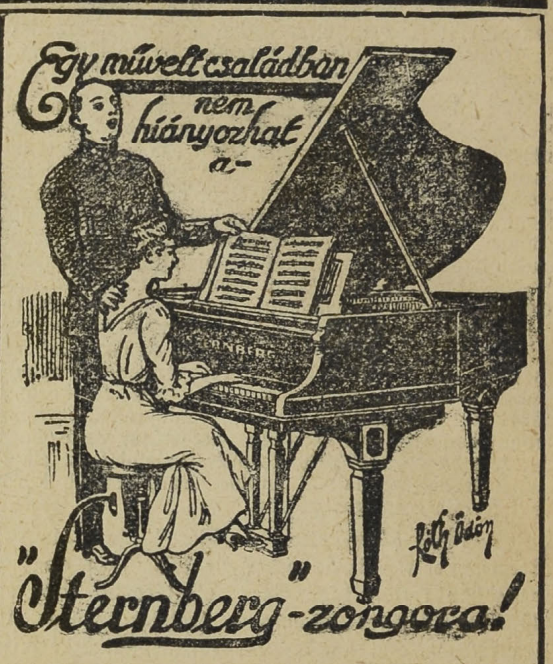

Sternberg
zongoratermei
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

„The Gresham"
Életbiztositó Társaság.
Alapittatott 1848-ban. Magyarorsz. igazg. Budapesten
V., Ferenc József-tér 5—6 sz.
(saját palotájában.)

Elfogad életbiztositásokat a legkülönbözőbb kombinációk szerint, előnyös dijak és feltételek mellett. A „Gresham" kötvényfeltételei **kiválóan liberálisak. Kötvényei elévülhetetlenek és megtámadhatatlanok. Léghajózás** (aviatika) következtében előálló halálesetekben — ha a biztositás már 3 évig fennáll — a társaság **feltétlenül kártérítést nyujt,** pótdij fizetéskötelezettség nélkül.
Fedezetül letett kötvényeinél felei kivánságára a biztositás érvénybelépésekor **azonnal kártérítési kötelezettséget vállal**
öngyilkosság, párbaj vagy **birói itélet**
folytán előálló halálesetekben.

Vagyonállás 1910. dec. 31-én	251.366,657·15 K
Érvényben levő biztositások	610.000,000·— „
Biztositott feleknek kifizetett kártérités	642.829,227·92 „
A magyar üzletre tartalékba helyezendő összeg	25.764,941·39 „
Magyar értékben tényleg elhelyezett dijtartalék	28.042,252·10 „

Tőke György
épitési vállalkozó.
Teiefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

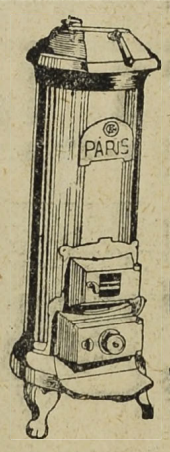

MEIDINGER-
és folyton égő
kályhákat
azonnal szállit
Koch Jenő
kályha- és tüzhely-gyára
Budapest,
VI., Szondy-utca 53. sz.
Telefon: 3—69.

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében

Telefon 153-98, 2-11, 2-12. **Kartellen kivül.**
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9.
Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3.
Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. **Telefon: József 46—34.**

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. január 8-án — 2. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Ujpest

ismét olthatatlan és régi szerelmével üldözi Budapestet. Előbb virágénekekkel és gitárszóval igyekezett a szivünkhöz férni, most pedig a zord apához, Nagy Vince belügyminiszterhez fordul, hogy parancsoljon rá makrancos lányára, Budapestre, ne adjon többet kosarat a szerelmes és jobb sorsra érdemes ifju Ujpestnek. Mi itt Budapesten nem vagyunk kérgesszivüek, mi is értjük a gitárszót, de gondolkozni is szoktunk. Mi magunk is elégszer álmodtunk a szép frigyről, álmodtunk Nagybudapestről, amely bennünket talán még Ujpestnél is több joggal vonz maga felé. Beláttuk azonban, hogy mindez ma csak a holdvilágos esték ábrándja lehet és a zord apa, akinek egyformán kell gyermekei érdekét képviselni, nem fog a kényszerházasság mellett állást foglalni.

Budapest százszor és ezerszer mérlegre vetette az egyesülés előnyeit és hátrányait. Megtette ezt a háboru előtt is, a háboru alatt is és ma is. A mérleg mindig egyformán mutatott. Legföljebb arról lehet szó, hogy az egyesülés ma, amikor Budapet lerongyolva és romokban heverve a maga sebeit gyógyitani és a maga stafirungját ujból összeállitani is képtelen, igazán nem gondolhat arra, hogy olyan hozományt adjon Ujpestnek, Kispestnek, Erzsébetfalvának, meg a többieknek, amilyet magyar mágnások valaha Amerikából hoztak.

Tudjuk mi nagyon jól, hogy Budapestnek mérhetetlen szüksége van arra, hogy közbiztonságát és közegészségét a környék becsatolásának ujonnan emelt sáncaival védje. Tudjuk azt is, hogy ezt a környéket Budapest éléskamrájává, termőföldjévé, házi gazdaságává, majorságává kell tenni. Ezek azok, amik a mi előnyeink lennének, de ismerjük ezzel szemben azokat az igényeket, amelyeket a csatlakozásért halálosan elszántan küzdő környék velünk szemben támaszt. De hogy adjunk nekik vizvezetéket, amikor Budapesten a negyedik emeleteken és a budai hegyvidéken szomjazik és mosdatlanul megy munkájára a lakosság? Hogy adjunk nekik pompás csatornahálózatot, amikor esztendők sora óta a magunk tervei is meddő rajzokban hevernek kitünő mérnökeink asztalfiókjaiban? Hogy adjunk világitást, amikor Budapest utcái sötétek? Hogy adjunk iskolákat, amikor a mieinkben francia katonák irodái vannak? Az Isten szerelméért! hogy létesitsünk kórházakat, fertőtlenitőket, amikor Budapestet járványok pusztitják és nyolcvanmilliós kórházépitési terveinket ad graecas calendas halasztottuk?

Sok szót ezután nem igen kell vesztegetnünk annak bizonyitására, hogy ez a házasság a mai, sőt talán a holnapi viszonyok között is, nem is könnyelmüség, hanem *katasztrófa* lenne. Az állam aligha tud annyi pénzt adni hozománynak, hogy akár Budapestet, akár a környékbeli helységeket házasságképes állapotba hozza. Sem mi, sem Ujpest nem akarhatja azt, hogy az egyesülés pillanatában külön mértékkel mérjünk Budapest régi és eljövendő uj városrészei között.

Nagybudapestről ma még csak álmodni lehet és senki se mondhatja, hogy ez az álom nem szép és hogy valaha, — de csak valaha valóra is válik. Addig, talán évtizedekig, megszázszorozott munkával készüljünk az eljövendő boldog házasságra.

—

Fullánkok

Az ujdonsült

városi szakértők tovább nyargalnak a vesszőparipán, amelyet tulajdonképpen már régen kilőttek alóluk. A városi néptanács terve már tökéletesen készen van, mindenki megnyugodott benne, hogy a pártok képviseletében jóindulatu és lassan már hozzáértéssel is felszerelt emberek intézik Budapest ügyeit addig, amig az uj választójog alapján összeülő törvényes közgyülés átveszi jogait és kötelességeit. Ezzel szemben, mint nyáron az Adriában, ujra és ujra föl-fölmerül a hatvantagu kupaktanács cápája. Nem irigyeljük a belügyminisztert, aki alig készül el egy életrevaló tervvel, máris halvaszületett ötletek tulajdonosainak uj és uj ostromát kell visszavernie. Szerencsére a városi néptanács nem zavartatta magát és tovább dolgozik, a kupaktanács kitervelői pedig csak hadd előszobázzanak a miniszternél.

A szesz ellen

olyan gigászi küzdelem folyik Budapesten, amilyent csak imitt-amott láttunk valaha a Piave mellett, vagy a rokitnoi mocsarakban. A kormány minden erejével nekilátott a munkához és sikerült is az előkelő vendéglőkben, ahol müvelt emberek itták meg ebédhez és vacsorához a maguk egy pohár sörét, rendet teremteni. A kis korcsmák hátsó bejáratai azonban annál népesebbek. El vagyunk ragadtatva a gondolattól, el vagyunk ragadtatva a jószándéktól, mely az izgalmas napokban számkivetésre itélte az alkoholt, de be kell vallanunk, hogy Budapesten sohasem láttunk még annyi részeg embert, mint ma.

A járvány

megszünt magától is, nem kellett vele tulsokat harcolni az orvostudománynak, amely, valljuk be őszintén, az ismeretlen bacilusokkal szemben teljesen tehetetlen volt. Most azután a járványbizottság uj harcra fegyverkezik. Be kell ismerni, hogy ezuttal idejekorán meggondolták és alapos tudományos fölkészültséggel kezdenek munkába, amikor a kitütéses tifusznak akarnak gátat vetni. Szépen, becsületesen dolgozni akarnak és a járványbizottság szombati ülésén olyan nivót sikerült látnunk, amilyennel a városházán eddig nem igen találkoztunk. Az uj, a föltrissitett bizottság megteszi a maga kötelességét és olyan ötlete támadt, amire hónapokig nem jöttek rá a városházán. Az ötlet nagyszerü és elragadó, Európa népei tanulni fognak belőle. Röviden igy hangzik: nindenáron és minden eszközzel ki kell hordani Budapest házi szemetét. Hogy erre mindaddig nem tudtunk rájönni!

Háziszemétből villamos energia

Tizmillió szénkaloria megtakaritása — Csont feldolgozó gyár a szeméttelepen — Salakbó utburkolat — Pormentes háziszemétgyüjtés

Balló Alfréd nyilatkozata

A járványbizottság ülésén több felszólalás hangzott el arról, ami Budapestet már régóta nyugtalanitja: Budapest tele van szeméttel, amely ha nem mondható is momentán tragikus veszedelemnek, de maga a piszkosság érzete is kész betegség. A polgármester még az ülésén felszólitotta Balló Alfrédet, a köztisztasági hivatal és Gattein Hugó dr.-t, a fuvartelep igazgatóját, hogy minél sürgősebben és minden költséggel gondoskodjanak Budapest köztisztaságáról. Mindez azonban csak pillanatnyi segitség: az igazi nagy reneszanszot Balló igazgató készíti elő, aki nagyszabásu terveiről a következőket mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A főváros köztisztasági ügyének a közel jövőben nagy átalakuláson kell keresztül mennie és előtte oly feladatok állanak, melyek megvalósitása már régóta szükséges. Hogy eddig csak részben, igen kis részben valósultak meg, annak főoka a háboru, mely épp akkor tört ki, amikor e feladatok megoldásához hozzáfogtunk.

— Első legfontosabb teendő *a pestszentlőrinczi szemétfeldolgozó telep modern kiépitése lesz*, mely abból áll, hogy a mostani elavult Cséry-féle szemétfeldolgozó rendszer részben való elejtésével a szemétválogatással kapcsolatos szemétégetést vezetjük be. A szemétégetés most kétszeres fontossággal bir, mert ennek segélyével szén és egyéb tüzelőanyag nélkül,

csupán a háziszemétből évenként több mint tiz millió kaloriát termelhetünk,

ami széninség idején igen sokat jelent. A háziszemét ezidőszerint a szentlőrinczi telepen lévő szemétdombokon haszontalanul ég el és eltekintve az ekként veszendőbe menő sok kalóriától, a környék levegőjét is rontja, a talajvizet pedig megfertőzi.

A szemétégetéssel kapcsolatosan több rendbeli uj üzemágat is fogunk a szemétfeldolgozó telepen létesiteni. Nevezetesen

magunk fogjuk a szemétből kitermelt csontot feldolgozni és abból csontzsirt, enyvet és csontliszet gyártani.

A csontliszt és *az utcai szemétből műtrágyát fogunk előállitani*, a szemétégetés után fenmaradó *salakból pedig utburkolati köveket szándékozunk készitteni.*

— A szemétégetés révén termelt villamos áramot elsősorban köztisztasági célokra fogjuk felhasználni. Ezzel hajtjuk majd a feldolgozótelep összes gépeit,

villamos üzemüre alakitjuk át a most gőzüzemü szemétszállitó vasutat és elektromos automobilok bevezetésével átalakitjuk a mostani lófogatu szemétfuvarozást, locsolást és utcamosást automobil üzemüvé.

Az erőforrást tehát, amellyel a szemetet a városból ki fogjuk szállitani és mellyel az utcákat locsolni, tisztitani és mosni fogjuk, magából a szemétből termeljük majd ki.

— Ezzel kapcsolatosan be fogjuk és *be kell vezetnünk a pormentes háziszemétgyüjtést*, mely abból áll, hogy *minden lakást szabványos szemétgyüjtő ládákkal fogjuk felszerelni*, mely ládák szerkezete olyan, hogy belőlük a szemetet

porképződés nélkül lehet az elfuvarozó automobilokba tölteni, hasonló eljárás szerint, mint ahogy most a postaszekrényekből veszik ki a leveleket.

— *Változást fog szenvedni az utcák tisztogatása is,* mert *a mai majdnem kizárólagos kézimunkát nagy részben szintén elektromos üzemü seprőgépekkel fogjuk pótolni,* mely gépek hajtásához szükséges elektromos áramot, mint már mondottam, a szemétégető fogja szolgáltatni.

— Igen természetes, hogy mindez csak lassu tempóban, fokról-fokra haladva fog megvalósulni, de mivel a főváros egyik legsürgősebb teendőjét képezi, különösen a szemétégető telepek épitése minden egyéb uj közmunkát kell, hogy megelőzzön.

Negyedfél millió tiszti beszállásolásokra

A forradalom és a leszerelés bonyodalmai

A forradalom és a leszerelés nehéz és zavaros napjai sokszorosan nehezek voltak a főváros katonai ügyosztályára nézve. A *Fővárosi Hirlap* ismertette azt a sziszifuszi munkát, amelyet az az ügyosztály *Bukovszky* Viktor tanácsnokkal, *Schubert* Ernő tanácsjegyzővel és *Vita* Ede számtanácsossal az élén a leszerelés napjaiban, hallatlan katonai tömegek türelmetlen támadása között végzett. Ugyanakkor, amikor a katonák ezreinek kezéhez juttatták a leszerelési pénzeket és hatvan bizottsággal dolgoztak a különböző kaszárnyákban, gondjuknak kellett lenni arra is, hogy a lakáshiány veszedelmével tengődő Budapesten az ideözönlő katonatisztek éjszakára fedél nélkül ne maradjanak és, ha mást nem, mindenkinek legalább egy nyugalmas, kényelmes ágyat juttassanak.

Budapesti embernek, aki ismeri a lakásmizériákat, nem kell külön lefestenünk azokat a küzdelmeket, amelyeket az izgalmas napokban egy-egy ágyért meg kellett vivni. A katonai ügyosztály ezen a téren is kitett magáért. Még csak arra sem tekintett, hogy kinek van, vagy kinek nincs joga a főváros vendégszeretetét igénybe venni. Aki fedél nélkül volt, azt a katonai ügyosztály valamennyit lakáshoz juttatta, bár a fővárosnak ez a humánus, becsületes és emberszerető intézkedése rengeteg pénzébe került. Természetesen a katonai igazgatással az illetéktelen költségeket megtéritteti. Sajnos, abból a negyedfélmillióból, amit a ezzel a szállásra való igényük megszünt, mégis az főváros pusztán az 1918-ik esztendőben átvonuló tisztek beszállásolása cimén költött el, még csak fele sem térül meg abból az összegből, amivel az állam törvényszerüen hozzájárul. A dicséretes, ötletes és fáradhatatlan munkáról, amelyet a katonai ügyosztály ezen a téren végzett, a következő tudósitásunk számol be:

Szállodai és hónapos szobák.

Az utolsó háborus esztendő természetesen nem hozott a katonai beszállásolások körül jelentősebb változást. A katonai ügyosztály munkája 1918-ban ezen a téren is minden elismerést megérdemel. A háboru során többször változott a beszállásolások mértéke és volt nagyobbszámu beszállásolás is, mint az utolsó esztendőben, de az 1918-ki számok mindenesetre élénk világot vetnek az egész háborus munkára.

A katonai ügyosztály ugy a keleti, mint nyugati pályaudvarra kirendeltségeket állitott, amelyek huszénnégy órás szolgálatot teljesitettek. A vonatokkal érkező katonatisztek a pályaudvaron a kirendeltségtől azonnal megkapták szállásukat, ugy hogy már a pályaudvarról meghatározott célpontial indulhattak el. A főváros katonatisztek elszállásolására állandóan szobákat bérelt és bérel még ma is Budapest összes szállóiban. Ezeknek a szobáknak száma jelenleg 367 és pedig 529 férő helylyel. Az olyan tisztek számára, akik állandóan Budapesten laknak, a katonai ügyosztály hónapos szobákat is bérelt. Ilyen hónapos szoba közel kétezer van. Vannak azonkivül ugynevezett foglalt szobák, amelyeket, mintegy száz darabot, időközönként vesznek igénybe.

Tömegszállások.

A beszállásolások körül nagy szolgálatot tesznek az ugynevezett szálláshelyek. Ilyenek az Andrássy-uti, Nádor-utcai, Áldás-utcai és Golgota-utcai összesen 823 férőhelylyel. Ezek tulajdonképen tömegszállások, ahol akárhányszor száz tiszt is jut egy szobába, közöttük előkelőbb rangu törzstisztek is. A tömegszállásokra leginkább azok a tisztek jutnak, akik csak egy-két napig tartózkodnak Budapesten és a rövid átutazási idő alatt elviselhetik a tömegszállás kényelmetlenségeit is.

Tiszti szállók házi kezelésben.

Az elszállásolás terén különben a katonai ügyosztály akkor szolgált legkiválóbb és legpraktikusabb ötlettel, amikor két tiszti szállodát rendezett be a főváros házi kezelésében. A két szálloda közül az egyik a *Mária-utca* 56. szám alatt, a másik pedig a *Csengery-utca* 25. szám alatt van. A Mária-utcai szálloda körülbelül másfél esztendeje van üzemben, *Papp* Béla kezelőfőtiszt vezetésével, akinek gazdaságos munkája a főváros számára igen nagy megtakaritásokat hozott. A Csengery-utcai szálloda egy garni szállóból alakult és ma is *Hamburg Szálloda* néven szerepel. Amikor, mintegy négy hónappal ezelőtt a főkapitány és a tanács megindították akciójukat a garni szállók ellen, a Hamburg-Szálló tulajdonosa föl akart hagyni üzletével, ami tudomására jutott a katonai ügyosztálynak és igy sietett az átvonuló katonatisztek beszállásolására rendkivül alkalmas szállodát a maga számára rekvirálni. Ez alatt a négy hónap alatt a Hamburg Szállót *Schmidt* István kezelőfőtiszt vezeti rendkivüli rátermettséggel, ugy, hogy a beszállásolandó tisztek között állandó versengés van arra nézve, hogy ki jusson a népszerü Hamburg Szállodába. A két kezelő főtiszt természetesen csak a gazdasági vezetést látja el, mig egyébként a szállodák katonai igazgatás alatt állanak.

Azokon a tiszteken kivül, akik természetben kapnak szállást, van körülbelül 2500 tiszt, akik szüleiknél, rokonaiknál, vagy ismerőseiknél nyernek elhelyezést és ezek a fővárostól szálláspénzhozzájárulást kapnak.

A forradalom és a leszerelés.

Az elszállásolások körül természetesen sokszor igen nagy nehézségekkel kellett megküzdeni, igy többek között a forradalom napjaiban és a leszerelés heteiben. Ezekben az időkben valósággal a tisztek tömegei ostromolták a katonai ügyosztályt és az is természetes, hogy ezekben a tumultusokban rengeteg igényjogosulatlan tiszt is módot nyert arra, hogy részt kérjen a főváros vendégszeretetéből. A térparancsnokság értesült ezekről a dolgokról, ugy hogy kénytelen volt kiszállani a katonai ügyosztályba, ahol még ma is kirendeltséget tart, amely fölülvizsgálja és ellenőrzi, hogy csak igényjogosult tisztek juthassanak ingyen lakáshoz. A megrohanás napjaiban a tanács kénytelen volt a hadügyminiszterhez felterjesztéssel fordulni, amelyben kijelenti a tanács, hogy a leszerelés alkalmából a nehézségek a leküzdhetetlenségig fokozódtak. Számtalan alakulat tiszti személyzete, mint például nemzetőrséghez, rendőrséghez, védőrséghez és népőrséghez beosztott tisztek vették igénybe az átvonulási szálláshelyeket. Voltak olyan tisztek, akik már leszereltek és még mindig csökönyösen ragaszkodtak szálláshelyeikhez. A saját maguk által bérelt szobákban lakó tisztek egész hónapra szóló szállás bérhozzájárulási utalványt kaptak s bár leszerelvén,

PESTI ÉLET

Bölcsek és tudósok, akik polgári értelemben kezelték az életet, meghaltak Budapest számára. Ma a pesti élet kaptafája Marx lett. Vitatkozni, harcolni csak arról lehet, vajjon a szőnyegen forgó kérdést hogyan magyarázná a szociálizmus német apostola? Hadik Karolinától Kun Béláig folyik a rettenetes szócsata és olyan ez a város, mint egy nagy-nagy szónokló száj, egy nyitott torok, amely odvas fogakból szött koszoruval ékes. Gyülés-gyülést követ és a legklasszikusabb mind között mégis az, amelyet a katonadiákok — miután minden ülésterem állandóan le van foglalva, — példátlan ötletességgel az Abbázia kávéház elé hivtak össze. Az ember elképed, mi lesz itt majd, ha a választási kampany is megindul már legközelebb.

Plakát plakát hátán, gyülés gyülés hátán, röpirat röpirat hátán. Ha van egy versem, amelyet a leguto'só szenylapocska sem hajlandó leközölni, nem ijedek meg, hanem kinyomatom plakátnak és kiragasztatom a legelőkelőbb kávéház ablakába. Ime a szellemek szabad versenye. Általában a gondolkozás, a vitatkozás, a cikkirás özönvize fenyegeti Budapestet. Szerkesztők statisztikát csináltak arról, hogy milyen témákról érkezik be a legtöbb rossz cikk. Ma a bolsevizmus és a tulajdon szentsége, vagy nem szentsége vezet. Pár hét előtt még a nemzetiségi kérdés vezetett, amelyet azonban az okkupáló seregek egészen egyoldaluan oldottak meg. Valóságos cikközönt inditott meg a birtokreform is, amelyen azonban a politikai élet vezetőinek sikerült ugy összegabalyodni, hogy a laikusok e titáni küzdelem láttára végre elhallgattak. Nem kevésbbé izgató volt a vagyonadó kérdése is, miután azonban látják az emberek, hogy Szende pénzügyminiszter komolyabban veszi az ő „nem akarok vagyonokat látni"-ját, mint Linder vette annak idején a maga „nem akarok többé katonát látni"-ját: hát elnémult az effelől való okoskodás, helyeslés és tiltakozás. Pusztító-járvány a kapupénz-ügy is és kapupénz már régen nem lesz a világon, amikor még mindig akadnak majd vitázó felek, akik emiatt az egymás haját tépik. És mikor a pesti ember mindezeken a témákon kiélesitette a pennáját, akkor leül és megirja a maga egyéni nyilt levelét Wilsonhoz és megrajzolja a maga külön térképét a keleti Svájcról. Azt mondják, hogy egy-egy szerkesztőségbe ma átlag naponta harminc nyilt levél érkezik Wilsonhoz adresszálva, a rekordot azonban az a szerkesztőség tartja, amelyhez mértföldes távirat érkezett ezzel a kéréssel:

Továbbitsák kérem az alábbi táviratot Lenin elvtárshoz Moszkva, Kreml.

Mondanunk sem kell, hogy a szerkesztőnek megborsózott a háta és a sürgöny még akkor sem engedett neki nyugodt éjszakát, amikor régen a papirkosár fenekén volt.

*

Az általános lefegyverzés olyan arányokban indult meg Magyarországon, hogy ma már a rendőrök is szuronyos puskával járnak és a polgári tizparancsolat legfontosabb pontjává lett, hogy: távozás előtt ne felejtse el az ágyuját magával vinni. Éjszakánként az ablakom alatt olyan lövöldözés van, mintha az ember a Szemere Miklós szentlőrinci telepén laknék és egyetlen vigasztalás az lehet, hogy csak hadd lövöldözzenek, igy legalább megvan a remény, hogy egyszer mégis csak elfogy a munició. Lám azonban a közbiztonság mégis csak fejlődőben van, mert amig a Rákóczi-uti ütközetben még a hálósapkás emberek szőnyege alatt kereste a rendőrség a revolvert, az álrendőrség pedig a gyémánt fülbevalót, addig a minap a Röck Szilárd-utcában felállitották a gépfegyvereket, mert ötven darab önmagával tehetetlen rokkant tüntetni vonult föl.

A karhatalom azonban egyszer a héten meglehetősen megjárta. Ugynevezett vaklárma miatt kellett kivonulnia a Magyar Világ kávéház elé. Történt ugyanis az, hogy meghivók jelentek meg, amelyek gyülésre invitálták mindazokat, akiket Tarnay kuriai biró tanácsa a háboru alatt elitélt. Azt mondják, hogy ezekből az árdrágitókból és egyéb csirkefogókból egész hadsereget lehetne felállitani, de mondják azt is, hogy Tarnay volt az árdrágitók Karaffája, aki vérbiróságot ült fölöttük.

Mondom, ilyen érdekes gyülekezet összeüléséről lévén szó, kivonult a rendőrség, katonaság, a tüzoltóság. Megjelentek a riporterek is, sajnos, azonban Tarnay kedvencei közül még csak az összehivók sem érkeztek meg.

Nem volt ennél sokkal érdektelenebb az a másik gyülés sem, amelyet pénteken délután a Klauzál-téren tartottak meg. Érdekes, hogy ebben a demokratikus világban az összes résztvevők kocsin érkeztek meg — lévén a gyülésezők maguk a derék bérkocsis segédek. Tessék elképzelni: négyszáz bérkocsi sorakozott fel a téren, amely a gyülés után ugy nézett ki, mint az Erzsébettér, amikor ősszel zsurt tartanak a tarlott ágakon a verebek. A Klauzál-téren azonban a bérkocsisok hagyták ott nyomaikat, ame-

egész hóra szóló hozzájárulást követelték. Tömegesen jelentkeztek olyanok is, akik a leszerelés napjáig voltak elhelyezve — köztük sok főiskolai hallgató, szabadságolt és menekült tiszt — és szállásutalványuk meghosszabbitását kérték. Mindezeknek a tanács nem volt jogosult tovább szállást adni, viszont a Lakáshivatalnak se volt módjában ezeket a földönfutó tiszteket butorozott szobákkal ellátni. Nem volt tehát olyan hatósági szerv, amely lakásukat biztosithatta volna. Nem maradt más hátra, minthogy a katonai ügyosztály, a főváros sulyos anyagi megterheltetésével bár, de tovább is gondoskodott róluk.

Mindebben a nagy fejtörésben még arra is jutott módja a katonai ügyosztálynak, hogy külön gondoskodjék a rokkant, beteg és idősebb tisztekről, akiket valamennyit külön szobákban helyeztek el, a tömeglakásokra pedig csak a fiatal és egészséges tisztek kerültek.

Negyedfélmillió.

Hogy mindez mibe került a fővárosnak, azt néhány számadattal tudjuk bemutatni. A szállodákban és magánlakásokban elhelyezett tisztek szállásaiért az utolsó évben 2,461.462 koronát fizetett ki a főváros, mig a Mária-uteai szálloda évi bére 58,000 koronát, fönntartási költségei pedig 30,113 koronát, együttvéve 88,113 koronát tesz ki. A Hamburg Szálló évi bére 40,000 korona, fönntartási költségei azonban az első négy hónapra még nincsenek kimutatva. Mindezekre az 1918. évi költségvetés az átvonuló katonaság beszállásolása cimén 1,500.000 koronát irányozott elő, amiből a kincstári illeték cimén 650,000 korona térült volna meg, tehát a főváros azáltal a kiadott összegnek még csak felére se tarthat igényt.

A leszerelés idején a főváros, hogy a tisztek elhelyezésére emelje a férőhelyek számát, *a Margitszigeten igénybe vett egy nyolcvan ágyas férőhelyet*, amely azelőtt a XVII. helyőrségi kórház üdülő telepe volt. A margitszigeti szálláshelyet a főváros szintén saját kezelésében tartja fönn, a személyzetet a város fizeti, a katonai kincstár csak a zsoldilletékkel járul hozzá a költségekhez, amit aztán a főváros kiegészit.

Budapest és a politika

Böngészés hat párt programmjában . . .

Budapesttel, a fővárossal, a régi politika, amelyet mindörökre megfojtott a forradalom, nem igen törődött. E sorok irója egyszer interviut kért *Khuen-Héderváry* Károly gróftól, a munkapárt elnökétől, Budapest IV-ik kerületének követétől olyan dolgokról, amelyek speciálisan Budapestet érintik. A gróf ötölt-hatolt és kijelentette, hogy a főváros ügyeit nem ismeri, nem tudja, hogy szükség van-e uj fővárosi törvényre és nem tudja, mi fán terem a főváros autonómiája. Ez volt a magyar politikusok álláspontja a főváros ügyeivel szemben mindenkor a forradalom előtt. Alig egy-két politikai párt volt, amely érezte azt, hogy Budapest tulajdonképen az ország szive és minden attól függ, az egész ország vérkeringése a szerint történik, amint azt a szív irányitja.

A forradalommal letüntek a horizontról az elvtelen és programmtalan, vagy legfölebb százados programmal rendelkező politikai pártok. A nagyszerü kialakulásban tulajdonképpen még csak most születnek meg az igazi programmok, amelyek azonban a pártoknak valóságos szentirásai lesznek. Razziát tartottunk ezekben a programmokban, amelyekből kiböngésztük azokat a terveket és követeléseket, amelyek elevenbevágóan érintik a főváros ügyeit is. Az országos és községi ügyek között a szigoru demarkációs vonalat meghuzni, merő lehetetlenség: hiszen Budapest polgárai az államnak is polgárai. A tallózás nem volt tulságosan eredményes és el kell mondanunk, hogy ma a szociáldemokrata programm az, amely leggazdagabb a községi kérdésekben való követelésekben. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a polgári pártok el akarnák hanyagolni a főváros ügyeit. Sőt ellenkezőleg, mi azt várjuk, hogy ma, amikor intenziven részt vesznek a főváros ügyeinek intézésében, sürgősen meg fogják alkotni önálló, mindentől független, a pártok alapelveiben gyökerező városi programmjukat is. Annál inkább is szükséges ez, mert — sajnos — ma-holnap, legalább is, amig a béketárgyalás nem dönt, az ország legfőbb reménye ebben a szépséges metropolisban összpontosul.

A hat, ma számottevő politikai párt programmjából kiszakitott várospolitikai részek, vagy legalább olyan részek, amelyek a főváros lakosságát is érintik, itt következnek:

Országos Polgári Radikális Párt.

A Radikális-párt programmja tulajdonképen most van megszövegezés alatt. A programm szépségeit azonban néhány mondat is, amelyek jobbára csak bevezetésül szolgálnak jellemezhetik.

— Eszméljen magára az emberiség — mondja a programm — és vegye kezébe a maga sorsát, nehogy megsemmisüljön a katasztrófák sorozatában. Népek és osztályok vak viaskodása helyébe *az emberiség tudatos összmüködését kell tenni.*

Városi vonatkozásai a programmnak tulajdonképpen még nincsenek, de érezhetők ezek már az alapelvekből, amelyek között végtelenül finomult, igaz és emberi gondolatokat találunk.

— Anyagi, szellemi és erkölcsi érdekek egyenlően fontosak az emberiség boldogulásához. Ehhez a boldoguláshoz minden embernek joga van. *Minden ember felelős a többiek boldogulásáért.* A nagyobb képességgel fokozottabb felelősség is jár. *Döntse el minden ember maga, mennyi felelősséget vállalt.*

Amit ez a programm az állami életre mond, az teljes érvénnyel bir a városi életre is.

— Ami mindenkinek közös érdeke, az ne legyen a politikai harc tárgya, hogy annak *megvalósulása föltétlenül biztositassék.* A kisebbség ne uralkodhassék a többségen, a többség ne zsarnokoskodhassék a kisebbségen.

A gazdálkodás tekintetében a város számára legfontosabb az az elv, hogy a *fogyasztásnak kell alárendelni a termelést.* Minden termelés arra irányuljon, hogy minél több és hasznosabb jószág álljon rendelkezésre.

A kulturáról ezeket mondja a programm:

— A civilizáció terjesztése és kiépitése sohase történjék a kultura rovására. Az *anyagi* kulturát ugy szolgáljuk, ha a valódi szükségleteket minél közvetlenebbül és természetesebben elégitjük ki. A *szellemi* kulturát ugy növeljük, ha hasznos ismeretek és világos képzetek tanitásával arra képesitjük az embereket, hogy az életet áttekintsék és urrá legyenek fölötte. Az *erkölcsi* kultura tegye megingathatatlanná a lelkekben az emberi értékekbe vetett hitet és az emberi örök sorsközösséget.

A Károlyi-párt.

A Károlyi-párt uj programmja Károlyi Mihálynak december 22-én a Fővárosi Vigadóban tartott beszédében van lefektetve. Eszerint a polgároknak és dolgozó népnek tömörülnie kell, ha biztositani akarja a forradalom eredményeit.

— Ez alá a zászló alá — mondta Károlyi — csak azok sorakozzanak, akik őszintén vallják a szociáldemokrata-párttal együtt, hogy a kapitalisztikus rendszer régi formájában fönn nem tartható, hogy a munkát meg kell becsülni, a testi munkát épp ugy mint a szellemit. Ebben a táborban csak azok egyesüljenek, akik nem akarják a várost a falu ellen és a falu népét a városi lakosság ellen kijátszani. A földbirtokreformnál korlátozásként említette Károlyi, hogy annak olyannak kell lennie, amely a termelést ne csökkentse, hanem fokozza, mert ha a termelés kisebb lesz, ezt nemcsak a falusi, hanem a városi ember is megérzi. Képtelenség azt kivánni, hogy a kataszteri mérnökök Magyarországból sakktáblát csináljanak, mert a városokat tejjel, vajjal, cukorral okvetlenül el kell látni. Nemcsak a falu, de a város népéről is egyaránt gondoskodni kell, a polgárságról épp ugy, mint a munkásságról.

A szociáldemokrata-párt.

A szociáidemokrata-párt programmja régi és eléggé ismert. Ami a *várospolitikát* ebből elsősorban érdekli, az a választásokra vonatkozik. Az általános választói jog elvei alapján azt követeli a programm, hogy a *községi választások két évenként történjenek.* Követeli a községi hatóságok függetlenitését, az összes testületek és hivatalnokok választását, azok felelősségét és szavatosságát. Érdekli a fővárost az is, hogy a szociálista programm szerint *közpénz vallási célokra nem forditható.* Követeli a programm a közoktatásnak állami, megyei, vagy községi szervezését, a községi iskolák terheinek állami fedezését, a felekezeti iskolák megszüntetését, a vallástanitás eltörlését a nyilvános iskolákban, általános kötelező ingyenes oktatást és *el-*

---

lyeknek eredete a dohánypótlékkal telt pipák nyálkaoldó természetére engedte következtetni a kutató bölcset.

A vitában, amelyet majd a városi néptanácsban fognak folytatni az ötszörösre emelendő bérkocsitaksa körül, jó lesz ennek a gyülésnek a hiteles jegyzőkönyvét felolvasni.

— Mi nem akarunk többé csirkefogók, zsarolók, gazemberek lenni. Rabszolgák vagyunk. Este nem mehetünk haza, cirkálnunk kell és utast zsarolunk addig, amig össze nem szedjük azt a legkevesebb 70—80 koronát, amit a gazda követel tőlünk.

Szomoru és fájdalmas vallomások ezek, amelyek — szeretjük hinni, öntudatra ébredt emberek uj életre való fogadalma. De mi van a bérkocsis gazdákkal? Erre is megadták a választ:

— A bérkocsis-segédnek szemtelenkedni, rabolni, zsarolni kellett. Ha nem zsarolt, rugta a gazda, ha zsarolt, rugta a közönség, a rendőrök, az ujságok, mindenki.

Ha az ember vallani kezd, nincs vége az őszinteségnek:

— Kitanitott betörők voltunk, kijátszatták velünk a taxit.

Az ember naivan megkérdi: vajjon kik lehettek azok, akik betörökké tanitották ki a bérkocsissegédeket és kik lehettek azok, akik kijátszatták velük a taxit?

Mi nem felelünk erre a kérdésre: feleljenek majd a városi urak, ha a taksaemelés dolgában dönteni fognak. Mi csak angyalian kellemes csengését halljuk a borizü hangnak, amely biztositott bennünket a bakterék birtokosaival való őszinte együttmüködés lehetőségéről. Hogy is mondta Lukács elvtárs?

— Becsületes, öntudatos, önzetlen vörös proletárok akarunk lenni, hogy szeressenek bennünket, mint embert. És ne gyülöljenek többé.

És ebben a pillanatban nem szeretnénk mást tudni, mint hogy hol van Lukács elvtárs standja?

*

München jut eszembe, ahol annak idején, amikor még a háboru előtti idegek nem is voltak olyan érzékenyek, csaknem kitört a forradalom, mert két pfenniggel fölemelték a sör árát. És Ruprecht herceg — nem akarom sérteni a forradalmi önérzetet — talán meg tudná csinálni az ellenforradalmat, ha máról holnapra olcsó és békebeli sört tudna csapoltatni természetesen kellő mennyiségben.

Lám minálunk meg az a rongyos kapupénz história ment olyan igen az emberek szivére, hogy a hirtelen föllángolt tüz már-már a belügyminiszteri szék bársonyát nyaldosta. A Munkástanácsban parázs vita kerekedett belőle és érdekes, hogy maguk a házmesterek is állást foglaltak a hatalmasnak mondható jövedelem ellen. Ez aztán az igazi proletárönérzet.

Csoda-e aztán ilyen körülmények között, hogy a belügyminiszternek szinte félóránként kellett bulletint kiadni a beteg Kapupénz őfensége egészségi állapota felől. Hát bizony ez a küzdelem a jövő árnyékát veti előre. A mult emberei, akik teli marokkal szórták a pénzt, mert könnyen jutottak hozzá, ezt a csatát nem tudják megérteni. Az egyszerü, tiszta, munkás élet harcai ilyenek lesznek majd.

Hiába, nagy időket élünk. Amikor győz a vagyonadó, ugyanakkor megbukik a kapupénz. Ki hitte volna ezt csak fél esztendő előtt is?

látást a népiskolákban, felsőbb iskolákban azok számára, akik képességüknél fogva a további kiképzésre alkalmasaknak bizonyulnak. A nők teljes egyenjoguságát a férfiakkal. *A közigazgatósági bíróságok bíráskodásának megszüntetését. Az egészségügy államositását, ingyen orvost és a gyógyitáshoz szükséges eszközöket, ingyen temetkezést.* Minden pénzügyi és élelmiszervámnak, valamint a *városi vámoknak megszüntetését.* A közszükségletet képező üzemek (világitás, viz, erőszolgáltatás, csatornázás, köztisztaság stb.) *a község által kezelendő.* Lakóházak épitését a község vagy az általa támogatott épitési szövetkezetek utján s azok bérbeadását olyformán, hogy *a lakbérek csakis az épitési fenntartási és törlesztési költségeket fedezzék.* Községi lakásközvetitést és felügyeletet. *A községi birtokok eladásának megtiltását* és munkásszövetkezeteknek való bébeadását. A halászati és vadászati jog községivé tételét és községi kezelését.

Országos keresztény szociális néppárt.

A keresztény szociális néppárt követeli a községi választásoknál az általános egyenlő, közvetlen és titkos választójogot, a kisebbségi képviseletet biztositó aránylagos választást. Követeli az állami, felekezeti és községi tanerők egyenjogusitását. A valláserkölcsi és jellemképző oktatás biztositását, emellett kivánja a nevelésügy fejlesztését, a széles néprétegek általános müveltségének és gyakorlati szaktudásának emelését és általában a közoktatás olyirányu reformját, mely az ifjuságot a gyakorlati élet számára neveli. Kivánja az oktatás szabadságát ugy, hogy az állam szakfelügyelete mellett minden magános, vagy testület szabadon állithasson fel elemi, közép- vagy felsőiskolát. Követelik a közegészségügy államositását és fejlesztését, a fajegészségügy hathatós felfelkarolását, a gyermekhalandóság elleni védekezést. E célból követelik, hogy az állam és a községek ugy a városi, mint a falusi nép részére a modern szociális követelményeknek megfelelő lakásokat (tisztviselő- és munkás-telepeket, kertvárosokat) létesitsenek. Követelik a prostitució és az alkoholizmus elleni küzdelmet. Benne van a programmban a létminimum adómentessége mellett a progressziv adózás elve is, a fényüzési adó kivetése, az elsőrendü életszükségleti cikkekre vonatkozó fogyasztási adók eltörlése és a telekérték emelkedésre kivetendő adó. A párt hozzájárul ahhoz is, hogy a birtokreform keresztülvitelére sajátitsa ki az állam a községi birtokokat is.

A feministák.

A feministák programmja mindenekelőtt az anya- és gyermekvédelemmel foglalkozik. Csupa olyan kérdés, amely Budapest lakosságát legelső sorban érdekli. Az anyasági biztositás, a népbetegségek ellen való küzdelem, az elhagyott gyermekek védelme mind olyasmi, amikben a fővárosnak kell példával előljárni. Gondoskodni kell arról, — mondja a programm — hogy a leánygyermekek a fiukkal teljesen egyenlő mértékben vehessék igénybe az összes általános képzést nyujtó elemi és középiskolákat, azaz ahol külön leányiskola nincs, lehessenek a fiuiskola rendes tanulói és viszont. Mindkét nembeli gyermekek kötelező ingyenes népoktatását a 14. életévig, ismétlő oktatását a 18. évig kell kiterjeszteni és az egész vonalon keresztülvinni. Követeli a népegyetemek felállitását. Meg kell nyitni az összes szak- és főiskolákat, müvészeti és ipari iskolákat, valamint az egyetemek minden fakultását a leányok előtt. Inditson a kormány nagyszabásu lakásépitő akciót, amely figyelembeveszi a kenyérkereső nők érdekeit és központi háztartások létesitésével szüntesse meg a nők kettős munkaterhét. Ellenőrizze a lakások hygienikus viszonyait szakszerüen képzett női lakásfelügyelők utján.

Országos Kisgazda-párt.

A kisgazda-párt természetszerüen nem igen foglalkozik programmjában a speciálisan városi kérdésekkel. A következő pontok mégis olyanok, amelyek városi és fővárosi érdekeket is érintenek:

Követeljük a községi és vármegyei törvények módositását.

Követeljük, hogy a politikai községek olyan önállóságot nyerjenek ügykezelésük és vagyonkezelésük tekintetében, hogy határozataik csak fellebbezés folytán kerüljenek felsőbb hatósági jóváhagyás alá, azonban az ügyvezető tisztviselők a saját személyes ügyeik kivételével fellebbezési joggal ne birhassanak.

Követeljük az állam részére a kisajátitási jog törvénybeiktatását az egyházi, a pénzintézeti, a városi és községi és a többi összes kötött birtokokra nézve.

Követeljük az ingyenes népoktatást és ingyenes továbbképzést. Követeljük a felekezeti népiskolák és tanitóképzők államositását.

Ujabb reformok a rendőrségen

Átalakitják a státuszt — A főkapitány államtitkár lesz — Győztek a felügyelők — Nincsenek „vörös“ rendőrök

A nagy bizonytalanságban mindenkit ideges remegés fog el. Kormánybiztosok hirdetik, hogy Budapest hisztérikus görcsökben fetreng. És mindez azért, mert nincs megfelelő közbiztonság. Ilyen körülmények között nem csoda, ha ugy az illetékes körök, mint a nagyközönség azon fáradoznak, hogy megbizható rendőrséget teremtsenek. Illetékes körök egyik fizetésrendezést a másik után csinálják, de a rendőrök most már gyökeres reformot akarnak. A kivánságaik nem valami mérsékeltek, de a mai viszonyok között még ezeket is teljesiteni fogják.

A rendőrök mozgalmának már eddig is több jelentős eredménye van. A napilapok sokat irtak arról, hogy a belügyminisztérium tisztviselői állást foglaltak a rendőrségnek a minisztériumban levő exponensei ellen. Arról volt szó, hogy Szilárd helyettes államtitkárt és Németh Lipót rendőrfőtanácsost átminősitik a belügyi státusba. Ez nem tetszett a belügyi tisztviselőknek és küldöttségben tiltakoztak ellene. Már ugy volt, hogy sikerrel operálnak, de megmozdult a rendőrség is, hiszen arról volt szó, hogy két magas állás üresedik meg a rendőri státusban. Ők is deputációztak és

a belügyminiszter a rendőrség kivánsága mellett foglalt állást.

A két rendőrfőtisztviselő átkerül a belügyi státusba és továbbra is a belügyminisztérium rendőri osztályát fogják igazgatni. A rendőri státusban üresen maradt helyeket a belügyminisztérium azonnal betölti. Az ötödik fizetési osztályba kerül egy cimzetes főkapitányhelyettes. Erre az állásra Schreiber Emil főkapitányhelyettes van kiszemelve, aki a közigazgatási osztály élén sok szolgálatot tett.

A rendőrfelügyelők helyzetét kivánságuk szerint javitották

és most már valósággal jobb helyzetbe kerülnek, mint a rendőrtisztviselők. Ezt a kivételes kedvezményt Kosztka Árpád főparancsnoknak köszönhetik a rendőrfelügyelők.

E szerint

hatan bekerülnek a hatodik fizetési osztályba,

hatot a hetedikbe neveznek ki,

tizenegy felügyelő pedig a nyolcadik fizetési osztályba kerül.

Beniczky Tamást, a volt főparancsnokot szintén kinevezik a hatodik fizetési osztályba és csak akkor küldik nyugalomba. Ezt a volt főparancsnok meg is érdemli, mert a rendőrség fejlesztése körül nagy érdemei vannak.

A rendőrtisztviselők tovább mozgolódnak

és igen erős kivánságokat támasztottak. A kivánalmak 80 százalékát már teljesiteni akarták, de ők az egészhez ragaszkodnak.

Azt akarják, hogy a

főkapitány államtitkár legyen és a harmadik fizetési osztályba kerüljön, követelnek hat negyedik fizetési osztályt a státusz részére, az ötödik fizetési osztályba pedig harminc rendőrtisztviselő kinevezését kérik.

Ezek olyan nagy követelések, hogy laikus ember alig érti meg. Kissé bevilágit a tervekbe az a körülmény, hogy a régi világban a főkapitány mindössze az ötödik fizetési osztályba kerülhetett és most ilyen állást harmincat követelnek.

A rendőrlegénység már teljesen megbizhatóan teljesit szolgálatot. A bizalmirendszert nehezen értik meg a rendőrök, de a fejlődés még fogja hozni az eredményt. Hogy a felfogások még mennyire zavarosak, jellemző ez a kis eset:

Egy rendőr megtagadta az engedelmességet az ellenőrnek. A bizalmiférfi erre a rendőrfelügyelő elé vitte őket és előadta az esetet. Beszélt a megsértett ellenőr és a bizalmiférfi, mielőtt azonban itéletre került volna a sor, a rendőr közbeszólt:

— Felügyelő ur, mondhatok én is valamit?

A felügyelő természetesen megengedte, a rendőr erre a bizalmiférfihoz fordult:

— Csak annyit akarok mondani, hogy magától ezennel megvonom a bizalmat!

A büntetés azonban ennek ellenére nem maradt el.

A rendőrségnek most nagy karhatalmi készenlét áll a rendelkezésére, mert a védőrség is alája van rendelve. Ez 2500 felfegyverzett ember és ezekből később valószinüleg rendőr lesz.

Érdekes, hogy a bolsevikiek a védőrség kebelében is szerették volna a széthuzást meghonositani. Nyugtákat találtak védőröknél, akik a kommunistáktól propoganda célra pénzt kaptak. A propoganda azonban csődöt mondott.

A rendőrség minden széthuzást szeretne megsemmisiteni és ezért azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy

nyugdijazzák Nagy Endre fiatal főtanácsost,

aki miatt annyi baj volt. Forradalmi érdemeiért a fiatalembert főtanácsossá nevezték ki és emiatt a tisztviselők szembehelyezkedtek vele. Valósággal bojkottálták. Erre mindent megkiséreltek vele. Beosztották a hadügyminisztériumba, vidékre küldték rendet teremteni. Beadták neki, hogy Szolnok rendőrkapitányi állására pályázzék, de minden kisérlet meddő maradt. Nagy Endre egyideig a rendőrlegénységet lázitotta és főparancsnok szeretett volna lenni. Ezt a tervét meghiusitották és a belügyminisztérium megakadályozta további akcióját. — Nagy Endre azóta nem jelentkezik szolgálatra és azt mondja, hogy szellemileg kifáradt. A rendőrtisztviselők csak ugy fogadnák vissza maguk közzé, ha kanosszát járna, de erre nem hajlandó. Ilyen körülmények között csak a nyugdijazás marad hátra.

Ezek és ilyen incidensek akadályozzák meg, hogy a rendőrség szervezete egységessé váljék.

Nem csökkent a budapesti házak értéke

A háboru alatt jó világ járt a pesti háztulajdonosokra. A házak értéke rohamosan emelkedett. A hirtelen meggazdagodott hadimilliomosok valami szokatlan mohósággal vetették magukat a házvásárlásra és jóval tulfizették a házak értékét csak azért, hogy csőstül dülő pénzüket mielőbb elhelyezhessék. Milliós nyereségekkel keltek el a pesti paloták és sokan vásároltak házat, hogy néhány hét mulva busás nyereséggel tovább adhassák. Akadt olyan hadimilliomos is, aki képes volt megvásárolni egy házat csak azért, hogy megfelelő lakáshoz juthasson.

Az októberi forradalom uj világot teremtett. A kapitalisták megijedtek, a milliók tulajdonosai összerezzentek és mindenfelé azt beszélték, hogy az ingatlanok értéke nagyon alászállott, hogy senkinek sincs kedve házat vásárolni, hogy azok, akiknek a házukat kényszeritő okokból el kell adniok, csak veszteséggel tudják ezt az üzletet lebonyolitani. A háziurak részvétet iparkodtak kelteni maguk iránt. Mi, akik egész szivünkkel szeretjük a megélhetésért küzdő kisembert, akik a fillérekkel számoló polgár életküzdelmeiben osztozunk, utánajártunk, vajjon tényleg olyan sajnálnivalók-e a pesti háztulajdonosok, vajjon tényleg annyira csökkent-e a házak értéke, vajjon tényleg el kell-e veszitenie annak a pénzét, aki elad egy házat?

Utánajártunk és meggyőződtünk róla, hogy a pesti házakba fektetett tőke még mindig elég biztosságot nyujt: a forradalom után néhány nappal már vigan vásárolták a házakat és ma is busás nyereséggel adnak tul egyes háztulajdonosok az ingatlanaikon. Állitásunkat adatokkal igazoljuk és közlünk néhány telekkönyvi feljegyzést: Vámos Adolf és neje november 2-án 920.000 koronáért eladta a Király-utca és Eötvös utca sarkán levő házát Klein Adolf és nejének. Vámosék a házat 1918. január 31-én vették 630.000 koronáért, kerestek tehát rajta éppen kilenc hónap alatt kerek 290.000 koronát. Wiesner Félix Izabella-utca 66. számu házán, amelyet 331.500 koronáért vásárolt, több mint 300.000 koronát nyert. Igen érdekes az Izabella-utca 84.

számu ház sorsa is. 1917. májusában vette Vajda Mór és a felesége 365.000 koronáért. Mult hó februárjában Schön Gerzson és Fischer Bernát már 560.000 koronát adtak a házért, amelyet most Karres Sámuel és nejének 700.000 koronáért adtak el. A Stefánia-uton sem fizetnek rá a házakra. Dr. Dobay Aurél és neje, báró Madarassy-Beck Margit 1918. februárjában 470.000 koronáért vásárolták meg a Stefánia-ut 55. szám alatti házat. December 3-án 550.000 koronáért adták el Deinán Ármin és nejének. A Harsányi testvérek, a New-York kávéház egykori tulajdonosai nyolc évvel ezelőtt vásárolták meg a Népszinházutca 19. számu házat. Akkor 227.300 koronát fizettek a házért, amelyet most — igaz hogy nagyobb épitkezés után — 2,248.000 koronáért adták el.

Még egy érdekes házvétel történt a napokban, amely a legjobban bizonyitja, hogy a tőke kedve nem ment el a házvásárlástól és a házak értéke nem csökkent. Az Est lapkiadó r.-t. 3,100.000 koronáért vásárolta meg a Erzsébet-körut, Dohány-utca és Miksa-utcak sarkán levő New-York palotát.

A Telekkönyvi hivatalban nyert felvilágositás szerint egyáltalán nem csökkent a fővárosban a házvételek száma. Ugylátszik, akinek pénze van, szivesen fekteti bele egy-egy köruti házba. Hiszen van valami igazság benne, hogy a ház mégis csak ház marad.

Módositják a birtok-törvényt

A tehenészettel foglalkozó uradalmakat nem osztják fel

Budapest tejellátása napról-napra rosszabb lesz. Ma már az a helyzet, hogy a két évnél idősebb gyerekek egyáltalában nem kapnak tejet a tejigazolványra, de a többi igényjogosult is csak a részére kiutalt mennyiség feléhez jut hozzá. És a kérdés szakértői tudják jól, hogy ez a helyzet is csak rövid ideig lesz fentartható. Nem vagyunk már messze attól az időtől, amikor a lázban fekvő betegek sem tudnak majd hozzájutni a tejhez.

Ezer oka van annak, hogy idáig fejlődött a helyzet. Egyik legszomorubb jelenség, hogy a főváros környékén lévő és tehenészettel foglalkozó uradalmak eladják tehénállományaikat, mert birtokuk jövő sorsát illetőleg tájékozatlanságban vannak. Tudják ugyanis, hogy a birtokpolitikai reform következtében elveszik tőlük a birtokokat és mivel a szarvasmarhának ma még elég tekintélyes ára van, teheneiket most adják el, mert nem akarnak várni addig, amig a tehén ára is lejebb megy. A főváros környékén a tehénállomány rohamosan csökken és ennek tudható be, hogy a tejfelhozatal is napról-napra alábbszáll. A helyzeten nem változtat sem az, hogy külön miniszteri biztost neveztek ki a tejügyek intézésére, sem az, hogy a vidéki nemzeti tanácsoknak szigoruan megparancsolták, hogy ne intézkedjenek a tej felett.

Sem az egyik, sem a másik intézkedés nem segitett és a sok eredménytelen kisérlet arról győzte meg az illetékes tényezőket, hogy itt csak radikális eljárással lehet segiteni.

Budapest létérdeke, hogy tejhez jusson, tej pedig csak akkor jön Budapestre, ha megmaradnak az uradalmak tehenészetei. Számbavehető mennyiséget ugyanis csak ezek szállitottak. A közélelmezési hivatalban is rájöttek arra, hogy a tehenészetek nélkül Budapestet még a mai keretekben sem lehet ellátni tejjel, viszont a tehenészetek nyomban önmaguktól szünnek meg, mihelyt a birtokpolitikai reformot a tervezett alapon végrehajtják. A közélelmezési hivatalban a napokban egy megbeszélésen szóba került a kérdés és itt az a vélemény alakult ki, hogy

a főváros tejellátásának biztositása érdekében feltétlenül módositani kell a birtokpolitikai reform tervezetét. A törvényben ki kell mondani, hogy az olyan birtokokat, amelyeken tehenészet van, csak akkor lehet feldarabolni, ha a földnélküli népet másként földhöz juttatni egyáltalában nem lehet.

Ezt a tervet szociáldemokrata részről is elfogadhatónak találták és megvalósitása elé a szociáldemokraták nem fognak akadályokat gördíteni.

Illetékes helyen ez ügyben a következő felvilágositást kaptuk:

— Ujabban mindegyre erősebb lesz az a felfogás, hogy nem szabad szétdarabolni a mezőgazdasági ipari célokat szolgáló földeket. Ha egy cukorgyártól elveszik a répatermő földet, akkor a gyár megbénul és nem tud dolgozni. A tehenészetet is mezőgazdasági iparnak nézzük és tisztában vagyunk azzal, hogy a tehenészet nyomban megszünik, mihelyt a tehenek takarmányának biztositására nem áll elegendő terület rendelkezésre. A közélelmezési ministerium tényleg előterjesztéssel kiván élni ebben a fontos ügyben a földmüvelésügyi miniszterhez és kilátás is van rá, hogy a közélelmezési ministerium kivánságának megfelelően ugy módositják majd a birtokpolitikai törvénytervezetet, amint azt Budapest és egyben az ország többi városának az érdeke is megköveteli. Megfelel a valóságnak a *Fővárosi Hirlap*-nak az az információja is, hogy a tervbe vett módositás nem találja szembe magát a szociáldemokraták ellenkezésével, sőt annyit is elárulhatok, hogy maga az eszme is szociáldemokrata részről vetődött fel.

A kérdés egyébként legközelebb már miniszteri tanács elé is fog kerülni.

Henrys, Vyx, Michel

Gondoskodás a francia vendégekről

Dacára annak, hogy Budapestnek, mint stratégiai pontnak, a fegyverszüneti szerződés értelmében való megszállása már több mint egy hónapja tart, Budapesten még mindig ritkaság a francia katona és az utca népe alaposan megbámulja az aranyzsinórzatu sapkás, kecskeszakállu tiszteket és a kissé barátságtalan kinézésü gyarmati katonákat. Az ujságokból mindössze *Vyx* alezredes neve ismeretes és a közönség teljesen informálatlan arról, hogy tulajdonképen mennyien vannak, mennyien lesznek és hol tanyáznak a mi francia vendégeink? Némi világot vetnek ezekre a kérdésekre a Fővárosi Hirlapnak itt következő és illetékes helyről nyert információi.

Vyx alezredes megrendelései.

A franciák összeköttetés tiszt révén érintkeznek *Dormándy* alezredessel és *Rákosi* századossal, akik viszont elszállásolási ügyekben a főváros katonai ügyosztályával tartanak fönn kapcsolatot. Dormándyéknak *Vyx* alezredes adja tudomására, hogy a megszálló csapatoknak mire van szüksége és ezekről az igénylésekről egy nagyobb terjedelmü értekezlet szokott dönteni, hogy miképpen lehet azokat kielégiteni. Ezeken az értekezleteken résztvesznek a hadügyminiszterium, a kerületi épitési osztály, a térparancsnokság, a városparancsnokság, a kerületi parancsnokság, a vármegye, a kultuszminiszterium, a főváros IV. és VII. ügyosztályai és a lakáshivatal képviselői, valamint a menekültek kormánybiztosa. Ez a bizottság jelöli ki azokat a helyiségeket, amelyekkel a franciák igényeit akarják kielégiteni. Az egyes kijelölt heyiségeket azután egy *Michel* nevü francia kapitány tekinti meg. Michel kalauza ezeken az utakon *Schmidt* István kezelőfőtiszt, akit a katonai ügyosztály rendelt ki melléje.

Hány francia van Budapesten?

Budapesten ezidőszerint mindössze 1800 francia katona van, csupa lovasok, akiket lovaikkal együtt leginkább a főváros környékén, Rákospalotán és Főthon helyeztek el, de jutott belőlük az Albrecht-laktanyába is. Budapest megszálló csapatai azonban sokkal nagyobb tömegben várhatók, mert hiszen *a franciák mintegy ötszáz tiszt elszállásolására szólitották fel a fővárost.* Annyit tudunk máris, hogy *ezek a tisztek nem mind franciák, hanem angolok, olaszok és románok is lesznek.*

Emlékezetes, hogy a főváros fölszólitotta a közönséget, hogy önként jelentkezzék a francia vendégeknek adandó lakásokkal. Ez a kisérlet azonban jobbára csődöt mondott, mire a katonai ügyosztály agitációs körutra indult az előkelő kaszinókba. Megkisérelte a nagylakással biró mágnásokat és előkelőségeket rábeszélni, hogy önkéntes lakásfölajánlással mentesitsék a kisebb lakásu polgárságot a kényelmetlen beszállásolásoktól. Ez a lépés sem vezetett teljes sikerre, végre is a katonai ügyosztály az Andrássy-ut környékén rekvirált lakásokat a francia tisztek számára.

Redukált igények.

Az igényeket ilyen módon biztositotta is a főváros, azonban a december 28-án tartott hadügyminiszteri ankét értelmében ezeket a helyeket nem francia célokra jelölték ki, hanem a lakáshivatal kormánybiztosa, *Garbai* Sándor biztositotta, hogy az igényeket ki fogja elégiteni. A főváros kérte a francia bizottságot, hogy a lehetőség szerint redukálja ezeket az igényeket, miután Budapest óriási lakáshiánynyal küzd. Ennek a kivánságnak *Vyx* alezredes, miután a belgrádi főparancsnoksággal is érintkezésbe lépett, bizonyos mértékben helyt is adott.

A Budapestre érkező csapatok főparancsnoka *Henrys* tábornok az Andrássy-ut 125. szám alatt levő *Révay*-féle villában fog lakni, a melyet a főváros rendeztetett be és a mely rendkivüli kényelemmel és pompával fölruházva várja a tábornokot. *Vyx* alezredes lakását és irodáit az Andrássy-ut 114. szám alatt levő lakatlan villában helyezték el, amelyet a kerületi épitészi osztály hozott rendbe. A franciák irodái a Munkácsy-utcai állami iskolában és a Felsőerdősori városi iskolában vannak elhelyezve. Miután a fővárosnak még ma is igen sok iskolája szolgál katonai célokat, a katonai ügyosztály azt kérte, hogy necsak a városi, de az állami iskolákat is vegyék igénybe hasonló célokra. Ennek a kérésnek eredményeként engedte át az állam a francia irodák számára a Munkácsy-utcai iskolát is.

Irodák, étkezők.

A hadügyminiszteriumban december 28-án tartott értekezlet megállapitotta a sorrendet, amelyben az igények bejelentésének alapján az egyes helyiségeket a franciák rendelkezésére bocsátják. Igy abban állapodtak meg, hogy a francia tiszteknek elsősorban öt laktanyában kijelölt üres szobákat, azután pedig a lefoglalt szállodai szobákat adják át. Ezután következnek majd azoknak a magánpalotáknak a rendelkezésre bocsájtása, amelyet a francia összekötő tisztek a Lakáshivatallal egyetértésben alkalmasaknak találnak. Irodahelyiségekül a franciák az előbb emlitett iskolákat és a tiszti kaszinókat kapják. Étkezőhelyiségekül a Nemzeti Kaszinó, az Országos Kaszinó, az Erzsébetvárosi Polgári Kör és az esetleg még megüresedő éttermek egyes helyiségeit foglalták le.

A franciák végleges kivánsága *ötszáz tisztnek szobával való ellátása, 182 iroda és negyven étkezőhelyiség biztositása*, amelyeknek berendezését fokozatosan kérik. A főváros a 182 irodahelyiséget oly módon biztositja, hogy az emlitett iskolákban lévő *tantermeket kisebb szobákra osztják.*

Érdekes még megemliteni, hogy a jelzett ankéten a Lakáshivatal kormánybiztosa felelősségteljesen vállalta, hogy mindezeket a kivánt helyiségeket pontosan biztositani fogja. Most tehát az a helyzet, hogy a francia összekötő tisztek kivánságait a főváros katonai ügyosztálya a Lakáshivatalhoz közvetiti, amely azután ezekben a kérdésekben teljhatalmuan intézkedik.

Diákok a mágnáskaszinóban

Liber kormánybiztes rekviráltat

Abban a népáradatban, amely ma összetörve, keserü lelki állapotban a megszállott területekről Budapest felé özönlik, hogy itt uj hajlékot, uj otthont nyerjen, igen nagy számmal vannak azok az egyetemi hallgatók is, akiket az ország szomoru sorsa a tudás forrásától ütött el. Akármilyen erélyes intézkedésekkel lépnek föl a hatóságok a főváros elárasztása ellen, részben már az intézkedések megtétele előtt rendkivüli tömegek jöttek Budapestre, részben pedig nem lehetnek olyan tökéletes intézkedések, amelyeken a humánus gondolkozás és az emberi szív jósága gátat ne törne. A menekülők között is szinte legelsősorban azokra a diákokra kell gondolni, akik nemcsak otthonukat vesztették el, de akiktől elvették azt a lehetőséget is, hogy továbbtanulhassanak és egy müvelt uj generációt adjanak az ujonnan fölépitendő Magyarországnak.

Liber Endre, a menekültek kormánybiztosa, nagy gonddal és szeretettel istápolja a menekült diákok ügyét. Különösen az erdélyi diákokról van szó, akiknek nagy száma miatt az államra igen sulyos terhek nehezednének, ha teljességgel és egye-

dül kellene róluk gondoskodnia. A kormánybiztos éppen ezért elsősorban erdélyi előkelőségekkel és vagyonos emberekkel lépett érintkezésbe, akik örömmel és nagy szeretettel karolták fel a diákok ügyét.

Anyagi segitségben tehát már lett volna részük a menekült erdélyi diákoknak, de még mindig sulyos és megoldhatatlan kérdésnek tetszett a lakáshiány. Ma, amikor a frontról hazatérők, a menekültek és a megszálló katonaság igényeit is nehéz kielégiteni, amikor a háboru alatt nem épitettek és mégis varázslatosan megnövekedett a főváros lakóinak száma, a legnagyobb problémák közé tartozik ujabb és ujabb lakásokat biztositani.

A kormánybiztosnak mégis sikerült a napokban olyan kényszermegoldást találni, amely talán egyeseknek nem kellemes, de amely a menekült diákok nagyrészét fedélhez juttatja. Liber Endre ugyanis szombaton elrekviráltatta a tisztviselőtelep kaszinójának több helyiségét és ami még érdekesebb, a Nemzeti Kaszinó öt földszinti termét, ahova már legközelebb be fognak költözni a diákok. Megtörött tehát az a hozzáférhetetlen nebántsvirágság, amelyet a régi rendszer a mágnás urak szórakozó helyének biztositott. Egyrészről a francia tisztek étkezője, másrészről az erdélyi szegény diákok tömegszállása helyeződik el a Nemzeti Kaszinóban, amelyben a gróf urak egy kissé most majd összehuzódhatnak és szidhatják a demokráciát, amely megfosztotta őket példátlan kényelmük néhány termétől.

Események

A kettős ünnepnapon, vasárnap és hétfőn nyomdánkban a munka szünetelt és igy e lapszámunk egy nappal később, csütörtökön jelenik meg.

A budapesti villamos áramfejlesztő telepek kooperációja. Méhely Kálmán államtitkár elnöklésével a napokban igen fontos értekezlet volt a kereskedelmi minisztériumban, amelyen résztvettek a főváros képviselői is. Az ankét azzal a nagy horderejü tervezettel foglalkozott, amelyet a Ganz-gyár két igazgatója: *Fehér* és *Seidler* dr. készitettek s amely a budapesti *szétszórt villamos áramfejlesztő összes telepek kooperációját* kivánja megoldani. Az egész terv körülbelül *40—50 millió korona beruházást* igényelne, de óriási gazdasági eredményeket biztositana. Budapest összes évi ipari szénszükséglete kereken *kilenc millió métermázsa*, amelyből a tervezett racionális üzem mintegy *öt millió métermázsa megtakarítást igér*. A szakértőkből alakult nagybizottság aként határozott, hogy bevárja a fővárosnak, mint az öt legnagyobb elektromos mű tulajdonosának állásfoglalását, amelynek záros határidő alatt meg kell történnie; s annak eredményéhez képest teszi meg egy szükebb körü szakbizottság utján a további lépéseket.

A főváros zsirellátása. A budapesti kereskedelmi és iparkamarában értekezletet tartottak a napokban a fővárosnak zsirral és sertéshussal való ellátása tárgyában. Az ülésen főleg a szabad kereskedelem teljes visszaállitását sürgették. Perlesz Dezső nagyvágó, aki az ülés egyik határozati javaslatát terjesztette elő, a zsir- és sertéshusellátásról a következőket mondotta munkatársunknak:

— A ferencvárosi sertésvásár alapárainak bázisán nem jött semmi disznó a fővárosba. A hentesek hoztak ugyan vagy *ezer darabot — három hét alatt*, de a kupecek egyáltalában nem tudtak felhajtani anyagot. Ezidőszerint *a* nagytétényi és a kőbányai sertéshizlalók sertéseit vágják a vágóhidon, de a tétényi sertések *már kifogyóban vannak*. A hizlalók sertéseiből körülbelül *még négy hétre* lehet talán biztositani a főváros szükségletét. A vágóhidon különben *csak a kishentesek* dolgoznak, a nagyvágók üzeme áll. A sertésbehozatal ügyében a szerbekkel folytatott tárgyalások eddig még eredményre nem vezettek. Tárgyalások indultak azonban most olyan irányban, hogy a demarkációs területen levő városok engedjék át a meg nem szállott területen hizlalás alatt levő sertéseiket. E réven körülbelül 20—25.000 darab sertésre lehet számitani.

A villanyszerelők és a lakásépitési akció. A lakásépitési akcióval vonatkozásban a Budapesti Villanyszerelők és Müszerészek Ipartestülete nevében Seiler Armand alelnök a főváros polgármesteréhez és összes tanácsi ügyozstályaihoz, mint az összes minisztériumokhoz, átiratokat intézett, hogy a jövőben minden közmunka kiadásánál a kisiparosokat elsősorban vegyék figyelembe, illetőleg ily munkák kiadásánál az ipartestületeket kötelességszerüleg értesitsék.

Még egyszer a Simor-utcai iskola botránya. Kaptuk a következő levelet: Igen tisztelt Szerkesztő ur! A „Fővárosi Hirlap" f. hó 25-iki karácsonyi számában megjelent egyik közleményre legyen szabad, mint a viszonyokkal jobban ismerősnek, egy pár megjegyzést tennem. „A Simor-utcai iskola botránya" cimü közleményre vonatkozólag: „igen, igen jellemző az uj rezsim szociális érzékére, hogy a müvészi ségben nem redukálják a költségeket, ellenben elejtik a központi fütés tervét, a mi a mai viszonyok között igen sokba került volna és a padlót is primitivebb módon csinálták". Ismétlem, igen-igen jellemző, jellemző az összes pártok jelszavas programmpolitikájára, fogalmuk sincs az — életről. Én nem akarom Kondor Bernát ur érzékenységét a müvészet terén érinteni, de kérdem: egész éven a primitiv padozat miatt és télen, a központi fütés miatt talán a gyermekek — itt még legnagyobbrészt munkásgyermekek — az iskola müvészies ségében gyönyörködve fognak tanulni, (amikor nekik, tudniillik, ki kell menni az utcára!) megfeledkezve arról, hogy a primitiv padló miatt poros, piszkos stb. lesz a tanterem és a rosszul kezelt és rosszul elhelyezett kályhafütés miatt rossz, büdös lesz a tanterem levegője! Hát bizony szociális intézmények, berendezések stb. kellenek elsősorban s nem jelszavak! Mert a gyermekeknek jól berendezett és felszerelt iskola kell; nem pedig a legmüvészieseb kinézésü iskola. Jó ha a kettő együtt van. De a lényeget a forma kedvéért megváltoztatni az — városi gazdálkodás.

Még meg kell jegyezni, hogy amikor a szénkérdés az egész országban és különösen Budapesten oly rendkivüli fontosságu, ugy a jelenben, mint a jövőben is szenet akarunk mindenütt megtakaritani, akkor a nagy szénmegtakaritással járó központi fütőberendezést elejtik, külső „müvészieségek" miatt. Hát ugyebár, hogy a hozzá nem értés uralkodik még mindig a városi gazdálkodásban; dacára a különböző pártok képviselőinek. Ebből is látszik, hogy nem különböző pártok képviselői, hanem csupán a hozzáértés csinálhat jó, gyakorlati, észszerü, szociális közigazgatást, illetőleg gazdálkodást. Eltekintve a jelen esetben attól, hogy a kályhák évi karbantartása sokkal — de sokkal többe kerül, mint a központi fütésé és sokkal több szenet fogyaszt, különösen mert még kályhával sem tudnak füteni. Maradok Szerkesztő urnak tisztelő hive: Lichtmann Győző fővárosi főmérnök.

A „Patikus" uj szereplőkkel. A Medgyaszay Színház eredeti, müvészi programmja, hogy egy-egy müsorán levő operát lehetőleg több szereposztásban mutasson be közönségének. E céljához képest részben uj szereposztásban került szinre szerdán este Haydn örökbecsü kamara-operája: A patikus. Ez estén énekelte először Volpino, a tréfacsináló arszlán szerepét Flittner Rózsi és ugyancsak ezen az estén mutatkozott be Sempronio szerepében dr. Lukács Béla. Itt emlitjük meg, hogy A vándor csütörtöki előadását — melyen Medgyaszay Vilma és Svärdström Valborg lépnek fel — Balog Ernő dirigálja először. Vasárnap, e hónap 12-én, délután 2 órai kezdettel és mérsékelt helyárakkal A vándor és a Háztüznéző kerül szinre.

Sakálok. (Uránia). A férfi sorsa — a nő. Hány élettörténet fér bele ebbe a rövid pár szóba... Négy hajótöröttjét a szerelem tengerének kivet a hullám a kalandorok világába, az amerikai aranyások közé, hogy ott szerezzék meg a szerelem leghatalmasabb segitő fegyverét: az aranyat. És a sivár aranymezőkre odasodor a véletlen e kalandorok közé egy nőt, szép fiatal asszonyt, — az arany közé a szerelmet. Ez a magva ennek a mélyen szántó filmnek. A francia szellem páratlanul érdekes tipusokat állitott egymással szembe, hogy felépitse izgalmas problémáját. Csupa uj helyzet, uj világ levegője, uj szellem csap ki ebből a filmből. Az Uránia előadásai 4, ½6 és fél 8 órakor kezdődnek.

A revü-szinház premiérje. A közönség osztatlan tetszésétől kisérve mutatta be a Kristálypalota, amely revüszinházzá alakult át, a napokban Szőke Szakáll és H. Heidelbergnek, a „Nancsi" cimü mulatságos, zenés, operettnek is beillő revüjét. A revü, amely tele van csodálatos szinpadtechnikai mutatványokkal, betekintést nyujt egy óbudai leányból lett szinésznő pályafutásába és a kulisszák mögötti élet titkaiba. A zeneszámok oly kedvesek és finomak, hogy minden bizonnyal rövidesen népszerüek lesznek. Eddig számos zsufolt ház tapsolt Szőke Szakáll, Lonzai Annie, R. Tóth József, Szász Ilona, Pázmán Ferenc, Valeró Berta, Sarkadi Vilmos, Pázmánné és Nagy Macának, akik a darab vezetőszerepeit játszák.

A TŐKE

Szemle

Mire van szükségünk? — Áll a munka — Az országmentő kereskedelem

A reménytelenség Oceánjába egyetlen csepp reménység hullott. Mintha az entente kezdené észrevenni, hogy mi magyarok is a világon vagyunk. Nem elég, hogy ebek harmincadjára vetettek bennünket, de egyben el is felejtettek, átnéztek rajtunk ugy, mintha ez a gyönyörü Magyarország szintelen üvegből lenne. Most végre aztán láttunk egy francia generálist. *Berthelot* tábornok megszemlélte a magyar városokat, ameddig a demarkacionális vonalnak ujabb kiterjesztését követelik a románok. Nem kellemes céllal látogatta meg a magyar városokat, a fontos azonban az, hogy kezdenek bennünket észrevenni. Kezdünk az eszükbe jutni. De láttunk jugoszláv urakat is, akik gazdasági kérdéseket tárgyalni jöttek Budapestre és ami még fontosabb, egy vegyes entente-bizottság készül a magyar fővárosba, hogy az ország élelmezésének és a szénhiánynak dolgát tanulmányozza. Megéltünk volna mi magunkban is, ha a megszállásokkal el nem vágják az ország életereit. Hiszen, ha a Bánátunk meg lenne, nem szükölködnénk kenyér nélkül és ha a Zsilvölgye szabad lenne, akkor nem fájna a fejünk a szén miatt. De igy: vajjon mit remélhetünk a vegyes vagy nem vegyes entente-bizottságtól? Hiszen ami itt történik, semmi más, mint a magyar ipar, a magyar élet erőszakos megfojtása, a legvadabb entente háborus uszitók receptje szerint való gazdasági háboru, amelyet előre bejelentettek, mint az embergyilkolás természetes folytatását. Jugoszlávia liberálisabban kezd közeledni hozzánk, bár olyan hirek is érkeznek Temesvárról, hogy a szerb generálisok le akarják bélyegeztetni a pénzünket. De mi ez ahhoz képest, hogy Csehország elszedi a nyersanyagunkat, nem ad szenet, ellenben elárasztani készül bennünket a maga ipari termékeivel? Ez a Clemenceau receptje és a cseh imperializmus munkája. Vajjon mit tud ezen segiteni egy vegyes entente-bizottság? Ha be tudja tartatni csehekkel, románokkal és szerbekkel a fegyverszüneti szerződéseket, amelyeket mi makulátlan tisztességgel kezeltünk, akkor minden rendben van. Ennél igazán nem kérhetünk kevesebbet, többre pedig nincs szükségünk. És furcsa: mégsem merünk bizni a segedelemben.

*

Sokszor arra gondol az ember, nem esnek-e kétségbe a szociálisták, amikor az ország mai állapotát látják? Nem inog-e meg bennük a tiszteletreméltó tudományos meggyőződés, amelyet évtizedeken át felhalmoztak önmagukban? Hiszen hittek szentül benne, hogy a szabad emberi munka, amely becsületes megélhetést biztosit, emelni, fokozni fogja a termelést. Ma szabadabb lett az emberi munka, jobb a megélhetés, a munkásságnak minden vágya teljesedik, kiemelik a Ganz-gyár, a Fegyvergyár igazgatóságát, a kapitalista világrendben soha ilyen jólétük nem volt és közelebb jutottak álmaik megvalósitásához. És mégis kétségbeejtő lett az ország állapota. Mérhetetlen a tömege a munkanélkülieknek, aki azonban dolgozhatnék, akinek embertársai iránt való kötelessége lenne, hogy dolgozzék, ez sem dolgozik. Az ipari vállalatok helyzete, eltekintve a nyersanyag és szénhánytól is, kétségbeejtő. Elszoruló szivvel nézzük, várjuk az eseményeket és nagyon félősnek tartjuk, hogy az entente ezt is, ezt a fegyelmezetlenséget, ezt a munkátlanságot is bolsevizmusnak fogja tekinteni. Mert mi tudjuk, hogy tényleg nem az, de forma szerint legalább is rá lehet fogni.

*

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Minden szánalmunk, minden részvétünk a szegény magyar kereskedőkkel van, akiket mérhetetlenül sujtott a mai helyzet. Nemcsak azokról szólunk, akik ottmaradtak, vagy elmenekültek a megszállt területekről. Ezek szegények a mi követeink és nagykövetink ott az idegen uralom alatt. Önekik kell majd körükhöz méltó küzdelemmel keresztülvinni, hogy árukat átküldhessék magyar véreiknek, nekik kell megcsinálniok, hogy az anyaország és az elszakadt népek között megmaradjon, ha más nem, a nélkülözhetetlen gazdasági kapcsolat. Ezek a kereskedők bölcsek és hősök lesznek, ha megcsinálják ezt és a magyar történelem örökkön méltatni fogja küzdelmeiket. Mi ismerjük őket és mi tudjuk, hogy megbizhatóbb, becsületesebb és lelkesebb követeket náluknál nem küldhettünk volna az elidegenített magyar földre. De mit szóljunk azokról a vértanúkról, akik itt maradtak közöttünk? Budapest lekisebb szatócsüzlete is mindenkor az egész, nagy kerek Magyarországot látta szeme előtt, amikor üzleti terveit felépitette? Mit csináljon a széles alapokon felépült nagykereskedelem? És mi mégsem vesztjük el hitünket. A magyar kereskedelmet sokkal biztosabb kötelékek füzik össze, mint sem egy-egy demarkációs vonal, vagy talán később — rágondolni is ráj! — egy uj országhatár el tudja őket egymástól választani. Tudjuk, hogy sok-sok mentője akad még majd ennek a szerencsétlen országnak, de biztosabb kézü és sikeresebb nem volt, mint a kereskedelem, amelyet az entente soha, de soha nem fog szétdarabolni tudni.

Tárgyalások posztóbehozatalról. Mint értesülünk, a magyar kormány *Vogel* James-t, a zsolnai és gácsi posztógyárak igazgatóját Brünnbe küldte, hogy tárgyaljon a csehekkel posztóbehozatal ügyében. A magyar kormány egy millió méter posztót akar és ezzel szemben gyapjut kinál a csehéknek.

A Hungária bank vezérigazgatója. A Hungária bank r.-t. vezérigazgatója, Aczél János dr. a mult hónapban elhunyt. A Kereskedelmi bank, amelynek a Hungária bank érdekkörébe tartozik, Aczél utódjául Pap Lőrincet, a Kereskedelmi bank aligazgatóját, aki jelenleg is tagja a Hungária bank felügyelőbizottságának, szemelte ki. Értesüléseink szerint Pap nem érez nagy hajlandóságot a vezérigazgatói állás elfoglalására, véglegesen még nem mondott le róla, de egyenlőre meggondolási időt kért. Addig is, mig ez ügyben döntés nem történik, a bank ügyvitelét Horvátovich Ferenc igazgató vezeti.

A főváros kölcsönei a genfi tőzsdén. A korona árhanyatlása következtében a főváros kölcsönkötvényeinek árfolyama is erősen esett a genfi tőzsdén. A legutolsó jegyzés szerint az 1911. évi kölcsön 420 frank névértékü kötvényeit 150 fr.-al, az 1914. évi 504 frank névértékü kölcsönkötvényeket pedig 170-el jegyezték.

Gratz Gusztáv a Magyar Földgáz r.-t. kormányzója. A Magyar Földgáz r.-t. igazgatósága a minap Hegedüs Loránt elnöklete alatt tartott ülésén dr. Gratz Gusztáv külügyi osztályfőnököt a társaság kormányzójává választotta meg. Dr. Gratz a legközelebbi napokban átveszi a társaság ügyeinek vezetését.

A „Magyar Épitőipar Bank" részvénytársaság, Budapest, VII., Erzsébet-körut 8. sz. alatt intézeti helyiségeiben megkezdte müködését. Az intézet, mely az épitőipari szakma speciális intézménye, az általános banküzleteken kivül, intenzive foglalkozik a munkahitelekkel és kapcsolatos incassóval, ingatlan adás-vételekkel és jelzálogüzletekkel, valamint épitési anyagok vételével és eladásával. Vállalati és müszaki osztálya szakszerüen foglalkozik becslések, tervek és költségvetések készitésével és felülbirálásával, ugyszintén mindennemü épitési anyagoknak megbizás utján való beszerzésével.

A Magyar Bőrbeszerzési r.-t. Készbőrközpont december 28-án tartotta évi rendes közgyülését, melyet Balogh Brunó alelnök vezetett. Az 147.777 K tiszta nyereségből 60.000 korona öt százalék kifizetésére, 87.777 korona pedig a tartalékalap gyarapitására volna forditandó. A közgyülés ezt elhatározta, az osztalék kifizetésére nézve pedig az elnök inditványára ugy döntött, hogy azt, tekintettel a tisztviselői igények kielégitésével járó fokozott terhekre és a részvénytársaságnak altruistikus jellegére, egyelőre függőben tartja.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt :: leveskülönlegességek ::

KRISTÁLYPALOTA
VI., SZEREGSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77
Müv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 6 órakor.
Szőke Szakáll, Lonzay Annie, Pázmán Ferenc, Szász Ilona, Valero Berta, Sarkadi Vilmos, R. Tóth József, Máthé Sándor
és még 40 szereplővel
„NANCSI"
nagy énekes, táncos, látványos revü.
Irták: Szőke Szakáll és Hetényi-Heidelberg Albert.
A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 7 órakor
A PÓTFÉRJ operette 2 képben.
Magyar szinre alkalmazta Harmath Imre.
Zenéjét szerzette: Eisler Edmund.
Kitty Starling, Gyárfás Dezső, Willgi & Joe, Sidl, Carmelini, stb.

A filmmüvészet eseménye!
A vörös lobogó
A világforradalom drámája 4 felvonásban. Irta SOPHUS MICHAELIS
Rendezte HOLGER MADSEN.
A főszerepben
Gunnar Tolnäs.
a
ROYAL-APOLLÓBAN
Az előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este 7 órakor.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.
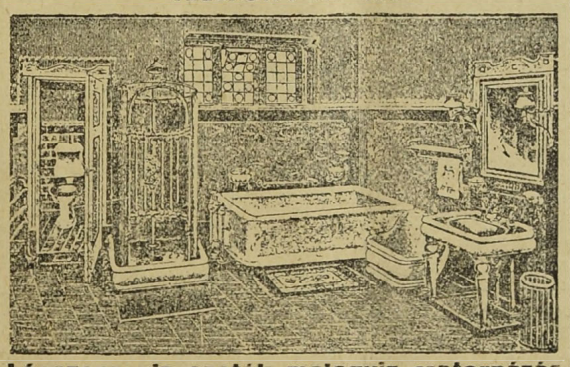
Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
Az első igazi békemüsor!
Angol, francia, orosz, belga stb.
artista számok.
Pompás magyar darabok.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Szfinksz
Elynor Glym regényes játéka 4 felv. Rendező: Balogh Béla. Főszereplő: Matyasovszky Ilona.
Ördöngös kisasszony
Vigjáték 3 felvonásban.
Előadások kezdete: 1/2 4 1/2 6 1/2 8 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22
Minden este 6 órakor
a januári parádés müsor
Aranykalitka
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.
Csütörtökön d. u. negyed 3-kor előadás.
Sörkabaré fél 8—10-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
Vihar után
(Star ujdonság)
Dráma 3 felvonásban.
Don Caesar
(Dalbetéttel)
Énekli: K. Garai Margit operaénekesnő.
Előadások: délután 1/2 4, 1/4 6 és 1/4 8 órakor.

Schlesinger Alajos
Budapest, V., Váci-ut 30—32. szám.
TELEFON: 26—60.
Ipari és mezei vasuthoz való sinek minden szelvényben.
Kis vasuti kocsik minden fajtából. Váltók, forditókorongok, kerékpárok.
Transmissio alkatrészek, mint tengelyek, szijkerekek, csapágyak, kötélkerekek stb. stb.
Lokomobilok, stabilgépek, valamint motorok ugy fix vételre, mint bérletre.

STERNBERG ÁRMIN ÉS TESTVÉRE
BUDAPEST VII., RÁKÓCZI-UT 60.
HANGSZER GYÁR

Beszélőgép
tiszta hangu
erős ... 180 K
finomabb 250 K

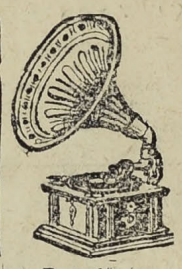

Beszelögep
egész finom
mesés hangu
300 K
2 rugós 500 K

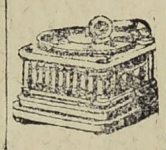

Echofon
tölcsérnélküli
beszélőgép
180 K
finomabb 250 K

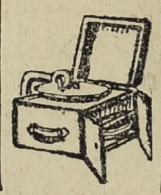

Tábori Etofon
kicsike, összecsukható beszélőgép, mesés hangu 500 K

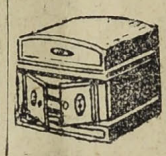

Etofon
az uj találmányu legtökéletesebb beszelögep 400 K, egész finom 2 rugós 800 K.

Gitár
jó hangu 200 K
finomabb 300 K
Lant egész finom 400 K

Mandolin
jó hangu 100 K
finomabb 150 K
egész finom, remek gyöngyház berakással 250 K

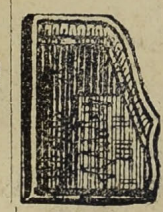

Gitarcitera
tanulás nelkül játszható, remek hangu 100 K
eg sz finom 150 K

Hegedü
fó hangu ... ... 60 K
nomabb, kitünő hangu ... 100 K
egész finom, remek munka, erös, nemes hangu ... ... 200 K
„Amati" modell mesteri hegedü 300 K
Vonók ... ... 10, 15, 20, 30 K

Zongorák
legfinomabb gyártmányok óriási választékban.

Szájmuzsika
Artist vagy virtust ... 6 K
hosszu, finom ... 15 K
2 oldalu egész finom 40 K

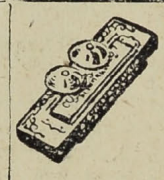

Szájmuzsika
2 csengös kilünő hangu 20 K
legfinomabb 4 csengös 40 K

Tárogató
nemes öblös-hangu valódi rózsafa 200 K
egész finom 15 billentyüs 300K

Fuvola
8 billentyüs fin. ébenfa ... 120 K
pikoló 1 billentyüs ... ... 20 K

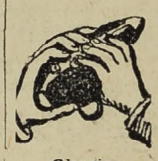

Okarina
a legkönnyebb hangszer, gyönyörü fuvolahangu 3, 4, 10 K

Varázsfuvola
félóra alatt bárki a legszebb dalokat játszhatja rajta ... 20 K
finomabb 30 K
legfinomabb tölcséres .. 50 K

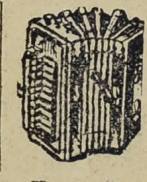

Harmonika
mesés jó hangu nagy, 2 váltós 100 K

2 soros harmonika
acélhangu 200 K

Ludovika
4.— K
finom ébenfa 30 K

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HA HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

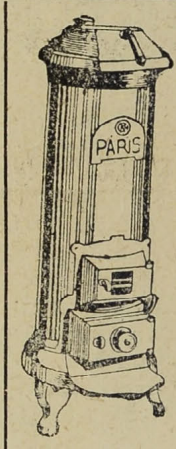

MEIDINGER-
és folyton égő
kályhákat
azonnal szállit
Koch Jenő
kályha- és tüzhely-gyára
Budapest,
VI., Szondy-utca 53. sz.
Telefon: 3—69.

RAGACSNÉLKÜLI ÜVEGTETŐK

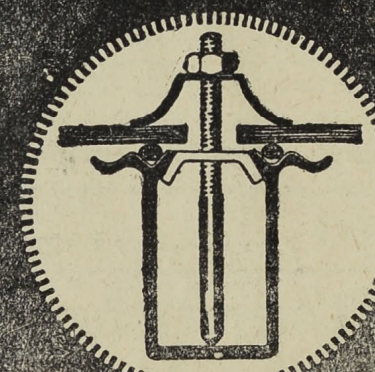

HAAS és SOMOGYI
TELEGR: LUXFER BUDAPEST VI. FRANGEPÁN-U. 7. TELEFON 72-44

MARTOS ZOLTÁN
cipő, szandál és bőrárugyár
BUDAPEST, VIII., KISFALUDI-UTCA 19.
Ajánl községi beszerzési csoportoknak és korházaknak, továbbá községi üzemeknek
szandálokat,
commode házicipőket
(Adria és celluloze szövetből),
füzős félcipőket,
szegedi mintára készült
papucsokat és kórházi papucsokat.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Hazai darabos és kocka szenet
GÁZGYÁRI KOKSZOT
szállit:
EHRLICH fütőanyag kereskedelmi ::: részvénytársaság :::
Budapest, VII., Rákóci-ut 18.
Telefon: József 52—06. 52—07.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Grünfeld Miksa
LIKŐRGYÁRA: Budapest, VII., Szövetség-u. 9. Telefon: József 15—46.
SÖRRAKTÁRA: Budapest, VII., Munkás-u. 3. Telefon: József 24—89.
Az Első Magyar Részvény Serfőzde főraktára, a müncheni „Kindlbrau" magyarországi vezérképviselete.

Szt-Lukácsfürdő téli és nyári gyógyhely, Budán,
csuz, köszvény, ideg- és bőrbajok ellen
Iszapfürdők, iszapborogatások, kő- és kádfürdők, külön férfi- és női vizgyógyintézet, gőzfürdők és gyógyvizuszodák. Szállodák, gondos penzió.
KRISTÁLY forrásásványviz étvágyat javit gyomorrontást megakadályoz, Ővszer fertőző betegségek ellen.

GÓLYA ÁRUHÁZ
BUDAPEST, VI., Nagymező-u. 12.
(Az Andrássy-ut mellett.) **Ferdinánd bolgár király-ut 16.** (Káivin-tér sarkán.)
Olcsó árak! Olcsó árak!

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érclényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. január 15-én — 3. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Fekete péntek

lesz ezen a héten, mert a polgármesterre az a szomoru hivatás vár, hogy megrajzolja, számokban adja az eljövendő Budapest fájdalmas képét. Pénzügyi expozét ad a polgármester és ez az exposé mindennél borzalmasabban, mindennél szivettépőbben fogja igazolni azt, amit valamennyien előre tudunk és amitől egy reszketés ez a város: *Budapest a pénzügyi csőd határán áll.* Nem okolunk senkit, nem állunk elő jeremiádokkal sem, hanem egyszerüen felirjuk a százharminc milliós deficitet a háboru számlájára és siránkozás helyett a munka evangeliumát csapjuk fel, hogy mottót keressünk a jövő számára. Dolgozni és ujra csak dolgozni, anélkül, hogy komoly és maradandó hasznát látnánk: ez a legyőzött népek sorsa. Ha bünösök vannak, akkor vegyék elő azokat, akik a háborut felidézték és idejuttattak bennünket, ahol ma vagyunk. Maga Budapest, de maga az ország is ártatlanul szenvedett.

Bizonyára lesznek, akik majd nekidühödten „vádat emelek"-et harsognak és tépik a szájukat. Nem mondhatja azonban senki, aki komolyan, megfontoltan, a dolgokat tisztán látva gondolkozik, hogy mi, akik az anyagi romlást a háboru számlájára irjuk, pusztán kényelmi szempontból tesszük ezt. Ha a városházán pazarlás, pénzdobálás, vagy rablógazdalkodás folyt volna, régen észrevették és régen megtorolták volna már azok, akik ma a nép nevében ellenőrzik a tanács müködését. Az uj rezsim emberei, akik végre is a városházán is csak azok, akik a miniszteriumban ki tudták deriteni és kiméletlenül el tudják majd intézni herceg Közélelmezäsch burgonyapanamáját, bizonyára a városházán sem lettek volna kiméletesebbek.

Budapest háztartásában azonban nem történt semmi egyéb a háboru alatt, mint egy kispolgárében, aki nem lépett hadimilliomosi pályára. Tessék elhinni, hogy miként dr. Kispolgár is az öt év előtti kitérdesedett nadrágjában és kifényesedett kabátjában jár, hasonlóképpen történik ez Budapestnél is. Nem burkoltattunk egy utcát, nem épitettünk egy iskolát, toldott-foldott barakokkal pótolgattuk a hiányokat és mégis tönkrementünk. A bünös nem lehet más, mint a háboru, vagy azok, akik a háborut fölidézték. Budapest számára nem volt üzlet a véröntás, Budapest, amig fiai kénytelen-kelletlen idegen érdekekért idegen földön küzdöttek, vérzettek, elsorvadt idehaza és lassan-lassan felkerült bánatos fejére a fekete fátyol.

A kép, amelyet pénteken tár majd a polgármester a tanács tagjai elé, megdöbbentő lesz. Budapestet is kirabolta a háboru és a megszabdalt ország egykor ragyogó pompával ékes fővárosa tehetetlenül vergődik szegénysége bilincsei között, amelyek nem engedik, hogy fejlődésének pazar igéreteit beválthassa. Nincs más menekvés, mint a munka, az izzadságos, minden mértéket meghaladó munka, amellyel Budapestet ismét visszaterelhetjük a diadalmasnak igérkező utra, ahol a nagy, az igazán világvárosi Budapest a célpont. Ne feledje el senki, hogy ha akármilyen keveset nyesnek is le az ország testéből, Budapestet többé nem tarthatja el ez a szegény köztársaság, Budapestnek magának kell megélnie, sőt elöljárva a munkában, a megujhodás nagyszerü épitkezésében, példát és segédkezet kell nyujtani az elhagyott, árva országnak, amelynek egyik legszebb reménye ebben a mi eljövendő tünderszép világvárosunkban van.

Fullánkok

A forradalom

régen elmult, sok minden történt azóta. Minden kérdésben történt valami komoly, nagyvonalu intézkedés, amely sok-sok hiábavaló haszontalanságot, elnyütt intézményt és szükségtelen kerékkötőt irtott ki a közéletből. És mégis vannak szivós, csökönyös intézmények, vagy talán még inkább kiirthatatlan, láb alól el nem tehető emberek. Ime, a kitünő Bárczy már elvonult, mert hivatala, tisztsége feleslegessé vált, de Polónyit nem lehet elmozditani. Amikor Lukachichot az Astóriába vitték a forradalom katonái, már akkor mindenki előtt világos volt, hogy a demokrácia és okosság uralma nem türheti még a föld szinén a Közmunkatanácsot. Azóta azonban már a második belügyminiszter szájából hallottuk, hogy ennek az intézménynek nincs létjogosultsága, Polónyi azonban kullancsként ragaszkodik a méltóságához. Ugy látszik megvárja, amig nemcsak in effigie, de a valóságban is kilökik a Döbrentei-téri palotából.

Rájöttek

végre, hogy a főváros hivatalait nem lehet rekvirálni. Akinek lakás kellett, egyszerüen tanácskozást tartott a saját véleményével és mint biró kimondta, hogy van-e szükség, vagy nincs a közjótékonysági ügyosztályra? Fegyveres katonákkal akartak rekvirálni s az aktákat netán az utcára szórni. A hivatalokban már nem lehetett dolgozni, csak ugy nyüzsögtek mindenhol lakásnézők és a lakáshivatalbeli ügyvédalkalmazottak. És most a tanács megtalálta a módját, hogy ennek a komédiának véget vessen. Csodálatos leleményességgel kimondta, hogy olyan lakást, amelyben fővárosi hivatal van, nem lehet rekvirálni és az ilyen kérvényt minden további nélkül el lehet utasitani. Az ötlet szenzációs volt és hir szerint a Lakáshivatal külön köszönőiratot fog intézni a Tanácshoz, amiért legsulyosabb feladataitól megszabaditotta.

Egy órával

indul később a villamos, amitől, ugy mondják, a szénhiány orvoslását várják. Nem értjük egészen ezt az intézkedést a a mai demokratikus világban, mert hiszen hajnalban a munkások kényetmét fogják megzavarni, sőt a munka teljességének akadályokat állitani. Talán szólni sem kell arról, hogy az egy órával megröviditett villamos közlekedés aligha lehet kárpótlás a zsilvölgyi bányák elvesztéséért. Vajjon miért nem valósitják meg azt a rendet, amelynek értelmében csak a forgalmasabb órákban jár a villamos, ami talán, ha tényleg veszedelem van, mégis inkább meghosszabbitaná a közuti forgalom fenntartásának lehetőségét. Az ilyen foldozó munka nem sokat ér és csak kényelmetlenséget okoz. Ezek a tapogatódzó nyomorék intézkedések a régi rendszer szomoru örökségei. Ma elhatározottságot és őszinteséget várunk. Vagy van szénhiány, vagy nincs. Miután pedig van, tessék gyorsan intézkedni.

Habsburg Károly kontója

Bünös-e az élelmiszerüzem igazgatója?

Preusz Mór, a néptanács tagja, nyilatkozik a Fővárosi Hirlapnak

A *Fővárosi Hirlap* irta meg elsőnek, hogy a néptanács egyik ülésén fölszólalt *Preusz* Mór és elmondta, hogy a husipari munkások szaklapja a legsulyosabb vádakkal illette *Reich* Samut, a községi élelmiszerárusitó üzemvezetőjét.

— Ezeket a vádakat — mondta *Preusz* — a leghatározottabban *tisztázni kell.* Hogy igazak e a vádak, én nem tudom, mert nem volt módomban utánnajárni, de még sem kételkedhetem abban, hogy a vádak valószinüleg *nem alaptalanok.* Éppen ezért, *sürgős vizsgálat megindítását* és a bebizonyosodott szabálytalanságok megtorlását kérem, annyival is inkább, mert az üzemvezető ur magaviselete a munkásoknál nagyon ellenszenves.

A vizsgálat *Reich* Samu ellen meg is indult és most *Preusz* Mór, a néptanács tagja, a következőket volt szives az ügyről a *Fővárosi Hirlap* munkatársának elmondani:

— Ennek az ügynek szálai visszanyulnak abba az időbe, amikor a régi városi tanács, nem pedig a kibővitett néptanács igazgatta a főváros ügyeit. Akkor több oldalról beérkezett jelentések és panaszok alapján *az Országos Közélelmezési Hivatal vizsgálatot inditott a városi közélelmezési üzem ellen. Ez a vizsgálat egyáltalában nem igazolta a panaszokat.*

— Nemrégiben — a husipari munkások lapjában megjelent közlemény alapján — a néptanácsban ujból szóvá tettem az ügyet s akkor inditványomra *a néptanács utasitotta az ügyosztályt, hogy a panaszokat az alkalmazottak meghallgatásával vizsgálja meg.* Főleg azt a panaszt hozták fel a városi husüzem ellen — amely egyébként a közélelmezési ügyosztálytól teljesen különálló üzem —, hogy a *kezelés gondatlansága miatt* több száz Budapestre felhozott akció-liba annyira megromlott, hogy táplálkozásra teljesen alkalmatlanná vált és *zsirjából szappant kellett főzni; több mint egy métermázsa libazsir veszett ily módon kárba.* A néptanács ülésén *Folkusházy* alpolgármester előadta, hogy a liba nem Budapesten, a husüzemben, szakértelem hiánya miatt romlott meg, hanem a libák *már a szállitás alkalmával mentek tönkre.* A szállitás ugyanis akadályokba ütközött, a kocsik útközben több napig vesztegeltek, azonkivül éppen akkor három meleg nap volt s a hus emiatt romlott meg. Ennek a tényállásnak megvizsgálására és sürgős jelentéstételre hivtuk fel az ügyosztályt. Egyébként *állandó ellenőrző bizottságot is küld ki a tanács, a városi üzemek szakszerü ellenőrzésére.*

Preusz Mór nyilatkozatához még a *Fővárosi Hirlap* nak más forrásból szerzett következő információját tehetjük hozzá:

A néptanács legutóbbi ülésén *Folkusházy* alporgármester referált a Reich Samu ellen inditott vizsgálatról és elmondotta, hogy az akció-libahus tényleg romlott volt, de azt *kicserélték.*

A vádak között szerepelt az is, hogy *a főváros élelmiszer-üzeme az egykori való királyi udvartartás számára is szállitott árukat és az udvar még ma is adós azoknak árával. Folkusházy* alpolgármester erre vonatkozólag az a felvilágositást adta, hogy ezek *a szállitások tényleg megtörténtek,* de az udvar csak

feldolgozásra adott nyersárukat, amelyeket azután az üzem le is szállított.

Egy kicsit furcsa és az egykori udvarra jellemző azonban az, amit *Folkusházy* a fizetésre vonatkozólag mondott

— Tartozás nincsen, mert az udvar az *élelmiszerüzem felszólítására* nemcsak a szám. lát fizette ki, hanem *a késedelmi kamatokat is*

*

A királyi udvar tehát *önszántából nem fizetett* Előbb fel kellett szólítani. Késedelmi kamatokat is fizetett az udvar, ami semmi esetre sem mondható valami előkelő gavallériának. Csak ugy, mint a Habsburgoknál szokásos volt. Az üzleti szellem, amely Frigyes főherceg teschcni gazdaságából ismeretes, Habsburg Károlynál sem volt szokatlan. Lehetőleg ő sem szeretett fizetni. Amely tulajdonságára különben jellemző, hogy a fővárosi pénzintézeteknél is mintegy százmillió értékü hadikölcsönt jegyzett, de az ellenértéket még ma sem egyenlitette ki. Bőkezüségéért az elismerést elfogadta, a bankok a jegyzett összeget az állampénztárnak befizették és most véres fejjel gondolkozhatnak rajta, hogy miként lehetne Habsburg Károlyon a százmilliót bevasalni.

Rajtaütnek az álszínésznőkön

Kitessékelik az idegeneket — Olcsóbb lesz a bútor

Az idegenek és a menekültek ideözönlésével — mint Liber Endre kormánybiztos lapunk más helyén hivatalos adatokkal bizonyitja — Budapest a világháboruban természetellenes módon megnövekedett és az ezelőtt nem is egymilliós város, hirtelen másfél millió lakósságura növekedett. Az abnormális szaporodás természetszerü következménye, hogy Budapesten a régi lakósoknak nincs már helye és kénytelenek nyomoruságosan éldegélni. Ezért elhatározta a kormány, hogy mindazokat, akik a háboruban költöztek fel a fővárosba, megidézi és igazoltatja őket, hogy valóban szükséges-e, hogy továbbra is Budapesten maradjanak?

Egyébként ujabb zsidó inváziő indult meg Budapestre.

Ez a beözönlés a lembergi és egyéb pogromok eredménye. Eleinte ugy látszott, hogy nagyméretü lesz, de aztán összezsugorodott. A menekültek a már itt letelepedett társaiknál huzódtak meg és nincsenek is bejelentve A lengyel zsidók élelmességét bizonyitja, hogy a megszerzett lakásokat hoteleknek rendezték be. Természetesen a „hotel" szót nem kell komolyan venni, mert a vendégek legtöbbször a földön alusznak. Egy-egy hely azonban elég drága, a Ritzben is lehetne lakni ilyan nagy összegért. Husz koronát is kizsarolnak egy éjszakai nyugalomért a menekülőktől azzal, hogy tulajdonképpen veszedelmes dolgot csinálnak, mert rajtakapás esetén nekik is el kell távozniok Magyarországból.

Ezeknek az embereknek az eltávolitása már igazán rövid idő kérdése. Csupán az a baj, hogy mindig annyi protekció érvényesül, hogy a kerdés végleges rendezése elmarad. Most azonban a rendőrségen megszünik a protekciórendszer és már semmi mellékkörülményre sem lesznek tekintettel.

A nagyobb tisztogatás a

vidékiek eltávolitása..

A megszállott vidékek jobbmódu lakósai szinte tódulnak a fővárosba Ezek az emberek jórészt semmivel sem foglalkoznak, semmi hasznos munkát nem végeznek, csupán a kényelmet szeretik, amit viszonylagosan még mindig a fővárosbau érnek el leginkább. Ezek a dologtalan elemek az ország bármely részében elhelyezkedhetnek és a főváros lakóssága elől nem vonják el az élelmiszereket.

Tizezrekre rugó idegenek eltávolitását tervezi a rendőrség.

Ennek az uj nagy népvándorlásnak meg lesz az az eredménye, hogy olcsóbb lesz a bútor.

Manapság nehéz fuvart kapni, a vasut is bajosan vállal butorszállitást, a kiuta itott vidékiek kénytelenek lesznek butoraikat gyorsan eladni. Egyszerre annyi butor lesz Budapesten, mint a boldog békeidőben. A háboruban meggazdagodott vidékiek nem sajnálták a pénzt és minden áron összevásárolták a legszebb butorokat, hogy kényelmük nagyobb legyen. A szép holmik most mind eladá-ra kerülnek és a nagy kinálat le fogja nyomni a mostani abnormálisan magas árakat.

A nagy tisztogatási munkában a rendőrség nem fogja kimélni az állitólagos szinésznőket sem, akik szinpadot sohasem látnak, ellenben a szinházi lapokban folyton reklamiroztatják magukat és mindenki tudja róluk, hogy eltartásukról egy-egy gazdag ur gondoskodik. Hiába lesz mindenféle protekció, lakásukat azoknak kell átengedni, akik a lakásokat komolyan igényelhetik és a társadalomnak dolgozó munkásai.

—

Garbai százezrei

— Stájgerol a lakáshivatal elnöke —

Szó ami szó, nem lekicsinyelni való válság az, amely most a budapesti lakások körül játszódik le. A hivatal pedig, amelyet Garbai Sándor tölt be — valljuk meg — nagy hozzáértéssel, ma egyike a legfontosabbaknak. Drákói szigora és kiméletlen igazságossága mindenesetre közmondásossá lett. Van azonban még egy legenda, amely a nevéhez füződik: az, hogy a városi néptanács minden ülésén szerepel egy-egy irásmüve, amelyben ujabb százezer koronás hitelt kér. Amikor a tanács tagjai összeülnek, mindig akad egy maliciózus hang, amely „napirend előtt" megkérdi:

— Na, ir.-e a Garbai?

Es a Garbai mindig ir és ha ir, mindig kerek százezer kozonát kér. A kellemetlen a dologban csak az, hogy a lakáshivatal ma már — éppen Garbai kivánságára — nem fővárosi, hanem állami intézmény. Az állam szárnyai alá vette a lakáshivatalt, de azt mondta, hogy a költségeket egyelőre csak fizesse — a főváros. Majd idővel meg fogják téríteni.

A tanács nem tudom hányadik Garbai-féle legendás százezer koronánál végre azt mondta:

— Jó, jó, mi fizetünk, de szeretnénk tudni, mire költi Garbai ezt a töméntelen pénzt és általában, ha már fizetjük a lakáshivatal százezreit, legalább befolyást akarunk biztositani a fővárosnak a lakáshivatal ügyeibe.

És ezen az alapon megbizták Bokányi Dezsőt és Wildner Ödön dr. tanácsnokot, hogy látogassák meg Garbai Sándort. A vizit egy kicsit soká késett, de a héten végre mégis megtörtént és dr. Wildner Ödön abban a helyzetben volt, hogy a legutóbbi tanácsülésen beszámolhatott missziója eredményéről.

Garbai igen szivesen fogadta a vendégeket és minden vitás kérdést megbeszélt velük. Kiderült, hogy a legendás százezreket Garbai a lakáshivatal személyzetének juttatja. Irigylésreméltóan jól fizeti őket. Egy szocialista vezér, aki a szellemi munkát megbecsüli, nem is tehet másképpen. A lakáshivatal ügyvéd alkalmazottai napi ötven koronát, egyéb alkalmazottak pedig napi harminc koronát kapnak.

Azt is kijelentette Garbai, hogy igen szivesen ad beleszólást a fővárosnak a lakáshivatal dolgaiba.

Amikor aztán Wildner és Bokányi a kalapjukat vették és távozni készültek, megszólalt Garbai:

— De uraim, még mondanom kell valamit.

A főváros küldöttei égtek a kiváncsiságtól, ami-

PESTI ÉLET

Az államfő magasztos martiriumot vállalt. Önként tette homlokára az ország által felajánlott tövis-koszorut. Szomoru, de felemelő fejezete lesz ez a magyar históriának. A zöld asztal mellett nyujtották oda az országnak ezt a keserves ajándékát és mégis szivünkben jobban megrendiltett, lelkünkben mélyebben meghatott ez a jelenet, mint mikor degenerált Habsburg-ficsurok alatt ficánkolt a Szent György-téren a kecses mén. A zöld asztal igazabb, bensőbb méltóságot adott Károlyinak, mint „Karl der plötzliche"-nek a Mátyás-templom izlésteien Bánffy-draperiái Károlyi cilinderében több bizalma van az országnak, mint volt a szent koronában, amely fülére sülyedt egy bécsi sihedernek. És az uj államfő többet fog tenni az ország érdekében meztelen kezével, mint Karl der letzte a karddal, amelynek a levegőben való ünnepélyes megforgatása után napokon át prizniccel borogatták ernyedt izmait. Károlyit nem kisérték utján födetlen fővel Buda és Pest hatóságai: mégis ez a város mélyen érzi szivében a bizalmat, amelet ma csak Károlyi személye tud kiváltani. Az uj államfő nem ment végig az utcán, hogy ünnepeljék és aranyharsonák helyett az ujságok szürke ólombetüi jelentették be a „habemus papam"-ot. Erről a mérhetetlen egyszerüségről az 1867-iki koronázás jut eszünkbe. Képzeletünkön végig vonul a koronázási menet, de jaj, a fehérruhás, kék-füzős leányok ma gyászfátyolt viselnek, a lovakat elrekvirálták a franciák, a pesti és budai bandérium ma szuronyos fegyverrel őrzi az éjszakát a bolsevikiek ellen, a cukrászoknak nincs miből hab-szobrokat emelni, a sütők zsemlyéje évek óta elfogyott, az ezüstabroncsos hordók pedig csak ingerelnék a népet, amely a szesztilalom miatt kesereg és kénytelen a kiskorcsmák hátsó ajtain beszökdösni, hogy enyhithesse a szesztilalom fájdalmait. Vácról, Szobról, Nánáról, Komáromból idehangzik a cseh fegyverek dörgése, a Vigadóban a proletárság felfegyverzését és a polgárság lefegyverezését követeli Kun Béla, a pesti éjszakák sötétek, a munka idegen lett az embereknek. A szivek megfásultak, a lelkek sivárak, az életek unottak; az uj államfőnek egy uj országot kell teremtenie. Magyar emberre még nem ruháztak olyan mérhetetlen feladatot, mint a magyar népköztársaság első elnökére: *Károlyi Mihályra.*

*

Berlinben a polgárháboru ötödik napján történt csak egyetlen incidens, amely megzavarni látszott a küzdelem tisztaságát. A *Vorwärts* épületében szorongatott Spartacusok egy különitménye zsákmányoló utra indult. A rotációs gépeken nem lehetett kenyeret sütni, az ujság-csomagokat nem tudták főzeléknek megfőzni, s miután az éhség már a kormánycsapatoknál is jobban szorongatta őket, kirándultak a közeli csemegeboltokba és megrakodtak élelmiszerrel. A menázsi a foguk hegyére sem igen volt elég, ez azonban nem számit. A fontos az, hogy csak az éhség tudta és csak az *ötödik napon* arra kényszeriteni, hogy a máséhoz nyuljanak. Milyen más világ van nálunk Budapesten. Emlékezzünk csak a Rákóczi-uti csatára, amely halvány másolata se lehetett a Vorwärts-ütközetnek. Ebben a küzdelemben nyoma sem volt az elvekért való harcnak, csak az idegesség robbant ki, amely a lelkeket emészti. És mégis kifosztott lakások, megkinzott emberek, halálrajedt gyermekek voltak a tanui a küzdelemnek. A Rákóczi-uti martalócok ingecskében reszkető gyermekek nyakáról szedték le a hitvány kis ékszereket és Berlinben az éhség ötödik napján fosztottak ki egy-két élelmiszer-boltot az elerőtlenedett harcosok. Budapest amellett tele van rémhirekkel is. Levetkőztetett emberekről mesélnek és egy főkonzulnak a felesége, akiről Budapesten mindenki tudta, hogy egy szál ingben engedték haza a martalócok, már nyilttérben akarta hirül adni, hogy a világon semmi bántódása nem esett. *Hültl* professzor levetkőztetéséről is jártak rémhirek, pozitivum azonban mindössze csak az, hogy *Reusz* Mór tényleg elpanaszolta a járványbizottság ülésén, hogy egy ingben-gatyában került haza egyszer, amikor éjszaka beteghez hivták. Egyszóval a közbiztonság nem áll még mindig erős lábon Budapesten, dacára annak, hogy az elvek harca ma még csak szavak csatájában merül ki. Milyen más nép a német milyen mások az emberek Berlinben, ahol, miközben javában folyik az ütközet a Belle Aliance-téren, egyebütt a lakosság nyugodtan jár az utcán napi teendői után, bevásárolnak, sétálnak, szinházba járnak. Éjszakánkint a vendéglőkben, barokban kitör a jókedve és nincs alkoholtilalom se. A harctereken nyitott üzletükből nézik a kereskedők az ágyuk tüzokádását, a lángvetők munkáját, hallgatják a géppuska ropogását és mikor vége van az ütközetnek, a csatatér holttestei között vigan siklik el a csilingelő villamos. Ez a bolsevizmus tiszteletreméltó, mert nem rablóhadjárat, hanem reguláris csapataival küzd az elvei diadaláért. És mondjuk meg őszintén, hogy mi budapestiek jogos irigységgel tekintünk Bécs felé is, ahol mintaszerü rend van. És ennek nem nehéz megtalálni az igazi okát. A bécsi szocialistáknak olyan bálványuk van, akinek óhajtása parancs mindenki számára, aki mártirja lehetett volna elveinek, aki ezen a jogon fölötte áll mindenkinek. Ez a bálvány Fritz *Adler*, aki a maga szent fanatizmusában megölte Stürgkh grófot, aki ezért sulyos börtönt szenvedett és meg is halt volna, ha csak egy kicsit később jön az összeomlás, amely kegyelemre birta a kérges Habsburg-szivet. Ez a bölcs, céltudatos forradalmár, akiben kételkednie senkinek sincs joga, a legnagyszerübb szérum Bécsben a bolsevizmus ellen. Budapesten pedig a legelső csetepaténál kiraboltak a martalócok egy házat: vajjon nem kell-e itt tényleg mindent megtenni a rend érdekében?

*

Péntek volt és öt óra tájban megremegett a pesti

kor a onban Garbai végzetes komolysággal szólalt meg:

— Nekem ujabb kétszázezer koro ár: van szükségem.

— Kétszáze er! Tehát már stájgerolt a lakáshivatal elnöke. Most már csak az a kérdés, hogy ezentul minden alka ommal kétszáze ret fog-e kivánni?

A tanács tagjai nagyon jól mulattak az eseten, meg is jegyezte valaki:

— Amig nem tárgyaltunk vele, elég volt neki a százezer korona, most hogy tárgyaltunk, már kétszázezer kell neki.

Hogy nem rosszindulattal mondták, annak legfőbb bizonysága az, hogy e bonmot szerzője egyik szociáldemokrata elvtársa. De legfőbb bizonyiték, hogy a százezres sorozat után az első kétszázezret is minden kifogás nélkül megszavazták.

Százharminc millió háborus deficit

A polgármester pénteken mondja el expozéját — Budapest anyagi válsága

Budapest anyagi válsága ijesztő képet mutat. A Fővárosi Hirlap ma vezércikkben foglalkozik ezzel az életbevágóan fontos kérdéssel és megállapitja azt, hogy a főváros háztartását nem pazarlás, vagy könnyelmüség tette tönkre, hanem a háboru. Ezt a nézetet osztja ma a főváros néptanácsa is, amelynek kétségkivül igen nagy fejtörést fog okozni, ha Budapestet ebből a kátyuból ki akarja, amint hogy akarnia kell, vezetni.

A napilapok megirták, hogy a főváros háztartásának nyers mérlege már elkészült és ebből kitetszik, hogy a háboru kitörése óta a főváros deficitje körülbelül 170 millió koronára szaporodott. A Fővárosi Hirlap ebben a kérdésben ille ékes helyre fordult információért, ahol a következő választ kapta:

— A néptanács felszólitására a polgármester kimeritő képet szándékozik adni Budapest anyagi helyzetéről. Elkészültünk egy nagy vonásokban felépitett költségvetéssel, amely azonban kellő tájékoztatást nyujthat. A költségvetéstervezet már a nyomdában van és a néptanács tagjai azt minél előbb meg fogják kapni, hogy pénteken, mikor a polgármester expozéját elmondja, mindenki tisztában legyen a helyzettel.

— A napilapoknak az a hire, mintha a főváros háborus deficitje százhatvan millió lenne, nem fedi teljesen a tényeket, mert a *deficit csak százharminc millió körül mozog.*

— Hogy hogyan képzeli a néptanács ennek a deficitnek leküzdését, hogyan tudjuk majd a főváros háztartását rendbehozni, erre a kérdésre ma még nem tudok határozott választ adni, aminek az az oka, hogy a néptanács véleménye sem alakult ki még teljesen e tekintetben. Szó már volt róla, amikor is azt az impressziót szereztük, hogy a néptanács tagjai bölcsen és igazságérzetről tanuskodó módon nem a fogyasztási adók emeléséből, vagy uj fogyasztási adók behozatalából kivánják a deficitet pótolni. A fogyasztási adók tudniillik minden népréteget, szegényt és gazdagot egyaránt sujtanának. Ezzel szemben a néptanács, amennyiben az elhangzott véleményekből meg lehet állapitani, *a lakosság progresszív megadóztatását fogja kivánni.* Volt olyan vélemény is, amely ezt a községi pótadó felemelésének formájában látná helyesebbnek és volt olyan, amely az állami ingatlan adóknak a főváros számára való átengedését követeli. Ismétlem azonban, a néptanács még nem döntött abban a kérdésben, hogy a főváros deficitjének kiküszöbölését milyen eszközökkel véli elérhetni. A polgármester expozéjának elhangzása után fog megindulni e tekintetben a vita, amely — reméljük — meg fogja hozni a megnyugtató kibontakozást.

Megkérdeztük még informátorunkat, hogy nincs-e szó ujabb beruházási kölcsön felvételéről, mire ezt a határozott választ kaptuk:

— *Uj kölcsön felvételéről egyáltalán nincsen szó.*

A deficit vándorutja.

— A főváros anyagi helyzetének megvizsgálásánál mindenekelőtt figyelembe kell venni azt az utat, amelyen a főváros a százharmincmilliós rendkivüli deficithez eljutott. Meg kell állapitani, hogy a főváros pénzügyi helyzete a háboru előtt a legjobb uton volt. Olyannyira jó uton, hogy az előbb már törvényszerüvé vált deficit 1914-ben teljesen eltünt, sőt *1914-ben a költségvetés 54,240 korona tölöslegggel zárult.* Jött a háboru és vele rosszra fordult a főváros anyagi helyzete is. A deficit növekedésének utja a következő:

1915. év	10·15	millió
1916. „	16·35	„
1917. „	29·37	„
1918. „	37·30	„

A fővárosnak fedezetlen kiadásai a következőkben állithatók össze:

1916. év végén	29·7	millió
1917. „ „	57·4	„
1918. „ „	98·8	„
1919. „ „	130·0	„

Ugy látszik azonban, a százharminc milliós deficitben még nincsenek benne a most adott fizetésjavitások és béremelések, amelyek mindenesetre igen jelentős összeget fognak kitenni.

Mit ad a kormány?

A deficit eltüntetésében mindenesetre ki kell vennie a maga részét a kormánynak is. A főváros — mint ismeretes — még a Wekerle-kormány idejében b adta azoknak a kiadásainak számláját, amely kiadásokat a kormány helyett fizetett ki a háboru alatt. Ez a számla mintegy 60—80 millióról szólott. Megkérdeztük informátorunkat e eknek a kiadásoknak a sorsáról is:

— Tudomásom szerint — volt a válasz — *döntő* elhatározás a kormány részéről ebben a kérdésben nem történt. A polgármester több izben keresett érintkezést ebben a dologban a pénzügyminiszter urral, de hogy mit végzett, arról nincsen tudomásom.

Leleplezték a malmokat

Liszt, zsir, cukor és tej — Élelmezési kérdések a néptanácsban

A főváros néptanácsa ezen a héten különösen élelmezési kérdésekkel foglalkozott. Nem életbevágó kérdésekről volt szó, de meglátszott, hogy a néptanács nemcsak aziránt érdeklődött, hogy Budapest lakossága enni kapjon, hanem aziránt is, hogy ez az ennivaló minél jobb legyen. Leleplezésekben nem volt szegény a tanácskozás, mert a malmokról és a hentesekről sok kellemetlen dolog hangzott el.

A cukros karhatalom.

A főváros nemrég arra kérte a Közélelmezési Hivatalt, hogy a cukorárakat felemelhesse, mert a cukorszállitó vonatokat karhatalommal kell kisértetni és igy ezekkel a költségekkel a cukor kilója mintegy 4 fillérrel emelkedik. Ezt az áremelkedést azonban a főváros nem tartja méltányosnak a kereskedőkre átháritani és igy azt a közönségnek kell megfizetnie. A Közélelmezési Hivatal ehhez az elvhez nem járult hozzá, ellenben kötelezte magát, hogy a cukorszállitáshoz kirendelt karhatalom költségeit ő fogja megfizetni. Ezt azt jelenti, hogy a cukor nem lesz drágább Budapesten.

A hentesek kudarca.

A néptanácsban nagy csata folyt a hentesek körül.

A hentesek ugyanis azt kivánták, hogy a főváros élelmiszerüzeme zsirt egyáltalában ne árusithasson. Egyszóval nem elégedtek meg azzal, hogy most már ők is árusithatnak zsirt, hanem az egész elárusitást maguknak követelték.

A hentesek telhetetlenségével legelső sorban Kondor Bernát (szociáldemokrata) szállott szembe. Kijelentette, hogy ennek a kivánságnak a leghatározottabban ellene van, mert ez a kivánság megtámadja a községi árusitás elvét, amely annyira bevált, hogy nem szükebb határok közé kell szoritani, hanem ki kell terjeszteni. A hentesek ellen különben is sok panasz merült fel hamisitás és rossz mérlegelés cimén. Ezzel a hentesek sokat ártottak a közönségnek.

Vámos Jenő (radikális) azt kivánta, hogy tagadják meg a hentesek kérését, de mondják ki meg-

---

emberek szive: most ültek össze a bolsevisták a Vigadóban. A puccs — gondolták az emberek — elmaradhatatlan. És már el is képzelték, hogy hét órakor ostrom alá kerül a Népszava Konti-utcai palotája, libabőrösek lettek a hátak, amikor a Károlyi-párt elé felvonultak a gépfegyverek és a hidakat elállták a népköztársaság katonái. A nyulszivüeknek azonban jó példát mutatott *Garbai* Sándor, aki egyesegyedül elment az oros lánbarlangba és vitát kezdett *Kun* Bélával és *Vágó* Bélával. (Valaha a magyar politikában nagy szerepet játszottak a Zoltánok, most a Bélák ettek a fenegyerekek.) És amig az emberek a Vigadó felől várták a szenzációt, egyszerre másfelől robogott be. Pénteken éjszaka a szerkesztőségek nem győztek telefonon válaszo ni és senki sem kérdezte, hogy mit csinálnak a kommunisták, hanem azt:

— Igaz e, hogy rálőttek Gombaszögi Fridára?

És szombaton reggel mindenki csak Szabó Jenőre, a kis exaltált, szőke vésnökinasra volt kiváncsi. A szenzáció egyszerre az a két pofon lett, amit a szegény színésznő adott a szerelmes kisfiunak, s amely két pofonért a zavaroslelkü kamasz revolvergolyókkal fizetett. A szegény Gombaszögi igy váltotta meg vérének hullásával a szorongó pesti lelkeket a bolsevismus rémétől. Ha többre nem, egyetlen napra.

A szánalom pedig, amelyet Gombaszögi iránt mindenki érez, a legigazságosabb. Az őrület áldozata lett, amelyet a szinházi ujságok csinálnak. A sajtószabadság örve alatt olyan garázdálkodás folyik, amelyet aligha ártana megfékezni. Igazán nem a szinházi lapok lennének az elsők a megfékezendők között, de talán az utolsók sem. A kultura érdekében aligha cselekszenek annyit, mint amennyit a fiatal lelkek megkótyagositásában el tudnak érni Budapest valósággal ujságdeliriumba esett és nekivadult kamaszok telitüdővel szivják a nyomtatott betükből a színésznők bódító parfümjét. Valahogy le kellene rémiteni az éretlen gyerkőcöket ettől az élvezettől. Valahogy ugy, mint a legujabb szinházi lap csinálói a gyáva pestiekkel, amikor mindussz ezt irta a plakátjára: *Rivalda.* Amikor ezek a plakátok megjelentek, azon az éjszakán tömegesen jelentek meg a riadt emberek a szerkesztőségekben:

— Tessék megmondani — jajgattak — mi készül ellenünk?

— Semmit se tudunk — volt a válasz.

— De valami lesz, okvetlen lesz valami.

— De hát miből gondolják? Miért vannak ugy megijedve?

— Hát hogyne lennénk megijedve, amikor a falakon mindenhol ott van, hogy *Rivalda?*

Valami ilyen rivaldát kellene bemondani a gyerekeknek is, akik a szinházi ujságokkal teszik tönkre idegeiket.

*

A szerencsétlen Gombaszögi azonban ezuttal is segitett a szinházakon. Szenzációt adott a legsivárabb szinházi hétnek. Ha Jenőke golyói nem hoznak izgalmat a szinházbujók lelkeibe, akkor a szinházi történelem számára teljesen elveszett volna ez a hét. *Várkonyi* Mihály személyében ugyan uj csillag vonult be a Nemzeti Szinházhoz, nagyon meg is dicsérték az ujságok, ha ugyan azt dicséretnek lehet venni, hogy ő az uj Beregi Oszkár. Vannak, akik éppen ellenkező véleményen vannak. Egyébként komor volt a hangulat, amit leginkább a Vigszinház gyermekvendégei éreztek meg, mert ők élvezték végig a *Fejtörő Boldizsár* cimü komorságot. Volt premier is. *Lengyel* Menyhértnek egy darabját adták a Belvárosi Szinházban. A darab egyenes ut a drámaköltő lejtős pályáján — lefelé. Természetesen a dicséret nem hiányzott a kritikákból, bár akadt egy ember, aki őszinte véleményt mert mondani. Ezt az urat még jobban ünnepelték, mint Garbait, aki egyedül ment el a bolseviki-gyülésre. Lengyel Menyhértről igazat irni még ma is nagyobb merészség, mint egy szociáldemokratának szót kérni a kommunistagyülésen. A szinházi dzsungelekben igy mulatnak a bivalyölők.

okolásképen azt, hogy azért nem engedik át a zsir kizárólagos árusitását a henteseknek, mert a zsir kötött áru.

Kondor Bernát ebbe sem ment bele. Azt mondta, hogy a hentesek kivánságát minden megokolás nélkül el kell utasitani.

A tanács ezt az álláspontot fogadta el és a hentesek kivánságát megokolás nélkül utasitotta el.

Lopnak a malmok.

A néptanács legutóbbi ülésén *Kondor* Bernát *leleplezte a malmokat.* Kiderült, hogy *a malmok lopnak és illetéktelen hasznot huznak.* Most már tudjuk, hogy honnan van Budapesten annyi rejtett liszt, amit elképzelhetetlen árakon adnak el. A nullás lisztet ma mint dugott árut 12—20 koronájával adják el és igy ezt a hadimilliomosok eszik el a nép elől. A hadimilliomosok a köteles fejkvótán fölül abból a lisztből kapnak, amit a malmok *a kiőrlési arány jogtalan meghamisitásából tesznek félre.* Természetesen *ezek az összegek nem is szerepelhetnek a malmok mérlegeiben.* Miután pedig minden métermázsánál mintegy hat kilót tudnak ezen a módon a malmok maguknak „csinálni" és van malom, amely naponkint hatvan waggon gabonát is feldolgoz, az illetéktelen, eltulajdonitott haszon rendkivüli összegekre megy fel, különösen, ha figyelembe vesszük azokat a rabló árakat, amelyen a liszt a nélkülöző, vagy a telhetetlen közönség közé kerül.

Nemcsak arról van szó azonban, hogy a malmok lisztet tesznek félre, hanem arról is, hogy a kiőrlési arány meghamisitásával gyalázatos, ehetetlen liszt kerül a néphez, amely eddig szótlanul türte a malmok garázdálkodását. *Müller* Ernőné (szociáldemokrata) hozta szóba ezt a tanács ülésén és arról panaszkodott, hogy a kenyérliszt, amit a nép kap, ehetetlen. Egyébként abban az irányban is kellene valamit tenni, hogy a közönség számára minél több fehér liszt biztositassék.

Vámos Jenő (radikális) azt kivánta, hogy a fehér liszt biztositása legalább Budapest számára történjék meg.

Ezekre a felszólalásokra tette meg azután *Kondor* Bernát felvilágositó megjegyzéseit, amelyek konkluziójaként arra kérte a tanácsot, irjon fel a Közélelmezési Hivatalhoz, hogy az *a javitás módját a kiőrlési arány ellenőrzésében keresse,* mert a budapesti malmok a 86 százalékos kiőrlési arányt meghamisitják és 92—93 százalékos kiőrlési aránnyal dolgoznak, ami *titkos profitot biztosit a számukra. Ez az oka annak, hogy Budapest lakossága korpás és táperő nélkül szükölködő kenyeret kap.*

A tanács belátva, hogy ez az egyetlen helyes korrektivum, elhatározta, hogy a malmok ellenőrzése dolgában felir a közélelmezési kormányhoz, amely ezek után valószinüleg el fogja határozni végre, hogy *véget vet a malmok üzelmeinek.*

Mussong ur alkonya.

A Fővárosi Hirlap több izben megemlékezett arról a tehetségtelen és tehetetlen vezetésről, amelylyel Mussong Géza iskolaigazgató, a tejhivatalt kormányozza. Ennek az avatatlan és ostobaságot ostobaságra halmozó rezsimnek ugy látszik most vége van. Mahrer Aladár tanácsnokot, a közélelmezési ügyosztály vezetőjét ugyanis értesitette a Közélelmezési Hivatal, hogy a budapesti telfelhozatal szervezésével és ellenőrzésével Düzing urat, a B. A. T. igazgatóját bizta meg, aki kitünő szakember és mint svájci származása révén is nagy tapasztalatokkal rendelkezik. Düzing igazgatónak egyben missziója van a tejivatal ellenőrzésére is és ilyenformán Mussong urnak, akiről nem lesz nehéz a tehetlenséget megállapitani, alighanem hamarosan bealkonyodik.

Berendezés olajkörfolyam előállitására a kenőhelyekből összegyüjtött olaj ujboli felhasználása céljából, friss olaj hozzávezetése mellett cimü 62413 számu magyar szabadalmának értekesitése céljából

Daimler Motorengesellschaft cég Untertürkheimban

belföldi gyárosokkal összeköttetést keres. Felvilágositással szolgál: Stralendorff (ezelőtt dr. Halász és Rostás) szabadalmi irodája, Budapest, VII., Hársfa-utca 27

Üldözik az áruelrejtőket

Megszervezték az árvizsgáló bizottság rendőrségét — Razzia az ócskaruha kereskedésekben

Degré Miklós nyilatkozata

Régebb idő óta tervbe vették már, hogy külön apparatust szerveznek meg az áruuzsorások és áruelrejtők üzelmeinek megfékezésére. Először az volt a terv, hogy ez az uj szerv az államrendőrség keretén belül kezdi meg müködését, később azonban ez a terv odamódosult, hogy az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság kebelében állitják fel az uj rendőrséget.

A tervet *Degré* Miklós, a bizottság elnöke most valósitotta meg és az árvizsgáló rendőrség felállitása a napokban már meg is történt. A szervezet élén *Isaák* Gyula dr. államügyész áll, akinek tiz szakértő és ugyanennyi államrendőrségi detektiv van alárendelve. A detektiveknek *Henkel* Lajos rendőrkapitány a felebbvalójuk, a szakértőket pedig *Fodor* Zsigmond szakelőadó irányitja. Ez a szervezet csak látszólag áll két részből, mert voltaképpen ugy a tiz szakértő, mint a tiz detektiv együtt dolgozik és pedig ugy, hogy a nyomozásnál minden detektiv egy szakértővel együtt müködik. A szakértők részint jogvégzett emberek, részint kereskedők, szóval olyanok, akik a szőnyegre kerülő bonyolult kérdéseket alaposan értik és a nyomozásban járatos detektivvel együtt kitünően tudnak dolgozni.

Rövid időn belül az árvizsgáló bizottság rendészeti osztálya elfoglalja a bizottság Veres Pálné-utcai épületének egész első emeletét, miáltal a bizottság munkája lényegesen könnyebb lesz.

Alkalmunk volt beszélgetést folytatni *Degré* Miklóssal, az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság elnökével, aki az árvizsgáló bizottság rendőrségéről a következőket mondotta a *Fővárosi Hirlap* tudósitójának:

— Az árvizsgáló bizottság rendészeti osztályát azért szerveztük meg ezen az alapon, hogy állandóan ellenőrizzük a főváros területén az áruuzsorásokat és áruelrejtőket. Az ellenőrzés munkája ezentul rendszeresen történhetik már. Módunkban áll a jövőben minden uj rendelet kibocsátását követő időben megállapitani, hogy a rendeletet az érdekeltek tényleg betartják-e. Módunk van most már ahhoz, hogy közegeinkkel valamely szakmánál, ha kell, minden egyes üzletet felkeressünk.

— A rendelkezésünkre álló husz ember rendszeresen fel fogja keresni a kereskedőket, az iparosokat, a vendéglőket, kávéházakat, látogatást tart a piacokon és minden egyes szakmánál ellenőrzi, vajjon nem lépik-e tul a megállapitott árakat és nem vétenek-e az érvényben levő rendeletek ellen. Az én tervem különben az, hogy lehetőleg minden szakmára külön képeztetek majd ki detektivet, lesz, aki állandóan a vendéglőket fogja ellenőrizni, lesz olyan, aki valósággal szakember lesz a textilszakmában, más a könyvhöz, az ékszerekhez, a butorhoz, ismét más a vasárukhoz fog érteni és ezzel megszünik az a panasz, amelynek lényege az volt eddig, hogy a nyomozó hatóság nem birt elég szakértelemmel.

— Az első nagyobb razziát az uj testület a napokban tartotta meg és ennek során végigjárta a Szerecsen-utca, Petőfi-utca és Király-utca azon üzleteit, ahol viselt ruhákkal kereskednek. Ennek a razziának egy csomó feljelentés az eredménye. Megállapitották a detektivek, hogy egyes kereskedők egy frakk, vagy szmoking-öltönyért napi százhusz, sőt százötven koronát is elkérnek. Ez pedig sulyosan érinti éppen azt a társadalmi osztályt, amely a hatóság védelmére eléggé rá van szorulva: a pincéreket. Kinek kell ma frakk? Estélyre nem járunk már, bálokat nem tartanak, csak a pincér jár frakkban. Ezek a kereskedők tehát a szegény pincéreket uzsorázzák ki és igy nincs igazuk azoknak, akik azt mondják, hogy a frakk kölcsönadását nem kell szabályozni, mert a frakk luxusáru. Az volt, de ma nem az.

— Az első razzia szép eredménnyel járt és én remélem, hogy a rendészeti osztály müködésének minden vonalon meg lesz a kellő eredménye. Ha az áruuzsorások látják, hogy rendszeres offenziva indult meg ellenük, akkor bizonyára jobban is félnek majd a hatóság megtorló intézkedéseitől és jobban betartják a rendelkezéseket.

Elmondotta az elnök ur még azt is, hogy az árvizsgáló bizottságnak külön panaszirodája is lesz a rendészeti osztállyal kapcsolatban, ez a panasziroda minden olyan panaszt, amelyből áruuzsorára vagy áruhalmozásra lehet következtetni, megvizsgál és meg is inditja ilyen panaszok esetén az eljárást.

Egyelőre az árvizsgáló bizottság rendészeti osztálya csak nyomozást végez, az ügyeket elbirálásra az illetékes kerületi kapitánysághoz teszi át, de tervbe van véve, hogy központositani fogják az ilyen ügyekben az itélethozatalt és ez a központi biráskodás majd szoros kapcsolatba jut már az árvizsgáló bizottság rendészeti osztályával.

Uj beruházó programm készül

Előkészitik az épitkezéseket

A tanács megbizást adott *Krátky* János és *Fock* Ede tanácsnokoknak, akik müszaki képzettségü tagjai a néptanácsnak, hogy dolgozzanak ki uj beruházási programmot, amelybe fel kell venni minden munkát, amely mulhatatlanul megvalósitható és amihez a szükséges anyag rendelkezésre áll. A két tanácsnok most ezzel a tervvel van elfoglalva és remélhetőleg mielőbb készen is lesz vele. Mint ismeretes, a százötven milliós beruházó kölcsön felvétele előtt a tanács már dolgozott ki egy programmot, amely eredetileg 508 555.457 korona költséget jelentett volna. Ezt már annak idején alaposan redukálták. Most ujabb nagy redukcióra van szükség és a tervet ugy kell összeállitani, hogy a sürgősség foka is fel legyen tüntetve.

Az épitkezési tervekről a *Fővárosi Hirlap* munkatársának alkalma volt a tanácsba delegált szociáldemokraták egyik legtekintélyesebbjével beszélni, aki kérdésünkre a következőket volt szives elmondani:

— Az épitkezéseknek még ma is legfőbb akadálya az épitőanyag hiánya. Ez az oka annak, hogy a főváros nem kezdhet még munkához. Az összes tervek közül az anyaghiány miatt csak a lágymányosi és az ujpesti kikötő épitése van tervbevéve, amelyeknek töltési munkálataihoz nem szükséges épitőanyag és ez a földmunka mindenesetre nagy szolgálatot tehet a munkanélküliség enyhitése szempontjából is.

— Az iskolaépitést nagyobb arányban most nem lehet folytatni, egyelőre csak a félbenmaradt épitkezéseket fogják sürgősen befejezni, amire mindenesetre nagy szükség van, mert az iskolahiány egészen komoly. A községi iskolák közül többet még mindig a katonaság foglal le és vannak olyanok, amelyeket a polgári hatóságok vesznek igénybe.

— Kórházak és fürdők épitése is a legközelebbi programm tárgyai, de ezek a rendkivüli anyaghiány miatt nem lehetnek aktuálisak. Amit még ezeken kivül mondhatok, azok jobbára a tanácsülésekből ismeretesek. Igy a főváros a lakáshiány enyhitésére nyolcvan kislakást fog épiteni a husüzemben dolgozó munkások részére és pedig minél előbb. Azonkivül mihelyt lehetséges, azonnal hozzáfognak a fővárosi telkeken a városi lakások épitéséhez. Minderre nagy sulyt helyezünk, mert hiszen az épitkezések megindítására a munkanélküliség miat is eminensen sürgős szükség van.

Kérdést intéztünk még informátorunkhoz a közlekedési kérdésekre vonatkozólag is:

— Elsőrendü törekvéseink közé tartozik — volt a válasz — a városi közlekedés kiépitése, továbbfejlesztése *és uj vonalak létesitése,* amellett azonban mérhetetlenül fontos érdekek fűződnek *a környéknek Budapesthez való szorosabb hozzákapcsolásához.* Ennek egyik legfőbb eszköze természetesen ismét csak a közlekedés célszerü fejlesztése, a bekapcsolás elsőrendü feltétele a közlekedésnek gyorssá és kényelmessé tétele. Ez szinte előfeltétele a környék közigazgatási becsatolásának és Nagybudapest megalapozásának.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS
SAVANYUVIZE.

ESEMÉNYEK

...

OLVASÓINKHOZ!

Hétfőre a gázszolgáltatást hirtelen és váratlanul beszüntették a nyomdákban, ami készületlenül találta a többi lapokkal együtt a FŐVÁROSI HIRLAP-ot is. A gépszedés helyett kéziszedésre kényszerültünk és ez az oka annak, hogy a küzdelmes viszonyok között, megszokott terjedelmünk helyett csak hat oldalon jelenhettünk meg. A térszüke miatt természetesen számos értékes cikk közléséről is kénytelenek voltunk lemondani. Ha egyébként a lap kiállításában sem tudjuk a régi izlést és csint biztositani, annak is a válságos viszonyok az okai, amiért olvasóink szives elnézését kérjük.

A SZERKESZTŐSÉG.

Tanügyi reformbizottság. Minden megváltozott, uj világnézetek győzedelmeskedtek, uj szemmel látjuk a tárgyakat és az emberiség uj utakon keresi a boldogulást. Az iskola — sajnos — tulajdonképen a maga vaskalapos, ósdi, konzervativ módszereivel már azt a kort sem szolgálta kifogástalanul, amelynek vaksága, téves, kivénült világnézetei innen az iskola padjairól kerültek ki. Ujnak kell lenni az iskolának is, nagy vonásaiban és legapróbb részleteiben meg kell változnia a tanitásnak és a nevelésnek. A történelem viharzó szele, az Európán átszáguldó uj áramlatok kitépik az iskolakönyvek ócska lapjait is. A székesfőváros oktatószemélyzete is megérezte ezt és tiz tagu *tanügyi reformbizottságot* alakitott, amely a paedagogiai szeminárium kebelében fog dolgozni és hivatása lesz a főváros tanácsának a szükséges és elmaradhatatlan reformok dolgában kész terveket adni. A bizottság megalakulását és munkájának megkezdését bejelentette *Déri* Ferenc dr. alpolgármesternek és *Városy* Gyula dr. tanácsnoknak, a közoktatásügyi ügyosztály vezetőjének, akik örömmel vettek róla tudomást.

Van már viz Budán is. Az elmult hetekben sok hiba fordult elő a budai vizszolgáltatás körül. Volt egy eset, amikor *Kajlinger* Mihály, a vizmüvek igazgatója kijelentette, hogy csőrepedés történt, de nem lehet kinyomozni, hogy hol. Pár napra rá mégis sikerült a baj forrását megtalálni és akkor hamarosan reparálták a hibát. Alig intéződött azonban ez el, máris ujabb kalamitás támadt. Csütörtökön géphiba állott be, amelyet két napig kellett helyrehozni. Szombat estig ez is elkészült és vasárnap már teljes megelégedésre müködött a budai oldalon a vizszolgáltatás.

Az Állat- és Takarmányforgalmi részjegyei. Az Állat- és Takarmányforgalmi R.-t. azt a kérést intézte a fővároshoz, hogy a főváros birtokában levő öt részjegyet juttassák vissza a részvénytársasághoz, mert állami intézmény és *likvidálás előtt áll.* A tanács ugy határozott, hogy a részjegyeket egyelőre csak formailag juttatja vissza, nem hajlandó azonban lemondani arról a jogáról, hogy a likvidálásnál befolyását érvényesithesse.

Kovács Lidia sirhelye. A Magyarország kiadóhivatala azzal a kéréssel fordult a tanácshoz, hogy Kovács Lidiának, az ismert ujságirónőnek sirhelyéért általa befizetett 400 koronát adják vissza, hogy azt Kovács Lidia szegény édesanyjának adhassa. A tanács hozzájárult a 400 koronának Kovács Lidia anyjának való juttatásához, kimondta azonban, hogy a 400 koronát ő maga ajándékozza oda.

Ki áruljon ujságot a Gellértfürdőben? A Gellértfürdőben van az ujságelárusitó helyiség is, amelynek bérletére most két ajánlat érkezett be. Az egyiket egy Braun nevü ember tette, aki 4000 korona évi bért ajánlott, a másikat pedig az Általános Beszerzési Részvénytársaság, amely nem ajánlott fix összeget, hanem tiszta jövedelméneek 10 százalékát kivánja a főváros számára biztositani. Berczel tanácsnok a tanácsban a Beszerzési ajánlatát pártolta, amit el is fogadtak azzal a feltétellel, hogy minimálisan 4000 korona részesedést biztositani kell a főváros számára.

Leszerelik a kórházakat. A hadügyminiszter elrendelte, hogy az összes hadikórházakat a lehető legrövidebb időn belül le kell szerelni. A hadügyminiszter rendelete szerint az összes gyógyszereket és orvosi müszereket a XVI-os helyőrségi kórház anyaggyüjtő-osztályának kell beszolgáltatni, kivételt képeznek a röntgen-müszerek, amelyeket a fővárosi müszerüzemnek kell beszolgáltatni. A berendezési tárgyakat, igy ágyakat, párnákat, lepedőket és takarókat a katonai ágyraktárnak kell átadni.

A Medgyaszay-Színház e hét minden estéjén is első bemutató előadásainak nagysikerü darabjait ismétli. A Háztüznéző cimü operett és az Incidens az Ingzborg-hangversenyen esténként szinrekerül, mig A patikus és a Vándor cimü operák felváltva. Vasárnap, e hónap 19-én, d. u. 2 órai kezdettel mérsékelt helyáru előadás.

Az ötvenéves férfi. Hajó Sándor 3 felvonásos tragikomédiája, a Belvárosi Szinháznak ujdonsága, mindennap elővételben elkelt nézőtér előtt kerül szinre. Ennek a nagy sikernek értékét a magyar-kritika kitünőségei állapitották meg; fokozatos nyilvánosságát pedig az osztatlan tetszés adja meg, amivel mindenfelől találkozik. És ez épen ugy érthető témájánál fogva, mely oly implusiv közösséget tart a mai idökkel, mint kitünő előadásánál fogva, amit dr. Bárdos Artur rendezése oly müvészi eszközökkel hangolt a darabhoz.

Gombaszögi — legujabb filmje. Gombaszögi Frida, a Vigszinház nagy müvésznője, akinek megdöbbentő tragikuma annyira megrendített mindenkit, a revolvermerénylet előtt alig néhány nappal fejezte be legujabb filmalakitását, a Rex-filmgyár rendezésében, a filmnek csak hetek mulva lett volna bemutatója; a filmgyár azonban hódolni akar Gombaszögi nagy müvészetének azzal, hogy mialatt a sulyos beteg gyógyulását az általános reménykedés figyeli, már most mutassa be — legalább filmen azt a bravuros játékmüvészetet, amely Gombaszögit nagygyá tette. Az Uránia szinház szerezte meg a filmet és már most mutatta be Lobogó vér cimmel. A filmen Gombaszögi azt a tökélyét a játéknak produkálja, amely őt a Bertinik-Borellik mellé állitja. Az Uránia e szenzációs müsorának kezdete 4, 3/46 és 1/28 órai előadásain kezdődnek. E film mellett Rózsák és tövisek cimü olasz film van müsoron.

Fecskendő elgázositó hőerőgépek számára cimü 63345 számu magyar szabadalmának értékesitése céljából

Daimler Motorengesellschaft cég Untertürkheimban

belföldi gyárosokkal összeköttetést keres. Felvilágositással szolgál: Stralendorff (ezelőtt dr. Halász és Rostás) szabadalmi irodája, Budapest, VII., Hársfa-utca 27.

A TŐKE

...

Szemle

A burgonyamilliók — A sertés meg a szalámi — Vigasztal az entente

Most már aztán igazán nem értünk semmit. Csak egyetlenegy dolog bizonyos és ez az, hogy a burgonyapénzeket valaki ellopta. Ennyit még Windischgrätz herceg is elismer hallgatagon, pedig őt a burgonyakampányban tett és a sir mélyéből hangzó nyilatkozatai után nem lehet smucignak nevezni ott, ahol tagadásról van szó. A herceg nagyokat tagad és nem mond semmit. Pedig végre neki mégis csak illenék tudnia, hogy ki lopta el a milliókat és érdekében lenne a bünöst is előállitani, mert eddig a verdikt egyhangulag ellene szól. Elmondja, hogy ki milyen pénzt kezelt, ki mit és hogyan intézett, csak azt nem akarja kivallani, hogy ki sülyesztette el a milliókat. Ámbár az is lehet, hogy azt sem tudja, mi fán terem a burgonya, aminthogy minisztersége idején, amikor valaki a zsirjegye miatt panaszra ment hozzá és elmondta, hogy a liszthivatalban nem akarják az ügyét elintézni, felháborodva jelentette ki: Ugy kell magának, minek megy a liszthivatalba, nem tudja, hogy a zsirjegyeket a *zsirhivatal* intézi. Aki ilyen járatlan a közéleti dolgokban, azon bizony az is megeshetett, hogy a milliókkal telt szivardobozokat a saját lakására vitette haza. A legkedvesebb azonban herceg Közélelmezésch, amikor kijelenti, hogy ő ugyan milliókat költött az utóbbi időben politikai célokra, de a magáéból. És ökegyelmessége még ma sem tudja, hogy ő olyan rossz ügyet képviselt, amire bizony, a magáé mellett, a burgonyamilliók is kevésnek bizonyulhattak . . .

*

Herz. Igenis *Herz* ur volt az, aki a kamarában azzal az inditvánnyal állt elő, hogy fel kell emelni a sertéshus, zsir és szalonna árát. Meg kell jegyezni Herz urnak a nevét, ha már régen meg nem jegyeztük volna azokról a 30—40 koronás szalámiárakról, amelyeket eddig is fizettetett velünk. Tehát *Herz* Lajos ur, volt fővárosi bizottsági tag, a *Herz* Ármin és fia cég főnöke inditványt nyujtott be a budapesti kereskedelmi és iparkamarához, amely inditványban azt kivánta, hogy a kamara tegyen a kormánynak sürgős előterjesztést aziránt, hogy a sertéskereskedelem, illetve a sertés-adásvétel *a maximális árak megszüntetésével* szabaddá tétessék s ha ez nem lehetséges, szüntessék meg a sertések maximális árait és ezzel kapcsolatban emeljék a sertéstermények (szalonna, zsir, hus) maximális árait. Ezt az inditványát Herz ur legfelsőbb személyes megjelenésével is támogatta. Az első pillanatra kilátszik azonban a lóláb a derék szalámigyáros igyekezete alól. A szalámigyárosnál ugyanis mellékes, hogy mibe kerül a *sertés*, sőt majdnem azt mondhatnánk, csak egyetlen fontos dolog van: az, hogy mibe kerül a *szalámi?* A szalámigyártáshoz ugyanis *selejtes* árut használnak és a 30—40 koronás szalámiárak kibirják a magasabb sertésárakat is. De meg különben is, mi akadálya lenne annak is, hogy a magasabb sertésárak mellett a szalámiárakat is magasabbra verjék fel? Hogy azonban a szegény embernek zsir kell, hogy a mai kormányzatnak megölőbetüje lenne, ha csak egyetlen egy maximális árat, ha a sertésénél sokkal jelentéktelenebbet is, felemelne: Herz urnak mindez Hekuba. Egyetlen inditványról van szó csupán, de ez is elegendő arra, hogy bepillantást nyerjünk a szalámi-dzsungelbe.

*

Mielőtt kritikát mondanánk a magunk portáján lezajló eseményekről, amelyeket nálunk a forradalom természetszerüen váltott ki, érdemes körültekinteni az entente házatáján. Az entente győzött, mégsem tud elzárkózni a korszerü reform elől, amelyektől nálunk az embereknek a háta borsódzik. Angliában — érdemes feljegyezni — például a leszerelést a *munkaközvetitő intézetek tisztviselői* kezdték meg. Nálunk kigyót-békát kiáltanak a kormányra, amelyet pazarlónak mondanak a munkanélküliek segélyezése miatt. Nézzük csak, mi van Angliában? A munkanélküliek *igen nagy segélyt* kapnak és pedig a polgári munkások *hat hónapig*, a leszereltek pedig *egy esztendeig*. Sőt Angliában, a győztes országban is megkezdődött a földosztás, amitt ott finoman ugy hivnak, hogy „az elbocsátott katonáknak *meg fogják könnyiteni a földszerzést.*“ Olaszországban a munkanélküliek segélyezésére százmillió lévát utaltak ki. Közben pedig dolgoznak a nemzetközi kereskedelem ujból való megnyitásán és a közmunkák megkezdésén. Sajnos, ezek aztán olyan dolgok, amikben mi nem tudjuk követni a példájukat, mert eladnivalónk nincs, ellenséges seregek fojtogató hurka van a nyakunk között és közmunkát sem tudunk kezdeni, mert nincs szén, nincs épitőanyag. Egyben azonban meg kell nyugtatni a magyar közönséget: minden ország pénzügyminisztere olyan adókulcs után kutat, amilyenre még nem volt példa a világtörténelemben. Ha ez vigasztalás, ezt is elmondhatjuk.

A Mák. erdei vasutat épit. A Magyar általános kőszénbánya r.-t.-nak Vasmegyében több ezer holdnyi terjedelmü erdőgazdasága van. A kereskedelmi miniszter most a Mák.-nak Hársfatak község határából kiindulólag Radafalva, Királyfalva, Patafalva, Pócsfalu és Németlak községek érintésével a Máv. Szentgotthárd állomásáig, illetve a királyfalvi erdőből kiindulólag Királyfalva, Patafalva, Pócsfalu, Németlak községek érintésével ugyancsak a Máv. Szentgotthárd állomásig, továbbá ezen vonalak változataként Patafalvánál való kitéréssel Rábakeresztur község érintésével szintén Szentgotthárd állomásig vezetendő keskenynyomtávu, gőzüzemü, sajáthasználatu erdei iparvasutvonalakra az előmunkálati engedélyt egy évre megadta.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--II. sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BECS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MŰVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

TÉLIKERT

Nagymező-u. 22-24
Telefon 167-25

Kezdete fél 7 órakor

Az első igazi békemüsor!

Angol, francia, orosz, belga stb.
artista számok.

Pompás magyar darabok.

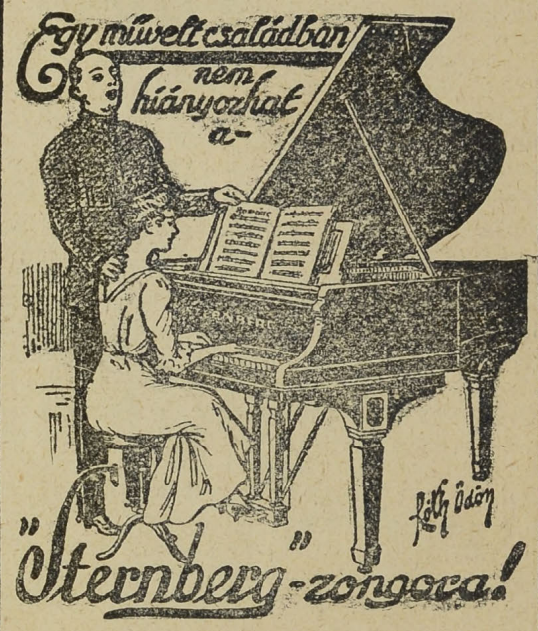

Sternberg

zongoratermei
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

CORSO

Belváros, Váci-utca 9.

Star-film! Star-film!

A művészet diadalutja
Lehár személyes felléptével és énekbetéttel

A TITOKZATOS VÁRKASTÉLY
:: dráma 3 felvonásban ::
HELLA MOJA-val a cimszerepben

Előadások: délután 1/2 4, 1/4 6 és 1/4 8 órakor.

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Minden este 3/4 7 órakor
A PÓTFÉRJ operette 2 képben.
Magyar szinre alkalmazta Harmath Imre.
Zenejét szerzette: Eisler Edmund.
Kitty Starling, Gyárfás Dezső, Willgi & Joe, Sidl, Carmelini, stb.

KRISTÁLYPALOTA

REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77

Műv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 órakor.

Ha csodálkozni akar,
nézze meg **Szőke Szakáll** felléptével a szenzációs és látványos
„NANÇSI"
cimü revüt.

A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig.

Tőke György

építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

A táncosno
Lengyel Menyhért szinműve 5 felv.
Főszereplő: Leopoldine Constantie
Fenyvesy Emil, Kertész Dezső.

A bolygó görög
Komédia 3 felvonásban.
Főszereplő: HENNY PORTEN.

Előadások kezdete: 1/4 4 1/2 6 1/2 8 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

A koldusgrófnő

Regényes történet 4 felvonasban.
A főszerepekben: Gunnar Tolnäs és Clara Wieth.

A kormányzó
Amerikai történet 4 felvonásban.
A főszerepekben: Charles Blinn és Kitty Cordon.

Bemutatja először a
ROYAL-APOLLÓ!
Az előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

Bründl János

Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 6 órakor
a januári parádés müsor
Aranykalitka
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes variete attrakciók.

Csütörtökön d. u. negyed 3-kor előadás.

Sorkabaré fél 7—9-ig.
Nivós műsor. Kitünő konyha.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este fél 7 órakor.

Azonnal beköltözhető kisebb - nagyobb gyári ingatlanok
részletes adatai megtudhatók:
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részv.-Társ.-nál
(Budapesti háztulajdonosok szövetségének alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. Irodai órák: 9—2-ig.
Telefon-szám: József 14—44.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. január 22-én — 4. szám.

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Bólogatni

tudott az egykori való közgyülés. Ásitottak is, bólogattak is, amikor a város legfontosabb, életbevágó nagy ügyeiről volt szó. Ha a közérdeket kellett volna képviselni, megnémult, megkukult az egész társaság — persze tisztelet a néhány kivételnek. No, de ha aztán a sógornak vagy a komának, vagy a bátyámuramnak, vagy a komámasszony sógorának valami üzlete volt veszedelemben, akkor egyszerre életrekapott az egész álomszuszék társaság és orgiákat ült az önzés, a galád üzlet. A közgyülési teremben a legcsunyább ügynek sem volt illata, itt soha senkinek a torkára nem forrasztották a szót, amikor ostobán és átlátszóan hazabeszélt. De amikor aztán arra került volna a sor, hogy fontos, a város életét, exisztenciáját érintő kérdésben kellett volna okosat vagy csak türhetőt mondani, akkor ott volt öt vagy nyolc ember, akik becsületes ambiciókkal dolgoztak, azok kibeszélhették a lelkük et, mert a többi ugyan el nem vakkantotta volna magát.

Az uj rezsim, az uj városi néptanács vagy két hónap óta müködik. Ennek a munkának hü krónikása a *Fővárosi Hirlap*, amely egy-egy tanácsülésről bő tudósitást szokott adni. Nemcsak a tanács határozatait ismertetjük, de egy-egy ujságszámunk krónikájából kiérzik a tanácstagok portréja is. Nem akarjuk dicsérni az uj tanácsot, de az elfogulatlan kritikusnak meg kell állapitani, hogy ez az uj tanács a legtöbb esetben példáját szolgáltatja az igazságosságnak és méltányosságnak. Még pártemberi mivoltuk sem akadályozza meg őket abban. És itt különösen a szociálistákat kell emlitenünk, akiket talán legjobban kötnének a pártkeretek és mégis legnagyobbrészt fölül tudnak ezeken emelkedni és a polgári érdekeket is igazságosan tudják értékelni.

Iskolapéldáját adta ennek a minap *Bokányi* Dezső, aki látva azt a hatalmas munkát, mérhetetlen felelősséget és fontos hatáskört, amelyet a polgármester, az alpolgármester és a tanácsnokok betöltenek, azt inditványozta és ez határozatba is ment, hogy ezeket a főtisztviselőket ki kell venni a tisztviselői státuszból és munkájuk értékéhez mérten méltányosan kell őket honorálni. Hol látta volna meg ezt valaha egy józsefvárosi törzsfőnök vagy egy ferencvárosi kis basa, akik nem azt követelték, hogy a tanácsnokokat az értékes munka becsének külön tarifája szerint honorálják, hanem azt, hogy a főtisztviselők udvarlásukra legyenek.

Vagy a pártatlanság bizonyitására emlitsük-e a gázgyári esetet, ahol az osztályharc kikapcsolásával *Kondor* Bernát, a szociáldemokrata kiküldött a munkások által megvádolt főtisztviselőkkel szemben olyan igazságérzetről tett tanuságot, amilyet az egykori való és joggal meggyülölt törzsfőnökök soha sem tudtak volna produkálni, ha a munkásokról való biráskodás ő reájuk lett volna bizva. Nem akarjuk a biztató kezdet után megbántani a szociáldemokrata tanácstagokat azzal, hogy az uj seprőt emlegetjük, amely mindig jól sepert. Ők a világ legszebb büszkeségével, a proletárönérzettel jöttek a városházára. Ezt az önérzetet nem tudta megölni bennük a sok szenvedés és üldöztetés sem és nem irtja ki belőlük az sem, hogy most ők kormányoznak másokat.

Fullánkok

Radikális

elvekkel igazán nem lehet megvádolni azokat az urakat, akik még hónapokkal ezelőtt is dolgainkat intézték. A többség inkább reakciós volt, mint liberális. Igy történhetett csak, hogy a kötelező felravatalozásról szóló tanácsi előterjesztés tiz esztendőn át bukdácsolt. Nincs Európában valamire való város, amely már régen meg ne csinálta volna ezt a mérhetetlenül fontos egészségügyi intézkedést, csak Budapest közyülése féltette a temetkezési vállalatok zsiros profitját. Most az uj tanácstagok maguk jöttek azzal, hogy a kötelező felravatalozást meg kell csinálni. A közegészségügyi ügyosztály is alibit bizonyitott: az ő javaslatát megbuktatták. Pedig mennyivel olcsóbb lett volna a dolog tiz év előtt mint ma! A régi reakciósok bizony megérdemelnék, hogy a különbözetet ők fizessék meg.

Husjegyet

is kapunk tehát, ami ujabb bizonyitéka annak, hogy még mindig nem vagyunk tul a háborun. Az ellenség elárasztotta az országot és nekünk fizeti a kölcsönt, amivel az osztrák imperializmusnak tartozik. Nem juthat el hát hozzánk a magunk nevelte állatunk sem. Szükebbre kell fogni a porciót. A hustalan napokon elmélkedhetünk majd azon, mivé tették a gonosz vezetők ezt az országot, amelyről azt hittük valaha, minden megtörténhetik, csak az nem, hogy ne legyen mit ennie.

Barátságos

plakáton szólitja fel Liber kormánybiztos a derék idegeneket, hogy csomagoljanak minél előbb össze és hagyják el ezt a szép várost, ahol éveken át ették el előlünk a falatot. A dolog jogos és igazságos is, mert helyettük mégis azoknak kell előbb enni adnunk, akik innen mentek el a harctérre és ide tértek vissza. Persze a vádaskodás egy percre sem alszik és hallottuk már, hogy a kormánybiztos antiszemita s a derék galiciánusokra utazik. Szó ami szó, ők sem igen fognak kegyelmet kapni, de nem marad el a kommunisták vádja sem, hogy az egész lakáshiányból egy szó sem igaz, s az egészet csak azért találták ki, hogy a Budapesten élő orosz bolseviki apostolokat ki lehessen toloncoltatni. Mi pedig nagyot sóhajtunk és azt mondjuk, bár ne lenne nagyobb a lakáshiány, mint amennyi lakást az orosz bolsevikiek elfoglalnak. Akkor még csak meg lehetne oldani valahogy ezt a katasztrófális válságot.

Uj státuszrendezés és fizetésrendezés a városházán

Eltörlik a legalsó fizetési fokozatokat — A főtisztviselőket kiemelik a státuszból — Általános fizetésrendezés

Azok, akik politikában, közigazgatásban és társadalomban vezetőszerepet játszanak, egytől-egyig a nép közül jöttek, telitve vannak egészséges szociális érzékkel. Uralmukat a kis emberre alapozzák, ami reális számitás is, mert a szegények, a nincstelenek, a munkájuk után élők sokkal többen vannak, mint a gazdagok. Ezek az emberek, akik ilyen programmal, ilyen tervekkel és ilyen meggyőződéssel jöttek, nem feledkezhetnek meg a kisemberek között is legszánandóbbakról, a legszegényebbekről, a köztisztviselőkről. Ők azok, akiket legjobban megmart az élet és ha már szabad és lehet megkülönböztetéseket tenni az ő nyomoruságukban, akkor a háborus esztendők őrájuk sujtottak le a legkegyetlenebbül.

Károlyi Mihály kormánya máris sokat tett a köztisztviselőkért, de most hogy Károlyi köztársasági elnök lett, ennek a becsületes és emberi politikának nem szabad megváltoznia. A *Fővárosi Hirlap* arról értesül, hogy az apróbb és pillanatnyi segélyen kivül, amelyet eddig kaptak az állam szolgái,

utban van az állami tisztviselők általános fizetésrendezése és erre a célra Szende Pál pénzügyminiszter nem kevesebb, mint hatszáz millió koronát irányozott elő.

Ez a fizetésrendezés már nem késhetik soká és az is természetes, hogy *nem fog hatás nélkül maradni a főváros tisztviselőire nézve sem.*

A főváros néptanácsa már jóelőre foglalkozott ezzel a kérdéssel, ugy, hogy ha az aktualitás bekövetkezik, a városházán minden készen fog állani, hogy cselekedni lehessen.

A városi néptanács szinte minden alkalommal foglalkozik a tisztviselők helyzetével. Csak most egy hónap előtt érkezett le a városházára még *Bathyány* volt belügyminiszter aláirásával az uj státuszrendezés jóváhagyása, amelyet sürgősen végrehajtottak. A néptanács legutóbbi ülésén megint szó volt a tisztviselők helyzetéről és kimondta a tanács, hogy

utasitja az elnöki ügyosztályt uj státuszrendezés kidolgozására.

Ennek az uj státuszrendezésnek az alapelveit is meghatározta a tanács, kimondván, hogy az állások eddigi száma megmarad, ellenben *a legkisebb honorációval járó fizetési fokozatok megszünnek* és amikor valaki egy uj *fizetési osztályba* bejut, magasabb fizetést fog kapni, mint eddig kapott volna. A helyzet ugyanis az eddigi tervek szerint ugy alakul, hogy

az I., II., III., IV., V. és VI. fizetési osztályokban megszünik a 3-ik fizetési fokozat, mig a VII., VIII., IX., X. és XI. fizetési osztályban a 4 ik fizetési fokozatot fogják eltörölni.

Az e körül folyó megbeszélések során került szó a *főváros főtisztviselőinek dolgairól is.* Senki sem tagadhatja, hogy a főváros eddig nyomoruságosan fizette azokat a főtisztviselőit, akiknek nemcsak hogy felelősségük volt rendkivüli, nemcsak teremtő, alkotó munkát kellett végezni, de egyben bizonyos reprezentációnális tényektől sem tudtak szabadulni

Nem titok az sem, hogy *Bárczy* István a főtisztviselők fizetéseit apró foltocskákkal látta el egyes üzemek igazgatósági tagságának honorálásával. Mindez azonban nem volt méltó és megfelelő jutalmazása a főtisztviselők tevékenységének.

Bokányi Dezső a szociáldemokrata-párt tanácsi delegátusa volt az, aki ezt a helyzetet átlátta és követelte a főtisztviselők jobb honorálását. Ennek alapján határozatba ment, hogy

a polgármesteri, alpolgármesteri és tanácsnoki állások, amelyek a rendes státusz keretén belül nyernek elhelyelyezést, különös rendelkezés k utján a státusz keretéből kiemeltessenek. A tanács ebben az értelenben utasitást adott Kémény Géza tanácsnoknak, az elnöki ügyosztály vezetőjének hogy előterjesztését megtegye.

Bokányi elmondta, hogy ezek a vezető állások olyan sulyos felelősséggel járnak és olyan széleskörü, fontos hatáskörrel rendelkeznek a főváros önkormányzatában annyira más természetüek, mint az alájuk rendelt alkalmazottaké, hogy feltétlenül szükséges az állások fontosságának, nagyobb tekintélyének és a velük járó sulyos felelősségnek megfelelő megkülönböztetése és a velük járó illetményeknek megfelelő megállapitása,

A tanács összes delegált tagjai a legteljesebb egyetértésben voltak e tekintetben Bokányival, akivel szemben csak *Czóbel* Ernő dr. (szintén szociáldemokrata) hangoztatta, hogy ezeket az állásokat is egyenlő megbirálás alá kell venni a többi állásokkal.

Az uj státuszrendezést magát, amely kizárólag csak az alsóbb fizetési fokozatok eltörléséről fog intézkedni, hamarosan a tanács elő fogja terjeszteni Kemény tanácsnok, majd annak tanácsi approbálása után a belügyminiszter elé terjesztik jóváhagyás céljából.

Mihelyt azután meglesz az állami tisztviselők általános fizetésrendezése,

a főváros néptanácsa is letárgyalja a fővárosi tisztviselők fizetésrendezését, amelynek hivatása minden tisztviselő számára biztositani legalább a tisztességes megélhetést

Ezzel a fizetésrendezéssel egy időben fog sor kerülni a polgármesternek, az alpolgármestereknek és tanácsnokoknak a statuszból való kiemelésére, aminthogy ugyanezt az eljárást fogja követni az állam is a miniszterekkel és államtitkárokkal szemben, akik között bizony ma már nemcsak született grófok és született panamisták vannak, hanem szegény emberek is, akik miniszteri bérükből, nemcsak reprezentálni nem tudnak, de még megélni is alig.

Negyvennégy mandátum

Milyen lesz Budapesten a választás? — Megszünik a névjegyzék — A jelölés — A szavazatszedő bizottságok müködése

A belügyminiszteriumban elkészültek már azokkal a rendeletekkel, amelyeknek alapján a nemzetgyülési választásokat megtartják. Három ilyen rendelet lesz. Az egyik a kerületek besorozásáról szól, a másik a választási eljárást szabályozza, végül a harmadik rendelet külön intézkedik a nemzetgyülési választójogosultság igazolására szolgáló szavazóigazolványokról.

Ezek a rendeletek, amelyek az elvben már megállapitott eljárás technikai kivitelét szabályozzák, az egész országnak szólanak, de egyes paragrafusok figyelembe vették a főváros speciális helyzetét és éppen ezért a fővárost illetőleg külön intézkedéseket tartalmaznak.

A Fővárosi Hirlap-nak módjában állott információkat szerezni arról, hogy milyen lesz Budapesten a választás. Az alábbi közlésünkből kiderül, hogy a jövőben a választás külső képe is lényegesen megváltozik.

Hogyan történik a szavazás?

Nem késziitenek névjegyzéket a választókról. Néhány héttel a választás előtt a belügyminiszter által kinevezett összeirási biztosok összeirási iveket küldenek minden házba, minden lakónak. Ezeket az iveket a házmesterek osztják szét és szedik össze. Az összeirási iveket pontosan ki kell tölteni és az ivekben foglalt adatokból állapitják majd meg, hogy a kitöltőnek van-e választói jogosultsága. Az iveket a házmesterek beszolgáltatják a liszthivataloknak, ahol az ott lévő régebbi feljegyzésekből megállapitják, hogy az összeiró-iven foglalt adatok megfelelnek-e a valóságnak. Végeredményben tehát *a liszthivatalban állapitják meg a főváros lakosainak választói jogosultságát.*

Ha a választói jogosultságot megállapitották, akkor az összeirási biztos ugyancsak a liszthivatal utján szavazó igazolványt küld a választónak. Ezt is a házmester kézbesiti ki. Ennek a szavazóigazolványnak a felmutatásával lehet majd szavazni.

Budapesten harminchárom választókerület lesz

De minden választókerületben több szavazatszedő küldöttség fog müködni. Minden ezerötszáz választóra egy küldöttség jut. A legtöbb utcában tehát több szavazatszedő küldöttséget állitanak fel. A választást a belügyminiszter által kinevezett választási biztos vezeti, de minden szavazatszedő küldöttségnek külön elnöke lesz, aki mellett a pártok kiküldötteiből bizalmiférfiak dolgoznak.

A rendelet előirja, hogy a választási helyiségben több fülkének kell lenni.

A szavazó, amikor megjelenik a szavazatszedő küldöttség előtt, mindenekelőtt a szavazó-igazolvánnyal igazolja azt, hogy van szavazati joga. Ha ez megtörtént, akkor az elnöktől egy szavazólapot, egy boritékot, egy irónt kap, majd bemegy a fülkébe, ahol a szavazólapon kereszttel megjelöli annak a jelöltnek a nevét, akire szavazni kiván. Előirja a rendelet, hogy minden szavazólapon rajta kell lenni az összes jelöltek nevének, a jelöltek pártállásának kitüntetésével. Ha a szavazó elvégezte a dolgát a fülkében, beteszi a megjelölt szavazólapot a boritékba, a boritékot leragasztja, kijön a fülkéből és átadja a boritékot az elnöknek. Ekkor még nem mehet el, mert előbb a rendelet 48. §-ának értelmében vissza kell adnia az elnöknek az irónt is.

Ugy látszik, hogy a rendelet elkészitői alaposan ismerik a pesti ember természetrajzát, mert különben nem intézkedtek volna külön paragrafusban arról, hogy a szavazó nem hagyhatja el előbb a szavazás helyiségét, mielőtt az elnöktől kapott irónt vissza nem adja.

Az analfabétáknak az elnök köteles megmagyarázni, hogy a jelöltek a szavazólapon milyen sorrendben következnek egymásután. Csak az elnök magyarázhat.

Előirja a rendelet még azt is, hogy a szavazatszedő küldöttség asztalára „egy fedett urnát kell helyezni, amely a szavazólapok bedobására alkalmas nyilással van ellátva. Az urna céljaira ládát, vagy egyéb megfelelő tartályt kell használni, amelynek fedelét zárral, vagy lepecsételéssel kell lezárni."

Ebben az urnában gyüjtik össze a szavazatokat. A szavazás maga öt napig is eltarthat, ámbár valószinü, hogy az eljárásnak ilyen decentralizálásával ezentul hamarább fognak végezni a választással, mint eddig.

Harminchárom többségi és tizenegy kisebbségi mandátum

A leadott szavazatokat a választási biztos és

PESTI ÉLET

Kilenc óra. Az utcák szomoruan sötétek, hátul a Nyugati táján egy álmos villamos vánszorog, a gázlángok, mintha a halállal viaskodnának: nagy mester ez a Vázsonyi Jenő és ez a Ripka Ferenc, október 31. óta folyton azzal fenyegetnek bennünket, hogy holnap teszik a gázkemencébe az utolsó lapát szenet. És még mindig van világitás, ha ugyan ezt az előkelő szót a pislogó lámpákra rá lehet fogni. És titokban mégis történik valami, ha más nem, legalább annyi, hogy a szénnek legfőbb intézői befelé mégis csak optimistábbak, mint kifelé. Mert kifelé nagyon pesszimisták. Vázsonyi azt mondja:

— Sehogyan még sohasem volt, de most lesz.

Közben pedig a legkétségbeejtőbb lázzal és munkával tárgyalnak mindenfelé. Vázsonyi Jenő és Rau Gottlob kétségtelenül a szénhiány uzsoki hősei lesznek, ha majd ennek a szomoruan szép korszaknak a történetét meg fogják irni. Franchet tábornok volt az első, akinek módja volt az uj magyar vészkiáltást hallani: Szenet! Azóta hallják a németek akik szivesen adnának, ha a csehek el nem fognák a szállitmányokat, hallják a csehek, akik nevetnek a fájdalmainkon, hallják a románok, akik elvették a Zsilvölgyet. Hallotta az entente gazdasági bizottsága és a jó Isten tudná megmondani hányszor hallotta Coolidge professzor. Kaptunk is már vagy 2200 waggonnal, ami hogy, ugy mondjuk, az ország fogahegyére sem elég, hiszen normális körülmények között egyetlen napra kétszerennyire van szükségünk. De majd csak kibirjuk valahogy. Ha kibirjuk a nyárig, akkor mi fogunk majd mulatni legjobban. Nem kell mást mondanunk, csak annyit: megérett a magyar buza, le is arattuk, osztagba raktuk, most nem tudjuk elcsépelni, mert nincs szenünk, amivel a masinát etessük. Teremtő isten: milyen versenyfutást fognak majd akkor rendezni azok, akik most hallani sem akarnak arról, hogy inségben vagyunk.

*

Addig azonban sötét az utca, amelyet eláraszt a nép. Soha, de soha annyi embert nem láttunk a pesti utcán, mint mostanában ugy kilenc óra körül, amikor a szinház, kávéház, kabaré, mozi, bar és mulató okádja a tömeget az utcára. És mindenki a gyalogjárón. A villamosokról fürtökben lógnak az emberek, a sarkok a nedves, egészségtelen hidegben is kaszinókká alakulnak és a barátságos, de szuronyos őrjáratok alig tudnak átvergődni a tömegeken. Hát még a hazaigyekvő polgár, aki a népes utcán többet kénytelen állni, mint előremenni. Persze az is természetes, hogy minden lépésnél részeg emberbe botlik bele, tekintettel arra, hogy a legszigorubb alkohol tilalom van Budapesten. Halott város lett így ez a mi vidám keleti Párisunk, ahol csak az tud felönteni a garatra, akinek legkevésbbé volna szabad: a kétes elem. Te, derék polgártárs nem kapsz a vacsorához egy spriccert és ha elmész oda, ahol táncoló angyalok jelennek meg mulattatásodra, bajjal tésbe vagy kénytelen fojtani a bubánatodat. Csak arra vagyok kiváncsi, hogy mit isznak az angyalok, akik mindenesetre előbb jutnak hozzá egy üveg pezsgőhöz, mint a világ legjámborabb háziállatja, a nyárspolgár. A villamoson azonban a minap ezt a párbeszédet hallottam két rosszképü sihedertől:

— Sietek haza, lefekszem, mert az éjjel borzasztó siker voltam. Brr! milyen siker!

— Aztán hol kaptál piát?

— Piát? Hát ki kapna, ha én nem?

Mert tudniillik, Coolidge professzor nem kap. Coolidge professzor végre is csak Károlyi elnöknek a vendége volt. És a köztársasági elnök teái legendásak lesznek itthon is, a külföld előtt is; Tea, parizer és fekete kenyér. Nincs tovább. Az elnök ragyogó termeiben a háborut gyászolják és az igénytelenség szimbolumai sorakoznak hamupipőkésen egymásmellett az asztalon. Klasszikus a puritánság, amit az elnök házánál tapasztal a vendég és a fekete kenyérke mellett mérhetetlen munka folyik: mérhetetlen munka, a külföld megismertetése a magyar viszonyokkal. Hogy ez mit jelent, azt csak az tudja, aki valaha látta és hallotta, mennyire nem ismertek bennünket. Ha sikerülni fog megmenteni az országot: jegyezze fel majd a történetiró, hogy fekete kenyér és parizer mellett mentették meg.

*

Coolidge professzor sorsát sem irigylem. A Ritzben még sohasem lakott ember, aki ennyit dolgozott volna. Naponta harminc-negyven embert hallgat meg, soha meg nem lazuló figyelemmel. És az a harminc ember élete tudásának, tapasztalásának egész bőségszaruját kiönti az amerikai tudós elé. Mikor az informálódást befejezi: belép szobájába a gyorsiró. Coolidge minden nap köteteket diktál neki. És az anyagot azon melegében futár viszi Varsaillesbe. Sok-sok mindent lehetne elmondani arról, hogy mit kellett végighallgatnia Coolidge-nek, de hogy ő mit mondott, arról nem tud senki semmit. Mert Coolidge sohasem mond semmit. Nem azt jelenti ez, hogy nem beszél. Dehogy nem. Folyton beszél. Kérdez, megjegyzést tesz, a magyar mappán kevés földrajztanárnak a pálcája szántott annyi barázdát, mint az övé: de azért még sem mond semmit.

— Kedves, nagyon kedves, sőt végtelenül lekötelező volt hozzám — mondta az egyik meghallgatott, — de semmiről nem nyilatkozik. Az álláspontját sohasem hangoztatja, mégis az az impresszióm, hogy mérhetetlenül nagy jóindulattal viseltetik a magyarság ügye iránt.

Egy szenzációja azonban mégis akadt ezeknek

a helybeli pártok megbizottaiból alakult választási bizottság számlálja össze és a választás eredményét a választási biztos hirdeti ki megválasztott képviselőnek, aki a legtöbb szavazatot kapta. Azonban felterjeszti jegyzékben a nemzetgyülési elnökséghez az összes jelöltekre leadott szavazatok számát, mert e jegyzék alapján *a Kuria igen komplikált eljárással a kisebbségnek is juttát mandátumokat.*

A harminchárom kerületben ugyanis a többségi választással harminchárom képviselőt jelentenek ki megválasztottnak a választási biztosok, de a Kuria a kisebbségben maradt jelöltek közül még tizenegynek ad mandátumot, ugy, hogy Budapestnek voltaképpen negyvennégy képviselője lesz. De nem az a tizenegy jelölt kerül be feltétlenül a kisebbség képviseletében a parlamentbe, akinek aránylag a legtöbb szavazata van, hanem a mandátum odaitélésénél a pártokra esett szavazatok és jelöltekre jutott szavazatok arányositásával állapitja meg a Kuria az igényjogosultságot.

Képviselőnek csak azt a választói jogosultsággal biró budapesti lakost lehet jelölni, akit a jelölésre legalább hat nappal a választás időpontja előtt legalább száz olyan választó jelöl, akik a jelölés időpontjában Budapesten tartózkodnak. A jelölési iven pontosan fel kell tüntetni azt is, hogy a jelölt milyen párthoz tartozik, azonban nem akadálya a jelölésnek, ha az illető pártonkivüli programmal lép fel.

A rendelet szerint a főváros egész területén csak egy szinü szavazólappal lehet szavazni. A szavazólapoknak alakjukra nézve is meg kell egyezniök egymással. A szavazólapokat az állam költségén nyomatják. Mindenki csak az elnöktől kapott szavazólappal szavazhat. Az elnök a szavazólapot tartalmazó boriték átvételénél csak azt vizsgálhatja meg, hogy a választó nem adott-e át neki véletlenül két borítékot, vagy hogy a borítékban a szavazólapon kivül nincsen-e egyéb tárgy. Mert végre a derék pestiektől kitelik, hogy a szavazólap mellé körmöci aranyakat is tesznek. Avagy nadrággombot. Ámbár ez se nagyon valószinü, mert hiszen a nadrággomb ma elég drága.

Miből fedezik a főváros deficitjét

102 milliót követel a Tanács a kormánytól — Pótadóemelés, a jövedelmi és hadinyereségadó megpótlékolása, a reáladók átengedése, a vizdijak és a szemétfuvarozási illeték felemelése — A külföldi kölcsönök kamataira 70 milliót kell ráfizetni

A fekete péntek lezajlott. *Bódy* Tivadar dr. polgármester megtartotta ezen a nevezetes néptanácsi ülésen expozéját, amely azt az éppenséggel nem meglepő eredményt juttatta a nyilvánosságra, hogy a fővárosnak az 1919. évi költségelőirányzati vázlata szerint *a pénztári hiány 125,311.348 korona,* amiben azonban még nincsen benne az 1918. évi zárszámadási hiány. Ezzel együtt *a főváros összes deficitje meg fogja közeliteni a százhetven milliót.* Ezzel vonatkozásban a polgármester felállitotta azokat az alternativákat, amelyek közül a néptanácsnak módjában lesz a véleménye szerint legmegfelelőbbet kiválasztani *a főváros pénzügyi válságának megoldására.* Képét adta egyben a polgármester *a főváros mai vagyoni helyzetének is,* amely, ha nem is kecsegtető, de nem is kétségbeejtő.

Tallózás a költségvetésben.

A főváros az idén nem adott tulajdonképpeni költségvetést. Elmaradtak a vaskos füzetek, amelyek máskor szinte egész könyvtárra való nyomtatványnak feleltek meg. Az idei költségvetésnek a cime is csak *Vázlat,* amelyet *Stankovics* Szilárd tanácsnok vezetésével a pénzügyi ügyosztály állitott ö-sze. A költségvetést főbb tételeiben ismertették a napilapok. A költségvetési hiány az 1918. évi 61,041.659 koronával szemben 1919-ben 64,269.089 koronát tesz ki, ami együttvéve 125,311.348 koronának felel meg.

A kiadásokban természetes szinte minden tételnél emelkedés van. Akad imitt-amott azonban csökkenés is. Ezek a fehér hollónak számitó tételek valósággal felsorolhatók az ujjunkon is. Ime:

bérbeadott épületek szükséglete kevesebb	13.457	K-val
adókezelési költségek kevesebb	50.520	„
hegyivizek és be sővizek elleni munkak	150,000	„
utak, hidak jokarbantartása ...	193,937	„
népfürdők költségei	1,900	„
betegápolási költségek helyi betegekért...	42,500	„
a Népház kezelése	50,000	„

A kiadások emelkedése *legnagyobb az utcák, terek tisztogatásánál,* ahol 15.8 millió a többlet a mult évivel szemben. Ezt követik még a vizvezeték 7.6 millió és a kamatok 6·2 millió többlettel.

A bevételek megkevesbbedtek a házbérkrajcároknál (2.95 millió), a pezsgőadónál (200,000 kor.), a városi vámnál (690,000 kor.), a közlekedési adónál (amelynek egész remelt 4 milliós bevétele elmaradt), az épitésrendőri dijaknál (22,500 kor.).

Jelentősebb bevételi emelkedések láthatók a következő tételeknél: a községi adópótléknál (11 millió) a telekértékadónál (9·5 millió), a vigalmi adónál (1.2 millió), a gáz és elektromos áramadónál (2·5 millió), a Gellértfürdőnél (1 millió), szarvasmarha közvágóhid és vásár (2 millió) és közegészségügyi kiadások megtérítése (1.3 millió).

102 milliót követel a főváros a kormánytól.

A polgármester beszédéről, amelyet a tanács zárt ülésében tartott meg, a következő információt kapta a *Fővárosi Hirlap* munkatársa:

— A polgármester mindenekelőtt bőven ismertette az 1919. évi költségvetés adatait és nyiltan feltárta a főváros anyagi helyzetét. Felsorolta azokat az adatokat is, amelyek világot vetnek a deficit növekedésére. Ezek szerint 1914—1917 között a deficit 45 millió, 1918-ban 50 millió volt, mig 1919-ben 80 millióra lehet számitani. *A főváros háborus deficitje ebből minegy 102 millió koronát tesz ki,* amelynek megtérítését a főváros a kormánytól fogja kérni. Ez a háborus deficit 1918-ig 61 milliót tett ki és ezt ebben az összegben is számolta fel annak idején a főváros a kormánynak háborus kiadások és elmaradt jövedelmek cimén. Azóta a főváros hónapról hónapra felterjesztette ezekről a kormányra áthárítandó kiadásokról a kimutatást. Most 102 milliónál tartunk. A *Wekerle*-kormány pénzügyminisztere, *Popovics* Sándor el is ismerte, hogy a fővárosnak, arra, hogy ezeknek a kiadásoknak megtérítését követelje, *megvan a jogalapja.*

Mivel fedezik a deficitet?

— Ha ezt az összeget megtériti a kormány, abban az esetben nem kell több deficitnek a pótlásáról gondoskodni, mint arról a nyolcvan millióról, amely *az idei hiány.* Itt aztán a polgármester felsorolta azokat az alternativákat, amelynek révén fedezni lehetne a főváros

---

a kihallgatásoknak, amit sok-sok embernek jó lenne tudomásul venni. Az egyik beszélgetés alkalmával előjött a szó Jászi Oszkár sokat ócsárolt Ruszka-Krajnájáról.

— Olvastam róla, — mondta — a lapokban. Mondja meg, uram, őszintén, hogy tény-e az, hogy ilyen szándékai vannak a magyar kormánynak?

— Uram, Ruszka-Krajnáról néptörvény intézkedik és Ruszka-Krajnának külön minisztere van.

— Hihetetlen. Ez rendkivül érdekes — mondja az elragadtatás hangján Coolidge — nagyon kérem önt szerezze meg számomra a Ruszka-Krajnáról szóló törvény angol forditását.

Ime a sokat ócsárolt Ruszka-Krajna mégis csak ott lesz az országmentő bizonyitékok között. Amintha a törvény megalkotója annak is szánta. Vajha nem hiába!

*

Liebknecht és Luxemburg Róza körül forgott különben a világ a héten. És felharsant a magyar sajtóban e két halott neve körül a csatakiáltás. Az elvek vértanuiról azonban az a publicista irta a legigazabbat, aki megmondta, hogy mind a ketten apostolok voltak, de betelt rajtuk a bibliai mondás, hogy „aki kardhoz nyul, kard által vész el." Az ő haláluk, borzalmas vesztük kavarta fel a héten leginkább a pesti életet. Bolseviki tüntetések és magtalan ellenforradalmi készkelődések keletkeztek a nyomán. Kun Béla az Almássy-téren tartott bolseviki gyülésen azt mondta, hogy Liebknecht és Luxemburg kiömlött vérét csak tizezer burzsoa életének kioltásával lehet megbosszulni. Az ellenforradalom sokkal szerényebb volt. Az ellenforradalom szélhámos lovagjai egyszer 4000 koronát, egyszer meg 8000 koronát csaltak ki a Károlyi-párttól és ezzel be is fejezték müködésüket. A hetenkint felmerülő pogromtervek e heti hőse viszont Kornay István volt, aki a régi rendszer alatt vitézkötéses, de borzasztóan rossz verseket tárogatott, most azoban antiszemita gyülést akart rendezni, miközben nyilván titkon élt benne a vágy, hogy nehány zsidónak jó lenne megcsapolni a vérét. Hivatlan vendégei érkeztek azonban az ujpesti munkások személyében, akik előtt nem volt hajlandó a derék Kornay István nyilatkozni. Történt pedig ez akkor, amikor a katholikus papság gyülésén azt kellett tapasztalni, hogy ezek az emberek, akik a sötétség terjesztésének hivatalos közegei voltak a multban, színültig modernséggel telt lelkűek. Hiszen még a celibátust, a klerus nagy inkvizíciós erejü fegyverét is kikezdték. Házasodni akarnak a papok! — ha a forradalom nem előzte volna meg ezt a gyülést, aligha lehetett volna megtartani. A celibatus kérdésének tárgyalása különben izgalmasan érdekes volt. Annyira érdekes, hogy amikor egy ujságiró hölgy be akart menni a terembe, utját állta egy fiatal, rózsásarcu, hirtelen szőke papocska és fülig pirulva mondta:

— Nagyon szivesen látjuk a sajtó képviselőit, de bocsásson meg, odabent most a celibátus kérdését tárgyaljuk és ez végre is mégsem fiatal hölgyeknek való téma.

Belülről pedig kihallatszott:

— Helyezzük át Budapestre a hercegprimás székhelyét...

És zugott a tömeg:

— Nem kell, maradjon ott, ahol van.

A legszebb mondás mégis ez volt:

— Az ujjászületésnek nincs más utja, mint a jézusi demokrácia! Mi Krisztus Spartakuszai leszünk.

Ezen közben pedig Wagaszt kapitány szobájában ül fogságban az egyik magyar Spartakusz: Számuely Tibor. Zöldes-sárga, beteges fiu volt, amikor a háboru előtt az ujságirók Abbáziabeli asztalánál ült minden nap. Ki hitte volna, hogy ilyen lázongó, folyton explodáló lélek lakik benne. Wagaszt kapitány szobájában különben nincs rossz dolga. A rendőrkapitányok szobájába is beköltözött a demokrácia, amit az is bizonyit, hogy Számuelyt fogsága alatt egy államtitkár, Böhm (azóta miniszter) elvtárs is meglátogatta. De történt körülötte egy még csodálatosabb eset is. Az egyik szerkesztőségből érdeklődni akartak aziránt, hogy nem bocsátják-e szabadon Számuelyt? A riporter felhivja a főkapitányságot, ott Wagaszt kapitány szobáját. A szerkesztő tréfás kedvében volt, azt mondja a riporternek:

— Kérd talán magát Számuelyt! Ő mégis legjobban tudja, hogy szabadlábon van-e vagy sem?

A riporter nem volt a jónak elrontója:

— Kérem Számuelyt a telefonhoz — mondta a világ legtermészetesebb hangján.

— Rögtön — volt a válasz.

A szerkesztőségben majd hanyattvágódtak az emberek, pláne, amikor megcsendült a hang:

— Halló, itt Számuely. Egyelőre őrizetben maradok.

Boda Dezső idejében merte volna csak valaki a terheltet a telefonhoz hivni!

Történt azonban a héten még egy mulatságos eset a kommunisták körül. A Vörös Ujság-ban egy hir jelent meg: a II-ik kerületben megalakult a kommunista-párt 150 taggal, az intéző-bizottság elnöke Boór József, másik vezetője a II-ik kerületi csoportnak Jäger Ignác. Elolvasták azonban a kommunista ujságot a budai Hattyu-utcai Zöldhordó vendéglőben is. Hát a Zöld hordóban ilyen jót még sohasem nevettek, mint ezen az estén. Különösn jót nevetett Jäger bácsi, aki nem más, mint a Zöld hordó derék vendéglőse, Boór József pedig a legnyárspolgárabb asztaltársaság elnöke. Ezek a jó budai kommunisták: nem is félnek a hidon tul a proletár-diktaturától.

deficitjét és amelyeknek alkalmazása rendbehozná a főváros háztartását. Ezek között a módok között első helyen említette

a pótadóemelést. A mai pótadó 45%. Kimutatta a polgármester, hogy az 1%-os pótadóemelés 700,000 koronát jelentene, *vagyis 100%-os pótadó 70,000.000 koronát tenne ki.* A másik mód lenne

a jövedelemadó és hadinyereségadó megpótlékolása, ami feltétlenül szociálisabb és progresszivebb adó lenne mint a III. osztályu kereseti adó után fizetett pótadó. A harmadik mód

a lakáadók (házbéradó) átengedése, amit már évek óta kér a főváros az államtól. Ennek kezelése igen egyszerü, amellett pedig feltétlenül megilleti a fővárost, mert hiszen a budapesti emberért több bet tesz a főváros, mint az állam. A jövedelmek emelésénél felemlitette még a polgármester

a vizdijak felemelését. A vizvezeték eddig önfenntartó intézmény volt, most pedig deficittel dolgozik. A vizdijak emelésének olyannak kell lenni, hogy a költségeket behozza és emellett még némi hasznot is biztositson a fővárosnak. Ennek orvossága a vizdijak igen lényeges felemelése, ami az átalányban fogyasztott viznél *200%-ot,* az óraszerint fogyasztottnál pedig *150%-ot* tesz ki. Emellett fel kell emelni

a háziszemét fuvarozási illetékeket is, amelyek ma a házibér 0·4% teszik. Itt az emelésnek legalább tizszeresnek kell lennie

A főváros vagyona.

— Képét adta a polgármester a főváros vagyonának is. A háboru kitörése előtt vettek fel erről utoljára leltárt. Az akkori értékek szerint *a főváros vagyona 850 milliót ér,* amivel szemben *az adósságok 590 milliót tesznek ki.* Eszerint is *260 millió korona lenne a főváros vagyona.* Ezek azonban ma már nem reális értékek, mert 1914 óta a főváros ingatlanainak az értéke legalább is megkétszereződött. (A polgármester nem emlitette, de ezzel szemben áll az a tény is, hogy a főváros külföldi kölcsöneinek értéke is tényegesen emelkedett, ami azt jelenti, hogy adósságai is többet reprezentálnak 590 milliónál.)

Még hetven millió.

— Rendkivül érdekesek voltak a polgármesternek azok a fejtegetései, amelyek *a főváros külföldi kölcsöneire* vonatkoztak. Ezek a külföldi kölcsönök a következők:

az 1897. évi 4%-os *100 milliós* kölcsönből fennálló tartozás egy jelentős része a *Disconto-Gese lschaft,* a *Bleichröde* bankház és az *Amsterdam'sche Bank* révén Németországban és Hollandiában van elhelyezve

az 1910. évi 91·5% árfolyam mellett a főváros a *londoni Lloyds Bank* és a *Neumann, Luebeck et C.* bankcég utján *2 milli font sterlinges* kölcsönt vett fel, amelyet a két cég angol tőkések körében plasszirozott,

1911-ben 4%-os kötvényekre 100,000,000 koronát, illetve 105,000,000 frankot kapott a főváros egy szindikátustól, amelynek külföldi tagjai a *Crédit Lyonnais,* a *Banque de Paris et des Pays Bas,* a *Comptoir National d'Escompte de Paris,* valamint a *Société Générale* volt, s amelyek a reájuk eső kvótát francia kezekbe továbbitották,

1914-ben 4·5%-os tipusra 158,000,000 koronát, illetve *134,300,000 márkás,* 165,900,000 frankos, illetve 79,000,000 hollandi forintos kölcsönt vett fel a főváros egy nemzetközi konzorciumtól, amelyet a *Drezdener Bank* hozott össze és amelyben résztvettek: a *Darmstädter Bank,* a *Kommer - und Discon.o-Bank,* a *M. M. Warburg et. Co.* amsterdami bankcég, a *Frankfurter Effekten- und Wechsel-Bank,* a *Schweizerische Bankverein,* a *Crédit Anversois,* a *Banque de Bruxelles,* az *Amsterdam'sche Bank* és a londoni *Morgan* cég. Ez a kölcsön csaknem teljes egészében Németországban, Hollandiában, Belgiumban és Angliában nyert elhelyezést.

— Ezeknek a kölcsönöknek kamatait — természetesen azonban *csak békeárfolyamban* — a háborus évek alatt is felvette a főváros költségvetésében. Ezek az összegek *zárószámadásilag fenn is vannak tartva.* Pénzünk értéke azonban rendkivüli módon leromlott. Ezeknél a kölcsönöknél, amelyeknek kamatai idegen valutában lennének fizetendők, a mi koronavalutánk siralmas állapota folytán a kamatok kifizetése *óriási differenciát jelent.* Az 1914. évi márkakölcsön az egyetlen kivétel, amelynek kamatait a háboru alatt állandóan pontosan fizettük. Ha tehát most ki akarnánk fizetni a külföldi kölcsönök elmaradt ötéves kamatait, akkor arra az összegre, amit évenkint békeárfolyam alapján visszatettünk, *nem kevesebb mint hetven milliót kellene ráfizetnünk.*

— Ezeknek a kamatügyeknek a kérdése egyike ma a legkényesebbeknek. A főváros mindenesetre abban reménykedik, hogy e tekintetben majd a béketárgyalás hoz valami kedvező döntést. A béketárgyalás fogja meghatározni, hogyan kell visszafizetni a kölcsönöket. A polgármester abban reménykedik, hogy a kamatok fizetését megegyezés utján addig lehet majd *prolongálni,* amig a konszolidálódó viszonyok révén pénzünk értéke annyira emelkedik, hogy legalább ilyen katasztrofálisan nagy összeget nem tenne ki a diszázsió.

Deputáció a pénzügyminiszterhez.

— A polgármester előterjesztésében a deficit eltüntetésére vonatkozólag előadott megoldási módok közül egyik mellett sem foglalt határozottan állást, hanem a döntést e tekintetben a tanácsra bizta anélkül, hogy bármely irányban befolyásolni igyekezett volna. Az adatokat a tanács feszült figyelemmel hallgatta végig, de vita ezuttal még nem fejlődött ki. Arra kérték ellenben a tanács tagjai a polgármestert, hogy beszédét, valamint a szükséges tabellákat nyomassa ki és osztassa ki a tanács tagjai között. Ennek a munkának átanulmányozása után a *tanács külső tagjai* értekezletre gyülnek egybe, amelyen megvitatják az esetőségeket. Amikor aztán ezzel készen vannak, a kormánytól kérendőket memorandumban foglalják össze, amely memorandumot a tanács kebeléből képzendő küldöttség fog átnyujtani *Szende* Pál pénzügyminiszternek, akit szóvai is informálni kivánnak.

Nem butitanak többé az iskolák

Modern világnézetre neveli a főváros a gyermekeket — Tanfolyam az oktatószemélyzetnek

Uj iskolát! Ez a kiáltás hangzik végig az egész országon. A mai embereknek tényleg az a legfőbb katasztrófája, hogy rossz volt az iskola, amelyben nevelték. Militarisztikus, imperialista ideologia jármába fogták be a gyermeket, aki az elemi iskolában szivta már magába a hazugságokat. Csak hogy mást ne emlitsünk, az emberi ideál volt Kinizsi Pál, aki két kezében egy-egy török holttestet fogott, egyet pedig a fogai (mondhatnánk agyarai) között szorongatott és ugy járt valami vad magyar táncot. Ennek a példának, meg a többi száznak el kellett torzitania a gyermek viaszlágy lelkét. Ennek a gyalázatos, sötét, ostoba tanitási módnak most országosan hadat kell üzenni és a főváros volt az első, amely megtette az első nagy lépést. A közoktatási miniszter meg fogja tisztogatni az egyetemeket a kivénült bölcsektől és remélhetőleg tüzre fogja dobatni az összes meglevő középiskolai és elemi iskolai könyveket is, amelyek a gyülölet és emberteleség vad hirdetői.

A főváros néptanácsa már megtette az első lépést. Egyszerre nem lehet tabula rasat csinálni, de az oktató személyzet már megkapta a direktivákat, amelyek értelmében a nevelést irányitani kell. Erről az első lépésről a *Fővárosi Hirlap* a következő információt kapta:

— A *Fővárosi Hirlap* megirta már, hogy az oktatószemélyzet körében *reformbizottság* alakult, amely előkésziti ezt a munkát. Nem maradt tétlen azonban a néptanács sem, amely figyelmeztette már az oktatószemélyzetet, hogy *az iskoláknak is be kell fogadniok a diadalmas uj eszméket.* A saját szempontunkkal szemben való elfogultság helyébe *a nemzetközi együttmüködésnek tisztánlátása, a nemzetek szövetségének elve hangsulyozandó.* Rá kell mutatni azokra a még mindnyájunk által keserüen érzett hátrányokra és csapásokra, amelyekre ennek hiánya vezetett. *Az ember és ember között emelt faji, felekezeti, osztály- és rangellentétek ellen is vegye fel a küzdelmet az iskola,* amely ekként az emberek kölcsönös megértésének és az emberiség egyeteme közötti mesterséges korlátok ledöntésének legcélravezetőbb eszköze lesz. A tanulónak az *önkéntes munkátlanság legnagyobb megvetésében kell felnőnie.* Ennek a célnak az érdekében *az iskolat is mintegy munkaközösséggé kell fejleszteni,* amelyben való részvétel nemcsak társadalmi kötelesség, hanem egyéni öröm is.

Hozzátenni az itt elmondottakhoz még csak az kell, hogy a tanács a tanügyi tanácsnok utján utasitást adott a tanulókkal való bánásmódra vonatkozólag is. A tanitó tekintélyének — mondja az utasitás — *nem szabad a büntetésen vagy a megfélemlitésen alapulnia.* „Csak a tudás, megértés és szeretet fölénye biztosithat a tanitónak tekintélyt, válthat ki vele szemben szeretetet a tanitvány lelkében."

A tanács legközelebb tanfolyamokat fog rendezni, hogy az oktatószemélyzetet ezekről az uj irányelvekről felvilágositsa. Nagy feladatok ezek, amelyekről csak az olyan felvilágosodott, modern világnézeteket valló oktatószemélyzet tud majd végrehajtani, mint amilyennel a főváros rendelkezik.

A főváros két kórházat kapott

A hadügyminiszterium a Zita-kórház ellenében a fővárosnak ajándékozta a tizenhatos számu helyőrségi kórházat és a négyes számu tartalékkórházat

Néhány nappal ezelőtt egészen csöndben megkezdték a hadügyminiszterium és a főváros megbizottai a tizenhatos helyőrségi kórház és az Üllői-uton lévő négyes számu tartalékkórház leltározását. Böhm Vilmos hadügyminiszter aláirta már azt az okiratot, amelyben a hadügyi kormány ezt a két kórházat, azok minden felszerelésével együtt a főváros közönségének tulajdonába engedi át és a leltározás befejezése után, — ami igen rövid időt vesz igénybe — megtörténik e két egészségügyi intézet hivatalos átadása is.

A főváros közegészségügyének jelentős mértékben válik előnyére az, hogy ezt a két kórházat a hadügyminiszterium polgári betegek számára engedte át és ezzel lehetővé tette az immár egyre türhetetlenebbé váló kórházi viszonyok javulását. A főváros ezt a két kórházat voltaképpen cserébe kapta a Zita-kórházért, amelyet viszont a főváros az egyetemnek engedett át, végeredményben azonban ebben a kórházban is csak fővárosi polgári betegeket fognak ápolni.

A fővárosra nézve mindenképpen kedvező cserét Böhm miniszter és Madzsar József dr. egyetemi tanár, a hadügyminisztérium egészségügyi leszerelési osztályának főnöke nagy előzékenységgel és nagy megértéssel készitették elő és nekik köszönhető, hogy ez a transzakció ilyen gyorsan lebonyolitást nyert.

Felkerestük Madzsar tanár urat, aki a csere előzményeiről és a hadügyminiszteriumnak a fővárossal kötött megállapodásáról a következő részletes nyilatkozatot tette a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt:

— Nemrég megjelentek nálunk az Egyetem orvoskarának megbizásából *Grosz* Emil és *Liebermann* Leó professzorok. Előadták, hogy az egyetemi oktatás céljaira feltétlenül szükség lenne uj klinikára, mert a meglévők már nem elégitik ki az Egyetem tudományos szükségletét. A professzor urak azt kérték, hogy erre a célra a Mária Terézia-laktanyát és a Ludovikát engedjük át. E két helyen óhajtottak ők klinikát berendezni. E kérést a miniszterium nem tudta teljesiteni, mert ugy a Mária Terézia-laktanya, mint a Ludovika Akadémia ezidőszerint még nem szabadultak fel és e pillanatban nem is lehet megállapitani, hogy e két épület felett mikor lesz módunkban disponálni.

— A további tárgyalások során a professzor urak azt mondották, hogy más megfelelő megoldást nem igen tudnának elképzelni, mert azok a katonai kórházak, amelyek e célra esetleg átengedhetők lennének, mind nagyon messze vannak az egyetemi klini-

káktól. A legideálisabb megoldás kétségkivül az lenne, ha az Egyetem e célra a Zita-kórházat kapná meg, ennek a kórháznak az átengedésére azonban nem igen tudnak számitani, mert a fővárosnak magának is szüksége van a kórházra és igy nem valószinü, hogy azt az Egyetem céljaira átengedni hajlandó lenne.

— Mi azért mégis megindítottuk a tárgyalásokat a fővárossal. *Csupor* József tanácsnokkal, *Szabó* Sándor dr. tiszti főorvossal és *Wenhardt* János dr. kórházi igazgatóval tárgyaltunk, majd tanácskoztunk *Bódy* Tivadar dr. polgármesterrel is és e tanácskozások során azt az ajánlatot tettük, hogy ammennyiben a főváros az Egyetemnek átengedi a Zita-kórházat, ugy mi viszont átengedjük a fővárosnak a Hungária-után lévő kétezer ágyas tizenhatos számu helyőrségi kórházat és az Üllői-uton lévő ezerhatszáz ágyas négyes számu tartalékkórházat. A főváros ezt az ajánlatot természetesen nagy örömmel fogadta, mert hiszen ez a csere mindenképpen a fővárosnak juttatott előnyöket. A Zita-kórház barakk-épitményü egészségügyi intézet, amivel szemben a tizenhatos kórház kőből épült stabil-épület, eredetileg is már kórház céljaira készült és mindenképpen alkalmas arra, hogy belőle a fővárosnak egyik legmegfelelőbb egészségügyi intézete legyen. A négyes számu tartalékkórház barakkokból áll, de fertőző betegek elhe yezésére kiválóan alkalmas és azt a célt szolgálhatja, hogy vele megakadályozzák Budapesten a járványok terjedését.

— Amikor én a főváros megbizottaival megállapodtam már, közös tanácskozásra ültünk össze *Bódy* Tivadar dr. polgármester ur elnöklete alatt. Ezen a tanácskozáson megfelelő képviselőkkel résztvettek a főváros, az Egyetem, a hadügyminiszterium és — mivel egyetemi oktatásról is volt szó — a kultuszminiszterium. E tanácskozáson megállapodtunk a részletekre is és ennek a tanácskozásnak lett az eredménye, hogy Böhm Vilmos miniszter, aki igen nagy érdeklődést tanusitott a kérdés iránt, kiadta azt a rendeletét, amelyben a két katonai kórházat átadta a fővárosnak. E rendelkezéssel kapcsolatban a főváros a Zita barakk-kórházat az egyetemi oktatás céljaira az Egyetem rendelkezésére bocsájtotta és a Zita-kórház a jövőben, mint egyetemi közkórház az orvosképzés céljait fogja szolgálni.

— A hivatalos átvétel igen rövidesen szintén megtörténik. Természetes, hogy a főváros a két kórházzal együtt a kórházak egész felszerelését, azok müszereit és kötszeranyagát is minden térités nélkül megkapja. A hadügyminiszterium azonban egyébként is segitett a fővároson, amennyiben az egészségügyi anyagi leszerelés folytán nagyobb mennyiségü, több métermázsa kötszeradott át a főváros kötszerüzemének és kilátás van rá, hogy a későbbi leszerelés folytán ismét nagyobb mennyiségek lesznek átadhatók.

Madzsar tanár ur a további beszélgetés során elmondotta még, hogy a háboru során a fővárosban keletkezett különböző kisebb hadikórházak már mind feloszlottak. E kórházak felszerelését részben azok a magánosok kapták, akiknek a felszerelés eredetileg is tulajdonuk volt, de a felszerelésből a miniszterium juttatott az egyetemi hallgatók több otthonának és a tiszti otthonoknak is.

Dietz főkapitány nyilatkozik

a közbiztonsági állapotokról, a rendőrök státuszáról, a fosztogatások és a betörések alkonyáról

Soha sem volt a rendőrség olyan fontos intézmény, mint éppen a mostani időben. Valamikor magasabb államrendészetet követeltünk tőle, most pedig életünk és vagyonbiztonságunk van a rendőrök kezébe letéve. Ilyen viszonyok között nem csoda, ha az illetékes tényezők nagyon is foglalkoznak a rendőrség teljes reorganizálásával és semmiféle anyagi áldozatoktól sem riadnak vissza. Néhány hét előtt foglalkoztunk az uj státuszrendezéssel, illetve a rendőrség kivánalmaival és közöltük a régi adatokat is. A két statisztika szembeállitása önkénytelenül azt a látszatot keltette bizonyos helyeken, hogy a rendezést nem helyeseljük és esetleg a kivánalmakat tulerőseknek tartjuk. Aki figyelemmel kiséri a Fővárosi Hirlap álláspontját, meggyőződött arról, hogy a gáncsoskodás teljesen távol áll tőlünk. Mi mindig a rendőrség stabilizásának érdekében küzdöttünk és csupán a bomlasztó elemek ellen harcoltunk. A rendőrség demokratikus átalakulását teljes erőnkből elősegitettük és talán éppen mi voltunk az elsők, akik jobb dijazást és anyagi előnyöket követeltünk a rendőrség számára.

Megkérdeztük egyébként ebben az ügyben Dietz Károly dr. főkapitányt, aki a következőket volt szives mondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A rendőrséget eddig egy kissé elhanyagolták. *1898-ban rendezték az állami tisztviselők státuszát és akkor megállapitották azt az arányszámot,* amely szerint a tisztviselők az egyes állásokat elfoglalták. Igy meghatározták, hogy az egyetemi végzettségü tisztviselők milyen állásokba juthatnak, a középiskolát és érettségit végzett emberek részére is megállapitották a helyeket, végül a kisebb képzettségü hivatalnokokról gondoskodtak. *Akkor a rendőrséget kihagyták ebből a rendezésből.* A hibát a mi fellépésünkre most kikorrigálták. Az a helyzet tehát, *hogy a rendőrség csak most kapja meg azokat az állásokat, amelyeket már 1898-ban, vagy legkésőbb 1899-ben meg kellett volna kapnia.* Közben azonban mozgalom indult meg az uj státuszrendezés érdekében és a tervezetet már jóvá is hagyták. Ilyen viszonyok között *mi sem maradhattunk tétlenek és egyenlő elbánást kértünk.* Erre jogunk van, hiszen mi is ugyanolyan hasznot hajtó emberei vagyunk az államnak, mint a többi tisztviselők. Ha a státusrendezés érvényét reánk is kiterjesztik, akkor a státusz ugy alakul, ahogyan a *Fővárosi Hirlap* megirta. Mi csak ezért küzdünk és *minden jogosulatlan és méltánytalan kivánságtól tartózkodunk.*

— A rend már teljesen helyreállott a rendőrség kebelében? — kérdeztük.

— *Teljes nyugalom van.* A surlódások elültek és a munka mindenütt megkezdődött. A testület minden embere egy szivvel és lélekkel dolgozik a főváros rendje és nyugalma érdekében.

— Miyen a közbiztonság, — vetettük közbe — a mostani viszonyok között kielégitőnek mondható?

— Én mindig nyilt voltam. Amikor bajok mutatkoztak, nem titkolództam. Most már azonban nyugodt lelkiismerettel kijelenthetem, hogy *a főváros közbiztonsága teljesen kielégitő.* A rendőrség természetesen valósággal emberfeletti munkát végez. *Négyezer emberből álló karhatalom* egyrészt több helyeken őrt áll és a fontosabb helyeket védi, másrészt pedig őrjáratokkal igyekszik a rendet fenntartani. Sokat köszönhetünk a *Népőrségnek is.* Ők ujabb négyezer embert jelentenek. Rendszeres őrjáratok cirkálnak a városban és a gyanus elemeket nem engedik garázdálkodni. Sok panasz érkezett be hozzám, hogy a Rákóczi-ut és a Körut sarkán záróra után ezréve állnak az emberek. Verekedések, veszekedések napirenden voltak és bizony ezen a ponton a közbiztonság nem volt megnyugtató. *Már intézkedtem és ezentul ötven főnyi karhatalom igyekszik minden este rendet teremteni* és a gyülekezést meg is fogjuk akadályozni. A helyzet már most is igen enyhült.

— Vannak-e lakásfosztogatások és utonállások?

— Statisztikai adatokra támaszkodva kijelenthetem, hogy *lakásfosztogatás és lakásnyitás a forradalom óta kevesebb fordult elő, mint az ugynevezett normális időben.* Csak a rémhirek burjánoznak. Privát helyekről én is hallom, hogy itt vagy ott megállitottak az utcán valakit és lehuzták róla a kabátot vagy pedig a nők fülbevalóit rabolták el. A hirek azonban csak hirek maradnak. *Még panaszost nem láttam.* Azt el tudom fogadni, hogy egyik-másik ember kényelemszeretetből, vagy elkeseredésből nem jelentkezik, de elvégre a sok kifosztott közül valaki eddig már csak betévedt volna a rendőrségre. *A mesékbe hinni nem tudok,* inkább azt hiszem, hogy vannak elemek, amelyeknek jólesik a mostani uralmat diszkreditálni és ezért találják föl a rémhistóriákat. Annyi bizonyos, hogy a *közbiztonság nem kétségbeejtő és nyugodtan lehet menni az utcán.*

— A betörések is megritkultak?

— Föltétlenül, sőt *volt két nap, amikor egyetlenegy betörés sem fordult elő.* Ezen a két napon életben volt az ötórai kapuzárási rendelet, amely azonban születése után hamarosan kimult. A kapuzárási rendelet nagyon megkönnyitette volna a mi munkánkat és legfeljebb egy kis kényelmetlenséget okozott volna a közönségnek. Utána jelentkezett a reakció is. Aznap, amikor visszaállitottuk a régi rendet, 5 és 9 óra között *tiz lakásnyitás volt.* A betörések napi átlaga sokkal kevesebb, mint a forradalom előtt volt és ez a rendőrség munkájának köszönhető. Ezelőtt 18—20 detektiv hajszolta a betörőket, most pedig *hatvan gyakorlott rendőr.* Igy aztán javult a statisztika.

— A zsebtolvajlások szintén csökkentek?

— Ezt nem merném állitani. Ennek azonban a rossz villamosközlekedés az oka. A villamosmizériákon a mostani viszonyok között segiteni nem lehet és a nagy tolongásban a zsebtolvajok könnyen garázdálkodhatnak. Mi csak ugy érhetnénk el eredményt, ha minden megállóhoz két detektivet rendelnénk ki, de azt ma megtenni mégis bajos. Az embereink azonban folyton cirkálnak és igy sok zsebtolvajt csipnek el. Amit mi megtehetünk, igazán nem mulasztjuk el.

*

Ennyit mondott a főkapitány a közbiztonsági viszonyokról és hozzátette, hogy a rendszeres munkával mindinkább csökkenteni fogják a bünösök kártékony garázdálkodásait.

Hatósági intézkedések

a menekültek és az idegenek dolgában

Irta: **Liber Endre** kormánybiztos.

A menekültek száma felől általában meglehetős téves számok kerültek Budapesten a köztudatba. Tény az, hogy sokan menekültek Budapestre, de számuk ma is körülbelül annyi, mint volt december elején, hozzávetőlegesen 45—50,000 ember. Ujabb menekültek folyton jönnek, főleg a csehek által megszállt területekről, de viszont az itt tartózkodók közül sokan utaznak vissza otthonukba. A nagy fluktuáció mellett a létszámuk körülbelül változatlan. Az adatokat pontosan megállapitani nem lehet, mert a menekültek legnagyobb része Budapesten a nagy lakáshiány miatt hozzátartozójához megy, eloszlanak a magánlakásokban, hatósági támogatásra nem tartanak igényt és igen sokan vannak olyanok, akik az első ijedtség hatása alatt eljönek Budapestre, de az itteni állapotokat látva, hamarosan visszatérnek otthonukba.

A segélyezettek nyilvántartójában csaknem 2500 család van nyilvántartva körülbelül 15000 lélekkel. Nyilvántartásunkban 53 vármegyéből származó menekültek szerepelnek, nagy számban vannak Horvátországból, Fiuméből, Bosznia és Hercegovinából, Romániából. Legtöbb menekült van Nyitra-megyéből, 450 család, második helyen volt Bács-Bodrogvármegye 281 családdal, Horvátországból 167 menekült család van Budapesten. Erdélyből a menekült családok száma nem nagy, onnan inkább egyes emberek jöttek el, de azért is kevesebb az erdélyiek száma, mert Arad város kormánybiztosa, a vele való tárgyalásaim alapján, Aradon a menekültek támogatásáról teljesen azonos módon gondoskodik, amint az Budapesten történik, azonkivül egyelőre Kolozsváron is nagy számban maradtak meg a menekültek. Felső-Magyarországból még mindig sokan jönnek menekültek, igy legutóbb Salgótarjánból egyszerre 1000 ember jött Budapestre, de megfelelő felvilágositás után legtöbben már vissza is tértek.

Segélyezés.

A menekülés első hónapjában a menekültek köz-

ponti irodája 12.086 menekültnek fizette ki a napi 4 K állami segélyt, rendkivüli segélyt 230 esetben adott 60.000 K összegben. Ruhanemüre 1231 család kapott utalványt a Népruházati Bizottsághoz, cipőre 1066 családnak adtunk utalványt. A kormánybiztosság számlájára 400 család részesült ingyen ruhában és cipőben; az igy kiadott ruhanemüek és cipők értéke megközeliti a 400.000 K-t.

Hazatérő menekültek.

Legelőször a szerbek által megszállott területekről menekültek térhettek vissza otthonukba, mert ott a rend hamarosan teljesen helyreállt. Az első hónapban a keleti pályaudvari kirendeltségünk utján igazolvánnyal 6000 menekültet utaztattunk haza. Az Erdélybe való visszautazás tekintetében érintkezésbe léptem az erdélyi főkormánybiztossal és amint a választ tőle megérkezik, a lehetőséghez képest oda is megkezdjük a visszautazást. Legnagyobb nehézségek vannak a felsőmagyarországi területekre való visszatéréssel. E tekintetben elsősorban a budapesti tót követséggel kiséreltem meg a tárgyalásokat, majd gróf Károlyi Mihálynét, a Magyar Vörös-Kereszt Egylet kormánybiztosát kértem föl a prágai Vörös-Kereszt Egyletnél való közbelépésre, hogy a hazatérő menekültek személy- és vagyonbiztonsága tekintetében a szükséges intézkedéseket a cseh kormány tegye meg és biztositsa nekik félbeszakitott foglalkozásuk zavartalan folytatását. Gróf Károlyi Mihályné érintkezésbe is lépett Massaryk elnökkel és a prágai Vörös-Kereszt Egylet vezetőségével ebben az irányban, de választ még nem kaptunk. Megbizottaim bejárták Felső-Magyarországot és csak a napokban tértek vissza Budapestre azzal, hogy a megszállott területeken mindenütt rend van, de a visszatérő menekültektől igazolványt kérnek. Ha a tót követség utján sikerül az igazolvány kérdését dülőre juttatni, azt hiszem a Felső-Magyarországba való visszatutazás is nagyobb arányokban lesz lehetséges, bár az egyenes vasutösszeköttetés még nincs meg és csupán kerülővel, a bruck-királyhidai vonalon, az ausztriai Lundenburgon keresztül lehet az ország felső részeibe utazni, ami nagyon meghosszabbitja és megnehezíti az utazást.

Elhelyezés.

Nagy nehézséget okoz a megszállott vidékekről Budapestre özönlő, leszerelt katonák és diákok elhelyezése. A leszerelt katonákat egyelőre a menekültek részére berendezett három iskolába helyezzük el. A székely diákok megfelelő elhelyezése céljából társadalmi akciót inditottunk, amelyben több lelkes és áldozatkész magyar nő vesz részt: gróf Mikes Árminné, Ugron Gáborné, báró Bornemissza Gézáné. Az ő segitségükkel és a tisztviselőtelepi nők támogatásával legutóbb nyitottuk meg diákok elhelyezésére a tisztviselőtelepi kaszinónak erre a célra berendezett helyiségeit. Szó van még a Nemzeti Kaszinó 5 helyiségének berendezéséről és tárgyalásokat folytatok a katonasággal a gróf Károlyi László tulajdonát képező ujpesti Clarisseumnak erre a célra való átengedéséről. A diákok közül sokan magánlakásokban kaptak már elhelyezést.

Menekültek ellenőrzése.

A menekültek megfelelő ellenőrzése és viszonyaiknak megállapitása céljából a főkapitány kérésemre beosztotta hivatalomba Andréka Károly rendőrtanácsost, aki már az erdélyi menekültek ügyeinek az intézésében velem együtt dolgozott és igen hasznos szolgálatokat tett. A szükséges helyszini vizsgálatokat az irodába beosztott három államrendőrségi detektiv látja el.

Budapesten nagy számban tartózkodó idegenek ellenőrzését és igazoltatását a belügyminiszter rendelete értelmében már megkezdték. Erre a célra külön hivatal szolgál, amely a Deák Ferenc-utca és a Miatyánk-utca sarkán levő Adria-palotában már működik. Az idegeneknek a fővárosba való özönlése nemcsak a lakásinséget fokozza, de válságba sodorhatja a főváros lakosságának eddigi élelmezését is. Ezért az 1914. évi augusztus hó 1-je óta a fővárosban lakó idegeneket össze fogjuk irni és amennyiben itt tartózkodásuk indokoltságát, közérdekü, vagy jogos magánérdekü foglalkozásukat igazolni nem tudják, az illetőket, mindenkor a helyzethez mért méltányos, de záros határidőn belül, eredeti tartózkodási helyére vissza fogjuk küldeni. Minthogy az erre vonatkozó miniszteri rendelet végrehajtását, mint kormánybiztos, egymagamban nem láthatom el, a belügyminiszter ezen munkálatokra mellém kirendelte Székely Vladimir rendőrtanácsost, aki ezt a külön hivatalt vezeti és Kisteleki Imre rendőrkapitányt, a szükséges segédszemélyzet kirendeléséről pedig a főkapitány gondoskodik.

Események

Nincs hajléktalan ember Budapesten. *Garbai* Sándor a lakáshivatal elnöke ugyan sokszor kér száz- és kétszázezer koronát a fővárostól, de legalább meg van a látszatja a dolognak: a lakáshivatalban ugyanis büszkén állitják, hogy *Budapesten ma már teljesen hajléktalan ember nincsen.* Sokan vannak, akik más lakásba kivánkoznak, de olyan, akinek ne lenne éjszakára a fejét hova hajtani, többé nem akad. Ezzel nem mondjuk, hogy a lakáshivatal müködése ellen nem merülne fel sok és jogos panasz, annyi azonban bizonyos, hogy derekas munkát végeztek. Ma még különösen a jegyesek és a hazatérő katonák adnak sok munkát, s miután a hadifogságból még igen sok budapesti embert várnak haza, házasodni pedig még akkor is fognak, amikor mindenki itthon lesz, nincs kilátás arra, hogy a lakáshivatalban ölbetett kezekkel lehetne ülni. Hogy milyen volt a lakáshiány és hogy milyen lesz az, amely most következik, annak jellemzésére érdemes megemliteni, hogy eddig 9000 lakást rekviráltak el.

A kollektiv szerződések. A főváros hivatalos lapjában az utolsó számban ujfajta közlemény jelent meg. A fővárosi fürdők személyzetével kötött kollektiv szerződést olvassuk mindjárt az első oldalon. Egyetlen apróság, amely eléggé jellemzi az uj időket. Egy-egy ilyen kollektiv szerződés a munkások százait érdekli, ami egymagában is elegendő annak bizonyitására, hogy fontosabbak, mint a törzsfőnökeknek a bizottságban mondott fecsegései voltak valamikor régen, még — a forradalom előtt.

Az ujpestiek szives ajánlata. Az ujpestiek városuk sorsát Budapestéhez akarják kötni. Budapest nem lehet mondani, hogy valami tulságosan rajongana ezért az ötletért, mert nagyon jól tudja, hogy erre az üzletre alaposan rá kell majd fizetni. A szives ajánlat azonban szives ajánlat marad, de az ujpestiek mégis rossz diplomaták, amikor az eljegyzés előtt leleplezik önmagukat. Hogy ebben a frigyben mit nyer Budapest, azt érdemes elolvasni az „Ujpesti Hirlap"-ban, amely többek között ezeket irja:

Ujpest ezelőtt tizenegy esztendővel alakult át rendezett tanácsu várossá, s ez időtől kezdve a város háztartása állandó és folytonos válságban van. Mikor már annyira harapódzott el a rossz gazdálkodás, hogy a polgári pártok részben politikai okokból is, szükségesnek látták a rendszerváltozást, eltávolitották dr. Ugró Gyula polgármestert. Az uj rezsimtől rendet s a város háztartásának helyes, egészséges alapokra helyezését várta mindenki. Ez azonban nem következett be. Semmi komoly lépés nem történt, hogy a város gazdasági helyzete reális alapokra helyeztessék. S rövid idő mulva ujból polgármesterváltozás következett be, s ujból nem normális uton. Ma az a helyzet, hogy a város az anyagi csőd szélére került. Most kölcsönt felvenni nem lehet, hogy a régi módszer szerint ebből lehessen fedezni a folyó kiadásokat. A városnak legfőbb bevételi forrása a községi pótadó volna, hol 1 millió 400.000 korona hátralék van. Még ha ennek az összegnek csak fele vagy egy negyede volna is behajtható, most a behajtás lehetetlenség. Igy a város a legkétségbeejtőbb helyzetben van s könnyen megtörténhet, hogy tisztviselői fizetését sem tudja folyósitani.

Egyszóval Ujpest már a tisztviselőit sem tudja kifizetni: ezek után csak természetes, hogy Budapest ég az egyesülés után való vágytól. Ez már igen: ilyen pótvárosra van nekünk szükségünk.

Evdrson Éva. Föl kell jegyezni ezt a nevet, mert nagy dolog az, eljönni a nagyszerü Angliából az idegen Magyarországba és itt negyven esztendeig angol leckéket adni és angol leckékből élni. Evdrson Éva valószinüleg karcsu, angol miss lehetett, amikor Budapestre került. Talán az egykori pesti fiatalság bolondult is utána, ma azonban töpörödött anyóka lett belőle. Sokszor láttuk apró cickánya fejét a körüti kávéházban esténkint, amint vacsorára a háboru alatt is hadikávét szürcsölte földöntuli kéjjel. Negyven év után azonban elfogytak az angol órák, fiatalabb missek jöttek és Éva néni végtelen szomorusággal látta, hogy nem lehet többé munkából élni. Valami más után kell látni. Izgalmas emberi intézményt kell igénybevenni. Elment hát Kun Gyula nyugalmazott fővárosi tanácsnokhoz, aki viszont Piperkovics Gábor tanácsnokot látogatta meg. Elmondta, hogy Éva néni, aki családját oktatta az angol nyelvre, milyen kitünő és szánalomraméltó nő, akinek ma nincsen miből élnie. Piperkovics szivesen elhelyezte volna valamelyik szegényházban, de jaj a betü barrikádot állitott a jószándéknak. Nem lehetett, mert Éva angol alattvaló. Elvitte tehát Piperkovics a szomoru aktát a tanács elé, ott most libériális szellem uralkodik, majd csak keresztüllépik az okvetlenkedő rendelkezéseket. Ugy is történt. A tanács, hogy a kecske is jóllakjék és a káposzta is megmaradjon, egy kis pia fraus-szal élt és kimondta: Éva néninek nincsen semmiféle okmánya, nem tudja bebizonyitani, hogy ő angol állampolgár lenne, igy tehát ez csak feltevés lehet. Ha pedig nem angol állampolgár, akkor hadd nyiljon meg előtte a szegényház kapuja. Szegényke, még ide is protekcióval tudott bejutni.

A frakk. Az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság-nak nem érézzük valami tulságosan jótékony szerepét. Azt mondják Degré elnök urat, elődjével Friedmann tanár urral együtt nem lett volna kár egy kicsit elküldeni a szerbek által megszállott területre tanulmányutra, mert ott két korona egy kiló hus és husz fillér a tojás darabja. Az O. K. A. B. azonban mégis csak kénytelen életjeleket mutatni és igy a legfantasztikusabb ötletei támadnak. A vendéglői és kávéházi rablásokat — egyébről nem is szólva — nem tudja megszüntetni, ellenben hallatlan kéjjel vetette rá magát az ócskaruhakereskedőkre és árdrágitási pöröket akaszt a nyakukba, mert frakkok kikölcsönzéséért sokat számitottak. Oh nyájas olvasó emlékszel-e még erre a kényelmetlen, buta és otromba ruhadarabra. Közeli rokona a turnirnak, a tunikának, meg a krinolinnak. Azt hiszem ma éppen ugy kinevetnék, aki frakkot huzna fel, mint aki diszmagyarban jelenne meg valahol. Az O. K. A. B. bölcs urai alighanem elfelejtették, hogy 1918. október 31-én éjszaka Várkonyi városparancsnok az Astoria-szállóban volt viziten, hogy ma demokratikus köztársaságban élünk, ahol többre becsülnék, ha tiz fillérrel le tudnák alkudni a vendéglőben a leves árát, mint ha tömegesen záratják le a frakk-drágitókat. Végre is, aki olyan ostoba, hogy Ferenc József udvarának ezt a buta majomkosztümjét ma akarja felhuzni, az megérdemli, hogy olyan árat fizessen érte, amilyet csak egy Petőfi-utcai őszeres fantáziája tud kisütni.

A tüzelőszerraktár áthelyezése. A főváros központi tüzelőszerraktára január 2-án az V. kerület Vilmos császár-ut 10. szám alá költözött át. A szénhiány miatt a tüzelőszerraktár a tanács határozata alapján rendeléseket egyelőre nem fogad el.

Az utolsó zsiráf. El kell parentálnunk az állatkert utolsó zsiráfját is. A háborus táplálkozás sok állatot, értékes, pompás példányokat pusztitott el. A veszedelem azonban különösen a fókákat vette elő. A zsiráf ezzel szemben a forradalom áldozata lett. A forradalom napjaiban eldugott fegyverek az állatkert körül is puffognak. A szegény állat egy ilyen durranástól ijedt meg és ez okozta vesztét. Az állatkert igazgatósága különben az utolsó zsiráfot a következő meleg sorokban bucsuztatja el: A szük keretekben mozgó állatoknál gyakori jelenség, hogy minden látszólagos ok nélkül megijednek. Ilyenkor oly szerencsétlenül ugranak vagy megfutamodnak, hogy saját testük épségét veszélyeztetik. A gyakorlati tapasztalatok bizonyitják a legjobban, hogy istállózott állatoknál gyakori a lefekvés vagy hirtelen felkelés közben létrejött csonttörés. Ehhez hasonlóan járt szerencsétlenül a mi féltve gondozott zsiráfunk. A közel multban zsiráfunk valamitől, talán a vasuti raktárak közelében időnként eldurranó lövésektől megijedhetett, mire hirtelen oly ügyetlenül megugrott, hogy állásában összeesett. A szerencsétlenül járt zsiráf, bár ismételten fel próbálkozott kelni, de amint kisérletezése nem vezetett eredményre, nyugodtan lefeküdt. A szakértői vizsgálat csonttörést és belső elvérzést állapitott meg, mely a rövidesen bekövetkezett elhullás oka volt.

Medgyaszay Vilma és Svärdström Valborg e héten ismét együtt lépnek fel a *Medgyaszay Színház* nagy ikerü lirai operájában „*A vándor*"-ban, amely csütörtökön és vasárnap kerül szinre. A hét többi napjain *Haydn* remekműve „*A patikus*" van müsoron. Ez operákon kivül minden este szinre kerül az „*Incidens az Ingeborg-hangversenyen*" a b mutatóesték szereplőivel és a Reinitz—Drégely—Harsányi operett a „Háztüznéző", amelyben Böske szerepét Környey Paula játssza.

„Az ötvenéves férfi" rendkivüli sikere egyre nagyobb elővételben nyilatkozik meg. A jegyeket napokkal előbb vásárolja meg a *Belvárosi Színház* közönsége, mely *Hajó* Sándor izgalmas érdekességü, szenzációsan aktuális darabjának nemcsak felvonásvégeit, hanem nyiltszini jeleneteit is lelkesen megtapsolja.

Revüszinház minden esti előadásán zsufolt nézőtér tapsol *Szőke Szakáll* kacagtató és látványos revüjének, a *Na.csi*-nak. Az előadás pont három negyed 6-kor kezdődik.

Az aranyember az Urániában. Válóságos irodalmi esemény volt az *Uránia* hétfői *Aranyember*-premiérje. A *Corvin-film yá* mestermüv ként jelenteti meg ezt a filmalkotását, amellyel a külföld elismeré-ére is pályázik. *Jókai* halhatatlan r.gény nek I. részét e héten adják s a következő hét nyujtja a folytatást. A nagyszabásu film főszereplői *Beregi* Oszkár, *Rajnai* Gábor, *Lenkeffy* Ica, *Berky* Lili, *Makay* Margit. A rendezés *Korda* Sándor müve. Az *Uránia* előadásai 4, háromn gyed 6, negyed 8 órakor vannak és az *A anyemb r* mellett egy francia filmvigjáték, *Arlette haza sága* van müsoron.

A TŐKE

•••

Szemle

A tőzsde és a „vörös“ kormány — Budapest jövője: a Duna — A malmok üzletei

Uj kormányunk van, amely legalább programmjában egy hajszálnyira sem tér el elődjétől. Annyira megvan ez a programmbeli egység, hogy még a kabinetből kivált *Jászi* programmját is a maga teljes egészében folytatni kivánja az uj kabinet. Mindössze a kormányban résztvevő pártok elhelyezkedésében történt némi eltolódás a szociáldemokrata párt javára. Ez azonban a mai belső és külső szituációból teljesen érthető és méltányolható. Ha a szociáldemokrata párt törekvései számára meg nem *nyitjuk* az utat, akkor utat *tör* magának nem a szociáldemokrácia, hanem a bolsevizmus. A haladás, fejlődés utján nincs megállás. A bolsevizmussal pedig számolni kell, mert az nem dajkamese, mint a pogrom, hanem eleven valóság. Oroszországban államot épitett fel, Németországban pedig most termi a vértanukat. Maga Lloyd George békét kinál a szovjetkormánynak, mert a szövetségesek oroszországi expedició a keresztülvihetetlen. Ugyanakkor nálunk a salgótarjáni, Ganzgyári és gázgyári eseteket jegyzi fel a krónika. Ilyen körülmények között jobbfelé, konzerva iv irányban haladni a politikában, a legvégzetesebb hiba lenne, amelybe erősebb állam is belepusztulna, mint az ellenséggel elárasztott, nyomorékká tett Magyarország. A tőzsde, amelyről már százezerszer elmondták, hogy a világ legérzékenyebb szeizmográfiája, ezuttal is megérezte, hogy a válság megoldása a konszolidálódás irányában viszi előre az országot. Egy jelentékeny részében szociáldemokrata kormány és ezzel szemben váratlan áremelkedések a tőzsdén: szinte hihetetlenül hangzik. Lehetséges-e, hogy a tőke bizalommal tekintsen legnagyobb ellensége, a — szociáldemokrácia felé? Es mégis ugy van. Az ország inségben van, a gazdasági nyomoruság kellős közepén állunk, az üzemek nagy része vesztegel a szénhiány miatt, áruforgalom édeskevés, az óriási vagyonadó réme fenyeget és egy vörös szinnel tarkázott kormány kinevezését az árak emelkedésével ünnepli a tőzsde. És mégis azt mondjuk: nem történt semmi rendkivüli, mert a tőke az egyedüli lehetőségek közül a kisebbik rosszat választotta.

*

A főváros egyik terve az, hogy anyagi helyzetének megjavitására el fogja kérni a kormánytól az ugynevezett reáladókat. A házbéradó ma is jelentékeny jövedelmet tudna biztositani Budapestnek és kétségtelen, hogy a főváros tanácsának ebbeli követeléséhez megvan a jogi alapja is. Amikor azonban erre gondolunk, inkább a jövő áll a szemünk előtt. Az a jövő, amikor már az épitkezés is megindulhat és amikor nem kaszinókat és lovardákat kell elrekvirálni polgári családok lakóhelyéül, hanem mindenkinek meglesz a maga kényelmes, tetszése szerint való otthona. Akkor majd jelentős és becses jövedelme lehet a fővárosnak a házbéradó. Éppen ez az oka annak, hogy nem érezzük a félelmet, amelyet némelyek Budapest mai anyagi helyzete és jövője iránt táplálnak. Megszabdalhatják és földarabolhatják ezt a szegény, szerencsétlen országot, de Budapest mindig Budapest marad. Egy fejlődésre, sőt idegenforgalomra predestinált város ez, amely törhetetlen erővel tör majd előre a maga utján. Ne vádoljon bennünket senki optimizmussal, de mi ugy érezzük, hogy ha semmi másunk nem lenne, mint maga a meztelen Dunánk, akkor is meg kellene találnia benne ennek a városnak a maga biztos életlehetőségeit. Budapest mellőzhetetlen centruma marad majd a nagyszerü dunai forgalomnak, amely csak most fog majd igazán megindulni. Az ostoba osztrák rövidlátás, amely intrikált Budapest ellen, többé nem lehet irányadó. Ez a korlátolt áskálódás immár a multté. Most, amikor a Duna számára meg fog születni az igazi nemzetközi forgalom, most látjuk csak igazán, hogy Budapestet nélkülözni nem lehet. És ebben a hatalmas, ma még konturjaiban is átláthatatlan életben Budapestnek mindenkitől meg kell kapnia a kapupénzt, mert a magyar főváros lesz a Kelet kapuja. Bölcs és okos dolog, amit most a fővárosi néptanács és a kereskedelmi minisztérium együtt, karöltve, megértő, közös munkával csinálnak. Nincs fontosabb és sürgősebb feladat most, minthogy a dunai ut nagyszerü centruma, Budapest, megkapja mindazt a kikötőberendezést, amire szüksége van ahhoz, hogy már csak ezen a réven is biztositani tudja a maga megélhetését. Előrelátó emberek csak azok lehetnek, akik már ma biztosan hisznek benne, hogy: *Budapest jövője a Duna.*

*

A *Fővárosi Hirlap* éppen a mult héten mondott el egyetmást a malmokról. A leleplezés érdeme nem a mienk, hanem a főváros néptanácsáé. Ott mondták el, miként kárositják meg ezek a háborus konjunkturában, a nép éhező esztendeiben agyonhizott vállalatok a legszegényebb népet. A szájukból veszik ki a kenyeret és miután leharaptak belőle egy darabot, még ehetetlen, szomoru masszára cserélik ki. Élvezetes kenyér helyett bizonytalan valamit adnak vissza, amelyet csak az élet legnagyobb uzsorása, az éhség, tud velünk megetetni. A kiőrlési arány meghamisitása révén olyan mérhetetlen haszonhoz jutnak, hogy ezzel a kérdéssel végre már jó volt komolyan foglalkozni. A kiőrlési arány meghamisitása ebben a vonatkozásban közönséges lopás, abban a másik vonatkozásban pedig, hogy ezen a réven ehetetlen kenyeret kapunk, nem sok tulzással élünk, ha azt mondjuk, hogy a háborus bakkancs-csalók jutnak eszünkbe. A közélelmezési miniszter nem is vette tréfára a dolgot és — értesülésünk szerint — már el is rendelte a kiőrlési arány betartásának szigoru ellenőrzését és erről az intézkedésről már értesitette is a fővárost. Hogy mennyire igazunk volt nekünk is, a néptanácsnak is és a közélelmezési miniszternek is, legjobban bizonyitja az, hogy éppen a héten itélték el a második fórumon is a Gizella-malom vezérigazgatóját, *Katona* Zsigmondot, mert egy kereskedőt a zsákok sulyának levonásával érzékenyen megkárositott. Az eset semmivel sem más, mint mikor a malmok a kiőrlési aranyt hamisitják meg és ha Katona vezérigazgatónak öt napi elzárás jár, akkor talán a többi malmoknak sem elég a szigoru ellenőrzés, de megérdemelnék, hogy az ő ügyüket is a hüntető igazságszolgáltatás vegye kezébe.

A győri ágyugyár államkölcsöne. A győri ágyugyárnak nyomasztó bankadósságai vannak és munkásainak kifizetése miatt is sok millióra van szüksége. Ezért a válla at most nagyobb összegü államkölcsön felvétele ügyében folytat tárgyalásokat. Hır szerint a vállalat *50 millió korona államkölcsönt* szándékozik igénybe venni.

„EXPLOZIOS MOTOR“

cimü **69408** számu magyar szabadalmának értékesitese céljából

Daimler Motorengesellschaft

cég Untertürkhe mban

belföldi gyárosokkal összeköttetést keres. Felvilágositással szolgál: STRALENDORFF (ezelőtt dr Ha á z és Rostás) szab. irodája BUDAPEST, VII., Hársfa-utca 27.

A téglagyárak és az épitkezés. Az Országos Lakásépitési Tanács müszaki osztálya a téglagyárakkal *a raktáron levő tégla átvétele ügyében tárgyal.* A tanács müszaki osztálya különben *az üzembehelyezés, a termelés és a szénkérdés* megoldása érdekében is megbeszéléseket folytat.

A hadbavonult kisiparosok és kiskereskedők segitése. Mint ismeretes, ama kisiparosok és kiskereskedők fölsegitése érdekében, akiknek hadbavonulásuk előtt a főváros területén üzletük volt, üzemük a hadbavonulás folytán szünetelt és üzemük folytatásához hitelre szorulnak, a népkormány hitelakciót inditott és annak keresztülvitelével a főváros tanácsát hizta meg. A népkormány által a kölcsönök lebonyolitására vonatkozó ügyrendben adott utasitás értelmében „a kölcsönkéréseket a felek rájuk nézve illetékes ipartestületnél (kiskereskedők a helyi bizottságnál) az iparigazolvány vagy iparüzési engedély bemutatása mellett terjeszthetik elő.“ Az ipartestület köteles minden kölcsönkérőnél mgállapitani, hogy: 1. a háborut megelőzőleg, vagy a háboru folyamán a hadbavonulást megelőzően a főváros területén önállóan ipart üzött, 2. hadbavonut és mühelye hadbavonulása folytán szünetelt, 3. iparát folytatni akarja, ehhez kölcsönre szüksége van és valószinü, hogy a kölcsönnel üzemét életképessé tudja tenni. A kölcsön összege egyénenként legfeljebb 5000 korona. Kamat évi 4%. A kölcsöntőke rendesen 5 éven át negyedévi 5%-os részletekben törlesztendő. Garami Ernő kereskedelemügyi miniszter erre a célra a fővárosnak tizenkét millió koronát bocsájtott rendelkezésére. A miniszter elrendelte, hogy a kölcsönkérvények elbirálására bizottság alakittassék. E bizottság elnökévé Déri Ferenc dr. alpolgármestert, elnökhelyettessévé Vita Emil dr. tanácsnokot nevezte ki, a bizottság tagjaiul pedig Gaul Károly technológiai igazgatót, Dettre László pénzügyi főtanácsost, Fischer Elemért, a Hadigondozó-hivatal előadóját, Vanczák Jánost, Mór Jenő kereskedelmi és iparkamarai előadót és Székely Ferenc dr.-t, a főváros kisipari hitelszövetkezetének alelnökét delegálta. A bizottság előadója Bodrog Jakab tanácsjegyző. A bizottság ülésén hivatalból vesznek részt az elnökei ama ipartestületeknek, amelyeknek tagjairól a bizottsági ülésen éppen szó van. A bizottság január elején alakult meg és első érdemleges ülését a mult hét végén tartotta Déri alpolgármester különben körlevelet intézett az összes ipartestületekhez, a kamarákhoz, az iparegyesületekhez és összes kereskedelmi egyesülésekhez, amelyben felhivja őket a kölcsönigények gyors bejelentésére.

Kinevezés. A *Fonciére* patronátusa alatt megalakult *„Kisbirtokosok Biztositó Intezete“* igazgatói teendőivel *Szil.s* Arnold, a Fonciére cégjegyzőie bizatott meg. Vez rtitkárrá *Gombos* Lajos neveztetett ki.

Cégváltozás. „Fonciére Pesti Biztositó Intézet“ cégét *„Fonciére Általános Biztositó R.-T“*-ra változtatta.

A szakipari szövetkezetek szervezése. Ilyen cimen jelent meg az Ipartestületek Országos Szövetsége kiadásában *Vikár* Béla fővárosi szakóiparosnak, az Ipartestületek Anyagbeszerző Köteléke R.-T. végrehajtó-bizottsága elnökének tartalmas és figyelemremélto tanulmánya a kézmüvesipari termelés szövetkezeti szervezéséről. Vikár Béla a szövetkezeti szervezés apostola és a modern irányu gyakorlati szakoktatás uttörője Ta ulmanya két évtizedre terjedő hazai és külföldi gy korlatn k eredményeit szedi könnyen áttekinthető rendszerbe Iparosokna a szövetség dijmentesen küldi meg a füzetet. Mások egy koronáért szerezhetik meg Benkő könyvkereskedőnél

Déli vasut. *A déli vasut internacionalizálására* való szanáló tervet dolgozott ki dr. *Landesberger* Gyula igazgatótanácsos, mely számol a politikai események által keletkezett uj helyzettel Ezt a javaslatot közlik a francia kötvénybirtokosokkal és a déli vasut kérdésében érdekelt kormányokkal. Ez a javaslat lesz az alapja azoknak a tárgyalásoknak, melyek ebben a kérdésben Svájcban megindulnak és a melyekre dr. *Fail*, a déli vasut igazgatója Svájcba utazott.

A B. V. V. V. rendkivüli közgyülése. *A Budapesti villamos városi vasut rtg.* január 30-ikán a Vigadó kistermében rendkivüli közgyülést tart, melynek napirendje szerint az igazgatóság jelentést tesz a társaság és t rsvállalatai vasuti hálózatának az állam által való átvételér l és a közgyülés határozatot hoz az átvétel folytán szükséges intézkedésekről. E közgyülésre a részvényeket a Pesti magyar kereskedelmi bank értékpapirpénztáránál, az Angol-osztrák bank budapesti fióktelepénél, vagy Budapest főváros központi pénztáránál kell d ponálni. Minden 25 társasági részvény után e y-egy szavazat t lehet gyakorolni

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉV...O... A ... ...-UTCA 8

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MŰVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77

Műv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 órakor.

Vasárnap két előadás:
délután 1/4 3 órakor
és este 3/4 6 órakor

Szőke Szakáll
„NANCSI"
felléptével és konferanszával

Szenzációs revü

A szinpadtechnika csodái
30 perc: 40 szinváltozás

A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Minden este 3/4 7 órakor
A PÓTFÉRJ operette 2 képben.
Magyar szinre alkalmazta Harmath Imre.
Zenéjét szerzette: Eisler Edmund.
Kitty Starling, Gyárfás Dezső, Willgi & Joe, Sidl, Carmelini, stb.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 6 órakor
a januári parádés műsor
Aranykalitka
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje
valamint az összes varieté attrakciók.
Csütörtökön d. u. negyed 3-kor előadás.
Sörkabaré fél 7—9-ig.
Nivós műsor. Kitünő konyha.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.

A hét minden egyes napján szinrekerül
a Star filmgyár hatalmas filmszenzációja
A Casanova
Szerelmi dráma 6 felvonásban.
Irta: Bakots József.
Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
Az első igazi békemüsor!
Angol, francia, orosz, belga stb.
artista számok.
Pompás magyar darabok.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este fél 7 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Az aranyember Corvin-film!
Jókai Mór halhatatlan müve filmen, I. rész.
Rendezte: Korda Sándor.
Főszereplők: Beregi Oszkár, Rajnai Gábor, Lenkeffy Lea, Berky Lili és Makay Margit.
Varázskeringő
Strausz Oszkár hires operettje filmen.
Rendezte: Kertész Mihály.
Előadások kezdete: 1/2 4, 1/2 6, 1/2 8 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

Tőke György
építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.
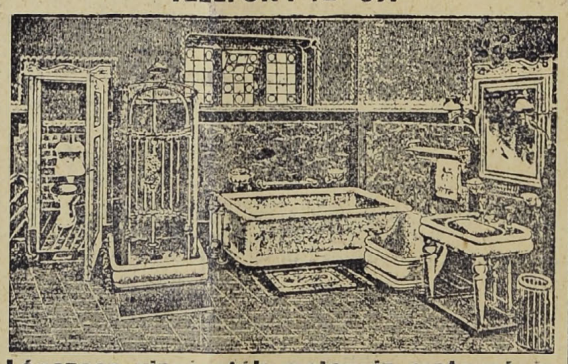
Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Sternberg Ungszergyár

Meglepő
a
STERNBERG „ETOFON"
beszélőgép csodatiszta hangja
5. sz. jó szerkezetü .. .. K 180.—
8. sz. elpusztithatatlan .. .. .. K 250.—
65. sz. finom mahagoni 2 rugós . K 800.—
Tölcséres gramofonok óriási választékban. 180.—, 250.— és 500.— koronáért.
Árjegyzék ingyen. Lemezek drbja K 14.—
Budapest, Rákóczi-ut 60.

OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZ
Ma és minden nap
Az éjféli árny
Kalandor történet 4 felvonásban.
A főszerepben: Prof. Nick Fantom.
Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától.

A bálvány
Fantasztikus történet 4 felvonásban, HARRY WALDEN-nel a főszerepben
a
ROYAL-APOLLÓBAN!
Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

Azonnal beköltözhető kisebb - nagyobb gyári ingatlanok
részletes adatai megtudhatók:
Háztulajdonosok Forgalmi Vállalata Részv.-Társ.-nál
(Budapesti háztulajdonosok szövetségének alapitása.)
Budapest, IV., Váci-utca 18. Irodai órák: 9—2-ig.
Telefon-szám: József 14—44.

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HANTOS TESTVÉREK
Költségvetés dijtalan.
festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. január 29-én — 5. szám.

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak: Egész évre ..... 40 K. Fél évre ..... 20 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám. Telefon 137-15

Uj korszakot

se lehet másképen épiteni, mint egy házat. Az uj korszakoknak is megvan a fundamentumuk és az uj korszaknál is az a boldogság, amikor bokrétaünnepet lehet tartani. Most a fundamentumnál tartunk, messze, a távol jövőben sok bizonytalanság országutján áthaladva, jutunk el odáig, ahol magasba emelkednek a falak és tető után sóvárognak. A fundamentum pedig nem lehet más, mint *az uj iskola*. Azok, akik az uj korszak szükségszerü eljövetelében szent hittel hisznek és azt megingathatatlanul akarják, megkezdték az iskola áiformálását. Sajnos, vannak olyanok is, akik már akkor akarják felrobbantani a házat, amikor az épitès igazvalójában még meg se kezdődött. Fájdalommal látjuk a sötétségnek ezt a munkáját, de nem titkoljuk el a bombavetők előtt, hogy a forradalom vivmányainak megőrzését igenis az iskolán kell kezdeni. A régi szomoru butitásnak, hazugságoknak, hamisitásoknak meg kell szünniök és a gyermeki lélek tisztaságát az igazság fehér ruhájába kell öltöztetni és az emberi szeretet szépségével kell földisziteni.

Egyetlen körlevelet irt a főváros tanügyi ügyosztályának vezetője és ebből az egyetlen körlevélből tisztán bontakozik ki előttünk, hogy a városházán megértették az uj idők szellemét. Ez az egy körlevél azonban arra is elegendő volt, hogy a sötétség lovagjai kigyót-békát kiáltsanak a városi tanácsra, amely nem csinál mást, mint, megértve az uj idők szellemét, kötelességszerüen engedelmeskedik. És ebben a munkájában a kisszámu támadókat az uj idők szellemét megértők óriási védőserege fogja visszaverni, hogy azok, akik dolgozni hivatottak, nyugodtan cselekedjenek és épitsék tovább a fejlődés igazi utjait.

A régi iskola legkisebb hibája talán az a szörnyü bün volt, hogy nem nevelt az életre. A nagyobbik veszedelem ott kezdődött, amikor az emberszeretetet vak soviniz-mussal gyilkolta le, amikor az emberi egyenlőség gondolatát az osztálykülönbség szitásával tette lehetetlenné. Évtizedeken át aranymagon tartott tankönyvgyárosok hamisitottak igazságokat, hazudtak, sikkasztottak és ugy nevelték a gyermekeket, hogy azok majdan, ha az életbe lépnek, csak egy célt, a meglévő uralom föntartását szolgálják. Soviniszta, imperialista és militarista gondolkozással megfertőzött nemzedékek kerültek ki az iskolából és ez az iskola volt oka a világháboru minden szenvedésének, a butitó iskola hullatta széjjel a szép Magyarországot és ez az iskola az oka annak is, hogy még ma is, idők fordultával is, magyar emberek százezrei némán és értelmetlenül bámulnak a jobb jövő felé.

Nincs más mód, nincs más segitség, mint a házat egészen ujra épiteni, megkezdeni a fundamentum lerakását, megkezdeni az uj iskola alapitását. Ennek a reformnak pedig késnie nem szabad, órák és napok alatt kell megváltoznia mindennek, órák és napok alatt kell bekövetkeznie a nagytakaritásnak. Szeméthalomra kell hordani a hazug könyveket és szabadjára kell engedni azt a szellemet, amely, ha az iskolában nem alakulhatott is ki, de élt és fölvirágzott a magyar tanitóság lelkében.

Fullánkok

Megfeneklett

megint a reform munkája, amelynek uj várost kellene teremteni a régi helyén. Már megint nem beszél senki az uj néptörvényről, amelynek jogaiba kellene igtatnia a mai rendet. Már megint nem beszél senki a községi választások mulhatatlan sürgősségéről, dacára annak, hogy sehol az országban nem lehet választani, de annál inkább lehet és kell Budapesten. Furcsa, de ugy van: sokszor megesett már ezzel a várossal, hogy egyszerüen megfeledkeztek róla, mintha a világon sem lenne. Most valószinüleg megint alszik a jóakarat, amely a főváros iránt kezdett megnyilvánulni. Nem lehetne azt mondani, hogy nincs a kormánynak elég baja és gondja, a főváros dolgát viszont szinte egy tollvonással meg lehetne csinálni és lenne rendes néptanácsunk, lenne rendes közgyülésünk, amely az általános választójog alapján épülne föl. Ezzel szemben mi történik? Senki sem gondol Budapestre, senki se látja meg a főváros baját és mintha mindennek csak az lenne a megoldása: a közmunkatanács elnöke marad-e Polónyi Géza vagy sem?

A megélhetés

megint nehezebb lett, a bajok, a gondok megszaporodtak és bár lassan-lassan szoritják lefelé az árakat, a látszat mégis az, mintha megnehezedtek volna az élet körülményei. Az árdrágitók ujra munkába léptek, a nincstelenség ujra ránkköszöntött és a viharfellegek mindinkább gyülekeznek. Hiábavaló itt minden jóindulat, hiábavalók a meztelen rendeletek, itt szigoruságra és erőre van szükség. Az árak leszoritásáról csak az ujságban olvasunk, mert a gyakorlatban nincs módunk vele találkozni. A legszomorubb példája ennek a szegény tragikus marhahus, amelynek árát kitünő és tiszteletreméltó buzgalommal addig szoritották lefelé, amig nem az ára tünt el, hanem maga a hus.

4243

fertőző kórról számolt be, mint decemberi eredményről a tiszti főorvos. Ennek a számnak szomoru nagysága tulajdonképen csak akkor derül ki, ha összevetjük az 1917. évi december hónapjaival. Akkor összesen 1123 fertőző beteg volt Budapesten és igy a két december között csaknem négyszeres a különbség. Kit okoljunk a betegségek ilyen elhatalmosodásáért? A háboru alatt a főváros közegészségügye valósággal azt a szenzációt produkálta, hogy a háborus közegészség csaknem jobb volt, mint a békebeli. A bajt tehát aligha lehet másnak a számlájára irni, mint arra a nagy fölbomláséra és arra a nagy rendetlenségére, amely a vesztett háboru után természetszerüen bekövetkezett. Igy jutottunk el ahhoz az eredményhez, hogyha semmink sincs is, de a fertőző betegek száma legalább emelkedik.

Tömeges iskolaépitések

Krátky tanácsnok nyilatkozata

A főváros tanácsa, mint a *Fővárosi Hirlap* jelentette, utasitást adott a középitési ügyosztálynak, hogy tegyen előterjesztést azokra az épitkezési munkákra vonatkozólag, amelyek legsürgősebben szükségesek volnának és amelyeknek révén *a munkanélküliséget is kellőképen lehe ne enyhiteni. Krátky* János tanácsnok, azonnal megindította a munkálatokat amelyeknek során legelőször *uj iskolák épitése van tervbe véve.* A programm kidolgozásával a tanács *Kabdebo* Gyula, műszaki tanácsost bizta meg, akinek rendkivüli tudása, nagy tapasztalatai és a budapesti iskolaépitések terén szerzett érdemei garanciák arra, hogy e tekintetben is méltót és maradandót fog programmjában alkotni.

A *Fővárosi Hirlap* munkatársának kérésére *Krátky* János tanácsnok, az épitkezések fölvételéről a következőket volt szives elmondani.

— A tanács határozata értelmében legelsősorban az iskolák épitését vettük számitásba. Nem vagyok eltelve optimizmussal arra vonatkozólag, hogy hogyan és mikor kezdhetjük el az épitkezéseket, amelyek megkezdésének mérhetetlen fontossága van a munkanélküliség enyhitése körül, *Az iskolaépitési programm három részre oszlik:* legelsősorban azoknak az iskoláknak az épitését kivánjuk befejezni, amelyeket a háboru kitörése miatt kellett félbehagyni. Két ilyen iskolánk van: a *Simor-utcai és a Karpfenstein-utcai.* A Simor-utcai iskola kérdésével csak legutóbb foglalkozott a tanácsülésen történtek révén a *Fővárosi Hirlap* és igy még emlékezetes, hogy az épitkezés befejezésére vonatkozó tanácsi előterjesztést a közgyülés annakidején visszautasitotta, amit most *hatalmas ráfizetéssel* kell megbünhődnünk. A közgyülésnek azonban annak idején az volt az álláspontja, hogy nem kell iskolákat épiteni, hanem a katonaságtól kell visszakövetelnünk a kórházi célokra lefoglalt és fölhasznált iskolaépületeket. A Karpfenstein-utcai iskola már a háboru megkezdése idején tető alatt állott és a munkálatokat csak azért nem lehetett befejezni, mert a vállalkozó bevoult katonai szolgálatra és az egész háboru alatt nem tudtunk uj vállalkozót kapni.

— Az iskolaépitkezések *második csoportja azokból az iskolákból fog állani, amelyeknek épitésére a közgyülés még 1914-ben engedélyt adott.* Természetes, hogy *az épitkezés ötször hatszor olyan összegbe fog kerülni, mint amennyit annakidején a közgyülés engedélyezett,* Ebben a csoportban összesen hét iskola foglal helyet és pedig a következők:

az V. kerületi *Szalay- és Szemere-utcák sarkán* egy polgári leányiskola 647 ezer korona költséggel, amely azonban ma legalább három és fél milliót jelent,

a *Külső Váci-ut és Gyöngyösi-ut sarkán,* közvetlenül a Krausz Mayer-féle telkek mellett, Ujpest határán épitendő fiuiskola, eredetileg 650.000 korona költséggel,

elemi iskola a *Szövetség-utcában,* eredetileg 780.000 korona költséggel,

a VIII. kerületi *Prater-utcában* polgári fiuiskola, eredetileg 907.000 korona költséggel,

a *Hungária-körut és Kerepesi-ut sarkán* elemi és polgári fiuiskola, eredetileg 1, 170.000 korona költséggel.

a tisztviselőtelepen az *Elnök-utcában* polgári leányiskola, eredetileg 770.000 korona költséggel.

— Az iskolaépitések harmadik csoportjába ujonnan programmba veendő és tervezendő iskolák lesznek. Az uj szükségletekre vonatkozólag *Kabdebó* Gyula müszaki tanácsos ur folytatott tárgyalásokat a közoktatásügyi ügyosztály vezetőjével arra vonatkozólag, hogy az uj iskolákat milyen sorrendben és hol kell fölépiteni. Végeredményben ebben a kérdésben egy albizottság dönt, amelyben három tanácstag: *Bokányi* Dezső, *Becsey* Antal és *Forbáth* Imre, valamint három külső tag: *Erdős* Sándor dr., *Gerster* Kálmán és *Leszner* Manó meghivott épitészek vesznek részt. Az uj iskolák tervezését a Hadviselt Épitészek és Mérnökök Szövetségére fogja bizni a tanács, akik a maguk kebelében klasszifikálták tagjaikat arra nézve, hogy milyen sorrendben kivánják őket munkához juttatni.

Miért késik az amnesztia-rendelet?

Uj kinevezések a rendőrségen — A mellőzettekről — Miért nem lett főtanácsos Andrékából?

Pest megyében rendet teremtenek

Mindenki érzi, hogy „közbiztonság helyreállitása" a legfontosabb államérdek. Igyekeznek is összefogni az összes hatóságok, hogy mindenekelőtt Budapest közbiztonságát tegyék türhetővé, mert akkor az ország nyugalma is biztositva van. Valamikor kisjelentőségü kinevezések egyszerre nagyfontosságu kérdésekké nőtték ki magukat és nagy gondokat okoznak a miniszereknek. Érdekes, hogy Budapest közbiztonságának mostani helyzete akadályozza meg az amnesztia-rendelet megjelenését, amely már hosszu idő óta huzódik és minden sürgetés ellenére se nyer törvényes megerősitést. A hadsereg ügye valamikor messze tulnőtte a főváros kereteit. Ma a hadsereg megszervezését, a rend helyreállitását is főleg Budapest miatt forszirozzák. Az illetékes körök annyira érzik, hogy ezek az apró mozaikügyek annyira összefüggnek, hogy együttesen birálják el a teendőket és az intézkedéseket ebből a magasabb szempontból irányitják. A környék valamikor teljesen izolálva volt a fővárostól, most pedig a környék nyugalmát is figyelembe veszik.

Ezek a kérdések érlelték meg a belügyminisztériumban azt a szándékot, hogy a rendőrségen lehetőleg minden kérést és kivánságot figyelembe vesznek, a követelések teljesitésétől pedig csak a legritkább esetben zárkóznak el. Igy mindenekelőtt a régi mellőzéseket veszik revizió alá. Mielőtt azonban ez megtörtént volna, kinevezték Szentkirályi Béla főkapitányhelyettest cimzetes főkapitánynak. Ez uj állás, illetve csak cim és erre azért volt szükség, mert Szilárd Rezső, a belügyminiszteriumba beosztott főkapitányhelyettes, helyettes államtitkári cimet kapott. A forradalom megteremtésében Szentkirályinak sokkal több része volt, mint Szilárdnak, a volt rendőrtanácsos általánosan elismert rendőrzseni és igy méltánytalan volt, hogy elmaradjon Szilárd mögött. Az ő kinevezése ezen a problémán segitett.

A régi mellőzések rekonstruálásánál a közvélemény hozzájárulását minden körülmények között ki fogja vivni az a körülmény, hogy Geguss Dániel, a kiváló gyermekpszihológus és rendőrtalentum, visszakapja a régi jogait és rendőrfőtanácsos lesz. Geguss Dánielnek, Boda Dezső volt főkapitánnyal volt afférja és ezért mellőzték. Gegusst annyira elkeseritették a történtek, hogy nyugdijaztatta magát és csak Sándor László hivatalbalépésekor tért vissza hivatásához, amelynek annyi dicsőséget szerzett. Természetesen csak a rangsor végére került és sokan megelőzték. Ezen az igazságtalanságon segit a mostani teljes és ünnepélyes rehabilitációja, amely fényes elégtétel egy meg nem érdemelt üldöztetésért.

Nagyobb feltünést fog kelteni egy hivataltisztnek és egy segédfogalmazónak hirtelen kapitányokká való kinevezése. Valamikor vádak merültek fel ellenük, amelyek azonban most már összeomlottak, mindkettő volt a harctéren és kitüntette magát. Az egyik közülük személyes szolgálatai révén is számit a nagy előléptetésre és valóban sokat, derekasan dolgozott. Csupán az az ellenvetés merülhet fel, hogy nem a kapitányi rangsor végére tették, mert igy nehány derék és szorgalmas tisztviselő kerül háttérbe, akik ellen semmi panasz nem merült fel és akiket nem helyes elkedvetleniteni. Mindenesetre talál majd módot a főkapitány arra, hogy ez a látszólagos sérelem is eltünjék.

Az előléptetések különben hamarosan publikussá lesznek, sok uj főtanácsos lesz és a régebbi tisztviselők legnagyobb része legalább a kapitányi rangsort eléri.

Van az előléptetéseknek egy kis politikai pikantériája is. Dietz Károly, az uj főkapitány senkit sem akart mellőzni és felterjesztette főtanácsosi kinevezésre Andréka Károly rendőrtanácsost, mert soron következett volna. Andrékát a szocialisták nem nagyon szeretik, mert a régi világban mint a politikai osztály főnöke többször szembekerült velük. A minisztertanácson szembehelyezkedtek a főkapitány előterjesztésével és Andrékát megakadályozták. A minisztertanács döntését sokan helytelenitették, mert attól féltek, hogy az uj rendszer ellenségei ki fogják használni és majd nyiltan hirdetik, hogy a „politikai üldözés megint felütötte a fejét." A minisztertanács védelmezői ellenben azzal érvelnek, hogy Andréka azelőtt sokat ugrott és igy a személyét nem érinti a mellőzés.

Sok szó esik politikai körökben az amnesztia elmaradásáról is. Illetékes helyen ugy nyilatkoztak, hogy Budapest közbiztonsága érdekében nem merik kiadni a rendeletet. A törvénytisztelet ugyanis teljesen megszünt a fővárosban. A törvényszéki tárgyalásokra nem mennek el a vádlottak és elővezetni őket nem lehet. Már most, ha ujabb amnesztia-rendelet jelenne meg, sokan ugy magyaráznák, hogy már szabad bünt elkövetni, mert ugyis elengedik a büntetést. Komplikálja a dolgot, hogy az amnesztiának nagyobb bünc selekményekre is ki kellene terjeszkedni, mert a kisebb bünök büntetését elengedték, a politikai büntetést pedig már ugyis eltörölték. Ezért az a felfogás alakult ki, hogy csak feltételes amnesztiát adnak. A büntetés egész vagy részletében való elengedését a „jóviselettől"

PESTI ÉLET

Nem hiába mondták fel az idegeink a szolgálatot, nem hiába jár az eszünk eddig ismeretlen utakon, megbolondultunk egy kicsit valamennyien. Az agyában megbomlott emberi lénynek pedig olthatatlan szerelme a nyomtatott betü. A szerkesztőségek leggyakoribb vendégei mindenkor a bomlott eszü emberek voltak. Csoda-e, ha ezeknek a veszett hónapoknak igazi csatatere a sajtó? Annyira igazi csatatere, hogy Berlinben egészen másodrendü kérdés volt, hogy kinek a birtokában van az élelmezési hivatal: a véráradat azért folyt, hogy ki vonuljon be abba a romhalmazba, amely valaha a Vorwärts szerkesztőségének büszke nevét viselte.

És igy volt ez a héten nálunk Pesten is. A Déli Hirlap harcán át, a Pesti Hirlap ostromán és szétrombolásán keresztül egészen az ujságirók szabad szervezetének hatalmas csatáiig minden küzdelemnek szintere a sajtó volt. Csütörtökön este formális miniszterta nácsot tartott Berinkey miniszterelnök, amely miniszertanácson mint egyenjogu felek voltak jelen az ujságirók is.

A sajtó hete volt ez. És nem volt ujságiró Budapesten, akinek homlokán ki ne ültek volna a hideg verejtékcseppek, mielőtt jobbra vagy balra elhatározta volna magát. A Déli Hirlap szerkesztősége marcona, de egyeneslelkü tengerészek védelme alatt dolgozott. Valami csekélyke kis Berlin volt ezeknek a napoknak a karaktere. Egészen komolyan szép és tiszteletreméltó dolog volt az, amit a magyar ujságirók müveltek az elveik védelmében. Az igazi ujságiró-hősök azonban Berlinben küzdöttek. Ezek a pesti napok aktualitást adnak arra, hogy egyet-mást elmondjunk hiteles, jóllátó forrásból a berlini ütközetek napjaiból.

A legkritikusabb helyzetbe kerültek az Ullstein vállalat lapjai, a Vossische Zeitung, a B. Z. am Mittag, a Berliner Illustrirte Zeitung meg a többiek. Az ügy nem volt alkudozás nélkül. A Spartakusz-cenzura mellett megjelenhettek volna a lapok, a megszálló kommunistáknak ezt a feltételét azonban nem fogadta el sem az Ullstein cég, sem az ujságirók. A megszállt paloták helyett tehát a szomszédban béreltek ki két emeletet. Hat napon át irták meg az ujságirók a reggeli és esti lapokat — minden kisérlet kárba veszett, egyetlen lap sem jelenhetett meg. A Vorwärtset azonban egy oldal terjedelemben minden nap sikerült mégis megjelentetni valami elfeleitett, vagy ismeretlen nyomdában. Nem igy az Ullstein lapok, amelyeknek helyiségeit rendkivül hamar kinyomozták a spartakuszok. Mire ostromot kezdtek volna azonban, már régen valahol a külvárosokba bujdostak a sajtó fürge emberei.

A napilapoknál is érdekesebb, hősiesebb küzdelmet vivtak meg azonban a hetilaposok. A Berliner Illustrierte Zeitungot képek nélkül megjelentetni merő lehetetlenség lett volna. Cigarettákkal vesztegették meg az őrtálló spartakuszokat, hogy a klisékért az ostromlott várba bejuthassanak. Ekkor azonban ujabb és leküzdhetetlen akadályok merültek fel. Az Illustrierte nem jelenhetett meg rejtvény és rejtvény megfejtés nélkül. A mult heti rejtvények megfejtése azonban szintén az Ullstein-épületben maradt. A rovatvezető izzadó homlokkal egész nap törte a fejét, amig megfejtette az olvasók által beküldött ravasz rejtvényeket. Most megint a regényfolytatással volt baj. A szerző, Skowronek ur, valahol Kelet-Poroszországban fekszik sulyos betegen. Szerencsére a folytatást olvasta a mettőr és igy nem volt nehéz a folytatást a derék tördelő információi alapján megirni. Hogy Skowronek mit fog szólani a hevenyészett munkához, az megint más kérdés.

Az Otthonban és mindenütt, ahol Pesten két ujságiró összejön, heves és kiméletlen harcok folynak. De vigasztalódva kérdezzük, mi mindez ahhoz képest, amikor az ujságirónak kell megfejteni az olvasók által beküldött rébuszokat és nekik kell megfejteni a Skowronek ur rossz regényeit?

*

A budapesti ujságirók harcai részben már győzelemmel végződtek, részben pedig a győzelem utján haladnak. A hét végére örömmámoros arcok viritottak a szerkesztőségi asztalok fölött. Minden ujságiró mérhetetlen örömmel volt eltelve, hogy sikerült hozzájárulnia a forradalom eredményeinek biztositásához. A forradalom eredményeinek igazi biztositása azonban Párisból érkezett meg. Ama bizonyos Havas jelentés, amely Magyarország területi integritásának többet használt, mint ötvenezer Területvédő Liga és millió plakát, amely diadalmasan, de eredménytelenül hirdeti, hogy nem, nem, sohasem. Wilson, Károlyi és Coolidge: ezek azok a nevek, amelyeket a magyar történelem mindörökre szentségként fog őrizni. Károlyi szenvedő, bánatos profilja, amelyet a forradalom óta számtalanszor láttunk munkában lehervadva, reménytelenségben, csüggedésben elsárgulva, szombat estére boldog izgalomban izzott. A kormány tagjai boldogan látták, hogy megtörtént a sorsfordulat, Magyarország nem veszett el és nem dobták a papirkosárba a Wilsoni elveket. Károlyi külpolitikája igazolódott, a magyar horizonton egyszerre, mint a legfényesebb csillag jelent meg az a hit, amelyet Károlyi Mihály vallott. És mégis a fájdalom mélységes sóhajtása tör ki a lelkünk mélyéből: Budapest nem tudott lelkesedni, Budapest csüggedt, Budapest szomoru bólintással vette tudomásul, hogy a rablók, akik országunk ellen törtek, kegyetlen fricskát kaptak az orrukra. Sajnos, könnyet hullatóan, fájdalmas, de mi türés-tagadás benne: Budapest csufosan megöregedett.

*

És most, ha ugy tetszik, ébredjenek a magyarok. A „zsidó kormány", ahogy a kabinetet nevezik, ebben a szörnyeteg-országban, ebben a nyárspolgár-városban soha nem erősödött volna meg ugy, mint most, ha az entente végre-valahára nem igazolja azt, amit Károlyi köztársasági elnök és a kabinet eddig cselekedtek. Az ellenforradalomnak, a savanyu, titkos sugdosásnak, amiben eddig az ellenforradalmi törekvések megnyilvánultak, egyszer és mindenkorra befellegzett. Most már be kell látni ugyanis, hogy nem az ébredő magyarok, akiknek ülését vasárnap tengerészek pofozták szét, voltak azok, akik falragaszos füzfa-verseikkel a csatát megnyerték. Ami most történt — adja isten! — meg fogja változtatni Budapest képét. A korbácsoló románoknak, a harácsoló cseheknek küldött entente üzenet hatása nem törhet ki másként, aminthogy valamennyien, magyarok, egymás nyakába omolva sirjunk örömkönnyeket. Egy fájdalmas martirium diadalmas győzelme ez, amelynek minden magyart meg kell fognia és amelynek be kell igazolni, hogy Magyarország integritását csak Károlyi tiltó kézmozdulata mentheti meg: magyarok! ne lépjétek át az igazság és jog demarkációnális vonalát.

teszik függővé Ettől függetlenül azonban két évig terjedő büntetéseket esetleg egyes esetekben egészen elengedik.

A környék közbiztonságának helyreállításáról most folynak a tanácskozások, sőt szó van arról, hogy egész Pest-megye területén radikális intézkedések lesznek. Ebben az esetben a határrendőrök segitségét vennék igénybe.

A Duna jövője

Internationális viziut lesz — Budapest szerepe — A kereskedelmi és ipari kikötő épitése

A Duna jövője ma még nagyobbszabásu perspektivát mutat, mint amikor még a mitteleurópás világnézet járta. Nem kevesebbről van szó, mint a Duna internacionalizálásáról, ami nem lehet meglepetés a mi számunkra, mert hiszen nagyon jól tudjuk, hogy minden Dunakonferenciára, amit a középállamok rendeztek, egy entente-Dunakonferencia volt a válasz. A Duna nemzetközivé tételének gondolatát magyar ember, Döbrentey Gábor fregattkapitány, vetette föl és ugy láts ik fáradozása sikerrel fog járni. Döbrentey fregattkapitány volt különben az, aki a dunai éjszakai utazást fényszórók segitségével tette lehetővé és tette nevét emlékezetessé. *Toobridge* tengernagy legközelebb Bécsbe érkezik, ahol felveszi a tárgyalásokat Döbrenteyvel a dunai forgalom ujra felvétele dolgában. Szenzációs eredmény ez Budapest számára, mert bár a vezető szerepet mindenesetre Amerika kapja azon a réven, hogy százmillió dollárt fog beleölni a dunai forgalom tökéletessé tételébe; kétségtelen azonban, hogy Budapest központi fekvésének is meglesz a maga nagyszerü jövője. A dunai központ mégis csak Budapest lesz és pedig egy hatalmas, méreteiben felülmulhatatlan nemzetközi forgalom számára. Hogy ez Budapest számára példátlan fejlődés előfeltételeit hordja magában, azt nem kell külön magyarázni. Éppen azért uj fontosságot nyert a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő gyors megépitése. A *Fővárosi Hirlap* munkatársa erre vonatkozólag *illetékes helyen* a következő nagybecsü felvilágositásokat kapta:

— A jelenlegi kormány legutóbb megtartott miniszteranácsában *Garami Ernő* kereskedelmi miniszter előterjesztésére döntött a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő megépitésének már több mint husz év óta vajudó kérdésében. *Méhely* Kálmán kereskedelmi államtitkár kezdeményezésére, valamint *Déri* Ferenc dr. alpolgármester vezetése alatt kiküldött fővárosi képviselőkkel folytatott előzetes tárgyalások eredményes befejeztével *Egán* Ede főfelügyelő, a kereskedelmi miniszterium hajózási szakosztálya jelenlegi vezetőjének hathatós közreműködésével történt miniszteri előterjesztés alapján ugyanis, a kormány a kikötő megépitését és az eziránu *munkáknak legsürgősebb, lehetőleg még a tavasszal való megkezdését elhatározta s e célra már az első félévre hat millió koronát engedélyezett.*

— A kikötőt az állam, — a történt megállapodásokhoz képest a *költségek feles arányu viselése mellett* — a fővárossal együttesen, az állam által már e célra a Csepel-sziget felső csucsán kisajátitott több száz holdnyi területen fogja megépiteni. A kikötőt *a Dunának legnagyobb s legmodernebben berendezett kikötőjeként tervezik,* amelynek kiviteléhez *Gonda* Béla, a kereskedelmi miniszterium hajózási szakosztály egykori kiváló vezetőjének már tizenöt év előtt elkészitett alapvető terve fog most jó szolgálatot tenni.

— Az *épitési munkák a lehető leggyorsabb menetben való végrehajtása van tervbe véve,* amely eljárás mellett is a hatalmas méretü kikötő teljes kiépitése *8—10 évet fog igénybe venni* és a valószinüleg még több éven át fennmaradó drágaság figyelembe vételével *a kikötő előreláthatólag több mint 120 millió korona költségbe fog kerülni.*

— Az érdekelt állami tényezőket a kikötő épitésében történt gyors állásfoglalásra mindenesetre az a körülmény késztette, hogy *már lehetőleg tavasszal nagyobb szabásu földmunkák végrehajthatására munkaalkalom nyujtassék,* amely földmunkákhoz *sem szén, sem egyéb oly üzemi anyag nem szükséges,* amelyeket sajnos, jelenleg és talán még hosszabb időre jóformán minden hazai üzem nélkülözni kénytelen.

— Végül nem hagyható szó nélkül, hogy a kikötőnek most már ténnyé vált megépitése nem csak Budapestre, hanem az egész országra nézve közgazdasági érdekeink és hajózási forgalmunk fejlesztése szempontjából egy régen nélkülözött szükségletet és sulyos régi mulasztásokat fog pótolni. E körülménynél fogva a kikötő megépithetésének ügyében a most történt gyors állásfoglalásért és intézkedésért hazánk gazdasági és hajózási érdekeltsége a kereskedelemügyi miniszterium jelenlegi vezetőjének örök hálával és elismeréssel tartozik.

---

*

Történt-e, történhetett-e még ezenkivül valami? Krudy Gyulának megjelent a Napraforgó cimü regénye. Mikszáth Kálmán irta egyszer a magyar konjunkturáról, hogy Magyarországon minden attól függ, hány hektó bor termett a Hegyalján, hány vaggon buza a Bánátban és hány regényt irt Jókai? Ez volt az évi mérleg. Sajnos, a mai ellenséges rablóhadjáratok közepette, egyetlen reális érték a Jókai regényei maradtak volna. Ha persze Jókai élne. Él helyette azonban Krudy Gyula, akinek irásai mégis csak helyrebillentik a mérleget, amelyről a bánáti buza és a tokaji bor is hiányzanak. A Napraforgó, ha enni nem is tud adni, de abszolut érték, hogy szinte benne kellene lenni a békeszerződésben: ezt a könyvet minden nyelvre leforditsátok, mindenki olvassa, és minden náció ismerje meg belőle a magyarságot.

Általában nem hiányoznak e héten a büszke magyar nevek: Barta Lajos uj szindarabja a magyar erő teljességében predikálja a mi halálra itélt kulturánkat, amely immár olyan magasra szökött, hogy a már eddig is biztositot exportot lényegesen emelni fogja. Van aztán egy nagystilü sajtófőnökünk is, a szőke, finom profilu Gellért Oszkárban, aki annyira önálló és tiszta koponya, hogy egymaga képes lesz helyére pofozni a baklövéseket, amelyeket, ha kell, három miniszter is elkövet egy és ugyanazon időben. A harmadik büszkeség Zerkowitz Emil, aki a maga ritka kereskedői szellemével vette kezébe az ujságirói tollat, végeredményben pedig a világtörténelem tolmácsává lett. Meg kell állapitani, hogy kevesen voltak, akik nála többet használtak a magyarság ügyének ma és mindenkoron. Coolidge professzortól fölfelé és lefelé mindenki az ő gondjaira volt bizva. És ezek a gondok immár hónapok óta nem alusznak. Az idegen vendégek egymást érik Budapesten és a közérdek mindegyik elé mérhetetlen probléma-barrikádokat emel. A barrikádok lerombolója mindig Zerkovitz Emil, aki most miniszteri tanácsossá lett. A népkormány huszonnégy órával megelőzte az entente-ot. Huszonnégy órával előbb tüntette ki Zerkovitzot, mint a párisi üzenet megérkezett.

A fővárosi pénzalap ötven milliót fizet rá a margitszigeti szerződésre

Polónyi Géza szenzációs leleplezései

Beszélgessünk egy kicsit Polónyiról. Jól esik a nehéz napokban olyasmiről is megemlékezni, amin legalább jóizüen elmosolyodik az ember. Az öreg Polónyi akarnoksága egészen mulatságos. *Károlyi* Mihályt, amig kormányelnök volt, nem hagyta ebédelni. *Nagy* Vince belügyminiszternek pedig ma is állandóan a sarkában van és állandóan azt kell hallania, hogy az ország területi integritására nincsen olyan szükség, mint a közmunkatanács fenmaradására. Az öreg Polónyi ezt a döglött intézményt, amely tulajdonképen sohasem élt, élesztgeti és öreg napjai egyetlen bogarává lett, hogy ő a közmunkatanács nélkül élni nem tud. Pedig ki ne emlékeznék arra, milyen veszett dühvel támadott ő valaha, amikor még beeresztették a városházára is, éppen a közmunkatanács ellen? 1901-ben csinálta ellene Polónyi legnagyobb sakkhuzását. Az ugynevezett harmincas bizottság fölterjesztést intézett a kormányhoz és ebben a fölterjesztésben Polónyi leghatározottabb kivánságára, valósággal *halálos itéletet mondtak a közmunkatanácsra.* Most aztán nyilvánosságra hozta Géza bácsi azt az emlékiratot, amelyet a közmunkatanács megmentése érdekében Károlyi Mihályhoz intézett. Nagy humoristának bizonyult ebben az irásában Polónyi. A viszonyokkal és a multtal ismerős ember kevés élvezetesebb és mulatságosabb irást olvashat ennél. A legkedvesebb az, amikor elmondja Polónyi, hogy a városházán mindenkor voltak a közmunkatanácsnak ellenségei. Hogy azonban a fővezér ő volt, bölcsen elhallgatja, de ravaszul *az ellenkezőt sem állitja.* Soha körmönfontabb fiskálismondatot nem irtak még le, mint az itt következő mondat, amelyben Polónyi óvatosan és szerető kezekkel a saját multját próbálja leplezgetni:

> „Erre az általánosságban fölhangzó érvre azért kell tekintettel lennem, mert ez a *hangulatos jelszó* már akkor is hóditott *a főváros köreiben*, amikor a törvényhatósági bizottságnak *még magam is tagja voltam* és amikor a terjedékegyezménynek időszakonkint visszatérő alkudozásainál *taktikai fegyverként használtatott* a közmunkák tanácsának megszüntetésével való *fenyegetés.*"

Tehát csak *fenyegetés* volt, tehát csak *taktikai fegyverről* volt szó, amely *„használtatott."* Isten mentsl nem Polónyi használta, csak *használtatott.* Ilyenformán nincs is semmi különös ellentét a vén róka 1901-iki és mai álláspontja között, amikor harsogva orditja oda a kormánynak:

— Ha közmunkatanácsunk nem volna, *meg kellene csinálni,*

Piszkolódás a főváros ellen.

A memorandum a piszkolódás és hazugságok áradatát zuditja a fővárosra. Azzal vádolja meg a budai ellenpolgármester a fővárost, hogy a közmunkatanács megszüntetését pusztán és kizárólag *anyagi érdekből, haszonlesésből követelik.* „A fővárost — mondja — sulyos anyagi helyzetén való *gyorssegély* iránti vágyakozás sarkantyuzza." Nyilván arra gondol Polónyi, hogy a főváros 170 milliós deficitjét egyszerre ki lehet egyenliteni abból a 6,700,000 koronából, ami készpénzt és értékpapirt a közmunkák tanácsától örökségképen kapni fog és a közmunkák tanácsa huszonhat és fél milliós vagyonából ki lehet fizetni a főváros 590 milliós adósságát.

De nem áll meg a piszkolódásban és a főváros deficitjét röviden *világrekordnak* nevezi és kijelenti, hogy a főváros deficitjében a közmunkatanács hat milliós készpénze csak egy csöpp lenne a tengerben és *mindössze három napnak a deficitjét fedezné.* Mulatságos az a megjegyzés is, hogy alig van a világon főváros, amely az ország anyagi helyzetének arányában *olyan bőkezüen részesült volna az állam támogatásában,* mint amilyenben hálára kötelező módon a magyar főváros részesült. Valóban Polónyinak igaza van, hiszen csak háborus kiadások cimén 102 millióval tartozik a kormány Budapestnek és a kórházi alapnak körülbelül husz millió követelése van az országon be nem folyt betegápolási dijak cimén. Ezek után csak természetes, hogy Polónyi konstatálja: „A főváros, mert rászorul, nem mondhat le az államnak további hathatós támogatásáról."

Nem smucig az öreg Polónyi a közmunkatanács dicséretében sem és az ember elképed, amikor elolvassa, mi mindent cselekedett és teremtett a Döbrentey-téri körömpiszkáló-intézet, amelynél eddig impotensebb intézményt el sem tudtunk képzelni. Most már tudjuk azonban, hogy a közmunkatanács volt az, amely negyvennyolc év alatt „világvárosi rangsorba emelte Budapestet" és a közmunkatanács volt az, amely keresztülvitte az égi hatalmasságoknál, hogy a Dunát pont Budapesten vezették keresztül.

Intrikák a főváros autonómiája ellen.

Mindez jogot ad Polónyinak arra, hogy a főváros autonómiája ellen intrikáljon. Föl kell jegyeznünk egy mondatát, amelyért megér-

demli, hogy Budapest minden polgára megvetésével tisztelje meg:

„Egészen nyilvánvaló és meggyőződésem szerint minden vitán fölül áll, hogy bármilyen legyen egy országnak kormányalkata, *a kormányzat sohasem mondhat le arról, hogy a fővárosban, az ország szivében összefutó életerőknek vérrel való táplálását és lüktetését ő maga irányitsa.*

Mi más ez, ha nem *a legközönségesebb intrika* a főváros utban lévő autonómiája ellen? És Polónyi szerint a főváros számára csak egyetlen autonómia létezhetik: az, amelyet a közmunkatanács fönnmaradása biztosit számára. „Nem tudják, mit cselekszenek — kiált föl — hiszen *a közmunkatanács megszüntetése az önkormányzati ügykörnek szükitését, sőt részben teljes megszüntetését vonná maga után.*" Nem, Polónyin többé nem lehet bosszankodni, Polónyi kedves, szenilis öreg bácsi lett, kinek csacsiságait megmosolyogja az ember, de komolyan többé nem számol velük.

A Margitsziget és a Játékbank.

A Margitszigetet is magának, illetve a közmunkatanácsnak követeli Polónyi. Kijelenti, hogy a főváros a szigethez semmivel hozzá nem járult és *mint község a szigettel semmi, de semmi viszonylatban nincs.* Ennek alapján „a közmunkák tanácsának a Margitszigetre vonatkozó egész hatásköre akkor is *érintetlenül fönnmarad,* ha a főváros önkormányzata másként szerveztetnék, mert ennek a kettőnek egymással semmi vonatkozása nincs." Egyszóval ugy képzeli Polónyi, hogy bár a közmunkatanács megszünik, a Margitszigetre azonban azontul is ő fog vigyázni, vagy pedig ugy, hogy egyedül és kizárólag a Margitsziget kedvéért meg ketl hagyni a közmunkatanács életét.

Érdemes a följegyzésre az az adat, hogy a Margitsziget ezidőszerint *a Fővárosi Pénzalap javára tizenkilenc millió koronát, az Országos Növénykert céljaira kijelölt területben a kincstár javára két millió koronát, összesen tehát huszonegy millió korona értéket képvisel.* A sziget a törvény értelmében forgalmon kivüli tárgy, arra zálogjogot bekebelezni és a szigetet egészben vagy részben eladni nem lehet. Polónyi tehát a közmunkák tanácsa javára azt az érvet hozza föl, hogy a sziget, mint tőke, sem a főváros, sem a kincstár számára forgalmi értéket nem képvisel. Hogy a kormánynak és a fővárosnak kedvét a Margitsziget birtokától még jobban elvegye, azt is bizonyitja, hogy

a Margitszigetnek még a kezelése is sulyos veszteséggel és nagymérvü ráfizetéssel jár.

A főváros pénzügyi helyzetét pedig csak sulyosbitaná, ha a többkiadásnak fedezése is ráhárulna.

Nem érdektelenek azok a pikantériák, amelyeket a margitszigeti játékbank peréről mond el Polónyi. Az első években az ajándék-sziget kezelése ráfizetéssel járt. Ezt az ürügyet fölhasználta „az egyéb üzleteinek okából biróilag megbélyegzett" *Lukács* László kormánya arra, hogy játékbankot telepitsen a szigetre. „Már magának a játékbanknak terve — irja Polónyi — *beleütközött a büntető törvényeknek tiltó rendelkezéseibe.* A miniszterelnökség irattárában őrzött *bizalmas iratok* bő felvilágositást nyujthatnak azokról a fondorlatokról, amelyekkel *Lukács* László és társai *a törvénynek kijátszását* tervezték."

Lukács László *presszióval erőszakolta ki,* hogy a közmunkatanács javasolja a játékbank felállitását. A tulajdonképeni ellenérték, amelyet a kormány befizetett pénzösszeg ellenében nyujtandó volt, lényegében abban a kormányhatósági jóváhagyási záradékban foglalandó biztositékban állott, amely a játékbanknak büntetőjogi üldözését volt hivatva megakadályozni. Az Idegenek Kaszinójának ez a jóváhagyási záradék adta volna meg a büntetőtörvény paragrafusai alól való szalvusz konduktuszt. Mikor már minden rendben volt igy, kitört a botrány és *a hirhedt jóváhagyási záradék Lukács László asztalfiókjában rekedt.*

A hatvan évre szóló alapszerződésnek több mint negyven melléklete van. „Maga a játékbank és a tilos hazárdjátékban való részesedés — mondja Polónyi — egy külön albérlet alakjában az Általános Forgalmi Részvénytársasággal és az Idegenek Kaszinója neve alatt szerepelt, akkor még jóváhagyott alapszabályokkal se biró ügyféllel lett ügyletileg lekötve." De

megszegte Lukács László a törvényt is,

mert az egész szigetet, tehát az Országos Növénykert céljaira szóló harminchatezer négyszögölet is *hatvan évre bérbeadta.* Polónyi leleplezi, hogy *Lukács László panamájáról sohasem volt szó a miniszterlanácsban,* sőt *Zichy* János grófot, a kormány kultuszminiszterét se avatták be a dologba.

A panamás szerződés romjain azután most Polónyi szerint egészen kusza helyzet épült fel. A sziget mai értéke huszonegy millió korona, aminek öt százalékos kamata *egy millió ötvenezer koronát tenne ki.* A bérlőtársaság azonban a jóváhagyott szerződés szerint *csak kétszázhuszonötezer koronát fizet évenként,* ami még csak 1.07 százalékos kamatozásnak sem felel meg. És *Lukács* Lászlóék *hatvan esztendőre* kötötték meg ezt a szerződést. A botránynak azonban még nincs vége. A 225.000 korona évi bérből ugyanis *a fővárosi pénzalapnak egy árva fillérje sem marad,* sőt busásan ráfizet a kezelésre. A törvény szerint *Habsburg* Józsefnek évenként 220,000 korona járadék fizetendő, a fönnmaradó összeg tehát mindössze 15,000 korona. Ezt az összeget azonban a margitszigeti felügyelő javadalmazása egyedül fölemészti. Ami ezután következik, az egész kezelési költség, az adó, a hatvan éven át a tőkevagyon-érték és a beruházások utáni kamatveszteség és az értéktörlesztés, ez *mind ráfizetés.* Maga a kamatveszteség öt százalékkal számitva 1,050,000 korona minusz 225,000 korona egyenlő 825,000 korona évenként, ami

hatvan év alatt 49,500.000 korona károsodást tesz ki.

Van a szerződésnek egy pontja, amely szerint a mérlegszerü tiszta haszonból negyven százalékos részesedése volna a fővárosi pénzalapnak. Ez a rendelkezés azonban csak szemfényvesztés, mert a bérlőtársaság mérlegei ma deficitben vannak, de ha jobb idők következnek is, a fővárosi pénzalap részesedése a szerződés szerint a sorban olyan hátul következik, hogy arra előrelátható időben *sor nem kerülhet,* a részvényesek azonban bő osztalékhoz juthatnak. A veszteség megtérítésére volna hivatva az a tizmilliós ujabb beruházás is, amely a bérlőtársaságot az első tiz évben kötelezi. Ebből a beruházásból, dacára, hogy a hatodik évben vagyunk, eddig összesen alig egy milliót épitettek be, a további beruházási terveket pedig a társaság, a nehéz időkre való hivatkozással, *még csak be se terjesztette.*

Most derül ki tehát Polónyi leleplezéseiből a Lukács-féle panamának igazi botránya, az a mérhetetlen ráfizetes, amelyet a kormány, illetve a fővárosi pénzalap a hatvan éves szerződés szörnyü áraként kidob az ablakon. Nincs más mód, mint ezt a botrányos szerződést fölbontani megegyezéssel, vagy birói uton, ehhez azonban sem a közmunkatanácsra, sem különösen *Polónyi* Gézára nincs szükség. Ilyen kényes ügyben, ahol óriási anyagi érdekek forognak kockán, ahol milliókat lehet megmenteni vagy eljátszani a köz számlájára, Beke Erzsébet ügyvédje nem szerepelhet.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt :: leveskülönlegességek ::

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Események

A Fővárosi Hirlap előfizetőihez.

A magyar sajtó óriási nehézségekkel küzd. A papirhiány, a gázhiány, a mindegyre szaporodó munkanélküliség teremtette uj nyomdai rendszabályok külön-külön és együttvéve megfojtással fenyegetik a magyar sajtót, amelynek pedig soha nagyobb és fontosabb szerepe nem volt, mint a tanácstalanság és csüggedés e napjaiban. Ezek a szomoru körülmények a napisajtót a lapok terjedelmének rendkivüli redukciójára kényszeritette. Sajnos, a bajok nem maradhatnak hatás nélkül a FŐVÁROSI HIRLAP-ra nézve sem. Teljes erőnkkel azon leszünk, hogy ez minél simábban és minél kevésbbé érezhető módon történjék meg. Ha silányabb és kevesebb is a papirosunk, a szerkesztőség munkája csak értékesebb és becsesebb lehet. Az inséges állapotot egy pillanatra sem érezheti meg a lap tartalma és a mi munkánk becsületessége és kitartása. Ez adja meg nekünk a hitet és reményt, hogy a FŐVÁROSI HIRLAP közönsége a nehéz időkben is jóindulattal támogatja törekvéseinket.

Átalakitják a Rudas-fürdőt. Az öreg Rudas jól viseli magát, többet jövedelmezett tavaly is mint amennyit tőle vártak. Most aztán azt kapja jutalmul, hogy egy kicsit kicsinositják, megfiatalitják. Persze nem szabad arra gondolni, hogy a főváros konkurrenst akar állitani a Gellért-fürdőnek, pusztán átalakitásról és bővitésről van szó. A tervezési munkák előhaladott stádiumban vannak és a munka kiirása a közeli hetekben megtörténik.

Kár érte. Nagy kár. *Bárczy* István elment a közszereplés teréről, nem látni őt és nem hallani róla. Levélben bucsuzott a tanácstól és a polgármesternek is volt nehány meleg szava róla. A sajtó komolyan méltányolta rendkivüli érdemeit, bár ő sem kerülhette el a méltatlan megbántásokat. Most egy érdekes bucsuztató került a kezünkbe. A *Községi Munkás,* amely mindenkor elkeseredett ellensége volt az eltávozott főpolgármesternek, néhány jellegzetes sort ir róla. Elmondja ugyan róla, hogy őt is „betemette Budapest piszka", de meghajlik nagyszerü tulajdonságai előtt: „Budapest főpolgármestere lemondott. Vele eltünik a főváros éléről egy olyan férfi, aki *sorsát nem érdemelte meg.* Évtizedeken át volt vezetője ennek a városnak. Képességei ambiciói és tisztességesnek indult fejlődése *hivatottá tették arra, hogy nagyot, szépet alkosson, amilyenre csendes óráiban álmodozhatott.*" A megkezdett munkából — mondja tovább a kritika — félig kész tákolmány, a lendületből vergődés, a stilusból ciráda lett. Bizony nem minden sikerült, amit kezébe vett és mindenekfelett nem minden *ugy* sikerült, amint megálmodta. De ne felejtse el senki, hogy amikor nagy müvére éppen a tetőt akarta rátenni, akkor tört ki a világháboru és pusztitott keserves ötödfél esztendőn át lerombolva mindent, ami szép és jó szándékot évtizedek alatt nagyszerü emberi elmék termeltek. És ne felejtsük el azt se, hogy *kikkel* kellett Bárczynak dolgoznia? *Egy halálra érett, korrupt rend közgyülésével, amely sohasem lehetett és sohasem volt Bárczynak méltó munkatársa.* És mégis ilyen kerékkötők, ilyen kölöncök mellett is tudott pompásat teremteni. Igaza van a *Községi Munkás*-nak: *„Kár érte. Nagy kár."*

A galiciaiak. A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számának egy mondatát félreértették. Azt irtuk: megindult a *vádaskodás* hogy *Liber* kormánybiztos antiszemita és csak a galiciaiakat akarja kitoloncoltatni Budapestről. Határozottan és kifejezetten *vsdaskodásról* irtunk, ami kizárja azt, mintha mi emeltük volna ezt a bárgyu vádat. De kiemeljük ujra is, hogy *Liber* kormánybiztos egyenesen *rendkivüli humánussággal kezeli a galiciaiak ügyét.* A galiciaiaknak már január elsejéig el kellett volna hagyniok Budapestet, de megjelent a kormánybiztosnál Ukrajna képviselője, aki kérte, hogy a rendeletet a szigoru tél miatt függesszék fel. Igy történt, hogy a kormánybiztos a galiciaiak ittartózkodását *márciusig meghosz-*

szabbitotta. A kormánybiztos különben ebben a kérdésben állandó érintkezést tart fenn *Freudiger* Ábrahámmal, az orthodox hitközség elnökével.

Az uj cirkuszbérletről. A főváros tanácsa egyik legutóbbi ülésén, a pályázatok megvizsgálására kiküldött bizottság előterjesztésének meghallgatása után, az állatkerti cirkusz bérletét öt esztendőre Könyöt Sándornak és társának, a Takarmány és Terményforgalmi Részvénytársaságnak itélte oda. A cirkusz bérlete körül keletkezett nagy hullámzás ezzel véget ért. Beketow tizenegy esztendő után kiesett a bérletből, aminek oka, értesülésünk szerint az volt, hogy a tanács nem akart a jövőben kiirandó pályázatoknál precedenst teremteni arra, hogy a pályázatot annak javára dönti el, aki minden ajánlatot tullicitálva, azt mondja, hogy ő a legtöbbet igérönél minden esetre 5000 koronával többet ad. A lényeg most már az, hogy jó kezekbe került-e a főváros cirkusza? Értesüléseink szerint a közönségnek nem lesz oka megbánni a cirkusz igazgatásában beállott változást. Könyöték elsőrangu emberek, Amerikát járt világhirü artisták, akiknek az az érdemük is meg van, hogy magyarok. A négyesztendős háboruban végig katonák voltak a négy Könyöt-testvér, és tulnyomórészt a fronton küzdöttek. A cirkusz jövőjére vonatkozólag kérdést intéztünk az uj igazgatósághoz, mely a következő információt adta:

— Április első szombatján akarjuk megnyitni az uj cirkuszt, melynek a Könyöt-aerában „Fővárosi Cirkusz" lesz a neve. Addig kitatarozzuk, kicsinositjuk a helyiségeket, hogy a közönség uj fényben és pompában lássa viszont kedves szórakozóhelyét. A cirkusz játékrendjére vonatkozólag csak annyit akarunk elárulni, hogy olyan programmot nyujtunk, amilyen Pesten még nem volt. Az az intenciónk, hogy a közönség estéről-estére zsufolásig megtöltse a nézőteret és a bemutató szezón programmja olyan világvárosi szinvonalon álljon, hogy a hatóságok és a közönség méltányát minden tekintetben kiérdemeljük.

Nagy Budapest közlekedési kérdései. Nagybecsü munka jelent meg Keményi Ignác Máv. mérnök tollából A budapesti nagyvasuti forgalom megszervezése cimmel. A könyv amily mértékben felismeri Budapestnek a jövő középeurópai világgazdasági fontosságát, oly mértékben tartja szükségesnek fővárosunk közlekedési hálózatának e nagy hivatás betöltéséhez szükséges nagyarányu kiépitését. Megállapitásai két részre oszthatók. Kijelöli Budapest rendeltetését a középeurópai szárazföldi és vizi átmenő közlekedése terén, ezt szolgálják az általa javasolt uj távolsági fővonalak, bennök elhelyezett nagy személy, teher- és rendező pályaudvarokkal, a központi átrakodó pályaudvar, a fa, szén és egyéb tömegcikkek forgalmát lebonyolitó pályaudvarok. Javaslatainak másik része nem annyira Budapestnek az átmenő forgalomban vállalandó szerepére vonatkoznak, hanem ezen hivatás betöltésével járó általános kulturgazdasági feladatoknak modern közlekedés segitségével való mikénti megoldására. Budapest, mely a Dunára és a páratlanul szép természeti fekvésü Budai hegyvidékre támaszkodik és melyet félkörben öveznek a főváros kulturmagván kivül a szomszédos helyiségek, Dunakeszi, Cinkota, Rákoskeresztur és Soroksár községekig, a fejlődésre nézve oly előnyös alapfeltételekkel bir, amelyekkel a kontinens egy városa sem versenyezhet. Ezen feltételek kellő kihasználása s igy Nagy-Budapest megvalósitása egyedül és kizárólag intenziv közlekedés segitségével lehetséges. Szerző által javasolt városi gyorsvasut, mely Budapestet egy cca 20 km.-es sugaru, zárt körben övezi, bázisa a belőle kisugárzó és ezen környéket felölelő villamos vontatásu szomszédos forgalmu vonalaknak. A mü minden könyvkereskedőnél kapható és ára 16 korona.

Kinevezések a kórházaknál. A polgármester Simonchich Ferenc kórházi felügyelőt I. osztályu főfelügyelővé, Feszeli Károly és Páva János felügyelőket főfelügyelőkké, Jankovich István, Kovács Endre és Török Sándor főtiszteket felügyelőkké nevezte ki.

A Medgyaszay Szinházban az állandóan müsoron levő „Incidens az Ingeborghangversenyen" és a „Háztüznézö" cimü operetten kivül „A vándor" kerül ismétlésre. Svärdström Valborg és Várady Olga felléptével. Ugyancsak „A vándor" kerül szinre csütörtökön, szombaton és vasárnap délután, mig szerdán, pénteken és vasárnap este Haydn „Patikusa" van müsoron. Az operákkal együtt természetesen mindig szinre kerül a Szomory-szinjáték és a Reinitz—Drégely—Harsányi-operett, valamint a magánszámok.

A Belvárosi szinházban táblás házak előtt folyt le eddig „Az ötvenéves férfi" minden előadása.

Az aranyember II. része — az Urániában. Ezren és ezren gyönyörködtek az Uránia nagyszerü Corvin-filmjében, amely Jókai csodás poezisét érzékeltette meg szemeink előtt. Az aranyember I. része után most a II. rész került szinre. A regény gazdag meseszövése ebben a részben bontakozik ki szines pompával, olyan látványosságot tárva elénk, mely feledhetetlenné teszi a filmet. Az uj müsorban Az aranyember II. része mellett egy másik film is müsoron van: egy nemes női lélek problémája Glóriás asszony cimmel. Az előadások 4. 3/4 6 és 1/2 8 órakor kezdődnek.

A Revüszinházban Szőke Szakáll, Lonzay Annie, Pázmán Ferenc, Szász Ilona és Sarkadi Vilmos felléptével minden este a „Nancsi" cimü látványos, énekes s táncos revüt adják, amelyet különösen a harmadik felvonás szinpadi technikája tesz érdekessé.

A TŐKE

...

Szemle

Az elháritott kegyelem-döfés — Az árdrágitás alkonya — Szervezik a munkát

A párisi üzenet nem kábit el bennünket, mégis a reménységek raja kering a szivünk felett. Kétségtelen, hogy nem mi vagyunk azok, akikre Wilson meg a többiek gondoltak, kicsike pont vagyunk mi a világtörténelemben, az uj világ kialakulásában, nem egykönnyen veszik észre bennünket, de a nagyétvágyu „hóditók" mégis összehuzzák majd magukat és az életünkre való törésük nem lesz majd olyan mohó, meg fogják gondolni, mit jelent az, hogy nem adhatják meg Magyarországnak a kegyelemdöfést. Megfontolják majd nem lesz-e érdemes ezzel az országgal felvenni a rendszeres gazdasági érintkezést, mert ez az ország még számottevő lesz a jövőben. A másik nagy jelentősége a párisi üzenetnek, hogy a kormány politikáját teljesen igazolta. Nem kellett és nem volt szabad a jogunkat a letett fegyverrel kiküzdeni, éppen korrekt passzivitásunk volt az, amely a kegyelemdöfést elháritotta a szivünk tájáról. Ám a kormány politikájának igazolódása a kormány igazi ereje. A párisi üzenetből a kormánynak óriási erőt kell meritenie. Óriási erőt, amely képes lesz rendet teremteni, mig a rend viszont a gazdasági konszolidációt vonja maga után. Ez a jelentősége a párisi üzenetnek és ma már azok, akik eddig idegesen és könnyelmüen üvöltötték a politikai jelszót, ma több joggal mondhatják, mint eddig: *nem, nem, soha!* De ne felejtsék el egy pillanatra sem, hogy ezt a jogot nem ők, hanem a kormány szerezte meg a számukra.

*

Baloghy miniszter egy kis rendet akar csinálni a vidéki nemzeti tanácsok körül, amelyek eddig válópöröket intéztek el és diszpenzációkat adtak. Most nem lesz majd szabad az ország többi lakójának rovására az önmaguk élelmiszer-rációjukat felemelni. Az orvosság igen egyszerü: aki renitens az adásban, azzal szemben a kormány is renitens lesz, amikor viszont nekik kellene kapniok. A cukor, meg a petróleum, meg a gyujtó ma olyan büntető eszközök a kormány kezében, amellyel talán angyalokká lehetne varázsolni az embereket. Most már csak az a fontos, hogy azt a hatalmat, amit a cukor, petróleum és gyujtó adnak a kormány kezébe, bölcsen és célirányosan használja ki. Jó lenne azonban, ha nemcsak a vidéki nemzeti tanácsokkal szemben lenne ez fegyver, hanem az árdrágitókkal szemben is. Mert tudni kell, hogy az árdrágitás ma ujból felburjánzott. Hiába végzett becsületes munkát az árvizsgálóbizottság: titokban megint irgalmatlanul nekilendültek az árak. Pedig az árvizsgálóbizottság leszállitotta a marhahus, a kolbászfélék, a füszer- és gyarmatáruk, a vendéglői és kávéházi árakat. Megakadályozta a szappan- és petróleumárak emelkedését, leszállitotta a textil- és szövetárakat. Ezenkivül megakadályozta a mezőgazdasági gépgyárak, a bőrgyárosok stb. áremelő törekvéseit, akciót kezdett a faárak, az épitési anyagok és normálbutorok megállapitása iránt. És mégis, mindenki azon panaszkodik, hogy nehezebb a megélhetés, mint volt a háboru alatt. De meg is magyarázza az árvizsgálóbizottság annak okát, miért volt eddigi müködése mégis improduktiv: mert nem volt az intézkedéseinek büntető szankciója. Most lesz. Az árvizsgálóbizottsággal vonatkozásban bíróságokat állitanak fel. A fontos az, hogy siessenek vele, mert az árdrágitóknak fürge lábaik vannak. Statáriálisan kell rájuk mérni a büntetéseket, mert csak ugy lehet velük boldogulni, hogy mielőtt kimérnék rájuk a büntetést, máris a börtönben üljenek.

*

Szervezik a munkát. Mindenki számol és mindenki tervez. Az állam, a főváros készen áll már a terveivel. Ha a tavasz eljön, mindenkinek jut egy ásó, vagy egy kapa, amivel megérdemelheti a kenyeret, amit megeszik. És e tekintetben a fővárost külön elismerés illeti. Megkezdi a kereskedelmi kikötő épitését, amelynél mindenki dolgozhatik, aki a kezét emelheti. Óriási iskolaépitőakcióba fog, ahol viszont a szakmunkások számára nyilik meg a munka birodalma. A kifogás mindenre csak az lehet, hogy *azonnal* semmi sem történik. Pedig ez is fontos lenne, mert nem látunk nagyobb veszedelmet, mintha az emberek elszoknak a munkától. A munkanélküliség baj, de a munkanélküliség prolongálása — veszedelem. Ezt senki sem akarhatja, de legkevésbbé a munkások, akiknek teherré kezd válni a semmittevés. Ezt az átkot mielőbb le kell venni az emberek válláról, és mi nem hisszük, hogy nem akadna ebben a nagy városban tisztogatni való, nem enne mit eltakaritani a mult romjaiból.

Kártérités az Erdélyben elvitt faanyagokért. Az erdélyi román kormány felszólitást intézett az erdélyi lakossághoz, hogy a telepekről elvitt fa ellenértékét fizessék meg a vállalatoknak, vagy pedig vigyék vissza a jogtalnaul eltulajdonitott árut tulajdonosaiknak.

Tömeges áruárverések. A hivatalos lap legutosó száma mutatja, hogy az áru-krach egyre nagyobb arányokat ölt. A Budapesti Közlöny tele van áruárverést hirdető közleményekkel és akiknek pénzük van, azok most olcsón vehetnek zászlószövetet, takarmányrépát, vagy brinzói turót. Egy fővárosi szállitó cégnél 170 bödön turó kerül árverésre a vevő késedelmezése miatt. A kikiáltási ár 120.000 korona. Elárvereznek 2 vaggonba berakott takarmányrépát 6970 K kikiáltási ár mellett, továbbá nagyobb mennyiségü zászlószövetet, amelyet Weiner Száli mármarosi kereskedő nem vett át. Ezenkivül nagyobb mennyiségü zöldség- és konzerváru eladását hirdeti a hivatalos lap.

A Brassói cellulosegyár mérlege. A Brassói cellulosegyár r.-t. — a Hitelbank vállalata — mérlege 555.734 korona nyereséggel zárul. A vállalat alaptőkéje 6 3/4 millió korona. A gyártelepek Zernestben és Turócszentmártonban — mind a kettő jelenleg megszállt terület — müködnek. 1916-ban megszerezte a vállalat egy román csoporttól a brailai Fabrica de celusa összes részvényeit.

A Baróti Szeszfinomitó, Cognac és Likörgyár Részvénytársaság a napokban megtartott igazgatósági ülésében megállapitották a lefolyt üzletévre vonatkozó mérleget és egyuttal elhatározták, hogy a folyó évi február hónap 15-ikére egybehivandó közgyülésnek az elmult üzletévre 14 százalékos = 28 korona osztalék fizetését fogja az igazgatóság javaslatba hozni.

Unio müszaki és gépforgalmi r.-t. cég alatt a Magyar unio bank r.-t. uj vállalatot alapitott Budapesten (VI., Andrássy-ut 24) 2 millió korona alaptőkével, a felszámoló Magyar Földbérlők szövetkezete; a Faragó Oszkár és Freitlinger és Jakab cég gép- és müszaki kereskedéseinek átvételére. Az igazgatóság tagjai: Hencz Gyula, Weisz Jónás, dr. Gerő Vilmos és Rónai Dezső. Ügyvezetők: Jakab Jenő és Faragó Alfréd.

A Budapesti Villamosszerelők és Müszerészek Ipartestülete f. hó 19-én tartotta rendes évi közgyülését. A közgyülés megelégedéssel vette tudomásul az Ipartestület eddigi vezetőségének a kisiparosság érdekében való müködését, s ezért a vezetőségnek elismerését fejezi ki. Tudomásul vette, hogy az Ipartestület a kisiparosság tömöritésére anyagbeszerző és termelő szövetkezetet alapitott, mely az Ipartestület védnöksége alatt áll. A közgyülés az Ipartestület elnöki állására annak eddigi ügyvezető alelnökét Seiler Armandot választotta meg, alelnökökké Sipos Lászlót és Haas Mórt.

A Star filmgyár és filmkereskedelmi rtg., mely 1917-ben alakult 1 millió K alaptőkével, a mit tavaly 5 millió K-ra emelt föl, most teszi közzé az 1918. junius 30-ikán lezárt első mérlegét, melynek alapján 427.307 K volt a bevétele filmkölcsöndijakból. Ebből irodai és általános költségre 167,429 K, hirdetésre és reklámköltségre 65,959 K, kamatra, adóra és házbérre 173,050 K kellett, ugy, hogy 20,869 K-a nyeresége az 5 millió K alaptőke után, a miből 2 1/2 millió törzsrészvény és 2 1/2 millói K elsőbbségi részvénytőke. A társaság telkei és épületei 1.518,976 K-val, gépei, berendezése és butorai 668,450 K-val, diszletei 292,047 K-val, kész filmjei és nyersanyagja 1,701.924 K-val, követelései 2.974.252 K-val, tartozásai 2,173.238 K-val szerepelnek a mérlegben.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9—11. sz.
Telefon: József 85—17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vízellátás, csatornázás, központi fütés, melegvízellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
::: Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra. ::: :::

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

KRISTÁLYPALOTA

REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77

Műv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 órakor.

Vasárnap két előadás:
délután 1/4 3 órakor
és este 3/4 6 órakor

Szőke Szakáll
„NANCSI"
felléptével és konferanszával

Szenzációs revü

A szinpadtechnika csodái
30 perc: 40 szinváltozás

A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 6 órakor
a januári parádés müsor

Aranykalitka

Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes variete attrakciók.

Csütörtökön d. u. negyed 3-kor előadás.

Sörkabaré fél 7—9-ig.

Nivós müsor. Kitünő konyha.

CORSO

Belváros, Váci-utca 9.

Január 27-én mutatja be a

Fejedelmi nap

című 3 felvonásos vigjátékot. (STAR-ujdonság)

A közönség óhajára szerdán még müsoron marad a szezon legnagyobb szenzációja, a CASANOVA című 6 felvonásos szerelmi dráma is.

Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

Bründl János

Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.

Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vízvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vízművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

TÉLIKERT

Nagymező-u. 22-24
Telefon 167-25

Kezdete fél 7 órakor

Az első igazi békemüsor!

Angol, francia, orosz, belga stb. artista számok.

Pompás magyar darabok.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

II. rész. **Az aranyember** II. rész.

Jókai regénye 5 felvonásban. Rendezte: Korda Sándor.
Főszereplők: Beregi Oszkár, Rajnai Gábor, Lenkeffy Ica, Berky Lili és Makay Margit.

Alraune

Hans Heinz Evers világhirü regénye filmen 5 felvonásban.

Előadások kezdete: 3, 5 és 7 órakor. Pénztár d. e. fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Minden este 3/4 7 órakor

A PÓTFÉRJ operette 2 képben.

Magyar szinre alkalmazta Harmath Imre.
Zenéjét szerzette: Eisler Edmund.

Kitty Starling, Gyárfás Dezső, Willgi & Joe. Sidl, Carmelini, stb.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este fél 7 órakor.

Tőke György

épitési vállalkozó.

Telefon 175—62.

Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

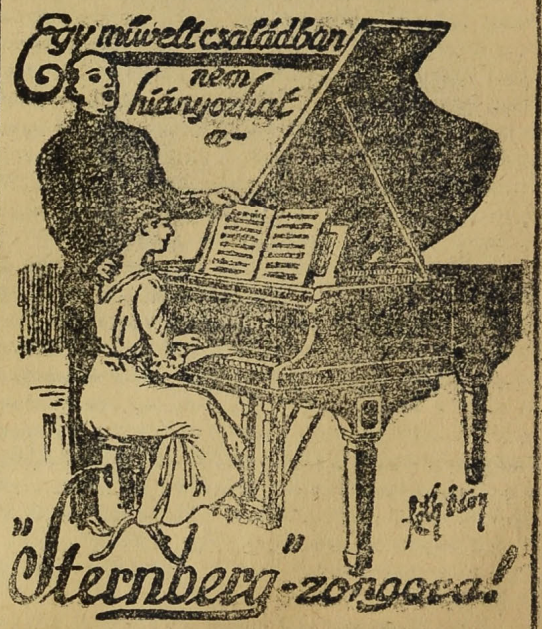

Sternberg

zongoraterme
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

PAUL WEGENER

a klasszikus filmművész fellépése „A HAMELNI PATKÁNYFOGÓ" című mesejáték cimszerepében. Azonkivül:

Bohémházasság

Egy asszony regénye 4 felvonásban. Az olasz kinematografia mestermüve a

ROYAL-APOLLÓBAN!

Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

HA HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA
:: LATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ ::
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtöm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés dijtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. február 5-én — 6. szám.

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

A VII. néptörvény

ékesiti a hivatalos lap csütörtöki számának első oldalát. *1919. évi VII. néptörvény Budapest főváros közigazgatási szervezetének ideiglenes módositásáról:* ez a cime és ki kell jelenteni, hogy Budapest egész lakossága megelégedéssel, rokonszenvvel, bizalommal fogadhatja ezt a néptörvényt, amelyet *Nagy* Vince belügyminiszter mély megfontolás, lelkiismeretes körültekintés és informálódás után alkotott meg. A *Fővárosi Hirlap* már karácsonyi számában abban a helyzetben volt, hogy a miniszter nyilatkozatát közölhette, amelyben le voltak fektetve a maguk teljességében a most megjelent néptörvény alapelvei.

Valószinü, hogy a változások, amelyek kistanácsot és nagytanácsot alakitanak ki, leginkább az adminisztráció gyorsitására vezetnek, egyben pedig elérjük általuk azt, hogy a közgyülés helyét is pótolni fogják a forradalmi pártok, amelyek ma nemcsak a hatalom birtokosai, de egyben felelős kormányzásra hivatottak is. És itt külön ki kell emelnünk egy nagyon okos, feltétlenül helyes intézkedést, amely szerint a néptörvény tanácskozási jogot biztosit a néptanácsban a kerületi előljárók számára is. Ez biztositása annak, hogy nem fogják elhanyagolni a kerületi érdekeket sem és ezt nem kerületi basák, hanem ellenőrzés alatt álló, felelősséggel tartozó tisztviselők fogják gyakorolni.

A legfontosabb, szinte korszakalkotó reformot abban látunk, hogy az albizottságokba a néptanácson kivüleső elemeket is bele lehet vonni. Ez az albizottságok tökéletes szakszerüségének a legfőbb biztositása. Ügyvédek, akik közegészségügyi intézkedéseket tettek, háztulajdonosok, akik szociálpolitikát csináltak, technikusok, akik nevelésügyi tanácsokat adtak, valamennyien a régi rendszer bolondgombái voltak. Ma már, ha kolera-járvány ütne ki, ha a város ujjáépitéséről lenne szó, ha az iskolákat kell uj irányba terelni, ha az üzemek ellenőrzéséről tárgyalnak, akkor be lehet hivni az albizottságba a legkitünőbb kolera-orvosokat, a legnagyobb technikusokat, pedagógusokat és számfejtőket. Annyira okos, célszerü és demokratikus megoldás ez, amely klasszikus eredménye Nagy Vince néptörvényének.

Szóljunk-e arról, hogy eltörölte a néptörvény a főpolgármesteri állást és a közmunkatanácsot? Ez a kettő évtizedes vágya volt Budapest közönségének. Most beteljesedett. Amihez másnak eddig nem volt bátorsága. Nagy Vince Budapest autonómiájának két legcsunyább élősdijét gyomlálta ki. A főpolgármesteri állásra régen nem volt szükség, itt csak Bárczy zsenijét, szerető jóindulatát sajnálja az ember. A közmunkatanácsnál viszont örvendetes, hogy ez az özönviz végre Polónyi Gézát is elsodorja. A közmunkatanács husz-harmincmilliós örökséget is hagy a fővárosra. Ez nem fog sokat változtatni, utépitésre, csatornázásra, kikötők alkotására fogják használni, amihez bizony eddig sem kellett külön közmunkatanács.

Az átmenetnek ügyes, célszerü és megnyugtató áthidalása ez a törvény, amely kétségkivül forradalmi átalakulást hoz a városházára, de nem szabad elfelejteni, hogy a városházán is olyan állapotok voltak, egy panamákban megőszült, nemtörődömségében megrothadt közgyülést egy egészséges fiatal szerv váltja fel, amelynek müködéséhez jogos reményeket füzünk.

—

Fullánkok

...

Nincs köny a szemünkben,

amelyet hullatnánk a Közmunkatanács sirjára. Végre is addig, amig a Podmaniczkyek és Némethy Károlyok vezetésével csendesen kéródzött ez az intézmény: addig türelmesen néztük, hogy késleltesi a főváros adminisztrációját. Mert többet sohasem tett. Amikor azonban Polónyi Géza — Vázsonyi Vilmos szavai szerint — vakmerő politikai zsarolással a Közmunkatanács elnöki székébe került, meg volt pecsételve a sorsa. Aligha hisszük, hogy ha más elnöke van a Közmunkatanácsnak, akkor ilyen sürgős feladatnak tartotta volna a népkormány a likvidálást. De az ellenforradalmár Polónyinak, Wekerle meghitt barátjának és notórius tanácsadójának biztositani egy bagolyvárat, ahol biztosan ülhet: nem, ezt nem lehetett. Fel kellett robbantani a bagolyvárat. De meg különben is Polónyi nagyon szeretett idegen területre kalandozni és nem egyszer kisérelte meg, hogy mint a polgármester főnöke, mint a főváros gyámja jelentkezzék. Hogy a Közmunkatanács nem korán, de mindenesetre gyorsan kimult, ebben igazán elévülhetetlen érdemei vannak Polónyi Gézának, akivel szemben semmi másért, de ezért az egyetlen egyért hálás köszönettel tartozik a főváros.

A demokrácia

jelszava nem érvényesül valami kitünően a szegény pesti utcákkal szemben. A tanács elhatározta ugyanis, hogy a forgalmasabb utcák kétségbeejtően elnyütt kövezetét, ha törik, ha szakad, rendbe hozza. Ha másképen nem megy, felszedik a kevésbé forgalmas utcák burkolatát. Egyszóval lesznek első, másod és ki tudja hányadrendü utcák. Direkt mulatság lesz ez az utca-házasitás, ahogyan az Angyal-utcát, vagy a Tüzoltó-utcát áthelyezik az Üllői-utra. Hja persze ez még mindig a háboru átka, nincs anyag, amivel a legsürgősebb szükségleteket ki lehetne elégiteni. Az utcák is eljutnak hát ezen a réven ahhoz az állásponthoz, amihez a pesti ember már régen eljutott, hogy kifordittatta a ruháját. Most az utcák ruházatát fordittatjuk ki. Csak egy kicsit demokráciaellenes, bár igen okszerü, hogy csak a főutcák járjanak köntösben, a mellékutcák mezteleneket is lehetnek, ott térdig lehet gázolni a sárban. Lám, mennyivel liberálisabbak voltak a katonai automobilok, amelyek egyformán minden utcát tönkretettek.

Az igazgató ur

nem volt hajlandó engedelmeskedni az uj idők szellemének, ő nem tud letenni arról, hogy mégis csak a legszebb tánc volt az, amelyet Kinizsi Pál járt két agyarában két szál törökkel. Ő nem tudja megérteni, hogy szeretni kell az embertársainkat, még ha tótul avagy éppen franciául beszélnek is. Az igazgató ur azonban szintén megfeledkezik arról, amit sokan szivesen felejtenek el, hogy a forradalom igazi munkája még csak most kezdődik és aki nem akar behódolni az uj idők szellemének, azt rövid uton, hogy — mást ne mondjunk — Eckarstauba küldik

Történelmi kincsek elhelyezése

A Nemzeti Muzeum terjeszkedése — Muzeum a Nemzeti Palotában — Természetrajzi osztály az Állatkertben

Fejérpataky László nyilatkozata

A Nemzeti Muzeumban régóta nem férnek már el az ország muzeális értékü kincsei. Az egyes osztályok zsufolva vannak, sőt bizonyos gyüjteményeket a muzeum igazgatósága kénytelen idegen épületekben elhelyezni. Értékes kincsek vannak összepréselve a helység hiánya miatt. Ez a helyzet már ma is tarthatatlan és még inkább tarthatatlan lesz a jövőben, amikor a Nemzeti Muzeum leltára lényegesen bővül. Bárhogyan dőlnek is el azok a tárgyalások, amelyeket a Bécsben lévő közös és udvari képtárak, muzeumok, gyüjtemények és levéltárak likvidálása ügyében inditottunk meg, bizonyos, hogy a Bécsben lévő mérhetetlen és felbecsülhetetlen értékü kincsekből valami, előreláthatólag jelentős mennyiség jut nekünk és gondoskodni kell arról, hogy ennek az anyagnak az elhelyezése nehézségekbe ne ütközzék.

Fejérpataky László dr.-nak, a Nemzeti Muzeum tudós igazgatójának megvan a terve ahhoz, hogy miként kel Budapesten a muzeum-kérdést elintézni. Az elhelyezésen kivül fontos az is, hogy a muzeumok a bennük felhalmozott kincsek tudományos értékén kivül is nyujtsanak valamit a laikus közönségnek, emellett azonban könnyen és élvezettel tanitsanak. Fejérpataky László terve olyan, hogy az megvalósulása esetén jelentős mértékben emeli Budapest esztétikáját és gyakorlatilag is megoldja azt a kérdést, hogy miként tegyük hozzáférhetővé és keresetté a muzeumokat.

A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Fejérpataky László dr. igazgatót, aki kérésünkre, Budapest fejlődésével annyira összeforrott kérdésről a következőket volt szives elmondani:

— A minisztertanácsnak van egy határozata arról, hogy a Nemzeti Palotát a muzeum céljaira engedi át. E határozat értelmében a kultuszminisztérium már ma is azon az állásponton van, hogy a Nemzeti Palota tényleg a muzeumé és csak a jelenlegi viszonyok miatt vált szükségessé az, hogy a volt királyi palotában különböző hivatalok ideiglenes elhelyezést nyerjenek. Mi jól tudjuk, hogy egyelőre ez az állapot nem változtatható meg, aminthogy tényleg szükség van rá, miszerint a Nemzeti Palotában a másutt el nem helyezhető miniszteriumi hivatalok dolgozzanak. Én nemrég felkerestem Garbai Sándort, az Országos Lakásügyi Tanács elnökét, akit azonban csupán arra kértem meg, hogy egy kisebb elzárható épületrészt bocsásson a muzeum rendelkezésére azért, hogy itt a minisztertanács értelmében a muzeum őrizetére bizott koronajavakat elhelyezzük.

— A Nemzeti Palota végleges muzeális rendeltetése az lesz, hogy itt helyezzük el a müvelődéstörténeti és kegyeleti tárgyak gyüjteményét. De egészen uj rendszer alapján. Külön gyüjtik majd össze azokat az emlékeket, amelyek egy-egy nagy magyar személyéhez füződnek. A Nemzeti Palotában lesz majd Kossuth-szoba, lesz Petőfi-szoba, Deák-szoba, lesz itt külön szobája Liszt Ferencnek, Jókai Mórnak, Vörösmarthy Mihálynak, jut épületrész a nagy fejedelemnek, Rákóczy Ferencnek, azután a Bocskayaknak, a Bethleneknek és rendszeresen kerülnek egymás mellé azok a tárgyak,

amelyek ma szétszórtan, különböző épületekben vannak. A tágas, nagy termekben interieurszerüen helyezzük el a különböző, egy embert, vagy egy korszakot jellemző kincseinket.

— Külön dolgozzuk fel az Árpád-kori emlékeket, Mátyás ragyogó korszakának értékeit, külön, a meghamisitatlan história alapján mutatjuk be azokat a kincseket, amelyek a nemzet szomoru elnyomatásának idejét illusztrálják. És mindezt szépen, ugy akarjuk megcsinálni, hogy maga az elrendezés teljes mértékben lekösse a laikus szemlélő figyelmét. Teszem azt fel, ha az egyik szobában kápolnát rendezünk be, akkor ebben a kápolnában egyházi tárgyakat teszünk.

— A müvelődéstörténeti és kegyeleti gyüjtemények egészen elfoglalják a Nemzeti Palotát, de ha a Nemzeti Muzeum mai régészeti osztálya, amelyből e gyüjtemények kikerültek, elköltözik a Nemzeti Muzeumból, a muzeum tehermentesitése még nem történt meg, mert nekünk az a célunk, hogy a Nemzeti Muzeum mai épületében ne legyen más, mint egy hatalmas és jól adminisztrált könyvtár. E cél elérése érdekében megfelelő helyen kell elhelyezni a természetrajzi gyüjteményt is.

— E kérdés megoldását illetőleg is megvannak már a terveink. A természetrajzi osztályt az Állatkertben szeretnők elhelyezni és pedig pavillonrendszer alapján. Hasonlóan a párisi megoldáshoz, ahol a Jardin des Plantesban szintén pavillonokban van elhelyezve az állat- és növénygyüjtemény. Igy a közönség is jobban és könnyebben tud hozzájutni a muzeumnak ehhez a részéhez, de ezzel a megoldással az eredeti célt is jobban és könnyebben érjük el.

— Ha ez a terv megvalósul, akkor a Nemzeti Muzeum épületében tényleg nem marad más, mint egy hatalmas és nagy könyvtár. Ebben a könyvtárban helyezzük azután el a muzeum hadi gyüjteményét is, amely főleg nyomtatványokból áll. Különböző röpiratokból, képekből, plakátokból, háborus szükségpénzekből és e gyüjtemény, amely felette gazdag, a háboru minden fázisát és minden területét kellőképpen illusztrálja. A háborus emlékek gyüjtése természetesen még mindig erősen folyamatban van.

— Mindezeken felül gondoskodni kell a Néprajzi Muzeum végleges elhelyezésének megoldásával. A néprajzi osztály ma a városligeti iparcsarnokban van, de ez az állapot tovább már nem tartható fel. Az osztály további fejlődése lehetetlenné van téve. Emellett nincs meg a lehetősége annak, hogy gazdag néprajzi tárunk megfelelően csoportositható legyen. Többféle megoldás került már szóba, én a magam részéről leghelyesebbnek tartanám azt, ha a néprajzi osztályt a régi kadett-iskola területén, a Zugliget-felé vezető uton helyezhetnök el. Itt módunkban állana pavillonokat épiteni és látványosságot teremteni a néprajzi muzeumból. Gondoskodnánk róla, hogy különböző látványosságokkal idevonzzuk a közönséget. Ennek megfelelően rendeznénk is be az egész gyüjteményt. E megoldás esetén a néprajzi muzeum egyik legszebb kirándulóhelye lenne a fővárosnak.

*

Beszélgetésünk végén elmondotta az igazgató ur azután azt is, hogy a minisztertanács felhatalmazása alapján a muzeum tisztviselői most lajstromozzák és most veszik leltárba a koronajavak közül azokat, amelyeknek muzeális értéke van. Nemcsak Budapesten, hanem Gödöllőn is folyik ez a munka. A leltározás főleg butorokra és képekre vonatkozik, Gödöllőn azonban igen kevés muzeális értékü tárgyat találtak. A korona és a koronázáshoz szükséges egyéb tárgyak ezidőszerint még nincsenek a muzeum birtokában, ezeket a Nemzeti Palota Krisztinavárosi oldalán őrzik, de valószinü, hogy a muzeum rendezése idején már a korona, az aranyalma, a jogar, a palást szintén már a muzeum kincseihez fognak tartozni.

A Nemzeti Muzeumtól függetlenül egy más muzeum kérdése is tanácskozás tárgyát képezi. A hadügyminiszterium külön hadimuzeumot akar létesiteni a különböző zsákmányolt tárgyakból és egyéb hadi vonatkozásu muzeális értékekből. Az előkészület munkálatait Gabányi alezredes végzi, aki egyelőre a muzeum anyagát az Országos Levéltár uj palotájában gyüjti össze. Ennek a muzeumnak a végleges elhelyezése nem tisztázódott.

Márciusban kezdődnek az iskolaépitések

Nyolc iskola 41 millió — Százötvenkoronás egységárak

A Fővárosi Hirlap legutóbbi számában hirt adott már róla, hogy a főváros néptanácsa sürgősen meg akarja kezdeni az épitési munkálatokat, hogy ezáltal mindenekfelett gátat vessen a munkanélküliségnek, amely a fiatal magyar népköztársaság egyik legveszedelmesebb ellenségeként kezd jelentkezni. Hiradásunk megjelenése óta behatóan foglalkozott egy albizottság munkája alapján az épitkezések megkezdésének kérdésével maga a néptanács is. Illetékes helyről nyert információi alapján a Fővárosi Hirlap a következőket jelentheti:

— A főváros néptanácsa mindenekelőtt elhatározta, hogy *a fővárosi épitkezések programmja kidolgoztassék.* Az épitkezések között a legelső csoportot *iskola-épitéseknek* kell kitenniök. A néptanács ezt a részt letárgyalta és két irányban döntött. Az egyik irány az épitőipar támogatása és a munkaalkalom megteremtése. A másik a magán-technikusság támogatása azzal, hogy alkalmat ad nekik a főváros tervezési munkák készitésére. Benne van ebben a célban az is, hogy a főváros lehetőleg a hadviselt és el nem helyezkedett polgárságot juttassa munkához. A háboru által megrenditett exisztenciákat rekonstruálni kell.

— Első csoportban — sürgős szükségről lévén szó — a néptanács annak az anyagnak épitkezésre való előkészitését határozta el, melynek a tervezési munkálatai már készen vannak. Ez nyolc nagy iskolát foglal magában. Ennek a nyolc nagy iskolának megépitésére a néptanács *negyvenegy milliót szavazott meg* annak hozzátevésével, hogy az épitkezéseknek a viszonyokhoz mérten a lehető leggyorsabban kell megkezdődniök.

— A nyolc közül is *három* legelső sorban megépitendő iskola: a *Simor*-utcai, amely már a háboru előtt tető alá került, a *Karpfenstein*-utcai, amely a háboru kiörésekor már a falazási munkáknál tartott és a *Váci*-uti iskola, amelyre már

PESTI ÉLET

Beirtam a naplómba, hogy diákok jártak nálam és egy furcsa irást mutattak nekem. A budapesti főigazgató rendelte el benne, hogy az összes középiskolák VII. és VIII. osztályaiban szüneteljen a tanitás január 29-én, Ady Endre temetésének napján. „A nemzet nagy költőjének" temetésén, a „nemzet nagy halottjának" végtisztességén, ott kell lennie az ifjuságnak, dacára annak, hogy egy esztendővel, de négy hónappal ennek előtte egy Ady-versnek elszavalása a kicsapatás terhe alatt lett volna tilos. Az indexre tett hazaáruló, vagy talán pornográf-költő egyszerre a nemzet nagy halottja lett. Szegény jó Ady Endre, amikor még a Trenk-féle „Kraszna-vize" és a Révész Béla „foitott bora" mellett mértük ezt az ocsmány, megalkudó pesti életet, tudom, érzem, esküszöm, Te mindezt előre láttad. Párisi szemmel nézted a pesti kanálist, amely szenyével, ocsmányságával megölt volna Téged, aki nem voltál soha a szürkék hegedőse. Nekibusult éjszakákon, a pesti bün szörnyü hullámzásában, tiszta, szent oázis maradt a Te poézisod, amely ezrek és ezrek lelkét gyurta forradalmi lélekké. Féltek Tőled és Te büszke voltál a magad üzött-vadságára. Sások, nádasok között tanyáztál és a rádtámadó farkast a másik farkassal verted agyon. A pesti kicsi korcsmák: ezek voltak a Te világod: innen dirigáltad az el nem veszett lelkeket, innen csináltad a forradalmat, innen nemesitetted a szíveket, amelyek kitartók és hüek voltak Te melletted. A dicsőség sugarait nem birtad, elköltöztél elölük a testi elmulásba. A Te életed baráti levelek, baráti kézszoritások, baráti koccintások és baráti könnyek voltak.

Páris adta nekünk, de ő csak a „hepe-hupás vén Szilágyot" szerette, mert tudta, hogy

Sósabbak itt a könnyek
S a fájdalmak is mások,
Ezerszer Messiások
A magyar Messiások.

Magyar Messiás volt ő is. Hiszen ő hirdette nekünk mélységes hittel:

Másképen lesz holnap, másképen lesz végre,
Uj arcok, uj szemek kacagnak az égre.

Uj szelek nyögetik az ős magyar fákat,
Várjuk már, várjuk az uj magyar csodákat.

Vagy bolondok vagyunk, s elveszünk egy szálig,
Vagy ez a mi hitünk valóságra válik.

Valóságra vált az ő hite, a mi hitünk. Milliókra szaporodott az ő hivőinek végtelen serege. És ő elment szeliden, de felvillanó beteg szemmel. Megvalósult minden, amit álmodott: és itthagyott bennünket:

Nézem a tépett venyigéket,
Hajtogatom részeg korsómat
S lassan, gőggel magasra lépek.

A csucson talán majd megállok.
Földhöz vágom a boros korsót
S vidám jóéjszakát kivánok.

*

Valami komolyan nagyszerü dologgal lett gazdagabb Budapest. A csepeli szikratávirót, amelyet a háboru alatt csak a katonaság használt, a kormány közcélokra kommunizálta. A Magyar Távirati Iroda, amely ma már teljesen állami szerv, közvetlen Amerikából kaphatja a legfrissebb és legérdekesebb hireket és ha Kovács Jánosnak, mint magán személynek, kedve tellik szikratáviratban érintkezni külföldi rokonaival, itt az alkalom, megteheti. Aki tudja, hogy a köztársaság első hónapjaiban hogy elzártak bennünket a külföldtől, cseh, román és szerb szomszédaink milyen irgalmatlan szájkosárral látták el bennünket, aki tudja, milyen reszkető szivvel vártuk az első külföldit, lett légyen az egy párisi hordár; az tudja csak megbecsülni, mit jelent ma a mi számunkra a radiotelegramm. Nagy, szörnyü nagy, fájdalmas elhagyatottságunkban a reménység szikrái azok, amelyek a radio-állomáson kirobbannak és a kedves, népszerü Veress Mihály telefon- és távirókormánybiztos példátlan érdemeket szerzett magának. Ideje is volt, mert sokat irtak már a rovására. Annyi hadimilliomosnak rekvirálta el a telefonját, hogy csak ugy nyüzsögtek az ellenségei. Csak még egy csomó szinésznőt kell kibékitenie, mert a szinésznők céhét alaposan magára haragitotta. Senkivel sem volt olyan kegyetlen, mint velük szemben. Meglehet azonbar az a vigasztalása, hogy mindenki elismeri: aki kormánybiztos létére még a szinésznőkkel szemben is kegyetlen tud lenni, az mindenesetre igazságos ember.

*

A pesti utcának uj nevezetessége van. Egy eleven, kedves, franciásan ötletes ujság Az Uj Szó. Fél órára mulattatni az olvasót: ez a célja mindössze. És pikáns riportjai, a kedves Dezső-rajzok és száz groteszk ötlet révén sikerül is ez neki. A szerkesztők egész vezérkara irányitja az ujságot: dr. Nádas József, dr. Kósa Miklós és Nádor Jenő mellett ujra feltünt Hacsak Géza neve, aki brilliáns riporter, de egyben zseniális szerkesztő is. Hacsaknak ezuttal egy mindent felülmuló groteszk ötlete volt. Kijelentette, hogy a cimekben minden szó nagybetüvel kezdődik. Az olvasónak valósággal rébuszok ezek a cimek. Igy irják:

Wilson Február Tizen Ötödikéig Alá Akarja Irni A Béke Szerződést.

Kitörik rajt az ember szeme. De Hacsak ezt mondta:

— Ha az olvasó nehezen tudja elolvasni a cimet, annál jobban érdeklődik aziránt, hogy mi van a cikkben.

A szerkesztőség mindent elkövetett, hogy frontot csináljon a nagybetük ellen. Hacsak azonban inkább adott mindenkinek fizetésemelést, de a nagybetükről nem mondott le. Egyszer azután a nyomdai személyzet mégis megtörte a jeget. Egy cim igy jelent meg:

a háboru előtt ki volt irva az árlejtés, de azt a kormány tiltó rendelete alapján visszavonták. Ezekre az iskolákra vonatkozólag a tanács elrendelte *az árlejtés kiirását február 20-iki beadási határidővel.* A beérkezett árlejtési anyagot az ügyosztálynak olyan gyorsan kell feldolgoznia, hogy *március elsejére* nyélbe lehessen ütni a megrendeléseket és azonnal megkezdhető legyen a munka, az anyagszállitás, a helyimunka és igy lehetségessé váljék már márciusban igen nagyszámu munkás foglalkoztatása.

— A másik csoportban öt iskola foglaltatik: az V. ker. *Szalay*-utcai, a VII. ker. Szövetség-utcai, a VIII. ker. Práter-utcai, a IX. ker. Elnök-utcai, a X. ker. Kerepesi-uti iskola. Ezeknél a pályázatot egy hónappal később kell kiirni, ugy, hogy *a munka április elsejével kezdődhetnék meg.* Gondolt a tanács arra is, hogy az épitkezés mindenekelőtt olyan objektumokra induljon meg, amelyeknek helye szabad, vagyis üres telkeken, ahol a mai lakáshiányban senkit sem kell lakásától házlebontás által megfosztani.

— *Épitési anyag* természetesen korlátozott mértékben áll rendelkezésre, sőt sokféle anyag egyáltalán nincs. Ezen a bajon ugy vélt segiteni a tanács, hogy megállapitotta: *az ajánlatok nem csak az előirásos anyagra vonatkozhatnak,* de minden más eltérő anyagra és szerkezetre is, amelyek konstruktiv és higienikus szempontokból kielégitők. Ezek a legtöbb esetben éppoly szilárdak és jók, mint az eredetiek. Igy például óriási segitsége az épitkezésnek a beton, amely helyettesiti a téglafalat és Budapesten a Dunából korlátlan mennyiségben lehet betonkavicsot kikaparni. A betonpillérek közötti falrészek megkonstruálására viszont nagyszerü a salakbeton, amiből szintén óriási mennyiség áll Budapesten rendelkezésre, mert a pesti gyárak tele vannak salakkal, mert ezt a rendkivüli fuvarárak és fuvarhiány miatt a háboru alatt nem tudták kihordatni. De igy egész sora van az anyagoknak amelyeket épitkezési célokra kitünően fel lehet használni.

— Ami *az épitkezések költségeinek* kérdését illeti, emlitettük már, hogy a tanács a nyolc iskola épitési költségeire negyvenegymilliót szavazott meg. Az árakat olyan alapon számitottuk ki, hogy *az egységárat köbméterenkint százötven koronára tettük.* Ennek a megállapitásnak realitását mutatja, hogy a most épülő állami lakásoknál az egységár 160 korona. Ezek az állami épitkezések azonban a legkedvezőtlenebb időben, téli, rövid, esős napokon kezdődtek, a munkásság kellő elhelyezkedése hijján. De egyébként is az uj állami házak emeletei fele olyan magasak lesznek, mint az iskoláké, a szobák kisebbek és sok-sok felszerelési tárgyra van szükség, több az ajtó és az ablak, ezek kisebb pavillonok, egy-két emeletes házak. Ezzel szemben az iskolák épitése a legszebb tavaszi időben kezdődik meg, a hosszu napok, a magas emeletek, a nagy termek, a kevés installáció, a 3—4 emeletnyi magasság mind azt mutatja, hogy a város 150 koronás egységára magasabb, az állami 160 koronásnál. Azt kell tehát mondani, hogy az előirányzott összeg a legpesszimisztikusabb számitás szerint is elegendő lesz.

Windischgrätz Levele a Vádtanács Előtt.

Az „a" betü kis a-val. A csapás rettentő volt. Hacsak azonban kijelentette; jó, belenyugszom a kis a-ba. Másnap azonban az És is kis és volt. Hacsak ezt is türte. Harmadnap azonban egy cim igy festett:

A Rokkantak Nem Tartsák meg Gyülésüket.

Amikor ezt meglátta Hacsak, sebzett vadként bördült fel:

— Kis mö, az nem lehet. El vagyok veszve. Meghalt a kisbetü. Kibirtam a kis a-t, a kis és-t, a kis mö azonban katasztrófa.

És megérjük még, hogy Az Uj Szó egyszerüen azt fogja irni:

Megkötötték a békét.

*

Az Uj Szó esetét már csak azért is érdemes elmondani, hogy az egyetemi tanároknak bebizonyitsuk, hogy nincs igazuk. A forradalom igenis megengedi, hogy ha tetszik, az ember a szó kellőközepén is nagybetüt használjon és az egyetemre a kultuszminiszter igazi tudósokat is kinevezzen. Az egyetem mumiái azonban lázadoznak, ellenforradalmi tüzek égnek kihült szivükben. Jászi, Vámbéry, Rónai Zoltán neve vörösposztó a szemükben, mert az ő bevonulásukkal az egyetemen kimegy a divatból a tudományos körömpiszkálás. Az egyetemnek tényleg van autonomiája, de arra nincs önkormányzata, hogy a forradalmi szellem előtt bezárhassa a kapuit. Sokkal erősebb kapukat nyitott meg a forradalom: kinyiltak vörös lobogója előtt a kaszárnyák tölgyfakapui. És sokkal csalafintább észen járt tul, mint Csarada Jánosék, Angyal Pálék. A forradalom leteperte a legravaszabb koponyát, Polónyi Gézát is. Hiába bizonyitgatta az öreg, hogy a népkormánynak pont öt néptörvényt van joga hozni: a kormány mégis pont a hetedik néptörvényben törölte el a Közmunkatanácsot. Nem is kétséges: az egyetem urai is igy fognak járni. Mert ne felejtsék el, október 31-ikén kitört a forradalom és még mindig nem ért véget.

Bódy polgármester

nyilatkozik a Fővárosi Hirlapnak

az uj néptörvényről, a Margitsziget jövőjéről és a főváros pénzügyi helyzetéről

A héten megjelent az 1919. évi VII. néptörvény, amely a városházának mindaddig házirendje lesz, amig az uj közgyülés egybe nem ül és amelynek megalkotásában *Bódy* polgármesternek is tevékeny része volt. A *Fővárosi Hirlap* munkatársa érdeklődött *Bódy* Tivadar dr. polgármesternél az eljövendő eseményekről, amelyekről a polgármester alább bővebben nyilatkozik. A polgármesterrel való beszélgetésnek legérdekesebb pontja az, amely a *Margitsziget jövőjére vonatkozik.* Ez volt az az ütőkártya, amelyet *Polónyi* Géza, a *Közmunkatanács* volt elnöke, a Közmunkatanács megszüntetése ellen a legnagyobb elkeseredéssel játszott ki. Elkeseredetten bizonyitotta, hogy ha mindenkép meg is lehet szüntetni a Közmunkatanácsot, annak mégis fenn kell maradnia, mert a Margitsziget elsülyedne Polónyi nélkül. Ma már egy bölcs néptörvény van a kezünkben, amely — ha ugy tetszik — forradalmi uton tette el láb alól Polónyi Gézát és a Közmunkatanácsot. *Polónyi* azonban utolsó felhevülésében szenzációs leleplezéseket közölt arról a szerződésről, amelyet *Lukács* László miniszterelnök kötött az Általános Forgalmi Részvénytársasággal. Kimutatta, hogy a fővárosnak, ha birtokába veszi a Közmunkatanács vagyonát és benne a Margitszigetet is, akkor a világszép szigetre évenkint hatalmas összeget fog ráfizetni. *Bódy* polgármester szemmel láthatóan nem ijedt meg *Polónyi* aggodalmaitól és nyilatkozatából nemcsak az tünik ki, hogy ha forradalmi tövénynyel meg lehetett szüntetni a Közmunkatanácsot, akkor forradalmi módon végezni lehet a panama jegyében született botrányszerződéssel; de egyben az is világos, hogy a polgármesternek nagy tervei vannak a Margitszigettel.

A minden vonatkozásban érdekes beszélgetés itt következik:

Revideálják a Lukács-féle szerződést.

— Polónyi Géza — kérdeztük — rémképeket fest arról, hogy a fővárosnak, amely ma már birtokosa a Margitszigetnek, milyen összegeket kell ráfizetni a szigetre a Lukács László-féle szerződés értelmében?

— Nem látom be, — felelt a polgármester — hogy miért kellene nekünk a Margitszigetre ráfizetnünk? A Közmunkatanács megszünése tulajdonképen nem jelent komolyabb változást. Hiszen miből élt a Közmunkatanács? Abból a pénzből, amit a főváros elől elvont. Ők szedték be helyettünk az utadót, a fővárosi pénzalap is fiktiv valami, a Közmunkatanácsnak tulajdonképen csak telkei vannak. Első sorban *a Margitsziget, amelynek a bérlőtársasággal való szerződését mindenesetre revizió alá fogjuk venni.* A hatvan éves szerződést és ennek a szerződésnek feltételeit *a főváros nem akceptálhatja.* Mindenesetre meg fogjuk kisérelni, hogy ebben a kérdésben a bérlőtársasággal *barátságos megegyezésre jussunk.* De ha ez nem is sikerülne akkor sem ijedünk meg, mert a *Margitszigetinél jelentősebb szerződéseket is felbontottak már.*

Nyaralótelep a szigeten.

— Polónyi azt mondja, hogy a szigetre ráfizetett a Közmunkatanács?

— Hogy a Közmunkatanácsnál mi történt, azt nem tudom, de *kizártnak kell tartani, hogy a Margitszigetre ráfizessünk,* hiszen a sziget fentartása a szerződés értelmében a bérlő-társaság kötelessége. Ha ennek a kötelességének nem tenne eleget, *meg lennének a módjaink és az eszközeink, amelyekkel szerződéses kötelességének teljesitésére szoritanánk.*

— Ismétlem azonban, *revizió alá fogjuk venni a szerződést* és ha ez megtörtént, reméljük, *a főváros maga veheti kezébe a szigetet.* Ebben az esetben azután nem baj az sem, ha egyelőre ráfizetünk. Elég pénzünkbe kerül a Városliget is, a fontos azonban az, hogy a népnek szórakozó- és üdülőhelyet biztositsunk. Végeredményben pedig az a szándékunk, hogy *a szigeten nyaralótelepet létesitsünk,* villákat épitsünk és igy a telkek jövedelme mindenesetre *bőségesen biztositani fogja azokat a költségeket, amelyekre a sziget fentartása céljából szükségünk lesz.*

Hol lesz a növénykert?

— A sziget egy része, harminchatezer négyszögöl az Országos Növénykert céljait lesz hivatva szolgálni és mint ilyen a kultuszkormány birtoka. Mi az álláspontja a polgármesternek a növénykert kérdésében, amelyet a Lukács-kormány szintén bérbeadott az Általános Forgalmi Részvénytá.r.s,a,s,á,g-nak?

— A sziget egy részét az 1908. évi XLVIII. t.-c. tényleg a növénykert céljaira jelöli ki. Ebben a tekintetben azonban szintén nincsenek aggodalmaink. Mindenesetre *érintkezésbe fogunk lépni a kultuszkormánnyal* és nem tartom kétségesnek, hogy *a megegyezés ebben a kérdésben létre is jöhet.* Nem tudom belátni ugyanis, hogy a növénykert miért ne maradhatna meg a mai helyén és bármennyire elismerem és tisztelem is a célt, azt hiszem *sokkal sürgősebb tennivalóink is vannak, mint növénykertet létesiteni* akkor, amikor meg van a régi. De még ha sürgős volna is a növénykert létesitése, akkor is el tudom képzelni, hogy ez *ne a Margitszigeten legyen.* Van olyan terv, amely szerint *a növénykert Budára kerülne* és amit még jobbnak találnék, *el lehet helyezni azt a Vérmezőn is,* amelyet ma majd talán sokkal könnyebben visszakapunk a katonaságtól, mint a multban, mikor a katonai kincstár hallani sem akart a kivánságunkról.

A néptörvény végrehajtása.

— Az 1909. évi VII. néptörvény értelmében a fővárosi néptanácsba a belügyminiszter huszonnégy tagot küld ki a főváros választói joggal felruházott lakosai közül. Vajjon a főváros tanácsában ma helyetfoglaló delegátusok mandátuma érvényben marad-e, vagy azokat is ujra kell kinevezni?

— Abban a tekintetben még nincsen döntés, hogy kik lesznek az uj néptanács tagjai, amint hogy általánosságban a néptörvényhez a magyarázatot csak majd a mielőbb megjelenő *végrehajtási utasitás fogja megadni.* Azoknak az uraknak, akik eddig a tanácsban helyet foglaltak, a néptörvény megjelenése után lejárt a mandátumuk és a belügyminiszternek ujból ki kell őket küldenie. A személyi kérdésekre vonatkozólag természetesen nincsenek információim.

— A néptörvény szerencsés alkotás és igen fontos intézkedése az, hogy az apró-cseprő ügyekkel nem kell magának a néptanácsnak bibelődnie, hanem az ilyesmiket majd egyszerü tanácsülésen kell elintézni. Egyébként *most dolgozom a néptanács ügyrendjén,* mert a néptörvény értelmében a néptanács maga fogja

meghatározni, mely ügyek tartoznak a néptanács és melyek a fővárosi tanács hatáskörébe. Mihelyt a miniszter a néptanács tagjait kiküldi, az lesz az első teendő, hogy ezt az általam kidolgozott ügyrendet letárgyalja.

— A néptörvény igen fontos intézkedésének tartom azt is, hogy a néptanács a szükséghez képest intézkedhetik a házi bizottságok és szakbizottságok kiküldése dolgában és ezekbe a bizottságokba bárkit ki lehet küldeni, akinek községi választójoga van, tekintet nélkül arra, hogy tagja-e a néptanácsnak vagy sem. E tekintetben mi már a néptörvény megalkotása előtt precedenst alkottunk, amikor a járványbizottságba a legkiválóbb szakférfiakat hivtuk meg. Így fog ez történni a többi szakbizottság megszervezésénél is és biztos a reményünk, hogy ezen a réven a bizottsági tárgyalások nivójában kiváló emelkedést tudunk produkálni, egyben pedig a munka eredménye is jelentősebb lesz.

— Mi igaz azokból a hirekből, hogy a községi választásokat február hó folyamán meg fogják tartani.

— Sajnos, nem látom ugy a helyzetet, hogy ez lehetséges lenne. Szerintem még hosszu idő kell ahhoz, hogy a községi választásokat meg lehessen ejteni.

A főváros anyagi helyzete.

— A főváros anyagi helyzetének megjavitására, a főváros háztartási mérlegének helyreállitására vonatkozólag történtek-e az utolsó időben elhatározó lépések?

— Elhatározó lépések nem történtek. Én a tanácsban nyiltan és őszintén ismertettem a helyzetet. Az kétségtelen, hogy a kiadási tételeket redukálni nem lehet, az, ami tehernek mutatkozik, változatlan marad. Nincs más mód, mint hogy *a bevételeket kell a szükséges mértékben fokozni.* Hogy ez miképpen fog történni, az már a néptanács dolga. A tanácsba delegált külső tagok a maguk külön értekezletén fognak dönteni afölött, hogy milyen bevételi forrásokat kivánnak ebből a célból jobban kihasználni. Természetesen ez már az ujonnan megalkotandó néptanács dolga lesz, mert a mai delegátusok mandátuma — mint emlitettem — a néptörvény megjelenésével megszünt.

— A főváros háborus kiadásainak a kormány által való visszafizetése tekintetében döntött-e már a kormány?

— Ezideig nem. A tárgyalások folyamatban vannak. A számvevőség éppen most dolgozik a pontos kimutatásokon és ezeket a napokban fogom személyesen bemutatni a pénzügyminiszternek.

Csak röviden!

Bokányi kontra Becsey

Amikor a forradalom után a külső tagok bevonultak a tanácsba, bizony egyik-másik régi tanácsnok jóizüeket bóbiskolt, mert — mi türés-tagadás benne — az urak egy kicsit sokat beszéltek. Persze ők egész életükön át hallgattak, soha sem folyhattak be a város dolgaiba, egyszerre ki akarták adni, ami felgyülemlett a begyükben. No nem is volt ez olyan szerencsétlenség, annál inkább nem, mert a betegség nem volt hosszulejáratu. Ma már a külső tanácstagok is kellő önfegyelemmel dolgoznak és ők is kiadták a jelszót: csak röviden.

Az utolsó tanácsülésen mégis apróbb összecsapás keletkezett egy hosszabb felszólalás körül. Az áldozat Becsey Antal volt, aki belebonyolódott a tanügyi kérdések útvesztőjébe. Nem lehet tagadni, hogy a beszéde egy kicsit hosszura nyult, amivel szemben viszont áll az, hogy érdekes, okos, becses dolgokat mondott. Ezt elismerték azok a szocialisták is, akik némi türelmetlenséggel hallgatták a beszédet. Polgárember még ritkán mondott annyira progresszív tanügyi beszédet, amely azonban széles alapjaival, terjedelmével bátran bevált volna programmbeszédnek is.

Amikor azonban a feltétlenül érdekes angol és német példáknál tartott, egyszerre elfogyott Bokányi Dezső türelme, aki, ha kell, maga is hatalmas távbeszédeket tud kivágni, és kissé hevesen vágta oda:

— Pártprogramm akar ez lenni, mert ha az, akkor én is tudok ötórás beszédet mondani.

Szegény Becsey, aki mindössze félórája beszélt, ugyan indignálódott ezen a megjegyzésen és hamarosan segitségére is siettek Lukács és Forbáth „népbiztosok", ahogy őket Polónyi Géza elkeresztelte. Még idegesebb lett azonban Glücklich Vilma, aki élesen kiáltotta oda Bokányinak:

— A gyermek nevelése elég fontos ahhoz, hogy türelemmel végighallgassuk a szónokot.

A szocialista tanácstagok nem siettek Bokányi védelmére és igy Bokányinak magának kellett megvédeni az álláspontját:

— Szivesen végighallgatom a tanügyi fejtegetéseket, de mellékkérdéssel kapcsolatosan nem lehet pártprogrammot adni.

A tanácsülés tovább nyüzsgött, mint egy hangyaboly, senki sem adott igazat Bokányinak és Becsey maga elkeseredetten tört ki:

— Én abba is hagyhatom. Nem tudtam, hogy az urakat nem érdeklik az ilyen fontos kérdések.

Szerencsére ott volt az elnöki székben a városháza legnagyobb diplomatája, Déri Ferenc dr. alpolgármester, aki salamoni itélettel tett igazságot. Jobbra egy bók, balra egy magyarázat és a kérdés meg volt oldva.

— A nagyon érdekes fejtegetést készséggel meghallgatjuk, de annyi a dolgunk, hogy a tanügyi kérdések megbeszélésére legjobb lenne egy külön tanácsülést szentelni.

Ez hatott. Bokányi is megnyugodott, Becsey pedig sietve befejezte értékes beszédét, mintha tüzes betükkel lett volna felirva vele szemben a falra:

Csak röviden!

Megszünt az idegen-özönlés

Magánlakások felülvizsgálása — Székely Vladimir rendőrtanácsos nyilatkozata

Budapest megtisztitása az alkalmatlan elemektől — mint már jelentettük — megkezdődött és a lehető legjobb uton van. A Miatyánk-utcai uj hivatalban mozgalmasan dolgoznak a hivatalnokok és a rendszeres munkának nem maradhat el az eredménye. Egyelőre csak a szállók és a penziók ügyeit intézték el és csak most fog a sor a magánháztartásokra kerülni. Ez a kérdés már jobban érdekli a főváros lakosságát és ezért Székely Vladimir főtanácsoshoz, az uj hivatal vezetőjéhez fordultunk, aki a következő felvilágositást adta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— *Tizenötödikén kezdjük meg a magánlakások ellenőrzését.* Ez lesz a megoldandó feladat nagyobb és nehezebb része. Eddig már megtisztitottuk a szállodákat és a penziókat, sőt *a hivatal felállitása már elriasztó hatást mutat.* Bevezettük ugyanis a kötelező tartózkodási engedély kiadását, amelyért mindenkinek *személyesen* kell megjelenni. A szállók az átutazók számára csak három napig adhatnak menedéket. Azt hittük, hogy naponta néhány százan fognak tartózkodási engedélyt kunyorálni. Örömmel jelenthetem ki, hogy csalódtunk. Akinek nincs elhalaszthatatlan dolga, *egyáltalán nem utazik Budapestre,* sokan pedig sietnek három nap alatt ügyeiket lebonyolitani. *A fővárosba özönlés megszünt,* naponta csak néhányan kérnek tartózkodási engedélyt és igy mindenkinek az esetét külön-külön alaposan megvizsgálhatjuk. Panaszok érkeztek be hozzánk, hogy a *magánlakásokban huzódnak meg a szállók kiutasitott lakói.* Ez a visszaélés még most lehetséges, de február 15-ike után teljesen megszünik. Ha a lakásigényeket átvizsgáltuk, *minden egyes visszaélést külön fogunk megvizsgálni, szigoruan elbirálni és a büntetések nagyon szigoruak lesznek.* Ezen a téren a fokozatosság elvét fogjuk megvalósitani. *Mindenekelőtt a lakót és a lakás kiadóját büntetjük, de a házmestert és a háziurat is felelősségre fogjuk vonni.*

— A kutató-bizottságok már megkezdték működésüket? — kérdeztük.

— Igen, de egyelőre csak a szállókat bujják. Minden szálló teljes névsorát összeállitották és a *megjegyzés* rovatban a tudnivalókat feljegyezték. A név mellé minden esetben odairták kutatásaik eredményét. A tisztviselő teljes képet kap még mielőtt beszélt volna a lakóval. Ime a megjegyzések: *Főleg árdrágitásból él, csak szórakozásból van a fővárosban; vidéken jó lakása van; szüleinek kényelmes lakása van* stb. Hiába próbál hamis adatokat bemondani a fél a hivatalnak, *a hivatal már kellőkép informálva van.* Igy lesz a magánlakásoknál is. *A detektivek titokban minden adatot összeszednek.*

— Milyen sorrendben történik az átkutatás?

— Nagyon vigyázunk arra, hogy *senkinek se sértsük meg az érzékenységét.* Igy nem veszünk ki egy kerületet sem. Nem fogunk sem a Lipótvárosra ráfeküdni, sem a Dob-utcát nem füstöljük ki. Sorra veszünk mindent. *Egy hónapra előre fogjuk megállapitani a programmot.* Egy utcát, illetve egy tömböt fogunk venni a Lipótvárosból, egy részt pedig a szegényebb városrészből. *A teljes demokrácia fog uralkodni ebben a kérdésben.* Nekünk a liszthivatallal együtt kell müködni, mert hiszen a lakhatási engedély megtagadásával elvonjuk az élelmiszerjegyeket is. Ezért *figyelembe vesszük a liszthivatalok körzetét és velük együtt fogunk müködni.*

— Eddig már sok lakás szabadult fel?

— A szállókban a megkönnyebbülés már érezhető. Néhány száz embert már eltávolitottunk, de a tulajdonképpeni nagy massza a magánlakások átvizsgálása után fog távozni. A szállók helyzete még kedvezőbb lesz, mert sokan csak azért laknak szállóban, mert lakást nem tudnak kapni. Ha a lakások felszabadulnak, a szállók lakói elhelyezkedhetnek a magánlakásokban és az átutazók mindig fognak a hotelekben helyet kapni. Erősen dolgozunk, hogy a normális, illetve a lehető legjobb viszonyok rövidesen visszatérjenek.

Ennyit mondott a főtanácsos és hangsulyozta, hogy a hivatal senki ellen sem irányul. A méltányossági szempontokat mindig figyelembe veszik és csak azokat távolitjuk el, akik igazán nem tudják még maguk sem elfogadhatóan megindokolni, hogy miért is vannak Budapesten.

Polónyi corpus separatuma

A Margitsziget jövője és a bérletszerződés

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában részletesen ismertettük *Polónyi* Gézának a Közmunkatanács és a saját elnöksége érdekében irt életmentési memorandumát, amelyben Polónyi a főváros elleni piszkolódásain kivül sulyos nyilatkozatokat tett a Margitszigeti bérleti szerződésről is. Az illusztris szerző kifejtette azt is, hogy a fővárosnak, mint községnek a Margitszigethez semmi köze nincs és a Közmunkatanács megszünése esetében e szigetet, mint *corpus separatumot* külön kell választani, már csak azért is, mert kezelése sulyos veszteséggel és nagymérvü ráfizetéssel jár. A szigetre majd ő fog vigyázni . . . Azóta Polónyi ur jótanácsait már elintézte a kormány, megjelent a Közmunkatanács feloszlatásáról szóló néptörvény, amelynek rendelkezései a Margitszigetet átutalták a főváros hatáskörébe.

Éppen ezért felkértük *Kallós* Istvánt, a Margitsziget Gyógyfürdő Részvénytársaság igazgatóját, hogy Polónyi memorandumának a Margitszigetre vonatkozó részéről nyilatkozzék. Kallós igazgató a következőket mondta:

— A Margitszigeti bérlő-társaságnak a játékbankhoz semmi köze nincsen. A régi játékbanktervek csufos és megérdemelt bukása után uj kezekbe kerültek a társaság részvényei, a főérdekeltség a Pesti Magyar Kereskedelmi banké, s az uj részvénytársaság — amelynek csupán a cime régi — kimondottan azzal a céllal váltotta meg a részvényeket, hogy játékbankprogrammok helyett szolid és a közönség széles rétegeit szolgáló vállalkozásokkal, szállodák, szanatóriumok, strandfürdő, szinház, elsősorban pedig megfelelő közlekedés létesitésével épitse ki a Margitszigetet. Ha tehát a memorandum minden aktualitás nélkül most ismét a játékbankkal hozakodott elő, annak csak az lehetett a célja, hogy a kormány tagjait, általában mindazokat, akik természetszerüen nincse-

nek informálva a Margitsziget ügyeiről, a bérleti szerződés ellen hangolja.

— Ezt a célt szolgálják a memorandum egyéb tendenciózus adatai is, melyek közt az a leghangosabb, hogy a Közmunkatanács hatvan év alatt 50 milliót fizetett volna rá a Margitszigeti bérletre! Ezzel szemben a dolog ugy áll, hogy a fővárosi pénzalap évente 210,000 koronát törleszt a sziget vételárára, ellenben 225,000 korona évi bért kap a bérlőtársaságtól. Ráfizetés tehát nincsen. Annak, hogy a memorandum 21 millió koronára értékeli teljesen önkényesen a szigetet, s hogy rögtön jóváirja magának a 21 millió évi 5 százalékát, gyakorlatilag semmi alapja nincsen, először, mert amint maga a memorandum is mondja, a Margitsziget a törvény rendelkezései értelmében soha el nem adható, forgalmi értéke tehát teljesen közömbös, ettől azonban eltekintve a Közmunkatanács soha érte 21 millió koronát — még a felét se — nem fizetett.

— A bérleti szerződés bérszolgáltatásának az évi bérfizetés azonban csak egyik, még pedig a kisebbik része. A bérlőtársaság az eredeti szerződés szerint 10 millió korona beruházásra van kötelezve, amely beruházás minden ellenszolgáltatás nélkül a bérbeadó tulajdonává válik, ugy, hogy a bérlőtársaság saját épitkezéseinek is tulajdonképpen csak kezelője marad.

— Amikor pedig a Kereskedelmi Bank a bérlőtársaság főérdekeltségét megszerezte, akkor a változott háborus viszonyokra való tekintettel a társaság felajánlotta, miszerint hajlandó lesz az eredeti szerződéses kötelezettségeket is tulhaladó áldozatokat hozni, ennek ellenében csupán azt kérte, hogy a Közmunkatanács teljesitse azokat a kötelezettségeket, amelyek, mint a sziget tulajdonosát terhelik; fejezze be a sziget feltöltési munkáit, amelyek évek óta még mindig befejezésre várnak, s amelyeket soha oly olcsón, mint a háboru alatt lehetett volna, megcsináltatni már nem lehet (hadifoglyok ugyanis már nincsenek), általában, hogy végrehajthassa azokat a munkákat, amelyek elkészülte előtt semmiféle épitkezéshez nem lehet fogni a szigeten. Ha ezek a munkák egyszer — remélhetőleg most már nemsokára — elkészülnek, akkor a bérlőtársaság is hozzáfoghat beruházásaihoz és a Margitszigeti közvagyon számos milliókkal gyarapodhat. Az évi bérfizetéseken és az óriási beruházásokon felül a bérleti szerződés a társaság évi jövedelméből számottevő részesedést és tartalékokat is biztosit a bérbeadónak, ugy, hogy végeredményben a bérlet sok milliós vagyonszaporulatot jelent a Margitszigetnek, amelynek kezelése ugy a régi főhercegi, mint a Közmunkatanácsi rezsimben sulyos ráfizetéssel járt, s amelynek feltőltési munkáira a kormány éppen ezért csakis azzal a feltétellel adott pénzt, ha tőkeerős vállalkozó kezelésébe adják ki a szigetet. Ime a Margitszigeti bérszerződés rövid lényege; nyugodt lelkiismerettel kivánok a kormánynak sok ilyen fürdő-szerződést, mert ez minden kockázat nélkül jelentékeny vagyongyarapodáshoz juttatja a tulajdonost és biztositja a bérletek fellendítését. Ilyen utakon kellene keresni a sokat hajtogatott magyar fürdőpolitika problémáinak megoldását is, amihez az elkövetkezendő időkben Magyarországnak fontos gazdasági és kulturális érdekei füződnek. Végül ami azt a megjegyzést illeti, hogy a bérlőtársaság nem terjesztette be a szigetre vonatkozó beruházási terveket, erre annyit közölhetek, hogy a beruházási terveket a bérlőtársaság már több, mint két éve beterjesztette, választ azonban még a mai napig sem kapott. Bizonyára a háborus viszonyok tették lehetetlenné ennek elintézését, talán ezek a viszonyok magyarázzák azt is, hogy a Közmunkatanács még a Margitsziget végleges elrendezési tervét, utbeosztását sem készitette el, de most már reméljük, uj idők és a komoly munka lehetőségei következnek el a Margitszigetet számára is, amely eddig oly sokat szenvedett azoktól a barátaitól, akik szeretik.

A nyilatkozat mindenesetre másképpen mutatja a Margitszigeti kérdés lényegét, mint Polónyi memoranduma. Mi csak megismételhetjük, amit legutóbb mondtunk: a Margitsziget kiépitésének ügye sulyos milliókat jelent, amelyeket sem eljátszani, sem elveszteni a közszámlájára nem szabad.

Angol lobogó

a budapesti kikötőben

Az angol őrnaszád bravuros utja Salonikiből Budapestig

Hajózási szakértők véleménye

Az elmult héten egy karcsu angol hadihajó kötött ki a főváros legelőkelőbb hotelje, a Dunapalota előtt. A napilapok, nyilván a mostani helyszüke miatt, erről az eseményről csak nehány sorban emlékeztek meg. Hogy az esemény nagyobb figyelmet érdemel, azt a Duna partján összeverődő emberek ezrei igazolják, akiket talán nem annyira a kiváncsiság, mint inkább az ösztönszerü sejtés csalt oda. Egy szürkére festett monitor horgonyoz Budapest szivében, rajta Nagybritánniának kék hadilobogójával, amelyről az a sejtésünk, hogy gazdasági és társadalmi életünkben uj perspektivát nyit meg. A tudósok és gyakorlati emberek immár évtizedek óta vitatkoznak a Duna intenzivebb hajózhatóvá tétele felett és könyvtárra menő tanulmányokat tettek közzé Budapest kereskedelmi jelentőségéről, amit ennek a városnak éppen a Duna vonal kölcsönöz. Miért küzdünk immár félszázad óta? Budapesten át gazdasági kapcsolatot szeretnénk teremteni Kelet és Nyugat között és amit eddig csak a fantázia gondolt el, azt most, ime, egy fiatal angol fregatthadnagy megvalósitotta. El kell mondanunk ennek az angol hadihajónak utját, amit Budapestig megtett, mert csak igy tudjuk értékelni az esemény jelentőségét.

— Mi — mesélte az angol monitor egyik tisztje — eredetileg Havre-ban voltunk és még az ősz folyomán jöttünk le Szalonikibe, ahol őrszolgálatot teljesitettünk. Január első felében kaptuk a parancsot az indulásra és ugy volt, hogy Belgrádnál kikötünk és ott maradunk. A aegei tengerpart mentén a Boszporuson, Fekete-tengeren és a Duna deltán áthajóztunk és a Vaskapun minden fennakadás nélkül jöttünk át. Belgrádban ujabb parancs várt és két nap mulva Budapestre indultunk. A Szalonikitől Belgrádig terjedő utat lassu tempóban tizenhét nap alatt tettük meg, de ebben már a tartózkodási idő is benne van. Egyébként Magyarországról eddig keveset hallottunk és csak az uton mondották, hogy Budapest Európa egyik legszebb fekvésü városa. Most már magam is örömmel tapasztalom, hogy érdemes volt idejönni. Sok helyütt megfordultam, de ilyen szép partvárost keveset láttam.

Ezeket mondotta az angol hadihajó tisztje, aki még kijelentette, hogy az ő jövetelüknek csak katonai jellege van és rövidesen visszamennek Belgrádba.

A fenti nyilatkozathoz nincs hozzátenni valónk. Elvégre az események önmaguk helyett beszélnek és most csak annak a ténynek leszögezésére szoritkozunk, hogy az angol hadihajó uj forgalmi vonalat jelöl ki Budapest számára. Mindeddig Mitteleurópától volt hangos egész Európa. A nagynémetek rögeszméje volt egy osztatlan Közép-Európa, amelyben Magyarország és vele együtt az ország fővárosa csak alárendelt szerepet játszott volna. A németek azt mondották, hogy Hamburg és Bagdad között közvetlen összeköttetést létesitenek és közben Ukránián át egy uj forgalmi vonalat rendeztek be nyilván Magyarország elkerülésével. Az igy elképzelt Mitteleurópából Budapestnek nem is lett volna sok haszna. Hetenkint egyszer egy balkán-vonat robogott át a nyugati pályaudvaron, benne gögös poroszokkal, akik a német imperializmust védték — Kis-Ázsiában. Rendszeres forgalom nem fejlődött ki. Budapest pályaudvarait és kikötőit állandóan „tehermentesitették", mivel egész Kelet forgalmát Ukrainán át bonyolitották le. A Dunapalota előtt horgonyzó angol hadihajó mindenesetre nagyszerü memento azok számára, akik a Duna és Budapest világgazdasági jelentőségét értekezletek során akarják felfedezni. Erre a megtörtént események után nincs szükség és most már csak arról lehet beszélni, hogy Budapestet mikor kapcsolják be a világkereskedelembe?

A Fővárosi Hirlap munkatársa kérdést intézett több hajózási szaktekintélyhez. Azonban előre is jeleznünk kell, hogy az alább következő nyilatkozatok nem mindenben fedik álláspontunkat, mert mi meg vagyunk győződve, hogy uj forgalmi vonalak berendezésével és forgalmi eszközök alkalmazásával Budapestet Európa egyik legnagyobb tranzitó állomásává tehetjük.

A nyilatkozatok itt következnek:

Zerkowitz Emil
miniszteri tanácsos, hajózási kormánybiztos.

— Az angol hadihajó feljövetelének nagyobb jelentőséget nem szabad tulajdonitanunk. Az őrnaszádot — mert erről van szó — katonai érdekek vezették hozzánk és annak nincs semmi politikai és gazdasági jelentősége. A véleményem azonban az, *hogy ahol megjelennik a hadilobogó, ott azt nyomon követi a kereskedelmi lobogó.* Reméljük, hogy az adott esetben is áll ez és rálépünk a világkereskedelem utjára.

Domony Móric,
miniszteri tanácsos, a Magyar folyam- és tengerhajózási társaság igazgatója.

— Nem tagadható tény — mondotta *Domony* igazgató — hogy a Duna bizonyos vizállásnál kisebb méretü tengeri járművek számára hajózható, de csak egyes szakaszokon. Azt, hogy a Dunára tengeri hajók jöjjenek fel, már ökonomikus szempontokból sem tartom célravezetőnek. Amint mondottam, a folyót mélyebb járatu hajók csak bizonyos szakaszokon használhatják. Ha most, teszem fel, jönne egy tengeri hajó, ez a forgalmat csak szük területen bonyolithatná le és azontul megint csak elő kellene szedni a folyamhajókat. Látjuk, hogy még mi is csak ugy tudjuk a forgalmat biztositani, ha egy gőzös több uszályhajót vontat és sokszor olyan a vizállás, hogy 20—25 vagonos partival terhelt uszályt is könnyitenünk kell. A Dunán — ha a vizállás nagyon kedvező — a hajók legfeljebb két méteres merüléssel közlekedhetnek.

Az Alduna kataraktáiról most nem is szólok, mert ott meg a merülés jóval kisebb. Mindezzel természetesen nem azt akarom mondani, hogy a Duna hajózást nem lehet olyannyira tökéletesiteni, hogy Budapest forgalmát lényegesen ne emeljük. A mostani időkben azonban mindez nagy nehézségbe ütközik.

Vas Ferenc, a D. G. T. vezérigazgatójának távollétében

Sárváry Oszkár igazgató

a következőkben fejtette ki nézetét:

— Az angol őrnaszád feljövetele, mint érdekes esemény, mindenesetre figyelemreméltó, azonban nem tarthatom valószinünek, hogy ennek gyakorlati jelentősége lesz. Az Aldunán szinte áthidalhatatlan nehézségekkel kell számolnunk, mert hisz tudvalevő dolog, hogy a legmélyebb merülés a Dunán két méter, holott a tengeri hajók sülyedése 6—8 méter. Brailáig a nagy hajók meg felmehetnek, de ezentul teszem Calafátig is már csak igen kedvező vizállás mellett. Vagy huszonöt esztendővel ezelőtt *Gagarin* nevü hajózási vállalkozó kisérletet tett, hogy tengeri hajóval feljön a Dunán és erre a célra a Fekete tengeren Odessza és Galac között járó kerekes gőzöst használt fel. A kisérlet azonban eredmény nélkül végződött, sőt a gőzös, amelyen Gagarin fel akart jönni, az Aldunán összezuzódott és elsülyedt.

Ugyancsak nyilatkozott a magyar vizi utak egyik ismerője, aki a kérdéssel évtizedek óta foglalkozik.

— Az angol monitor megjelenése reánk, magyarokra és budapestiekre nem lehet közömbös. Igaz, hogy a Dunát mai fekvésében, mélyjáratu hajók nem használhatják és lehet, hogy a szóban levő angol hadihajó alváza is ugy van megépitve, hogy az csak partmenti közlekedésre alkalmas. A Dunán 15 deciméternél mélyebb gázolásu hajók alig közlekedhetnek és emellett még azt is figyelembe kell venni, hogy a legmagasabb vizállás mellett a viz szintje és a hidak közötti távolság mindössze átlag 6 és fél méter. Ha tehát azt akarjuk elérni, hogy teszem Budapestig jöhessenek fel mélyjáratu hajuk, sok hidat le kellene rombolni, vagy olyan

hajókat épiteni, amelyek a Dunát átszelő hidak alatt átmehetnek. A másik kérdés szintén technikai, amennyiben a tengerjáró hajók propeller-, a folyamhajók viszont lapátrendszerrel müködnek. Az utóbb emlitett berendezés tengeren éppen a hajó folytonos elhajlása miatt nem alkalmazható, a propeller használata viszont a folyó vizben ütköznék nehézségbe, mert hisz a propeller nagy hajótest alatt eredménnyel csak akkor dolgozik, ha az nagytömegü vizbe furódik. Igy egy egészen uj hajótipust kellene konstruálni, ami azonban semmiesetre sem tartozik a lehetetlenségek közé. Lehet, hogy ezt is meg fogjuk érni és Szalonikiből egy személy vagy teherszállitó hajó épp ugy feljöhet majd Budapestre, ahogy feljött az angol hadihajó.

Az itt közölt nyilatkozatok általában azt tárgyalják, hogy tengeri hajóval a Dunán bajosan lehet Budapestet megközeliteni. De nem is az a lényeg, hogy nagy tengeri hajók közlekedhetnek-e a Dunán. A problemát megfejtette az angol örnaszád. Olyan hajókat kell épiteni, a melyeknek lemélyedése számol a Duna vizállásával és ha az angol örnaszád tipusa ennek megfelel, — aminthogy tényleg megfelelt — akkor azt kell mintául venni. Ma, amikor Magyarországnak nincs kilátása ahhoz, hogy tengerpartot kapjon, minden utmutatást meg kell ragadnunk, amely azt mutatja, hogy egyenes hajózási összeköttetésünk a tengerrel nem ütközik leküzdhetetlen akadályokba.

Kik lesznek az uj tanácsbeliek?

A szociáldemokrata-párt követelései

Az 1919. évi VII. néptörvény értelmében a főváros néptanácsának a fővárosi tanács husz tagján, az egykori való közgyülés tisztviselő tagjain és a kerületi elöljárókon kivül (ezek mind csak tanácskozási joggal felruházva) huszonnégy tagja lesz, akiket a belügyminiszter nevez ki a forradalmi pártok kebeléből. A személyi kérdések ebben a pillanatban még nincsenek megoldva, sőt azt kell mondanunk, hogy a pártok számarányának megállapitására vonatkozólag is csak kombinációk és propoziciók vannak. Döntés semmi irányban nem történt, s csak a közeli napokra várható.

Hire járt a napokban, hogy a néptanácsba jelölendő uj tagokra vonatkozólag már megállapodás történt. E szerint a tanács mai külső tagjai: *Bokányi* Dezső, *Preusz* Mór, *Kondor* Bernát, *Vanczák* János, *Czóbel* Ernő dr., *Farkas* István, *Müller* Ernőné (szocialisták) *Becsey* Antal, *Forbáth* Imre, *Aigner* Adolf (Károlyi-pátiak), *Lukács* Jenő, *Vámos* Jenő, *Blauner* Mór (radikálisok) és *Glücklich* Vilma (feminista) helyükön maradnak. Ez összesen tizennégy, a fenmaradó, illetve ujonnan kiküldendő tiz tag, a hiradás szerint, pártállás szerint igy oszlanék meg: 4 szociáldemokrata, 4 Károlyi-párti és 2 radikális. Ez azonban csak terv lehet, mert a *szociáldemokrata párt nem hajlandó belemenni ebbe a megoldásba,* illetve a mandátumok ilyetén megosztásába.

A *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint ugyanis **a szocialdemokrata párt nem elégszik meg az eddig elért hegemonia megtartásával, azt tovább óhajtja fejleszteni. Hivatkozik arra, hogy községi választások esetén a 450 városatya közül legalább háromszáz a szociáldemokraták soraiból fog kikerülni és igy ennek az aránynak már ma is életbe kell lépnie**

A polgári pártok természetesen mindent elkövetnek az ellen, hogy a szociáldemokraták, akik máris lényegesen jobb számarányban vannak a tanácsban képviselve, mint bármelyik polgári párt, ezuttal ujabb előnyökhöz jussanak. Az alkudozások azonban ebben az irányban még folynak és remélhetőleg hamarosan meg lesz a megállapodás.

A szociáldemokrata párt még nem állapitotta meg azoknak a névsorát, akiket be fog küldeni a tanácsba. Ezzel szemben a polgári pártok jelöltjeink neveit nyiltan kolportálják. E szerint a Károlyi-párt *Zipernovszky* Károlyt, *Székely* Aladárt, *Vértes* Emilt és *Dorogi* Ervint, a radikálisok pedig *Supka* Gézát és *Zigány* Zoltánt delegálják. Valószinü, hogy a feministák is meg fogják kisérelni még egy helyet hoditani a maguk számára, de ez aligha fog nekik sikerülni. Végül érdemes megemliteni, hogy a rokkantak is követelnek egy tanácsi helyet, amit hir szerint meg is fognak kapni. Ezt a helyet azonban valamelyik politikai párt fogja a számukra biztositani, mert másként szinte elképzelhetetlen, hogy a rokkantaknak helyet biztositsanak.

Események

Aigner Adolf dilemmája. A főváros tanácsába delegált külső tagok közül az uj néptörvény megjelenése leginkább Aigner Adolfot hozta zavarba. Aignert, mint Károlyi-pártit küldték a tanácsba, most azonban a Károlyi-párt ketté szakadt és a belügyminiszter a kiélesedett helyzetben aligha fogja forradalmi pártnak tekinti a Lovászy-pártot. A néptanácsban pedig mások, mint a forradalmi pártok tagjai, aligha lehetnek. És itt kezdődik Aigner Adolf dilemmája. Olyan jól érezte itt magát a városházi zöld asztal mellett, ahol — kivéve ha Bokányi ideges — minden sületlenséget türelmesen végighallgatnak. Beleszokott a tanácsnokságba, de most — és itt robban ki a tragédia — az ő polgári szive Lovászy felé vonzza. Lovászyt sem szeretheti azonban annyira, hogy a néptanácsot dobja el miatta. Ugy mondják, hogy ez okból, bár fájó szivvel, de elhatározta, hogy a kivonuló radikális elemekkel fog tartani. Semmi sem áll tőle messzebb, mint a Hock János, a Nagy Vince, Buza Barna meg a többiek radikalizmusa, de mindegy, ilyen apró áldozatokat meg lehet hozni azért, hogy az ember tagja maradhasson a néptanácsnak. Csak egy kérdés bizonytalan még, hogy Hockék, akik bizony válogatnak az uj párttagokban, mint a tót a vadkörtében, elég sulyosnak találják-e Aigner Adolfot arra, hogy beengedjék a pártba. Ezzel a kétséggel küzd most a szegény Aigner.

A polgármester a lakásügyi kormánybiztosnál. Bódy Tivadar dr. polgármester szombaton meglátogatta Garbai Sándor lakásügyi kormánybiztost, akivel a budapesti lakásinség megoldásáról hosszasan tanácskozott. A polgármester és a kormánybiztos megbeszélései a legkedvezőbb eredményeket mutatják.

A fővárosi könyvtár ideiglenes vezetője. Madzsar József dr. a fővárosi könyvtár igazgatója, tudvalevőleg ezidőszerint mint közegészségügyi kormánybiztos szabadságon van. Erre az időre a polgármester Dienes László főkönyvtárost a városi nyilvános könyvtár igazgatásával megbizta.

Ady Endre-utca. A főváros néptanácsában kegyeletes szavakkal emlékezett meg Ady Endréről, a forradalom nagy költőjéről Wildner Ödön dr. tanácsnok. A főváros azonban nem térhet egy szép beszéddel napirendre Ady halhatatlan nagysága fölött. Budapestnek nem szabad egy hétig sem anélkül lennie, hogy ne legyen utcája, amely a maga szürke betüivel nem hirdeti Ady Endre diadalmas nevét. Nagyvárad, amely a maga tiszteletreméltó kulturérzékével már a forradalom előtt rajongó tisztelettel vette körül a költőt, halálát követő napon elkeresztelte egyik utcáját Ady Endre utcá-nak. Ady szobrára csak ugy dül a pénz Váradon. De Budapestnek sem szabad hálátlannak lennie. Budapest népe követeli, hogy kalaplevéve mehessen el az utcán, amelyet Ady Endréről neveznek el.

A pékek és az élesztő. A pékekkel megint akadt egy kis baj. élesztőforradalmat csináltak, dacára annak, hogy a vaj épen az ő fejükön volt és dacára annak, hogy tulajdonképen nem ők, hanem a közönség szenvedett meg az ő csalafintaságuk miatt. Heteken át nem volt Budapesten élesztő. Eleinte a szénhiány miatt tényleg nem gyártottak elegendő mennyiséget az élesztőgyárak, később azonban kormánykommüniké bejelentette, hogy most már megszüntek a bajok. Az élesztő azonban még mindig nem jelentkezett, mert a pék urak ugy gondolták, hogy a közönség ugyis megszokta a keletlen kenyeret. Hova lett hát az élesztő? A pékek adták el és pedig vidékieknek, különösen megszállott területeken lakóknak, akiktől a hat koronás élesztőért 130—150 koronát is kisarcoltak. A közélemezési miniszter látva ezt a mérhetetlen uzsorát, rendeletet adott ki, hogy a pékek ezentul csak termelésre kapjanak élesztőt, de viszontelárusitásra ne. A kormány egyben a lisztet árusitó kereskedőket bizta meg az élesztő elosztásával olyan formában, hogy a pékek minden kenyértermelésre szánt zsák liszt után egy kilogramm élesztőt, a kereskedők pedig minden elárusitandó zsák liszt után fél kilogramm élesztőt kapjanak. A liszttel ellátottak élesztőszükségleteiről azok a szövetkezetek gondoskodnak, amelyektől a lisztet kapták. Ez a rendelet rettenetesen fájt a pékeknek. Deputációban mentek hát Baloghy Ernő közélelmezési miniszterhez és kérték, hogy csapja el Erdélyi Mór Budapest közélelmezési kormánybiztosát. Baloghy sietett eleget tenni a pékek kivánságának, amennyiben Erdélyi kormánybiztosi hatáskörét az ország egyéb területére is kiterjesztette. Ez után a kudarc után a főváros tanácsához fordultak és azt a szerény kérésüket terjesztették elő, hogy a főváros ne foganatositsa a miniszter rendelkezését. A tanács természetesen felháborodással utasitotta el a pékek manőverét és Kondor Bernát inditványára kimondotta, hogy azoktól, akik az élesztő körül visszaélést követnek el, nemcsak az élesztőt, de a liszt elárusitásának jogát is elveszik.

Az Aranyhegyi-árok beboltozása. *Fock* Ede tanácsnoknak régi terve volt az Aranyhegyi-patak egyenes levezetése a Dunába, a vasuti töltésen tul s most a háboru alatt szép lassacskán meg is épitette az uj hatalmas medret a Dunától az Óbudai vasuti állomásig. Már csak két hidról van szó s ezzel kapcsolatosan a vasuti töltés átvágásáról, a mi ez idén elkészül s ezzel hasznos területté lesz száz holdnyi terület, a hol szép uj városrész épülhet. Marad ugyan még egy kis patak az ugynevezett Radel-árok, mely a Táborhegy felől hozza le a vizet, de csak esős időben s ezzel már játszva boldogulnak a kiváló technikusok, akiket Fock tanácsnok állitott csatasorba.

A Medgyaszay-Szinház e héten is nagysikerü bemutató müsorát ismétli. Minden este szinrekerül a Szomory Dezső-szinjáték és a Reinitz—Drégely—Harsányi-operett. Paladilhe Vándor-a, szerdán, pénteken és vasárnap kerül szinre, két szerepében Medgyaszay Vilmával és Svärdström Valborggal, Haydn Patikus-a pedig csütörtök, szombaton és jövő hét hétfőjén van müsoron, a bemutató-est szereplőivel. Vasárnap délután a Patikus és a Háztüznézö kerül szinre.

„Az ötvenéves férfi" táblás házakkal közeledik a második jubileuma felé a Belvárosi Szinházban. Hajó Sándor izgamas tragikomédiájának sikeréhez nagy mértékben hozzájárul az, hogy a kitünő szerepeket — egy tökéletes összjáték épségében — kitünő szinészek játszák.

Az aranyember III. része az Urániában. Jókai nagy regényének befejező részét foglalja magában az Uránia nagyszerü filmjének III. része, amelyet hétfőn mutat be az Uránia. A szines, gazdag regény csodás poézise, amelyet a Corvin-film grandiózus felépitéssel tár elénk, már meghóditotta az egész fővárost. Ezren és ezren gyönyörködtek az Aranyember II részében, terjesztve dicséretükkel a nagy magyar film hirét. Igazi kulturmisszió az ilyen filmalkotás, mert a tömegek széles rétegeiben terjeszti a nemes poézis és irodalmunk gyöngyeinek megismerését. A harmadik rész jelenetei szebbnélszebb képek sorozata, amelyeket Korda Sándor bravuros rendezése és a müvészek finom játéka lesz felejthetetlenné. Az Uránia a Jókai-filmen kivül egy érdekes francia filmet is bemutat Az ellenfél fia cimmel. Az Uránia pénztárai egész hétre előre árusitják a jegyeket, hogy lebonyolitsák a jegyek iránt való nagy keresletet.

A Télikert februárja. Február hónapban hozza ki igazi rekord müsorát a Télikert. A külföldi vendégek sorát ebben a hónapban Rita Sachetto a világhirü filmmüvésznő nyitja meg, akinek vendégjátéka az idei szinházi szezonnak kétségtelenül a legnagyobb szinházi eseménye. Ugyancsak hires szám Corvoy, a hires angol zenebohóc, egyike azoknak a régi békebeli számoknak, amelyek annyira fel tudják mindig viditani a közönséget. Allan és Reewes a hires kerékpáros cowboyok, Hornik növérek a kitünő táncosnők, Fred Volkmann a nagyszerü állathang utánzó egészitik ki a külföldi müsort. A magyar társulat egy nagyszerü népies operettet játszik, Géczy István pompás komédiáját, amelynek „Kati ne bomolj" a cime. A főszerepekben: Antal Erzsi, Ujváry Károly, Stella Gyula, Gallai Nándor és Simay jóizü és manapság különösen megbecsülendő magyar érzést hoznak szinpadra.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem Bar
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

A TŐKE

...

Szemle

Az igazi ellenforradalmárok — A földreform csődje

A szociáldemokrata párt, amely marxi alapon áll, az első, aki azt mondja, hogy a mai viszonyok között egyetlen fontos dolog: *minél többet termelni.* Az ország sorsa függ legelsősorban attól, hogy milyen módon tudjuk kihasználni a kezünkben levő eszközöket. Annak, akinek kezében vannak a termelő eszközök és annak, aki munkáját adja oda a nemzetmentés számára, egyformán józan megfontolásra, a helyzet nyugodt, bölcs mérlegelésére van szüksége. És mégis elszomoritó jelenségekkel találkozunk. Nem elég, hogy a munkanélküliségnek alapos okai is vannak, hogy a szénhiány miatt állnak a gyárak, tömegesen akadnak munkaadók is, akik undoritó önzéssel és hazafiatlan lelketlenséggel elzárják a munka lehetőségét. Az *Országos Propaganda-Bizottságtól* kapunk ilyen megdöbbentő adatokat:

> Vértesacsán (Fehér-megye) háromszáz földmunkás munkanélküli, mert a helyi uradalom vonakodik méltányos munkabéreket fizetni. Nagyzerend községben (Arad-megye) négyszáz munkanélküli van. Munkaalkalom volna a község határában fekvő erdőségben, de az erdőbérlő Braun és Czinczár cég nem akar méltányos munkabéreket fizetni.

Ez a mai viszonyok között hazaárulásszámba megy. Most olvassuk, hogy Németországban a megmüveletlen földeket elkobozzák, azok állami tulajdonná lesznek és igy a kommunizálás még a polgári lakosság szemében is glóriásnak tünik fel. Vajjon mit fog csinálni a magyar kormány azokkal, akik önös érdekből nem hajlandók a termelési eszközöket a legteljesebb mértékben müködésbe hozni? Mi azt mondjuk, hogy mindenki, aki a fiatal magyar népköztársaságot azzal akarja veszélyeztetni, hogy ok nélkül *nem dolgozik, vagy nem dolgoztat: mindaz közönséges ellenforradalmár.* Aki igy cselekszik, azzal ugy kell elbánni, miként egy vaskezü forradalomban az ellenforradalmárokkal elbánni szoktak.

*

Még egy másik közlése az *Országos Propaganda-Bizottságnak:*

> Egyházhetyén (Vas-megye) az őszi vetésnek csak körülbelül negyven harmadát végezték el. A hevesmegyei Domoszló községben nagy vetőmaghiány van, a határ kétharmad része főleg az esőzések miatt szántatlan-vezetlen. — Az ország számos községéből érkeznek olyan jelentések, hogy a földnélküliek nem kivánják a földosztást éppen azért, mert a termelés csökkenésétől tartanak, másrészt pedig, mert azt hiszik, hogy a napszámbérekből jobban megélnek, sok helyen pedig az az indokolás, hogy megfelelő felszerelés hiányában ugy sem tudják a kiosztandó földet megmüvelni. Érdekes tünet, hogy sok helyen a 4—5 holdas törpe birtokosok nem kivánják birtokuknak 10 holdra való kiegészitését, mert a napszámbérekkel jobban jönnek ki s viszont attól félnek, hogyha több földjük lesz, a magas napszám miatt nem tudják elég jövedelmezően megmunkálni.

A földosztás csődjét jelenti ez. Nem olyan formában, amint azt az ezerholdasok szeretnék látni, hanem ugy, ahogy a szociáldemokraták kivánják megváltoztatni a világot. A kisbirtokosok szándékos tenyésztése a kormány, de főleg annak szocialista tagjai szemében sem lehetett végcél. Csak azért folyamodtak hozzá, hogy a háboruból megtérők földéhségét momentán kielégitsék. Lenin és Trockij is föláldozták ezen a ponton a saját legszentebb programmjukat. Ők is törpebirtokok kihasitásával tudták csak megszervezni a maguk számára a parasztságot. Hiszen Leninnek és Trockijnak természetszerüen a földbirtok állami kezelésbe való vételét kellett volna követelniök. A legelső termelési eszköz a föld, a marxizmus ennek állami tulajdonná való tételét követeli.

Nálunk sem történt tehát más, mint a mit Lenin is rosszul csinált, de ez az a kérdés, amiben Leninnek is, Buza Barnának is meg kellett alkudnia a frontról hazatérők viharos akaratával. E sorok irójának a napokban alkalma volt Ágoston Péter belügyi államtitkárral beszélgetni, aki kijelentette, hogy a Biharban, ahol kormánybiztos-főispán volt, nem kell a béresnek a föld. Mérsékelt javadalomemelést kiván, de nem földet. És az igazság, el kell ismerni, a béres részén van, akinek nincs hozzá eszköze, szerszámja, hogy gazdálkodni tudjon. A mellett talán egészséges ösztöne is van, amely azt bizonyitja, hogy a termelés fokozása csak ugy lehetséges, ha a birtok egy tagban marad. A szociálista álláspont és a gyakorlat ebben az esetben teljesen fedik egymást. Ha pedig a nép és az elmélet együtt haladnak, abból alighanem az fog kisülni, hogy a földosztás nálunk megbukik. Ha ma nem, hát holnap. Majd akkor, amikor azt fogják követelni a kisgazdától, meg a törpebirtokostól, hogy annyit és olyat termeljen, mint az ezerholdas gazda, vagy az állam, amely be fogja látni, hogy csak állami tulajdonban lehet a földet igazán jövedelmezővé tenni.

A molino. A budapesti gőzmalmoknak mintegy négy millió darab molino-zsákjuk van. Állapitsuk meg előbb, hogy mi a molino? Kenderből készült fehér gyolcs, amely kiválóan alkalmas fehérnemü készitésére, csak durvább a vászonnál. A katonaság békeidőben is molino-fehérnemüt hordott. Aztán a molinot meg lehet festeni és adva van a női ruhaszövet. Szóval a mai vászon és szövet inséges időkben, női ruha és fehérnemü gyártására a molino kiválóan beválna. A malmok négy millió zsákkészlete, darabonkint 2 méterjével számitva, mintegy nyolc millió méter molinovásznat reprezentál. Ebből a mennyiségből kikerülne körülbelül *két millió fehérnemü készlet és néhány százezer női ruha.* Ha tehát a malmok készletét fölhasználnák, nyomban megszünnék a fehérnemü és női ruhainség és vége volna annak a határtalan áruuzsorának, amelylyel e téren találkozunk. A malmok könnyen nélkülözhetik a molino-zsákokat, hisz a kitünően bevált papirtextil-zsákok az ámeneti időben igen jól megfelelnének. És papirzsák korlátlan mennyiségben áll rendelkezésre. Már ajánlatot is tettek a malmoknak, hogy adják ki a molino-zsákokat és használják föl a készleten levő papirzsákokat. A malmok azonban hallani sem akarnak a cseréről, mert a malmok önzők és nincs hazafias érzésük. Azon az álláspónton vannak, hogy a 6—8 koronájával vásárolt molino-zsákok ma 60—80 koronát érnek. Ilyen áron persze hajlandók volnának az alkut megkötni és akkor megfelelne nekik a papirzsák is. De hát a kereskedelmi miniszternek módjában áll a profitéhes malmokkal elbánni. *Rekvirálni kell a beszerzési áron a molino-zsákokat* és átadni a Népruházati bizottságnak. A közszükséglet kielégitése fontosabb a malmok kielégithetetlen haszonéhségénél.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30.
Telefon: József 1—48. szám.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este fél 7 órakor.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVÉREK
ZENEKARA JÁTSZIK

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77
Müv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 órakor.
Vasárnap két előadás: délután 1/4 3 órakor és este 3/4 6 órakor
Szőke Szakáll „NANCSI" felléptével és konferanszával
Szenzációs revü
A szinpadtechnika csodái 30 perc: 40 szinváltozás
A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
RITA SACCHETTO rövid vendégjátéka
Kati ne bomolj!
népies operett
Nagyszerü variete atrakciók

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
SZTAR UJDONSÁG
A cigányleány
Dráma 4 felvonásban
LISELOTTE
Biedermayer kép 3 felvonásban
(Dalbetéttel)
Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22
Minden este 6 órakor
a februári bemutató müsor
BEPPO
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje
valamint az összes varieté attrakciók.
Csütörtökön d. u. negyed 3-kor előadás.
Sörkabaré fél 7—9-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
III. rész. Az aranyember III. rész.
Jókai regénye 5 felvonásban. Rendezte: Korda Sándor.
Főszereplők: Beregi Oszkár, Rajnai Gábor, Lenkeffy Ica, Berky Lili és Makay Margit.
Előadások kezdete: 1/4 4 1/4 6 és 1/2 8 órakor. Pénztár fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11. sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 7 órakor
? VOO DOO ? EDLER. ∴ világhirü hasbeszélő
Viadobona zenebohócok. 2 Fontners létrajátékok. A pótférj. Eyslet operette. Gyárfás Dezső, stb.

Folt, amely tisztit
Dráma 4 felvonásban. A főszerepben ALF BLÜTECHER
ŐSZI VIHAR
Egy házasság regénye 4 felvonásban. A főszerepben Carló Wieth
a
ROYAL-APOLLÓBAN!
Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Brüdl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Ajánlunk
budapesti raktárunkról:
98 százalékos Ia. rézgálicot kilogrammonként 12 korona árban.
Vasgálicot Ia. kénsavból készült kristályos áru, hordókba csomagolva brutto-netto 100 kilogrammonként 50 korona árban.
50 kilogrammos horganyzott bádogkanna zsir szállitására darabonként 50 korona árban.
5 kilogrammos bádogveder patent fedéllel zsir, marmelade szállitására darabonként 5 korona árban.
Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-Társaság
BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 20.
Telefon: 113—60. 159—16. Sürgönycim: „Grossist"

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Karteilen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Tőke György
építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Fogak szájpadlás és gyökéreltávolitás nélkül, 10 évi jótállással. Aranykoronák és aranyhidakat legujabb amerikai módszer szerint készit:
GrossmannSimon áll. vizsg. fogtechn.
Fogorvos: Dr. Káli H. P.
Budapest, Erzsébet-körut 50
Foghuzás teljesen fájdalommentesen. Tartós fogtőm és Mérsékelt árak. Vidékiek 24 óra alatt kielégittenek

---

Sternberg
hangszergyár

Meglepő
a
STERNBERG „ETOFON"
beszélőgép csodaszép hangja
5. sz. jó szerkezetü .. .. K 180.—
8. sz. elpusztithatatlan .. .. .. K 250.—
65. sz. finom mahagoni 2 rugós . K 800.—
Tölcséres gramofonok óriási választékban. 180.—, 250.— és 500.— koronáért.
Árjegyzék ingyen. Lemezek drbja K 14.—
Budapest, Rákóczi-ut 60.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.
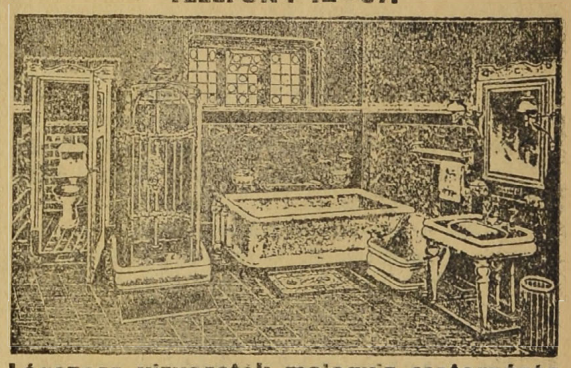
Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések válla ata.

OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZ
Ma és minden nap
A vörös boszorkány
Kaver de Montepin világhirü regénye 4 folytatásban. I. rész.
Páris rejtelmei.
Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától

---

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. február 12-én — 7. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Öt milliárdot

szánt a kormány arra a célra, hogy ebből épüljön ki az uj Magyarország munkája. Öt milliardot szánt a kormány arra, hogy dolgozhasson az, aki dolgozni akar. A munka nagyarányu megszervezése ez, olyan nagyarányu, hogy már a legközelebb mintegy négyszázezer ember veheti kezébe a régen nyugvó szerszámokat. Az egész ország életmentése lesz ez, de mégis legfőként Budapestre kell gondolnunk, mert az öt milliárdnak is, meg a négyszázezer munkáskéznek is legnagyobb része erre a városra fog esni. Élet száll a félig alélt város háboru roncsolta testébe. Megkezdődik az épitkezés, készül a nagy kikötő, hogy belekapcsolódhassunk az ujjáalakuló nemzetközi gazdasági életbe. De nemcsak az fontos Budapestnek, ami falai között épül, hanem minden, amivel az ország uj életre kap, közvetve a főváros számára is az életlehetőség fokozását jelenti.

Maga a munkának megindulása megmenti a várost a tespedéstől, amely immár a züllés felé sodort bennünket. Megmozdulnak a gyárak, utjukra bocsátják a friss mezőgazdasági gépeket, amelyek hivatottak lesznek megvalósitani a többtermelést, hogy több és jobb falat jusson a város lakosságának, A közlekedési utak kiépitésével és a közlekedési eszközök tökéletesitésével is a városok ellátása lesz jobb. A perspektiva, amely elénk rajzolódik, feltétlenül kedvezőnek mondható. A fontos most az, hogy ezek a nemes intenciók érvényesüljenek is.

Ez a kivánság sehol aktuálisabb nem lehet, mint ebben az országban és ebben a városban, ahol a szociális intézkedéseknek olyan sora nyilt meg, hogy azok hivatottak egy csapásra pótolni a mult mulasztásait. Ebben az országban és ebben a városban nemcsak azt prédikálják, hogy mindenkinek dolgoznia kell, hanem egyben pénzt is adnak a munka végrehajtására. Itt valósággá vált a szocialista ideál, a nyolcórai munkaidő. Még meg sem kezdődik a nagy munka, s máris itt lesznek az üzemi választmányok, amelyek a munkásság szabad emberséges életének legfőbb zálogai.

Ahol a munkásszabadság és munkásjólét ilyen fejlettséget ért el és annak további utjai is biztositva vannak, ott virágoznia kell a munkának, s ahol a munka virágzik, ott emelkedik a termelés és ott a boldogságnak, jólétnek, fejlődésnek olyan fokunak kell lennie, hogy az ilyen országot semmiféle hatalom és erőszak sem teheti tönkre. De teljes erejével vonatkozik ez magára Budapestre is. Éppen ezért Budapest minden polgárának külön-külön is szól, amit *Garami* kereskedelmi miniszter a Munkaügyi Tanács megnyitó ünnepén az egész országnak mondott: „A jövő számára ugy kell dolgozni, hogy ez a jövő megállapithassa, hogy ez a mai nemzedék nemcsak lerombolni tudta ami a pusztulásra megérett, de alkotni, épiteni is tudott: le tudta rakni szilárd, megingathatatlan alapjait a boldog, dicsőséges jövendőnek."

Fullánkok

...

A mentők

szegények, csődbe jutottak. Kovács Aladár a mentőegyesület igazgató-főorvosa a „Fővárosi Hirlap" mai számában elmondja a kétségbeejtő helyzetet, amely ennek a példátlanul nemes intézménynek osztályrészül jutott. Ők dolgoztak, küzdöttek, minden szimpátiát és minden jóindulatot megérdemlő módon önzetlenül müködtek és mégis oda kellett jutniok, hogy holnap nem tudnak falatot dugni Budapest legmunkásabb embereinek, a mentőknek a szájába. Hogy milyen szégyen ez, arról ma nem akarunk beszélni, de felelősségre vonjuk a régi rendszert, amely az ilyen nemes és humánus intézményt szó nélkül arra utasitott, hogy menjenek koldulni. Ez nem a szavakkal való játék, ez a szomoru valóság, hogy az embertelenségek, a basáskodások, a panamák országa tiszteletreméltó intézményeket, mint a mentők, kitett az utcára és koldulni küldte őket. Ha adnak esztek, ha nem adnak pusztuljatok el. És a mentők tényleg el is jutottak a pusztulás küszöbére, szerencsére jött a forradalom, amely orvosságot ad minden sebre, amelyet a régi rendszer ütött. Ma talán mindenek felett a derék mentők fogják megérezni, hogy el kellett jönnie a forradalomnak, mert nélküle még azok a becsületes intézmények is tönkre mentek volna, amelyeket még a régi rend alapitott meg.

A villamos

tetején, hátán, ütközőjén utaznak mostanság és préselt, sőt göngyölt hering módjára helyezkednek el, s mindezért harminc fillérеket fizetünk. Jogunk van tehát a panaszainkat is elmondani. Nem sirunk amiatt, hogy nincs elegendő kocsi, nincs hely, hogy kellő kényelemmel utazhassunk a villamoson, de el kell mondanunk, hogy a villamoskalauzok nem járnak el kellő lelkiismeretességgel. A szervezett munkásoknál mi eddig más rendszert láttunk. Azt láttuk, hogy a bizalmiférfiak irányitása mellett tisztesebb munkát végeztek, mint akkor, amikor kényurak parancsszavainak engedelmeskedtek. Vajjon miért nincs ez igy a villamosokon is? Miért nem állanak meg a villamoskocsik, amikor meg kellene állaniok és miért nem mennek akkor, amikor menniök kellene?

A fegyver

még mindig puffog, még mindig texászi állapotok vannak a külvárosokban, sőt néha a város közepén is. Helyes és okos és jogos, hogy elszedik a fegyvereket, amelyeket nem tudnak jó helyen. Mert fegyvert csak annak szabad viselnie, aki bánni tud vele és aki elég okos, elég tisztességes ahhoz, hogy akkor használja, amikor feltétlen szüksége van rá. De használni fog-e itt egy egyszerü rendelet és meg lehet-e állapitani, kinek van otthon, vagy a zsebében eldugott fegyvere? Valóban annak a humoristának az ötlete jut az eszünkbe, aki a revolver-, manlicher- és ágyu-jegyek behozatalát követeli, mert a jegyrendszer tanusága szerint ez órák alatt eltüntetné az összes revolvereket, manlichereket és ágyukat . . .

Mentőakció a mentőkért

Küldöttség a polgármesternél és a népjóléti miniszternél — Kovách Aladár igazgató főorvos nyilatkozata

Megindulva és őszinte fájdalommal irjuk le, hogy a derék jó mentők, az élet és halál között addig fuvarozták a pesti embereket, amig most nekik maguknak van szükségük mentőakcióra. A mentők mindig szegények voltak, mint a templom egerei, az állam és a főváros pedig csak valami olyan közbülső intézménynek tekintette őket, mint ama „jótékony" egyesületeket, amelyek ezrenként jelentkeztek pár száz koronás évi szubvencióért. Pedig ki kételkedhetik benne, hogy a mentők becses és lelkiismeretes, nemcsak pénzzel, de hálával is megfizethetetlen munkáját az államnak kellett volna, mint minden közegészségügyi intézményt, honorálni. Ehelyett a magyar állam volt szives a mentőknek nyakába akasztani a koldustarisznyát: menjetek, kuncsorogjatok a jószivü embereknél, vagy gondoskodjék rólatok az, aki a mezők liliomát felruházza. A régi, nyomorult, hitvány rendszernek az erkölcstelensége volt ez, amely nem szégyenlette a gyermekvédelem, a tüdővész elleni küzdelem mellett a mentők dolgát is a társadalmi koldulás utjára küldeni. Most aztán ez a korrupt, feneketlenül erkölcstelen gondolkozás is a szemétdombra kerül, de a szegény mentőknek — legalább átmenetileg — meg kell szenvedniök a mások által a multban elkövetett bünöket. Ma odajutottak a mentők, hogy ugy élnek szegények, mint a Toldi Miklós lova. Mint a könnyelmü diák, nem tudják, hogy miből ebédelnek holnap. Ha az állam, vagy a főváros gyorsan és radikálisan nem segit, becsukhatják a boltot. Városi, állami és rendőrségi szubvencióik, a szállitásokból befolyó pénzek és a kegyes adományok mintegy 300—400,000 korona jövedelmet adtak ki évenkint. Ez békében is kevés volt, most pedig ezzel a jövedelemmel szemben csak a személyi kiadások összege az egy millió körül jár, mig a dologi kiadások is kitesznek vagy 700,000 koronát. De egyébként is ugy néz ki a mentők egész instrukciója, mint a kárvallott ember háza. Tönkrementek a háborubam, lovuk nincs, az automobiljaik romokban hevernek. Napok kérdése — ha ugyan közben mentő-kéz nem jelentkezik — hogy a mentők bemondják a „nincs tovább"-ot.

Megkérdeztük Kovách Aladárt, a mentők igazgatóját, a mentőügy apostolian lelkes vezetőjét, aki a Fővárosi Hirlap munkatársának a következőket mondta el a mentők szorult helyzetéről:

— A mentők ügyének csődbejutása bizony fájdalmas valóság. Odajutottunk, hogy ha nem kapunk sürgős segedelmet, akkor a katasztrófa kikerülhetetlen. Épen ezért *már el is készitettük a memorandumunkat, amelyet legközelebb fogunk átnyujtani a polgármester urnak és a népjóléti miniszter urnak.* A memorandumban a fővárostól és a kormánytól szubvenciónknak tetemes felemelését kérjük és pedig sürgősen, mert a veszedelem egészen imminens. Emlékiratunk alapján mindenesetre megindulnak majd az alkudozások, amelyek eredményeképen a mentők ügyének akár jobbra, akár balra el kell dőlni, mert a társadalom jószivüsége iránt nagyon hálásak vagyunk, de egy olyan intézmény fenntartásához, mint amilyen a mentőegyesület, egy kicsit tulságosan labilis alap.

— Mindenekelőtt a személyzet kivánságai, igényei növekedtek meg, ami a mai viszonyok között egészen természetes is. Az orvosokat, sajnos, nem igen számithatom be ebbe a sorba, mert — fájdalom — olyan orvosokkal kell dolgoznunk, akiknek a mentőegyesületnél viselt ál-

lásuk tulajdonképen csak mellékfoglalkozás, hiszen a munkájukért csak havi 300—400 korona honoráriumot kapnak. Az itt élő személyzetet, munkásokat és sofföröket igen tisztességesen fizetjük, ami bizony hatalmas terhet ró üres pénztárunkra.

— De tönkrement a mentőegyesület felszerelése is. Lovunk nincs, kölcsön-lovakkal dolgozunk, sőt a kényszer hatása alatt azt is mondhatnám, hogy lókötésre vetemedtünk. Ez ugyan romantikus foglalkozás, de jobb, ha a nyilvánosság nem tud róla, hogy a szegény mentőknek milyen eszközökhöz kellett folyamodniok a betegek és haldoklók érdekében. Az autóinkat a háboru teljesen felemésztette. A háboru alatt apró autókat szereztünk be, amelyek azonban már szintén tönkrementek. Gummink nincs és a felszerelésünket is teljesen meg kellene ujitanunk.

Megkérdeztük Kovách Aladár igazgatót, hogy milyen megoldást tartana legjobbnak? A válasz a következő:

— Én legokosabbnak tartanám, ha az állam is, a város is szubvenciót adna. Ez mód lenne arra, hogy *a mentőegyesület autonomiája megmaradna.* Természetesen az is jó megoldás lenne, ha a mentőket akár az állam, akár a főváros átvenné. A régi terv szerint városiasitani kellene a mentőket, az uj tervezések szerint azonban ez állami feladat, aminthogy az egész közegészségügyet állami feladatnak tekintik.

Polónyi sirva bucsuzott

Ellenforradalmi beszédet mondott a Közmunkatanács utolsó ülésén

A VII. néptörvény szélnek eresztette az egykori való Közmunkatanács embereit és a belügyminisztérium most gondoskodik arról, hogy elhelyezze a Közmunkatanács derék tisztviselőit, akik mindenesetre hüséges, derék, jó és hasznos munkásai lesznek majd uj helyükön a népköztársaságnak. Sőt ami egészen valószinü, sokkal produktivabb munkát fognak majd végezni azokon a posztokon, a hova most rendelni fogják őket. Egy csomó öreg miniszteri tanácsos, akik nem igen tudtak volna beleilleszkedni uj munkakörükbe, máris nyugalomba ment. Garancsy, Zsigmondy, Szilágyi meg a többi totyakos máltóságosoknak nem igen lehetett volna másutt használt venni, hiszen itt a körömpiszkáló intézetben is mások huzták helyettük az igát. Ellenben például Zubriczky József miniszteri tanácsos példás munkabirása, jeles szaktudása, bármely helyre állitsák is, érvényesülni fog.

Sajnálni, szánni való tehát nincs senki az egész társaságban. Aki munkára való, az meg fogja találni a maga munkaterületét, aki pedig nem tud hadat üzenni az improduktiv munkának, vagy a semmittevésnek, azért ugy sem kár. Áll pedig ez a tétel legelső sorban magára a kitünő Polónyi Gézára, aki a forradalom kitörése óta memorandum-árvizzel öntötte el a népkormányt és aki a belügyminiszter előszobájában a forradalom óta megszokottabb jelenség volt, mint a legöregebb karosszék. Persze a kormány tagjai a szükséges és nélkülözhetetlen bizalmatlansággal álltak csak szóba vele és senkinek sem jutott eszébe csak egy pillanatra is komolyan venni a vén rókát. Állandóan a Wekerle barátját látták benne, mindig tisztában voltak vele, hogy csak a méltóságot és az automobilt akarja megmenteni.

És ebben a hitben alig lehet csalatkozni. Most, hogy Polónyi lába alá mégis oda kötötték az utilaput, mégis jó lesz vigyázni, mert az öreg veszedelmes ember és senki sem kételkedhetik benne, hogy holnap-holnapután az ő neve is ott fog szerepelni az ellenforradalmi mozgalommal gyanusitottaké között. Mert ki hiheti el, hogy a vén rebellis hüséggel fog egy kormányrendszert szolgálni, amely nem ismerte el, hogy ő reá és az általa ezerszer halálraitélt Közmunkatanácsra mulhatatlan szükség van.

Az ellenforradalmárkodást különben a Közmunkatanács utolsó, liquidáló ülésén megkezdte Géza bácsi. Nagy beszédet mondott, amelyben ravasz módon, macskahizelgéssel, de mégis hátba akarta támadni a népkormányt, a köztársaságot. Példátlan szinészkedést vitt véghez a vén ripacs, aki nekidühödt kitöréseiben például igy szavalt:

— Minden forradalom rombol. Napoleon összetörte a Doge-széket, a magyar forradalom pedig eltörölte a föld szinéről a Közmunkatanácsot.

A Doge-szék és a Közmunkatanács: vajjon akad-e ember, akinek ajkára nem csal mosolyt ez az otromba ripacskodás? Polónyi még mindig olyan hazugságokkal akar bennünket áltatni, amelyek neki magának sem voltak soha meggyőződései mindaddig, amig Wekerle a Közmunkatanács elnöke részére ujonnan engedélyezett automobilba nem ültette bele. A Közmunkatanács tagjai néma megvetéssel hallgatták az ellenforradalmi izü beszédet, amelynek végén Polónyi nem volt smucig a haza sorsának emlegetésében sem. A haza sorsát egyszerüen a Közmunkatanács létéről, vagy nem létéről tette függővé, amin persze mindenki nagyon jóizüt mosolygott.

Mindenki mosolygott, csak egy ember sirt: Polónyi Géza. Géza bácsi megsiratta a Közmunkatanácsot, melyet százszor és ezerszer halálraitélt és ha véletlenül módjában lett volna, már régen kivégzett volna. Most az öreg Polónyi, mint a kokott, aki a templomajtóban filléreket koldul, keservesen zokogott és könnyeinek árja csaknem végleg elmosta bucsuzó beszédjének befejezését.

Hát érdemes megöregedni?

Atalakitják az iskolát

Kiküszöbölik a padokat — Budapesten nyilik meg az első modern iskola — Az irás tanitását csak a második elemiben kezdik meg

Az elmult héten nyilvánosságra került, hogy a közoktatásügyi miniszter teljesen át akarja alakitani az eddigi oktatási rendszert. Ezentul nyolc elemi iskola lesz, amelyet öt középiskola követ és ezek fölé épitik a szakiskolákat, amelyeknek a tetején a főiskolák állnak. Igen természetes, hogy addig, amig ez a nagyszabásu programm megvalósulhat, még sok idő fog eltelni és sok akadálylyal kell megküzdeni. Az

PESTI ÉLET

Hogy is szólott a régi ének a „hazátlan bitangok"-ról? Uraim, hajlandó vagyok a magam, őseim és unokáim összes vagyonát feláldozni annak a vakmerő vállalkozónak javára, aki ezt a jóizlésü embert mindig undoritott terminus technikust le merné irni. Mert mérhetetlen örömöm lenne annak az ébredő magyarnak csontja-törésében, pofonoktól duzzadt arcában, aki le merné irni, ki merné nyomatni ezt a valaha büszkén viselt jelzőt. Meg vagyok róla győződve, hogy a zsidóknak nem lehetett olyan lesujtó és egyben olyan felemelő is a sárga folt, mint amilyen a magyar szociáldemokráciának volt ez az utálatos és ostoba inszinuáció. Most aztán eljutottunk Bernhez. A magyar szociáldemokrácia — polgári tollal irom — a legnagyszerübb rehabilitációhoz jutott el Bern által. Nem járok kávéházba, hiszen a kávéház minden előnyét ma büzös, ocsmány atmoszféra váltotta meg, de kiváncsi volnék egyszer megtudni, mit szólnak Bernhez a tanár ur, az aranymüves, a doktor, aki egyszer az alsós mellől gutaütés révén fog a halálba zuhanni? Mert, kérem, Bern talán mégis többet jelent Szmrecsányi György felvidéki fegyveres akciójánál, többet az ébredő magyarok és ébredő cionisták minden akciójánál, sőt, ha ugy tetszik, Bernben a szocialisták többet müveltek, mint a magyar külügyminiszterium összevéve. A sokat gunyolt Buchinger ma az egyetlen, aki olyan pódiumra tud állani, amely magasabb minden budapesti kávéházi asztalnál, amelyről meg lehet hallani a magyar nemzet hangját Párisban, Londonban, Washingtonban. És a visszhang, amely szavait, meg Biró Dezső jajkiáltását követi, egyenesen szenzációs. Thomas, Troelstra, Ellenbogen, meg a többiek, nemzetközi alapon többet használnak a magyar ügynek, mint Bangha páter, a Területvédő Liga, a Székely Nemzeti Tanács, Károlyi József és a Turáni Társaság az ébredő magyarokkal együtt, nemzeti alapon. Károlyi külpolitikájának ujabb igazolása az, ami Bernben történt és ha már Bernről beszéltünk Budapest helyett (azon a cimen, hogy Bern ma többet ér a magyarságnak, mint Budapest), megemlitjük Jászi Oszkárnak egy nagyszabásu beszédét, amelyet olyan helyen tartott, ahonnan a sajtó nem hoz tudósitást. Jászi azt fejtette ki, hogy a népszövetség semmit sem ér, ha a kereskedelmet nem teszik szabaddá. Viszont, ha a kereskedelem előtt ledöntik a vámhatárokat, abban a pillanatban kész a népszövetség. Akkor országot az országtól, nemzetet a nemzettől, népet a néptől semmi sem választja el és megérkezik az internacionale ideális szép ideje, s maguktól pusztulnak ki az ébredő magyarok, ébredő románok és ébredő csehek, az élükön Károlyi Józseffel, Maniuval, Bratianuval és Massarykkel.

*

Azt hiszem, a berni eset, amiről a legtöbbet beszéltek a héten Budapesten. Ám, nem jelentéktelen dolog a Vörös Ujság ügye sem és konstatálni illik, hogy az első komoly fellépést Budapest tapsolva vette tudomásul. Másrészről azonban az ellenforradalmárok ellen való akció is komoly sikert aratott és nem számitotta fel az ember azt, hogy imittamott ártatlan embereket is zaklattak. Amikor egy jó társaságban eltünik az asztalról egy evőkanál, akkor mindenkinek legelemibb kötelessége, hogy kiforditsa a zsebeit. A népkormány azonban nem áll meg a forradalmi és ellenforradalmi zsebek kiforditásánál, kiváncsi arra is, hogy fest majd az, ha az árdrágitóknak is nyilt kártyákkal kell dolgozniok? Az uj néptörvények, amelyek a köztársaság védelméről és az árdrágitás ellen szólanak, éppen a kellő időben jelennek meg, mert az ellenforradalmi törekvés a velük testben és lélekben rokon árdrágitási epidemiával egyetemben veszett módon kezd terjeszkedni. Az ellenforradalomnak azonban az igazi pesti ember fittyet hány, nem hisz benne, mert nagyon jól tudja, hogy Bangha páter birodalma nem terjed tul a Mária-utcán. Más a helyzet az árdrágitással szemben. A pesti ember legalább ugy képzeli, hogy árdrágitani csak az ő külön beleegyezésével lehet és ezt az erényt ő eddig is gyakorolta, s ezentul sem kivánja kiadni a kezéből. Budapest minden polgára meg van győződve róla, hogy kényelméről, jómódjáról egy kis árdrágitás miatt le nem fog mondani. A pesti kávéházak töltelékei meg vannak róla győződve, hogy még mindig meg lehet menteni az árdrágitást a jó élet számára. Hiszen csak pénz kell hozzá, semmi más. Egy szellemes ember különben azt mondta:

— Ha majd az Edison-kávéház előtt nem fognak árulni ötvenfilléres princesszasz cigarettát és háromkoronás regalia mediát, akkor kezdek benne hinni, hogy nincs többé árdrágitás. De addig megveszem a tejet, amit literenkint öt koronáért ad a jószivü milimári, akinek különben ezután is tiszteletteljes kézcsókomat küldöm.

*

Az este kilenc óra eddig is nagyon nehéz sor volt. A villamosokról fürtökben lógtak az emberek, a zsebedben összetörték a két szál szivart, amit vacsora utánra szántál, zajos matrózok és álmatrózok löktek egyet, de keserveset rajtad a boldog utcai félhomályban és bizony, amig haza értél, nem tudom, hányszor vetettél keresztet az asztrakán-, vagy biber-bundádra. De még mindig volt egy remédium: hátha konflison tudnál hazamenni. Igaz, hogy ebben a feltevésedben is igen sokszor csalatkoztál, de reménynek ez sem volt kutya. Csütörtök estét irtunk, amikor azután kitört a bérkocsis-sztrájk. Soha életemben nem voltam nagyra a véleményemmel, amelyet a bérkocsis-segédekkel szemben tápláltam. Mégis ellátogattam a Népszinház-hoz cimzett kávéházba, ahol este a női zenekar játszott és zsufolásig meg volt telve pompás, jóképü bérkocsissegédekkel. Igen komoly társaság volt, nem hadi suhancok, hanem öreg, viharvert kocsisok, akik a kezükben lóbázták az ostorukat és leszállva a bakról, ugy festettek tipegő, furcsa járásukkal, mintha a pinguinek szigetére tévedtünk volna. De nem, ez nem a pinguinek, hanem az angyalok szigete. Mennyi modor, mennyi jóság, mennyi emberi tisztesség szorult ezekbe az én derék barátaimba! Olyan szép, formás, kerek beszédeket mondanak, olyan tiszteletreméltó elveket hangoztatnak, hogy ellágyul az ember szive. Ezek volnának azok, akikkel éjszakánként nehéz csatáimat vivtam, akiknek névjegyemet adtam, hogy a köztünk fenforgó különbséget majd a kerületi kapitányságon fogjuk elintézni. Most, nagyszerü fellendülésükben szinte még a borravaló intézményét is eltörölték volna, de végeredményben mégsem tették. Nem, azt mégsem. Ellenben finom bókokat vettem át az ujságiró-társadalom nevében. Egy potrohos, ősz kocsis állott velem szemben. Azt mondja:

— Az ur ujságiró?

Gondolkozik egy kicsit, aztán ujra:

— Ujságirók az én legjobb pasasaim. Nagyszerüen fizetnek. Soha panaszom nem volt. Sokszor olyan borravalót kaptam, amilyet hercegek sem ad-

uj tanitásnak egyik főapostola *Nagy* László, a Gyermektanulmányi társaság elnöke, ismert pedagogus és az ő fáradtságának lesz az eredménye, hogy

Budapesten már a jövő tanévben bevezetik a tanitás reformját.

Mindenekelőtt az elemi iskola átalakitására van szükség. Az uj elemi iskola teljesen magába fogja olvasztani az óvodát, az eddigi elemi iskolát és eddigi középiskola négy osztályát. Tulajdonképpen általános müveltséget fog adni a növendékeknek.

Az óvoda beolvad az első osztályba,

de az eddigi merev tanitási rend egészen átalakul.

A tantermekből kidobják az egészségtelen padokat és helyettük egy nagy asztalt tesznek a terem közepére. *Minden gyerek kis széket kap* és ezentul nem lesz egy helyhez kötve. Tetszése szerint változtathatja székének helyét az eddigi merev fegyelem eltünik. Mindenik gyerek *szines ceruzákat kap*, amelyekkel kedvére firkálhat. A gyerek ezenkivül még *meteorjátékhoz jut*, amelyből mindenfélét összerakhat és igy ügyességét növelheti, fantáziáját tágithatja.

Egy-egy osztályban legfeljebb husz-harminc gyerek lesz és a tanitó külön-külön fog foglalkozni velük.

Az első osztályból az irás tanitását számüzik,

csupán a betühöz hasonló figurákat rajzoltatnak le velük. *Az év vége felé már az olvasáshoz is hozzálátnak*, de csak mulatságos formában ismertetik meg az apróságokkal a betük formáit.

A tulajdonképpeni irás a második osztályban kezdődik és ebben az évben be is fejezik. Ez a rendszer semmiesetre se fog hanyatlást előidézni, mert eddig ugyan az első osztályban sokat tanult a gyerek, de a második osztályban nagy reakció mutatkozott. A második osztályban csökkent a gyermekek felvevőképessége és most tulajdonképpen csak az történik, hogy a tanulási anyag jobb elosztásáról gondoskodunk.

Még mindig sok fejtörést okoz, vajjon a négy osztálynál magasabb osztályokat a tanitók képesek lesznek-e vezetni, hiszen ezeknek az osztályoknak az eldirigálásához magasabb képzettségre van szükség. De ezzel nem is kell egyelőre sietni, hiszen az átmenet ideje alatt még sok helyes ideo merülhet fel, a fontos az, hogy az első elemi iskola induljon meg az uj szellemben.

A tanitók között az előkészületek már megkezdődtek. A Pedagógiai szemináriumban összegyüjtötték az első osztály tanitóit és tanitónőit, felvilágositották őket, hogy milyen reformra kerül a sor és utbaigazitották őket. *Rövid tanfolyamok lesznek a tanitónők számára, majd mintatanitás lesz a szemináriumban* és ennek eredményeképpen már a jövő iskolaévben nálunk megkezdődik a modern iskola első éve.

Mindenesetre nagyon fogja emelni a kulturnivót az uj intézmény és Budapesten, ahol olyan kiváló tanerők vannak, be is fog válni. Most már csak az a kérdés, miképpen és milyen mértékben tud Budapest után kullogni a jó vidék, a vidéki város és a bizony kissé elmaradt falu.

Hogy dolgozik a néptanács

Bódy polgármester tervezete

Bódy Tivadar dr. polgármester, a *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában bejelentette, hogy az 1919. évi VII. néptörvény értelmében *a néptanács ügyrendjének* kidolgozásán fáradozik. A polgármester most elkészült munkájával, amelyet a *Fővárosi Hirlap* az alábbiakban ismertet. A polgármester terve három részre oszlik. Az elsőben a *néptanács ügyrendjét* állapitja meg, a másodikban *a néptanács és a tanács hatáskörét* választja szét, a harmadikban pedig a *bizottságok szervezésének* módját állapitja meg.

A néptanács ügyrendje.

A fővárosi néptanács rendes és rendkivüli üléseket tart. A rendes ülések idejét a néptanács előre, határozattal állapitja meg. Rendkivüli ülés annyiszor hivható össze, ahányszor azt *a)* vagy maga a néptanács határozattal elrendeli, *b)* vagy a belügyminiszterileg kinevezett 24 tanácstag közül 6 tanácstag irásban kéri, *c)* vagy a polgármester szükségesnek tartja és ezt a fővárosi tanács elhatározza. Az üléseket a polgármester hivja össze.

Interpellációk és inditványok

A néptanács határozatát a szavazásra jogosult jelenlevők általános többséggel hozzák. A napirendet a polgármester állapitja meg. Interpellációkat a tárgy rövid jelzése mellett a rendes vagy rendkivüli ülés megnyitása előtt az elnöknél irásban kell bejelenteni. Az interpellációk előteriesztése a napirend letárgyalása után következik. Az interpellációra az illető tisztviselő azonnal felelhet, de a legközelebbi rendes ülésen (legkésőbb azonban a második rendes ülésen) felelni tartozik. A tisztviselő által adott feleletre az interpelláló válaszolhat, erre a tisztviselő viszont választ adhat, mely után a néptanács vagy tudomásul veszi az adott feleletet, vagy amennyiben azt kielégitőnek nem találta, az interpelláció tárgyalását a jövő ülés napirendjére kell kitüzni.

Önálló inditványokat mindenkor irásban, az ülést megelőzőleg kell beadni és közszemlére kitenni. Minden inditványt, kivéve, ha a néptanács annak sürgőssége miatt a nyomban való tárgyalást elhatározza, előzetes tárgyalás végett a tanácshoz kell utasitani; azt az inditványt pedig, amely esetleg pénzbeli kiadással jár, előleges tárgyalás végett a tanácsnak mindig ki kell adni.

A titkos szavazás.

Titkos szavazásnak van helye: *a)* a tisztviselők egyházi javadalmasok, továbbá a közigazgatási bizottság, központi igazoló, biráló és kijelölő választmány és az állandó szakbizottságok választásánál; *b)* fegyelmi vizsgálat elrendelése kérdésében. A tisztviselőket a néptanács viszonylagos szótöbbséggel és titkos szavazattal választják. Ezekre az állásokra háromnál több egyén is kijelölhető. Minden egyéb választás kijelölés mellőzésével, önállóan s viszonylagos szótöbbséggel történik. Ha a néptanács többsége akár az elnökség, akár pedig a tanácstagok által, valamely ideiglenes küldöttség vagy bizottság tagjaiul ajánlott egyes nevekbe belenyugszik, a választás felkiáltás által is történhetik. Mindenütt, ahol a szavazatok a megválasztandók között egyenlően oszolnak meg, a **sors határoz.**

Az elnök és a jegyző.

A fővárosi néptanács üléseit a polgármester avagy ennek helyettese vezeti, aki őrködik a csend, rend és szabályok megtartása felett, a kérdéstől és tárgytól eltérő szólókat az ügy érdemének szem előtt tartására figyelmezteti, továbbá a rendet és tanácskozási illemet sértő szólót beszéde félbeszakitásával is rendre inti s utasitja, s amennyiben a szóló hibáját ki nem igazitaná, vagy mentsége előadása után is hasonló ujabb sérelmet vagy hibát követne el, tőle — amennyiben a néptanács a mentséget el nem fogadná — a szót is megvonhatja.

Huzamosabb rendzavarás esetén az elnök, csengetyüvel való jeladás mellett a csendzavarókat névszerint felszólitja, s ha a csendet helyre enni állithatja, az ülést egy óránál tovább nem terjedhető időre felfüggeszti. Amennyiben a folytatólag megnyitott ülés ismét zajossá válnék, azt az elnök fel is oszlathatja. Az ezen eseteket előidéző csend- és rendzavarásért az illetőket felelősségre vonhatja.

A polgármester ugy is, mint a főváros közigazgatásának feje, a tárgyhoz bármikor szólhat. Különös kötelessége ügyelni arra, hogy a hatóság pénztára minden illetéktelen terheltetéstől a lehetőségig megóvassék.

A néptanács rendes jegyzője az elnöki ügyosztály élén álló tanácsnok, aki az ülés folyamáról és határozatairól szóló jegyzőkönyvet szerkeszti.

A néptanács és a tanács hatásköre.

A *néptanács* hatásköre a következő:

1. *közjogi és politikai ügyekben: a)* a kérelmezési és levelezési jog gyakorlása, *b)* inditványok tárgyalása, *c)* a felirati jog gyakorlása, *d)* a közigazgatási és választó kerületek alakitása;

2. *általános városigazgatási ügyekben: a)* a költségvetés megállapitása és ezzel a főváros igazgatásának általános irányitása és vezetése, *b)* szabályrendeletek alkotása;

3. *városfejlesztési ügyekben: a)* a főváros szépitése, utai, utcái, továbbá a közmüvek, épitkezések és közmunkák felett való elvi intézkedés, *b)* a fővárosi pénzalap ügyei;

4. *pénzügyi kérdésekben: a)* a zárszámadás megvizsgálása, *b)* a vagyonleltár megállapitása, *c)* kölcsönvételek, *d)* községi uj adónemek behozatala, megszüntetése vagy meglévők megváltoztatása, *e)* 10.000 koronán felül levő törzsvagyon szerzése, vagy elidegenitése;

5. *saját alkalmazottai ügyében: a)* uj hivatalok és állások szervezése, a régiek megszüntetése, *b)* a tisztviselők egy részének választása és helyettesitése, *c)* hivatalok és pénztárak felügyelete és ellenőrzése, *d)* az alkalmazottak felelősségre vonása;

6. *másodfoku döntés mindazokban* az ügyekben, amelyeket valamely törvény vagy szabályrendelet másodfoku elbirálás végett a törvényhatósági bizottság közgyülése (vagy a néptanács) elé utal.

A tanács hatásköre a következő:

1. a fővárosi törvényhatóság *végrehajtó közege* ugy az állami közigazgatás, mint az önkormányzat körében, egyszersmind önálló közigazgatási hatóság mindazokban az ügyekben, amelyek a törvények, vagy szabályrendeletek szerint első- vagy másodfokban illetőségéhez tartoznak és amelyek sem a néptanácsnak, sem más hatóságnak fentartva nincsenek;

2. előkészíti és véleményes jelentéssel a néptanács elé terjeszti az odatartozó ügyeket, egyuttal gondoskodik a néptanács határozatának a végrehajtásáról.

A néptanács fentartja magának a jogot, hogy amennyiben a hatáskör megosztása a jövőben módositást igényelne, azon a szükséges változtatásokat a gyakorlati kivánalmakhoz képest megtehesse.

Ha a tanácsülésben a jelenlevő nem tisztviselő tagok többsége azt a kivánságot fejezi ki, hogy valamely ügy döntés végett a néptanács elé terjesztessék, ugy azt a tanács véleményes jelentéssel a néptanács elé kell terjeszteni.

Hat bizottság.

A néptanács a hatáskörébe tartozó ügyek előkészitésére a következő állandó szakbizottságokat alakitja:

1. Jogügyi, közrendészeti és katonaügyi bizottság.
2. Pénzügyi, városgazdasági bizottság.
3. Középitési, közlekedési és köztisztasági bizottság.

---

nak. Emlékszem, egyszer egy urat vittem az egyik Andrássy-úti szerkesztőségből a Károlyi-palotába. Ezért a kis utért harminc koronát fizetett. Nem tudná megmondani a nagyságos ur, hiszen ugyanabban a szerkesztőségben dolgozik, hogy ki volt az a szerkesztő?

— Dehogy nem, — mondom — biztosan tudom, ki volt.

Az emberem arcára kiült a kék kiváncsiság. És én végtelen nyugalommal mondom:

— Hogyne tudnám. Az az ujságiró: Károlyi Mihály volt.

*

Még a Zsuzsi esetét kell ma elmondanom.

Zsuzsi még a béke éveiben szolgált nálam és most barátságból, hüségből, vagy miből meglátogatott.

— Tetszik tudni — mondja — hogy mikor a nagyságos urtól elmentem, más állapotban voltam.

— Tudom.

— A gyerek megjött. És a János el is vett feleségül. Amikor éppen a gyereknek akartunk nevet adni, kitört a háboru, a János bevonult és a gyerek ügyében nem történt semmi. Maradt, ahogy volt. Fattyunak. Közben kezdtem észrevenni, hogy nem lehet az ember fából és egy mérnök ur kezdett udvarolni. Baj, azaz, hogy gyerek lett a dologból. Aztán egy nagyon tisztességes házmesterrel ismerkedtem meg. Jól összeszoktunk és megjött a harmadik gyerek is. Közben pedig a János elesett. Itt maradtam a három gyerekkel.

Eddig a Zsuzsi. A tragikomédia azonban csak akkor következik, ha a jogi helyzetet vesszük vizsgálat alá. Az első gyermek ugyanis minden kétséget kizáró módon Jánosé, ez azonban dacára annak, hogy János utólag feleségül vette Zsuzsit, törvénytelen. A másik kettő, miután Zsuzsinak János volt a férje és születésük a Jánossal való házassággal egy időre esett, törvényesek lettek. Megtörtént tehát az a humoros eset, hogy János igazi gyermeke örökre törvénytelen marad, mig az a két gyerek, akikhez a valóságban semmi köze, mindörökre az ő nevére és az ő terhére lesznek elkönyvelve.

A pesti élet, ez a furcsaságokat szülő nagy városi komédia végre rá fog jönni, hogy a szerelem is revizióra szorul.

4. Közoktatási és közművelődési bizottság.

5. Szociálpolitikai, népjóléti, közegészségi és közjótékonysági bizottság.

6. Közélelmezési és közgazdasági bizottság.

Minden szakbizottság a tisztviselőkön, illetően a hivatalos közegeken kivül 10 tagból áll, akiket a néptanács választás utján küld ki és pedig olyképp, hogy minden egyes szakbizottságnak legalább négy tagja a népbizottság tagjai, legfeljebb hat tagja pedig a fővárosi törvényhatósági választók sorából legyen.

A bizottsági üléseken a tagoknak egyenlő joguk van. Azoknak a tisztviselőknek, akik a néptanácsnak is tagjai, a szakbizottságokban is van szavazati joguk.

A szakbizottságok bizonyos kérdések tárgyalásához a városi tanács előzetes hozzájárulásával külső szakembereket is bevonhatnak. Ezeknek azonban az üléseken határozó szavazatuk nincsen.

A megállapitott állandó bizottságokon kivül a néptanács a szükséghez képest esetről-esetre külön bizottságokat is küldhet ki. A néptanács egyes fővárosi intézményekhez tagjai sorából egyeseket külön is kiküldhet, valamint egyes tanácstagokat külön megbizással is elláthat.

Házi bizottságokat, különösen olyanokat, amelyek bizonyos intézet mellett müködnek, a tanács küld ki. A képzőmüvészeti házibizottság szakértő tagjainak az üléseken határozó szavazatuk van.

A szakbizottságok állandó elnökhelyetteseit a bizottságokban érdekelt tanácsnokok közül a polgármester jelöli ki.

A „miniszter“ ur telefonál

Vázsonyi Máv. elnök-igazgató elintézi a román követet

Erdélyi János meghatalmazott „miniszter“ ur tekintélye egy kicsit — hogy ugy mondjuk — lecsuszott Budapesten az utóbbi időben. Amióta román testvéreink az emberek karját levágják és a sebeket besózzák, nemes, türelmes, krisztusi passziv rezisztenciánkban legalább a miniszter urat nem tekintjük senkinek, átnézünk rajta, mint az üres levegőn.

Klasszikus példáját adta ennek a minap Vázsonyi Jenő államtitkár, a MÁV. elnökigazgatója.

Megszólal az elnökigazgató telefonja. Az államtitkár felveszi a kagylót és udvariasan mondja:

— Halló, itt Vázsonyi Jenő.

A második:

— Itt Erdélyi János dr román követ. Kérem, tessék intézkedni, hogy az este Kolozsvár felé induló vonaton egy I. osztályu félfülke lezárassék. A fülke egy norvég ur részére kell, aki az erdélyi viszonyok tanulmányozására oda utazik.

Ugy, gondolta Vázsonyi, ezek már a karmaik közé kaparintották a norvég urat, aki egyoldalu információkkal ellátva indul el tapasztalatokat szerezni. És már el is határozta Vázsonyi, hogy ebbe a játékba nem megy bele. Megkérdezte tehát Erdélyitől:

— És milyen jogcimen kéri ezt követ ur?

Erdélyi kezdett gyanut fogni. Türelmetlenül darálta a telefonba:

— Milyen jogcimen? Furcsa. Én vagyok az entente.

— Én pedig — mondta szeliden Vázsonyi — a MÁV. vagyok és a követ urhoz semmi közöm. Utasitásokat nem fogadok el. Ha a norvég urnak kivánságai vannak, amelyeknek teljesitése a MÁV-ra tartozik, tessék hozzám fordulni a saját konzulja utján.

Erdélyi még tovább is akaratoskodott, de az udvariatlan Vázsonyi egyszerüen lecsapta a kagylót.

Nem mult el egy óra, amikor Gregersën Nils norvég követ megjelent Vázsonyinál egy erősen barnaképü ur társaságában. Előadták azt a kérelmet, amelyet már Erdélyi is elmondott. Vázsonyi azonban, amikor végighallgatta a kivánságot, szurós szemekkel ránézett a barnaképü emberre:

— Maga norvég?... Maga román...

Az ember dadogni kezdett:

— Igen, az vagyok...

— Akkor hagyja el a szobámat. A konzul urat pedig kérem, maradjon itt.

A román sietve kikotródott a szobából, ahol most már Vázsonyi előkelően, okosan megmagyarázta a helyzetet. Elmondta Gregersën urnak, hogy mit müveltek a románok Erdélyben. Gregersën ur itt, az elnökigazgató szobájában értesült először a román botozásokról, bebörtönözésekről, a sebesültek besózásáról...

— A megszállt területek határán — mondta Vázsonyi — még a málhákat is megvizsgálják, ide azonban mindenféle emberek járnak, az agitátorok szabadon járnak-kelnek, sőt még, hogy kényelmesen utazhassanak, fülkéket is kérnek.

A norvég konzul elképedve vette a Vázsonyi információit tudomásul és az elnökigazgató szobájából egészen más ember távozott, mint aki oda bement.

Ujságiró az ujságiróról

Róbert Oszkár Pogány Béláról

A *Hétfő* cimü lapban nagy népszerüségre tett szert az a rovat, amely *Pesti Városatyák Albuma* cimmel hétről-hétre egy-egy városatya-jelöltet mutat be és kiméletlen őszinteséggel korbácsolja végig azokat, akik korbácsolásra méltók. Nem árulunk el titkot, ha megirjuk, hogy a harcias cikkek *Róbert* Oszkártól, aki a *Nádas* Sándorok, *Göndör* Ferencek fajtájából való fedhetetlen, verekedő ujságiró, származnak. Ezen a hétfőn azután az a meglepetés ért bennünket, hogy a *Hétfő* galériájában ökölnyi betükkel a *Fővárosi Hirlap* olvasói előtt oly szimpatikus *Pogány* Béla nevét olvastuk. Az érdekes, melegszivü irásból kiderült, hogy *Róbert* Oszkár nagyszerü elismeréssel emlékszik meg *Pogány* Bélának, a *Világ* helyettes szerkesztőjének, a *Fővárosi Hirlap* főmunkatársának, a város ügyeiben való járatosságáról, irásai nemes, tiszta intekciókkal ékes voltáról és arra a megállapitásra jut, hogy neki több joga lenne helyet foglalni a főváros néptanácsában, mint némelyeknek, akiknek Budapest körül nincs más érdemük, mint hogy *pártemberek*. Hogy ez igy van, azt a *Fővárosi Hirlap* hasábjain nem kell tovább bizonyitgatni, hiszen ennek a lapnak évfolyamai minden szónál ékesebb bizonyitékai annak, hogy — amint *Róbert* Oszkár irja — „*Nagy* Vince belügyminiszter gyorsan füttesse be az autóját és villámgyorsan robogjon el a Népszinház-utcába *meghivni Pogány szerkesztő urat a város vezetésébe.*“ Minden szó felesleges lenne *Róbert* Oszkár beszédes cikke mellett, amelyet ime bemutatunk a *Fővárosi Hirlap* olvasóinak:

„Körülnézzünk, hol vannak a polgárság nagyjai, vagy legalább azok, akik igazán értenek a városi ügyekhez és a progresszivitásuk régi, szintiszta lelki kristályosulás. És... kissé bátortalanul, de fejtörő lelkesedéssel, büszkén lobogtatunk meg itt egy ismeretlen nevet. Egy tisztességes városházi ujságiró nevét. A városi sajtó egyik régi, névtelen, egyszerü, de páratlanul buzgó és komoly munkásának nevét: a Pogány Béláét, aki mindenkinél illetékesebb volna s akire mindenkinél inkább van szükség, hogy nagyszerü kommunális tudásával és becsületes demokratikus érzésével részt vegyen és irányt mutasson a főváros vezetésének munkájában.

Ez a Pogány Béla tényleg ért a városi dolgokhoz. Egészen bizonyosan jobban ért, mint a néptanácsi urak külön-külön és együttvéve. Ez a Pogány Béla a Fővárosi Hirlap cimü városi lapot irja s ami jó és okos ebben a lapban akad — pedig sok akad — az mind az ő munkája. Nem mintha Pogány Bélát fejedelmileg fizetné a kiadója, óh nem ezért irja tele a lapot gondos, értelmes, bölcs cikkeivel, hanem mert nagyon szereti a főváros ügyeit és értük és bennük él. Ő koptatja a legtöbbet a városházi ajtók kilincseit, de ő információért koptatja, mindig, mindig, mindig csakis és kizárólag információért. Ő az, aki órákon át tanulmányoz minden városi reformtervet, az utolsó nüanszig belemélyed minden városi ügybe s csak az a szempont vezeti, mi lehet hasznára a fővárosnak. Minden városi dolgot nagyszerüen ért Pogány Béla és nélküle, az ő tudta nélkül egy gyertyaszál nem tünhetik el a városházán. És az ügyek mélyén, s az ügyeken át ő látja az igazi megoldást, a helyes eszközöket és célokat. A kommunális tudásánál csak a szive nagyobb, már pedig ez a kettő igazán ritka és becses portéka a városháza táján.

Különös városházi ember ez a Pogány Béla. Gusztáv, egy Samu vagy Iván például soha se tudná megérteni, hogy akadhat egy ember, aki ennyire otthon van a városházán, ennyire tisztába van mindennel ami ott történik, és nem kér semmit ott, ahol mindenki kér. Ez a Pogány Béla nem jár ki magának protekciós kedvezéseket, nem interveniál épitési engedélyek, olcsó városi telkek, sőt még csak holmi tanitói kinevezések érdekében sem, egyáltalán nem kér és nem fogad el sem a tanácstól, sem mástól se pénzt, se állást, se semmit. Ez a Pogány Béla, szegény, lelkes, régi ujságiró, s az elsők között van a tiz között, akik miatt nem volt szabad megkegyelmezni a régi városházi Szodomának, s akinek, bizony mondom néktek, vannak egynémely érdemei abban, hogy a városházán az állapotok kezdenek másfajták lenni...

Pogány Bélának esze ágában sincs, hogy városatyaságra gondoljon. Neki megvan a tribünje, az ujsága s ő az az ujságiró-tipus, aki nem fogad el sem pénzt, sem állást, mert a becsületes ujságirásban kimeritve látja lelke minden vágyát és ambicióját. Nem tudom a városatyasággal, a tanácstagsággal miként van Pogány Béla, azt is állásnak tekintené-e vagy pedig boldogan foglalná el, hogy még inkább használni tudjon ennek a szivéhez nőtt városnak. Mondom, én ezt nem tudom, — de ha én Nagy Vince belügyminiszter urnak volnék, belülnék az autómba és villámgyorsan elrobognék a Népszinház-utcába, meghivni Pogány szerkesztő urat a város vezetésébe. Nem azért, mert Pogány Béla már akkor pompás hozzáértéssel és meleg szeretettel foglalkozott a városi ügyekkel, amikor dr. Nagy Vince ugyanazon lapnál még szerény volontör minőségében müködött, hanem mert a fővárosnak elsőrendü érdeke, hogy Pogány Béla szakavatott és ritka okos szavát a tanácsban is halljuk, élvezzük az intelligenciáját és gyönyörrel érezzük, mint dobog szive tisztán azért a pesti népért, amelyet senki nála igazabban, lelkesebben nem szerethet!...

Miniszter ur, forditsa el szemét a sillány pártemberek szomoru tülekedésétől és gyorsan, gyorsan füttesse be az autót!...“

*

Pogány Béla különben a *Fővárosi Hirlap* utján a következő levelet intézi *Róbert* Oszkárhoz:

Kedves Kollégám,

tudom elég lett volna, ha, ahogy ezt mi már szoktuk, ezuttal is melegen megráztam volna a Maga becsületes kezét, de *Dacsó* Emil szerkesztőm és barátom ugy véli, hogy a *Fővárosi Hirlap* nyilvánosságának is köze van ahhoz, hogy Maga igazán váratlanul megtett engem városatya-jelöltnek. Hát jó, kedves Róbert Oszkár, ha Maga megkezdte az én becsületesen titokban tartott nevemnek a nyilvánosság előtt való meghurcolását, akkor már mindegy: folytassa azt Dacsó Emil is a *Fővárosi Hirlap*-ban. Tudtam, hogy Maga mindig kiméletlen ember volt és mindig rosszat akart nekem: ime most is valósággal a hajamnál fogva ráncigál elő az iróasztal mellől, ahol sohasem számitottam másra, mint a kollégáim csendes, szavakban sem megnyilvánuló megbecsülésére. És rosszat akar nekem, mert az olyan „népbiztos“ (ahogy Polónyi hivja a néptanács tagjait), mint amilyen én lennék, ott is csak igavonó maradna, ezt pedig el tudom végezni itt az iróasztal, a kéziratpapir és a kefelevonatok mellett is. No, de mindegy, mégis jólesett a Maga jószándéku kiméletlensége, mert olyan embertől jött, akivel, érzem, egy szőlőt kapálok. Verejtékesen, becsületesen, csak azért, hogy a szőlő minél jobban teremjen és nem azért, mert esetleg a kapa egyszer csak valami vén uzsorás elásott aranyaiba ütközve csendül meg. Nem kedves, Róbert Oszkár, mi csak kapáljuk tovább a szőlőt, hogy mások, *mindig csak mások* — vidám *szüretet* csaphassanak. A városatya-jelöltség helyett pedig jó nekem a Maga kedves, meleg szivü cikke is, amelyet elteszek erkölcsi bizonyitványnak, mert olyan ember irta, aki nem igen szokott ilyen erkölcsi bizonyitványokat kiadni a kezéből.

Igaz barátsággal küldi Önnek kézszoritását hive:

Pogány Béla.

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.

Elsőrangu étterem
A Barban Oszkár zongorázik
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

Jancsi igazgató ur, Vanczák, meg a többiek

Egy óra a néptanács előszobájában

Egy órát töltöttem a néptanács előszobájában. Délután félhárom volt, amikor Vanczák János után lekullogtam a lépcsőkön és az előszobában egyedül hagytam nagybajuszu barátomat Skultéty urat, a tanácsterem szigoru cerberusát. Ő is ilyenkor civilruhát ölt (legalább tanácsnoknak, de esetleg alpolgármesternek néznéd) és boldogan villamosozik haza családjához.

Az egy óra alatt legtöbbet Wirnhardt Ágoston tanácsjegyző nyitotta a tanácsterem ajtaját és hordta a hireket a sajtó számára. De nélküle is elégé kellemes volt a társaság. Elokelő orosz bundában, boldogságtól sugárzó arccal sétált fel és alá egy borotvált ur. A kezében finom biber sapkáját szorongatta laposra, mint valaha császárvárában a k. u. k. generálisok.

— Most legalább megkezdhetem a szerződtetéseket. Csak arra vártam. Tele vagyok ambiciókkal. Sokat és szépet fogok produkálni

Ránézek és az okos, becsületes szemeiből meggyőződöm róla, hogy őszintén beszél.

Wildmann ur, az uj Könyöt-cirkusz üzletvezetője, megkérdi:

— Nem tetszik ismerni? Ez ma Budapest legboldogabb embere.

És a boldog ember már jön is felém és a világ legtermészetesebb hangján mondja:

— Morgenrot Károly.

— ? ? ?

— Igen — folytatja Wildmann — Morgenrot ur a hires, a népszerü Jancsi bohóc.

Mondom:

— Szóval mától fogva: Jancsi igazgató ur.

Valóban. Mert jött ki megint a tanácsteremből Wirnhardt jegyző és kihirdeti:

— A Koschke-cirkusz bérletét a tanács Morgenrot és Schmitt uraknak itélte oda öt éves bérletre.

— Igen, igen, — rebegi boldogan Jancsi és biztosan arra gondol, hogy milyen jó lesz a saját cirkuszában énekelni bolondos verseit, amelyek olyan népszerüek lettek, hogy a közönség fele ezért járt a Beketow-cirkuszba.

Görbül az ajka, mintha azt mondaná:

— Hiszen ha én elöveszem a főzős-kanalat.

Körülveszik a barátai, társai, érdekelt hozzátartozói. Egy keskenyképü, barkós ur, Schmitt, a debreceni cirkuszigazgató, aki most Jancsi igazgatóval viszi csatába egész vagyonát. Mellette egy elegáns ur, az artista-egylet kiküldöttje. Egy elökelő, finom hölgy, cigarettával a kezében: Schmitt ur felesége. A másik sarokban egy topogó, haragos öreg ur tárgyal Bader dr. ügyvéddel. Ő maga a többszörös milliomos Koschke, aki már készülödik, hogy welsi, ausztriai kastélyába vonuljon vissza, birtokait müvelje, miután évek során 3500 koronát fizetett a példátlanul jövedelmező cirkuszért.

Most Jancsi igazgató ur és Koschke igazgató ur váltanak néhány szives szót, miközben az egyik vidáman, a másik csüggedten nézi a padlót?

— Wissen sie Herr Koschke... — mondja Jancsi igazgató ur, mivelhogy Koschke igazgató ur nem tartotta érdemesnek évek során át megtanulni a zengzetes magyar nyelvet.

Közben sürün nyilnak a tanácsterem ajtai. Czóbel Ernő egy tanitókülsejü emberrel vonul félre. Most egy idegen szakállas arc surran át a folyosón. Kiderül, hogy Buzáth tanácsnok volt, aki echt Fényes László szakált növesztett — barnában. Az uj időknek külsejében is kifejezést akar adni. Még nem ocsudtam fel csodálkozásomból, amikor a mindig száguldó Vita tanácsnok ront be az előszobába és surran be a tanácsterembe. Becsey Antal jön ki jóképü tajtékszipkájával, a majd Bokányi szánt végig az előszobán tempós, kényelmes léptekkel. Egy kicsit megpohosodott, egy kicsit nyárspolgáriasan néz ki, igazán nem venné észre rajta az ember, hogy a belsejében örökkön forró láva kavarog örült eruptiv erővel.

Furcsa. Érdekes alakok, nagyszerü emberfajok és mégis nincs itt az előszobában más fontos, mint a cirkusz. Bukovszky tanácsnok, aki hatalmas aktacsomóval távozik, pregnáns magyar feje, Rényi Dezső méltóságos léptei, Városssy tanácsnok kedves, kispapos szelidsége — ma mindez nem számit. Ma cirkusz van itt az előszobában. És még inkább felkeltödik a figyelem, amikor a tanácsterem ajtajának zöld posztója előtt megjelenik Berczel Jenő dr. tanácsnok, aki még egyszer, másodfokon is, kihirdeti a cirkuszi ítéletet. Eléje sereglenek az ujságirók, Jancsi igazgató ur, a szép Schmittné, Schmitt ur, egy ismeretlen vidéki ujságiró, nyilván élénken érdekelt az üzletben. Csupa ragyogó arc. Berczel is mosolyog és örömmel adja tudtul az örvendetes eseményt.

Jancsi igazgató ur szépen megköszöni, de Berczel:

— Nincs köszönni való. A kötelességünket teljesitettük.

Most egy elegáns ur lép elő:

— Krausz vagyok, az artista-egylet kiküldöttje. Az artista-egylet nevében köszönöm a tanácsnok urnak a döntést, amely az artista-egyletnek szive szerint való, mert a cirkusz uj tulajdonosaitól csak jó, becsületes és szociális elbánást várunk tagjainkkal szemben.

— Egy okkal több — mondja Berczel — hogy örüljünk a döntésnek, amely ugy látszik az artistáknak is kedves. Különösen örömünkre szolgál, hogy az artisták bizalmával is találkoznak az uj bérlök.

Most szomoruan, lehangoltan ballag oda a tanácsnokhoz Koschke ur. Berczel tanácsnok arca egy pillanat alatt megváltozik. Megnyulk az arca, a szemei elfénytelenednek, a mosoly leszárad arcáról, most kondoleálni illik. Finom elökelőséggel adja tudtára Koschke urnak, hogy ajánlata nem találkozott a néptanács jóindulatával.

— Nem tehettünk mást, pedig ahol lehet, nem célja a néptanácsnak, hogy a régi bérlöktől elváljon. De Önöknek kár volt a Beketow-féle ötlettel dolgozni, ma azonban más időket élünk és nem fogunk precedenst alkotni, hogy aztán ha egyszer sikerült, akkor ezentul is olyan árajánlatokat tegyenek versenytárgyalásoknál, amelyek szabálytalan uton jutnak el az eredményhez.

Báder dr. keserü jogi vitába bocsátkozik a tanácsnokkal, akit azonban nem lehet meggyözni annál inkább sem, mert feltétlenül igaza van.

Bohócok, légtornászok, kötéltáncosok lassankint elszállingóznak. A tanácsülésnek is vége lesz lassan. Merész léptekkel méri a folyosót Folkusházy alpolgármester, aprózza a járást Déri Ferenc, valósággal kigurul a zöld ajtón a kövér és okos Kondor Bernát, aztán jön a karcsu, magas, főurias, de jó demokrata Fock Ede, vele Lukács Jenő radikális népbiztos és igy tovább. A legfeltünöbb angolos, kuszálthaju fejével Vanczák János. Megkap, nagyon érdekel. Bársony zekéjét, kissé ivelt lábát, okos, megértő fejét alig győzöm nézni. Nagycsuorás angol papipa hiányzik csak a szájából, akkor olyan lenne mint egy norvég halász, ahogy ezt a regényekben olvastuk. Valami ellentálhatatlan bizalomnak kell a szivünkből feltörnie, amikor Vanczák elvtársat látjuk. És nem csalódunk. A szolgákat testvéri szeretettel simogatja a szavával. Öltözik, siet, már valahol várják, ahol megint a közért kell dolgoznia. Derék, jó ember lehet.

(p. b.)

Gyujtógyertya exploziós motorok számára

cimü 69838. számu magyar szabadalmának gyakorlatba vétele céljából

Daimler Motorengesellschaft cég

Untertürkheimban

belföldi gyárosokkal összeköttetést keres. Felvilágositással szolgál: Stralendorff (ezelőtt dr. Halász és Roth) szab. irodája Budapest, VII. Hársfa-u 25

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Események

A főváros cipőjavitója és szabómühelye. A főváros cipőjavitó üzeme már réóta funkcionál és igen becsületes munkát végez. A tanács legutóbbi ülésén elfogadták a XVI. ügyosztály tervezetét egy az alkalmazottak javát szolgáló szabómühely felállitására vonatkozólag. Erről az eseményről Berczel Jenő dr. tanácsnok a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A néptanács elfogadta előterjesztésemet, amely arra vonatkozott, hogy a fővárosi alkalmazottak számára szabómühelyt állitsunk fel, amely javitási és forditási munkálatokkal foglalkozik majd. A szabómühelyt kapcsolatba hozzuk majd, a már jó ideje müködésben levő cipőjavitóüzemmel és azt ugyancsak a Ráday-utcai mühelyházban helyezzük el. Egyelőre 10—12 munkással kezdünk dolgozni és egy ruha átforditása körülbelül 90—100 koronába fog kerülni. A cipőjavitó-üzem uj cipők készitésére való kibővitése, amint azt terveztük, ezideig nem történt meg, mert a forradalom megakadályozott bennünket abban, hogy a németországi gépeket behozhassuk.

Bene és Wein cég. A Gellér-fürdő dróthuzaljai révén szomoru nevezetességre tett szert a *Bene és Wein* cég, amelyet feljelentettek, hogy a Gellért-fürdő huzaljaiból igen nagymennyiséget eltulajdonitott. Most az épülőfélben lévő városházi barakkokon megint ott látható, mint munkával megbizottaké, a *Bene és Wein* cég neve. Megkérdeztük *Berczel* Jenő tanácsnokot, hogy mint áll a megvádolt cég ügye, mire a következő választ kaptuk:

— A Bene és Wein cég ellen bünügyi feljelentés nincsen, a házi vizsgálat azonban még nem ért véget. Hogy a vádak ellenük alaposak-e vagy alaptalanok, az majd csak a végleszámolások megejtésével fog kiderülni. Ez igen nagy munka, amely még jelentős időt vesz igénybe. Csak, ha ez megtörtént, akkor tudjuk megmondani, hogy van-e valami hiány vagy nincs. Abban, hogy a cég ezenközben uj munkát kapott, nem látok semmi rendkivülit.

Nagy ujitások az iskolai gyermekvédelem terén. A főváros néptanácsa rendkivül fontosságu határozatokat hozott az iskolai gyermekvédelem biztositása érdekében. A tanács által elfogadott javaslat mintegy *40 különböző intézménynek gyors megvalósitását kivánja*, melyek közül az iskolaorvosi intézményt, az iskolai fürdőket, erdei iskolákat, játéktereket emlitjük csak föl. Ezeken kivül nagyfontosságu pedagógiai reform, hogy minden iskola egyuttal gyermekvédelmi intézet, ebből folyólag minden iskolánál 1—2 számfölötti tanitó lesz az iskola gyámja, ezek csak a gyermekek egészségi és erkölcsi védelmével foglalkoznak. Nagy koncepcióju tervek ezek, amelyeknek igazi jelentőségét csak akkor fogjuk belátni, ha majd a közeli jövőben a megvalósulás utján találkozunk velük.

Krumpli különvonaton. Budapest burgonya-ellátása ezidő szerint igen simán bonyolódik le. A kitünő — éveken át nem élvezett jeles minőségü — szabolcsi burgonya rendesen érkezik meg a fővárosba annyira, hogy ma szinte előleget lehet adni a lakosságnak a jövő hónapok porcióira. Ami pedig legérdekesebb: Budapestre ma különvonatok szállitják a burgonyát. Szegény krumpli se gondolta volna, hogy az isten igy felviszi a dolgát.

A háztulajdonosok a főváros tanácsához. A háztulajdonosok beadvánnyal fordultak a főváros tanácsához. Beadványukban keserü panaszokat halmoznak fel amiatt, hogy a főváros háborus deficitjét a községi telekértékadóval és a pótadó felemelésével akarja fedezni. A telekértékadót már a kormány is jóváhagyta, a pótadó emelésére azonban ezideig még nem történt döntő elhatározás. E tekintetben azt bizonyitják a háztulajdonosok, hogy ma is a községi pótadónak több mint kétharmadrészét a háztulajdon viseli. A háztulajdonosok nyers jövedelmének 5.33 százalékos adózásával szemben — mondja az emlékirat— állott minden más jövedelmi forrás tiszta jövedelmének 0.6 százalékos adózása. A telekértékadó kizárólag az ingatlantulajdonokat terheli és a háztulajdonosok nem ismerik el azt, hogy ez az adó kizárólag a telektulajdonosokat sujtaná. A háztulajdonosok ez alkalommal nem lépnek fel

házbéremelési igényekkel, hanem pusztán azt bizonyitják, hogy ma a bérjövedelem stagnálása idején meg kell kimélni a háztulajdonosokat minden ujabb megterheltetéstől.

Iskolaépitkezések a fővárosban. Mult heti számunkban részletesen beszámoltunk a tanács ama tervéről, amely több iskola épitését helyezi kilátásba. A terv szerint a tanács a VIII. kerületi Karpfenstein-utcában elemi-, fiu- és leányiskola épitésére és a föld-, kömüves és elhelyező munkákra már ki is irta február 20-iki határidővel a pályázatot. Ugyanily munkák lesznek végrehajtandók a VI. ker. Váci-uton épitendő polgári fiuiskolánál is, továbbá a Simor-utcai elemi fiu- és leányiskolánál asztalos-, lakatos- és mázolómunkák lesznek foganatositandók. E két utóbbi munkák vállalatba adásának határideje is február 20-ika. Lapunk hirdetményei közt mindhárom versenytárgyalási kiirást teljes szöveggel közöljük.

A Haditermény székházának épitése. A Haditermény r.-t. uj székháza épitésénél végzendő asztalos, lakatos- és bádogos munkákra a megtartott szükebb körü versenytárgyaláson a következők adtak be ajánlatot: az asztalos-munkára: Magyar repülőgépgyár r.-t. 925.955 K-val, Malomsoky József-féle asztalosárugyár r.-t. 1,066.143 K-val, Hufnagel Imre 877.793 K-val, Michl Alajos 870.423 K-val, Hencz és Fischer 764.407 K-val, Csoknyai Bertalan 736.943 K-val, Thék Endre butor-, zongora- és épületmunkák gyára r.-t. 9 4.048 K-val, Müller Rezső 987.130 K-val, Pollacsek János 805.216 K-val, Gregersen G. és fia 856.817 K-val; a lakatos-munkára: Pick Ede utódai 261,762 K-val, Magyar repülőgépgyár r.-t. 207.108 K-val; a bádogos-munkára: Farkas Izor 94 935 K-val, Tóth Imre és társa 100.000 K-val, Lichtmann A. 80.356 K-val, Gerő N. Nándor 76.257 K-val.

Uj alelnök és vezérigazgató a Salgónál. A Salgótarjáni kőszénbánya r.-t. igazgatósága Reimann Lázár ügyvezető igazgatót alelnö ké választotta, mig Frischmann J. F. ügyvezető igazgatónak a vezérigazgatói cimet adományozta.

Előléptetések az Országos banknál. A Magyar Országos Bank Részvénytársaság igazgatósága legutóbb tartott ülésében Horvát Sándor aligazgatót igazgatóvá és Hillinger Oszkár cégvezetőt aligazgatóvá nevezte ki.

Medgyaszay-szinház. Iványi Jenő, a Nemzeti Szinház örökös tagja, a Medgyaszay-Szinházban Medgyaszay Vilmával együtt minden este fellép Lakatos László A császár partraszállt cimü játékában. Másik nagysikerü ujdonsága a szinháznak Anatole France A néma asszony-a, amelyet Gábor Andor irt át énekes játékká és Nádor Mihály zenésitett meg. A két szindarab között Medgyaszay Vilma, egyetlen szóló gyanánt, uj dalokat ad elő.

Hajó Sándor szinjátéka jubilál. Az ötvenéves férfi ötvenedszer kerül szinre szombaton a Belvárosi Szinházban. Ezt a jubileumot végig táblás házakkal érte el Hajó Sándor tragikomédiája, mely ugy irodalmi, mint szinpadi tekintetben ritka eseménye a szinházi életnek. Az egyik szenzáció ja a szereposztás. A darab nagy szerepeit ezután is Simonyi Mária, Ilosvay Sári továbbá Körmendy, Petheő, Harsányi és Bérczy játsszák.

A teljes Aranyember az Urániában. A nagyszerü Corvin-film I., II. és III. részének sikere arra inditotta az Uránia igazgatóságát, hogy a három részt együtt — tehát a teljes Aranyember-filmet — egyszerre mutassa be a szinházában. Az Uránia megszerezte az együttes bemutatás kizárólagos jogát és Jókai halhatatlan regényének filmjét teljes egészében mutatja be egy-egy előadás keretében. A hatalmas film 14 felvonása kizárólag az Urániában fél 4, negyed 6 és negyed 8 órakor kerül előadásra. Az Uránia pénztárai a hét bármely napjára előre árusitja az előadásaira a jegyeket.

A Nancsi ötvenedszer. A Revü-szinház kedd este jubilál: Szőke Szakáll nagyszerü revüje, a Nancsi került ötvenedszer szinre. Diszelőadás volt. Szőke Szakáll játszott és konferált, kivüle felléptek még: Karácsonyi Illy, Szász Ilonka, Valero Berta, Pázmán Ferenc és Sarkadi Vilmos.

A leghálásabb tőkebefektetés. Nem a nagytőkéseknek kivánunk tanácsokat osztogatni, hanem a müvelt középosztály figyelmét tartjuk szükségesnek a következőkre felhivni: Köztudomásulag rengeteg ezerre rug azon müvelt családok száma, melyeknek a háborus évek alatt zongorára lett volna szükségük. Ezen sok-sok ezer család száma egyre szaporodik, amiből önként következik, hogy hosszu évekig nyomasztó zongorahiány fog uralkodni a kereskedelemben. Jól teszik tehát, akik nem várnak tovább a zongoravétellel és különösen ajánlhatjuk, hogy csakis megbizható, régi cégnél vásároljanak. Ilyen pld. a Sternberg Ármin és Testvére cég, melynek szoliditása és olcsó árai közismertek. A Sternberg-cég zongoratermei a Rákóczi-út 60. sz. saját palotájában vannak.

A TŐKE

...

Szemle

A rehabilitált adó — A nemzeti munka folytonosságának és fokozásának biztositása — Három hónap és négy milliárd

Hetekkel ezelőtt bebizonyitottuk ezen a helyen, hogy ami pénzügyi kérdésekben történik, az tulajdonképpen cirkulusz viciozusz. Azok akik a vagyonadót kifizetik, legelsősorban a saját megmaradó pénzüknek az értékét fogják felemelni. Nem akarunk tulzásokba esni, mégis ezt kell mondanunk, hogy a vagyonadó a tőkés pénzének értékét emeli, a szegény emberre nézve pedig a drágaságnak vet gátat. Most ennek az álláspontunknak bizonyitására a legjelentékenyebb tanut, *Krausz* Simont, vonultatjuk fel, aki a vagyonadó ankéten kijelentette, hogy: „a vagyonadó által a meglevő pénz értéke növekedni fog.“ Egyszóval a vagyonadó az a remedium, amelytől a békebeli állapotoknak legalább megközelitését tudjuk majd elérni. Az agitátor erejével mondja Krausz Simon, hogy bele kell vinni a köztudatba, hogy mindenki a maga érdekét szolgálja, amikor az adót lerója. Ime az adózó öntudat ébredése. Évtizedeken keresztül az ellenzéki politikus azzal izgatott, hogy becstelen a kormány, amely adót vet ki, amelynek szüksége van a nép filléreire. A kormánypárti politikus viszont azt helyezte kilátásba, hogy ő majd kipanamázza a választóinak, hogy az adójukat leszállitsák. *Az adó rehabilitálása,* az adó jogaiba való iktatása az, ami most folyik. Aligha kellett ehhez egyéb, mint *az adózás progresszivvé tétele.* Az adó többé nem a gyülölt állami rablás, aminek eddig tekintették, hanem egy öntudatos nép önudatos adakozása a köz javára, amelyből mindenki hasznot huz. Ezt a tanulságot lehet levonni *Krausz* Simon klasszikus mondatából. *Krausz* Simon különben kifejti azt is, hogy a kormány intézkedései kikerülhetetlenek voltak, a hadból visszatértek pedig igénis igényt támaszthattak a munkanélküli segélyre. És valóban csak a Károlyi József fajta képtelenül önző és ellenforradalmi agyvelők okolhatják a mai kormányt a mai helyzetért. Ez olyan ostoba lépés, mintha valaki a kelevényért az orvost vádolná, aki a kelevényt felvágta és a gennyet kiszoritja a sebből. A mai pénzügyi helyzetnek természetes és törvényes apja az a harmincötmilliardos hadiadósság, amit Tiszáék és Wekerléék erőszakoltak rá az országra. Most eljutottunk az időponthoz, amikor ezt be kell látni és amikor a saját pénzünk árán, de vissza kell helyezni a saját pénzünket a régi jogaiba.

*

Szombaton alakult meg az *Országos Munkaügyi Tanács* és pedig azzal a fénnyel, azzal a tiszteletadással, amely ezt a szervet megilleti. Mert ez a szerv, amely *a nemzeti munka folytonosságának és fokozásának biztositását* tüzte cél ul maga elé. Március elsejével megszünnek a hadisegélyek, a munkanélküli segélyeket sem lehet ad infinitum folyósitani, természetes tehát, hogy az államnak gondoskodnia kellett a közmunkák megkezdéséről. *Garami* Ernő kereskedelmi miniszter és *Méhely* Kálmán államtitkár nevéhez füződik az az akció, amely a munkás kéznek öt milliárdot szánt. A pénzért ismét nem megyünk külföldre, hanem azt magyar bankok fogják a kormánynak igen előnyös feltételek mellett rendelkezésére bocsátani. A bankoktól ebben a pillanatban nem lehet a dicséretet megtagadni, mert azok a helyzet magaslatára emelkedve, igazán hazafiasan cselekedtek, amikor a népkormány felszólitásának szinte első szóra eleget tettek. Nagyon jól látták a helyzetet, hiszen az ország rendjéről, nyugalmáról van szó és belátták, hogy nincs a köz számára jövedelmezőbb kölcsön, mint az, amely nemcsak az ország nyugalmát őrzi meg, nemcsak az ország vagyonát gyarapitja fontos közmüvekkel, de megkiméli az államot a hadisegélyek és munkanélküli segélyek óriási, de inproduktiv összegeinek kiutalásától.

*

November, december, január: összesen négy milliárd. Ahogy az ember ránéz a pénzügyminiszter beszámolójára, bizony némiképen soknak látszik ez az összeg és nem tudható be kellő vigasztalásnak, legföllebb mentő körülménynek, hogy a háboru még többe került. Dopróbáljunk csak nehány tételt revizió alá venni. A forradalom nem játszódhatott le garasok nélkül. Bizony a hordót felforditották és az kerül fölülre, ami valaha is teljes joggal volt alul. A Heltaiak és Vágók bizony nem kiméltek az állam kasszáját, amikor lepni akartak. A hordó azonban lassan leüllepszik és megint csak az az elem marad felül, amelynek joga van hozzá, természetesen az uj értelemben való joga. Aztán a leszerelés is hatalmas háborus tétel. A munkanélküli segély szintén azoknak a lelkét terheli, akik egy oktalan, nyomorult vérengzésnek, embermészárlásnak kedvéért kettévágták a nemzeti munka folyamatát. Hát a többi? A rendes munkabérek, az emberséges tisztviselői fizetések elmaradása kinek a bünei voltak? Burkolt ellenforradalmi mozgolódások hősei vesztett kéjjel vetik szemére a kormánynak, hogy uj állásokat szervezett. Talán nem volt joga ahhoz, hogy minden pontra, ahol az ellenforradalom aknamunkáját kell ellenőrizni, embereket állitott? Vagy emlékeznek-e az urak Kunfi miniszternek arra a fájdalomtól könnyes kijelentésére, (amelyet különben sürgősen félremagyaráztak), hogy az intelligenciának nem lesz más módja, ha majd az országot tényleg megnyirbálják, mint kivándorolni. Sajnos ez igy van és épen a polgári osztálynak van joga és oka örülni azon, ha a kormány igyekszik elhelyezni, munkába állitani minden hasznos erőt. Bizony az ellenforradalmárkodó dühöngések nemcsak gazságok, de egyben butaságok is. Aki akar és tud, választhat a kettő közül.

—

Rothadt nyulból sörosztalék. *A Kőbányai polgári serfőző r.-t.* 1918. szeptember 30-án lezárt mérlegét a napokban hozta nyilvánosságra. A számadatokból kitünik, hogy a sörgyárak legális alapon foglalkoznak az árdrágitással, mert ha ezt nem tekintenék törvényszerünek, akkor a Polgári serfőzőnek 7 és fél milliós alaptőke mellett és hallatlanul magas tartalékolások után, (adótartalék 2½ millió K és egyébb tartalékok összege 6,258.287 K) nem volna bátorsága 1,452.134 K tiszta jövedelmet kimutatni, amelyből részvényenkint 18 százalék (a 200 K-ás részvények után 36 K) osztalékot fizet. Jellemző, hogy ez a vállalat nem elégszik meg a sörgyártás nem éppen megvetendő hozadékával, hanem különféle egyébb üzletágakkal is foglalkozik, amelyek oly távol esnek a sörtől, mint Makó Jeruzsálemtől. Egyik leányintézete a *Szt. István tápszermüvek r.-t.* például pótkávét gyárt, de mellesleg vadkereskedést is üz. Ez a vállalat az, amely a hütőházban tizezerszámra rothasztotta a nyulakat, elvonta a közfogyasztástól és amikor a már a feloszlásnak indult nyulpecsenye csaknem élvezhetetlenné vált, akkor borsos áron ráakasztották Bécs városára. A Polgári serfőző azonkivül *buffetüzletekkel* is foglalkozik. Az egész várost behálózta ilyen buffetboltokkal és most szenvicsekkel is növeli részvényeseinek osztalékát. Legujabb üzlete, amelyet most igyekszik nyélbeütni, egy *balatoni hajózási vállalat* létesitése. És végül a Polgári serfőző az, amely a budapesti kocsmároskat csak akkor szolgálja, ha hosszabb, több éves szerződéssel állandó fogyasztónak kötik le magukat, ellenben a bécsi kocsmárosokat minden megszoritás nélkül kiszolgálja, ott ugyszólván minden Bierstube-ben budapesti polgári sört mérnek. Ezek azok az üzleti elvek, amelyek a Polgári serfőző dus dividendáját termelik.

Egy milliárd államkölcsön. *Szende* Pál pénzügyminiszter a kincsár pénzszükségletének kielégitése ügyében megtartott értekezleten egy milliárd korona folyósitását kérte a bankoktól. A budapesti pénzintézetek felajánlották az ezer milliót s a bankkonzorcium, amely közel huszonöt fővárosi nagyobb pénzintézetből áll, még az értekezlet folyamán megállapodott abban, melyik pénzintézet milyen összeggel részesedik a hitelmüveletben. A bankok folyószámlahitelt nyitnak a kincstárnak, négy százalékra adják a kölcsönt, amely egy év mulva visszafizetendő. A pénzügyminiszter a szükséghez képest fogja igénybe venni az ezer milliót.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8.

Versenytárgyalási hirdetés.

Budapest főváros tanácsa a VIII. ker. **Karpfenstein-utcában a 6111. stb. hrsz. telken épitendő elemi fiu és leányiskola föld-, kőmüves és elhelyező munkái és szállitásai** végrehajtásának vállalatba adására nyilvános irásbeli versenytárgyalást hirdet.

A vállalati feltételek értelmében szabályszerüen kiállitott irásbeli ajánlatok magyar nyelven szerkesztve, az egységárak megjelölésével (egységáras versenytárgyalás) teendő.

Budapesti (Budapesten cégjegyzett) ajánlattevők ajánlataikat postán nem küldhetik be.

Az ivenkint 1 koronás okmánybélyeggel ellátott, szabályszerüen tett és aláirt ajánlatok pecséttel lezárt boriték alatt **1919. évi február 20-án (csütörtökön) délelőtt 11 óráig Krátky János tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez (IV., Központi városház, III. emelet 333. ajtószám alatt)** kell benyujtani, vagy oly időben postára adni, hogy az ajánlat a jelzett határidőig a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztályba beérkezzék.

20.000 korona bánatpénz teendő le a vállalati feltételekben körülirt módon.

Az előbb megnevezett határidőre beérkezett összes ajánlatok **ugyanazon napon 12 órakor a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztály üléstermében fognak nyilvánosan felbontatni,** amely eljáráson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

Az ajánlati ürlapot és a költségvetést, valamint az általános és részletes munkafeltételeket, a költségvetési függelékkel és a kötendő szerződés tervezetével együtt a jelentkező vállalkozni szándékozók az előbb nevezett tanácsi **XIII. (épitkezési) ügyosztályban (IV., Központi városház, III. emelet 333. ajtószám) hétköznapokon délelőtt 10—12 óra közt** dijmentesen megszerezhetik, ahol a kivánt müszaki felvilágositások is megadatnak.

A tanács fönntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között, tekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhasson, hogy a munkát vagy szállitást az ajánlattevők között tetszése szerint megoszthassa, vagy amennyiben a versenytárgyalás eredményét kielégitőnek nem találná, ujabb nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalást tarthasson, esetleg a munkák vállalatba adása tekintetében másként is intézkedhessék.

Tekintettel arra a rendkivül fontos közérdekre, amely a tervezett épitkezés mielőbbi létesitéséhez füződik, a tanács kijelenti, hogy a munkák végérvényes odaitélése iránt hozandó határozat ellen jogorvoslat csakis birtokon kivül vehető igénybe.

Budapest, 1919. évi január 28. napján.

A főváros tanácsa.

Versenytárgyalási hirdetés.

Budapest főváros tanácsa a **VI. kerület, Váci-uton az 1527/a. stb. hsz. telken épitendő polgári fiuiskola föld, kőmüves és elhelyező munkái és szállitásai végrehajtásának** vállalatba adására nyilvános irásbeli versenytárgyalást hirdet.

A vállalati feltételek értelmében szabályszerüen kiállitott irásbeli ajánlatok magyar nyelven szerkesztve, az egységárak megjelölésével (egységáras versenytárgyalás) teendő.

Budapesti (Budapesten cégjegyzett) ajánlattevők ajánlataikat postán nem küldhetik be.

Az ivenkint 1 koronás okmánybélyeggel ellátott, szabályszerüen tett és aláirt ajánlatok pecséttel lezárt boriték alatt **1919. évi február 20-án (csütörtökön) délelőtt 11 óráig Krátky János tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez (IV., Központi városház, III. emelet 333. ajtószám alatt)** kell benyujtani, vagy oly időben postára adni, hogy az ajánlat a jelzett határidőig a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztályba beérkezzék.

20.000 korona bánatpénz teendő le a vállalati feltételekben körülirt módon.

Az előbb megnevezett határidőre beérkezett összes ajánlatok **ugyanazon napon 12 órakor a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztály üléstermében fognak nyilvánosan felbontatni,** amely eljáráson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

Az ajánlati ürlapot és a költségvetést, valamint az általános és részletes munkafeltételeket, a költségvetési függelékkel és a kötendő szerződés tervezetével együtt a jelentkező vállalkozni szándékozók az előbb nevezett tanácsi **XIII. (épitkezési) ügyosztályban (IV., Központi városház, III. emelet 333. ajtószám) hétköznapokon délelőtt 10—12 óra közt** dijmentesen megszerezhetik, ahol a kivánt müszaki felvilágositások is megadatnak.

A tanács fönntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között, tekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhasson, hogy a munkát vagy szállitást az ajánlattevők között tetszése szerint megoszthassa, vagy amennyiben a versenytárgyalás eredményét kielégitőnek nem találná, ujabb nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalást tarthasson, esetleg a munkák vállalatba adása tekintetében másként is intézkedhessék.

Tekintettel arra a rendkivül fontos közérdekre, amely a tervezett épitkezés mielőbbi létesitéséhez füződik, a tanács kijelenti, hogy a munkák végérvényes odaitélése iránt hozandó határozat ellen jogorvoslat csakis birtokon kivül vehető igénybe.

Budapest, 1919. évi január 28. napján.

A főváros tanácsa.

Versenytárgyalási hirdetés.

Budapest székesfőváros tanácsa a **X., Simor-utcában a 8631/a/1/368 stb. helyrajzi számu telken épitendő elemi fiu- és leányiskola asztalos, lakatos és mázoló munkái és szállitása végrehajtásának vállalatba adására nyilvános irásbeli versenytárgyalást hirdet.**

A vállalati feltételek értelmében szabályszerüen kiállitott irásbeli ajánlatok magyar nyelven szerkesztve, az egységárak megjelölésével (egységáras versenytárgyalás) teendő.

Budapesti (Budapesten cégjegyzett) ajánlattevők ajánlataikat postán nem küldhetik be.

Az ivenkint 1 koronás okmánybélyeggel ellátott, szabályszerüen tett és aláirt ajánlatok pecséttel lezárt boriték alatt **1919. évi február 20-án (csütörtökön) délelőtt 11 óráig Krátky János tanácsnok ur vagy helyettese kezéhez (IV., Központi városház, III. emelet 333. ajtószám alatt)** kell benyujtani, vagy oly időben postára adni, hogy az ajánlat a jelzett határidőig a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztályba beérkezzék.

Az asztalos munkára 3000 korona,

a lakatos munkára 3000 korona

és a mázoló munkára 2000 korona bánatpénz teendő le a vállalati feltételekben körülirt módon.

Az előbb megnevezett határidőre beérkezett összes ajánlatok **ugyanazon napon 12 órakor a tanácsi XIII. (épitkezési) ügyosztály üléstermében fognak nyilvánosan felbontatni,** amely eljáráson az ajánlattevők vagy azok igazolt képviselői jelen lehetnek.

Az ajánlattevők ajánlataikkal a végleges döntésig kötelezettségben maradnak.

Az ajánlati ürlapot és a költségvetést, valamint az általános és részletes munkafeltételeket, a költségvetési függelékkel és a kötendő szerződés tervezetével együtt a jelentkező vállalkozni szándékozók az előbb nevezett tanácsi **XIII. (épitkezési) ügyosztályban (IV., Központi városház, III. emelet 333. ajtószám) hétköznapokon délelőtt 10—12 óra közt** dijmentesen megszerezhetik, ahol a kivánt müszaki felvilágositások is megadatnak.

A tanács fönntartja magának azt a jogot, hogy a beérkezett ajánlatok között, tekintet nélkül az ajánlott árakra, szabadon választhasson, hogy a munkát vagy szállitást az ajánlattevők között tetszése szerint megoszthassa, vagy amennyiben a versenytárgyalás eredményét kielégitőnek nem találná, ujabb nyilvános vagy korlátolt versenytárgyalást tarthasson, esetleg a munkák vállalatba adása tekintetében másként is intézkedhessék.

Tekintettel arra a rendkivül fontos közérdekre, amely a tervezett épitkezés mielőbbi létesitéséhez füződik, a tanács kijelenti, hogy a munkák végérvényes odaitélése iránt hozandó határozat ellen jogorvoslat csakis birtokon kivül vehető igénybe.

Budapest, 1919. évi január 28. napján.

A főváros tanácsa.

UJ RUHÁT KAP

ha régi ruháját házilag átfesti a valódi
„CSÁSZÁR"-ruhafestékkel
különféle szinekben kapható. Saját érdeke, hogy mást ne fogadjon el.

Kö ponti iroda: **„HÁVIRT"** Hazai általános vegyi ipar r.-t. I., Lágymányosi-u. 7. Tel. József 85-86

Főelárusitó helyek:
Nagy Mihály drogéria, V., Váczi-ut 4. Ny. p. u. m.
Fodor I. Mór drogéria VII., Király-utca 59/a.
Kertész József drogéria, VII., István-ut 41.
Wittek drogéria, VI., Nagymező utca 52.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MŰVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT P DIG
BALOG TEST VEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

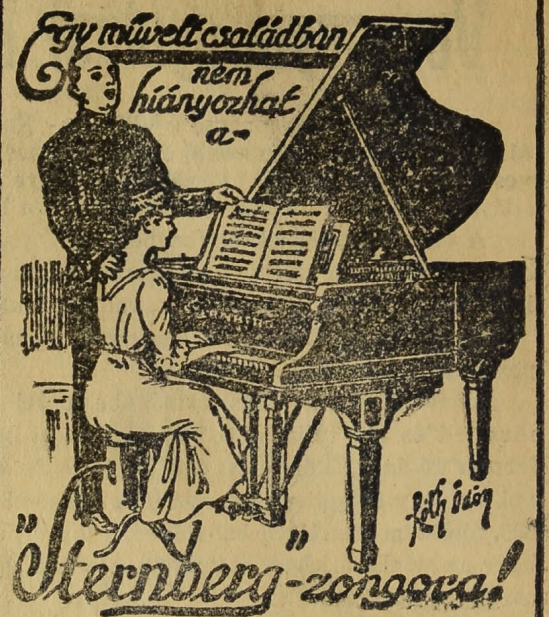

Sternberg
zongoratermei
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Te efon 93—36.
Minden este 8/4 6 órakor
? VOO DOO ? EDLER. ∴ világhirü hasbeszélő
Viadobona zenebohócok. 2 Fontners létrajátékok. A pótférj. Eyslet operette. Gyárfás Dezső. stb.

TÉLIKERT Nagymező-u 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
RITA SACCHETTO rövid vendégjátéka
Kati ne bomolj!
népies operett
Nagyszerü variete atrakciók

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
STAR UJDONSAG
Leányasszony
Dráma e öjátekkal, 4 felvonásban.
Irta: Pakots József.
A taverni koldus
Dráma 4 felvonásban.
Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
Hivatalnok urak
Földes Imre drámá a 4 felvonásban. Rendezte Balogh Béla. A főszerepekben Törzs Jenő, Haraszthy Mici, Bojda Jucí.
Feleségem a filmprimadonna
Vigjáték 3 felvonásban.
A főszerepben OZSI O WALDA.
Előadások kezdete: 1/4 4 1/4 6 és 1/2 8 órakor. Pénztár fél 11-től fel 1-ig, d. u. fél 3 órától.

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN UTCA 35. TELEFON 120 – 77
Müv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 ó akor.
Vasárnap két előa ás: délután 1/4 3 óra or és este 3/4 6 órakor
Szőke Szakáll „NANCSI" felléptével és konferanszával
Szenzációs revü
A sz npadtechnika csodái 30 perc: 40 szinvá tozás
A Kristálybar nyitva es e 6—9 óráig

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLA- :: LATA RÉSZVÉNY-TARSASÁGHOZ ::
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22
Minden este 6 órakor
a februári bemutató müsor
BEPPO
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes variete attrakciók.
Vasárnap d. u. negyed 3-kor előadás
Sörkabaré fél 7—9-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

APOLLO KABARÉ
pompás fe ruári müsora
naponta zsu olt házak
!! előtt kerül szinre !!!

A fekete vénusz
Napkeleti történet 4 felvonásban.
A főszerepben: POLS NEGRI.
A próbaházasság
Vigjáték 4 felvonásban. A főszerepben MIS MAY.
a
ROYAL-APOLLÓBAN!
Előadások kezde'e 3, 5 és 7 órakor.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és ének-előadás. Kezdete este fél 7 órakor.

Ajánlunk
budapesti raktárunkról:
98 százalékos Ia. rézgálicot kilogrammonként 12 korona árban.
Vasgálicot Ia. kénsavból készült kristályos áru, hordókba csomagolva brutto-net o 100 kilogrammonként 50 korona árban.
50 kilogr mmos horganyzott bádog kanna zsir szállitására darabonként 50 korona árban.
5 kilogrammos bádogveder patent fedéllel zsir, marme ade szállitására darabonként 5 korona árban.
Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-Társaság
BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 20.
Telefon: 113—60. 1 9—16. Sürgönycim: „Grossist"

Tőke György
építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 30 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. február 19-én — 8. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Sáv-utca ..... 18. szám
Telefon 137-43

Urna

elé járul március hónapban Budapest népe, hogy kiküldje azokat, akik hivatottak lesznek a mi gyönyörü Budapestünket, a mi szerelmes városunkat kormányozni és szent hittel hiszszük: nagygyá, széppé, boldoggá tenni.

Elejétől fogva azon az álláspontom voltunk, hogy ha az országos választásokat megtartani nem is lehet, semmi akadálya nincs annak, hogy a községi választásokat, mindenekfelett pedig a budapestieket meg lehet ejteni. A forradalom nyomán kikerülhetetlenül fellépett zavaró jelenségek elmultak, a forradalmat az általános, titkos választói jog alapján való választásoknak kell véglegesen jogaiba iktatni. Azok, akik a népkormányt tüzesvassal és tüszurásokkal szeretnék választásokra noszogatni, csak hiu és ostoba reménységeikkel áltatják magukat, mert ki kételkedhetnék abban, hogy a nép nem fogja igazolni a forradalmat? A választásokat többé nem a paplakból és a kastélyból irányitják, hanem függetlenül és öntudatosan maga a nép, amely soha, de soha nem fogja az ezerszer átkozott multat visszakivánni.

És igy van ez Budapesten is. A budapesti városházán nincs szükség nagytakaritásra. Tagadhatatlan, hogy imitt-amott, egyik-másik sarokban maradt itt egy kis ottfelejtett szemét, de nagyjában és egészében a budapesti városháza — amennyire a kormányok konzervativizmusa és a város ál-autonómiája engedte — progresszív irányban akart haladni. Egyetlen haszontalan, hitvány, züllött és erkölcstelen intézménye volt csak Budapestnek, amelyet azonban a népkormánynak legelső teendői közé tartozott felperzselni. Ez az intézmény a közgyülés volt. A törzsfőnökök szolgái, a kijárás nagymesterei, a komaság és sógorság apostolai, a nagytőke képviselői kiszoritották a munkásság képviselőit, kiszoritották azokat a maguk ügyének intézéséből, akiknek kétkezemunkája ennek a városnak életet ad.

Most, hogy ismét urna elé járul a város lakossága, nem lehet kétség benne, hogy a virilizmus piócájától megszabadult választások a város népének és polgárságának igazi képviselőit fogják beültetni az ujvárosháza keményfapadjaiba. A polgárságot, ha a forradalom nem ébresztette volna öntudatra, mindenesetre fel kell rázni abból a mérhetetlen tunyaságából, amellyel eddig el nem ment volna községi választásokra, ha ott aranyakat osztogattak volna is. Akik pedig elmentek, azok érdek- és bünszövetkezeteknek tagjai, a törzsfőnökök szolgái voltak. A polgárság nemtörődömsége egyike volt a községi választások igazi meghamisitásának. Most azonban, ha ez tovább is igy megy, akkor Budapesten egy-kettőre ki fogja csavarni a hegemóniát a munkásság a polgárok kezéből. Mi tudjuk, hogy a közgyülés szocialdemokrata többsége a polgári érdekekkel szemben is százszor becsületesebb, tisztább és jószivübb lenne, mint volt a régi rendszer, amely mindenkor polgári eredetünek hazudta magát. De a munkásság képviselői mellett ott kell lenni a város intézésének dolgaiban a progresszív polgárság képviselőinek is és pedig olyanoknak, akik lelkesednek a város dolgaiért és értenek is hozzá. Meg kell válogatni a tudás és a becsületesség rostáján azokat, akiket a polgárság küld be a nép tanácsába. Olyanoknak kell lenniök, akikre büszkén tekinthetünk és akik Budapestet majd a forradalom igazi szellemében tudják kormányozni.

Fullánkok

A forradalom

kötelessége az is, hogy a régi fajta uralom emberein bosszut álljon, de egyben a forradalom testében emberi szív, megbocsátó lélek lakozik. A forradalom tehát büntet, de nem üldöz senkit. Ez az az elv, amely lehetővé teszi, hogy ugyanakkor, amikor egyikmásik tisztviselőt a forradalom kilökött a régi poziciójából, ugyanakkor azoknak más helyen mégis biztositja a megélhetésüket. Egy-egy ilyen esetnél a munkások nem járnak el önkényesen. Ott állnak mellettük itélőbirákként a szociáldemokrata-párt és a polgári pártok képviselői. A gázgyárból a munkások követelésére távozott Schön Oszkár helyettes igazgató és a fertőtlenitőből Hammer Dezső dr. Most örömmel regisztráljuk, hogy a néptanács nem folytatta a büntetés után az üldözés munkáját is, hanem az egyiknek a Müszerüzemben, a másiknak a tiszti főorvosi hivatalban adott iróasztalt. És ez helyes is. Meg kell próbálni, hogy emberek, akik talán szolgai engedelmességgel teljesitették kötelességüket a régi rend érdekében, talán az uj világban önérzetes, a mások munkáját megbecsülő emberekké válnak. Az uj rend megmutatta, hogy tud irgalmat gyakorolni, mutassák meg ők is, hogy emberséges viszonyok között ők is emberségesek.

*

Tejet

koboznak a budapesti pályaudvarokon. A budakeszi asszony bejön és biztosan tudja, hogy öt koronáért, gyujtóért, dohányért adja el a tejét. De előáll a tejfináncz és elveszi a kannákat a gyermekek és betegek szent nevében. A budakeszi asszonyok azonban fellázadnak, ellenforradalmi összeesküvést szőnek és azt mondják, nem hozok többé tejet, hanem majd ha vajat-turót csináltam belőle, akkor nyugodtan sétálhatok be vele a városba. Sajnos, ebben a tekintetben mégis ők fognak győzni, mert a reális számitás az ő papirosukon van lefektetve. És hinni kell abban a szomoru feltevésben, hogy a mai önző világban gyermekeink és betegeink mindaddig nem kapnak tejet, amig a tejellátást vagy az állam, vagy a főváros a kezébe nem veszi.

*

Budán

a Fazekas-utcában ötemeletes ház épül. Furcsán fog festeni a viskók között, valahogy ugy, mint birkák között a szamár. És mégis valami különös megbecsülendő és felemelő szimbolum az, hogy a Fazekas-utcában ötemeletes ház épül. A kedves és szép budai ósdiság, amely azonban a mult mementója volt, megszünik ezzel. A jég meg van törve. Szokás szerint az első ötemeletes bérkaszárnyát egész sorozat fogja követni. És az ötemeletes házak, meg fogják váltani az öreg, makrancosan konzervativ Budát is, amely még ma is Erzsébet királyné szobráról álmodik. Eszébe fog jutni, hogy ma más világot élünk, ma a magyar nemzet nevében, sőt a budai polgárok nevében is Kunfi, Buchinger és Biró beszélnek a nemzetek pódiumán, Bernben...

Márciusban lesznek a községi választások

Hogy alakul meg az ideiglenes néptanács?

A héten megjelent az 1919. évi XVI. néptörvény, amely a törvényhatósági néptanácsról szól és amely mindenekelőtt kimondja, hogy a törvényhatósági bizottság hatásköre a törvényhatósági néptanácsra száll át. A törvény különben egyetlen mondattal mindörökre elföldeli a *virilizmust*, mondván: *a törvényhatósági néptanácsnak legtöbb adót fizető tagja nincs.* Másik kiemelkedő intézkedés *a kisebbségi képviseletre vonatkozik:* a rendes tagokon fölül helyet foglalhat még a törvényhatósági néptanácsban *a kisebbségnek választókerületenkint 1—1 képviselője.*

Az uj törvény értelmében a *Fővárosi Hirlap* értesülése szerint:

Nagy Vince belügyminiszter a választást Budapesten valószinüleg március hónapban kivánja megtartani és a belügyminiszter terve szerint a főváros néptanácsának kétszáznegyven tagja lesz.

A szociáldemokraták abban reménykednek, hogy a néptörvényben abszolut többséget tudnak majd szerezni, ami természetesen erősen meg fogja változtatni az egykori közgyülés ábrázatát. Ebben a tekintetben azonban a polgári pártok is teljesen egyetértenek a szocialistákkal, mert az a szándék, hogy a régi közgyülésből csak a progresszív elemeknek szabad bekerülnie a néptanácsba. A polgári pártoknak a bekövetkezhető szociáldemokrata többséggel szemben minden erejüket arra kell irányitaniok, hogy *legértékesebb embereiket állitsák csatasorba.*

Ilyenformán az az ideiglenes néptanács, amelyet most nevezett ki *Nagy* Vince belügyminiszter, igen rövid életü lesz. Az interregnum alatt azonban mégis sok fontos ügyet kell elintéznie.

Az ideiglenes néptanács kinevezéséről a belügyminiszter a következő leiratban értesitette a főváros tanácsát:

MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
MAGYAR BELÜGYMINISZTER

2174. szám.
Eln.

A Budapest főváros közigazgatási szervezetének ideiglenes módositásáról szóló 1919: VII. néptörvény 2. §-ában foglalt rendelkezésekhez képest a főváros néptanácsába a magam részéről Aigner Adolfot, Baracs Károlyt, Becsey Antalt, dr. Blauner Mórt, Bokányi Dezsőt, Buchinger Manót, dr. Czóbel Ernőt, Farkas Istvánt, Forbáth Imrét, Garbai Sándort, Glücklich Vilmát, Hock Jánost, Katona Dezsőt, Kondor Bernátot, Kreutzer Lipótot, Lukács Jenőt, dr. Molnár Jenőt, Müller Ernőnét, Preusz Mórt, Propper Sándort, Rádi Sándort, Vanczák Jánost, Vámos Jenőt és Zigány Zoltánt küldöm ki.

Amidőn erről tudmásulvétel végett értesitem, egyben arra kérem, hogy a kiküldésről érdekelteket haladéktalanul értesiteni sziveskedjék.

Végül megjegyzem, hogy hivatali elődöm által az 1918. évi december hó 8-án 156767. és az 1918. évi december hó 10-én ad 156767. számu rendeletek hatályukat vesztik.

Budapest, 1919. évi február hó 15-én.

Nagy Vince s. k.

A tanács külső tagjai eszerint ugy oszlanak meg, hogy a szociáldemokraták és a polgári pártok egyenlő számban vannak benne képviselve.

Abban a tekintetben, hogy a kistanács tanácskozásában a VII. néptörvény értelmében résztvevő néptanácsi hat tag között milyen arányban legyenek az egyes pártok képviselve, ezideig még nem történt döntés. A polgári pártok azt kívánják, hogy a hat tagságot egyenlő arányban osszák meg a pártok, s ebben az esetben a kistanácsban helyet foglaló néptanácsi tagok ezek lennének: *Bokányi* Dezső és *Preusz* Mór szociáldemokraták, *Lukács* Jenő és *Vámos* Jenő radikálisok, *Aigner* Adolf és *Forbáth* Imre Károlyi-pártiak.

A szociáldemokraták azonban ebbe a megoldásba nem mennek bele. Azt mondják, a Nemzeti Tanács küldöttjének és az alkalmazottak képviselőjének benne kell lenni a kistanácsban is, a fenmaradó négy helyből kettő jár a szociáldemokratáknak, egy a radikálisoknak és egy a Károlyi-pártnak. A szociáldemokraták szerint tehát így alakulna meg a hatos delegáció: *Bokányi* Dezső (Nemzeti Tanács), *Czóbel* Ernő dr. (alkalmazottak), *Kondor* Bernát és *Preusz* Mór (szociáldemokraták), *Lukács* Jenő (radikális) és *Forbáth* Imre (Károlyi-párti).

Ezek a kédések még tisztázva nincsenek, a döntést azonban a legközelebbi napoknak meg kell hozniok.

Hollandiából ruhákat kapunk

Mibe fog kerülni az öltözködés — Az előre látó kereskedők jó üzletei — A francia tisztek üzleteket kötnek

Budapestet a háboru előtt a Dunaparti Páris jelzővel becézgették és divat dolgában meg is próbáltu utánozni a franciák glóriás fővárosát. Azóta sok minden történt és többek között a párisi divatról is megfelejtkeztünk. Az öltözködés még most is sok gondot okoz, egyelőre azonban csak arról van szó, hogy akármilyen ruhát szerezzünk, divatra csak jó idő után fogunk ujra gondolni. Ma még 2—3000 koronát kell egy rossz ruháért lefizetnünk, de a szabók üzlete már nem sokáig virágzik. Vágyakozva mustrálgatjuk a megérkező ántántlapok hirdetési rovatát és irigykedve látjuk, hogy ruházati cikkekért legfeljebb a békeárak kétszeresét-háromszorosát kell fizetniök a volt ellenségeinknek. A pénzünk csereértéke nagyon lezüllött, de még emellett az abnormális árfolyam mellett is jelentékenyebben olcsóbban lehet külföldről a ruhát beszerezni. Most még csak egy akadály van és ez a közlekedés.

A kereskedelem állitja legelőször fel az Internacionálét. Az előcsatározások már folynak és hamarosan eredményesen fognak végződni. Most mindenki arra gondol, hogy az árupiac a jövőben hogyan fog kialakulni? Erre a kérdésre egy kis választ hozunk a Magyar tisztek és továbbszolgáló altisztek országos szövetségétől. A Szövetség ruhabeszerző akciót inditott és mozgalmáról igy számol be:

A Szövetség tanácsa szerződés alapján kivánja tagjainak és azok hozzátartozóinak polgári felszerelését biztositani. A szerződés értelmében: egy rend ruha, egy felsőkabát (félnehéz), kettő pár cipő, tizenkettő drb. ing (fele zephir, fele chiffon), tizenkettő drb. alsónadrág (fele zephir, fele chiffon), tizenkettő gallér, hat pár kézelő, tizenkettő pár félharisnya (rövid), egy darab kalap szerezhető. Ennek a készletnek az ára 2200 korona. Egy rend ruha, egy felsőkabát (átmeneti, félnehéz), egy pár cipő, hat drb. ing (fele zephir, fele chiffon), hat drb. alsónadrág fele zephir, fele chiffon), hat drb. gallér, hat pár kézelő, hat pár férfiharisnya (rövid), egy drb. kalap. Ára 1800 korona.

Az egyes felszerelések csak teljes egészükben rendelhetők meg, mivel a behozatali engedély ilyenekre szól. A felszerelt árukról későbbi időpontban minták a Szövetség beszerzési csoportjánál a tagok rendelkezésére fognak állani.

Ebből a kettős összeállitásból látható, hogy a helyzet nem is olyan szomoru és az ember önkénytelenül arra gondol, hogy ruharekvirálás helyett talán célszerübb lett volna ezeket a készleteket külföldről beszerezni és adó alakjában a hadmentes egyének az összegeket megtéritették volna.

Az akcióról illetékes helyen a következő felvilágositást adták:

— *Tizezer teljes felszerelést kötöttünk le* még a háboruban és az árukat most kellett volna szállitani, de a szállitási nehézségek miatt egy kis késedelem állott be. A Szövetség nem nyer az akción, teljesen altruista alapon kezeli ezt a kérdést. Sajnos, egyelőre több készletet beszerezni nem lehet, mert a kötést nagyobb mennyiségben perfektuálni nem mertük. *Az áru Hollandiából fog hozzánk érkezni és kiváló minőségü.* Már többször akartunk kiutazni Hollandiába, de a mostani viszonyok között folyton halogatnunk kell a terv keresztülhajtását. Érdekes különben, hogy *kereskedők tisztán üzleti elővigyázatosságból nagy tételeket kötöttek le* és a ruhacikkek hamarosan Magyarországra jönnek. Azt természetesen nem lehet tudni, hogy a cégek a vállalt rizikójukért mennyi nyereségre számitanak.

A kormánynak fel kellene lépni és az uj uzsorának már most elejét vehetné. Az egész város, sőt az egész ország lerongyolódott, ilyen esetekben a szabadkereskedelem kismértékben való korlátozása nem veszélyezteti a kereskedelem szabadságát. A kereskedőket a rendes üzleti haszontól elütni nem szabad, de a közönséget sem lehet a kereskedők kényük-kedvüknek odadobni.

Nem szabad megiratlanul hagyni, hogy **a francia tisztek között sok kereskedő is akad, akik már hozzáláttak az üzleti összeköttetés megteremtéséhez.**

Az első ilyen ügyletet a Magyar Bankkal akarták megkötni. Gyógyszeráruról volt szó és a francia katonák több napig tárgyaltak a bank épületében. A tárgyalásoknál pontos jegyzőkönyveket vezettek, amelyeket gyorsiró- és gépirónők vettek fel.

Amikor az első tárgyalást megkezdték és az egyik kisasszony üres papirosokkal a hóna alatt megjelent a teremben, a vezető tiszt csodálkozva jegyezte meg:

— Hát Magyarországon még francia gyorsirást is tudnak a leányok, ezt igazán nem hittem volna!

A kisasszony gunyosan felelt:

— Csak a franciák gyülölik a más nemzetek nyelvét! Én még kevés franciával találkoztam, aki más nyelven is beszélt. Nálunk minden müvelt ember beszél egy-két nyelvet.

— Ha Wilson elveit szigoruan megtartjuk — mondotta — a nyelvegység miatt egész Magyarországot Franciaországhoz csatolhatjuk, hiszen itt mindenki beszél franciául...!

A tisztek azóta már több bankkal és egyéb vállalattal tárgyaltak, a kereskedők felejtik el leghamarabb a gyülöletet és ennek a mi lerongyolódott, elkinzott országunk igazán szivéből örülhet.

A kis pufók purifikátor, a veje, meg az öreg tanácsnok

Történet a közelmult dzsungeljéből

Mi még jól emlékszünk a kis gömböc Szalay Mihályra, aki ma már a közgyüléssel együtt a mult emlékei közé tartozik. Kicsi, mint a bors, de erős emberke volt, aki a sapkájára irva hordta a jeligét: én puritán vagyok! Amikor éles hangja végig süvöltött a közgyülési termen, a vén bünös város-

PESTI ÉLET

A szomoruságok hete.

Kezdjük mindjárt a legszomorubbal: Bede Jób meghalt. Szegény jó Bede Jób itt hagyott bennünket, itt hagyta ezt a fájdalmas, unalmas, sötét, nyirkos Budapestet, nem is lett volna élet ez az ő számára, amit itt élhetett volna. Az övé az örökké vidám, az örökké fényes, villanyvilágos Budapest volt. Azért rajongott, abban mozgott, abban élt azzal az előkelőséggel és azzal a népszerüséggel, amely csak a legkiválasztottabbaknak juthatott osztályrészül. Mert Bede Jób nemcsak az ujságirás halottja. Nemcsak a nyomdafesték gyászolja az ő végeszakadatlanul ontott kusza kéziratát, az ő becsületes, szellemes, okos, mindig befolyásolhatatlan irásait, de halottja ő Budapestnek is.

Egyike volt a legismertebb, a legérdekesebb, legtipikusabb pesti embereknek. A szinházak, az opera, a turf, a korzó, az éjjeli mulatók, a szalonok, ebédlők, éttermek, kávéházak, minden, minden, ahol szórakozó emberek jártak, mind végig az ő otthona volt. Nem is volt más otthona szegénynek. Makacs, szinte elvadult agglegényéletet élt otthon. A szobája rideg, gyülöletes börtön volt. Bede Jób, Budapest egyik legszereplőbb embere, miniszterek, előkelőségek barátja, odahaza ugy élt, mint egy aszkéta, aki amig pár órán át szegényes ágyában pihente ki végtelen munkáját és társaságbeli szereplésével szerzett fáradalmait, valósággal levezekelt szomoru elhagyottságában és elhanyagoltságában minden élvezetet, amit rakott tálcákon nyujtott neki az élet és amit Bede Jób soha sem utasitott vissza.

Harminc évig volt ujságiró: talán nagyobb büntetés ez, mint amilyet egy ember megérdemel. De Bede Jób akkor volt elemében, amikor legjobban forrott, lüktetett az élet. Amikor virágjában volt, délelőtt főpróbán láttad, délben a Kossuth Lajos-utcában, délután a versenytéren, este és éjszaka a szerkesztőségben, asztalán az elmaradhatatlan „házmesterrel", irt, dolgozott körömszakadtáig, s közben szólt a telefon, amelyen miniszterek adták elő neki a legfrissebb politikai hireket. A Ház vörösszőnyeges, márványos folyosója: ez volt aztán az igazi hazája. Az ő szállóigéi, a drága, feledhetetlen mókái jártak szájról-szájra és bizony aligha lehetne megszámlálni, hány politikusból lett miniszter és államtitkár azáltal, hogy kisajátotta a Bede Jób szellemességeit. Éjszaka a klub, a bakkasztal, a mulatók szeparéi, nyáron az Angol-park. És a nők. Bolondos, kedves lovagja volt a nőknek. Előkelő, szellemes társalgó, akit mindenhol szivesen láttak, akit mindenhol örömmel vártak. Abból a száz, vagy talán inkább harminc emberből való volt, akit mindenki ismert Budapesten és akivel ennek a városnak amugy is elhalaványodott szine megint jelentősen megfakult.

*

Aztán ha szomoru dologról kell beszélni, itt van a konflis históriája.

A konflist szintén el kell parentálni.

Ki tud ezentul konflison járni? A hadimilliomosok? Meddig? Amig a vagyonadó spórolásra nem inti őket?

A néptanács egyik tagja elmagyarázta nekünk, hogy az áremelés nem ötszörös, hanem csak három plusz kétszeres. Mert hiszen háromszoros már volt egyszer. Az autótaxinál meg pláne csak négy plusz egyszeres. Mert eddig is négysezeres árat fizettünk.

Van azután még egy vigasztaló körülmény, hogy Rényi Dezső tanácsnok is megkérdezte a Rathaust:

— Hogy álltok ti a konflisokkal?

— Köszönjük, rosszul, mondták ott, mi nálunk már nincs taxi. Nálunk szabad rablás van, annyi adót vet ki a kocsis a pasasra, amennyit akar.

És hiába mondott Lukács Jenő is talpraesett beszédet a tanácsban, hogy miként kell védekezni a zsarolás ellen. Semmi sem használt. Sem az ötszörös ár, sem a taxi. Harminc korona alatt nincsen fuvar. Az ember szinte csodálkozik a néptanácson, amely akaratlanul is a szabad zsarolásnak szolgáltatta ki a közönséget. Ha azt kérdem:

— Hogy mer maga igy zsarolni? Lecsukatom!

Akkor azt mondja a kocsis:

— De nincs zsalu!

Hát igy. Nincs más mód: eltökéltem magamat, hogy mégis csak államtitkár, vagy kormánybiztos leszek, hogy automobilom legyen. És erre az elhatározásomra nem az ambicióm sarkalt, hanem egyedül és kizárólag az a tény, hogy a konflist többé nem tudom megfizetni.

*

Bármennyire nem tartozik a nyilvánosság elé, el kell mondani a duklai borbély históriáját. Hozzá tartozik a dolog Biró Lajos portréjához, nem épen a borotválás révén, de valami egyéb nagyszerü emberi jóság megnyilvánulása által. Ugy történt, hogy Biró Lajos haditudósító korában, a duklai főhadiszálláson egyszer igen nagy zavarba jött. Nem tudott megborotválkozni. Végre egy fiu, félig zsónó félig cigány, megszabaditotta nehéz helyzetéből, helyesebben a szakálától. Most aztán a duklai borbély került bajba. Menekülni kellett és ő meg se állt Biró Lajos Margit-köruti lakásáig. Bekopogtatott és elmondta nagy ügyét-baját: hogy miből fog ő most megélni itt Pesten a sok fényes borbély-üzlet mellett. Biró Lajos pedig abbahagyta legfrissebb regényét és napok óta azért házal a barátainál, hogy a duklai borbélynak kuncsaftokat szerezzen. Megy is a

atyák hirtelen a válluk közé húzták a fejüket. Dekkungba menekültek a kellemetlen hang elől, amely nemcsak fizikailag volt kellemetlen, de egyben kellemetlen dolgokat is tudott mondani.

A kis veresképü Szalay utoljára a lóversenyek körül purifikált, másnapra azonban elhallgatott, rettenetesen és örökre elhallgatott, mert Csekonics gróf igen gorombán nyilatkozott a lapokban a kis Szalayról. Persze, közbejött a forradalom is, ami Szalay számára még Csekonicsnál is jobban megtiltotta, hogy kinyissa purifikáló beszélő szervét. Ha azonban ő nem beszélhet, legalább a tanácsbeli urak beszélgettek róla a minap.

Csupor József dr. tanácsnok ugyanis szárazon bejelentett egy egészen aprónak tetsző reformot. Azt javasolta és ehhez a tanács is hozzájárult, hogy a szegényház és hasonló szociális intézmény orvosi ügyeit ezentul ne külön, ne önállóan intézzék azok az ügyosztályok, amelyeknek hatáskörébe maguk ezek a szociális intézmények tartoznak. Ezeknek az orvosoknak az ügyeit is a többi kórházi ügyekhez fogják a jövőben sorolni.

Ennek az intézkedésnek azonban az előzményei a pikánsak, a régi rendszer jelentéktelen, de jellemző csecsebecséiből valók. Legyen meggyőződve a kis pufók purifikátor, a néptanács tagjai is tudomást szereztek róla, hogy ő volt a történet hőse. Az ember igazán nem is tudja, hogy haragudjék-e Szalayra, a kilincselő városatyára, vagy tisztelettel nézzen-e Szalayra, a gondos családapára? Szalay ugyanis mint após szerepel ebben az ügyben.

A veje, Wilheim Imre ugyanis, kórházi orvos volt a főváros szolgálatában. Persze, hogy a főváros szolgálatában, amikor az apósa városatya volt. Volt idő, amikor ezt másként el sem lehetett képzelni. Wilheim dr. azonban orvosi müködése mellett kórházi ágyakat is közvetitett. Istenem, ez igen jótékony müködés volt, mert a szegény betegek ezáltal gyógyuláshoz jutottak, igaz, hogy mások viszont kiszorultak a kórházból. De hát olyan kevés a főváros kórháza, hogy nem mindenkinek juthat bennük ágy. Wilheim dr.-t mégis kérdőre vonták humánus munkájáért és szépen elbucsuztatták a fővárostól. Szépen, csendben ment el: nem rendeztek bucsubankettet a tiszteletére.

Szalay veje kiment a frontra és az após ugy találta, hogy a front sok mindent elfeledtet. Elhatározta tehát, hogy vejét visszaviszi a fővároshoz. A közegészségügyi ügyosztályban azonban nem mert többé kopogtatni, hanem elment egy öreg tanácsnokhoz, akiről azt mondják, olyan öreg már, hogy a hamut is mamunak mondja. Szalaynak nem kellett sokáig főzni az öreg tanácsnokot, az hamarosan kijelentette:

— Hogyne, hogyne... neked ne?... hát akkor kinek?... Igenis, leszek Bátor a szegényházban elhelyezni...

Igy lett Wilheim dr.-ból szegényházi orvos. Valaha igy volt ez azelőtt, hogy ha az egyik ajtón nem sikerült valami, csak kopogtatni kellett a másik ajtón. Most talán vége lesz ennek is.

---

dolog, de csak módjával. Végre aztán megjött a mentő ötlet. Fölvitte a borbélyt a szerkesztőségbe: ezek az emberek későn kelnek, jól fog esni nekik, ha itt a szerkesztőségben kényelmesen az iróasztal mellett megborotválkozhatnak. A fiuk azonban huzódoztak. Azt mondták:

— Nem lehet. Minek borotválkozzunk mi este, amikor kilenckor ugy is záróra van. Kinek, az ágynak borotválkozzunk?

Biró Lajos megcsóválta a fejét:

— Ejnye, ejnye: nem lehetne valahogy meghosszabbittatni azt a zárórát?

És talán most e körül fáradozik, mert az ő nemes, nagy szive nem engedheti, hogy a kis duklai borbély ne tudja felvenni a versenyt a fényes borbély-üzletekkel.

*

Mi történt még Pesten? Sok-sok furcsa zagyva dolog, nem igen érdemesek még a feljegyzésre sem. Az ellenforradalmárok? Egy városi tisztviselő, ez a Kornay, aki miatt még miniszterválság is volt? Pedig nem is annyira ellenforradalmár, mint antiszemita a jámbor? És ha már letartóztatták, miért nem mondták, hogy a rossz versei miatt teszik? Ha ezt mondták volna, akkor nincs az a vizsgálóbiró, aki szabadlábra helyezte volna.

Vagy esemény-e a pincérek harca a revier-rendszer érdekében? Vajjon hányadszor inditják már meg szegények a küzdelmet és a kávések, vendéglősök, mindig visszaverik. És a közönség, amely szereti, ha a pincért szolgává sülyesztheti a borravaló révén, azt hiszem nem szimpatizálna az uj renddel. Amiben egy okból igaza is van. Abból az okból, hogy a kávések és vendéglősök ezen a cimen olyan árakat kreálnának, amit soha többé elviselni nem lehetne.

A főváros az államtól — az állam a fővárostól kér földet

Beszélgetés Rácz Gyula földmivelésügyi államtitkárral

A héten a városházán is fellépett a földosztási láz. A néptanács is kijelentette, — tegyük hozzá, hogy teljes joggal és igen okosan, célirányosan — hogy neki is szüksége van földre és pedig azért, mert Bécs mintájára Budapest is gazdaságot akar létesiteni, amely a főváros lakosságát legalább főzelékkel és tejjel lássa el. Elhatározta a néptanács, hogy abban az irányban fel fog irni a földmivelésügyi miniszterhez és a siker biztos reményében máris kijelölte a fővárosi birtok gazdasági vezetőjét, *Schwarz* József személyében. Értesülésünk szerint *Folkusházy* Lajos alpolgármester pénteken délben jelent meg *Buza* Barna földmivelésügyi miniszternél, akinek átadta a fővárosi néptanács feliratát.

A dolog azonban nem olyan egyszerü, mint ahogy a néptanács elképzelte, mert ugyanakkor, amikor a néptanács határozatot hozott ilyen értelemben, vele egyidőben a földmivelésügyi minisztériumban is megbeszélések folytak, amelyeknek eredménye az, hogy *a földmivelési minisztérium viszont a fővárostól kér telkeket*, ahol belterjes kert-gazdálkodást folytathat, természetesen *szintén a főváros lakosságának javára.* A budapesti ember tehát mindenképen jól jár, mert mindkét oldalól gondoskodni kivánnak róla. Egyelőre azonban a helyzet egészen kaotikus, mert hiszen ebben a pillanatban a főváros az államtól, az állam pedig a fővárostól kér földet. A két egyformán jó szándéknak természetesen megállapodás lesz a vége, amelynek hasznát a budapesti ember fogja a maga javára kamatoztatni.

A *Fővárosi Hirlap* abban a helyzetben van, hogy a helyzetet mindkét oldalról megvilágithatja. A főváros álláspontját a néptanács egyik tekintélyes tagja körvonalazza az alábbiakban, mig a földmivelési kormány felfogását Rácz Gyula dr. államtitkárnak, aki Budapest iránt végtelen jóindulattal viseltetik, nagyszerü nyilatkozata ismerteti.

Budapest majorságának megalapitására vonatkozólag a tanács mult keddi ülésén tette meg kiváló előterjesztését Folkusházy Lajos alpolgármester, akinek gondolatát a tanács nagy lelkesedéssel tette magáévá. A Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a tanács egyik tekintélyes külső tagja erre vonatkozólag a következő érdekes nyilatkozatot tette:

— A főváros tanácsa reméli, hogy a kormány támogatni fogja a tanácsnak azt a kérését, hogy a földosztásnál Budapest olyan területet kapjon, amely Budapest lakosságának tej- és főzelékszükségletét legalább 15—20 százalékban fedezni tudja. A fővárosi gazdaság berendezésének remélhetőleg meg lesz az az eredménye is, hogy ezáltal a környékbeli lakosságot, a Budapesttel szomszédos birtoktesteket hasonló termesztésre serkentjük. Mert kétségtelen az, hogy gabonát, kenyérmagvakat, tengerit stb. távolabbi vidékekről is kényelmesen fognak majd szállitani tudni, a fontos azonban az, hogy a könnyen romlandó élelmicikkek, köztük legelsősorban főzelékfélék és a tej, itt a főváros közvetlen közelében termeltessenek.

— A főváros különben a földosztás alkalmából neki jutó birtoktesten nemcsak belterjes, de valósággal mintagazdaságot fog majd létesiteni körvasutakkal, öntöző-apparátusokkal és igy remélhető, hogy a példán okulva *Budapest környéke is a hasznosabb termelésre fog áttérni.* Mindezt természetesen a főváros nem azért cselekszi, hogy hasznot huzzon belőle, hanem azért, hogy lakosságát olcsón tudja ellátni és hogy minden irányban ár-regulálást érhessen el.

— *A főváros igényeit legelsősorban a koronauradalmakra jelenti be. Legjobban szeretnénk, ha a főváros majorságaként vagy a gödöllői, vagy a ráckevei koronauradalmat jelölnék ki,* természetesen az odavaló parasztság igényeinek kielégitése után. Az is természetes, hogy a főváros birtoka körül levő birtokokat szintén arra kell majd ösztönözni, hogy ugyanabban a nemben temeljenek, mint a főváros és igy az egységes munkával, egységes szállitással reájuk nézve is csak a fokozottabb haszon kilátásai nyilnak meg.

— Ami a financiális részt illeti, nekem az a véleményem, hogy jó konjunkturák között nyulunk a dologhoz. Olyan gazdaságokat fogunk a kezünkbe kapni, amelyek teljesen be vannak rendezve. *A vállalkozás tehát tulajdonképen rizikónélküli.* Befektetendő tőkéink kamatját megkapjuk, közélelmezésünk pedig rendkivüli módon megkönnyebbül a gondoktól. *Kérésünk az, hogy a kormány 50—60.000 hold földet adjon nekünk.* Más kérdés az, amiben döntés még nem történt, hogy hogyan fogjuk a birtok árát kifizetni. Lehet szó örökbérletről, megeshetik, hogy a főváros a vételár fedezésére és a berendezkedésre kölcsönt vesz fel, de az is lehetséges, hogy a vételár fejében kötvényeket ad. *A kérdés tehát pénzügyi nehézségeket semmiképen nem okoz.*

A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste Rácz Gyula dr. földmivelésügyi államtitkárt, aki a földosztás nagy munkáját végzi. Amikor elmondtuk az államtitkárnak, hogy miként határozott a fővárosi néptanács, a következőképpen válaszolt:

— A főváros tanácsának feliratát ezideig nem kaptam meg, csak értesültem róla, hogy a fővárosnak ilyen szándékai vannak. Arról azonban sejtelmem sem volt, hogy 50—60000 holdas arányokban kiván a főváros birtokot kérni.

— Ugy tudjuk, — mondtuk — hogy elsősorban a koronauradalmakat kivánná magának biztositani a főváros.

— *Tehát Gödöllő?* — kérdezte az államtitkár.

— Igen, Gödöllő és Ráckeve.

— Ezeknek a koronauradalmaknak az ügye a legaggasztóbb. Mindenkinek ezekre van leginkább igénye. Gödöllő! Hányan kivánnák Gödöllőt? Mindenekelőtt munkásszanatóriumot akarnak oda csinálni, azután természetesen a gödöllői lakosság is részesedni akar a gödöllői koronauradalomban. Sőt a környékbeli falvak lakossága is bejelentette igényeit. Végül pedig mi, a földmivelési miniszterium is, a tervek egész seregét füzzük Gödöllőhöz. Egész csomó állami intézményt akarunk ott létesiteni. És most még a főváros is bejelenti igényeit. Ráckevével hasonlóan vagyunk, ott is elsősorban a lakosság jelentette be igényeit. És nekünk *legfőbb vezetőelvünk, hogy a lakosságot elégitsük ki mindenkelőtt.* A koronauradalmak tekintetében tehát igen nagy nehézségek vannak, a főváros igényeinek kielégitése elől azonban semmiesetre sem zárkózunk el, mert igen fontos szempontnak tartjuk, hogy a tej, főzelékfélék és minden gyors romlásnak kitett élelmiszer a közelből kerüljön be a fővárosba. A fővárossal szemben azonban mindenesetre legelsősorban arra kivánunk majd kellő garanciát, hogy meg lesznek az eszközei az igényelt területek megmüveléséhez.

— Eddig azonban nincs hivatalos értesülésem a főváros szándékairól, mindössze a fővárosnak azt a kivánságát hallottam, hogy a földbirtokreform elintézése előtt vele is tárgyaljunk, amely kivánságot természetesen a legnagyobb készséggel hajlandók vagyunk teljesiteni.

— Mi azonban ebben a pillanatban még egészen másként képzeljük a dolgot. Megbeszéléseink alkalmával az a nézet alakult

ki, hogy a főváros parlagon heverő területeit is ki fogjuk használni. A mai viszonyok mellett egyetlen talpalatnyi földnek sem szabad kihasználatlanul maradnia. *A földmivelési miniszterium tehát azt kivánja a fővárostól, hogy az összes kihasználatlan telkeit, földterületeit bocsássa rendelkezésre, hogy ezeken a területeken a főváros lakosságának ellátásain kertgazdaságokat létesitsünk.* Erre az intézkedésre nemcsak a főváros lakosságának ellátása tekintetében van szükségünk, hanem azért is, mert ezáltal a munkanélküliség enyhitésére találunk majd igen becses orvosságot. Természetesen nem azokról a telkekről beszélek, amelyeket egy-két év alatt be fogunk épiteni. Ezeken a területeken természetesen jelentősebb, állandóbb jellegü berendezkedésről szó sem lehet, teljesen be akarunk azonban rendezkedni azokon a telkeken, amelyeknek beépitésére öt-hat éven belül nem fog sor kerülni.

— És hogy gondolja az államtitkár ur, ki fogja megmüveltetni ezeket a telkeket? A földmivelésügyi kormány?

— Ez azután — mondta az államtitkár — nekem egészen mindegy. Megmüvelhetjük a telkeket mi, vagy megmiveltetheti a főváros, a fontos csak az, hogy a főváros területén ne maradjon egy talpalatnyi föld megmiveletlenül és hogy a munkanélkülieknek minél több munkaalkalmat juttassunk.

„A butitók menjenek a Belvárosba!"

Bokányi a reakciós iskolaigazgatók ellen — Tanácskozások az iskola reformja körül

Az uj iskoláért a főváros néptanácsa nemes küzdelmet folytat, amit igazán természetesnek és tiszteletreméltónak kell tartanunk, mert a forradalom vivmányait igazán csak az iskolákban lehet megszilárditani. Ma a tanitóktól és tanároktól függ minden és le kell szögezni, szerencséje az uj korszaknak, hogy a forradalom nagyjában és általában Budapest iskoláiban progressziv szellemü tanerőket talált, akiknek lelkétől mindig távol állott az a korlátolt és bünös gondolatvilág, amelyet a régi rend reájuk szeretett volna oktrojálni.

A főváros néptanácsa ezideig azonban csak a legnagyobb általánosságban tudott irányelveket felállitani az iskolák számára: most kell sorát ejteni annak, hogy a nevelés egész rendszerét uj alapokra fektessék. A pénteki tanácsülésben e kérdés körül nivós és termékeny vita fejlődött ki. Sajnos Czóbel Ernő dr. volt az, aki a nevelés reformjának, az uj iskola megalapitásának kérdését éppen a legkevésbbé fontos ponton fogta meg. Az uj iskolát aligha az a kérdés épiti fel, vagy dönti le, hogy áll-e igazgató az iskola élén vagy sem. Ez a rész inkább a tanerők szociális, belső kérdése, amit igenis el kell intézni, célirányosan meg kell oldani, de előbb az uj iskolát kell megcsinálni. Ezt az álláspontot Czobel Ernő dr.-ral szemben legerélyesebben Bokányi Dezső képviselte, aki ez alkalommal emlékezetes beszédet mondott.

Czóbel Ernő dr. azt fejtegette, hogy az iskolaigazgatók állása a mai formájában meg nem tartható. Nemcsak arról van szó, hogy az igazgatók igen nagy része nem rátermett a pedagógiai vezetésre, hanem arról is, hogy az igazgatói állás mai formája mellett még a rátermett igazgató is kénytelen elhanyagolni a pedagógiai vezetést, mert az igazgató ma házmester, gondnok, tollnok, minden, csak nem igazgató. Az állást kell tehát legelsősorban reformálni és pedig olyan formában, hogy az igazgatói állást ketté kell választani. Legyen minden iskolának egy pedagógiai vezetője és egy gazdasági vezetője. Mind a kettő maradjon amellett tanitó is, adjon órákat, hogy a gyermekekkel is megtartsa a kontaktust. Az igazgatóknak se legyen több fizetése, mint az egyszerü tanitóknak és az igazgatói állás ne legyen örök, hanem bizonyos idő után másra szálljon át.

Bódy polgármester szinte még tovább ment a reformban, mint a szocialista tanácstag, kijelentvén, hogy ő nem tudja elképzelni, miért kelljen irnoki munkára tanitót alkalmazni, amikor azt egy hivatalnok is el tudja intézni.

Lukács Jenő, Vámos Jenő, Glücklich Vilma és Preusz Mór tanácstagok egyöntetüen azon a véleményen voltak, hogy ennek a nagyfontosságu kérdésnek elintézését halasszák el addig, amig a néptanács egybegyül, már csak azért is, mert kilátás van arra, hogy a néptanács uj tagjai között kiváló pedigógiai szakemberek is lesznek.

Miután Czóbel Ernő kijelentette, hogy a dolgot halaszthatatlanul sürgősnek tartja, mert a tanitóság izgatottan várja a reformot, Bokányi Dezső szólalt föl:

— Nem az igazgatói állás kettéválasztása a fontos — mondotta — hanem *az a legelső tennivaló, hogy minden reakciós, a pedagogiához nem értő igazgatót kihányjunk az iskolából.* Ha a királyokat és a kormányokat, amelyek a nép elnyomói voltak, el tudta kergetni a forradalom, akkor nehány reakciós iskolaigazgató miatt sem fogunk kétségbeesni. Mihelyt a néptanács egybeül, az lesz az első inditványom, hogy minden iskolaigazgatót, aki az uj idők szellemének behódolni nem akar, ki kell dobni, hogy meg ne fertőzhesse a gyermekek lelkét. Személyes tapasztalataim, a kislányom iskolája révén megállapitom, hogy *a butitás, a fertőzés, a lelkek mérgezése épen a munkásnegyedek iskoláiban folyik a legveszedelmesebb mértékben.* A munkások gyermekeinek butitását nem fogják türni. Azok a tanerők, akik ezt a mérgezési munkát folytatni akarják, *menjenek a belvárosba,* ahol talán még mindig kedves az a szellem, amely a kapitalizmusnak olcsó munkaerőket akar nevelni.

Czóbel dr. ujabb fölszólalása után a tanács ugy döntött, hogy utasitotta a közoktatási ügyosztályt, tegyen részletes jelentést az iskola reformjáról. Ezt a javaslatot letárgyalják a szakbizottságok, s végül a fővárosi néptanács is.

A reform-munkálatokról különben illetékes forrásból a következő információt kapta a Fővárosi Hirlap munkatársa:

— Az iskolaigazgatók küldöttségének megjelenése kapcsán a tanügyi kérdések egész komplexuma napirendre került. A pedagogiai szemináriumban szorgalmas munkát végez a reformbizottság, amely az iskolai reformok részletes programmját dolgozza ki. Addig is, amig a reformterv elkészül, megkezdődnek a legsürgősebb átmeneti intézkedések, amelyek között az iskolák egész sorozatának épitése a legfontosabb. De sorra kerül a tanitói fizetések emelése, a szakfelügyelet kérdése, a tantery reformja, legsürgősebb azonban a pedagogia vezetés kérdése, mert az igazgatók adminisztrativ dolgokkal tulhalmozva képtelenek a vezetésre. A tanácsban az a vélemény alakult ki, hogy *az igazgatói intézmény a mai formájában megszüntetendő és az igazgatói teendők ketté választandók.* Egyben pedig meg fognak történni a szükséges intézkedések *a személyi revizió* kérdésében is.

A gazdag grófok és a szegény mentők

Kovách Aladár anekdotái

A mentők tönkrementek, de őszintén szólva, nem is nagy kár azért, hogy bekövetkezett az időpont, amikor be kell látni: nem lehet ennek a módfelett fontos közegészségi intézménynek a nyakába akasztani a koldustarisznyát, s aztán szabadon az utjára bocsájtani. Ebben a pillanatban azonban még az ég és föld között lebegnek a szegény mentők, mint a Mahomed koporsója. Kovách Aladár igazgató rohan miniszteriumról-miniszteriumra, végigszáguldja a városházát, hogy végre rendbehozza a mentők megcibált szénáját. Közben pedig a szomoru multról — nyilván a jobb jövő reményében — örökké reménykedve, hitét soha el nem vesztve, vidám anekdotákat mond el. Az anekdoták hősei a gazdag grófok és a szegény mentők.

Valaki azt mondja neki, hogy a grófok, akik örökkön a mentők patronusainak játszották ki magukat, bizony adhattak volna pénzt is, hogy a mentőket ki lehetett volna segiteni a hinárból. Kovách Aladár jó demokrata, de ami igazság, azt ő el nem ferditi.

— Nem lehetne azt mondani — kezdi — hogy a grófok nem akartak volna segiteni. Karácsonyi gróf 30.000 koronát adott az első szóra. Egy másik gróf azonban azt felelte:

— Ma nem tudok még adni. Bizonytalan a jövő. De ha megmutatják, hogy melyik hold föld az enyém, akkor szivesen adok a mentőknek.

Erre persze Kovách Aladár sem tudott felelni, miután nem volt módjában erre vonatkozólag kikérni Buza Barna véleményét.

— Tessék azonban elhinni — folytatta tovább — a mágnásoknak fogalmuk sincs arról, hogy mi az a pénz, nem is sejtik, mennyi egy hatos. Elmondok két esetet, amiből világosan kitetszik, hogy igaz, amit állitok.

*

Beállit egyszer hozzánk, a mentőkhöz, az öreg Nákó grófi. Rettentően sápadt az ábrázata, idegesen táncolnak az ujjai a sétapálcáján. Bent a mütőben egy tót napszámossal vesződnek a mentőorvosok. Hamarosan kiderül az összefüggés. A gróf autója elgázolt valakit az utcán. A valaki a derék tót napszámos volt. A katasztrófa nem volt sulyos, hogy a tót mégis tulságosan nagyot orditott, annak az a magyarázata, hogy rettenetesen részeg volt az istenadta. Mindössze az orrán volt jelentősebb horzsolás, a doktorok éppen azt tapasztgatták, miközben a tót vidáman énekelt, élénk alkohol-illatot terjesztve maga körül.

A gróf azonban nagyon izgatott volt.

— Tessék várni — mondom neki — majd megnézem, mi van a tóttal. Komoly-e a baja?

Egy perc mulva a legjobb hirekkel jövök vissza a mütőből. Nákó fellélegzik és a mellényzsebébe nyul és kihuz egy marék nagybankót. Azt mondja:

— Tessék ezt odaadni annak a szegény embernek.

Gyakorlott szemmel azonnal látom, hogy a grófnak sejtelme sincs arról, hogy mi a pénz. Megolvasom a bankókat. Tizenkétezerhatszáz korona volt, ami egy orrhorzsolásért annak idején rettenetesen nagy összeg lett volna.

— Ha ennek a felét adja oda a gróf ur — mondom — ebből az összegből akkor is rendbe jön a tótnak az egész faluja.

Nákó álmélkodott, de én folytattam:

— Ebből a pénzből száz korona a mentőké, ötven korona pedig a tóté, a többit csak tessék szépen zsebretenni.

A szegény horzsolt orru tótnak talán még sohasem volt olyan vidám estéje, mint akkor, amikor megkapta a Nákó gróf ötven koronáját. Akkoriban a drótostótoknak nem igen adtak ötven koronát egészben a kezébe.

*

Az egyik grófi családnál megbetegedett valaki. Eljöttek hozzám, adjak egy orvost, aki állandóan a beteg mellett lesz. Ismertem a családot, tudtam, hogy bőkezüen fizetnek, egyik legderekabb orvosomnak juttattam a jövedelmező állást.

— Menjen el, kedves barátom — mondtam — magát nagyszerüen meg fogják fizetni ezért a munkáért. Ennek a munkának nagy hatása lesz a maga jövőjére.

Elmult két hónap és beállit az én barátom:

— No, engem ugyan meghonoráltak — mondta — havonként száz koronát adtak.

Akkor még a száz korona jóval többet ért, mint ma, de fejedelmi honoráriumnak már akkor sem lehetett mondani. Ên mégis, biztatom a doktort:

— Csak menjen vissza, barátom. Ne adjon erre semmit, biztositom, pótlólag tisztességesen meg fogják fizetni.

Aztán csönd lett. Hogy miért, rövidesen megtudtam.

Egy napon ugyanis a grófi igy szólt az orvoshoz.

— Mondja, kedves doktor, hova szalad maga minden délben és minden este?

— Hazamegyek ebédelni és vacsorázni, mivel enélkül mégis csak kell.

— Ugyan kérem, — mondja ismét a grófi — nem érdemes azért ennyit fáradni. Van itt a szomszédban egy igen kis vendéglő, ott egészen elfogadható kosztot fog kapni. A költségeit majd természetesen fedezni fogom.

Elmult megint egy hónap. És a grófi megint kifizetett 100 korona honoráriumot és — 1000 korona ebédpénzt.

Mondom, nem tudják ezek az emberek, hogy mi a pénz. Száz koronát adnak egy havi munkáért és ezer koronát ebédpénznek. Persze, mert tudják, hogy ők hatvan koronát fizetnek ki a vendéglőben, akkor egy ilyen szegény ördögnek elég lehet 30 korona is egy ebédre.

A doktor pedig nagyon meg volt elégedve ezzel az elintézéssel és belátta, hogy nem a fizetés a fontos, hanem az ebédpénz.

Igy éltek a szegény mentők, amig a gazdag grófok kegyelmére voltak utalva.

A Károlyi-telek a főváros kezében

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank elmaradt üzlete — Itélt a bíróság — Szabó Imre tiszti főügyész nyilatkozata

A mult esztendő október elején, amikor már minden forrott, amikor a láva már kitörőfélben volt, amikor Károlyi Mihály személye körül már az uj Magyarország lángjai törtek ki, egyszerre botrányt kezdtek emlegetni, amibe Károlyi személyét is szerették volna bizonyos rosszhiszemü emberek, a régi rend omladozó bástyáinak zsoldosai, belevonni. Károlyinak akkorjában igazán kisebb gondja is nagyobb volt annál, hogy ilyen apró gáncsokkal, hitvány kis telekügyekkel törődjék. Utána sem ézett a dolgoknak, de automatikusan fény vetődött a Károlyi-telek körül történt eseményekre, amelyekből kiviláglott, hogy Károlyinak sejtelme sem volt a teleküzletről és hogy mindössze egy bank, a *Magyar Kereskedelmi Hitelbank*, akart jó üzletet csinálni.

A bank — mint ismeretes — Károlyitól megvásárolta a Stefánia-uti 6432 négyszögöles telket 1,181.338 koronáért és azt parcellázni akarta. A telket eredetileg a fővárostól vette Károlyi meghatározott céllal, de olyan kikötéssel, hogy parcellázni nincsen joga. A Magyar Kereskedelmi Hitelbank Károlyi megbizottainak a vétel alkalmával kijelentette, hogy minden felelősséget magára vállal. A tanács ezzel szemben a parcellázási kérelmet megtagadta, sőt felszólította Károlyit, hogy a telket sürgősen adja vissza a fővárosnak. Annál furcsább volt a bank eljárása, mert hiszen igazgatósági tagjai között négy „tekintélyes" városatya is, *Schreyer* Jakab, *Silberger* Károly, *Bihari* Mór és *Weltisch* Alfréd is helyetfoglalt.

A tanácsban kipattant botrány után megindultak a tárgyalások a bankkal és Károlyi megbizottaival. Az ügy végre is bíróság elé került. A tanács legutóbbi ülésén aztán Sallay Árpád tanácsnok bejelentette, hogy a Károlyi-féle telek minden tehertől mentesen visszakerült a főváros birtokába és pedig a *bíróság itélete folytán.*

A *Fővárosi Hirlap* munkatársa felkereste *Szabó* Imre dr. főügyészt, aki a következőket mondta a Károlyi-féle telek sorsáról:

— A bíróság *érvénytelennek mondta ki a Magyar Kereskedelmi Banknak Károlyi* Mihállyal kötött szerződést és a bankot kötelezte, hogy a Stefánia-uti telekről *tulajdonjogát töröltetni fogja.* Károlyi Mihály viszont nyilatkozatot adott, amelynek értelmében *a telek tulajdonjogáról a főváros javára lemond* és megengedi, hogy *a telek a főváros közönsége javára telekkönyveztessék. A főváros máris birtokába vette a telket.* A birói itéletre tulajdonképpen a bankkal és Károlyi jogi képviselőjével történt megállapodás után került a sor és az itéletre csupán a formalitások szempontjából volt szükség.

Ezzel le vannak zárva a Károlyi telek nem valami épületes aktái. Mindenki meg van elégedve a megoldással, csak a bank nem, amely zsiros üzlettől esett el a tanács ébersége miatt.

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.

Elsőrangu étterem
A Barban Oszkár zongorázik
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

A köztársaság elnöke fogad

Séta a Burgtól a Nemzeti palotáig

A Nemzeti Palota udvarának kapujánál, ott, ahol pár hónappal ezelőtt még a várta tisztelgett feszesen, ha egy öblös torok elkiáltotta a Gewehr heraust, most mozgalmas az élet. Sokkalta mozgalmasabb, mint volt azelőtt. Igaz, hogy a látogatók nagy része mostanában nem cimeres autón érkezik és ha be is fordul egy-egy fogat a széles kapun, akkor sem ül livrés inas a bakon a kocsis mellett. Akik ma idejárnak, azok sorfalat állnak a sikló pesti oldalán, ahol ugyszólván percenként indul fölfelé a mult századnak ez az ittfelejtett rozoga járműve. Sokan gyalog jönnek föl, a Nemzeti Palotának sok látogatója akad, hiszen egész csomó közhivatal székel most itt. A főkapun kell bemenni a hadügyminiszterium közegészségügyi osztályába, a régi kabinetiroda helyiségében, gyönyörü, tágas és parkettos szobákban helyezték el a külügyminiszteriumot, hátul a volt király lakosztályaiban pedig a köztársaság elnöke dolgozik. Ugyanebben a traktusban, lent az udvari alkalmazottak szobáiban helyezték el ideiglenesen a német minisztériumot is.

AA köztársasági elnökhöz ott kell bemenni, ahol nemrég még Habsburgi Károly szállott ki az udvari autóból. Széles, nagy üvegkapu nyilik meg, ha látogató érkezik, ha pedig autó vagy kocsi jön, akkor hatalmas drapp egyenruhába öltözött portás ugrik elő a kapu mögül és nyitja ki a kocsi ajtaját. Már ennek a portásnak a modorában van valami a régi királyi vár levegőjéből. A szava kimért és ünnepélyes.

Kérdezzük tőle:

Megjött már az elnök ur?

— Igen — feleli ünnepélyesen — a kegyelmes ur előbb érkezett.

A lépcsőházból jobbra nyilik egy szintén hatalmas üvegkapu, emögött egy csendőrzászlós sétál fel és alá kezében tartott puskával. Ugy van a kezében a fegyver, ahogyan ezt régi képeken láttuk. A puskaagyat fogja, a fegyverén nincsen szij. Ő igazit utba, hogy merre kell menni.

A lépcsőkön piros szőnyeg, efelett fehér szőnyegvédő. Egyébként pedig hatalmas, krémszinü márványokon nyugszik a lépcsőzet, minden dusan van aranyozva és a mennyezetről hatalmas csillárokban a villanykörték százai néznek le ránk, egyszerü polgári származásu jövevényekre. Az első emeleten nagy, szárnyas fehér ajtók, vékony aranyozással. Sok ajtó van itt, ellenben nincsen senki, aki megmondaná, hogy melyik ajtón kell bemenni, hogy az elnök urhoz jussunk.

Két vagy három ajtót próbálunk kinyitni, de mindegyik be van zárva. Végre az egyik ajtó kinyilik. Ezen belül egy másik ajtó van. Az ajtó mellett egy őrmester áll, neki mondjuk meg, hogy azt a küldöttséget, amelyben résztvettem, a köztársaság elnöke egy órára kérette magához.

Az őrmester elkéri a névjegyemet és mondja:

— Tessék várni, mindjárt megjelentem az urakat a tanácsos ur őméltóságának, aki majd bejelenti a küldöttséget a kegyelmes urnál.

Pár perc mulva kinyit egy szárnyas ajtót, ezen belül van az elnök titkárának, Hunkár tanácsosnak, a szobája. Kis szalon, a falakon gyönyörü antik gobelinek, egy iróasztal, mellette kis asztalkán négy telefonkészülék és ezek mellett áll a titkár, egy igen szimpatikus, kedves fiatalember. A jövetelünkről már tud és kér, hogy addig is, amig az elnök ur végez Csáky kormánybiztossal, foglaljunk helyet a várószobában. A várószoba a titkár dolgozószobájától balra van.

Hatalmas terem. Az ablakok a Dunára néznek. Ezen az oldalon egy egész falat beboritó kép van. A kép I. Ferenc József koronázását örökiti meg. Ferenc József és Erzsébet állanak a trónuson és a magyar urak kalpagjukat lengetve éltetik az ifju királyi párt. A kép fehér, aranyozott keretben van. A terem vörös tapétákkal van boritva, ugyanolyan a selyem tapéta, mint aminő a székek selyem áthuzata. Bordóvörösek a függönyök is. Nemrégen még Habsburgi Károly ebben a szobában fogadta a minisztereket. Itt tették le a kabinet tagjai az esküt. Az ablakokat a spalettákkal ugy lehet becsukni, hogy észre se veszi az ember, miszerint ablakok is vannak a szobában. A terem közepén hatalmas velencei csillár, a falakon gyertyatartók, arany karokkal, de a gyertyákról hiányzik a villanykörte. Amint megtudtam, azért szerelték le a körtéket, mert a központból nem tudják külön a gyertyákat és a csillárt felgyujtani és mivel nem akarják, hogy annyi láng égjen estefelé a teremben, a gyertyákról az izzókat egyszerüen leszerelték. A köztársasági elnöknél is spórolnak.

A titkár jön és jelenti, hogy a köztársaság elnöke fogad. Átmegyünk a titkár szobáján, azután egy másik hasonló kis szobán, ahol Diener Dénes József volt külügyi államtitkár várakozik, majd kinyilik a nagy szárnyasajtó és ott állunk a köztársaság elnöke előtt. Sötét, kétsoros ruha van Károlyi Mihályon. Kemény elejü, fehér ing van rajta, vizszintes fekete csikokkal, vékony, horgolt hosszu nyakkendő, amely kissé kiáll a mellényből. A szoba közepén áll, szétterpesztett lábakkal, két kezét a zsebében tartja. Az egyik zsebéből egy akta csücske látszik ki. Mielőtt szónokunk hozzáfog a mondanivalójához, hátul nyilik egy ajtó, Simonyi Henrik miniszteri tanácsos — volt hirlapiró, hosszu időn keresztül Károlyi magántitkára — jön be azon, leül egy pamlagra, kezében block és ceruza és stenografál. A szoba pandantja a váróteremnek, csak itt az ablakot fedő vörső függönyök alatt csipkefüggöny is van és a parkettet teljesen beboritó bordó szőnyeg fedi. A szobában egyébként szintén vörös selyemmel van áthuzva minden. A falak és a butorok is. Kép helyett régi gobelinek vannak a falon. Ez a szoba volt egyébként a volt király dolgozószobája.

Szónokunk befejezi mondanivalóját és átadja memorandumunkat az elnöknek. Az elnök beszélni kezd. Én papirost és ceruzát veszek elő, Károlyi Mihály rámosolyog és mondja:

— Persze, amit mondok, az nem a sajtónak szól. Én az uraknak szivesen teszek közléseket, de arra való tekintettel, hogy a szóbanforgó ügynek kényes politikai háttere van, nyilatkozatom nem a sajtó számára van szánva.

Megértem, elteszem a ceruzámat és papirosomat, az elnök mosolyogva folytatja tovább érdekes nyilatkozatát. Amikor készen van vele, vezetőnkhöz, egy ismert politikushoz fordul:

— Mutassa be kérem az urakat.

Megtörténik. Károlyi Mihály mindenkivel kezet fog, aztán meghajtja magát. Vége a kihallgatásnak.

Künn az előszobában az őrmester ránkadja a kabátunkat, lent a drappruhás portás kinyitja az üvegkaput, a csendőrzászlós a fegyverével tiszteleg és künn a havas udvaron már eltünik az a komor, ünnepélyes hangulat, amelyet a komoly, bordópiros butordarabok, az arannyal cifrázott hófehér szárnyasajtók és a velencei csillárok kölcsönöznek a magyar népköztársaság elnöki helyiségeinek . . . (p. j.)

Események

Megfékezik a pékeket. A pékekre rossz idők kezdenek járni. A tanács ugyanis a héten olyan határozatot hozott, amely már magában is azt jelenti, hogy a pékektől a főváros rövid időn belül elveszi a kenyér-készitést. *Kenyeret a jövőben kizárólag a főváros fog sütni.* A tanács erre az álláspontra annak az elvnek az alapján helyezkedett, hogy *a kenyérkészitésnek nem szabad nyerészkedés tárgyává lennie.* A kenyér elsőrendü életszükséglet, amellyel a pékek eddig csunyán visszaéltek. A pékeknek nem szabad a legszegényebb nép bőrén vagyonokat szerezniök. A tanács tehát ugy döntött, hogy *a főváros a kenyérkészitést a legszélesebb alapon vegye a kezébe, s erre a célra telepeket, gyárakat emeljen, amelyek az egész város lakosságának kenyérszükségleteit ki tudják elégiteni.* A pékeknek még mindig nem kell azonban kétségbeesniök, mert a luxus-sütemény sütése különben is az ő kezükben marad. Különben is az esetleg kenyér nélkül maradó pékek közül igen sokat lehet majd a kenyérgyárakban alkalmazni és igy munkával bár, de megszerezhetik azt, ami életfentartásukhoz szükséges. A tanácsban ez a kérdés elvileg keresztülment, most azonban a közélelmezési ügyosztálytól a megvalósitásra vonatkozólag részletes előterjesztést várnak.

Szakszervezeti otthon a Tisza Kálmán-téren. A *Magyarországi Szakszervezeti Tanács* beadvánnyal fordult a tanácshoz, amelytől *Szakszervezeti otthon* létesitése céljából vagy a Tisza Kálmán-térből kér 4000 négyszögölnyi területet, vagy a Tisza Kálmán-téren levő régi gázgyári telek átengedését kivánja. A szakszervezeti otthon valósággal a munkásság kulturpalotája lenne, amelyben egyszersmind az átutazó munkásoknak szállodát is csinálnának. *Bódy* polgármester, akinél ebben az ügyben

munkás-deputáció járt, *Wildner* tanácsnokkal együtt igen melegen ajánlotta a kérést, amelyet a tanács kiadott *Wildner* Ödön tanácsnoknak, hogy városrendezési szempontokból vizsgálja azt meg.

Herczeg Géza. Miniszteri tanácsos lett *Herczeg* Gézából és a miniszterelnökség sajtóosztálya ezzel kezdi bebizonyitani, hogy szintén forradalmi átalakuláson ment át. Valaha a legjelesebb álhirlapirók gyüjteménye volt ez a tehetetlen és tehetségtelen társaság, most azonban *Herczeg* Géza garancia arra, hogy ahol ő van, ott csak vérbeli, igazi ujságirók jelenhetnek meg. Herczeg Géza nemcsak a legkitünőbb magyar ujságirók közé tartozik, de egyenesen azközül a néhány közül való, akik szinte európai nevet tudtak maguknak kiverekedni szenzációs ujságirói talentumukkal. Ez a rendkivül müvelt fiatal ujságiró volt többek között az első magyar haditudósító, aki a tripoliszi harcokról küldött tudósításokat a lapjának. És ezek a tudósítások bejárták akkor az egész világsajtót. Akkor kezdett megismerkedni a világ nagy ujságiróival, nem eggyel meleg baráti viszonyba lépett, akiknek a fiatal magyar köztársaság érdekében elegendő ajánlólevél lesz az, hogy ez a fiatal magyar köztársaság sietett Herczeg Gézát vezető sajtóállásba emelni.

A Közmunkatanács likvidálása. A tanács által a közmunkatanács likvidálására kiküldött bizottság *Body* polgármester és *Szabó* Imre tiszti főügyész vezetésével megjelent a közmunkatanácsnál és annak vezetőjével megindította a tárgyalásokat a közmunkatanács likvidálására vonatkozólag. A likvidálás első része a pontos leltározás lesz, azoknak az értékeknek a leltározása, melyek a néptörvény értelmében a közmunkatanács tulajdonából a főváros tulajdonába mennek át.

Bedő visszatér a számokhoz. *Bedő* Tivadar, aki *Dénes* Aladár távozása óta, a Müszerüzem élén állott, most visszatér a számvevőséghez, ahol értékes tehetségét sokkal jobban tudja majd érvényesiteni, mint a Müszerüzemben, ahol üzleti koncepciók nélkül, vérszegényen, invenciótlanul robotolt. A Müszerüzem uj igazgatója *Schön* Oszkár, a gázgyár helyettes igazgatója lett, akit egy évi próbaidőre szerződtettek. Ennek a kinevezésnek az a pikantériája, hogy Schönnek a gázgyárból a munkásság követelésére kellett távoznia. A tanácsot nyilván az a humánus szempont vezette, hogy Schön meg fogja érteni az uj idők szellemét és uj munkahelyén a munkásság méltó megbecsülésével fog dolgozni. *Véssei* Ede dr. tanácsjegyző, aki pár hónapon át a Müszerüzem rendbehozatalán dolgozott, visszatért a X. ügyosztályba. Itt emlitjük meg, hogy a polgármester *Hammer* Dezső fertőtlenitő-intézeti igazgatót, akit a munkások igazgatói állásából kiemeltek, a tiszti főorvosi hivatalba osztotta be és megbizta a hevenyfertőző járványok elleni intézkedések és javaslatok előkészitéseivel és a fertőtlenitési szakkérdéseknek központi irányitásával. A fertőtlenitő uj igazgatója *Csordás* Elemér dr., aki eddig a fertőtlenitő-intézet aligazgatója volt.

A franciáknak nem kellenek irodák. A francia megszálló csapatok parancsnoksága értesitette a tanácsot, hogy a hivatalok céljára lefoglalt szobákat visszaadják, miután azokra nincs szükségük. Sajnos egy kicsit későn történt ez, akkor, amikor a főváros a helyiségek rendbehozatalába és berendezésébe rengeteg pénzt beleölt.

Lengyel igazgató ur. *Lengyel* Gyuláról, a most feloszlatott *Cipőhivatal* igazgatójáról nem egyszer emlékezett meg a *Fővárosi Hirlap.* Szerény, munkás, kitartó és példásan megközelithetetlen ember ez a *Lengyel,* aki annak idején — még jóval a forradalom előtt — *Wekerlének* sem adott cipőjegyet. Most aztán távozása alkalmából szó esett róla és érdemeiről a néptanácsban is. *Vita* Emil dr. tanácsnok inditványozta, hogy mondjon neki a tanács köszönetet bámulatos munkájáért és a nivós intézmény megszervezéséért. *Kondor* Bernát ugy vélte, hogy ilyenkor nem elegendő a meztelen köszönet.

— Én nagyon jól ismerem — mondta — Lengyel Gyulát és nagyon jól tudom, hogy se latifundiuma nincs, sem nem tőkepénzes. Az ilyen embernek a végzett nagyszerü munkáért nem elegendő a köszönet. Adjuk vissza az előterjesztést az ügyosztályt vezető tanácsnok urnak, tegyen uj javaslatot, hogy milyen ajándékot adjunk a derék igazgatónak?

Vita Emil és *Kemény* Géza tanácsnokok erre kijelentették, hogy ők puhatolództak a puritán cipőhivatali igazgatónál, aki azonban nem hajlandó elfogadni semmiféle ajándékot. A tanács mégis ugy határozott, hogy még egy ostromot indit Lengyel ellen, aki végre is reménlhetőleg be fogja adni a derekát, amikor látni fogja, hogy a tanács szilárd elhatározásával áll szemben.

Acetilén-világitás a magánlakásokban. A petroleum-hiány sok gondot okoz a fővárosnak. Jegyutalványra csak a házmesterek kapnak petroleumot és azok a lakók, akiknél sem gáz, sem villany bevezetve nincs. Tizezrekre megy azonban az oly lakások száma, ahol gázvezeték van, de a gázhiány miatt annak semmi hasznát sem vehetik. Ezeknek a lakóknak igen szomoru a helyzetük: se gáz, se petroleum, se gyertya. Ebben a siralmas állapotban a közgazdasági ügyosztálynak tudomására jutott, hogy a fővárosba nagykereskedők ciméire nagyobb carbid-szállitmány érkezett. Vita Emil tanácsnoknak, a közgazdasági ügyosztály vezetőjének — az ő hatáskörébe tartozik a petroleum és a gyertya szétosztás — az volt a szándéka, hogy ezt a carbidot rekviráltatja. Mielőtt azonban ezt a szándékát végrehajtotta volna, e hó 14-én értekezletre hivta meg a carbid-nagykereskedőket. Az értekezlet ugy határozott, hogy a carbidot nem vonják ki a szabad-forgalomból, de hirdetményben közölni fogja a város, hogy a közönség kiknél vásárolhat carbidot, amelyet k.-gramos csomagokban megszabott áron fognak árusitani. Hogy megfelelő mennyiségü carbid-lámpa is rendelkezésre álljon, a közgazdasági ügyosztály több lámpagyárossal is érintkezésbe lépett, akik könnyen kezelhető, egylángos, olcsó minőségü carbid-lámpákat fognak gyártani és a legrövidebb idő alatt forgalomba hozni. Evvel aztán a gáz- és petroleuminség ideje alatt a házivilágitás kérdése valahogy csak mégis megoldásra jut.

Konyhakerteket kapnak a városi alkalmazottak. A tanács legutóbbi ülésén Wildner Ödön dr. tanácsnok bejelentette, hogy az üres telkeket összeirják és azokat konyhakertek céljaira városi alkalmazottaknak adják ki. Ugyancsak ezen az ülésen jelentette Sallay Árpád tanácsnok, hogy az utkaparók a nem használt terület-terjedékeket konyhakertek céljaira kérik. A tanács ehhez is hozzájárult.

Stajgerolás a számtanórákban. A polgáristák aligha fogják valami nagy lelkesedéssel fogadni a hirt, hogy a tanács stajgerolja a számtanórákat. Értesülésünk szerint azonban szomoru adósság az, hogy a közoktatásügyi miniszter a fővárosi tanfelügyelő felterjesztésére hozzájárult ahhoz, hogy a főváros tanácsával egyetértően az idei iskolai év hátralevő részében a számtanórák száma a polgári fiu- és leányiskolákban felemeltessék.

Jancsi-cirkusz. Legutóbbi számunkban megirtuk, hogy a tanács a városligeti Henry-aréna bérletét öt évre Morgenroth Károly (az ismert Jancsi-bohóc) és társára, Schmidt debreceni cirkuszigazgatóra ruházta, akik évenkint 130.000 korona bért (Henry mindössze 3500 koronát fizetett) fognak fizetni és a bérösszeget két évre előre letették. A bérösszeg tulajdonképen csak a telekre szól, amely a főváros tulajdona, mig az aréna felépitménye Koschke Henry tulajdona, aki azt néhány év előtt 80.000 koronáért vette meg Barokalditól, a régi tulajdonostól. Ezt a felépitményt az uj tulajdonosok most 230.000 koronáért megvásárolták Henrytől. A felépitmény a bérlet lejártával ingyen a főváros tulajdonába megy át. Az uj bérlők az arénát Jancsi-aréna néven március 15-én nyitják meg. Az elsőrangu programm összeállitásán most dolgoznak. — Itt emlitjük meg, hogy Beketow Mátyás nem igen akar beletörődni, hogy a Fővárosi cirkuszt a tanács határozata értelmében az uj bérlőknek, a Könyöt testvéreknek kell átengednie. Előbb felfolyamodással élt a határozat ellen, ezt azonban a tanács elutasitotta. E hó 8-án aztán bizottság jelent meg a cirkuszban, amelyet Könyöték részére át akartak venni. Beketow azonban a lakbérrendeletre támaszkodva az átadást megtagadta. Minthogy pedig a békés elintézés lehetetlen volt, a tanács utasitotta dr. Szabó Imre tisztifőügyészt, hogy Beketow ellen inditsa meg a kilakoltatási eljárást.

A császár partraszállt. Lakatos László e cimü egyfelvonásosa, továbbá Anatole France vigjátéka. A néma asszony Gábor Andor átirásában és Nádor Mihály zenéjével — a Medgyaszay Szinház nagysikerü egyfelvonásosai e hét minden estéjén is szinre kerülnek. A Lakatos-darab főszerepeit minden este Iványi Jenő, a Medgyaszay Szinház illusztris vendége és Medgyaszay Vilma játszszák. A két szindarab között Medgyaszay Vilma uj Reinitz- és Nádor-dalokat énekel.

Belvárosi Szinház. Az ötven éves férfi az ötvenedik előadáson tul is teljes mértékben megtartotta vonzó erejét és a Belvárosi Szinház jövő heti játékrendjén is nap-nap mellett szerepel.

E hétre is elfogyott minden jegy az Urániában. Az aranyember-hez a jövő hétre érvényes jegyeket már most árusitja az Uránia pénztára. Ez a páratlan siker igazolja a Corvin-film nagyszerüségét.

Az Ernst muzeum dr. Balassa Istvánné gyüjteményéből és különböző magángyüjteményekből e hó 20-ától 23-áig kiállitást rendez. Az aukció 24-én kezdődik. A gazdagon illusztrált katalógus ára 16 korona.

A TŐKE

Szemle

A bankók válógpőre — Akik aranyat ebédelnek és gyémántot vacsoráznak — A vagyonadó tizenöt milliárdja

Ha van valami, amiben a magyar kormány olyan ártatlan, mint a ma született bárány, akkor az a bankók lebélyegzésének a dolga. Jugoszlávia és Csehország kényszeritenek bele, hogy seregszámlát tartsunk a bankóink fölött. Az eredménytől sem kell megijedni, mert az nem lehet más, mint hogy az eddig bakafántoskodott uj államok, amelyek váltig azt fujták, hogy nekik semmi közük a háboru terheihez, be fogják látni: a konszolidáció egyetlen és egyenes utja csak a háborus terhek arányalagos viselése lehet. Bölcsen mondja Krausz Simon: a felülbélyegzés ténye nem egyéb, mint megállapitása annak, hogy a magyar lakosság mennyivel hitelezője a volt osztrák-magyar egységnek, s mennyi az az összeg, amelyért a magyar állam feltétlenül felelni akar saját lakosságának, menynyi az az összeg, amelyről saját lakosságáért feltétlenül gondoskodni kiván? Egy-egy bélyeg formájában tehát nemzeti ruhát kapnak most a bankók, vagy még inkább az adósságok. A valutakülönbség tehát valójában megszünik és tulajdonképpen minden országnak külön bankója lesz. A dolog igen egyszerünek látszik, de a fogas kérdések is csakhamar jelentkeznek. Hogy mást ne emlitsünk, az egy- és kétkoronás bankjegyek dolga, amelyeket nem fognak sehol lebélyegezni, aminek az lesz az eredménye, hogy ezek oda fognak özönleni, ahol az uj valutának ázsiója van. A másik érdekes és sürgősen jelentkező probléma az egykori monarchia területéről kivándorolt bankók dolga. Több milliárdról van e tekintetben szó. Ezt a pénzt sehol sem bélyegzik le, tehát mint pénz megszünni látszik. Szinte ennek a kérdésnek elintézése látszik a legfontosabbnak, mert az uj államok mindegyike a legnagyobb sulyt kétségtelenül arra helyezi, hogy a külföldön megmaradjon, sőt megerősödjék a hitele. Ez pedg másként el sem képzelhető, csak ugy, ha ezekért az adósságokért az uj államok egyetemleges felelősséget vállalnak, ami egyben azt is jelenti, hogy hamarosan azoknak a külföldön levő bankóknak lesz legnagyobb az értéke, amelyeket egyik uj állam sem bélyegzett le.

•

Az önzés, a mindinkább nevetségesebbé, hiubbá váló pénzsóvárság még egy utolsó kisérletet tesz, hogy láthatatlanná, megfoghatatlanná, utól nem érhetővé tegye a vagyont, amelyet meg kell csonkitania a kormánynak. Inkább ne kamatozzanak a tőkék, inkább menjen tönkre az ország vagy görnyedjenek más népek rabszolgaságában a munkás magyar karok milliói, ők megmentik amit örököltek, amit harácsoltak, amit haszontalan, improduktiv, terméketlen pénzhegyekbe hordtak össze. Aranyat, ékszert vásárolnak, megszerzik ők, a hadimilliomosok, az uj családi ékszereket, drágábbakat, nagyszerübbeket, mint amilyeneket valaha királyok és hercegek családjai évszázadokon át gyüjtöttek

össze nemzedékről-nemzedékre. Ezeknek az embereknek kár lenne, haszontalan igyekezet lenne becsületet prédikálni. Vagy ki lenne olyan botor, hogy a hazafiságukra, az emberségükre hivatkoznék? Mit törődnek ezek azzal, hogy arany kösöntyüik, gyémántjaik, ragyogó haszontalanságaik uj holtkézi birtokok lesznek, amelyeknek senki se veszi hasznát, de amelyek az ország ereiből szivják el a vért? Mit törődnek ezek azzal, hogy halomra dől-e az ország, halomra döglik-e a nép, csak ők álljanak aranyláncosan, gyémántfüggősen a romhalmaz, a dögök tetején! De hát ha ezt ők igy képzelik el, ám legyen, de tudják meg, hogy rosszul számitanak, mert nem az ország és nem a munkáskezek fognak elpusztulni először, hanem ők. Minden arany-szem, amit az országból ellopnak, az ő pénzük értékét fogja lerontani, a munkátlan jövedelmeket fogja csökkenteni. Az önmaguk szájától vonják el a falatot és ha az ostobák hadserege nagyra növekszik, akkor eljön az idő, amikor aranyat ebédelhetnek és gyémántot vacsorázhatnak.

*

A vagyonadó képe különben kezd egészen világosan állani előttünk. Hogy a megtartott ankéten hangok hallatszottak ellene, nem sokat számit. A vagyonadó nem kormány-ötlet, hanem olyan szükségesség, amelynek el kell következnie és amely a forradalmi szellemnek logikus következménye. A pénzügyminiszter azonban valószinüleg ugy fog állani a vagyoni adóból összekapart pénzzel, mint a pesti polgár, aki az állatkerti sorsoláson megnyeri az oroszlánt. Mit csináljon vele vajjon? Nem mintha nem volna elegendő lyuk az államkaszán, amely betömésre vár. Sőt inkább annyi a lyuk és annyi a repedés, hogy az ember nem tudja, melyiket válassza. Mit lehet tizenöt milliárddal csinálni, amennyit a vagyonadó hozzávetőlegesen eredményezni fog? A bankók irtását kezdjék meg vele, vagy a hadikölcsön visszaváltására forditsák, beruházásokat eszközöljenek vele? Nehéz választás és csak az az egy lehet a vigasztaló, hogy akármelyik célra forditják, mindenesetre jobb helyen lesz a pénz, mintha a hadimilliomosok trezorjaiban penészednék.

A bankegyezmény és a tőzsde. A főváros pénzügyi világát, de különösen a tőzsdén foglalatoskodó értékpapirkereskedelmet élénken foglalkoztatta a mult héten az a hir, hogy a budapesti pénzintézetek, hosszu tárgyalások után, végre megállapodtak abban, hogy a *banküzlet különböző ágazataiban egységes feltételeket állapitanak meg ügyfeleikkel szemben.* Alig hogy szárnyra kelt ez a hir, arról is informálva voltak tőzsdekörökben, hogy pl. a *lombardkölcsönök* után 6½ százalék kamatot, érték-üzleti, illetve értékátvételi jutalék gyanánt pedig 2 ezrelék jutalékot fognak fölszámitani, stb. Véletlenül éppen azon a napon pattant ki a bankok megállapodásának a hire, amikor a tőzsdén lanyha volt az irányzat és igy többen a bankok elhatározásával hozzák összeköttetésbe a lanyhaságot, holott ez nem állt. Az árfolyamok csökkenését kizáróan a már hosszabb idő óta *a kellő alkalomra leső kontremin forszirozott eladása* okozta és a bankok megállapodásának semmi részel sem volt az irányzat változásában. Nem is lehetett, mert a nagy közönség már régebben informálva van arról, hogy a *pénzintézetek személyzeti kiadásai, adóterhei és különböző más kiadásai* olyan rohamosan emelkedtek az utóbbi hónapokban, hogy elkerülhetetlenné vált a bankok régebbi megállapodásának és feltételeinek ujabb szabályozása. Egyébként, hogy az értéküzletben nem is várnak kedvezőtlen hatást a bankok uj megállapodásától, ez már másnap beigazolódott, amikor az értéküzlet ismét megszilárdult arra a hirre, hogy a budapesti pénzintézeteknek a lombardkölcsön feltételeire, a jutalékra, a folyószámla- és váltó-hitelre stb. vonatkozó megállapodásai körülbelül megegyeznek azokkal a feltételekkel, amelyek *Ausztriában körülbelül tiz év óta vannak érvényben,* azonkivül sokkal méltányosabbak, mint azok a megállapodások, amelyekben a német pénzintézetek egyeztek meg annak idején. Ez a hir persze sarokba szoritotta a kontremint, sőt ujabb vevők is akadtak, amiben kétségtelenül része volt annak a körülménynek is, hogy *a spekulációnál nem igen jönnek figyelembe* az ujabb megállapodások folytán előállott kisebb kiadási többletek. Attól sem tartanak, hogy az előálló kisebb kiadási többlet visszatartja a vásárlástól azokat, akik *beruházás céljaira* veszik az értékpapirokat, mert mértékadó pénzügyi körökben bizonyosra veszik, hogy az *uj megállapodás kedvező hatással lesz a bankok üzletére* és megszünteti a nagy versenyt egyes pénzintézetek között. Ennek tulajdonitották, hogy a hét vége felé a bankpapirok ismét az érdeklődés központjában állottak.

Kinevezések a Pesti Hazai Takaréknál. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár igazgatósága e hó 15-iki ülésében Ernyey Károly ügyvivőigazgatót vezérigazgatóhelyettessé, Grüner Tivadar és Milos György igazgatókat — utóbbit különös érdemei elismeréséül, mert a pénzintézet modern alapon történt kiépitésében és hatalmas fejlesztésében kiválóan közremüködött — ügyvezető-igazgatókká, Dulcz Antal és Turnovszky Andor igazgatóhelyetteseket igazgatókká, Vasskó Endre igazgatóhelyettest pénztárigazgatóvá, dr. Scheidl Ágoston főügyészhelyettest jogtanácsossá, Kertész Károly és Kovách István főellenőröket pénztárigazgatókká és Prileszky Kálmán osztályfőnököt főpénztárnokká nevezte ki. Kaulich Róbert felügyelőt és dr. Rakovszky István titkárt cégvezetői jogosultsággal ruházták fel.

Az Országos Import Export R.-T. e hónap 23-án tartja alakuló közgyülését a Bank- és Pénzváltó R.-T. Arany János-utca 26. szám alatti helyiségében. Az uj vállalat egyelőre gyarmat- és füszeráruk forgalombahozatalával és importjával, valamint vegyi termékek és rokon cikkek gyártásával és nagybani elárusitásával fog foglalkozni. A részvénytársaságnak, mely a Bank- és Pénzváltó R.-T. égisze alatt alakul, alaptőkéje két millió korona lesz. Az igazgatóság elnöke Herzog Ignác szeszgyáros és nagykereskedő, tagjai pedig Hartenstein Jenő, a Hazai Fatermelő R.-T. vezérigazgatója, Keglevich István nagybirtokos, Tibor Róbert vezérigazgató, Szilágyi Dezső dr. és Tolnai Gyula bankigazgatók, Zacher Lipót dr., az Általános Beszerzési R.-T. elnöke, Kertész Ernő dr. gyógyszerész, Kertész Árpád nagybirtokos, Stern Henrik és Tibor Hugó nagykereskedők lesznek. Az ügyvezető igazgatói teendőket Kertész Ernő dr., Stern Henrik és Tibor Hugó fogják ellátni. A vállalat müködését március 1-én kezdi meg.

Schlick-Nicholson gép-, hajó- és vaggongyár r.-t. 1919. évi február 28-án déli 12 órakor tartja a Gyáriparosok Országos Szövetségének helyiségében rendes közgyülését. A társaság mérlegében 1,223.698 K 99 fillért mutat ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

Az ERNST-muzeum aukciói Budapest.

VII. Dr. Balassa Istvánné gyüjteménye
VIII. Különböző magángyüjteményből származó régiségek, mint porcellánok, butorok, képek, miniatürök, gobelinek, arany- és ezüsttárgyak és az orsz. Iparmüvészeti muzeum keleti szőnyegeinek másodpéldányai.

Kiállitás:
1919 február 20—23-ig.

Aukció:
1919 február 24-től naponként délelőtt fél 11-től 1-ig és délután fél 4-től kezdve.

A gazdagon illustrált katalogus ára 15 korona.

UJ RUHÁT KAP
ha régi ruháját házilag átfesti a valódi „CSÁSZÁR"-ruhafestékkel különféle szinekben kapható. Sajá érdeke, hogy mást ne fogadjon el
Központi iroda: „HÁVIRT" Hazai általános vegyi ipar r.-t. I., Lágymányosi-u. 7. Tel. József 85-86
Főelárusitó helyek:
Nagy Mihály drogéria, V., Váczi-ut 4. Ny. p. u. m.
Fodor I. Mór drogéria VII., Király-utca 59/a.
Kertész József drogéria, VII., István-ut 41.
Wittek drogéria, VI., Nagymező utca 52.

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77
Müv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete ¾6 órakor.
Vasárnap két előadás: délután ¼3 órakor és este ¾6 órakor
Szőke Szakáll „NANCSI" felléptével és konferanszával
Szenzációs revü
A szinpadtechnika csodái 30 perc: 40 szinváltozás
A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
SZTAR UJDONSÁG
A GŐG
dráma 4 felvonásban.
Halálos boldogság
olasz drám 4 felvonásban.
Előadások: d. u. 4, ½6 és ¼8 órakor.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 7 órakor
GERTRUDE BARRISON
rövid vendégjátéka és a többi februári attrakciók.
Vasárnap délután fél 3 órakor félhelyáru előadás

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ
MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL
ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

HA HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11. sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kívánatra.

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Minden este 3/4 6 órakor

? VOO DOO ? EDLER. világhirü hasbeszélő

Viadobona zenebohócok. 2 **Fontners** létrajátékok. **A pótférj.** Eyslet operette. **Gyárfás Dezső.** stb.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

„SAPPHO"

DAUDET DRÁMÁJA FILMEN

LEÁNYVÁSÁR

Bródy, Martos és Jacobi operettje

Előadások kezdete: 1/4 4 1/4 6 és 1/2 8 órakor. Pénztár fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

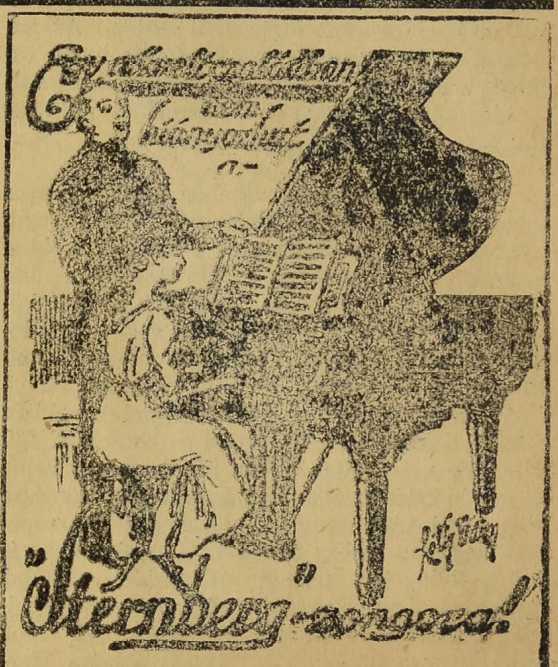

Sternberg

zongoragyárai

Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.

HAB KISASSZONY

Commedis dell'stre 4 felvonásban

A rikkancsleány

Regényes történet 4 felvonásban,

a

ROYAL-APOLLÓBAN!

Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

APOLLO KABARÉ

pompás februári müsora
naponta zsufolt házak
!! előtt kerül szinre !!!

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 6 órakor
a februári bemutató müsor

BEPPO

Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes variete attrakciók.

Vasárnap d. u. negyed 3-kor előadás.

Sörkabaré fél 7—9-ig.

Nivós müsor. **Kitünő konyha.**

OMNIA

MOZGÓKÉPSZINHÁZ

Ma és minden nap

A vörös boszorkány

Kaver de Montepin világhirü regénye 4 folytatásban. I. rész.
Páris rejtelmei.

Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától

---

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellöztetés és vizvezeték berendezési vállalat

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.

Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Casino de Paris

VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és ének-előadás. Kezdete este fél 7 órakor.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.

TELEFON: 12—07.

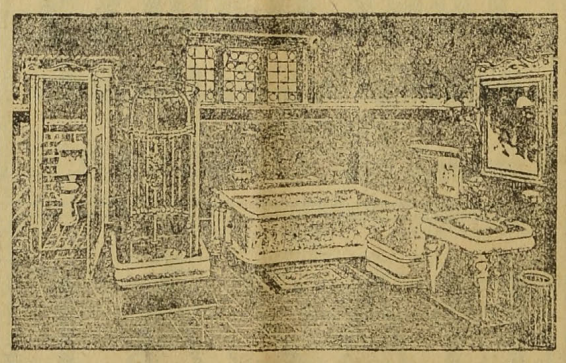

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Ajánlunk azonnali szállitásra

Rézgálicot 98%-os
Raffiapótlót gyékényből fonva
Perocidot 35% réztartalommal
Vasgálicot
Talcumot

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-Társaság

BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 20.

Telefon: 113—60. 119—16. Sürgönycim: „Grossist,

Bründl János

Budapest

VII., Péterffy Sándor-utca 34.

Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellöztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HANTOS TESTVÉREK

festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Költségvetés díjtalan.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. február 26-án — 9. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak: Egész évre ..... 40 K. Fél évre ..... 20 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám. Telefon 137-43

A betevő falat

körül ugy látszott a héten bajok vannak utban. Persze a fáma, a pletyka — mint az már szokás — szunyogból is elefántot csinált és rémképeket festett a Budapestet fenyegető éhségről. De a rémképekből is meg kellett érezni azt a mérhetetlen veszedelmet, amely akkor leselkedik ránk, ha egyszer kiürül Budapest éléskamrája. Borzalmak által összekuszált agyvelőnk nem tud ennél kétségbeejtőbb rémet maga elé idézni. A fejünk reped ketté a gondolattól, hogy Budapest népe kenyér nélkül maradjon. Amit az ember ebben a pillanatban érez, többé nem puszta humanizmus és puszta emberszeretet: hanem maga a pokoli félelem, amely lenyügözi erőnk és akaratunk, amely a legbátrabbat is földhöz szegezi. Ha az éhség réme hordozná végig Budapesten véres kardját, akkor halomba dőlne itt minden, akkor elkövetkeznék itt az itélet napja és az Isten lenne irgalmas minden hivő léleknek . . .

Ott kezdődött a dolog, hogy a közélelmezési kormánybiztos lemondásáról keltek szárnyra hirek. Ám furcsa lett volna, ha Erdélyi Mór éppen akkor távozik, amikor a bajok felhői összegyülemlettek a fejünk felett. Vaklárma volt. Sőt a helyzet sem bizonyult olyan komolynak. Az igénybevehető élelmiszerek igen nagy része megszállott területeken maradt. A főváros maga is iniciált fontos lépéseket, Szerbiának bakkancsokat ajánlott cserébe, Svájctól zsirt akart szerezni és ha átmenetileg nincs is zsirunk és margarinnal kell beérnünk, a kilátások nem egészen rosszak, mert a fővárosnak tizenhatezer disznaja hizik. A tej dolga egészen kilátástalan, de viszont lisztből ujig el vagyunk látva.

Ha aggodalomra nincsen is ok, ennek a véresen komoly helyzetnek vádlottjait mégis meg kell keresni. Elsőrendü vádlottak persze megint csak a háboru értelmi szerzői és végletekig elnyujtói lehetnek. De vádlottjai talán még sulyosabb beszámitással az ellenforradalmár grófok és nagyparasztok is, akik ki akarják éheztetni a várost, amely a tisztitó forradalmat nemzette. A kormánynak lesz elegendő ereje, hogy letörje az ellenforradalomnak ezt a válfaját is. A kormány kezében ott vannak az eszközök és módok, amelyekkel az ellenforradalmi próbálkozásnak ezt a formáját is le tudja gyürni. Mi a mai viszonyok között az ellenforradalomnak nem ismerjük veszedelmesebb formáját, mint ezt, amely egyenesen a bolsevizmussal keresi a szerves kapcsolatot.

Egyelőre ugy látszik a kormánynak sikerült ezt a teljesen belső ügyet külpolitikai uton elintéznie. Időt, de csak időt nyert tehát arra, hogy az ellenforradalommal, amely blokádot vont a város ellen, végezzen. Az entente élelmiszert ad, tehát kitartást kapunk addig, amig azok is börtönben nem ülnek, akik enni adtak a háborunak, az emberirtásnak, de akik ki akarják éheztetni a forradalmat.

Fullánkok

Nemcsak a lakásinséget

akarja megszüntetni a rendőrség, hanem a heréket, a haszontalanokat és a munkakerülőket is ki akarja irtani a város egészséges testéből. A terv az, hogy a ragályfészkeket, a közbiztonságilag is veszedelmes odukat, a zugtömegkvártélyokat ki fogják irtani. Budapest minden rokonszenve kiséri ezen a téren a rendőrség müködését, amely abban fog megnyilvánulni, hogy ezeket a helyiségeket egyszerüen elrekvirálják. Csoportosan kerülnek igy majd az utcára a munkakerülők, akik eddig is a bulevardok sarkán árulták a cigarettát, a gyujtót, akik csempésztek és árdrágitottak rendületlenül. Egyszóval irtó hadjárat készül a paraziták ellen, amit megokol az is, hogy Budapesten talán nem is lenne élelmiszerhiány, ha a dologtalan lézengők, az élősdiek el nem ennék a falatot a dolgozó ember elől. A szállodák előkelő hizlaló-kurát tartó vendégei után most az árdrágító-parazitákra kerül a sor. A nagy tisztogatás több százezer ember jelenlététől kell, hogy megfossza ezt a várost és csodálatosképen az ő elvesztésükkel nem szegényebbek, de gazdagabbak leszünk.

Párt párt hátán

keletkezik ma Budapesten és minden ember, aki kitalál egy együgyü, jámbor jelszót, az kiragasztja a plakátot és kinevezi önmagát az egyedül üdvözitő pártnak. Az ébredő magyaroktól a royalista diákokon át egészen a báránybőrbe bujtatott uj munkapártig irgalmatlan söpredéke vegyül össze a halvaszületett politikai pártoknak. Pedig nem igen kell hozzá többet tudni és látni, mint hogy uj rend született, uj rend él, amelynek magába kell szivnia minden elemet, amely ebben a városban és ebben az országban akarja leélni az életét. A forradalmak nem szoktak teketóriázni és a mi forradalmunknak sem szabad keztyüs kezünek lennie. A forradalmi pártok kereteiben mindenkinek meg kell találnia a maga helyét. A dolgozó polgárnak és a dolgozó munkásnak. Aki nem akar dolgozni, hanem politikai karrier után áhitozik, annak mi nem tudunk enni adni, annak kivül tágasabb. Ez a forradalom parancsa.

Egy korona

is pénz, sőt sok pénz, ha az embernek villamosjegyért kell kiadnia. Valaha, akinek egy utjára egy korona esett, az nyugodtan gummikerekün járhatott, mert félnap alatt, amig a dolgát elvégezte, nem igen került a fiakkeren se többe egy-egy utja. De most a villamos-társaság direkciója tünődik azon, miként lehetne a villamosjegyek árát vagy egy koronára felsrófolni. Igaz, hogy ebben a formában bajos lesz a válságot megoldani. A luxus-utasok ugyanis nem igen járnak villamoson, sőt inkább automobilon. De ha mégis? Nos, akkor minden egyes utasnál meg kell állapitani luxus-utas-e vagy sem? Ehhez pedig olyan nyomozó-testület szükséges, hogy a luxus-utak árát akár azonnal felemelhetik két koronára.

A pünkösdi néptanács

Készülődés a községi választásokra

A főváros uj néptanácsa szerdán délután négy órakor tartja első ülését és mint értesülünk havonkint kétszer fog ülésezni. Mindenesetre jó volt sietnie, mert rövidesen elérkezünk márciusba és akkor meg lehet kezdeni a szervezkedést a választásokra, hogy egybeülhessen a végleges néptanács. Ez az ideiglenes néptanács két igen fontos dolgot fog mindenekelőtt elintézni. Az egyik, hogy javaslatot fog tenni a népkormánynak *az uj fővárosi törvény megalkotására*, amelynek minden tekintetben *garantálnia kell a főváros teljes autonómiáját*. A másik munkája *a főváros háztartásának lehető rendbehozása*. Ugyanakkor pedig meg kell indítania még az ideiglenes néptanácsnak *a közmunkákat*, amelyek uj életet fognak önteni az egész városba.

A választások.

A választásokra való készülődések már megindultak ugy a kerületekben, mint az egyes pártokban. Pesszimisták ugyan azt mondják, hogy az urnához való járulás nem eshetik meg március végén, mások viszont ugy tartják, hogy a választás rendjének egyszerüsége révén akár egy hét mulva is összeülhetne a végleges néptanács. A választói jogosultság megállapitásának technikája ugyszólván egyedül abban rejlik, hogy minden lisztbizottság mellé igazolóbizottságot szerveznek, amely a lisztbizottság adatai alapján minden választásra jogosult egyénnek igazolójegyet ad.

A választásoknál Budapesten kizártnak tekinthető, hogy a forradalmi pártokon kivüli egyén is bejuthasson a néptanácsba. Egészen progressziv képe lesz tehát a néptanácsnak. A szociáldemokrata-párt ezidőszerint komolyan bizik abban, hogy többséget kap a választásokon. Ezzel szemben *a két progressziv polgári párt feltétlenül kompromisszumot fog kötni* és igy az ő jelöltjeik nem kerülnek egymással küzdelembe. A Károlyi-párt és a radikális párt között a választási paktum tekintetében állandóan folyamatban vannak a tárgyalások. A többi lényegtelen, gyökérnélküli párt is próbálkozni fog, de persze minden remény nélkül. *Budapestnek kell lennie az elsőnek, amely a községi választásokon a forradalmat tökéletesen igazolni fogja.*

Aigner ur bizottságokat akar tenyészteni.

Aigner Adolf „népbiztos ur", ugy látszik, az uj renddel is összeférhetőnek tartja, hogy embereket néptanácsi és bizottsági tagságokkal jutalmazzanak. Az utóbbi időben legalább azt az ötletet lanszirozta, hogy a pénzügyi bizottságnak terjedelmében, tagjai számában is, tekintélyesnek, monumentálisnak kell lennie és ilyenformán azt kivánja, hogy a pénzügyi bizottságnak husz tagja legyen. Azonkivül egy hetedik, közgazdasági bizottság felállitását is kivánja.

A szociáldemokrata néptanácsi tagok felháborodással vettek tudomást Aigner ötletéről, amelynek megint nincs más célja, mint a bizottságok és bizottsági tagságok számának szaporitásával „érdemeket" jutalmazni. Annál is inkább nevetséges ez a tervezgetés, mert az ideiglenes néptanács máris elfogadta hosszas vita után a Bódy polgármester által készitett ügyrendet. Ez az ügyrend hat bizottságot állapit meg, amelyek között a VII-ik bizottság lesz közélelmezési és közgazdasági. Nincs semmi különös

ok arra, hogy ezt a bizottságot kettéválasszák. Ugyancsak nevetséges az, hogy a pénzügyi bizottságnak husz tagja legyen, amikor kevés ember is, ha igazi szakértő, több okosat tehet a főváros érdekében, mint a pártok által jutalmazott laikusok tömege. Az ügyrend különben is kimondja, hogy minden szakbizottság a tisztviselőkön, illetve a hivatalos közegeken kivül tiz tagból áll, akiket a néptanács választás utján küld ki és pedig olykép, hogy minden egyes szakbizottságnak legalább négy tagja a néptanács tagjai, legfeljebb hat tagja pedig a fővárosi törvényhatósági választók sorából legyen.

Ilyenformán egészen bizonyos, hogy Aigner Adolf bizottság-tenyésztő ötlete halva született.

A főváros háztartásának rendbehozása.

Az uj néptanács legelső gondjai közé fog tartozni a főváros háztartásának rendbehozatala. Emlékezetes, hogy *Bódy* Tivadar dr. polgármester részletes expozéban ismertette a tanács előtt a főváros pénzügyi helyzetét és megjelölte a módozatokat, amelyek e bajból kivezethetnék a fővárost. Az ismertetett módozatok közül azonban egyik mellett sem foglalt állást sem a polgármester, sem a tanács. A döntés joga a most összeült néptanácsé, ha ugyan el nem halasztják addig, amig majd talán májusban összeül a végleges néptanács.

Nem jelenti azonban ez azt, hogy a tanács tagjai nem gondolkoznának addig is a megoldási módokról. A legutóbbi tanácsülésen például feltünést keltettek *Preusz* Mór szociáldemokrata tanácstag megfontolást érdemlő eszméi. A jövedelemszaporitás egyik módja a *kenyérgyártás monopolizálása* lenne. A terv szerint az egész lakosságot a főváros látná el kenyérrel, mig a pékeket a luxus-sütemények készitésére szoritanák, vagy ha néhányan mégis tönkremennének, azoknak szaktudását bőven lehetne érvényesiteni a főváros kenyérgyáraiban. Ha a főváros minden kiló kenyér után csak két fillér hasznot számitana, akkor is milliókra menő jövedelem áll elő. Számitsunk békés és jól ellátott viszonyokat, amikor fejenkint fél kiló kenyeret lehet számitani. 1,200.000 embernél ez napi 600.000 kiló, vagyis 12.000 korona tiszta jövedelem a városnak. Egy évre ez 4—4,500.000 koronát jelent. Hasonlóképpen érdekes ötletek a jövedelem-szaporitásra a fővárosi üveggyár épitése, ami az épitkezések megindulása alkalmával módfelett fontos, továbbá az üvegbiztositás várositása, a gyógyszertárak és a tüzbiztositás házikezelésbe vétele.

Valószinü, hogy az uj néptanács nem lesz olyan szikkadtagyu, mint a régi közgyülés volt, s igy az uj és egészséges ötletek termelése tovább is folytatódik. Kétségtelen azonban, hogy mindezek mellett még *uj adóterhekre* is el lehetünk készülve. A telekértékadó mellett remélhetőleg meg kapja a főváros az államtól a reáladókat is, végül pedig *a pótadó is előreláthatóan harminchárom százalékról negyvenötre emelkedik.* A főváros háborus terheinek visszafizetésére vonatkozólag *Szende* Pál pénzügyminiszter a legmesszebbmenő jóindulatot igérte meg a polgármesternek, aki ebben a kérdésben már tárgyalt a pénzügyminiszterrel.

Mindezeket azonban már az uj néptanács fogja véglegesen elintézni, amely ha röviden müködik is majd, mert követni fogja a végleges néptanács, de nevét azzal is emlékezetessé teheti, ha a fővárost kirántja a bajból, amelybe meggyőződésünk szerint főként a háboru juttatta.

—

Nagytakaritás a városházán

Szélnek eresztik a törzsfőnökök kreaturáit — Fölösleges emberek és fölösleges hivatalok — Takarékosság az egész vonalon — Szaporitják a főváros üzemeit

Egy szociáldemokrata tanácstag nyilatkozata

A fővárosi néptanács megalakulásának első percétől fogva tisztában volt azzal, hogy a legokosabb eszme, a legszebb terv hajitófát sem ér, ha nem sikerül az egyre nyomasztóbb deficit rettenetes koloncát az utból eltakaritani. Különösen a néptanács szocialista tagjai érzik ennek fontosságát és egyre azon törik a fejüket, hogyan lehetne szegény, eladósodott fővárosunkat minél több uj jövedelmi forráshoz juttatni. Két ut kinálkozik erre: 1. *A meglevő városi üzemek, vállalatok rentabilitásának fokozása,* főleg az üzemek kiterjesztése, sőt *monopoliumok* létesitése utján és 2. *a legmesszebbmenő takarékosság.* Ismeretes a *gyógyszertárak, a pékmühelyek községesitésének* terve. *Ezeken kivül még sok más községi üzem létesitésének tervével foglalkoznak és valószinü, hogy sok háborus (főleg élelmezési) üzem a normális viszonyok beálltával is fennmaradna a város kezelésében.*

A programm másik része, a *takarékossági akció* uj és ezért a néptanács egyik szocialista tagjához fordultunk felvilágositásért, aki a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt a következőképpen nyilatkozott a kérdésről:

— A fővárosi néptanács szociáldemokrata tagjainak, mihelyt a főváros ügyeibe közelebbi betekintést nyerhettek, feltünt, hogy *igen sok fölösleges hivatal emészti a város pénzét, fölösleges emberek, herék egész rajai zümmögnek ott, ahol alig akad egy-két embernek való munka.* Mindenki tudja ennek az okát.

— A kerületi törzsfőnökök, a virilis és más okból tekintélyes és befolyásos törvényhatósági bizottsági tagok *egész élhetetlen rokonságukat a főváros nyakába varrták* és a legkisebb gondjuk is nagyobb volt, mint az, hogy ezzel a maguk részéről is hozzájárulnak szeretett városuk tönkrejuttatásához. A korrupció hosszu korszakában ez a *valóságos bünlista egyre szaporodott,* ugy, hogy *most már csak operáció segithet a bajon. A fővárost föltétlenül meg kell és meg is fogjuk szabaditani ettől a ballaszttól. A fővárosi néptanács szociáldemokrata tagjai közt erre nézve tökéletes az egyetértés és már csak a részletkérdések vannak hátra.*

— A dologról már többször szó esett a néptanács ülésén, de *egységes koncepció még nem fekszik a tanács előtt.* A tanács szociáldemokrata tagjai a kérdésről legközelebb *szükebbkörü értekezletet fognak tartani,* hogy a részleteket megbeszéljék.

Értesülésünk szerint ebben a nagytakaritásban a legnagyobb erélylyel kivánnak fellépni a szociáldemokraták, akik azon az állásponton vannak, hogy a forradalom eredményeinek ezen a purifikáló terén is meg kell látszaniok. A néptanács polgári tagjai pedig minden olyan esetben, ahol a hivatalok és emberek felesleges voltát látni fogják, vagy korrupcióval állanak szemben, természetesen a legmesszebbmenő módon támogatni fogják a szociáldemokraták akcióját.

PESTI ÉLET

Vér meg vér, meg mindig vér... Ahova tekintesz, a honnan eljön a hir, hogy események esnek, mindenünnen meleg piros sugárban fröcscsen a vér. Ez az ötödik véres tavasz. Vér hullott a Rue Franklin sarkán, Clemenceau tüdejét furta át a golyó, azt a tüdőt, amely az imperializmus, az igazságtalan béke érdekében recsegtette meg a vén tigris hangját. A csöndes, jámbor müncheni utcán Eisner Kurt bajor miniszterelnök terült el holtan. Gróf Arco-Valley, egy kótyagos gróf, a Windischgrätz herceg barátja ölte meg, mert azt hitte, hogy a világot ezzel jobbfelé lökheti és balra zuhantatta. Puskák ropogtak, géppuska kattogott, kézigránát robbant, proletárvér folyt a Népszinház-utcában. Az egyik zug-szállóban kilőtt-fegyverü vidéki általzoltókat fogtak, a halottakat egy kolbászgyárban helyezték el és a Népszinház-utca sarkán a Fabók-legényei igazoltatják azokat, akik a Népszavához akarnak menni. Kun Béla arcáról és testéről is vér folyott, kemény rendőröklök, puskatusok fakasztották, mert a rendőrök proletártestvéreiket akarták megbosszulni az álkommunista vezéreken, akiről — nem mi mondjuk! — a szociáldemokrata népgyülés egyik közbeszólója mondta: a télikabátokat akart kommunizálni.

Vér, mindig vér, mindenhol vér, még mindig vér... Vajjon nem volna-e elegendő, ha a négy és fél esztendei vérontásért azok szenvednének, akik a vérontást csinálták? Vajjon miért szenvednek még mindig a népek, akik négy és fél esztendő alatt is eleget véreztek?...

*

A pesti utcán pár hónap előtt a halottas kocsik divatja járta. A spanyol nyavalya dühöngött és az ember minden husz lépésnél megborzadt a fekete bóbitás lovaktól, amelyek nem szünték meg a koporsókat fuvarozni. Ma a fegyveres autók korszakát éljük. A Népszava ellen intézett álkomunista támadás utján jobb- és baloldali ellenforradalmárokkal robognak a fegyveres autók. Borzalom és undor, hogy mennyi buta és becstelen ember akad ebben a városban, akik a haladás, a fejlődés, az üdvözülés forradalma ellen öltögetik a nyelvüket hitvány, nyomorult magánérdekből, vagy üzletből, vagy ostobaságból. Hallatlan milyen csuf ez a skála Windischgrätz hercegtől egészen Kun Béláig. Most ők is hazajönnek Budapestre, amelyet ők ketten tettek tönkre legjobban: Windischgrätz és Lukachich. Windischgrätz a falatot vette el a szájunktól, Lukachich pedig ugy bánt az emberi élettel, mint az utcasarki férfi kofa a hatalmas zsák fehér pattogatott kukoricával.

Ennek a vérebnek és ennek a burgonyatolvajnak jó lett volna megmutatni a pénteki pesti utcát. Hadd látták volna milyen tüzhányón táncoltak ők ketten, milyen mérhetetlen sok és milyen mérhetetlenül forró lávát rejtegetett ez a hegy belsejében. Hadd látták volna ennek a napnak legfélelmetesebb — hogy némi akasztófahumorral éljünk — legpittoreszkebb részletét: a vágóhidi munkások felvonulását. Az ember megdermedt a látványtól. Hatalmas tagbaszakadt emberek rémitő menetszázada, mindegyiknek kalapjánál ott fehérlett a Népszava, hadd tudják meg a kommunisták, hogy ők a szociáldemokrata párt hü hadserege. És ezek az elittgárdisták, ezek a hallatlanul kemény legények pokolian voltak felfegyverezve. Bárdok, fejszék, szurókések, taglók, husángok, dorongok erdeje mozgott végig a körúton, de a változatos arzenálban is legméltóbb feltünést azok a harcosok keltették, akik pokoli invencióval a véres huscafatokkal borzalmassá tett, a fejből kitépett hatalmas ökörszarvakat hozták el, mondván: most jöjön a Kun Béla, vagy a Windischgrätz.

Általánosságban nem igen örökitette meg a krónika ennek a demonstráló pénteknek a képét. Pedig sok minden érdekes adódott, ami nagyon jellemző az uj Budapest portréjához. Ott van például az államnyomda munkásainak lovagiassága, amely azt diktálta nekik, hogy megkérjék a rendőrséget, ne fegyverezze le és ne fogja el a népgyülésre érkezett kommunistákat, majd ők elfojtják az esetleges zavargást a meztelen kezükkel. Ezen a napon debutáltak különben Budapesten a szellemi proletárok is: katonatisztek, tisztviselők, tisztviselőnők pénteken vonultak végig először a körúton tüntető menetben. A husángok és tollas női kalapok egyforma tisztelettel tekintettek a párttitkárság Erzsébet-körúti ablakában lengő piros és fekete lobogóra.

A hölgyek boái és illatos zsebkendői sem voltak azonban olyan feltünőek ezen a napon, mint az a jelenség, hogy a Nemzeti Kaszinó kapuján is kifordult az utcára egy kis csoport, mindegyiknek a kalapján a Népszava. Nem, ők nem a Windischgrätzek, Károlyi Józsefek fajtájából valók voltak: csak halkjárásu komornyikok, jól beretvált pincérek, akik hétköznap a hercegeket és grófokat szolgálják ki, de az ilyen ünnepi pénteken kalapjuk mellé tüzik a Népszavát és ha teszem Pallavicini őrgróf ebédelni akarna, akkor várja meg, amig a Nemzeti Kaszinó pincérei elvégezték a Kun Béla ellen való tüntetést.

*

Vajjon lehet-e jelentősége az ilyen sulyos időkben egy jubileumnak? Pláne egy amatőr iró jubileumának? Bizony igen. Soha jobban, mint ma, nem kellett megbecsülni minden kulturértéket. Pláne azokat az embereket, akik egy életen át foglalkoztak azzal, hogy a magyar kulturát idegen földön is ismertté tegyék. Mint például Szekula Gyula, ötven esztendőn át tolmácsolta a külföldnek a nagy magyar poétákat. Petőfi Sándortól Ady Endréig. Istenem milyen nagy ut is az Ungarische Illustrierte Zeitung-tól Ady Endrének a Rohanunk a forradalomba cimü verséig. Nemcsak hosszu, de becses élet is az, amely ilyen nemes tar-

A fővárosé lesz a Vérmező

Szabó Imre dr. tiszti főügyész nyilatkozata

Évtizedek óta folyó nagy per közeledik a befejezéséhez. A budaiak eljutottak a ponthoz, amikor végre megvan minden reményük ahhoz, hogy a Vérmezőt megkaphatják és ezt a hatalmas, pompás teret hasznossá és diszessé lehet tenni. Rendkivüli gazdagság az, ami ezáltal Budapest lakosságának jut osztályrészül és a derék budaiak hü fegyvertársként köszönthetik a Vérmező körül lefolyt harcokban Szabó Imre dr. tisztifőügyészt, aki minden alkalmat megragadott, hogy ezt a gyönyörü teret visszaperelje az osztrák ármádiától, amely azt évtizedeken át bitorolta és improduktiv célokra használta. Hiába való volt törvény, jog és igazság, Bécs vasakaratán megdőlt minden jogi tudás és a katonai terrorral szemben földhöz lapult minden igazság. A szoldateszka többé nem diktálja ránk rémuralmát, az ut szabad az igazság felé és a főügyész most ismét uj, de biztos sikerrel kecsegtető lépésre indul. Felkerestük ebből az alkalomból Szabó Imre dr.-t, aki a következőket volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A Vérmező ügye ismét aktuálissá lett. A küzdelem, amelyet eddig Bécscsel szemben a legnagyobb erélylyel és a legtisztább jogi alapon folytattunk, ugy látszik célt fog érni. A Vérmező tulajdonképpen a telekkönyv tanusága szerint a magyar kincstár tulajdona, de telekkönyvileg biztositva volt a cs. és kir. hadseregnek a használati jog. Fájdalom, ezt a szolgalmi jogot elvenni nem lehetett. Egy évszázad során azonban a főváros közönsége telekkönyvi biztositás nélkül bár, de elvitathatatlan jogot szerzett a vérmezőn való átjárásra. Évszázados jog volt ez, amit senki sem vont kétségbe, csak amikor *Terstyánszky* lett a budapesti hadtestparancsnok, egyik napról a másik napra eltiltotta a lakosságnak a Vérmezőn való átjárást. Fegyveres őröket állitott oda és igy karhatalommal vette el a főváros közönségének évszázados jogát.

— A budaiak és a főváros azonban nem nyugodott bele ebbe. Biróság elé vittem a dolgot és a biróság első fokon igazat is adott a fővárosnak. A katonák természetesen fellebbeztek és a másodfoku biróság kimondotta a saját illetéktelenségét. Közigazgatási utra tereltük tehát a dolgot és a polgármester, miután legfelső fokon a honvédelmi miniszterium biztosan a katonák javára döntött volna, sietett elháritani magáról a döntés jogát. Hatásköri biróság elé került tehát az ügy, de ránk nézve itt sem születhetett kedvező döntés, mert közben kitört a háboru. Most azután elérkezett az időpont, amikor a főváros lakossága nemcsak az átjáróra vonatkozólag követelheti vissza kétségbevonhatatlan jogát, de egyben a Vérmezőre is bejelenti igényeit. A cs. és kir. hadsereg megszünt, megszünt tehát a telekkönyvileg bejegyzett szolgalmi jog is. A Vérmező minden korlátozás nélkül a magyar kincstáré, amely alatt ma a magyar népköztársaságot kell érteni. A főváros néptanácsának már is megtettem az előterjesztést, hogy kérje a kormánytól a Vérmezőt, amelyen számtalan okos és hasznos intézményt lehet létesiteni és amelyet a kormány kétségkivül, át fog engedni a főváros közönségének. Eltekintve attól, hogy a népköztársaságnak nincsen szüksége egy ilyen óriási katonai gyakorlótérre, a katonai gyakarlatok számára a főváros szivesen enged át a város belső területén kivül eső telkeket, mert hiszen kétségtelen, hogy mindig pazarlás és vétek volt ezt a gyönyörü, ékes teret improduktiv célokra felhasználni.

Hogy gazdálkodjanak a hatósági üzemek?

Egy szakember érdekes tervei

Schönwald Lipót, az Országos Burgonya közvetitő Iroda helyettes igazgatója, Baloghy Ernő közélelmezési miniszterhez nagyfontosságu tervet nyujtott be, amelyben azt fejti ki, hogy a városok élelmezését miként lehetne helyesebb alapokra fektetni. A Fővárosi Hirlap az érdemes és nagy megfontolást igénylő tervet a következőkben közli:

Egyike a legfontosabb kérdéseknek a városok helyes és célszerü ellátása. A mai hatósági üzemek, — melyek közül leginkább a főváros üzemének munkáját ismerem — szerintem egynémely irányban helytelenül müködnek. Egy hatósági üzemnek árirányitónak kell lennie és ha ezt a szerepet kellőképen betölti, már ez a körülmény kizárja az árdrágitást, kizárja azt, hogy némelyek drágán áruljanak és ha nem tudnak drágán árulni, nincs módjukban, hogy a vidéken a termelőktől drága áron bevásárolják a fővárosba felhozott árucikkeket.

Ha helyesen dolgozik egy városi üzem, mint például a zöldségüzem, ha kellő szakértelemmel vezetik és ha a szakértelem hiányában nem éri felesleges anyagi kár, nevezetesen, hogy megromlott X. vaggon káposzta, zöldség, paradicsom, stb. cikkek, akkor olcsóbban képes a tömegcikkeit, különösen burgonyát árusitani, mert szükségtelen, hogy a burgonya, mint a legnagyobb fogyasztási cikk oly hasznot hajtson az üzemnek, hogy a haszon egy része fedezze más áruinál szerzett veszteségeit.

A romlott káposzta, burgonya és zöldség felhasználása.

Ha kellő szakértelemmel rendelkezik a hatósági üzem vezetője, vagy a személyzetét oly szakértőkből állitotta össze, hogy legalább két-három szakember áll rendelkezésére, akkor már az áru megérkezésekor is meg tudja állapitani, hogy mire használható beérkezett áruja. Tegyük fel, hogy beérkezik egy waggon káposztája, amely még a szállitás alatt, vagy még annak előtte is hibás volt, minek megvizsgálása után a szakértő meg tudja állapitani, vajjon kibirja-e még ez az áru azt az idődifferenciát, amig a fogyasztók között az széjjelosztják. A szakember rögtön itékezhetik afelett, hogy nem tegye-e a hibásan beérkezett árut ujabb meg ujabb kezelésnek, vagy pedig nem lenne-e üdvösebb és itt emlitem fel a hatósági konzerválást, ha rögtön feldolgoztatná, hordókba rakatná és egész egyszerüen eltenné olyan időkre, amikor az itt megmentett 60 vagy 70 százalék konzervált áru alakjában adhatja a fogyasztó közönség rendelkezésére. Ugyanez a helyzet áll fenn a zöldségnemüeknél.

A szakember tudja azt, hogy a zöldségnemüt a száritókészülék megszáritja, abból julient csinál és ily alakban bocsátja a fogyasztóközönség rendelkezésére, de mérsékelt áron. Lehet a hatósági zöldségüzemnek burgonyazuzógyára, amely feldolgozza azt a hibásan érkezett burgonyát, melyet nem használhat fel. Mondjuk, hogy felengedett fagyos burgonyája van, amit pékek kenyérbe egész jól elhasználhatnak, — lehet a hatósági zöldségüzemnek — kis tehenészete, sertésállománya, ahol felhasználhatja a kenyérsütéshez alkalmatlanná vált, vagyis romlásnak indult burgonyát.

A hatósági zöldségüzem, ha almát hozat fel és ez nem piacképes, főzőüstökben dolgoztassa fel izekké az almát, ugyanezt teheti, ha szilvát hozat fel, vegyitheti esetleg egyiket a másikkal, de a főcél az, hogy a megérkezéskor megállapitsa a szakember azt a körülményt, hogy beérkezett áruja kitartja-e még azt a kezelést és azt az időt, amig a fogyasztó közönség kezébe kerül. Ha nem, dolgozza fel, de ne küldje semmiesetre se a piacra, elárusitóhelyeire, ne szállitsa oda és vissza ezt a hibás portékáját kocsihátakon ember és állati erőt pazarolva, ne halmozza ezeket fel a háziszemét dombján és ne küldje azután ki a szeméttelepre.

A hatósági üzem ne nyerészkedjék.

Tudom azt, hogyha szakszerüen vezetik a városi hatósági üzemet, haszonnal dolgozhatik, példa reá Ujvidék város, melynek két év előtti mérlege 330.000 korona plusszal zárult, a zsir és nem tudom milyen cikk számlájának lezárása után Nagyvárad közélelmezési hivatala pár millió hasznot mutat ki. És végig mehetünk az ország pár jobban kezelt üzemének zárszámadásain, mind keresett. Részemről feleslegesnek tartom azt, hogy egy hatósági üzem keressen. Elég, ha személyzete üzlete rezsiiét fedezi, hisz altruisztikus célja már keletkezésénél fogva is nyilvánvaló. Adja az az üzem az általa forgalomba hozandó élelmicikkeket olyan árban, hogy ezzel a város közönségének szolgálatot tegyen.

Közellátási adó a veszteségek pótlására.

Mint emitém már, árirányitónak kell lennie az üzemnek. A beszerzési árhoz minimo kalkuló állitsa össze a rezsi költségét az üzem és ha véletlenül előáll az a helyzet, hogy az üzem zárszámadása, mondjuk, egy 500.000 lakosu városban évi 2 és fél millió korona veszteséggel zárulna, mely veszteség abból keletkezett, hogy jutányosan, tehát árirányitó volt a városban, már most legyen autonom joga a város hatóságának, hogy egy közellátási adót, mely fejenként 4—5 koronát tehet ki,

---

talommal telt meg. Ha ez a jubileum pár hónap előtt következik be, akkor Szekula Gyulát a városházán is megünneplik. Ama kevés városatya közé tartozik, akikre visszagondolva, nem szégyenkezünk. Erős koponya, makacsul becsületes jellem és a hol jogos és okos, ellenzéki is volt. Valószinü, hogy ha a választásokat megejtik, a néptanácsnak is szüksége lesz rá. Hogyne: ötven év előtt Petőfit forditotta, ma meg Ady Endrét. Aki ezt a skálát végigjátszotta, annak nem lehet nem forradalmárnak lennie.

*

Végre izelitőt kaptunk a bolsevista külpolitikáról is. Az egyiket Csicserin urtól, az orosz szovjetkormány külügyi népbiztosától, aki jegyzéket intézett az ententehoz és kijelenti, hogy a szovjet-köztársaság hajlandó békét kötni. Nagy megalázkodás az, mert hiszen a szovjet-köztársaság az egész világ kapitalizmusának megüzente az irtóháborut és most hajlandó olyan békét elfogadni, amelynek feltételei között ott foglaltatik ez is:

> Minthogy a külföldi tőke állandóan nagy érdeklődést mutat az orosz természeti kincsek kihasználása iránt a szovjet-kormány hajlandó erdő- bánya- és más koncessziókat engedélyezni ententealattvalóknak.

Hát ez más szóval a szovjet-kormány gazdasági csődjét jelenti, mert ha ez igy nem lenne, aligha állana szóba az idegen tőkével. Mert ime már nem csak burzsuj-kormányokkal békél meg, de az idegen kapitalizmussal is. Az orosz kapitalista rendet sem tudta letörni, de egyben idegen kapitalistákat könyörög a nyakába. Az idegen kapitális pedig alighanem csak akkor lesz hajlandó bevonulni Oroszországba, ha hazai katonaság fogja megvédeni.

De van ennél még érdekesebb szemelvényünk is a bolseviki külpolitikáról. A berlini spartakuszok Republik cimü lapjában Franz Schulze nevü spartakusz-külpolitikus ir cikket. Cikket ir és náluk szokatlan igyekezettel a józan észre hivatkozik. Már mint Scheidemannék józan eszére, ami másként nem is igen lehetne. Azt mondja: a német kormány a józan ész nevében ne üldözze, ne irtsa a spartakuszokat, söt részesitse hatósági védelemben, tenyéssze őket szorgalmasan. Miért? Nos ezért: a győzelmes entente egyetlen dologtól fél ma csak a földön és ez a bolsevizmus. A bolseviki eszmék németországi terjedése az egyetlen akadály, amely az entente-ot megakadályozza abban, hogy bemasirozzon Németországba és egyszerüen elfoglalja a német birodalmat. A spartakuszok eszméi jobb és biztosabb védelme ma Németországnak, mint volt a német hadsereg, amikor még virágjában volt. Amig Németországban spartakuszok vannak, addig az entente be nem teszi a lábát Németországba, mert fél, hogy a saját hadseregét is megfertőzik a bolseviki betegség csirái. A bolsevizmus ugyanis olyan, mint egy félelmetes ragályos betegség. Ahol fertőző halálos — mondja a spartakusz-külpolitikus — ragály van, oda nem megy támadni semmiféle ellenség. Ha tehát Németországban nem volna bolsevizmus, államköltségen kellene azt behozni.

A Vorwärts azonban szellemesen intézi el az ügyet. Azt mondja, hogy miután ma Berlinben nem a legnagyobb az élet- és személy-biztonság, oltassa be magát Franz Schulze ur valami kórság, például az ázsiai kolera bacillusaival és akkor biztos lehet benne, hogy senki sem fogja a berlini utcán megtámadni. Ha pedig a kolerába belehalna Schulze ur, akkor még mindig meg lenne a vigasztalása, hogy kolerában halt meg, nem pedig valami ellenséges támadásba.

Kiváncsiak lennénk, hogy mi a véleménye Kun Béláéknak a Schulze ur külpolitikájáról és mi a véleménye a Népszavá-nak a Vorwärts módszeréről?

kivethessen a lakosságra. Ami egészben 2 és fél millió korona összeget tesz ki 500.000 lakósu városnál, családonként átlag 25—30 koronát, de ha alaposan számitásba vesszük az itt felhozott érveimet 25—30 milliót tehet ki ez a különbség, amely közvetitett megadóztatása a lakosságnak.

Decentralizálni kell a burgonyaelosztást.

Vannak élelmicikkek, különösen burgonya, ahol az egyenletes elosztás céljából a központnak még egy-két évig fenn kell állania. Itt szükséges megemlitenem, hogy különösen Budpest székesfőváros területén tartom szükségesnek, hogy a fővárosi hatósági zöldségüzem csakis bódéiban árusithasson burgonyát direkt a fogyasztóknak. Viszontelárusitók, füszerkereskedők, kiskereskedők (szatócsok), zöldségárusok épp ugy szerezhessék be burgonyájukat a burgonyakereskedők elárusitó helyein, mint azelőtt. Decentralizáltassék a burgonya elosztása. Burgonyakereskedők egyesülete a város különböző részein, mondjuk kerületenként és különösen azon kerületekben, ahol inkább szegényebb lakósság lakik, talán két helyen is tartson burgonyaelosztó-helyet, vagy külső piacokon elosztó rakterületet, ahol beraktároz magának néhány waggon burgonyát, azt azután elosztóinál jelentkező, viszontelárusitóknak széjjelosztja. Még a burgonyajegykényszert sem kell megszüntetni, mert a viszontelárusitó füszeres, kiskereskedő, zöldségárus kapher aszerint, hogy milyen üzlete van 8—10 mázsás burgonyajegyhitelt és ezen igazolvány alapján szerezheti be az első tétel áruját.

Félóra a román minisztériumban

Szállitások, cenzura és egy kis politika az előszobában

Remélhetőleg nemsokára már csak történelmi emléke lesz Budapestnek: a román minisztérium, ma azonban még szomoru valóság. A román „miniszter"-t, Erdélyi Jánost a fiatal köztársaság kitessékelni szeretné, de a ravasz ügyvéd most ez egyszer igyekszik magát nagyon naivnak feltüntetni és nem akarja megérteni az elég világos beszédet. Az ügyvédek sincsenek nagyon elragadtatva Erdélyi doktortól és nemcsak most, de a multban sem választották volna meg kamarai elnöknek, már csak azért sem, mert több fegyelmi följelentés érkezett ellene. Azt azonban már kevesen tudják, hogy

a román miniszter egyik ügye a törvényszéket is foglalkoztatta.

Nem is valami komoly politikai ügyről volt szó, hanem egyszerü szállitási ügyletről, amelyet egy székely ügyvéd nem tartott korrektnek. Erdélyi ugyanis kiváló romániai összeköttetéseire hivatkozva, káposztát akart szállitani és ezer koronát fel is vett erre a célra. A szállitás elmaradt és a vevő csalásért tett feljelentést. Erdélyi bizonyitgatta a jó romániai összeköttetéseit, amelyet most már senki sem tagad. Akkor azonban az ügyészség is erősen érdeklődött és Pázmándy Dénes sietett Erdélyi segitségére. Azóta a világ sokat haladt, Erdélyi káposzta helyett régi hazáját szállitja Romániának.

Az uj miniszter történelmileg érdekes hivatalában jártunk és ott töltöttünk egy tanulságos félórát. Francia felirás hirdeti a „Vadászkürt" szálló első emeletén, hogy az ügyvédből hirtelen miniszterré vedlett Erdélyi két szállói szobában fogad. Az előszoba tele van és egy titkárféle, valamint egy hadnagy fogadja a feleket. A legtöbb utlevelet kér, amelyet kategorikusan megtagadnak. Ha azonban kiejtik valamelyik magyar-román politikus nevét, rögtön megváltozik az arckifejezés és délutáni terminust kap a boldog kérvényező.

Az egész miniszterium nagyon haragszik a magyar sajtóra.

— A magyar sajtó szitja a békétlenséget, — panaszolja a titkárféle — folyton a román kegyetlenségekről ir, pedig ittjárt a bizottság vezetője és kijelentette, hogy a kegyetlenségek nem ugy játszódtak le, ahogy a lapok megirták. Tulozták és szitják az elégületlenséget.

A katonatiszt megszólal:

— A magyar katonák is botoznak.

Amikor ezt kétségbevonjuk, a titkárféle hevesen magyarázza, hogy eddig hallgatott, de Wilson levette a szájáról a lakatot. Katona volt és a román fronton harcolt. Nem volt áruló, de mégis a szemébe vágták: „Te fogsz előre menni, büdös oláh!" Ezután békülékenyen hozzáteszi:

— Persze, éretlen sihéder volt. Mi meg is tudnánk érteni egymást, nekünk semmi bajunk a magyar testvérekkel. De itt vannak a zsidók! Ezek állanak közénk, ezek dolgoznak a béke ellen. És a magyarok beugranak nekik.

Ilyen mederben folyna tovább a tárgyalás, ha valaki nem keresné „szállitási ügyben" a miniszter urat, amelyben nagyobb gyakorlata van, mint a politikában. Román katonákat kér, amelyek Erdélybe kisérik majd az áruval telt waggonokat. Ezzel az urral „délután személyesen fog beszélni a miniszter ur."

Egy szállitó árut hozott, a miniszter ur azonban nem szeret fizetni. Majd délután a tényleges titkár elintézi a számlát, egyelőre ez az ügy függőben marad.

Az üzletemberek békülnek meg leghamarább a változásokkal. Egy nagy intézet megbizott tisztviselője állit be és mögötte a szolga hoz két nagy csomagot.

— Uj leveleket hoztam cenzurázni! — mondja hangosan és bizalmasan, tüntetve azzal, hogy ismerős a házban. Az altitkár megijed és ránk pillantva jelenti ki:

— Tévedés lesz, kérem, mi nem cenzurázunk!

A hivatalnok nem veszi észre tapintatlanságát, bizonyitgatni kezd:

— Kérem szépen, — mondja — nem először vagyok itt és ezek a levelek (a sarokba mutat) már a mi cenzurázott leveleink. Ezekhez teszem az ujakat.

Erre már nincs mit felelni, a miniszterium belenyugszik a megváltoztathatatlanba.

Közben megjelennek titokzatos alakok és eltünnek a miniszter szobájában. Erdélyi János komoly képpel fogadja őket és rögtön tárgyal. Talán csak magában mosolyog, szereti a jó tréfát, amely csak nekünk keserü . . .

Események

A néptanács ülése szerdán lesz. A fővárosi néptanácsnak első debutje kedden, e hó 25-én délután 4 órakor lett volna. A néptanács tagjainak a meghivók ilyen értelemben már szétmentek, a mult csütörtökön történt sajnálatos események azonban ezt a programot megzavarták. A zavargások vértanuinak temetése ugyanis kedden délután volt, ugyanabban az időben, amikor a néptanács ülésezni szándékozott. A gyászesetre való tekintettel tehát szerdára halasztották a néptanács első ülését és a változásról Bódy polgármester az alábbi értesitést küldte a néptanács tagjainak:

„A fővárosi Néptanácsnak a f. hó 25-ére, keddre egybehivott alakuló ülése — tekintve, hogy ugyanabban az időpontban lesz a vértanuk temetése, — elmarad. A Néptanács alakuló ülése szerdán, február hó 26-án délután 4 órakor lesz — a már közölt napirenddel — az Ujvárosháza ülésztermében (IV., Váci-utca 62. sz. II. em.) Erre a Néptanács t. tagjait meghivom."

Az ülés tárgysorozata — amelynek minden egyes pontjával a *Fővárosi Hirlap* előző számaiban már foglalkoztunk — a következő:

1. A belügyminiszter leirata a néptanács tagjainak kiküldése ügyében. 2. A tanács előterjesztése a Néptanács ügyrendjének, továbbá a Néptanács és a fővárosi tanács hatáskörének megállapitása, valamint a szakbizottságok szervezete ügyében. 3. A tanács bejelentése a fővárosi alkalmazottak és a nyugdijasok helyzetének javitása ügyében hozott tanácsi határozatok belügyminiszteri jóváhagyása ügyében. 4. A szavazatszedő küldöttség megalakitása. 5. A fővárosi tanácsba hat tagnak és a közigazgatási bizottságba tiz tagnak titkos szavazás utján való kiküldése.

Egyébként a tanács a kormány által a tanácsülésbe delegált tagok részvételével, hétfőn délelőtt tartotta meg az utolsó ülését. A következő tanácsülésre már a néptanács szerdai ülésén fognak hat tagot választani.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Budapest földgázt kap. Az a katasztrófális nincstelenség, amely gáz dolgában Budapestre rászakadt, arra kényszeritette a fővárost, hogy világitás és fütőanyag dolgában komoly elhatározás terére lépjen. A *Fővárosi Hirlap* értesülésünk szerint ebben a tekintetben a főváros és a kormány egységes akcióra szánták el magukat. A terv az, hogy valamelyik közeleső földgázforrást vezetik el Budapestre. Ebből a célból sürgősen megindithják a kecskeméti és a debreceni földgáz után való kutatásokat. Le kell szegezni, hogy a kormány e tekintetben a legnagyobb jóindulattal sietett a főváros segedelmére. Egyelőre azonban nagy baj van a furógépek körül, mert azok a megszállt területen maradtak, s igy azokat most teljesen ujonnan kell beszerezni. A furógépek beszerzésére eső időn kivül még körülbelül két esztendő az az idő, amely alatt a földgázt Budapestre lehet vezetni — feltéve természetesen, ha a mielőbb megindithandó furások kedvező eredménynyel végződnek.

A Lakáshivatalban a falon irnak. A Lakáshivatalban annyi akta veszik el, amennyi talán a magyar népköztársaság összes hivatalaiban együttvéve sem. A panaszok már kétségbeejtően elkeseredettek. Ez inditotta *Bódy* Tivadar dr. polgármestert arra, hogy ellátogasson a lakáshivatalba, ahol meglepő látvány tárult szemei elé. A hivatalnokok kétségbeejtően összezsufolva dolgoznak egymás hegyén-hátán. Akad olyan tisztviselő is, aki aktáját asztal hijján a falon kénytelen elintézni. Ilyen körülmények között nem csoda, ha az akták tömegesen vesznek el és ha ezt a rendetlenséget ismerve, egyes tisztviselők vissza is élnek a helyzettel. *Bódy* polgármester most azon fáradozik, hogy a lakáshivatalt átvétesse az állammal, amely egészen természetesen hivatott lenne róla gondoskodni. Itt emlitjük meg, hogy a lakáshivatal a magánlakásokból való hurcolkodások számára városi fuvart kért, amely tekintetben megállapodás jött létre.

Remény a tejre. A földbirtokreform megalkotásánál a kormány a városok tejellátására is gondolt. Kedvezményeket biztositott azoknak a birtokosoknak, akik megfelelő mennyiségü tej szállitására kötelezik magukat. A tej és földbirtokreform kérdése a héten szóbakerült a tanácsülésben is, ahol *Lukács* Jenő azt kivánta, hogy anyagi megtorlásban részesüljenek azok, akik e tekintetben nem teljes mértékben felelnek meg kötelezettségüknek. A tanács ebben az értelemben határozott.

Uj Világ. A forradalom vivmányait a felnőttek segitségével csak egy emberöltőre lehetne biztositani. A jövő az uj nemzedéké, amely örökké teszi a forradalmi szellemet. A ma ifjuságát kell igazában forradalmárrá nevelni. Nagy munka ez, mert a mult bünös nevelését kell leküzdeni. Uj szántásba uj magot kell vetni. Erre az országmentő feladatra vállalkozott az Uj Világ cimü ifjusági folyóirat, amely most jelent meg Purjesz Lajos szerkesztésében. Nagy munkájához a legelőkelőbb eszközöket választotta ki és a szellemi élet legjelesebbjeit csoportositotta maga körül. Az első számban többek között Móricz Zsigmond, Barta Lajos, Kosztolányi Dezső, Nagy Andor stb. irásait, Major, Vértes és Pólya rajzait találjuk.

Drágább lett a gyülésezés. A forradalom óta tagadhatatlanul gyülekezési láz pusztit Budapesten. Olcsó mulatság volt kibérelni a régi képviselőház termét, ahol az ember Deák Ferenc vagy Szilágyi Dezső helyéről mondhatta el a bölcsességeit. Most egy kicsit drágább lesz a gyülésezés, amennyiben a tanács a régi képviselőház használati diját fütéssel 240 koronában, fütés nélkül pedig 160 koronában állapitotta meg. Azonban még ez sem olyan összeg, amitől elmenne a gyülésezők kedve.

Halálozás. Dr. Kassai Imre fővárosi gyakorló orvos hétfőn 50 éves korában elhunyt. A háboru alatt harctéri szolgálatot teljesitett és mintaképe volt az emberséges, derék orvosoknak. Özvegye, négy kiskoru gyermeke és előkelő rokonsága gyászolják. Temetése szerdán délután 3 órakor lesz a rákoskereszturi izraelita halottas házból.

A főváros iskola épitkezései. A Fővárosi Hirlap-ban megjelent iskola-épitési versenytárgyalási hirdetmények értelmében a vállalati ajánlatok benyujtási határideje e hó 20-án lejárt.

A Karpfenstein-utcai iskola föld-, kőmives- és elhelyező munkára ajánlatot tettek: Szerenchy Géza 2,300.581 K-val, Melocco

Péter cementárugyár r.-t. 609,500 K-val (részleges ajánlat), Lukovitzky Emil 3,495.424 K-val, Döméný és Ehrlich 1,894.030 K-val, Hübl Emil 2,937.826 K-val, Hungária bank r.-t. 2,838.565 K-val;

a Váci-uti iskola föld-, kömives- és elhelyező munkáira pályáztak: Frank Emil 1,947.055 K-val, alternativ 1,768.255 K-val, Popper Zsigmond és társa 3,136.448 K-val, Szerenchy Géza 2,509.746 K-val, Melocco Péter cementárugyár r.-t. részleges ajánlattal 564.280 K-val, Feik Mihály 2,095.475 K-val, Molnár István 2,338.513 K-val, Tőke György 2,298.593 K-val, alternativ 2,114.706 K-val, Kaiser Hugó, Heisler Ferenc és Schneller Mór 2,707.951 K-val, alternativ 2,245.578 K-val, Schreiber Gyula 2,680.673 K-val, Döméný és Ehrlich 1,660.887 K-val, Kármán és Fazekas 2,486.362 K-val, Hübl Emil 2,584.171 K-val, Wellisch Sándor és Gyula 2,752.444 K-val, Holstein és Sterner testvérek 2,347.263 K-val, alternativ 1,998.871 K-val, Margalit Andor 1,571.640 K-val, Hungária bank r.-t. 2,579.770 K-val;

a Simor-utcai iskola asztalos munkáira: Rössler és Terlandai 227.922 K-val, Váradi József 322.180 K-val, Wiener A. utóda 270.740 K-val, Bezák György 179.598 K-val, Malomsoky József r.-t. 265.853 K-val, Hencz és Fischer 297.838 K-val, Ribárszky Győző 372.408 K-val, Brichta József 204.535 K-val;

a Simor-utcai iskola lakatos munkáira: Varga és társa 185.081 K-val, Kellner és Sándor 127.223 K-val, Agulár Viktor és társa 111.975 K-val, Berényi és Lengyel a különleges lakatos munkára 47.910 K-val, Gerő és Győri 164.658 K-val, Pick Ede utódai 146.295 K-val;

a Simor-utcai iskola mázoló munkáira: Grünwald és Várhelyi 80.687 K-val, Vajda Kálmán 96,618 K-val, Szegő József 70.784 K-val, Fischer Ernő 99.506 K-val, Somló Bernát 115.016 K-val, alternativ 86.604 K-val, Erdős Lajos 59.610 K-val, Hantos testvérek 88.081 K-val, Szántó Adolf 92.214 K-val, Sándor Béla 57.555 K-val, Gránitzer A. és fiai 66.186 K-val, Beszédes és Zsilie 84.301 K-val, Vámos Bernát 60.534 K-val, Kramer Adolf 75.899 K-val, Steinhausel és Kölber 74.786 K-val, Ozarovszky Henrik 51.859 K-val adtak be ajánlatot.

Minthogy egyes ajánlatok között óriási árkülönbözetek vnnak, az átszámitási munkálatok hosszabb időt vesznek igénybe.

A Medgyaszay-Szinház e hét minden estéjén nagysikerü egyfelvonásosait: „A császár partra szállt" cimü vigjátékot és „A néma asszony"-t ismétli. Ivánfi Jenő minden este eljátsza Metternich szerepét.

Belvárosi Szinház. Egész héten és vasárnap délután „Az ötvenéves férfi". Kezdete este 6 órakor és délután 2 órakor.

Nem akarok katonát látni! sikere szenzációs. A kitünő Szőke Szakáll revüjét, amelyben a szerző játsza a főszerepet az állandóan zsufolt nézőtér kacagja és tapsolja végig. Vasárnap délután negyed 3-kor és este háromnegyed 6-kor teljes szereposztásban kerül szinre a „Nem akarok katonát látni!" Az előadást szenzációs varieté attrakciók teszik változatossá.

Az Aranyember utolsó hete az Urániában. Jókai halhatatlan regényének példátlan film-sikere dacára, már nem látható az Aranyember filmje sokáig az Urániában. Helyet kell adnia az uj műsornak. Erre a hétre már minden jegy elkelt, a jövő hétenpedig utoljára kerül előadásra a nagyszerü film. A jövő heti jegyeket már most árusitja az Uránia, s mint az érdeklődésből következtethetjük, a jövő heti jegyeket is egy-két nap alatt szétviszi a közönség.

A teljes Aranyember az Urániában fél 4, negyed 6 és negyed 8 órakor kerül bemutatásra.

A zongora reformálása. A technika csodás fejlődése legkonzervatívebb formákat sem kiméli, most a zongora sugár-billentyüzetét találták fel, s az valóságos forradalmat jelent a zongoramüvészet terén. Megtekintettük Sternberg Rákóczi-uti zongoratermében a sugár billentyüs „Reform" zongorát egy müvész kéz csodásan bizonyitotta rajta, hogy az uj találmány segélyével eddig lehetetlennek látszó játék technikai feladatok könnyüszerrel játszhatók.

Az ERNST-muzeum aukciói Budapest.

VII. **Dr. Balassa Istvánné gyüjteménye**

VIII. **Különböző magángyüjteményből** származó régiségek, mint porcellánok, butorok, képek, miniatürök, gobelinek, arany- és ezüsttárgyak és az orsz. **Iparmüvészeti muzeum keleti szőnyegeinek másodpéldányai.**

Aukció:

1919 február 24-től naponként délelőtt fél 11-től 1-ig és délután fél 4-től kezdve.

A gazdagon illustrált katalogus ára 15 korona.

A TŐKE

...

Szemle

A földalatti páncélvárak — Elmélkedés a vagyondézsmáról — A diszkrét igazgatói javadalmazások

Ha néhanapján megingott is a hitünk, hogy talpra fog még állani ez az ország, ha kétségbe is estünk, hogy szegények vagyunk, lerongyolódtunk, hogy legfellebb a jancsibankóinkat adhatjuk el makulatura-papirnak: most mégis fel kell vidulnunk, mégis reményre kell kelnünk. A nagyszerü *Szomaházy* István vigasztalt meg igy bennünket. Szomaházy elhagyta irodalmi trofeákkal ékes szobáját és visszatért első szerelméhez, az ujságiráshoz. Beállott a legfrissebb, a legötletesebb riporterek rohamcsapatába és ebben a nemben is klasszikus dolgokat mivel. Itt van, teszem, a riport, amely megvigasztal bennünket és amelynek az lehetett volna a mottója: nincs még veszve Magyarország. Végigjárta „a földalatti páncélvárakat, az arany, a brilliáns, a drága értékpapir menedékhelyeit, ahova a vagyon igazi arisztokraciája rejtőzött el." A budapesti *safe*-eket kereste fel és megállapitja, hogy csak a négy nagy pénzintézetben, amelyet végigjárt, a Hitelbankban, a Kereskedelmi Bankban, Hazai Bankban és az Első Hazai Takarékpénztárban a safe-ek száma körülbelül nyolcezerre rug, amihez még a titkos kazamatákat is hozzá kell számitani. Rengeteg a vagyon, amit ezekben a földalatti páncélvárakban felhalmoztak. Készpénz, takarékkönyv, részvény, hadikölcsönkötvény, családi vagyonok, főuri nemzetségek hitbizományi ékszerei, évszázados ezüst- és aranykészletek végig végig, egészen *Blaskovich* ur tajtékpipa gyüjteményéig és az egyik mágnás békebeli Upmannszivarjáig... Töméntelen kincs ez, amelyből a magyar államnak talán minden adóssága kikerülne. Töméntelen és talán haszontalan kincs. Annyi bizonyos, hogy *Szende* Pál pénzügyminiszter urnak itt kell majd megkezdenie a vagyondézsmát. És ha jól sikerül, köszönje meg *Szomaházy* Istvánnak, a zseniális riporternek.

*

A safe-tulajdonosokról jut eszünkbe, hogy Németországban azzal a gondolattal foglalkoznak, még pedig a lehető legkomolyabban, hogy mindenkinek az államnak kell átnyujtania a teljes jövedelmet, amiből azután az állam visszaad annyit, amennyire az illetőnek szüksége lesz élete fenntartásához. Annyit még megtesz majd a német állam, hogy ezt a visszaadandó összeget az egyesek munkájának és társadalmi állásának megfelelően méltányosan különböző mértékben állapitja meg. Ime ezt a mementót szeretnénk mi a safe-tulajdonosok mindegyikének a reggeli kávéja mellé odatálalni. Kiváncsiak vagyunk, mit szólnának ehhez a német gondolathoz, amikor a Szende Pál vagyondézsmája miatt is libabőrös lett a hátuk és aranyba, gyémántba, meg levélbélyegbe igyekeztek a pénzüket befektetni, hogy az állam iránt tartozó kötelességük elől megmeneküljenek. Ezt a szomoru példát idézzék a szemük elé és akkor meg fogják látni, hogy a magyar pénzügyminiszter nem is olyan bolseviki, mint amilyennek ők hirdették. Németországban sem spartakuszok uralkodnak, az állam mégis fenékig kiüriti a legkisebb polgár, a legszegényebb munkás zsebét is. Hiába, nem jó a háboru utánni kaccenjammer, de még rosszabb, ha a cechet is kaccenjammeres fejjel kell kifizetni.

*

A vezetésre termett embereket mindig jobblét, mindig több jövedelem, pozició illette meg. Még a sziu-indiánoknak is meg vannak a maguk törzsfőnökei, akik mindenből a legjobb falatot kapják és mindenben előnyben részesülnek. Ezt a sziu-indián módszert azonban sehol sem vitték olyan tökéletességre, mint éppen a mi bankjainkban és iparvállalatainknál. Nem ritka eset a mi életünkben, hogy egy-egy vállalat nehány tagból álló igazgatósága több jövedelmet élvez, mint az egész tisztviselői kar, pedig minden tisztelet a vezetés müvészetének és ügyességének, a vállalatok mégis csak a tisztviselői kar munkájából élnek és virágoznak. A diszkrét alapok viszont olyan tisztviselői érdemek jutalmazására szoktak rendszerint szolgálni, amely érdemeket nem mindig tanácsos a napfényre vinni. Az uj idők szelleme majd itt is rendet fog teremteni. A tisztviselők ma már öntudatos elemmé váltak és türelmük is fogytán van. Van annyi szociális érzékük, hogy megtudják birálni az érdemeket és értékeket, amelyeket azután át tudnak számitani koronákra is. Az igazgatóságok busás, fejedelmi jövedelméből pedig nyiltan jutalmazzák majd meg a nyilvánosság előtt szerzett érdemeket.

A Jelzálogbank jubileuma. A Magyar Jelzálog Hitelbank alapitásának ötvenedik évfordulója az idei rendes közgyülésen lesz. Az igazgatóság ugy határozott, hogy a jubiláris közgyülést nem fogja különös ünnepséggel egybekapcsolni, de megiratja az intézet történetét. A mü megirására dr. Bari Ágostot, közgazdasági irodalmunk e kiváló müvelőjét, a Pester Lloyd jeles munkatársát kérték föl. Bari a nagyszabásu munka megirásához már hozzáfogott és előreláthatólag még ez év első felében elkészül vele.

Az Atlantika kotróvállalata. Az Atlantika tengerhajózási r.-t., mint annak idején megirtuk, még a háboru folyamán elhatározta, hogy müködési körébe a dunai hajózást is fölveszi, azonkivül kotróvállalatot és a dunai Háros szigeten hajógyárat is létesit. A dunai hajózás és a hajógyár terve azonban egyelőre elodázást szenvedett, ellenben a kotróüzem már müködik és az Atlantika nagy előkészületeket tett az épitési kampány megindulására. Értesülésünk szerint a hajóstársaság már most elfogad bármilyen mennyiségü dunakavics szállitására megrendeléseket.

Az Országos Import-Export Részvénytársaság vasárnap, e hó 23-án tartotta a Bank- és Pénzváltó r.-t. helyiségében alakuló közgyülését. A részvénytársaság elnöke Herczeg Ignác szeszgyáros és nagykereskedő lett, ügyvezető-igazgatókká pedig dr. Kertész Ernő, Tibor Hugó és Stern Henrik neveztettek ki. Az uj vállalat müködését a mai napon kezdte meg, ideiglenesen a Bank és Pénzváltó r.-t. V., Arany János-utca 26. szám alatti helyiségében, mig a központ irodái és raktárai folyó évi március hó elején Pozsonyi-ut 2/c. alatt, a Palatinus-palotában nyilnak meg.

A Schlick-Nicholson gép-, vaggon- és hajógyár r.-t. igazgatósága a február 28-ára egybehivandó közgyülésnek javasolni fogja, hogy az 1918. év nyereségéből megfelelő leirások után 5 százalék = K 10.— osztalékot fizessenek.

A Neuschloss-Lichtig-részvények tőzsdei jegyzése. A Magyar Országos Bank beadványt intézett a tőzsdetanácshoz, melyben affiliált vállalatának, a Neuschloss-Lichtig R.-t. részvényeinek tőzsdei jegyzését kérte. A tőzsdetanács legközelebbi ülésén megadja az engedélyt. A Neuschloss-Lichtig R.-t. 1908-ban alakult, jelenleg 6 millió korona az alaptőkéje s az 1917. évi üzletév után, nagy tartalékolások mellett, 12½ százalékos osztalékot fizetett. A vállalat főleg parkett- és butorgyártásra van berendezve és — értesülésünk szerint — most hivatalos helyről nagyobb mennyiségü olcsó butor gyártására kapott megbizást.

A Kőbányai serfőző rt. február 22-én tartotta 26. évi rendes közgyülését, mely tudomásul vette az igazgatóság és felügyelőbizottság jelentéseit és az 1917—18. üzletévre a 25. számu részvényszelvény ellenében 36 korona osztalék kifizetését határozta el. A szelvényeket február 24-től kezdve a társaság pénztára, a Hitelbank, a Leszámitoló, továbbá a bécsi Creditanstalt váltja be. Az igazgatóságba Bischitz Artur, dr. Éber Antal és dr. Tószegi Antal választattak be. A felügyelőbizottságba Auer Róbert, Birnbaum László, Havas Emil és Mendl Gyula. Az igazgatóság Pártos Ottó és Szubert Albert cégvezetőket igazgató-helyettesekké, Aczél Ármin főtisztviselőt cégvezetővé és Timár Nándor főtisztviselőt irodafőnökké nevezte ki.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil.
RÉVAI-NYOMDA, BUDAPEST, V., ÜGYNÖK-UTCA 8

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MŰVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
[illegible] symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem
A Barban Oszkár zongorázik
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

CORSO

Belváros, Váci-utca 9.

STAR UJDONSÁG
Az
Összeesküvők
Történelmi dráma 1 előjátékkal, 6 felvonásban.

Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77

Műv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 órakor.
Szőke Szakáll felléptével:
Nem akarok katonát látni!
Nagy aktuális, látványos revü
és szenzációs varieté attrakciók.

Vasárnap két előadás:
délután 1/4 3 órakor
és este 3/4 6 órakor
A Kristálybar
nyitva este
6—9 óráig

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este fél 7 órakor.

Tőke György
építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Emésztést elősegítő nyálkoldó savközömbösítő
MATTONI
GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIÁS SAVANYUVIZE.

TÉLIKERT
Nagymező-u. 22-24
Telefon 167-25

Kezdete fél 7 órakor

GERTRUDE BARRISON
rövid vendégjátéka és a többi februári attrakciók.

Vasárnap délután fél 3 órakor félhelyáru előadás

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Minden este 3/4 6 órakor
Most először:
AZ ARANY MÓKUS
HARSÁNYI ZSOLT BOHÓZATA
Azonkivül a február hónapi müsor varieté slágerei.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

„SAPPHO"
DAUDETZ DRÁMÁJA FILMEN

Luxenburg grófja
Operett SOLTI HERMIN felléptével.

Előadások kezdete: 1/2 4 1/2 6 és 1/4 8 órakor. Pénztár fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 6 órakor
a februári bemutató müsor
BEPPO
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.

Vasárnap d. u. negyed 3-kor előadás.

Sörkabaré fél 7—9-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

APOLLO KABARÉ

pompás februári müsora
naponta zsufolt házak
!! előtt kerül szinre !!!

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vízvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vízművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

BUDAPEST, Rákóczi-ut 60.

4. sz. Kitünő hangu hegedü ... ... 60.— K
7. sz. Gyönyörüen lakkozott finom munka remek öblös hangu ... 100.— K
18. sz. „Stradivari" modell, mester munka, legfinomabb habos jávortáblól, nemes, erős hangu ... ... 300.— K
Vonók: ... ... 10.—, 20.—, 30.—, 40.— K
Tok: ... ... 20.—, 40.—, 60.— K
Finom zongorák óriási választékban szolid gyári árakon.

Az álomlovag
Regényes történet 4 felvonásban.
A cimszerepben: GUNNAR TOLNÄS.

Az utolsó éjszaka
Miszterium 4 felvonásban.
A főszerepben: HARRY WALDEN.

Először a
ROYAL-APOLLÓBAN!
Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Ajánlunk azonnali szállitásra
Rézgálicot 98%-os
Raffiapótlót gyékényből fonva
Perocidot 35% réztartalommal
Vasgálicot
Talcumot
Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-Társaság
BUDAPEST, V., AKADÉMIA-UTCA 20.
Telefon: 113—60. 153—16. Sürgönycim: „Grossist,

HANTOS TESTVÉREK
festő, mázoló és érctényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. március 5-én — 10. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

A történelem

négy és fél esztendőn által a lövészárkok nedves, undok, förtelmes oduiban volt számkivetve. Aztán jött a nagy fölszabadulás, az emberi akaratnak diadalmas győzelme az elnyomó zsarnokok és nyomorult lakájaik fölött. És a történelem beköltözött a városokba. Ujságpalotákban ütötte föl tanyáját, gépfegyverekkel rakta meg barátságtalan tanyájának bejáratát. A kezét, vértől csepegő kezét sem mosta meg. A történelem vad és véres iramát a béke szava sem tudta megállitani. Tovább folyik az embervér, tovább táncolnak az idegek, tovább fejlődik az emberi romlottság. És az uj háboru uj csatatere a város lett. Berlin, Páris, München, Lipcse, Budapest... egyikben még csak egyenkint pukkan a revolver... a másikban sortüz az utcán... a harmadikban gépfegyverek, mozsarak, lángvetők vonulnak fel szabályos ütközetre...

Elszorul az ember szive. Évszázadok minden kulturkincsét a városokban halmozta fel az ember. Most mindez veszendőbe menjen? Miért dolgoztak akkor embermilliók évszázadokon keresztül? Körülnézünk a mi gyönyörü Budapestünkön, könny gyülik a szemünkbe és kétségbeesve kérdezzük: lehetséges lenne-e, hogy az áldatlan, de véres harc itt is felüsse szörnyeteg fejét? Pedig a Népszinház-utcai házak falán már ott tátongnak a géppuskagolyók fehér foltjai. A bolsevizmus veszedelme a hátunk mögött settenkedik és pusztitással, minden kulturának elpusztitásával fenyegeti ezt a gyönyörü várost. Pedig szinte egész testében haladó, progressziv, becsületesen forradalmi város. Ami szégyenletes nyavalya mégis akadna testében, azt maga az egészséges test fogja kipusztitani. Mégis itt szeretné felütni fejét a bolsevizmus. Vajjon miért? Mert az uj forradalom szinhelye mindenütt a város és seholsem a kulturátlan, bünösen és sötéten elmaradott vidék.

Fájdalmas törvényszerüség ez és Budapest népe, józan polgársága, amely tisztában van vele, hogy ezentul már csak balfelé lehet haladni, azt követeli, hogy haladjunk a világ átformálásának egyenes utján, teljesitsük a szociáldemokrácia jogos és okos követeléseit, de védjük meg a várost és annak lakosságát a rombolás, a vérengzés, az anárchia förtelmeitől. Lassan be fogja látni mindenki, hogy ennek egyik legbiztosabb eszköze a forradalom által adott egyenes uton való haladás. A másik eszköz az állam és a főváros kezében van. Nekik kell helyreállitani a termelést, nekik kell a munkát bölcs reformokkal megint kedveltté tenni, nekik kell a háboru által otthonukból kizavart embermilliókat meleg tüzhelyükhöz visszavezetni. Ha ezt meg tudják csinálni, akkor nincs ok és nincs mód rá, hogy az embereket ki lehessen zavarni boldog fészkükből. A budai dombról maga a nép intézi az ország sorsát, a pesti városházán is a nép kezében van a gyeplő: a nép pedig mindig okos és jó volt, amikor a maga sorsát intézte. Ma is ebben van minden bizodalmunk.

Fullánkok

A jogászhegemónia

utolsó órája is ütött. A forradalom itt is jogain kivül helyezte az elavult felfogást. Ezen a helyen sok csatát vivtunk meg annak érdekében, hogy a városházán ne csak a jogi képzettség, hanem minden érdem és minden néven nevezendő szaktudás megfuthassa a neki megfelelő, jogos karrierjét. Most szociáldemokrata részről merül fel a csodálkozó kérdés: miért nem ül benn a főváros tanácsában a tiszti főorvos? A felelet igen egyszerü: a jogászi önzés nem engedte be oda. Nem a főváros jogászainak önzése, hanem azoké, akik az ország gyeplőjét tartották és azt hitték, hogy csak a jogászok tudnak adminisztrálni. A budapesti városházának sem volt szabad ebben a kérdésben másoknál okosabbnak lennie, mert ostoba törvények tartották megkötve a kezét. A mult szégyene, hogy még a szaktudásnak a számkivetésből való kiszabaditásához is forradalom kellett.

Az élelmezési bajok

tovább tartanak. A piacok kétségbeejtően üresek, a zsir helyett megint margarint osztanak, a háziasszony nem tud már kigondolni olyan főzeléket, amit még kapni lehetne, egy falat szomoruan rossz husért pedig valóságos kálváriát kell járni. Pedig közélelmezésünk vezetése a legkitünőbb szakemberek kezében van. Mégis baj van, el kell viselnünk az ötesztendős égbekiálltó bünöknek minden szomoru konzekvenciáját. Mérhetetlen országos érdek füződik ahhoz, hogy Budapest élelmezését éppen a mai forrongó hangulatban helyreállitsuk és azt minél jobbá tegyük. Akadnak mégis játékos elmék, amelyek ezekben a kétségbeejtően kritikus napokban rajzmutatványokkal szórakoznak. Valaki uj fajta kenyérjegyeket talált ki. A kenyérjegy-rejtvény valahogy igy alakul: osszd ketté a kenyérjegyet, csinálj két ferde vonallal két háromszögü negyedszelvényt és süsd meg lassu tüzön félbarnára... Valami ilyen receptet adtak be nekünk a héten, azért mondjuk, hogy valakinek feltünően sok ráérő ideje volt. Nekünk ugyanis nem a kenyérjegy, hanem a kenyér reformjára van szükségünk.

Egy koronáért

valaha egésznapos kirándulást lehetett rendezni, ma pedig szinház után ennyibe kerül a hazavillamosozás. Nem is csodálja az ember, ha egy kicsit fáj ez a polgári erszénynek. Ám tulajdonképpen nem is kirivó ez az egy korona a többi árak közül, amelyeket szemhunyoritás nélkül fizetünk. A pénz értéke ugyanolyan arányban esett egyötödére, mint emelkedett husz fillérről egy koronára a villamosjegy ára. A fájdalom gyökere tehát tulajdonképpen a multtal való összehasonlitásban van és nem nehéz megérteni a pesti ember akasztófahumorát, aki azt mondta: mi az ördögöt mókáznak annyit a jegyekkel, nem lenne-e a legokosabb mindjárt az egykoronás jancsibankót kilyukasztani és azt használni villamosjegynek. Ugyan miért ne?

Városi alkalmazottak kenyere

Munkában az elnöki ügyosztály — Az alkalmazottak helyzetének javitása — Fegyelmi bíróság demokratikus alapon

Kemény tanácsnok nyilatkozata

A forradalom óriási változásokat idézett elő a városházi hivatalok ügymenetében is. Azelőtt a legtöbb hivatalban csendes, bürokratikus munka folyt, — ma az ügyosztályokban egymást érik a küldöttségek és ugyszólván szünet nélkül folynak az alkalmazottak egyik vagy másik csoportjával a tárgyalások a munkaviszonyok és munkabérek rendezése tekintetében.

Különösen nagy a forgalom az elnöki ügyosztályban, ahová a személyzeti ügyek legnagyobb része tartozik. Az ügyosztály teendőit a leszerelés egyébként is megsokszorozta, mert hiszen a fővárosnak közel 800 alkalmazottja volt hadban és ezeknek legnagyobb része visszatérve, az elnöki ügyosztály utján nyerte uj beosztását és ezzel kapcsolatban az ügyosztálynak kellett gondoskodni a visszatért alkalmazottak illetményeinek és egyéb járandóságainak folyósitásáról. Amióta pedig az alkalmazottak szervezkedése intenzivebb módon nyilvánul meg, az elnöki ügyosztály föladata az előterjesztett kérelmeket és javaslatokat elsősorban megvizsgálni és vélemény kiséretében a polgármester és a tanács elé terjeszteni.

Ilyen körülmények között szükségesnek találtuk, hogy érdeklődjünk az ügyosztály jelenlegi munkálkodása és jövendő terveiről és kérdésünkre

dr. Kemény Géza tanácsnok,

az ügyosztály vezetője, a következőkben volt szives nyilatkozni:

— Köztudomásu, hogy a főváros törvényhatósága még a mult év tavaszán több határozatot hozott a fővárosi alkalmazottak helyzetének javitása dolgában. Ezeknek a határozatoknak a jóváhagyását a régi kormánynál számtalanszor sürgettük, de csak a forradalmi átalakulás első napjaiban, mondhatnám az uj kormány egyik első ténykedése gyanánt sikerült azokat jóváhagyatni.

— 1918 évi november hó 7-én érkezett le a belügyminiszter leirata, amelylyel a közigazgatási alkalmazottak anyagi helyzetének javitása, a közigazgatási alkalmazottak státusrendezése, az ideiglenes hivatalnokok, az altisztek, végül a nyugdijasok anyagi helyzetének javitása ügyében hozott közgyülési határozatokat jóváhagyta. Mindezeket a közgyülési határozatokat az ügyosztály még december hó folyamán teljes egészükben végrehajtotta. December végén tartotta meg a tanács a választásokat; ezek során 800-nál több egyén lépett elő és ezeknek magasabb illetményeit január hó folyamán utalványoztuk ki.

— A miniszterium december hónapban az összes alkalmazottak részére havi 300 K drágasági segélyt engedélyezett, a családi pótlékot pedig a kétszeresére felemelte és az igényjogosultak számát tetemesen kiterjesztette. A drágasági segély folyósitását nyomban keresztül vittük, az uj családi pótlékok utalványozása pedig, ami közel 4000 közigazgatási alkalmazott teljesen uj összeirását tette szükségessé, most van folyamatban és nagyobb részében el is készült.

— A folyó év elején került sor a közigazgatási alkalmazottak kiegészitő státusrendezésére, a tiszti létszámban kezelőnői állások szervezésére, a gépészi szakon és a nyomdai szakon

szükségessé vált szervezésekre, valamint a nyugdijasok ellátásának felemelésére.

— Legjobban jellemzi a mai demokratikus kormányzatnak a főváros és alkalmazottai iránt tanusitott jóindulatát, hogy a most emlitett határozatokat alig 8 napi határidőn belül a belügyminiszter jóváhagyta, ugy, hogy a néptanács február hó 26-án tartott alakuló ülésében már a megtörtént jóváhagyást vehette tudomásul. A határozatok végrehajtása most van folyamatban és azok végrehajtása után a fővárosi alkalmazottak státus-viszonyai jelentékenyen megjavulnak.

— *A Városi Alkalmazottak Országos Szövetsége* igen élénk és üdvös tevékenységet fejt ki az alkalmazottak szociális és gazdasági helyzetének javitása körül. Számos helyes és okos előterjesztéssel járult máris a polgármester és a tanács elé és müködéséről a magam részéről üdvös eredményeket várok.

— A Szövetséggel egyetértően kivánom megoldani és pedig a legközelebbi jövőben az ideiglenes hivatalnokok, valamint az altisztek státus és fizetési viszonyainak kérdését, de *legelsősorban az elavult fegyelmi eljárás reformját*, az utóbbit a modern korszellemnek megfelelően, demokratikus alapon, *az alkalmazottak sorából alakitandó fegyelmi bíróság létesitésével.*

Beomlással fenyegetnek a csatornák

Az uj csatornaépitési programm — Megépitik a Hungária-uti főgyüjtőt — Elkészült az Ördögárok beboltozása

Fock tanácsnok nyilatkozata

A négy és fél esztendős háboru, mely mint mindenütt, Budapesten is megállitotta a meglevő közmüvek karbantartását és ujak épitését, sulyos és mélyreható nyomokat hagyott a főváros csatornarendszerében. A száguldó teherautók, melyek gummikerék hiányában vasabroncscsal rontják a pesti utcák kövezetét, süppedéssel fenyegetik az uttest alatt elhelyezett csatornarendszert. Csak nemrég történt, hogy a Liliom-utcában egy száguldó teherautó nyomában mennydörgésszerü robajjal omlott be a csatorna, és kérdés, hogy a főutvonalakon mikor történik hasonló szerencsétlenség. Sulyosbitja a helyzetet az, hogy a teherautók, a megengedett 4 kilométeres sebesség helyett gyakran 10—15 kilométeres sebességgel haladnak, ami által még inkább növekszik az uttestre gyakorolt nyomás.

A csatornákat fenyegető veszedelmekről, továbbá az uj csatornák épitéséről Fock Ede tanácsnok a következőkben nyilatkozott a Fővárosi Hirlapnak:

— A főváros utcáit annak idején tulnyomó részt feltöltéssel hoztuk a mai szinvonalra, mely az állandó süppedés folytán bizonyos mértékben lesüppedt és a lesüppedt talaj állandósult. A teherautók erős rázása felkavarja ezt az állandósult uttest-réteget és erőszakos nyomást gyakorol az uttest alatt elhelyezett csatornákra is. A főbb utvonalakon már modernebb elvek szerint épültek a csatornák, azonban ezeknél is imminens a veszély, hogy az uttest nem birja a teherautók pusztitó munkáját és beomlik. Ez pedig esetleg katasztrófával is járhat.

— Baj van a csatornák tisztogatásával is. A mai nehéz munkásviszonyok mellett bizony nehéz munkást kapni a nem éppen kellemes tisztogató eljárásra. Reméljük, hogy mire kitavaszodik, inkább jelentkeznek a munkások, akiknek segitségével megkezdhetjük a főváros közegészsége szempontjából annyira fontos tisztogatást. A tisztogatást, csakugy mint a csatornák javitási munkálatait, a főváros nem adja vállalatba, hanem házilag végezteti el. Csatornajavitásra most egy hónapban mintegy 10—15.000 koronát költünk, ez az összeg azonban alaposan meg fog nőni, mikor a tisztogatási munkálatok kezdetüket veszik.

Mikor indulnak meg az uj csatornaépitkezések? — kérdeztük.

— Mihelyt a viszonyok megengedik. A fővárosnak a Hungária-körut felé eső külső része egyáltalában nincsen csatornázva. Itt az *első feladat a Hungária-uti főgyüjtő és a Vágány-utcai átemelőtelep megépitése.* Az uj csatornaépitkezéseknél tekintettel kell lennünk arra, hogy a Budapestet környező falvak minden valószinüség szerint a fővároshoz fognak tartozni és e falvak csatornáinak természetes levezető szerve a mi Hungária-uti főgyüjtőnk lehet, mely azután a Dunába viszi a szennyes vizet. Különösen fontos ennek a főgyüjtőnek a megépitése a kislakás-épitkezések szempontjából, hiszen azok a helyek, ahol a kislakás-épitkezések tervbe vannak véve, közegészségügyileg lakhatatlanok maradnak mindaddig, mig csatornázásuk el nem készül. A főváros már a háboru előtt kidolgozta az egész nagy csatornaépitési programmot, mely akkor mintegy 40—50 millió koronába került volna. A terveket annakidején felterjesztettük a Fővárosi Közmunkák Tanácsához, mely közismert lomhaságával hevertette az ügyet. Most már természetesen legalább 100 millió koronába kerül a teljes programm végrehajtása. Két esztendeig hevert a csatornaépitési terv elintézetlenül a Közmunkák Tanácsánál, melynek likvidálása alkalmából visszakaptuk az aktákat. A tervezetet most sürgősen felterjesztettük a belügyminisztériumhoz, ahol minden bizonnyal gyorsan fogják elintézni.

— A nagy csatornaépitési tervezetből a kislakás-épités szempontjából legfontosabb a Hungária-uti szakasz elkészitése. Ennek a szakasznak, mely a Dunánál kezdődnék, a megépitése mintegy 15 millió koronába fog kerülni. Remény van arra, hogy ezt az épitkezést még a tavasz folyamán megkezdhetjük. Az épitkezés egy esztendeig tartana és állandóan 500—600 munkást foglalkoztatna, ugy, hogy annak megkezdése a munkanélküliség ellen való küzdelem szempontjából is igen jelentős. Még csak a cement hiányon kell segiteni és akkor semmi akadálya nincs az épitkezés megindulásának. A főváros e tárgyban különben felterjesztést intézett a Munkaügyi Tanácshoz és azt kérte, hogy a megépitendő közmüvek közé, anyagbiztositás szempontjából, a Hungária-uti csatorna-szakasz megépitését, mint elsőrendü szükségletet, vegye be.

Hogyan halad az Ördögárok beboltozása?

— Az Ördögárok beboltozásával 2 esztendei megfeszitett munka után néhány hét mulva készen leszünk. Még csak a Csaba-utcai átboltozás van hátra. A másfél kilométer hosszu beboltozási munkát orosz foglyok végezték. A csatorna beboltozásával utját állják az 1875-iki évi zápor-katasztrófa megismétlődésének és a kigőzölgések megszüntetésével nagyban javitjuk a környék hygiénéját. Ez különösen a Városmajor szempontjából fontos, melyből az Ördögárok beboltozása által gyönyörü parkot csináltunk. Most folynak a munkálatok a Városmajor rendbehozására és parkirozására, remélem, hogy ezekkel a munkálatokkal még a tavasz folyamán készen leszünk.

Kérdést intéztünk még Fock tanácsnokhoz a Margitszigeti partbiztositási munkálatokra vonatkozólag.

— A *Margitsziget partbiztositási munkálatai* nincsenek befejezve. E munkálatokra a Közmunkák Tanácsa szerződést kötött a Magyar Épitő Részvénytársasággal, mely a háboru előtt e munkának mintegy kétharmad részét végezte el. A háboru előtt 1 millió koronára becsült

PESTI ÉLET

Két bolseviki történetet mondunk el, miután ezek ma Budapesten a legdivatosabbak. Mindenki ilyeneket reprodukál és mindenkinek ilyenektől borsódzik valami kéjes, de perverz gyönyörüséggel a háta.

Az első történet a legvadabb és legidélmetesebb napokból származik, amikor még senki sem sejtette, hogy milyen felkészültséggel, milyen eszközökkel mennek a magyar bolsevikiek a harcba. A Kossuth Lajos-utcában tolongott a nép, előkelő urak, finom dámák dörzsölődtek vörös szallagos bolseviki katonákhoz, amikor egy jólöltözött huszárkapitányba teljes erejéből beleütközött egy vörös szallagos katona. A kapitány mintegy reflex mozgással az órája után kapott és rémülten vette tudomásul, hogy drága remontoire-ja nincs többé. A zsebe üres volt.

A kapitánynak nem szállt az inába a bátorsága. Utána vetette magát a rablónak és sikerült is azt a Kossuth Lajos-utcában utólérnie. Hatalmasat ordított rá:

— Ide azzal az órával!

A katona megszeppent. Reszketett a robusztus kapitány előtt, mint a nyárfalevél. Végre kigombolta a felső kabátját és egyenesen jámbor ábrázattal adta át az órát. A kapitány zsebretette és távozott. A katona pedig csodálkozva, leverten, kétségbeesetten tekintett utána.

A kapitány megelégedetten ment haza és elővette az óráját, hogy éjszakai nyugovóra felhuzza. Megdermedt a látványon: egy idegen óra volt a kezében, a maga órája pedig ott ketyegett békés nyugalommal az éjjeli szekrényen, ahonnan reggel elfelejtette magával vinni. Igy lett bolseviki a szegény katona helyett a gazdag kapitányból.

A másik eset már elszomoritóbb, bár végeredményben nem kevésbbé vidám.

Történt a Margithidon.

Egy szegény hivatalnok baktatott hazafelé egykor előkelő, de ma már nagyon kopott szörmés télikabátjában.

A hid közepén jött a bolseviki.

A szokásos jelszó, amit jól ismerünk már az orosz történetekből:

— Vesse le a kabátját, eleget hordta már.

Bizony a kabátot eleget hordta már, meg is látszik a szőrmén és igy nem is fájt volna valami tulságosan annak elvesztése, ha történetesen lehetett volna kispolgári fantáziával egy ujra gondolni. De nem lehetett és igy emberünk nagy keserüséggel vetette le a kabátot.

De levetette szó nélkül engedelmesen.

A rablót meghatotta a helyzetnek ez a megértése és a következő pillanatban nemes, szamaritánus tettre határozta el magát. Igy szólott a hivatalnokhoz:

— Nézze szegény ember, nem tudnám elviselni, hogy én miattam maga tüdőgyulladást kapjon. Az ilyen engedelmes fiukra szüksége lesz majd a proletár-diktaturának. Itt van az én katonakabátom, vegye magára és siessen haza, igyék egy meleg teát.

A szegény megtélikabátitlan hivatalnoknak sem kellett ezt kétszer mondani. Lóhalálában indult hazafelé. A hid végén azonban felébredt benne az örök kiváncsiság, vajjon nincs-e a katonakabát zsebében valami. Minden zseb üres volt, de a belső zsebből mégis kihuzott valamit. A lámpa alatt nézte meg, mi az? Hat darab ezresbankó volt, aminek huszadrészét sem érte meg az ő molyette télikabátja.

És mondja még valaki e két történet után, hogy a burzsuj nem tudja kihasználni a bolseviki mozgalmat!

*

Vix ezredes a napokban a következő rektifikációt közöltette a budapesti ujságokban:

> A budapesti lapok egyrésze azt a hirt közölte, hogy a cseh-szlovák hadseregparancsnokság részére szállitott zsirküldemény kisérete nem francia katonákból, hanem francia egyenruhába öltözött csehekből állott. Vix alezredes kijelenti, hogy a szóban forgó szállitmány kiséretében kizárólag francia katonák voltak és kifejezetten tiltakozik ama feltevés ellen, mintha a francia parancsnokság ilyen megtévesztésnek eszközéül adná magát. Egyidejüleg a szóbanforgó közlemény szerzője ellen a birói eljárás megindítását kérte a szövetségesek katonai bizottsága.

Hát jó, tényleg történhetett valami tévedés. Bár a ferencvárosi pályaudvaron az illetékes tisztviselők egész határozottan mondták e sorok irójának:

— A szállitmányt kisérő katonák feje tisztán szláv alaku. A tömpe cseh orr mindegyiknek jellemző tulajdonsága. És ráadásul valamennyi törve beszéli a francia nyelvet.

Ám jó, mi belemegyünk a legrosszabba. Lehet, hogy a ferencvárosi derék vasutasok értették törve a francia nyelvet. És Vix ezredesnek kötelesek vagyunk elhinni, hogy a vonatkisérő személyzet szintiszta francia volt. Ám Vix ezredes sajtópert is követel. Helyes, meg kell inditani a sajtópert és el kell itélni a vádlottakat, mert a biróság ugy találja, hogy a francia nemzet becsületét megsértette azzal, hogy az igazi francia katonákról, mint csehekről irt.

Alig hiszem, hogy akadna magyar ujságiró, aki

hátralevő munkarész azonban nem nyert befejezést és ez a teher is a város nyakába szakadt. Természetesen most már 3—4 millió koronába bele fog kerülni a mintegy 6—700.000 köbméter földtöltés és 20—25.000 négyzetméter kőtöltés, melyet a részvénytársaság már csak azért sem csinálhat meg, mert időközben likvidált.

Preusz és az árszabály

Mit ér az Aigner-féle módositás?

Preusz Mór soha sem fogja szégyenleni, hogy ő egyike a „nyomdász-árszabály" legkiválóbb szakértőinek. Pedig bonyodalmas valami az az árszabály, amiről igen sok budapesti lapkiadó tehetne tanuságot. De bebizonyitotta ezt Preusz Mór a főváros néptanácsának egyik legutóbbi ülésén is. Az események megértéséhez tudni kell azt is, hogy Aigner Adolf egyike azoknak, akiket a „minden lében kanál" becéző jelzővel kell illetni. Preusz Mór azonban nem igen szokta ezt ilyen kedélyesen felfogni, hanem Aigner ur akarnokságát a legveszedelmesebb szatirával próbálta — és ez valószinüleg sikerült is — egy kicsit letörni. És itt szerepe kinálkozott a „nyomdász-árszabály"-nak is, amely Preusz gyilkos szatirájának egyik ilyen eredményes eszköze volt.

A jelenet drámai lepergését gyors szavakkal kivánjuk érzékeltetni.

Beszélni kezd Aigner, aki petició-specialistából a módositások főtanácsosává avanzsált és az asztalon kefelevonatban fekvő előterjesztéshez teljesen lényegtelen, de annál hosszabb módositást ajánl.

Példátlan nyugalommal mondja Preusz:

— Ezt a módositást nem lehet megcsinálni.

— Miért nem? — pattant fel Aigner.

— Mert harminchat koronába kerül és ennyit nem ér.

Persze a kefelevonat kijavitása kerül nyomdászárszabály szerint harminchat koronába. És a módositás erkölcsi értéke nincs ilyen nagy.

Öt perc mulva megint módositást ajánlott Aigner, persze már szerényebb formában és igy Preusz is szelidebb lett.

— Ezt a módositást — mondotta — meg lehet csinálni.

Aztán rezignáltan tette hozzá:

— Csak három korona hatvanba kerül.

A debut

Mozaik a néptanács első üléséről

A közgyülésre nem jöhetett az ember elég későn, hogy még mindig ne korán jött volna. Ugy látszik a néptanácsnál forditva lesz ez. Itt akármilyen korán érkezik is az ember, már későn van. A demokraták helyein már ott tarkállanak a szocialista fejek, a belvárosiak helyén a Károlyi-pártiak, mögöttük a radikálisok. A Károlyi-pártiak közé ült Glücklich Vilma, a feministák küldöttje, a csinos Czobel Ernő mellé telepedett le az igen disztingvált, finom és komoly Müller Ernőné, aki hitvallására nézve szociáldemokrata. A karzat nem érdeklődik, kevesen jöttek el, az elnöki emelvényen pedig szintén nincs sürgés-forgás, hidegen ülnek fönt Bódy, Déri és Kemény Géza.

A kiváncsiság persze leginkább a szociáldemokrata koponyák felé irányul. Jobbról a szélső helyen Bokányi Dezső ül, kitünő nyárspolgári alak, mögötte a poétafejü Buchinger, a berni sikerek egyik osztályosa. Bokányi mellett Hock János a maga egyszerü, természetes pózában ül és sokat beszélget. Itt a szocialista oldalon igen érdekes fej még a kövér, mosolygós arcu Kondor Bernát, az angolos profilu Vanczák János, a kis mokány, gömbölyded Preusz Mór.

A Károlyi-pártból Molnár Jenő tar koponyája virit ki legjobban, mellette Aigner Adolf piros, kerek képe olyan, mint egy érett pogácsa-alma és érdekes a dus haju Kreutzer Lipót. A régebbi radikális- és Károlyi-párti tanácstagokat Lukács Jenőt, Vámos Jenőt, Blauner Mórt, Becsey Antalt és Forbáth Imrét mindenki ismeri, a két uj radikális, mindakettő az emberiség szakállas fajtájából való. Csak Zigány Zoltán szakálla tekintélyesebb és őszebb, mint a szimpatikus megjelenésü Baracs Károlyé.

Persze, hogy szokatlan, ha csak néhány ember ül a terem közepén és az egyik konzervativebb tanácsnok igy jellemezte az uj elhelyezkedést:

— Ugy néz ki az ülésterem, mint a közgyülések idején, amikor az ülés már a vége felé járt és a városatyák már javarészben hazaszállingóztak.

A másik szokatlan a polgármester megszólitása. Azt mondja:

— Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Valóban nem álmodtunk, forradalom volt itt, amit a Hölgyeim szónak a közgyülési terembe való bevonulása is élénken bizonyit.

Bódy polgármester röviden beszélt, programmot nem adott, csak üdvözölte az alkotó munkára, az uj szellem megerősitésére egybegyült néptanácsot. Az első szót a szociáldemokraták nevében Buchinger Manó ragadta meg. Tökéletes szónok, egyetlen hang nem veszik el a szájában és bizonyára messze hallatszott az a kemény itélet is, amit a forradalom által elsöpört közgyülésről mondott:

— Ha valaki a régi közgyülésről rövid jellemzést akar majd adni, lehetetlen mást mondania, mint azt, hogy annak a közgyülésnek az uralma és funkcionálása alatt Budapesten a gazdagok csak gazdagabbak, a főváros szegényei pedig még szegényebbek lettek.

Hatalmas lendületü volt Hock János beszéde és elemi erővel tört ki a taps, amikor a „vértelenül és pénztelenül" megvivott dicsőséges forradalomról szólott. De eddig csak a politikai forradalom fejeződött be, a szociális forradalom mindaddig tart, amig a jogok és emberi javak szétosztásában az emberiséget az egyenlőség alapjaira nem helyezte. Hatalmasat suhintott még a kimult törzsfőnöki és klikkrendszerre és átadta a szót Zigány Zoltánnak, aki komoly, megfontolt szónok. Nagy érdeklődést keltett az első női szónok, Glücklich Vilma is, akinek beszédtechnikája rendkivül fejlett. Egy bókot dobott a szocialisták felé, hadat üzent a „háztartási üzemek"-nek, amint a feministák gyengéden az „otthont" titulálják és végül a világ kincséért nem

---

ezen a cimen béketüréssel, vértanusággal el ne viselné a kirótt büntetést.

*

Az egyik államtitkár előszobájában ültem a minap pár órahosszat. A pesti életnek mindenkor igazi dzsungeljei voltak ezek az előszobák. De most, amikor a demokrácia korát éljük, százszorosan azokká lettek. Nekibusult feltalálók ülnek aktacsomóik között, rejtélyes skatulyákkal a hónuk alatt. Amott parasztküldöttség bóbiskol és büzlik a napok óta le nem vetett ruhától. A referensek változtatják a lábukat, amely elfáradt az órákon át való ácsorgástól: vajjon mikor dolgoznak ezek az emberek, ha napestig itt állnak az államtitkár ajtaja előtt. Ott mérnökök tanyáznak és összebujnak, sugdolódznak. Egy ügyvédcsoportban mindenki beszél, mindenki szónokol.

Nyilik a zöldtapétás ajtó. Egy megkinzott, lesoványodott ember nyujtja felém barátságosan a kezét. Óh, hányszor ült fel az iróasztalomra és mondott jóizü anekdótákat, hányszor nevettünk szivünk szakadtáig. Most megtört aggastyán, hálásan szorongatja a kezemet, hogy meglátogattam és egy-két percig megszabadul a zaklatástól. Pár perc, amig elbeszélgetünk, szeliden, csöndesen. Olyan jó megszoritani egy embernek a kezét, aki nem kér, nem követel semmit, aki nem jön világmegváltó ötletekkel, aki beszélget, mint azelőtt, amikor az államtitkár még szabad, független ember volt. Amikor kinyitja az ajtót azt mondja:

— Lássa most jön be az ajtómon ma a tizedik forradalom. Ma a tizedik. Mert minden nap van vagy tiz.

És bevonulnak az ügyvédek. Emlékszem a vitatkozásukra. Mindegyik mást akart. A babyloni toronynál jobban megértették egymást az emberek, mint ezek. No talán majd az államtitkár meg fogja érteni, mit akarnak...

Április végén lesznek a budapesti községi választások

Budapest háborus kiadásainak megtérítését az összes magyar városok követeléseivel együtt intézik el

Nagy Vince belügyminiszter nyilatkozik a Fővárosi Hirlapnak

Az utóbbi időben megjelent hirlapi közlemények, amelyek kétségtelenül jól informált forrásból eredtek, arról számoltak be, hogy a budapesti községi választások és velük együtt az ország összes néptanácsi választásai még március hónap folyamán végbemennek és csak ezeknek megejtése után kerül a sor a nemzetgyülési választásokra. A pénteki miniszteriumi tanácson ebben a kérdésben élénk vita fejlődött ki, amelynek eredményeként ezen a terven változás esett. *Nagy* Vince belügyminiszter a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt volt szives erről a változásról és annak belső okairól nyilatkozni. A belügyminiszter nagybecsü nyilatkozatából mindenekelőtt kiderül, hogy *a községi választásokat csak április végén ejtik meg.* A miniszter nyilatkozatának másik része viszont a fővárosnak *az államon követelt háborus kiadásainak megtérítéséről* szól.

Nagy Vince belügyminiszter, a hozzá a községi választásokra vonatkozólag intézett kérdésünkre a következőket válaszolta:

— A néptanácsi választásokat eredetileg ugy terveztem, hogy azokat mindenesetre a nemzetgyülési választások előtt fogjuk megejteni. Amikor ez a terv volt előtérben, az a gondolat vezérelt, hogy elsősorban az uj alkotmányos élet alsóbb fokait kell kiépiteni, hogy azután áttérhessünk a nemzetgyülési választásokra. Nagyobb akadályai nem lettek volna annak sem, hogy a községi választásokat — amint terveztem — még március hó folyamán megejtsük. A fővárosi lisztkihivatalok adatai alapján igen egyszerü lett volna a választók igazolása és — mint emlitettem, szerintem a nemzetgyülési választások előtt — az első próbát a néptanácsi választásokon kellett volna megejteni.

— Időközben azonban *igen fontos külpolitikai szempontok nyomultak előtérbe. Kunfi* miniszter ur, aki Bernből tért vissza, beszámolt ott szerzett tapasztalatairól és az ő információi alapján a minisztertanácsban az a vélemény alakult ki, hogy *mérhetetlenül fontos külpolitikai célok parancsolják a nemzetgyülési választásoknak mindenek előtt való megejtését.* Olyan fontos szempont ez, amely feltétlenül megköveteli, hogy a *községi választásokat,* amelyeknek ma is igen sürgős szükségét érezzük, *a nemzetgyülési választások megejtése utánra halasszuk.* A belügyminiszterium tehát most minden munkaerejének felhasználásával azon dolgozik, hogy a választásokat előkészitse. A nemzetgyülési választások megejtése után természetszerüen azonnal sor kerül a községi választásokra is, amelyek — véleményem szerint — április végén szintén lebonyolithatók lesznek.

Megkérdeztük még a miniszter urat, hogy mit szándékozik csinálni a főváros által az államon követelt százmilliót meghaladó háborus kiadások megtérítése körül?

— A főváros háborus kiadásaira vonatkozó aktákat már magamhoz kérettem és át is tanulmányoztam. Azok a háborus többkiadások azonban, amelyek Budapestet — nem kételkedem benne — erősen elővették, éppen ugy sujtották Magyarország többi városait is. Nem volna igazságos dolog, de különösen a népkormány nem engedheti meg azt, hogy Budapest ilyen természetü követeléseit egyedülálló módon intézze el. A mi feltétlenül igazságos felfogásunk szerint a vidéki városok aránylag éppen annyit, éppen ugy szenvedtek, mint Budapest, *nem lehetséges tehát az, hogy Budapest ügyét a többi városokétól szeparáltan intézzük el.* Ezt sem a belügyminiszter, sem a pénzügyminiszter nem intézheti el, mert *ez általános kormányzati kérdés, amelyben a minisztertanácsnak, a kormány egyetemének kell döntenie.* Az is természetes, hogy ezen a cimen a magyar városok horribilis összegeket fognak követelni, ami bizony az állam pénztárára rendkivüli sulyként fog nehezedni.

mondott egyetlen jó szót a férfiakról sem egyenkint, sem általánosságban. Az ő beszédének egyébként külön értéket ad az a körülmény, hogy a néptanácsban e beszéd közben hangzott el az első közbeszólás. A közbeszóló Kondor Bernát volt, aki ezzel, ugy látszik, átvette a fővárosi néptanácsban a Károlyi Gábor szerepét.

Most két gixer következett. Az egyiket Buchinger Manó, a másikat Kondor Bernát követte el. A nyelvbotlás nem volt nagy és komoly, hiába a tanácstagságba is bele kell tanulni és a valamibe való gyors beletanulásban senki olyan kitünő nem lehet, mint épen ezek a szociáldemokrata urak szoktak lenni.

Apróbb felszólalások hangzottak el még. Zigány Zoltán, Preusz Mór és Forbáth Imre vitatkoztak csöndesen, de a levegőben egy kis feszültség támadt néhány pillanatra. A szociálista és a polgári felfogás nézett egy kicsit farkasszemet de nagy és parancsoló érdekek elhallgattatták az összetüzés szavát. Csend lett, a választások következtek. Megélénkült a pipázó, az urak csevegtek, beszélgettek teljes egyetértésben, jókedvüen és meghitten. Ezalatt Aigner Adolf, akit a jó Isten is szavazatszedőnek teremtett, gyüjtötte a voksokat. Zaj és baj nélkül meg is estek a választások, amelyekben igazán nem volt meglepetés, hiszen pártközi értekezleten már jóelőre megegyeztek a névsorokban.

Küzdelem a budai Vigadóért

A budai munkások fegyveres erővel akarják elfoglalni

A budai táncvigalmak, egyesületi és egyéb mulatságok színhelye esztendők óta a Szilágyi Dezső-téren lévő budai Vigadó nagyterme volt, melyről büszkén mondhatták el az aranyszegélyü báli meghivók, hogy: „Buda családjainak kedvenc találkozóhelye.“ A hatalmas, oszlopos teremnek Terpsychorén kivül a komolyabb muzsákhoz is köze volt: a budai Vigadóban folytak le a népgyülések, választási harcok, sőt maguk a választások is. A háboru alatt a családok szórakozóhelyéből untauglichok kedvenc találkozóhelye lett: itt voltak a sorozások, melyeken drukkolva jelentek meg a II. kerületi ifjak és öregek.

Február elején kellemetlen látogatói voltak a budai Vigadónak. Megtekintették a pompás berendezésü nagytermet a Haditermény igazgatói, akiknek nagyon megtetszett az épület. Fogták magukat és a budai Vigadót rekviráltatták. A Lakáshivatal *rekvirálta is a helyiséget a Haditermény számára* és erről szabályszerüen értesitette a Vigadó tulajdonosát: a főváros közönségét.

A Szilágyi Dezső-tér lakói azt várták, hogy a rekvirálást nyomon fogja követni a beköltözés is és amerikai iróasztalokkal népesül be a Vigadó nagyterme. De a jó budaiak alaposan csalódtak, a Haditermény emberei nem költöztek be a Vigadóba, ám azt lezárták, ugy, hogy a hatalmas nagyterem és annak mellékhelyiségei most senkinek sincsenek hasznára.

A farsangnak bár idestova vége lesz, a kedélyek lecsillapultával a gyülések is ritkábbak — a budai Vigadó ügyében mégis egyre-másra keresték fel a budai küldöttségek a városgazdasági ügyosztályt. Annak rendje és módja szerint teremhasználati engedélyt kértek, azonban az ügyosztályban kénytelenek voltak a küldöttségeket elutasitani, mert hiszen a helyiségek felett, a Lakáshivatal döntése értelmében, a Haditermény rendelkezik. Annyit azonban megtett *Berczel* tanácsnok, — mit tehetett volna egyebet? — hogy sürgős átirattal fordult *Garbai* Sándor lakásügyi kormánybiztoshoz és tőle a rekvirálás feloldását és a Vigadónak ujra a főváros tulajdonába való visszabocsátását kérte.

Budán azonban a Vigadó az egyetlen hely, ahol táncmulatságot és gyülést lehet tartani, és a budaiak csöndes és hideg vére felfortyant annak láttára, hogy a Haditermény rekvirálta magának a Vigadót, de abba még sem költözik bele és a gyülésektől is elvonja az épületet. A budai vas- és fémmunkások szervezete a II. kerületi szociáldemokrata párttal egyetértőleg küldöttséget menesztett a városgazdasági ügyosztályhoz és kijelentette, hogy amennyiben március 15-éig a Haditermény nem adja vissza a fővárosnak a Vigadót, hogy ott a budaiak gyüléseket tarthassanak, — *karhatalommal veszik el tőle.*

Berczel tanácsnok erre ujabb sürgős átiratot intézett a lakásügyi kormánybiztoshoz és bejelentette a budai munkások kivánságát. Válasz még nem érkezett az átiratra, de valószinü, hogy Garbai már csak a munkások kedvéért is feloldja a rekvirálás alól a budai Vigadót és visszaadja azt jogos tulajdonosának: a táncolni és gyülésezni akaró budai közönségnek.

A közegészségügy reformja

Átszervezik a tiszti főorvosi hivatalt — Uj ügyosztályokat állitanak fel

A fővárosi közegészségügy és adminisztráció szempontjából nagyjelentőségü tervek foglalkoztatják a városházát. Arról van szó, hogy

átszervezik a tiszti főorvosi hivatalt,

melyet két részre osztanak el. Az igy keletkező tiszti főorvosi és kórházi ügyosztályt egy-egy tiszti főorvoshelyettes fogja vezetni tanácsnoki rangban, akik a tanácsnak is tagjai lesznek. A mostani közegészségi ügyosztály pedig *kórházgazdasági ügyosztály* néven közegészségügyi és gazdasági kérdésekkel fog foglalkozni.

Az átszervezéshez az adta meg az első impulzust, hogy a fővárosi szocialista orvosok legutóbb gyülést tartottak, ahol annak a kivánságuknak adtak kifejezést, hogy a fővárost *környező falvakat közegészségügyileg Budapesthez csatolják.* Ez a csatolás régi vágya a környező községeknek, hiszen ki vannak zárva abból az igazán világvárosi közegészségügyi védelemből, melyet a főváros polgárainak nyujt. Ez a csatolás fontos Budapest szempontjából is, mert ezek a környező falvak olyan szoros kapcsolatban vannak Budapesttel, hogy járvány esetén a bennük levő csekély értékü közegészségügyi adminisztráció folytán állandóan veszélyeztették a főváros lakosságát. Az egyre nagyobb méreteket öltő kiütéses járvány is Erzsébetfalván lépett fel először, ahol mint a tiszti főorvosi hivatal egyik kiküldöttje megállapitotta, a községi elöljáróság csak akkor tette meg a legprimitivebb óvóintézkedéseket, mikor Erzsébetfalva területén husz betege és öt halottja volt már a járványnak. De fontos ez a kiterjesztés a hadviselt orvosok szempontjából is, akik most állás nélkül lézengenek a fővárosban és akik számára egész csomó tiszti orvosi állás kinálkozna a fővároshoz csatolt falvakban.

A dologgal agyonterhelt tiszti főorvosi hivatal és a gyógyszertárak és temetkezések községesitésével ujabb hatalmas munkakörhöz jutott közegészségi ügyosztály igazán nem birná ki ezt az ujabb megterhelést. Számba kell venni azt is, hogy a nagyszabásu közoktatási programm kapcsán megszervezik az iskolaorvosi intézményt is, mely ötven orvosnak juttat állást, akik részére ujabb központi orvosi centrumra van szükség.

Értesülésünk szerint a tanács egyik legközelebbi ülésén konkrét formában fog foglalkozni a főorvosi hivatal átszervezésével. A főorvosi hivatal két ügyosztályra oszlik: a főorvosi és a kórházi ügyosztályra. A főorvosi ügyosztály élére maga a főorvos kerül, a kórházi ügyosztály élén pedig egy tanácsnoki rangban álló főorvoshelyettes lesz. A közegészségi ügyosztály pedig kórházi-gazdasági elnevezést kap, ennek az ügyosztálynak kizáróan a kórházak gazdasági adminisztrációja lesz a hivatása.

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem
A Barban Oszkár zongorázik
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

Százezrek bolthelyiségekért

A legujabb uzsora — Föléledt a vállalkozási láz — A lánckereskedők üzletet nyitnak

Ujabb uzsora kelt életre Budapesten, holott már azt hittük, hogy a spekulánsok minden ötletükből kifogytak. Az uzsora vigan szedi áldozatait és a hatóságok egyelőre nem tudják elejét venni.

A lelketlen üzérek most az üzlethelyiségekre vetették rá magukat. A harctérről hazajött emberek szeretnének elhelyezkedni, maguknak egzisztenciát teremteni és sok vállalkozó fiatal embernek egyetlen vágya az üzletnyitás. Az embereket az is megtéveszti, hogy Budapest lakossága hamarosan megközeliti a két milliót és még mindig valóságos tülekedés folyik a legkisebb zugért is a nagy városban. Senki sem gondol arra, hogy sokkal nagyobb lakosságu országok sem birnak el ilyen nagy létszámu fővárost és most — mindnyájunk szomoruságára — a mi kis országunk még össze is fog zsugorodni.

Még egy évvel ezelőtt is elég üres helyiség volt Budapesten, *jelenleg egy sincs.* Üzlethelyiséggel, mint helyiséggel most sem lehet üzérkedni, de az uzsorások már kitalálták a módját annak, hogy az emberek vállalkozókedvét hogyan adóztassák meg. Egyszerüen *üzletet adnak el.* A fővárosi üzletek ma már *monopoliumok* és minden üzlethelyiség *bérlete százezreket ér.* Az üzérek formálisan eladják az üzletjogot, de természetesen még *külön kell fizetni az egész berendezést és az árukészletet is át kell venni napi áron.*

Hogy egy kis fogalmat alkothassunk magunknak a nagy uzsoráról, nehány adatot felsorolunk.

Egy cukorkaüzlet tulajdonosa a Teréz-körúton *százezer koronát kért az üzlet, illetve a helyiség átengedéséért egy divatárukereskedőtől,* de az csak nyolcvanezer koronát hajlandó fizetni, most folynak az egyezkedő tárgyalások.

Az Andrássy-uton *egy manikür üzletért 150.000 koronát kérnek,* a befektetés legfeljebb 20.000 korona lehetett.

Az egyik körúton egy *drogériáért nyolcvanezer koronáért adtak,* természetesen az áru külön számitott.

A Csarnok-téren patikanyitási jogot adtak egy gyógyszerésznek. *Egy kis korcsma helyiség átengedéséért 150.000 koronát követelnek tőle.*

De nemcsak a nagyobb, forgalmasabb uttesteken ilyen drága a „lelépés“, hanem már a kis mellékutcák boltosainak is megnőtt az igényük. A Király-utca egyik mellékutcájában *60.000 koronáért adtak el egy kávémérést,* hogy helyébe rövidáruüzlet kerüljön.

Egyik kávéházunkat 850.000 koronáért adták el mindenestül. Később az uj tulajdonosok bevettek egy társat, akinek szintén 850.000 koronát kellett lefizetni, de most már ezért az összegért csak felerészben volt érdekelve. Most ujabban eladásról tárgyalnak és *a tervek szerint mindkét vállalkozó nyereséggel kapná vissza a pénzét.*

A lehető legőrültebb pocsékolás folyik a kereskedők körében. Aki itthon volt, lánckereskedés utján nagy vagyonokat harácsolt össze, a fiatal kereskedők helyett az asszonyok és leányok „dolgoztak“. Sok leány kereste meg lánckereskedéssel a hozományát és most férjet vásárol. Ha egy kicsit csinosabb egy volt kereskedősegéd, *rögtön félmilliós partikat kinálnak neki.* Az emberek ugy gondolkoznak, hogy a pénznek csökkenhet az értéke, de ha üzletbe fektetik, mégis egzisztenciát ad.

A hivatásos rablók is megkezdték müködésüket. *Előkelő irodák nyilnak a forgalmas utvonalakon* és persze szőnyegekkel diszitett termekben tárgyalnak az üzletvételekről. Bizalmasan megmondják, hogy a pénz tulajdonképpen „lelépés“-re kell, de a szerződésben ragaszkodnak ahhoz, hogy üzletet adtak el. Az irodák vakmerőségben már annyira mentek, hogy *ujságokba nyiltan hirdetni mernek.* Illetékes helyen azonban már tudomást szereztek az üzelmekről és a rendőrség figyelni kezdi a hirhedt irodák „müködési“ körét.

A lerongyolódott téglagyárak

Lukács József nyilatkozata

Az Üllői-ut végén levő Mária Valéria-telepen megkezdődött a kislakásépités. Négyszáznyolcvan kislakásos barakktelep épül. Májusra kész is lesz, be is lehet költözni. Megkezdődtek az épitkezést megelőző földmunkálatok is a telkek egész során. A legnagyobb küzdelem az anyaghiánynyal és pedig főként a téglahiánynyal folyik. Garbai Sándor kormánybiztos abban reménykedik, hogy a téglát kőanyaggal tudja majd pótolni. A tégla-krizis dolgában kérdést intéztünk Lukács József vezérigazgatóhoz, a Magyar tégla- és agyagáru-gyárosok országos egyesületének elnökéhez, aki rendkivül pesszimisztikus nyilatkozatot tett. Téglakészlet nincs, a téglagyárak pedig rettenetesen lerongyolódtak. A megváltás csak egy lenne: szén, szén és mindig szén. Lukács József nagybecsü nyilatkozata különben, amelyet a Fővárosi Hirlap munkatársának tett, itt következik:

— Szerkesztő ur, ha jól értettem, nem annyira a téglaipar jelenlegi helyzetéről, hanem inkább *annak kilátásairól és jövőjéről* szeretne képet kapni. Nagy baj, hogy becses lapja nem szépirodalmi irányu, mert ha igy volna, egy utópista novella keretében mondhatnám meg mindazt, amit igy, reális gazdasági helyzetről lévén szó, meg nem tehetek. *A helyzet siralmas, a jövő és a kilátás reménytelen.*

— A helyzet röviden ugyanis az, hogy az *Országos Lakásügyi Tanács* a budapesti téglagyárak mintegy *7 millió darab égetett téglakészletét zár alá vette,* a tavasszal meginditandó kislakásépitési akció céljára. Ez a minimális mennyiség természetszerüleg *távolról sem elegendő az emlitett akcióra,* belevéve még azt a — tudomásom szerint — *17 millió darab homoktégla* készletet is, mely a pénzügyminiszterium kispesti munkástelepén rendelkezésre áll.

— A hiányt az Országos Lakásügyi Tanács *természetes kővel akarja pótolni* és ez irányban már intézkedéseket is tett, amennyiben *a sóskuti, tétényi és egyéb helyen levő kőbányákat üzembe helyezi.* Hogy vajjon az itt termelt kő mennyisége elegendő lesz-e, hogy annak minősége az égetett tégla iránt támasztott követelményeknek megfelel-e: — a jövő titka.

— A téglagyáraknak tehát egyéb épitkezési célokra fölhasználható készleteik nincsenek. *Valamelyes nyerstégla készlet még van,* amelynek egy kis hányadát kiégethetjük, azzal a csak jóakarattal szénnek nevezhető őstermelési anyaggal, amelyet a szénkormánybiztos ur jóvoltából a szerbiai Kosztolácból méregdrágán kaptunk.

— Az uj termelés: a nyerstégla-gyártás március hó vége felé szokott megkezdődni és lévén ez a folyamat az időjárás viszontagságainak nagy mértékben alávetve, csak 6 hónapig, szeptember végéig tarthat. *Kazántüzelésre megfelelő szenünk egyáltalában nem lévén,* egyrészt kilátástalan az, hogy az üzemet kellő időben megkezdhessük, a teljesitőképességre azonban majdnem katasztrófális az a körülmény, hogy a

háborus évek alatt a téglagyárak teljesen lerongyolódtak

és a felszerelések pótlása a jelenlegi viszonyok között egyrészt majdnem lehetetlen, másrészt olyan anyagi áldozatokat kiván, amelyeknek — tekintve a teljesen bizonytalan jövőt — alig tudnánk megfelelni.

— Tudvalevőleg *a szárito-szinek* legfontosabb tartozékai a téglagyáraknak. Tessék csak szemlét tartani a budapesti téglagyárakban. A szárito-szinek tulnyomó részéről hiányzik a deszkaboritás, csupaszon állanak és még jó, ha az oszlopokat meghagyták. Munkásaink ugyanis mind a telepen laknak és tüzelő-anyagokkal mi láttuk el őket. Ennek a régi szokásnak a háborus években megfelelni nem tudtunk, ott vették tehát a tüzelőanyagokat, ahol lelték. Ezeknek a szárito-szineknek a helyreállitása, a faanyag hihetetlen megdrágulása és a munkabéreknek mamutarányai folytán (közönséges téglagyári napszámos 10 órai napszáma, a legujabb kollektiv szerződés szerint 18.45 K és szabad lakás) magában akkora öszegeket emészt fel, hogy ilyen inveszticiókra, ilyen siralmas kilátások mellett, igazán nem jut, akkor, amikor a munkásság gyorssegély cimén tőlünk többet követelt, mint a vasmüvektől (fejenként 600 koronát) és mikor a tisztviselők illetményei tekintetében sem maradhattunk olyan vállalatok mögött, amelyek a háboruban a konjunkturális hasznok millióit tették félre.

— Beszéljünk most a *téglagyárakról.* Az Országos központi árvizsgáló-bizottság mult év szeptemberében a tégla irányitó árát, országosan és ezrenként 280 koronában állapitotta meg. A budapesti téglagyárak felszólalására, helyszini müszaki vizsgálat és hites könyvszakértői ellenőrzés után megállapitván azt, hogy a budapesti téglagyárak önköltsége, akkoriban ezrenként 285 korona körül mozgott, a *budapesti tégla irányitó árát 310 K-ban állapitotta meg.*

— Ime, 10 százalék haszon volt az alap és mégis egyre-másra azt halljuk, hogy a tégla ára abnormálisan magas, hogy ilyen módon nem lehet épitkezni stb. stb. Akik ezt utonutfélen hangoztatják, azok részben nem tudják, részben pedig tudatosan elhallgatják azt, hogy a tégla az épitési költségnek csak igen kis százalékát teszi és hogy az egyéb szükséges anyagok és a munkabér drágulása, sokkal inkább aránytalanul nagyobb mértékben részes az épitkezés megdrágulásában.

— Az árvizsgáló bizottság ármegállapitása óta, *a téglagyárak kollektiv-szerződést kötöttek munkásaikkal* s a tisztviselők jelentős fizetésemelést, hadipótlékot és gyorssegélyt kaptak és igy, ha a megélhetési viszonyok nem változnak meg, a tégla önköltségi ára még jelentősen emelkedni fog.

— A rekriminálás nem hálás feladat, de azért mégis rá kell mutatnom arra, hogy már 1916-ban számos, hol ablakos, hol másutt ablak nélkül elcsuszott cikkeimben rámutattam arra, hogy a háboru után, ha nem gondoskodnak mielőbb a téglatermelés lehetőségéről, a berlini 1871-iki lakás-barrikád-forradalom nálunk is, de emennél sokkal fokozottabb arányban, be fog következni. A lakásinség Budapesten már elég régi keletü volt ahhoz, hogy ezt a profétiát, minden látnoki tehetség nélkül is, meg lehetett tenni. Akkoriban azonban a bölcs kormányzat az orrán tul nem látott.

Besorozta a téglagyárakat — szénellátás tekintetében — a 3-ik osztályba,

ami annyit jelentett, hogy ha imitt-amott ki is utalt szenet a téglagyárak részére, az a téglagyárakhoz rendszerint csak papiros alakjában jutott el, amely anyaggal téglát kiégetni tudvalevőleg nem lehet.

— Bezzeg ne lett volna olyan tulon-tul való bőkezüséggel a hadfelszerelési és azzal kapcsolatos ipar iránt, juttatott volna csak valamit belőle a téglaiparnak, akár azzal a megkötöttséggel is, hogy az igy rendelkezésre bocsátott szénből készült tégla csak állami szükségletek kielégitésére szolgálhat, ugy most az Országos Lakásügyi Tanács, — amely igazán nagy buzgalommal látott hozzá feladatai teljesitéséhez, — nem állana ilyen sulyos probléma előtt.

— Jelenleg, ugy látszik,

a belátás megvan, hiányzik azonban a szén kellő mennyisége.

Higyjük, reméljük, hogy ez a sivár helyzet valamiképen mégis meg fog változni és akkor *a* téglagyárak mindent el fognak követni, hogy bár a szükség alapján, csökentett üzemmel, a szükségletnek valamelyest megfelelhessenek.

— A kormányzat jóindulatában nincsen okunk kételkedni, — olyan emberek állanak az élén, akik nagyon jól tudják, hogy a szociális kérdés nagyrészben lakáskérdés is.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Mi lesz a royalista utcanevekkel

A néptanács dönt róluk

Már a forradalom első napjaiban szóba került, hogy a Habsburg királyokról és főhercegekről elnevezett utcák, terek és közintézmények neveit meg kell változtatni. A már azóta megszünt Közmunkák Tanácsa egyik ülésében foglalkozott is a rojalista utcanevek átkeresztelésével és Polónyi Géza a „Főváros Barátai" nevü társaságra akarta bizni az utcanevek megváltoztatását. Közben azonban a „Főváros Barátai" Polónyi közmunkatanácsi elnökségével együtt jobblétre szenderültek és a Ferenc József-hidnak, Gizella-térnek, Rudolf-rakpartnak stb. jelzőtábláin még mindig a régi nevek éktelenkednek.

Decemberben az egyik szocialista néptanácsi kiküldött felszólalására a Tanács is foglalkozott az utcanevek megváltoztatásával és a városrendezési ügyosztályt előterjesztés megtételével bizta meg. Az előterjesztés azonban elmaradt, mert a főváros nem akarta az akkor még müködő Közmunka Tanács törvényadta jogait csorbitani. Most, hogy megszünt a Közmunkák Tanácsa, a Néptanácsról szóló néptörvénybe intézkedés került az utcanevek elnevezéséről is. A törvény az utcanevek elnevezését kifejezetten a néptanács hatáskörébe utalta és mint értesülünk, a néptanácsnak már a legközelebbi jövőben alkalma lesz dönteni egyes utcanevek uj elkereszteléséről. A tanács csütörtöki ülésében bizottságot fog kiküldeni, mely nemcsak a fentemlitett szempontból, hanem általános esztétikai szempontokból is revizió alá veszi az összes pesti utcaneveket és még március havában konkrét javaslatot tesz a néptanácsnak.

Események

„Ifju panamisták és vén hülyék"

— Levél a Fővárosi Hirlap szerkesztőjéhez. —

Röviden igy, hosszabban ekkép parentálja el a Pesti Napló mai első vezércikke a tegnap megalakult néptanács által kiszoritott közgyülést: „Hamvábaholt aggastyánok, csalafinta fiatal kalandorok, pénzszagba fuló panamista ügyvédek..."

Ennek ellenében Ön tisztelt Szerkesztő Ur, a Fővárosi Hirlap mai számában ötven éves irói jubileumom alkalmából nagyon szeretetreméltóan emlékezik meg az én elég hosszu, vagy két évtizedes városatyai szerény müködésemről is. Tizenkilenc éves másodéves technikus voltam 1869-ben (akkor még fenn a várban, a mai közigazgatási biróság épületében volt a müegyetem) midőn Falk Miksa, a Pester Lloyd rövidéletü képes hetilapjában, az „Ung. Illustr. Ztg."-ban kiadta első Petőfi forditásaimat és egyidőben a Szervita-téri becsületes nóiszabó-mester, Király János által névleg, Komócsy József által tényleg szerkesztett Pesti Hölgydivatlap közölte első Heine-forditásaimat. Hatvankilenc éves vagyok, midőn ötven év multán Ady Endre halála alkalmából kezembe kerülvén az ő még 1913-ban „Rohanunk a forradalomba, küldöm Garami Ernőnek" cim alatt profétai előrelátással irt vad-erős verse, azt hevenyészve leforditom és az én kedves, régi iró- és müforditó társamnak, Vészi Józsefnek a Pester Lloyd számára — előzetes telefonengedély alapján — beküldöm. A teljes kézirat elolvasása után Vészi barátom, ki néhány nappal előbb már kiadta néhány saját sikerült Ady-forditását, meg akadt a „Geszti Vad Bolondról" szóló egyik versszakon, a forditást átadtam tehát Bródy Lajos barátomnak, ki mult évben Lévay József halála után több Lévay-verset, az agg költőnek hozzám intézett levelével együtt és valamivel előbb a Tompa-centenárium alkalmával a hanvai költő „Gólyáját" közölte az én forditásomban. Bródy Lajos azonnal leadta a kéziratot, kiszedette és csak a kefelevonat közös olvasásánál kért meg Peisner Ignác barátom, a Journal kitünő főmunkatársa és a Magyar Tudományos Akadémia német kiadványainak külföldön is nagyrabecsült tudós szerkesztője (de az Aka-

démiának még mindig nem tagja): hagynám ki — de mortuis — a kemény Tisza-strófát. Szó nélkül törültem (bocsásson meg szegény Ady Endre a tulvilágon), a fordítás másnap vasárnap a lap első oldalán, első tárcaközlemény gyanánt (Peisner az ő szellemes „p. i." hetitárcáját szerényen és vendégszeretően másodiknak tördeltette) és igy lettek másnap figyelmesek a „Budapesti Hirlap"-nál a jubileumra azáltal, hogy telefonkérdésökre töredelmesen bevallottam a 25 év óta kitünő segéd-, most felelős szerkesztőnek, Tordai Adorjánnak, hogy épp ötven éve, hogy mint volt szövetségeseink mondják: im Nebenamte müforditok, magyarból németre, németből magyarra, wie's kommt, — angolból, franciából is, Gauthier Teofilnek „a magányos király" cimü, ma szintén szomoruan aktuális verse 1870. augusztusában jelent meg a — Tóth Kálmán és Vadnai Károly által szerkesztett — régi „Fővárosi Lapok"-ban.

Ezt azután megirták kedves fiatal barátaim a B. H.-ban, melynek alapitása, tehát 38 év óta egyidőben — szintén csak délutáni — belső, azóta állandó külső dolgozótársa voltam. Mint azt Schmittély József barátom, a Pesti Hirlap most megjelent 40 éves jubileumi naptárában, fiatalkori arcképeink közlése mellett megirta: az akkori P. H. redakcióval együtt én is átmentem kedves komámmal, néhai Csukássy Józseffel a B. H.-hoz és annak egyik első számában jelent meg akkori hivatalos utamról, Berlinből irt tárcám: „A Spree partja mellől." A B. H.-ban folyt le Baross Gábor halála után az a reám — talán más alkalommal megirandó — kellemetlen hivatali és anyagi következményekkel járt — hosszu polémia, melyet az akkor politikai hatalma kezdetén álló Heltai Ferenccel a zónatarifa reformjáról folytattam... A Fővárosi Hirlap keretébe talán inkább tartozik az a 18 „kramplis" mammuth tárca, melyet Pest, Buda és Óbuda egyesitésének negyvenéves fordulóján, 1913. november 16-án illlsztris irótársam és budai hegyi szomszédom Rákosi Jenőnek naphegyi villájából leadott szombat délutáni telefonfelhivására még aznap estéjén a vasárnapi lap számára megirtam. (Illusztrisnak merem még most is az Otthonelnökségről lecsapott irót nevezni; régi forradalmi érzésü és ezért nemcsak a Heltai-, de sok más esetben is megszenvedett köztisztviselő létemre merem azt is hozzátenni, hogy Rákosi Jenőt, Falk Miksával és Kaas Ivorral együtt a lezajlott félszázad legnagyobb magyar publicistái közé sorozom.)

Igy történt, hogy a B. H. következő vasárnapi számában az „Irodalom és müvészet" rovatban, kevesek által észrevéve, megiródott a szerény, félszázados irói jubileumomról szóló cikk. E kevesek között, kik észrevették (én magam senkit sem figyelmeztettem) volt e vasárnapon egy érdemes, régi pesti, most speciális budai ujságiró Viraágh Béla, a Budai Napló szerkesztője és ma, szerdán a Fővárosi Hirlap-ban, mint aféle jó magyar ujságiró a voltra is adó Dacsó Emil szerkesztő és ha jól tudom, Pogány Béla, a Pesti Élet szellemes tárcairója, a régi kommunális rovatvezető ugyancsak tudomást vettek rólam és városatyai, legtöbbször ellenzéki müködésemről.

„Revenons à nos moutons" — most már szabad entente-nyelven idézni, — térjünk vissza, hogy a Fővárosi Hirlap vendégszeretetét ne tulsoká vegyem igénybe, a Pesti Napló mai vezércikkéhez. Közeledvén a hetvenhez és panamistának még legjobb barátaim által sem tartatván: Doktor báró Hatvany Lajos szerint, kinek piarista gimnáziumbeli maturáns korában „Paulin nagymamához" irt és a fiatal iró irodalmi mentora Gyulai Pál által, a tudós Budapesti Szemlében közölt szép és érzelmes versét ugyancsak én fordítottam németre, csakis a másik kategóriába: a vén „hamvába holtak", vagyis a „Nyugat" nyelvéből a pesti nyelvre forditva: a vén trotlik osztályába tartoznám. „Szomm-ru, szomm-ru!", mondta vagy harmic év előtt néhai Pauler Tivadar temetésén az özvegynek néhai Ferenc József, midőn hosszas keresgélés után nem találta meg zsebeiben a vigasztaló magyar mondatot tartalmazó cédulát; szomoru a Pesti Naplónak ez a mai osztályzása mireánk öregekre nézve, de legyen vigaszunk, hogy ebben a rossz klasszisben, csekélységemen kivül többen osztozkodunk: a 80 éves Mezei Móricok, Ráth Péterek és Radocza Jánosok és a hetvenéves Havass Rezsők, Havass Károlyok és Rózsavölgyi Gyulák...

Budapest, 1916. febr. 26.

b. Szekula Gyula.

Nagy Gyula — miniszteri osztálytanácsos. A minisztertanács Nagy Gyulát, a Közélelmezési minisztérium sajtóosztályának vezetőjét miniszteri osztálytanácsossá nevezte ki. Nagy Gyula a Közélelmezési Hivatal felállitása, majd később a Közélelmezési minisztérium szervezése óta vezetője a hivatal kebelében müködő sajtó-osztálynak és kiváló képzettségének, rendkivül kellemes modorának tulajdonitható, hogy kényes hivatásának mindig a legtökéletesebben megfelelt. Az idők és a viszonyok folyamán a hivatal vezetői változtak, de Nagy Gyula állandóan megmaradt poziciójában és nem csekély része van abban, hogy a Közélelmezési Hivatal mindenkori vezetői mindig jóindulattal és kellő megértéssel kezelték a főváros közellátásának sulyos problémáját. Nagy Gyula egyébként vérbeli ujságiró és a Pester Lloyd rendőri rovatának a vezetője.

A Lukácsfürdő jövője. Dr. Márkus Jenő volt fővárosi tanácsnokot, aki most az Egisz vezérigazgatója, a városházán „Schöngeist"-nak ismerték. A hajdani állat- és növénykert helyére ő varázsolta a szemet és lelket gyönyörködtető uj állatkertet, és az ő szépérzékét hirdeti a Gellértfürdő minden ragyogása. Igaz, hogy ezek az alkotások temérdek pénzt emésztettek föl, de a nagy költségek látható eredményeket nyujtottak, a főváros világvárosi intézményekkel gyarapodott. Megirtuk annakidején, hogy az Egisz megvásárolta a Lukácsfürdőt, amely a Gellértfürdő megnyitása előtt a legnagyobb és legmodernebb berendezésü, szállodával egybekapcsolt, gyógyfürdője volt a fővárosnak. Márkus Jenő, aki szépérzékén felül kitünő üzleti szellemmel is rendelkezik, gyorsan megérezte, hogy a Lukácsfürdőnek is lépést kell tartani a korral, illetve egyenrangura kell emelkednie a Gellértfürdővel, mert különben mint üzleti vállalkozás is háttérbe szorul. Elhatározta tehát, hogy a Lukácsfürdő szállodáját és fürdőjét nagyarányuan átalakitja, minden külső és belső pompával ellátja és az intézményt, hogy versenyképes legyen, legalább is a Gellértfürdő nivójára emeli. Tervének végrehajtására tizenkétmillió költségelőirányzattal nagyszabásu programmot dolgozott ki és a munkálatokat gyors tempóban kivánja végrehajtani. Az épitést már a napokban megkezdik és ez okból a Lukácsfürdő és szálló nagyrészét — az átépités tartamára — lezárják.

Böhm apó. Ezer vérző seb kinjaiban fetrengünk, de azért a könnyelmü, drága pesti humor nem halt ki belőlünk. A legujabb pesti vicc:

(1950-ben vagyunk, a negyedik elemiben, történelem órán.)

Tanitó: Mondjad fiacskám, kik voltak az 1918. évi forradalom legkimagaslóbb vezéralakjai?

Tanuló: Károlyi, Kunfi és . . . (a fiu gondolkozik.)

Tanitó: Nos és...

Tanuló: (a fiu hirtelen észbe kap)... és — Böhm apó.

Az iskolák megnyitása. Kérdést intéztünk dr. Várossy Gyula tanácsnokhoz, a közoktatásügyi osztály vezetőjéhez, hogy nem történik-e intézkedés a fővárosi iskolák megnyitása dolgában. Azt a felvilágositást kaptuk, hogy mivel a szénellátás nem javult, az iskolai oktatás, egyelőre, tehát e hónap első felében semmiesetre sem kezdődhetik meg és most már nem maradt más hátra, mint bevárni azt az időt, amikor majd fütetlen helyiségekben is meg lehet tartani az előadásokat.

A tanács a hadviselt iparosokért. A főváros tanácsa egyik legutóbbi határozatában kimondta, hogy a kiadásra kerülő közmunkáknál mindig előnyben kivánja részesiteni azokat az iparosokat, akiket a háboru sulyosan érintett és a jelenlegi viszonyok között is nehézségekkel küzdenek. Ezt a határozatát a tanács az összes érdekelt ipartestületeknek tudomására hozta. Az erről szóló átirat igy hangzik:

„A tanács szükségesnek tartja, hogy munkaalkalmak adassanak a hadviselt, valamint általában a háboru következtében létfentartásuk eszközétől megfosztott budapesti iparosoknak és hogy általában az egyes munkák kiadásánál azok a szempontok érvényesüljenek, miszerint a háboru által legjobban sujtott és a jelenlegi viszonyok között a legsulyosabb nehézségekkel küzdő iparosok jussanak legelsősorban munkához. Ennélfogva felhivja a tanács az összes ügyosztályokat és a kerületi előljáróságokat, hogy a munkák szabadkézből, valamint szükebbkörü versenytárgyalás utján való kiadásánál ezentul az illetékes ipartestületek közbenjöttével járjanak el, vagyis minden egyes esetben kérjék fel az illetékes ipartestületet, hogy a kijelölendő, illetve a szükebbkörü versenytárgyalások alkalmával felhivandó iparosokat az előlemlitett szempontok figyelembevételével nevezze meg. Erről a tanács az összes ügyosztályokat és kerületi előljáróságokat, továbbá a budapesti épitőmesterek, kőmüves, kőfaragó és ácsmesterek ipartestületét (VIII., Német-utca 22.), az asztalos-ipartestületet (VIII., Bérkocsis-utca 12.), a lakatos-ipartestületet (VII., Nyár-utca 6.), a bádogos-ipartestületet (VI., Liszt Ferenc-tér 11.) a szobafestő és mázoló-ipartestületet (VII., Wesselényi-utca 73.), a pala- és cserépfedő-ipartestületet (IX., Bakács-tér 2.) és a villanyfelszerelők ipartestületét (VII., Wesselényi-utca 59.) értesiti."

Megnyilik a Jancsi-aréna. Megirtuk, hogy a városligeti Barokaldi-arénát Morgenroth Károly (a népszerü Jancsi bohóc) és társa, Schmitt debreceni cirkusz-direktor öt évre kibérelték. A bérlemény a fővárosnak az öt év alatt nem kevesebb, mint 650.000 korona tiszta jövedelmet fog hajtani, mert a régi bérlő évenként mindössze 3500 koronát fizetett, mig az uj bérlők évi bérösszege 132.500 koronára rug. Értesülésünk szerint az aréna Jancsi-aréna néven e hó 15-én megnyilik. A bemutató-programm elsőrangu sport- és varieté-számokból áll.

A Radikális-párt e heti munkaprogrammja. Március 5. szerda 6 óra: A II. kerület tagértekezlete a Budai Vigadó kávéházban. fél 7 óra: az V. kerület értekezlete. Tárgy: a községi programm ismertetése. Március 6. csütörtök fél 6 óra: A nőcsoport nagygyülése az Ujvárosháza Közgyülési termében. Előadók: Jászi Oszkár, Strickerné Polányi Laura, K. Vámbéry Melanie. 6 óra: Az előadóképző tanfolyam szemináriuma. Március 8. szombat fél 6 óra: a nőcsoport értekezlete. Előadó: Lukácsné Szende Mária. Tárgy: A nők és a pacifizmus. A VI. kerületi pártszervezet uj helyiségeiben (Liszt Ferenc-tér 13. I. em.) naponként összejöveteleket tart.

Medgyaszay Szinház. Esténkint ismét nagy hatással kerül szinre Szomory Dezső érdekes szinjátéka: az „Incidens az Ingeborg-hangversenyen" cimü egyfelvonásos. Ingeborg szerepét Bársony István játssza. Utána a mostani müsor nagysikerü ujdonsága „A néma asszony" kerül szinre. A két szindarab között Medgyaszay Vilma és Vidor Ferike szólóznak. Szerdán és a hét többi napján, valamint vasárnap délután is Lakatos László ötletes játéka „A császár partra szállt" kerül szinre Iványi Jenő vendégszereplésével és Medgyaszay Vilmával.

A „Francia négyes" bemutatója csütörtökön lesz a Belvárosi Szinház-ban. Biró Lajos uj vigjátékának főbb szerepeit Mészáros Giza, Harmos Ilona, Bánóczyné Ilona, Nagy Margit, továbbá Bánóczy Dezső, Harsányi Rezső, Bérczy Ernő és Tompa Béla játsszák. Ugyanezen az estén kerül szinre a kiváló és régóta nélkülözött francia vigjátékiróknak, Flers és Caillavet-nek „A négyszög" cimü egyfelvonásosa, melynek szerepeit Korthy Mira, Petheő Attila, Bérczy Ernő és Varsa Gyula játsszák. Mindkét darabot Bárdos Arthur rendezi.

Az aranyember utolsó hete az Uránlában. Hat hét óta állandóan zsufolt ház alatt mutatja be az Uránia a nagy hirre jutott Jókai filmet. A Corvin filmgyár e nagyszerü müvét a külföld is kellőképen méltatja: egész export indult meg ebből a magyar müvészi filmből. Az Uránia e héten mutatja be utoljára az Aranyembert, amelyet igy át tartott állandóan müsorán. Előadások kezdete fél 4, negyed 6 és negyed 8 órakor.

Revü-szinház. „Régi mesterek" cim alatt Singer hegedümüvész bemutatja Kubelik, Sarasati, Reményi, Paganini stb. mesterek klasszikus müveit, játékban és maszkban. Darmore, a bukaresti Lirique Szinház primaballerinájának kigyó-tánca, Ch. Torbay, a humoros árnyképei és Szőke Szakáll „Nem akarok katonát látni" cimü revüje nagy sikert aratnak.

DIANA

Krém . . . . . 4 K
Nagy krém . . . . 8 „
Puder . . . . . 4 „
Nagy puder . . . . 8 „
Fogkrém . . . . . 5 „

Mindenüttkapható

A TŐKE

SZEMLE

A termelés fokozása — nemzeti érdek — Fölszabadul a kereskedelem — Hajnalpirkadás az építőiparban

A termelés biztositása: ez ma a legfontosabb feladat és e feladatok keresztülvitelének módozatairól nyilatkozott a héten *Buza* Barna a sajtó képviselői előtt. Mindenesetre megnyugtató volt a miniszter kijelentésében, hogy az őszi vetést nagy részben befejezték és hogy az 1917. évi vetéssel szemben a vetés 70—80 százalékát elvégezték, de azért nagyon is igaza volt a miniszternek abban, hogy *nagy nemzeti érdekek füződnek ahhoz, hogy az idén egy talpalatnyi föld se maradjon bevetetlenül,* mert csakis minden erőnk megfeszitésével tudjuk biztositani azt, hogy az idei termés ne csak a legszükségesebbeket hozza meg, hanem *kompenzációs anyagot is nyujtson behozatali szükségleteink számára.* Behozatalra pedig valóban szükségünk van és ezt lépten-nyomon tapasztaljuk, ha valami ipari cikket akarunk vásárolni. Legyünk segitségére tehát a kormánynak abban, hogy e kompenzációs behozatal révén törhessük le a mai uzsorát és kövessük a miniszter tanácsát abban a tekintetben is, hogy *minden ember tekintse magát rendőrnek,* aki vigyáz arra, hogy az idei termés biztositása érdekében tett intézkedések sikerrel járjanak. Kövessük ezt a tanácsot, tegyük lehetővé a behozatalt, *mert ha egy hold sem marad bevetetlenül, talán olcsóbb ruhában és cipőben járhatunk az őszi hónapokban...*

*

Jóleső érzés fogott el bennünket a héten, amikor itt is, ott is azt olvastuk, hogy a gyapju forgalmát rövidesen fölszabaditják és hogy a Szilvaközpont is megszünteti müködését, stb. Joggal következtethetünk ugyanis e jelentésekből arra, hogy lassankint a többi központok müködése is megszünik és vélekedésünkben csak megerősitett az az illetékes helyről elhangzott kijelentés is, hogy augusztusban valószinüen fölosztatják a központi szervezeteket s ugyanakkor talán a maximális árak rendszerét is megszüntetik, ami legbiztosabb jel lenne arra, hogy rövidesen mégis csak visszaáll a szabadforgalom. Az *élelmiszerekből* a hüvelyesek forgalmát már egy-két hónappal ezelőtt fölszabaditották és hüvelyes még sincs, vagy csak megfizethetetlenül drágán akad a „piacon". Szükségesnek tartjuk ennélfogva, hogy a kormány, mely rövid müködése alatt is annyi üdvös rendeletet léptetett életbe, idejekorán megtegyen minden intézkedést arra vonatkozóan is, hogy *ha a kereskedelmi áruforgalom az egész vonalon fölszabadul,* a kereskedelem hiénái, akik a háboruban sportként üzték a drágitást, és árurejtegetést, a szabad forgalom idején egyszersmindenkorra eltünjenek a szereplés szinteréről. Azt is hallottuk a héten, hogy a bőrkereskedők *husz millió értékü* cseh és németországi boxbőrt akarnak importálni nyersbőr ellenében. Helyénvaló lenne itt is idejekorán intézkedni, hogy kereskedőtől egyenesen *a közönséghez* és ne az uzsorásokhoz kerüljön ez az óriási bőrmennyiség.

*

A tőzsdén az építőipari papirok voltak a héten a részvények primadonnái. Meglepetésként hatott a részvények árfolyamának emelkedése, mert hosszu időn keresztül ezek a papirok voltak a legelhanyagoltabbak, amin senki sem csodálkozott, mert a háboruban kinek volt kedve az épitkezésre? Az építőipari papirok élénk keresletét azzal a kormányrendelettel magyarázták, hogy a kormány ötvennyolc milliós lakásakciót tervez, helyesebben, hogy a *vidéki városok lakásinségének enyhitése* céljából ötvennyolc millió koronát irányzott elő a központi igazgatás terhére. Lehet, hogy ennek a rendeletnek is része volt abban, hogy olyanok is érdeklődtek az építőpapirok iránt, akik eddig keveset törődtek azzal, hogy lesz-e épitkezés vagy sem, a tárgyilagosság kedvéért azonban tartozunk azzal a kijelentéssel, hogy szakkörök szerint az építőipari papirok a héten inkább azért léptek elő primadonnává, mert *fuziós hirek* terjedtek el a tőzsdén. A fáma azt rebesgette, hogy az *Ujlaki* és a *Köbányai gőztégla vállalatok* között fuzió készül és hogy ebben az ügyben tárgyalások folynak. Ha a tárgyalások kedvező eredménynyel végződnek, joggal remélhető, hogy az építőiparnak eddig olyan szomoru helyzete javulni fog és hogy annyi évi munkátlanság után végre szebb napok virradnak az építőiparra, mert e remény nélkül nem jönne létre a — fuzió . . .

—

A Pesti Hazai Takarékpénztár mérlege. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület igazgatósága megállapitotta az 1918-iki üzletév mérlegét. A mérleg 12,379.592 korona 45 fillér nyereséggel zárul. Az igazgatóság a március 22-én tartandó rendes közgyülés elé azt az inditványt terjeszti, hogy az alapszabályszerü jutalékok levonása után minden részvényre a mult évi 750 koronával szemben 600 korona osztalékot fizessenek, 1,000.000 koronát az ázsió tartalékalapra, 250.000 koronát a nyugdijalapra, 50.000 koronát jótékonycélokra, 250.000 koronát a tisztviselők külön jutalmazására fordítsanak és 647.486 koronát a jövő év számlájára vigyenek elő. Az intézetnél elhelyezett idegen tőkék állománya 1,178.667.367 korona 35 fillér, az állammal szemben fennálló rövidlejáratu követelések 480.9 a jelzálogkölcsönök álladéka 188.633.836 korona, a községi kölcsönöké 264.801.932 korona, a forgalomban lévő kibocsájtvány állománya 425.524.600 és az intézet összforgalma 1917. évi 28,286.280 koronáról 39,843.296.333 koronára emelkedett. A nekünk beküldött igazgatósági jelentés megemliti azokat a körülményeket, amelyek az intézet jövedelmeinek szükségszerü lényeges apadását eredményezték, ezek között az általános gazdasági pangást, amely az erő kihasználását megbénitotta és az egyesület felé özönlő szokatlan nagy tőkéknek gyümölcsöző elhelyezését ugyszólván lehetetlenné tette.

A Schlick-Nicholson gyár uj igazgatósága. A Schlick-Nicholson gépgyár pénteki közgyülésén Heinrich Ferenc, a vállalat elnöke, Munk Péter alelnök és Conrád Ottó igazgatósági tag lemondottak állásaikról. A vállalat elnöki székébe Deutsch Antal került. A közgyülés uj tag gyanánt Van den Eynde Hektort, a Magyar-Belga Fémipar r.-t. igazgatóját választotta meg.

A Kraszner József cementárugyár r.-t., mely 1917-ben alakult át részvénytársasággá 250.000 K alaptőkével, az 1918. évi mérlegében 195.553 K bruttojövedelemről számol el, miből 147.192 K kellett költségre, ugy hogy az előző üzletévről áthozott 1519 K-val együtt 29,885 K a nyeresége. A vállalat gyártelepe 86.000 K-val, anyag- és árukészlete 138.530 K-val követelése 248,799 K-val, tartozása 213,906 K-val szerepel a mérlegben.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: DACSÓ EMIL.
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. sz.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 6 órakor
TORELLO, a gurulő embe . UJVÁRI KÁROLY, uj szólóival. QUADRATUS zenebohóc. THEODOR VOLLER, komikus. SYLVIA VIOLANTI. BORNIQUE növérek.
Hol jártál Flórián?
a szezón legmulatságosabb operettje.
Vasárnap délután fél 3 órakor félhelyáru előadás

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
A KÉK LAMPÁS
Dráma 5 felvonásban.
A főszerepben: HENNY PORTEN.
A HALÁL ARÉNÁJA
Artista dráma 4 felvonásban.
OLASZ FILM! OLASZ FILM!
Előadások kezdete: 1/2 4 1/2 6 és 1/4 8 órakor. Pénztár fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77
Müv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 órakor.
Szőke Szakáll felléptével:
Nem akarok katonát látni!
Nagy aktuális, látványos revü és szenzációs varieté attrakciók.
Vasárnap két előadás: délután 1/4 3 órakor és este 3/4 6 órakor
A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
STAR UJDONSÁG
A BOSZU
Dráma 4 felvonásban.
A szerelem áldozata
Dráma 4 felvonásban.
Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

Emésztést elősegitő nyálkoldó savközömbösitő
MATTONI GIESSHÜBLER
TISZTA TERMÉSZETES ALKALIAS SAVANYUVIZE.

DIANA
sósborszesz
Kis üveg . . . . 4 K
Közép üveg . . 12 „
Nagy üveg . . . 24 „
Mindenütt kapható

HUNGÁRIA
KÖTVÉNYEK
a legelőnyösebbek
élet-, tűz-, baleset-, szavatossági-, betöréses lopás elleni, üveg-, jég és állat-
BIZTOSITÁSOKNÁL.
Felvilágositásokkal, prospektusokkal és dijajánlattal szivesen szolgál a
HUNGÁRIA
Általános BIZTOSITÓ Részvénytársaság
igazgatósága: Budapest, VII., Károly-körut 3. sz.
és a társaság képviselőségei az ország minden részében
Telefon 153-98, 2-11, 2-12. Kartellen kivül.
Összes biztonsági alapok . 23.720.000 korona
Részvénytőke . . . . . 6,000.000 korona

Uj hang a pesti utcán
Uj szin a pesti sajtóban
Megjelenik délelőtt 11 órakor AZ UJ SZÓ Ára 16 fillér.

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--11. sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra.

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 3/4 6 órakor
a februári bemutató müsor

BEPPO

Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.

Vasárnap d. u. negyed 3-kor előadás.

Sörkabaré fél 7—9-ig.
Nivós műsor. Kitünő konyha.

AZ APOSTOL

Szinjáték 4 felvonásban. A főszerepben: Helena Makowska.

Pardon — Pinkusz!

Vigjáték 3 felvonásban. A főszerepben: Ernst Lubitsch a

ROYAL-APOLLÓBAN!

Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM

VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.

Minden este 3/4 6 órakor
Most először:

AZ ARANY MÓKUS

HARSÁNYI ZSOLT BOHÓZATA

Azonkivül a február hónapi müsor varieté slágerei.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

Ajánlunk azonnali szállitásra

98%-os rézgálicot,
netto sulyban . . K 11·— pr. kg.
Vagonvételnél megfelelően olcsóbb!
Raffiapótlót
gyékényből . . . K 15·— pr. kg.
Vasgálicot . K 40·— pr 100 kg.

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-Társaság
BUDAPEST, V., ORSZÁGHÁZ-TÉR 4.
Telefon: 113—66. 159—16. Sürgönycim: „Grossist"

Tőke György

épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Bründl János

Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi műszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és dörlő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

ILKOVITS J.

BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.

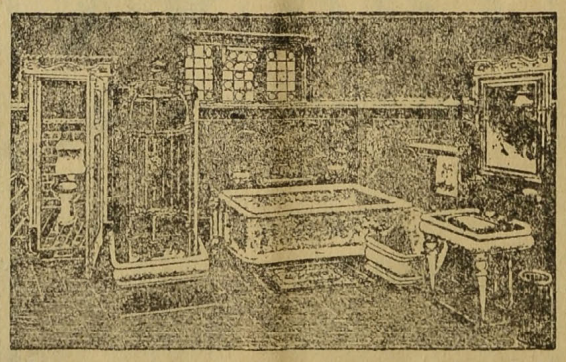

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

LEGFINOMABB

zongorák és pianinók

BECHSTEIN, BLÜTHNER,
Ibach, Steinweg, Kaps, Bösendorfer, Ehrbar, Koch-Korselt, Irmler, Förster, Hamburger, Duysen, Stiggl, Andreja, Dörr, Skop, Protze, Hoffmann, Franz Oeser, Dörsam, Petrof, Lauberger.

Szerkezeti jótállás! Méltányos árak!

STERNBERG

zongoratermei:
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.
Saját zenepalotájában.

Vidékre szállitásokat legpontosabban eszközlünk!
Fővárosi lakóknak
ZONGORA-BÉRLETET
nyitunk.

Casino de Paris

VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este fél 7 órakor.

APOLLO KABARÉ

pompás márciusi müsora
naponta zsufolt házak
!!! előtt kerül szinre !!!

HA HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. március 12-én — 11. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Két miniszter

az, akiktől a főváros jövője függ. *Nagy* Vince belügyminiszter az egyik, *Szende* Pál pénzügyminiszter a másik. Ők ketten hivatottak a városházát kihuzni abból a fertőből, amelybe anyagilag a háboru szörnyüsége és a régi rend bornirt önzősége juttatta. Mert ne feledjük egy pillanatra se, hogy a sokat hánytorgatott pazarlásból semmit sem lehetett rábizonyitani a fővárosnak a multban volt és ma is hivatalban levő vezetőire. A régi rend azonban gyülölte Budapestet, mert mindig radikális, progressziv gondolkozásu volt, ezt a várost sohasem lehetett a leltári kerületek soraiba beiktatni. Ezért volt Budapest mindenkor mostoha gyermek és ezért nem ismerte el az állam soha, amig a királyság rothadó korszakában tengette életét, hogy a közegészségügy és az iskolák fentartása állami feladat. A főváros legtermészetesebb, legbiztosabb, legigazabb jövedelmeit elrabolták és a munkapárti és egyéb „szabadelvü" uralmak alatt a hatalom kozákjai mindenkor szegénységbe, züllésbe akarták sülyeszteni azt a kellemetlen választ, amely soha sem volt hajlandó sötét, a haladás szellemét mindenkor legyilkoló uralmat támogatni. Se nyiltan, se titokban.

Nagy Vince belügyminiszter spontán, kérés és követelés nélkül oda adta a fővárosnak a közmunkatanács vagyonát, a Margitszigetet, a készpénzt, mindent. A háborus kiadásokra vonatkozólag pedig éppen a *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában tett megnyugtató nyilatkozatokat, hogy azokat — egészen méltánylandó szempont — az ország többi városainak hasonló, jogos követeléseivel együtt akarja rendezni. Talán még a belügyminiszter jóakaratán is tultett *Szende* Pál pénzügyminiszter, amikor csütörtökön megjelent háztüznézőben a városházán és leült a tanácsbeli urakkal átrágni magát a deficit hegyeken, amelyeknek elhordásában részt kiván magának. Ami jó, okos és becsületes gondolat csak akadt a főváros pénzügyeinek szanálása tekintetében, azon két kézzel kapott. A régi irigységnek, a régi bosszuállásnak, a régi gyülöletes garasos politikának, amelylyel a főváros évtizedeken át kénytelen volt megküzdeni, nyoma sem volt a Szende miniszterrel való tárgyalásokban. *Egyetlen megjelenése elegendő volt arra, hogy a főváros jövedelmét hatvan millióval szaporitsa évenként.*

Naiv és ostoba elzárkózással megakadályozták például több mint egy évtized óta a községi takarékpénztár fölállitását. Most ez is valóra válhatik. Azonkivül a jogos és természetes jövedelmi források egész sora nyilik meg Budapest előtt: a telekértékadó husz milliója, a jövedelmi és vagyonadóra kivetendő községi pótadó másik husz milliója, a házbéradónak a főváros részére való átengedésének harmadik huszmilliója: egytől egyig olyan bevételi forrás, amit a régi rezsimtől hiába könyörgött és követelt volna a főváros. De itt sincsen még megállás, mert az államnak meg kell könnyiteni — és ezt meg is fogja tenni — a főváros terheit a közegészségügy és a közoktatásügy terén. Végül pedig uj ötletek, uj jövedelmi források is nyilnak, amelyeknek sorozatát a kenyérgyártás monopolizálása és hasonló szociális szellemmel telitett intézkedések fogják megnyitni.

Boldogan kell konstatálnunk, hogy nem fogunk zavarbajönni. Budapest háztartása ismét jobb viszonyok közé emelkedik és nem lesz rá mód, hogy a főváros megérdemelt fejlődése elé most már akadályokat gördítsenek.

Fullánkok

Meginog

az emberben néha a polgári öntudat, amikor arra gondol, hogy Freystädtler lovag is polgár meg én is az vagyok. Hát hogy lehet ez: hiszen a lovagnak milliói vannak, én pedig nem tudom a fehérneműs szekrényemet felfrissiteni. Akkor mi még se tartozhatunk egy táborba. A demokratikus egyenlőséget azonban most rendeletben irják elő. És pedig azt mondják, hogy fejenkint és havonkint minden pesti polgárnak öt korona közélelmezési adót kell fizetnie. Először is nem tudom, hogy kerülünk mi szegények, akik szükösen tengődünk a munkánk béréből, az ugynevezett „vagyonosabb háztartások" közé. De még ha vagyonosabb háztartások vagyunk is, nem mehetünk el a demokráciában addig, hogy, amig mi krumplifőzeléket ebé lelünk feltéttel, öt korona élelmezési adót fizessünk és ugyancsak öt K-át fizessen Freystädtler lovag is. Ilyen körülmények közt azután ne csodálkozzanak az illetékes körök, ha legközelebb meg fog jelenni egy-két kommunista a lovag ur, vagy más hasonló palotájában és kijelentik, hogy ma ők fogják megenni a lovag ur ebédjét, a lovag ur pedig menjen ki az Ilka-utcába ebédelni őhelyettük. Végre is egyformának kell lenni az ebédnek, mert mindkettőért öt koronát fizetünk élelmezési adóba havonkint ...

*

A földosztásban

módjuk lesz résztvenni a pesti tisztviselőknek is. A környékbeli községekben telket kaphatnak, épithetnek rá egy kis viskót és délutánonkint megkapálhatják a földet, a gyerekeik jó levegőt szivhatnak és egy kis főzelékért, egy kiló zsirért nem kell majd kétségbeesniök, mert megterem odahaza a maguk portáján. Azok a körök azonban, amelyek ezt az ügyet intézik, nem számolnak azzal, hogy ahol a tisztviselő letelepszik, ott kulturéletet is kell fejleszteni. A pesti embernek meg kell lennie a szükséges szórakozásának is, kulturszükségleteinek kielégitéséhez azonban nincsen meg a kellő anyagi ereje. Amikor tehát a tisztviselőkkel jót akarnak tenni, ez a gondolat sem felesleges, mert különben parasztot csinálnak a tisztviselőből.

*

A bérkocsisokra

jellemzőbb históriát igazán nem lehetne elmondani, mint amit a kocsisaik, a bérkocsissegédek hangoztatnak. Ezek szegények sztrájkba léptek, hogy megjavitsák a maguk helyzetét. Ezzel szemben az történt, hogy a tanács fel is emelte a bérkocsi viteldijak tarifáját háromszorosról ötszörösre, a kocsitulajdonosok azonban egyszerüen elfelejtették megadni a segédeknek a megigért tizszázalékos jutalékemelést. Most ott állunk, hogy a felemelt tarifa mellett a legközelebbi napokban ujabb bérkocsis-sztrájk várható. A főnök urak egy kicsit merész játékot üznek, mert ezuttal alighanem ki fogják huzni a lutrit. Meg is érdemlik, mert amit a segédeikkel csináltak, az enyhén szólva mégis csak — kocsistempó!

Megindulnak az épitkezések

Az Armeeoberkommando bünei

A néptanács [illegible] kedden tartott ülésén Garbai Sándor kormá[illegible]dekes fejtegetést tartott a lakásépitá[illegible]. Azt mondotta Garbai, hogy mindenek[illegible] lakások épitésére van szükség, mert meg kell szüntetni azt a lehetetlen állapotot, hogy Pesten tizezrek fürdőszobákban és egyéb zugokban lakjanak. A lakásépitések megindulásáról a főváros müszaki köreiből a következő nagyérdekü információkat kaptuk:

— A lakásépitési akció megindulása 1917. elejére nyulik vissza. Ekkor alakult meg a *Lakásépitési Állandó Bizottság*, melyet még ugyanez év őszén hivatalos fórumként az *Átmenetgazdasági Tanács* váltott fel. Mind a két bizottság megegyezett abban, hogy az épitkezés megkezdése elsősorban *szénkérdés*, ha van szenünk, akkor tudunk téglát, meszet, cementet, cserepet, asztalosárut, lakatosárut gyártani és még a háboru alatt előkészülhetünk a béke nagy épitési feladataira. Az Átmenetgazdasági Tanácsot a *Lakásügyi Tanács* váltotta fel. Ennek a tanácsnak tudvalevőleg *Wekerle* volt az elnöke és a lakásépités *Szterényi* egyenes kivánságára a kereskedelmi minisztérium hatáskörébe tartozott. A tanács, illetőleg a minisztérium mindent elkövetett, hogy szenet szerezzen, azonban az *Armeeoberkommendo a magyar kormánynak minden erre voantkozó törekvését meghiusitotta és rosszakaratulag megakadályozta.*

— 1918 nyarán a főváros kezdett a lakásépitési akcióba, melynek élén *Wildner* tanácsnok állott, azonban ez az akció nem volt hosszu életü, mert a főváros kénytelen volt belátni, hogy a lakásépités állami feladat, mivel a fővárosnak erre anyagi fedezete abszolute nincsen.

— A *Lakásügyi Tanács* programmjába vette háromezer kislakás megépitését. Ezek a kislakások városi telkeken, a *Váci-uton*, a *Kőbányai-uton* és a *Külső kerepesi-uton*, továbbá a *Magyar-uton* épülnek fel. A főváros ingyen engedte át a telkeket az akció céljaira és vállalta a közmüvek, a gáz, a villany, a csatornázás rendezését is. Ez akció során kiderült, hogy a rendelkezésre álló épitőanyag olyan kevés, hogy azoknak lefoglalása és központositása szükséges. Ezért a Lakásügyi Tanács lefoglalt mindennemü épitőanyagot, hogy arra semminemü magánspekuláció rá ne tehesse a kezét. Még a forradalom előtt *hozzákezdtek a Váci-uti kislakástelep épitéséhez* és megkezdték a *külső Üllői-uti kislakások* épitését is. Remélhető, hogy ezek az épitkezések még az *idei nyár elejére* készen lesznek és átadhatók azoknak, akik a legjobban rá vannak szorulva.

— Az akció további folytatásához az anyagok előteremtése szükséges. Elsősorban *szénre* lenne rengeteg szükség. Egyelőre azonban szénre nem lehet számitani és ezért az épitkezéseknél bizonyos *szénkimélő anyagot, illetve szerkezetet* kell alkalmazni.

— A legelső és legfontosabb szénkimélő szerkezet a *betonnal való épités*. Dunakavics és cement *beton* készitésére elegendő mennyiségben áll rendelkezésünkre, szintugy nem okoz gondot a szerkezetet kitöltő salakcementkeverék, az ugy nevezett salakbeton előállitása sem. A megejtett számitások szerint minden köbméterfalazatnál *egy métermázsa szenet* sikerül ilyképpen megtakaritani. A tavaszszal megindulo lakás-

építkezések legnagyobb része ilyen betonépitkezés lesz.

— *Vas* szintén kevés van. A vas lehető mellőzése céljából *vasbetonmennyezeteket* fogunk épiteni, amelyeknél kevesebb vas kell, mint a téglamennyezeteknél. *Fa,* noha erdőterületeink legnagyobb része meg van szállva, egyelőre van elég.

— Külön gondot okoz az *installációs munka* drágasága. A gáz, villany és vizvezeték bevezetése, amit installációs munka alatt értünk, a háboru következtében roppantul megdrágult. Még szerencse, hogy a hadicikkek feszabadulása folytán a szükséges fémek: réz, horgony, ón és nikkel kellő mennyiségben áll rendelkezésünkre.

— Nincs különösebb baj a *fuvar* kérdésével sem. A háboru után elég ló és szekér szabadult fel, ugy hogy ez a kérdés nem okoz gondot.

— *Munkaerő* tekintetében napról-napra javul a helyzet. A munkálatok ugyan még nem indultak meg, a háboruból hazakerültek azonban napról-napra nagyobb számban jelentkeznek munkára, ugy hogy itt igen gyors javulásra van kilátás.

— Hogy illusztráljuk a háboru okozta épitkezés drágulását, csak azt az adatot közöljük, hogy a háboru előtt *egy köbméter falnak a megépitése huszonöt koronába került. Ma pedig egy köbméter fal megépitése 160 koronájába kerül a vállalkozónak.* Ez a tény maga után vonja azt, hogy a mai maximált lakásbérek mellett a *magántőke nem vállalkozhatik a házépitésre,* mert hiszen akkor az igy előállitott lakásokért a mai bérek hatszorosát kellene kérni, ami lehetetlen. Ezért a lakások épitése egyelőre hatósági feladat, ahol számolni kell a *fond perduvel,* az elveszett tőkével, vagyis azzal, hogy lakbérekben a befektetett tőkének még az amortizációja sem térül vissza.

— A fentemlitett állami kislakások épitésén kivül a közeljövőben a következő nagyobb lakásépitések fognak megindulni:

A *pénzügyminiszterium* kiépiti a kispesti lakástelepet.

Az államvasutak a Gyáli-uton levő kislakástelepnek, amelyet tisztviselői és munkásai számára épit, a kibővitését már megkezdte. Itt nyolc nagy pavillon fog igen rövid idő alatt épülni.

— Mivel az állam a lakásépitések gondját levette a főváros nyakáról, a fővárosra a középületek épitése marad. Elsősorban természetesen a halasztást nem türő középitkezéseket fogjuk elvégezni, bár valószinü, hogy ez esztendő folyamán ezekre még nem kerülhet a sor. Anyaghiány és drágaság vetélkednek abban, hogy mennél kevesebb uj épitkezés jöjjön létre.

— A magasépitkezésekkel egyidejüleg a legrövidebb idő alatt hozzá kell látnunk a háboru alatt erősen megrongálódott *utak, hidak és vasutak helyreállitásához is.*

— A *magánépitkezések* megindulására sokáig nem fog sor kerülni. Elsősorban talán a gyárak, bankok és egyéb szervezetek épitenek majd lakásokat és telepeket alkalmazottaik részére. Csak azután, valószinüleg évek mulva beszélhetünk az épitkezéseknek a régi értelemben vett megindulásáról, mikor az anyagárak közelednek már a régi békeárakhoz, mikor nem kell az ujdonsült háztulajdonosoknak a békebér hatszorosát kérnie az ujonnan épült lakásért.

Küzdelem a nyaralásért

Villákat rekviráltak a hajléktalanoknak — Két havi salvus konduktus a nyaralóknak — Garbai kormánybiztos nyilatkozata

A pesti embereket kezdi már izgatni a nyaralás kérdése. A Balaton mellett állitólag már a csirkeólak is ki vannak adva pesti familiáknak, a budakeszi sváb pedig az idén még csak ki sem meszeli az istállóját, azt tartja, hogy jó lesz az meszeletlenül is a pesti „bagázs"-nak. Külföldre nem lehet utazni, mert ha még meg is lenne a lehetősége annak, hogy valaki külföldi fürdőhelyre menjen, kizárt dolog, hogy a kérvényező idejekorán megkapja az utlevelét. A legjobb esetben hat hónapig tart egy utlevél kiállitása, megtörténhetik azonban, hogy a roppant egyszerü eljárás hosszabb időt vesz igénybe, igy tehát most már azok kérnek utlevelet külföldi fürdőhelyekre, akik ezerkilencszázhuszban szeretnének elutazni.

A szegény pestieknek ezekután nem marad más hátra, minthogy Pest környékén keressenek lakást. Igen ám, könnyü ezt igy kimondani, csakhogy a pesti ember tervez és Garbai Sándor kormánybiztos végez; már pedig Garbai ennél a kérdésnél nem a nyaraló emberek érdekeit nézi, hanem annak a sok ezer hajléktalannak, aki nem tud födél alá jutni.

A nyaralásról beszélgettünk el Garbai Sándorral. A kormánybiztos elköltözött már régi helyiségéből és hüséges titkárával, Dorogsághyval együtt áthurcolkodott az Albrecht-utról abba a Döbrenteiféle palotába, ahol nemrég még a nagy Potermacher, Luft Rézi egykori fiskálisa törte a fejét a Margitsziget idegenforgalmának emelésén. Garbai Sándornak, ugylátszik, nem konveniál nagyon az „első magyar szociálistának", Polónyi Gézának az emléke, mert amikor a kormánybiztos urnál látogatást tettünk, szorgalmas iparosok éppen kicserélték azt a párnázott ajtót, amely Géza bácsi halk beszédét felfogta.

...Ha ez az ajtó beszélni tudna...

Garbai Sándor szivesen állott rendelkezésünkre és a következő érdekes nyilatkozatot tette előttünk:

— A főváros környékén minden villát igénybe fogunk venni a hajléktalanok részére. Ennek következtében sem a Hüvösvölgyben, sem a Zugligetben, sem Mátyásföldön, sem a Svábhegyen, sem a főváros környékén egyelőre nem lehet nyári lakást bérelni. Illetve bérelni lehet, csakhogy a bérlő ki van téve annak, hogy közben mi hajléktalanoknak engedjük át a lakást. Ha pedig olyan ember, akinek Pesten állandó lakása van és emellett villával is rendelkezik, költözik ki villájába, ugy szivesen megengedjük neki, hogy válasszon: pesti lakását, avagy villáját hajlandó-e valamelyik hajléktalannak éves lakásul átengedni. A mai nagy lakásinségben semmi szin alatt nem engedjük meg azt, hogy akkor, amikor vannak emberek, akiknek egy lakásuk sincs, legyenek olyanok, akiknek állandó téli és állandó nyári lakásuk is van.

— Kétségtelenül igaz azonban az, hogy lesznek nyári lakások, amelyekre a hajléktalanok nem fognak reflektálni. Különösen áll ez azokra a lakásokra, amelyek messze vannak a villamos vasutaktól. Viszont igaz az is, hogy ezeket a villákat és nyári lakásokat a nyár folyamán gondozni kell. Olyan megoldást keresünk tehát, amely lehetővé teszi, hogy amennyiben egy bizonyos ideig a rekvirált nyári lakásokat mi nem tudjuk értékesiteni, ezek ismét tulajdonosaiknak rendelkezésére áll. Ez ügyben rendelet is fog megjelenni és e pillanatban csak az képezi tanácskozás tárgyát, hogy ezt az emlitett terminust április 15-ében, vagy május 1-ében állapitsuk-e meg. Valószinü, hogy a rövidebb terminust fogadjuk el. Ez azt jelenti, hogy amennyiben e terminusig valamelyik villát tényleg nem vennénk igénybe, ugy azt tulajdonosa bérbeadhatja, vagy pedig maga költözhetik oda ki. Ez esetben pesti lakása mentesitve lesz a rekvirálás alól.

— Hat héten belül az összes környékbeli

PESTI ÉLET

Volt időnk és módunk, hogy elfelejtsük, hát bizony én most sem tudom, farsangban élünk-e, vagy már a bőjtben. Öt esztendeje megy már egyfolytában a bőjt és nincs egyetlen nap, hogy az ember rámondhatná, no ma mégis csak farsangom volt. Ám lehet, hogy csak mi öregek vagyunk ilyen igen nekibusultak és az ifjuság jól mulat és gondtalanul él. Hirrül hozzák legalább ide a patinás iróasztalom mellé, hogy az ifjuság nekivadultan, veszett dühvel mulat és pedig különösen táncol. Ahol tiz-tizenöt különféle nemü fiatal lény összeverődik, ott egykettőre megkezdődik a tánc és a legszilajabb, tulzás nélkül mondhatnám orfeumban is szemérmetlen táncokat járják. Fiatal, zöld gyermekek tobzódnak a mámoros örömök szinte természetesen érzékeltetett szimbolikus mozdulataiban. Amit tegnap öreg zupás örmesterek pirulva néztek végig a lebujokban, azt most nyiltan és nekikeseredett vad örömben üzik a legtiszeletreméltóbb helyiségekben. Vajjon ezt is a forradalom hozta? Nem és ezerszer nem. Ezekben a buja és ordináré kitörésekben a régi erkölcsök végső hajtásai bukkannak a napvilágra. A kulturájában ragyogó, de erkölcseiben a szemétig züllött Hellasz jut eszünkbe. A mi züllött Hellaszunkat már elsöpörte a tisztitó vihar és a dőzsölésnek ez a förtelmes fajtája most a gyermekszobákba menekült, amig észre nem veszik ezt is. Mert, ami itt folyik körülöttünk Pesten és aminek mi öregek már csak a hirét halljuk, ez nem farsang, hanem egy rettenetes bőjti fekete mise, amelynek a Dominusz vobiszkumát a háboru rettenetes zenekara zengte el és amelyre a forradalom mondja majd a Dominusz vobiszkumot.

*

Ha már táncról beszélünk, lássuk mint táncosokat a Miskákat, Jánosokat, Józsikat, Pepiket, Bösséket is, akik azzal keseritették meg a pesti ember életét, hogy a Meteorban, meg a Yildizben táncoltak, a helyett, hogy a hadi feketével keseritették volna meg az életünket. Mert hiába, a háborus nincstelenség elszoktatott ugyan bennünket a kávéháztól, a héten, amikor a pincérek sztrájkoltak, mégis kiderült, hogy a pesti ember szivében csak megmaradt egy csücsök a kávéház számára.

Az ember nem mulaszthatja el, ha már róla beszél, hogy nemcsak komoly és méltóságos küzdelem volt a pincéreké, de egyben módfelett emberi és szimpatikus is. Gerinces ember szemében a borravaló elleni küzdelem, nem más, mint maga a tisztitó forradalom. Pénzt adni és pénzt elfogadni soha sem volt valami esztétikus mozdulat, de tálcáról krajcárokat és huszfilléreseket leszedni, az a minden szégyenek legutolsóbbika. Becsületes munkát igy megalázni nem szabad.

Ám a vidám oldalai is megvoltak a kávéházi sztrájknak. Óh, a sok kedves és a még több utálatos randevu, amely előtt a pincérek bezárták a kávéház ajtaját. Bizton nekik is fájt a szivük, amikor rágondoltak a sok szerelmesre, akiknek szakadó esőben ott kellett topogni a kávéház előtt, amig eljött a párjuk. Viszont isteni örömet okozna nekem az a derék statisztikus, aki képes lenne valószinüségi számitással megfejteni, mennyi árdrágitás esett kutba e pincértelen, kávéház nélküli napok révén?

*

Amikor pedig a pincérek végigvonultak vörös zászló alatt cigányzenekaros kigyóvonalban a körutakon, soraikat nőkkel tarkitva, eszembe jutott, hogy választások előtt állunk. Azok azonban, akik nem hisznek többé a dolgok természetes menetében, azt mondják, hogy mégsem lesznek választások. Minek, mondják, amikor Weimárban együtt ül a német nemzetgyülés és egészen bizonyos, hogy egészen mellékes az események rohanó áradatában, amit ott határoznak. És tényleg, olyan lanyha nálunk a mozgolódás, hogy szinte el sem lehet hinni, hogy pont egy hónap mulva az urna elé járulunk.

Bevallom, hogy ez az egy hónap nekem magamnak is kevés, mert nem hiszem, hogy ez idő alatt sikerülne megértenem a választások megejtésének módozatát ismertető néptörvényt. Igaz, hogy e célból beiratkoztam két legnagyobb matematikusunk, Beke Manó és Fejér Lipót kollégiumaira, de nem, mégsem hiszem, hogy ezeket a bonyodalmas számtani müveleteket, amelyeket a választásoknál követni kell, majd meg tudnám érteni.

Vajjon, milyen lesz a nemzetgyülés képe? Merőben kiszámithatatlan. Azok az emberek, akik most választanak, eddig még sohasem járultak az urna elé. És ne feledjük el, hogy ma sokkal több az uj választó, mint a régi és a régiek szeméről is alaposan lehullott a fátyol. Az emberek másként látják a világot, mint félesztendővel ezelőtt. Az uj nemzetgyülésen azért máris látok lelki szemeim előtt egy érdekes szinfoltot, amelyet Biró Lajos, Móricz Zsigmond, Nagy Endre és Szász Zoltán alkotnak. Igazi magyar irók a parlamentben, mert ezek be fognak jönni, bizonyosan. Ha másért nem, ezért is érdemes volt megcsinálni a forradalmat.

*

Egy furcsa, sőt érdekes pesti karrier szakadt félbe a héten.

Pedig már mindenki tudta a nevét, bár az ábrázatát nem igen ismertük. De hát annyit beszéltek és annyit beszéltünk Erdélyi János dr. ügyvéd urról, hogy meg kellett ismerni ezt a különös valakit, aki egyszer csak mint román miniszter kezdett bemutatkozni és interjukat adni.

nyári lakásokat és villákat lerekviráljuk. Most már megfelelő szervünk van erre.

Megkérdeztük a kormánybiztos urtól, hogy mi történik a lakásával annak a pesti családnak, amely az ország más részére megy el nyaralni. Olyan hirek voltak elterjedve, hogy a nyaraló emberek lakását hajléktalanok részére el-rekvirálják. Ez méltánytalanság lenne. Az egész éven keresztül dolgozó szellemi proletároknak szükségük van pihenésre. Igazságtalanság lenne őket kitenni a hajléktalanság veszedelmének azért, mert néhány heti pihenéssel agyukat rendbe akarják hozni.

— Ebben az irányban — felelte kérdésünkre a kormánybiztos — most folynak a tárgyalások. Előreláthatólag olyan elvi megállapitás alapján rendezzük a kérdést, hogy a nyaralni utazók lakásai mentesitve lesznek a rekvirálás alól. Az eljárás az lesz, hogy ha valaki elutazik nyáron, bejelenti e körülményt a Központi Lakáshivatalnak, amely a bejelentést tudomásul veszi és igazolványt állit ki arról, hogy a nyaralás ideje alatt a lakás a rekvirálás alól mentesitve van.

*

Eddig szól Garbai kormánybiztos nyilatkozata. Azt azonban már nem mondotta el a kormánybiztos, hogy a lakáshivatal által kiállitott igazolványt a betörők is respektálják-e és hogy ők sem rekvirálnak azalatt, amig a főbérlő valahol vidéken üdül és boldogan gondol arra, hogy az ember csak akkor van nyugton a lakásrekvirálóktól, ha ninesen szeretett fővárosunk területén . . .

Utazás a pesti plakátrengetegben

A plakát-hiénák — Hogyan védekezik ellenük a hirdetésvállalat?

Nyájas olvasó, aki egy napsütéses tavaszi reggelen elhatároztad, hogy például a Kossuth Lajos-utcában kiragasztott összes plakátokat végigolvasod, emberfeletti munkára vállalkoztál, melyet, ha ugyan időközben meg nem unod, csak késő estére tudsz elvégezni. Hogy egy furcsa kifejezéssel éljünk, „nyilvánossági láz" szállta meg Budapestet. Naponta kilencvenkilenc uj plakáttal figyelmeztetnek a hatóságok az ujabb és ujabb tenni és bejelenteni valókra és, mint a statisztikusok kiszámitották, a forradalom óta minden negyedik órában uj hetilap indul meg és minden héten átlag két uj szinházi vállakozás tárja ki vendégszerető kapuit, melyek elkerülhetetlen szükségnek tartják, hogy létezésüket rikitóbbnál-rikitóbb plakátokon jelentsék be a nagyérdemü közönségnek. Ez a plakáterdő természetesen nem fér el a hirdetőoszlopokon és táblákon, átterjedt a házfalakra és komoly veszedelemmel fenyegeti a kirakatok üvegtábláit is. A szegény pesti polgár pedig, akit elkábit ez a sohasem várt plakátkonjunktura, — elkeseredésében mi telhetne tőle egyéb? — nem olvassa a plakátokat. Azok a hatóságok, melyek többé vagy kevésbé fontos ügyekben plakátokon kénytelenek a közönséggel érintkezni, tele vannak panasszal, hogy a hirdetményeket a kutya sem veszi észre.

A mostani plakátőrületről a Fővárosi Hirdető vállalat igazgatóságától a következő érdekes információt kaptuk:

— Kimutatásaink szerint a forradalom óta *megnégyszereződött, sőt megötszöröződött* a kiragasztott plakátok száma. Ami nagy szó, különösen ha tekintetbe vesszük, hogy a katonai hirdetmények, melyek a háborus plakáttermés egyik igen jelentős részét tették ki, teljesen elmaradtak.

— Magától értően megnőtt a számuk a *plakáthiénáknak* is, akik el akarván kerülni a szerintük felesleges kiadásokat, az éj leple alatt saját munkásaikkal ragasztatják ki plakátjaikat. A hiénák különösen az esztendő elején működtek feltünő buzgalommal, akkor a tanács le is irt a kerületi előljárókhoz, hogy büntessék meg őket szigoruan. Számos, közöttük igen előkelő cég, jutott akkor hozzá a meglehetősen borsos kihágási birságokhoz, azonban a pénzbüntetés csöppet sem vette el a kedvüket. Most azután nagyszerü orvosságot találtunk a hiénák kiirtására. Két emberünk egész nap egyebet sem tesz, mint a titokban kiragasztott plakátokat kutatják. Ezeket azután minden feljelentés és eljárás nélkül — *átragasztják*. A plakát előállitása és kiragasztása annyiba kerül, hogy nem érdemes reszkirozni azt a kárt, amivel az átragasztás jár. Néhány heti átragasztás meggyőzött mindenkit, hogy könyörtelenek vagyunk és most már a titokban való kiragasztás csak ritkábban fordul elő.

— Az elközelgő választásoknak plakátjaiból a — nem is első fecske, hanem az első seregélycsapatok különben már megérkeztek. A most jövő hetekben olyan választási plakátinvázió fogja megtámadni a pesti közönséget, hogy ahhoz képest a mostani semmi.

— Erre a kampányra is fel van a Fővárosi Hirdető Vállalat készülve: váltott turnusokban, éjjel-nappal fogunk ragasztani, hogy a plakátok mielőbb a közönség szeme elé kerüljenek. Hogy azután a közösség végigolvassa-e valamennyit — az igazán más lapra tartozik . . .

Bódy Tivadar polgármester

nyilatkozik az uj adókról, a közegészségügy reformjáról, a Margitsziget jövőjéről és egyébb aktuális kérdésekről

Az elmult hét a fővárosnak valósággal nagy hete volt. A néptanács első érdemleges ülésén már komoly polgármesteri programmbeszéd hangzott el a főváros jövőjéről, amelyhez nagy szakértelemmel és jóindulattal szólottak hozzá a néptanács tagjai, Szende miniszter, amire még soha sem volt példa, személyesen jelent meg a csütörtöki tanácsülésen, ahol részletes felvilágositásokat kapott a főváros pénzügyi helyzetéről és messzekiható jelentőségü nyilatkozatokat tett a pénzügyi helyzet szanálásáról. A főváros pénzügyi helyzetéről, mely csak uj adók behozatala, illetőleg az állami adók városi pótlékolása által lehetséges, Bódy Tivadar polgármester a következőkben nyilatkozott a Fővárosi Hirlapnak:

— Az a szeretet és megértés, amelylyel *Szende* miniszter a csütörtöki tanácsülésen előterjesztéseimet fogadta, a legjobb jel arra, hogy a fővárosnak a háboru miatt pénzügyi szempontból kátyuba jutott szekere ismét a rendes kerékvágásba kerüljön. Az uj kiadásokhoz és a deficit eltüntetéséhez természetszerüen *uj bevételi lehetőségekre van szükség* Tervbe van véve elsősorban *a telekértékadó felemelése*, melyet a mai félszázalékról egyszázalékra emelünk fel. Természetesen a *házbérfillért* a telekértékadó emelésével arányosan *felére szállitjuk le*. A telekértékadó felemeléséből a megejtett számitások szerint *évi tiz millió korona többevétele lesz a fővárosnak*. Komoly bevételi többletként jelentkezik *a házbéradó átengedése a főváros számára*, mely a fővárosnak évtizedek óta hangoztatott kérése és amelyet a pénzügyminiszter már meg is igért. A házbéradó *évenkint husz-huszonöt millió koronával fogja javitani a főváros költségvetését*. Kértük a minisztert a *jövedelemadó megpótlékolására is*. A jövedelemadót 45 százalékkal fogjuk megpótlékolni, amiből a városnak *évenkint tizenhárom millió korona többbevétel származik*. Megigérte a miniszter *a vagyonadó megpótlékolását is, ami öt millió koronát jelent évenkint*. Ilyképpen *mintegy 50—55 millió korona bevétellel javulna évenkint a városháztartás*, az ezen felül előálló deficitet pedig a *községi pótadó felemelésével* kivánjuk eltüntetni. A községi pótadó most 45 százalék és az adó felemelésének minden egyes százaléka 700,000 koronát jelent.

— Meg van minden remény arra, hogy a fővárosi lakosság ezen megterhelése csak *ideiglenes lesz*. Hiszen a békére való teljes visszatéréssel csökkenni fognak az anyagárak és csökkenni fognak a munkabérek is, melyek annyira lebillentik most a költségvetés egyensulyát. Akkor azután ujra beszélhetünk majd az adók leszállitásáról, ugyan van egy igen tekintélyes jövedelmi forrás, mely azután sem fog leapadni. Ez pedig a *községi takarékpénztár* lesz, melynek felállitására már engedélyt kaptunk a pénzügyminiszter urtól.

— Az egyensuly biztositása szempontjából nagyon nagy jelentőségüek azok a tárgyalások, melyeket dr. *Madzsar* államtitkárral, ki a népjóléti miniszterium kebelében a közegészségügyi dolgokat intézi, folytattam. A kórházaknál az a nagy anomália van, hogy a nagyobbrészt vidéki beteg ápolásáért sokkal kevesebbet térit meg az állam, mint amennyibe a kórházi ápolás magának a fővárosnak kerül. A pesti kórházak betegei 80 százalékban vidéki illetőségüek, akiknek kezelése csak a mult esztendőben nyolc millió koronájába került a városnak. A tárgyalások folyamán igéretet nyertem a kórházkérdés kedvező elintézésére, valamint arra is, hogy a kórházaknak évenkint mintegy két millió koronát kitevő amortizációs költségét szintén az állam fogja viselni.

Érdekes kijelentéseket tett a polgármester a földgázkutatásokra vonatkozólag:

— A földgázkutatások ügye igen kedvező stádiumban van. E tárgyban nemsokára befejezést nyernek azok a tárgyalások, melyeket a pénzügyminiszteriummal folytatunk. Arról van szó, hogy a mintegy 10 millió koronát kitevő kutatási költségeket az állam és a főváros *együttesen* viselné. A kutató-eszközöket természetesen az állam engedné át. Végig sem lehet tekinteni azt a közgazdasági perspektivát, melylyel a földgázkutatások sikere járna. Mondanom sem kell, hogy a földgáz használata szintén lényegesen kisebbitené a főváros deficitjét.

Végezetül a Margitsziget sorsáról volt szives a polgármester nyilatkozni:

— A Margitsziget átadása a közmunkatanács likvidációjával párhuzamosan rendben folyik. A napokban volt a közmunkatanács és a főváros együttes helyszini szemléje, amit nyomon követ a leltározás és a sziget formális átadása. Anyagi birtokbavételről itt egyelőre természetesen nem lehet szó, mert a bérlőtársaság szerződése még évtizdekig tart. Szó lehet és szó van azonban arról, hogy ennek a szerződésnek bizonyos revideálásával már *a közeljövőben* teljesen *a főváros tulajdonába menjen át a sziget*. Erre vonatkozólag rövisesen meg fognak indulni a tárgyalások. Ha a sziget a miénk lesz, akkor lehet azután arra is gondolni, hogy a belépődijat esetleg eltöröljük.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest. VIII., Rökk Szilárd-u. 30
Telefon: József 1—48. szám.

Aztán egyik kedves és mulatságos história kergette a másikat. Ez a jelentéktelen kis fiskális odadörögte a nagy Károlyinak, hogy hazudik, amikor román attrocitásokról beszél. Ugyanakkor pedig, azt hiszem, ugyanabban a levelében ruhaneműt és pénzt kért az elnöktől. Aztán megint Nagy Vince belügyminiszter állitotta egy mulatságos dilemma elé: azt mondta neki, válasszon, mi akar lenni, román miniszter, vagy budapesti fiskális? Ugy látszik, nagyon irigylésre méltó dolog budapesti fiskálisnak lenni, mert Erdélyi János dr. nem tudott választani.

Egyszóval, kezdett feltünedezni ez az Erdélyi ügyvéd a pesti népszerüség horizontján, amelyre feljutni némi komikus elem hijjával szinte lehetetlen. Talán éppen e népszerüség kedveért lett a kedves Erdélyiből operett-diplomata. És furcsa, amikor a komikum terén kezdett volna neki felderülni, egyszerüen eltünt. Ahogy eltünésének hire megjelent, huszonnégy óra alatt elrekviráltatta valami élelmes ember a lakását. Egy pillanatig még meg is sajnálta az ember: né, szegény feje, még hajléktalan talál lenni, ha visszaérkezik. És nem jött. Valamit még hallani fogunk róla, mint az már az ilyen hirtelen és megokolatlanul távozó uraknál szokás. Maga helyett levelet küldött Berinkey miniszterelnöknek. A levelet, vagy, mint a román követségen némi nagyzolással mondják, a „jegyzéket" érdekes diplomata nyujtotta át Berinkeynek. Rudas papa volt a kurir, az öreg, kedves könyomatos-szerkesztő, aki hosszu évtizedek óta szaladgál a románok hirei után. Rudas papa átadta a levelet, amelyben Erdélyi kijelenti, hogy nem érdemes Budapesten román miniszternek lenni és ezzel be is fejeződött Erdélyi ur rövid, de élénk érdeklődéssel kisért budapesti diplomáciai pályája.

Kár érte, mert kinőhette volna magát érdekes, sőt mulatságos pesti figurává.

A falusi ember Pesten

Deputáció-járás a földosztó miniszterhez

Pár hét óta mindenfelé az országban, a borsódi falvakban éppen ugy, mint a vasmegyei tanyákon nagy utra készülnek a falusi emberek. Vonatindulás előtt megpödrik még a bajuszukat, kolbászt, szalonnát, barna kenyeret tesznek a tarisznyába, megtöltik a kulacsokat is, azután lassan elballagnak az indóház felé. És utközben egyre többen ülnek a töröttablaku, hideg vasuti kocsikba, amelyek mostanában csak ugy öntik a falusi embereket a pesti állomásokon. Valóságos népvándorlás indult meg a főváros felé.

...Az emberek jönnek a föld miatt...

Reggelenként feketéllenek azok az utcák, amelyek az Országház-térre torkollanak a különböző városrészek felől. A Báthory-utcán, az Alkotmány-utcán, a Kálmán-utcán, a Falk Miksa-utcán, a Nádor-utcán keresztül százával jönnek a falusi deputációk, valamennyien a földmivelésügyi miniszterium épülete felé ballagnak, néha összebarátkoznak egymással, elsiriják egymásnak a bajukat, azután befordulnak a miniszterium boltives kapuján, ahol az egyenruhás portás szinte gépiesen igazitja utba az embereket:

— Első emelet, jobboldal, ott van Szabó István miniszter ur, ahhoz menjenek csak.

Mivel pedig az emberek nagyon korán jönnek, — hajnal felé kezdődik meg mindennap a deputációjárás. A miniszter még nincs a hivatalában, hát a kifáradt falusiak bizony leheverednek a lépcsőkre, elszundikálnak a miniszteri előszobában, azok pedig, akik megéheztek, minden teketória nélkül előszedik a csillagos bicskát, a kolbászt, szalonnát, sonkát, meg egyéb hazaiakat és jóizüen falatoznak abból, nem törődve azzal, ha a miniszteriumba igyekvő tisztviselők irigy szemekkel nézik a disznóölésből megmaradt kedves emlékek nagymértékü pusztulását.

Kilenc óra felé azután bejön a hivatalba Szabó István népgazdasági miniszter, társaságában van rendszerint Szemző Ernő államtitkár is és ilyenkor felszedelőzködik a lépcsőház, az előszoba, mindenki egyszerre a miniszter elé kivánkozik.

Szabó István nem fogadja egyenként a deputációkat, hanem maga jön ki az előszobába, ahol kilenc óra után már több száz ember szorong egymás mellett. Az egész ország képviselve van. A legtöbb ember katonaruhában feszeng. Tépett csukaszürke, rozsdabarna foltokkal, amik valamikor vörösek és melegek voltak a Doberdónál, vagy a lengyel hómezőkön. Egyik-másik jövevénynek hiányzik a lába, a másiknak mükarja van, olyiknak fekete kendővel van bekötve az egyik szeme. A nagy tolongásban is ki lehet venni, hogy kik tartoznak együvé. Három-négy ember rendszerint körülvesz valakit, akinek irás van a kezében. Bélyeges irás, szép, egyenes betükkel összerótt sorok, csak éppen az aláirások bizonytalanok egy kicsit. Aki irta az instanciát, az ért jól a betüvetés nehéz mesterségéhez, azok akik a nevüket odapingálták a kérvény alá, inkább csak az ekeszarva körül járatosak.

Amikor kinyilik az ajtó és Szabó István miniszter kijön a küldöttségek közé, egyszerre huszan is kezdenek beszélni.

Egy jól megtermett atyafi tolja félre az előtte állókat és mikor keresztülveri magát a miniszterig, hozzákezd a mondókájához.

— Nagytiszteletü miniszter ur — szólitja meg a minisztert, de tovább nem folytathatja, mert a háta mögött már más kezd beszélni.

— Tisztölt miniszter ur, mondja Ficzere János Borsodivánkáról, mink messziről gyüttünk, itt vótunk már tegnap is is, tessék a mi szavunkat meghagatni most. Mert minekutána hogy...

A derék Ficzere János sem folytathatja tovább, mert jelentkezik Sipos József uram a vasmegyei Nyögérből és ő sem röstelli kivágni a rezet, hogy Nyögér mindenesetre van annyira fontos, mint Borsodivánka és a nyögériek nem érdemlik meg, hogy őket megelőzzék, hiszen ők már éjfél óta strázsálnak a tisztőt miniszter ur kapuja előtt.

A miniszter látja, hogy ma ismét nem jutnak zöldágra és miután nagynehezen szóhoz jut, megérteti az emberekkel, hogy senki sem jut célhoz, ha előbb nem engedi a másikat kibeszélni. Nagynehezen aztán megindul a tárgyalás.

Elsőnek Ficzere János mondja el, hogy Buchta Andrással, Nagy Sándorral és Krizsa Istvánnal azért jöttek fel Ivánkáról Pestre, hogy itt elmondják, miszerint odahaza nincs legelőjük, nincsen egy darabka sem, illetve hogy ami van, az viz alatt van, ennélfogva tehát nincsen. Azért jöttek föl, hogy sürgősen legelőt adjon a miniszter, hogy mentül hamarébb kezdjék meg a földosztást, nekik nincs nagy bizodalmuk azokhoz az emberekhez, akik lejöttek hozzájuk, ők csak a miniszterben tudnak megbizni.

Szabó István nyugodtan meghallgatja az embereket, azután elveszi tőlük az irást, meg is nyugtatja őket, hogy menjenek csak haza, majd gondja lesz rá, hogy Borsodivánkában megkezdjék a földosztást és legelőhöz jusson a község. Az emberek megköszönik szépen a miniszter szavait, mielőtt azonban elmennének, bátortalanul néznek körül. Forgatják kezükben a kalapjukat, látszik, hogy mondani szeretnének még valamit. Zeöke Antal dr., a miniszter titkára bátoritólag szól hozzájuk:

— Irás kéne?

— Hát tetszik tudni kérem, mondja egyszerre mind a négy boldogan, irást szeretnénk kérni, arról, hogy itt voltunk. Odahaza mégis bizonyitani szeretnénk, hogy mögjártuk Pestet.

A titkárnál már vannak előre elkészitett „igazolványok", a legtöbb deputáció kér ilyen irást, mert enélkül könnyen megtörténik, hogy odahaza el se hiszik nekik, hogy a miniszterrel beszéltek.

Közben pedig egyre uj csoportok jönnek a terembe. Amikor az ivánkaiak kifordulnak az ajtón, akkor jönnek be azon a letenyeiek, Zalamegyéből. Amazok megkérdezik az ujonnan jöttektől:

— Kentek is a reform miatt gyönnek?

— Nem, — felelik emezek — mink a föld végett gyövünk Letenyéről, nagyközség, Zalamegye.

Befordulnak a letenyeiek a nagyszobába, ahol elpanaszolják, hogy náluk a községben a földesur fölemelte a haszonbéreket. Száz koronát követel már egy hold földért.

— Nohát akkor — mondja nekik a miniszter — megérett az a föld arra, hogy menten fölosszák.

Jólesik a beszéd a letenyeieknek, a szónokuk, akinek fekete kendővel van felkötve a bal karja, odasandit a többiekre és hangosan mondja:

— Lám, megmondtam!

Csak akkor szomorodnak el, amikor a miniszter nem ad irást róla, hogy a fölemelt haszonbért nem kell megfizetni. Ez a biróság dolga, nem a miniszteré.

A döbrönteiek Veszprémmegyéből azon panaszkodtak, hogy a faluban nem lehet csizmát meg bakancsot kapni. Szegény döbrönteieket majd kidobták a szobából a többiek.

— Mégsem járja, — kiabált Szinger Ágoston Jánoshidáról, — hogy a tekintetes miniszter urat ilyen haszontalanságokkal bántják! Nekünk sincs bakancsunk, mégse panaszkodunk miatta!

Az a gyürü, amelyik a minisztert körülvette, egyre szükebbre szorult össze. Miniszteri tisztviselőknek kellett rendet csinálni, hogy a miniszter legalább lélegzethez jusson. Közben a tömeg egyre szaporodott a teremben. Egy székely deputáció érkezett Petrozsényből, a szónokuk a magyar Alföldön kért földet ötszáz székely család részére. Mások azt kérték, hogy ne a szomszédba, hanem a saját falujukban juttassák őket birtokhoz. A miniszter pedig mindenkit meghallgatott, de már nem győzte két kezében tartani a sok kérvényt. Lassanként telerakta a kabátjának az egyik zsebét, azután a másik zsebre került a sor, később már Zeöke dr. szedte az instanciákat, de azok csak nem akartak fogyni. Egy óra után a miniszter panaszkodott már, hogy neki félkettőkor egy amerikai bizottsággal van tárgyalása, de az emberek csak nem akartak elmenni.

Amikor a miniszter azt mondta, hogy el kell mennie, egyszerre felbomlott a rend a teremben:

— Nagyságos miniszter ur, egy perc alatt végzünk!

— Csak minket tessék meghallgatni, mink Korlátról, Abaujmegyéből jöttünk!

— Tekintetes ur kérem, ne tessék elmenni!

— Miniszter ur! Mink már reggel óta várunk!

Ilyen és ezekhez hasonló fölkiáltásokkal kérték a minisztert, hogy várjon még egy kicsit. Szabó Istvánnak azonban sürgős dolga volt és hiába marasztalták, bement a szobájába. Vagy huszan akartak utánamenni. A titkár alig birta visszatartani az embereket.

(p. j.)

Kisérletek a tejellátás javitására

Naponta 2000 liter tejet koboznak el — Gazdák tejszállitási ajánlata, hogy a földosztást elkerüljék

Február 10-én kezdte el a tejhivatal a pályaudvarok és a vámok őrzését, azon célból, hogy igazolvány nélkül ne kerüljön tej a fővárosba. 78 tisztviselő tart 200 karhatalmi katona kiséretében állandó inspekciót a vámoknál és pályaudvarokon és ha a tejhivatal igazolványa nélkül akar valaki tejet vagy tejterméket behozni a fővárosba, azt irgalmatlanul elkobozzák és a bünös ellen még a kihágási eljárást is megindítják. A tej behozatalának ellenőrzéséről és Budapest tejellátásának helyzetéről a Központi Tejhivatalban a következő érdekes információkat kaptuk:

— A tejbehozatal ellenőrzése a legnagyobb szigoruséggal folyik. Budapest *napi tejfelhozatala 48—50.000 literre tehető*, amiben nincs benne a mintegy *26.000 litert* kitevő tejmennyiség, amit a kávéházak és kávémérések külön engedély alapján hoznak fel a fővárosba. Az ellenőrzésnek a kofák a legnagyobb ellenségei, akik minden lehetséges és lehetetlen utat megkisérelnek, hogy kibujjanak az ellenőrzés alól. Naponta átlagban 2000 liter tejet, 50—60 kiló vajat, ugyanannyi turót kobozunk el, amelyek mind igazolvány nélkül akartak becsuszni a fővárosba, de már olyan napunk is volt, amikor az az elkobzott tejmennyiség 4000 literre, a vaj 314 kilóra, a tejföl 1200 literre rugott. Az elkobzott tejet a tejkereskedők utján, a tejtermékeket pedig a fővárosi élelmiszerüzem utján bocsátjuk a közönség rendelkezésére.

— A behozott tejnek 3.8 százalékos zsirtartalmunak kellene lennie, azonban már olyan tejet is próbáltak beesempészni, aminek *alig másfél százalék volt a zsirtartalma*, annyira vizezve volt. Különösen rossz minőségü a kávéházak és kávémérések részére behozott tej, amit zsirtartalom tekintetében nem ellenőrizünk. Február 10-ike óta különben tejhamisitás miatt nagyszámu milimári ellen inditottuk meg a kihágási eljárást.

— Hétfőn járt le a földmivelésügyi miniszter által kitüzött határidő a földosztás alól való mentesitésre azok számára, akik hajlandók a fővárost tejjel ellátni. Mintegy 20.000 hold területről érkezett tejellátási bejelentés a Központi Tejhivatalhoz. A bejelentett kisebb és nagyobb uradalmak évi tejtermelése *40—45 millió literre rug*. Ez körülbelül napi 120.000 liter tejnek felel meg. Ha visszaemlékezünk arra, hogy a háboru előtt a napi tejfelhozatal 250—280.000 liter volt, akkor örömmel kell konstatálnunk, hogy a 120.000 liter ujonnan bejelentett tejszállitással együtt a Budapestre kerülő tejmennyiség csaknem a *háboru előtti szinvonalra fogja visszahelyezni a tejfelhozatalt*.

Zöldség- és főzelék-termelési szerződések.

Az Országos Zöldség-, Főzelék- és Gyümölcsforgalmi rt. ezuton is felhivja a gazdaközönség figyelmét arra, hogy az Országos Közélelmezési Hivatalt vezető Minisztertől nyert felhatalmazás alapján a folyó évben is köt termelési szerződéseket és pedig tejeskáposztára, kelkáposztára, kalarábéra, sötétszinü sárgarépára, petrezselyemre és gumós zellerre.
Az érdeklődőknek a rt. igazgatósága (Budapest, IV., Városház-u. 4) ad közelebbi felvilágositást.

NEW-YORK KÁVÉHAZ

Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem
A Barban Oszkár zongorázik
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

Garbai és Bokányi bemutatkoznak

Képek a néptanács multheti üléséről

A premier láza elmult, a néptanács második ülése már olyan, mintha a harmincnegyedik vagy a hatvanharmadik volna. Hiába, van valami konzerváló ebben a levegőben, valami enyhitő, szeliditő, aminek már érezzük a hatását az arcokon, a hang szinén, a mozdulatok lendületén s talán leginkább a tárgyalás nyugodtságán, amelyet némi tulzással már méltóságteljesnek is lehetne mondani... Négy óra van, pontosan megkezdődik az ülés s amikor halljuk az elnöki bejelentéseket, az első pillanatban azt kell hinnünk, hogy a régi közgyülésben ülünk. Ennyi inditvány, még interpelláció is hozzá, hiszen ezt a régi közgyülés sem csinálta másképpen! Az igaz, hogy másféle inditványok. Blauner Mór a villamosok váratlan tarifaemelését teszi szóvá, amire Rényi tanácsnok ad fölvilágositást, Vámos Jenőnek pedig egyszerre két propoziciója is van. Amint a régi Rómában a császárok kerteket ajándékoztak a népnek, ugy akar most Vámos a magyar népköztársasággal parkot ajándékoztatni Budapest közönségének: az Orczy-kertet követeli a hadügyminisztertől, még pedig sürgősen. A padsorokban helyeslés, Bódy is bólint, semmi kétség, hogy a hadügyminiszter honorálni is fogja ezt a kivánságot, de valószinüleg csak — nyáron, amikor majd nem fenyeget többé az a veszedelem, hogy a tüzifára éhes publikum kivágja az Orczy-kert százados fáit. A másik inditvány a főváros hozzájárulását kéri az Ady-szoborhoz s bár senki sem lehet, aki ezt az inditványt ellenezhetné, Vámos ugy találja, hogy mégis bövebben kell megokolnia. S valljuk be, a megokolás nem volt a legszerencsésebb. Vámos azt mondotta, hogy Ady nem szerette Budapestet s hogy Budapest sem törődött Adyval, ami nyilvánvaló tévedés, hiszen a hivatalos főváros megitélte neki a Ferenc József szépirodalmi dijat, a nem hivatalos főváros pedig kezdettől fogva hüséges és megértő közönsége volt a költőnek. És Ady szerette Budapestet. Mi, akik a közelében éltünk, tudjuk, mennyire szerette ezt a várost s nincs is versei között egy sem, amely Budapest ellen szólana. Nem volt igaza tehát Vámosnak, de végre is nem vehetjük neki rosz néven, hogy nem tudott esztétikai méltatást mondani Adyról. Ez nem szigoruan kommunális feladat s nem is tartozik a hatáskörébe...

Kondor Bernát azt inditványozza, irjanak föl a pénzügyminiszterhez, vegyen előleget a vagyonadóra, különben a gazdag emberek elköltik a pénzüket. Az inditvány praktikus: egyhangu helyeslésel fogadják.

*

Az inditványok után Bódy beszél. Nem is beszél — mert csak néhány szó bevezetést mond, — hanem inkább fölolvas. Arról a tevékenységről számol be, amelyet az ujjáalakitott tanács fejtett ki a forradalom óta s főbb vonásokban vázolja azt a programmot amelyet a főváros megujhodott közigazgatásának kell végrehajtania. A fölolvasás meglehetősen monotón, de annál több a szavak belső tartalma. Mennyi szót, mennyi programmot hallottunk mi már erről az elnöki emelvényről, mennyi gesztust láttunk, mennyi kipirult arcra figyeltünk, de a szavak mögött még sohasem éreztünk annyi tartalmat, mint most. Nem a szokásos frázisok ezek, nem ünnepi beszéd, amelyben az igéretek tömege arányosan, szinte kecsesen helyezkedik el a retorikai formák között, hanem szavak, amelyeknek komolyságot és jelentőséget adnak azok, akik — a padokban ülnek...

*

Garbai Sándor szól elsőnek a polgármester programmjához. Magasra emeli a Fővárosi Hirlap legujabb számát, avval gesztikulál. Egy részletkérdést akar megvilágitani, az iskolaépitések ügyét, amelyre nézve azt mondotta a polgármester, hogy a főváros akar iskolákat épittetni. Garbainak erre az a megjegyzése, hogy a főváros maga nem tudhat épiteni, a legokosabb tehát, ha a föltétlenül szükséges iskolák az Országos Lakásügyi Tanács telepépitő akciójával kapcsolatosan épülnek föl. Nem is olyan tulságosan fontos, amit Garbai mond — mert jelentékeny részletkérdés az egész, — de meglepő, ahogyan mondja. A krónikásnak nem hibája, ha minduntalan visszatekint a multba s még ha a mult és a jelen között ott is van a forradalom cezurája, a krónikás nem tud megszabadulni a mult emlékeitől, amelyek ott rajzanak a pompás csilláru teremben, a régi padokban s a régi városi nagyságok szobrai és képei között. Önkéntelenül vissza kell gondolni a régi közgyülésre, a régi emberekre, akik még néhány hónappal ezelőtt itt ültek e padokban: vajjon mit mondanának, hallva Garbai beszédét? Mondom, nem az a fontosabb, amit mond, hanem az, hogy miképpen mondja. Érdekes, karakterisztikus fej, sötét, mély tüzü szem, meggyőző és szimpátikus orgánum: régi, ismert szónok, de nekünk uj, akinek különös élvezettel hallgatjuk a beszédét. Milyen pompás mondatok, milyen erőteljes kifejezések, milyen logikus, világos okfejtés s mennyi meggyőző érv, valóságos müvészi csoportositásban! A beszéd nem hosszu s amikor befejezi, ugyanaz az érzésünk, mintha egy jó könyvet tettünk volna le, amelynek nemcsak a tartalmával egyezik a meggyőződésünk, hanem élveztük is azt a müvészetet, amely az alkotásában érvényesült. És beszéljenek bármit is a régi közgyülésről, egy bizonyos: ez a beszéd hatalmas tapsvihart váltott volna ki a tömött padsorokban. Olyan furcsa volt a csöndesség, amely a beszédet fogadta; az egyetlen Buchinger Manó érezte, hogy itt tapsolni kellene s össze is ütötte a két kezét csöndesen a pad alatt. A többiek helyeseltek, bólogattak, végre is csakugyan különös volna tapsolni egy nagy teremben, ahol alig ülnek harmincnál többen.

Még egy kitünő szónokot hallottunk a vita folyamán: Bokányi Dezsőt. Ugy beszélt, mintha népgyülésen lett volna, a hangnak azzal a pazarlásával s a fordulatoknak azzal az élénkségével. De ha Garbainál azt jegyeztük meg, hogy nem az volt a fontos, amit mondott, hanem az, hogy miképpen mondta, Bokányinál forditsuk meg ezt a tételt s arra vessük a sulyt, amit mondott. A letünt kormányokat támadta, amely a maga kiadásait átháritja a fővárosra, amelynek azért sulyos a helyzete, mert a kormány helyett költött s kijelentette, hogy ha a főváros kulturális téren önmaga nem áldozott volna meglévő intézményeiért, Budapest éppen azon a nivón lenne, amelyen az ország... Micsoda beszéd! A krónikás föltekint s meglepetve néz körül a teremben, hiszen ezek a szavak századszor hangzanak el itt... Talán ugyanarról a helyről, amelyről Bokányi beszél, mondták el ezt már mások is, talán a szavak, a kifejezések is találkoztak és mégis, milyen különbség a hangsulyban! Nem panaszkodás, nem keserves nyögdécselés, hanem a kétségbevonhatatlan tények energikus megállapitása s talán mondjuk meg erről a beszédről még azt is, hogy: — érdemrend, amelyet a munkásság képviselője tüzött föl azoknak a férfiaknak a mellére, akik a multban ki tudták csikarni a közgyüléstől kulturprogrammjuk vérehajtását...

*

S e vita alatt kezd élénkülni az élet a büffében is. A radikálisok a legéhesebbek, ők eszik meg a legjobb szenvicseket, ugy hogy Molnár Jebi bátyánknak már egyetlenegy libamájas szelet sem jut. Régen az élet persze itt is élénkebb volt, hiszen többen voltak, akik fölkeresték a büffét, de ugyanolyan arányban, mint ahogy régen a büffében meglehetett alakitani a fiók-közgyülést, most is megalakulhatna a fiók-néptanács.

A radikálisok a bizottsági választásokról beszélgetnek s azzal büszkélkednek, hogy három nőt hoztak be a bizottságokba. Blauner Mór megkérdi aztán Molnár Jenőtől:

— Hát a Károlyi-pártnak hány nőjelöltje van?

Molnár Jenő elgondolkozik.

— Egy se. Én nem tudom, hogy van az, a mi nőink nem akarnak ugy résztvenni az ilyen mozgalmakban. Tudod, a mi nőink főzni akarnak és — szeretni...

Odabent a teremben már letárgyalták a napirendet. Farkas István interpellálja éppen Csupor tanácsnokot, mikor lesz hajlandó eltávolitani a kórházakból az apácákat? Kórházban feküdt nemrégen, mondja, s a saját tapasztalatból beszél.

A krónikás ezután csöndesen megállapitja, hogy ez sem volt igy régen. A városatyák szanatóriumban feküdtek, nem kórházban. Micsoda világ, amikor a közgyülési teremben olyan ember interpellálhat, akit nem az igazgató-főorvos ápolt a különszobában...

Fővárosi Gellért-gyógyfürdő

Termálfürdők, iszapkezelés. forrólég szénsavas fürdők, gépgyógyászat, inhalatórium pneumatikus kamra, ivókura stb. stb.

Március 10-én megnyilt a vizgyógyászati osztály.

Események

Földet Budapest lakosságának!

Nemcsak a paraszt vágyakozik föld után, hanem mi, budapestiek is. És semmi sem kelthetett bennünk, föld után vágyakozókban, nagyobb örömet, mint Buza Barna földmüvelésügyi miniszternek az a nyilatkozata, hogy mi is szerezhetünk földet, mert az az óhajtása, hogy Budapestet husz-harminc kilométernyi körzetben virágzó kertgazdaságok vegyék körül. Pompás, gyönyörü terv: kis kertgazdaságok létesülnek a főváros perifériáin és a szomszédos községek körül s nemcsak a szemünket bájolja el az a látvány, hanem a szivünket is, mert a gondozott gyümölcsfa, a kedves virágágy, a jól müvelt konyhakert, a megelégedettséget sugározzák felénk. Földet a budapesti lakosoknak! — ezt a jelszót maga a földmivelésügyi miniszter adta ki s mégis akadnak már olyanok, akik ezt a gyönyörü tervet megakarják akadályozni.

Arról van szó, hogy előálltak a szobatudósok, akik a maguk kinosan kigondolt elméleteiket buzgón védelmezik a gyakorlati élet világossága ellen s azt mondják, hogy Budapest határában csak bérelni lehessen a földet, a telekérték bizonyos százaléka fejében. Az elmélet kétségtelenül tetszetős, akár egy jégből faragott müvészi szobor, de a mint az élet napsugara rásüt, ugy elolvad, mintha sohasem lett volna. Mit jelentene a bérlet? Azt, hogy senki sem érezné magának a földet s ebben a pillanatban senkinek sem kellene. Annak a munkásnak és tisztviselőnek oda kell adni azt a kis földet, ha meg tudja és megakarja müvelni, legyen az övé egészen, természetesen olyan megszoritással, hogy lánckereskedelmet ne lehessen üzni vele. De ma, amikor még a magántulajdon alapján állunk, amikor ezen az alapon kell állnunk, mert csak ez biztositja a termelő munkát, akkor nem szabad Budapest lakosságával egy elmélet kedvéért olyan kisérleteket üzni, amelyeknek hátrányát valamennyien érezni fogjuk. Ha megszüntetnek minden magántulajdont, természetesen a kertgazdaságoknál sem tehetnek kivételt, de a kommunizálással — s még hozzá ilyen hamis értelmezéssel — ne itt kisérletezzenek.

Arra kell kérnünk a földmüvelésügyi minisztert s a főváros tanácsát is, hogy ne üljön föl az ilyen elméleteknek. Azt a ragyogó képet, amelyet Buza Barna elénk varázsolt, meg kell valósitani, még pedig minél hamarább. S azoktól a szobatudósoktól, akik ezzel állitólag a főváros földjét védik, csupán azt kérdezzük: mit gondolnak, elképzelhető-e Budapest olyan fejlődése, hogy tömeges lakóházak épitésére lesz szükség a külső területekre? S minthogy száz éven belül nem lehet erre számitani, nem jobb-e, nem célszerübb-e, ha a budapesti lakosok megmüvelik a most nagyobbára parlagon heverő földeket? És bizvást elmondhatjuk százezrek nevében, hogy nekünk csak ugy kell a föld, ahogy ezt a földmüvelésügyi miniszter akarja ideadni. Egyébként bérelhetik maguk a — szobatudósok.

A budai Vigadó sorsa. Megirta a „Fővárosi Hirlap", hogy a Haditermény még február első napjaiban rekvirálta a budai Vigadót, de abba a mai napig sem költözött be, mire a budai munkások szervezetei elhatározták, hogy március 15-én karhatalommal foglalják el gyüléseik számára a budaiak egyetlen gyüléstermét. Most uj pályázó akadt a Szilágyi Dezső-téri épületre: *Vass* János, a vallásügyi miniszter akarja benne berendezni a rezidenciáját. Hir szerint *Garbai* kormánybiztos már rekvirálta is a vallásügyi miniszterium számára a budai Vigadó helyiségeit és igy a jó budaiak két szék közt a pad alá estek.

Fölemelik a luxus-sirhelyek árát. A héten összeülő köztemetői bizottságnak első ülésén szerepel a luxus-sirhelyek árának fölemelése is. E tárgyban a városházán már volt értekezlet, amelyre *Csupor* tanácsnok az ügy iránt érdeklődő tanácstagokat is meghivta. A köztemetői bizottság elé kerülő előterjesztés szerint a luxus-sirhelyek árai a Kerepesi temetőben átlag 150 százalékkal fognak megdrágulni, mig az uj temetőkben az átlagos drágulás 100 százalék lesz. Fontos szociális része a javaslatnak az, mely a szegény néposztály sirhelyeinek árát nem emeli. A temetői munkások béreinek emelkedése szükségessé teszi a *gyepezési* és *öntözési dijak fel-*

emelését is. A háboru alatt majdnem ezer százalékkal megdrágultak itt a munkabérek és anyagdijak, a főváros azonban, mivel szépészeti szempontokról is van szó, ezt a nagy árdrágulást nem akarja teljes egészében átháritani a közönségre és ezért csupán 100 százalékkal emeli a sirok rendbentartásának árait. A köztemetői bizottság javaslata még e hónapban a néptanács elé kerül és a felemelt dijak már április 1-én életbe lépnek.

A Lukács-fürdő átépitése. A Fővárosi Hirlap mult heti számában megirta, hogy dr. Márkus Jenő, az Égisz vezérigazgatója nagyszabásu tervet dolgozott ki a Lukács-fürdő és tartozékainak átépitésére és modernizálására. E terv kivitelére vonatkozólag az alábbi hivatalos értesitést kaptuk: Az Égisz igazgatósága elhatározta, hogy a tulajdonában levő Lukács-fürdőt és a hozzátartozó két szállót a modern gyógyászati és kényelmi követelményeknek megfelelően átépiti és berendezi s ez alkalomból a fürdő gyógytényezőit: külön szénsavasosztállyal, hidegvizgyógyintézettel, gyógytornával, Röntgen-kezeléssel, magaslati napfürdővel és inhalatóriummal kiegésziti, továbbá a telep népfürdőjét, valamint az iszapfürdő népies osztályait uj öltöző- és pihenő-helyiségekkel kibővitteti és ujból berendezi. A fürdőkkel és szállókkal kapcsolatosan átépitésre kerül a Kristály-kutvállalat is, amelyet napi 50.000 liter ásványviz termelésére rendeznek be saját szénsavfejlesztő-teleppel és automatikus mosó- és töltő-gépekkel. Átépitésre kerül továbbá a kazánház és a mosóház. A kazánház modern füstmentes, önmüködő tüzelésre lesz berendezve. Az épitési munkálatok során rendezni fogják a dunaparti gyógyparkot is. A parkban a szállókkal összeköttetésben nagyszabásu nyári vendéglőkávéházat létesitenek. A munkálatokat március hó 1-én kezdték meg s előreláthatólag a folyó év végére teljesen be fogják fejezni. Az épitkezés következtében ugy a fürdőnek, mint a szállóknak és a Kristály-kutvállalatnak üzemét — a munkák gyors előrehaladása érdekében, valamint technikai okokból — egyelőre teljesen be kellett szüntetni. Azonban a munkák előrehaladásához képest a fürdő egyes osztályait a legrövidebb időn belül ismét át fogják adni a használatnak. A fürdők megnyitását, a szállóknak és a Kristály-kutvállalatnak üzembehelyezését a társaság a nagyközönséggel a hirlapok utján fogja közölni.

Medgyaszay-Szinház. A huszonötödik előadáson tul is változatlan vonzóerővel kerül szinre esténként a Medgyaszay-Szinházban Lakatos László egyfelvonásos játéka, „A császár partra szállt", Iványi Jenő és Medgyaszay Vilmával a főszerepekben, továbbá Anatole France vigjátéka Gábor Andor és Nádor Mihály átirásában „A néma asszony". A két szindarab között Medgyaszay Vilma uj sanszonokat ad elő. A Medgyaszay-Szinház e hét minden estéjén is és a jövő vasárnap délután is ezt a müsorát ismétli.

A Francia négyes rendkivüli sikere nyilvánult meg a premiéret követő előadásokon is. Mészáros Gizella, Nagy Margit, Harmos Ilonka, Bánóczyné, Harsányi, Bánóczy, Tompa és Bérczi pompás összjátékában kacagtatóan érvényesül Biró Lajosnak ez a külön értékü müve. Flers és Caillavet ragyogó kis vigjátéka Petheő, Varsa, Bérczi, Korti Mira összjátékában ajándékozza meg ritka élvezettel a Belvárosi Szinház közönségét.

Elszáll a mámor. Az Uránia uj müsorának nagy olasz filmje elénk tárja egész sorát azoknak a római és párisi képeknek, ahová mindnyájunkat valami emlék füz. A film Elszáll a mámor cimmel az olasz filmmüvészet legujabb mesterdarabja. Igazi müvészfilm: meséjében és rendezésében egyaránt. Bizonyára sokan fogják sajnálni, hogy a nagy érdeklődéssel várt uj filmhez majd nem juthatnak jegyhez, mert az Uránia csak egy hétig tarthatja müsorán a darabot egyéb lekötöttsége miatt. Az olasz filmen kivül egy szines filmet is nyujt az uj müsor, még pedig amerikai filmet, aminőt már régen látott a budapesti közönség.

A Jancsi-aréna megnyitása. Szombaton, március 15-én nyilik meg a Jancsi-aréna. Az uj tulajdonosok, a közkedvelt Jancsibohóc és Schmitt volt debreceni cirkusz-igazgató remekül összeválogatott müsorral kivánják a közönség tetszését már a bemutatkozás alkalmával megnyerni. Gyönyörü állatállományuk mellett elsőrangu müvész-személyzetük és a nagyszerü bohócok egész tábora fog gondoskodni a közönség szórakoztatásáról.

A TŐKE
....
SZEMLE

Blokád nélkül — A bélpoklos csehek — Az igazi ellenforradalmárok

Az ujságiró tolla bizalommal, reménykedve irja le az éhenhalástól megváltó mondatot: Magyarország blokálását megszüntette az entente nevezetes tizes bizottsága. Mr. Hoover napi 3000 tonna élelmiszert szándékozik küldeni az Ausztria-Magyarország elnyütt testéből kiszakadt uj országoknak. Mégis rezignáltan kell megállapitani, hogy ez nem a friss, a forradalmi uton keletkezett, a demokrácia tiszta levegőjében élő országok győzelme, hanem Leniné és Kun Béláé. Oh nem az éhtifusz felé vágtató országoknak küld Mr. Hoover szérumot, hanem ölő mérget a bolsevizmus ellen. Végeredményben talán mindegy is ez a mi számunkra, mert be kell látni, hogy az ötéves háboruban az entente is jobban megtanulta az öldöklést, mint a szamaritánus emberszeretetet. Ha Lenin nem fenyegetné az angol fantáziát, ha Spartakus lángvetői nem világitanának át a tengeren, bizony az entente tizes bizottsága tovább is nyugodtan, jóllakottan kéródzve osztogatná a koncot. A kéródzést azonban abba kellett hagyni, mert Angliában munkástanácsok alakulnak és a grippe rouge a demarkációs vonalakon túl sem tréfa többé. Végeredményben azonban mégis kapunk enni és végeredményben mégis a mi bolsevizmusunkat kell kipasztitani a kenyérszérummal, hogy a magukétól megmenekedjenek. Coolidge professzor azonban másról is informálhatta a tiszteletreméltó tizes bizottságot. Elmondhatta, hogy szenünk még kevésbbé van, mint élelmünk. Nemcsak a gyáraink állanak, de az ujság sem jut el többé Csongrádra, mert a vicinálisnak kihült a lokomotivja. És a baj napról-napra nagyobb lesz. Egyre több vonat fog megállni, egyre több munkáskéz hanyatlik tétlenül ölbe. És az entente szociologusainak is tudniok kell annyit, hogy nemcsak ott keletkezik bolsevizmus, ahol nincs ennivaló, de ott is, ahol a munkás unatkozik. De még itt sem áll meg a keserü gondolatok áradata. Fájdalommal képzeljük el a Triesztből zsirral megrakva érkező waggonjainkat, amelyeket amerikai katonák kisérnek, hogy ellenségeink el ne szedhessék. És ugyanakkor a magyar föld drága kincseit, buzát, zsirt, százféle élelmet szerbek, csehek, románok hurcolnak szerteszéjjel. Nemcsak hogy a meg nem szállott területre el nem hozhatjuk, ami nekünk termett, de Pozsony, Komárom, Pécs, meg a többi sorban mind éhezik, mert dús éléskamráikat kifosztották az uj honfoglalók. Nyilván, hogy magukhoz édesgessék a népet, amelyet felszabaditottak. A Bánát élelmiszerét Svájcba szállitják, hogy a jugoszláv valutát megjavitsák vele, ugyanakkor pedig Amerika drága pénzen ránk sózza háborus tulprodukcióját. Siralmas, szánalmas helyzet ez, gazdasági életünk céltudatos tönkretevése, a mienket ellopják és a magukét drágán ránk kényszeritik. Az éhes ember azonban nem tehet egyebet, könnyelmü, mint egy elsőéves jogászgyerek és hálásan, boldogan fizeti meg az uzsoraárakat.

*

Azon már régen tul vagyunk, hogy azokat a hireket, amelyek a cseh igazmondás rostáján átestek, komolyan vegyük. A legordinárébb prágai hazugságokat is felülmulja azonban az a hir, hogy a párisi konferencia a dunai hajózás kizárólagos jogát Pozsonytól Bajáig a cseheknek itélte volna oda. Egyelőre azonban a csehek világgá kürtölik, hogy ez igy lesz. Egyszóval nemcsak a legszinmagyarabb városokat akarnák elharácsolni, hanem nyugaton cseh-délszláv korridort kivánnak és amellett a dunai utat is a maguk számára szeretnék megkaparitani. Hogy gazdasági szempontból mit jelentene Magyarországra nézve a legujabb és legszemérmetlenebb cseh álom, azt igazán nem kell azok után fejtegetnünk, hogy ismerjük a magunk ragyogó, de mindenképen jogos terveit. Amellett virágzó, pompásan fejlődött hajózási vállalatok mennének tönkre és tünnének el a bélpoklos cseh szájundok garatján. Ha Párisban még ezt is összeegyeztethetőnek tartják a wilsoni elvekkel, akkor ne csodálkozzanak, ha mi meg vissza kezdjük kivánni a mindent legázoló német csizmákat. De ha Párisban észszel és becsülettel dolgoznak, akkor az étvágygerjesztő Massarykok, Klofácok és Kramarzok a békekötés után nagyobbat zuhannak, mint nálunk zuhantak az imperialista uralom cselédjei.

*

Az elvesztett háboru igazi tanulságai csak akkor kerülnek majd szemünk elé, ha a békekonferencia eredményei ismeretesekké lesznek, vagy talán akkor, ha ennek az imperialista, győzelmi békének minden intézkedése egy-két esztendő multva felborul. Addig is azonban, amig Párisban együtt ülnek a győztes államok képviselői, egyetlen tanulság van, amit a vesztett háboruból le kellett vonni. És ez az, hogy mindenkinek kétszer, sőt háromszor annyit kell dolgozni, mint a békében dolgozott. Hogy a miniszterek nem ismernek éjt és napot, amikor munkáról van szó, ez még nem menti meg az országot. Ellenben a munka körül is kétféle ellenforradalom van. Egy jobb és baloldali. Vannak, akik nem dolgoztatnak és vannak, akik nem dolgoznak. Sajnos, a gyárak tömegei nem tudnak munkához fogni és emberek ezrei tengetik életüket munkanélkül, vannak azonban munkaadók, akik ellenforradalmi célzattal nem dolgoztatnak és bizony akad — nyilván megtévesztett munkás — aki ha volna is tennivalója, összedugja a kezét. Mindennek az orvoslását helyezik kilátásba a Munkaügyi Tanácsban, ahol azt követelik, hogy a munkás, aki *nem akar* dolgozni, az kisebb kenyeret kapjon, mint aki dolgozik, vagy aki szivesen dolgoznék. Reméljük, hogy ezen a területen nem lesz nagy aratása a szigoru fegyelemnek, de annál inkább kivánesiak vagyunk azoknak az önző és ellenforradalmi dühvel telitett munkaadóknak a névsorára, akik nem nyitják meg a munka lehetőségét és akiket legközelebb már üzemeiknek kártérités nélkül való rekvirálásával fognak sujtani. Ezeknek az ellenforradal-

DIANA
sósborszesz
Kis üveg . . 4 40 K
Közép üveg . 13.-- „
Nagy üveg . 26.-- „
Mindenütt kapható!

DIANA
Krém . . . . . 4 K
Nagy krém . . . . 8 „
Puder . . . . . 4 „
Nagy puder . . . . 8 „
Fogkrém . . . . . 5 „
Mindenütt kapható

mároknak azután már igazán ideje lesz a nyakuk közé suhitani, mert a politikai ellenforradalmároktól nem szabad megijedni a megerősödött magyar népköztársaságnak, de azok az ellenforradalmárok, akik a munkaalkalmat veszik el a nép elől, ezek a legveszedelmesebbek. Ártalmattanná kell őket tenni és a nevüket fel kell irni a sajtó szégyentáblájára.

Sztrájkoló tisztviselők

Hajnalodik. Kisüt a nap az intelektuel osztály legszánalmasabb proletárjaira, a magánalkalmazottakra is. Ezek a dolgos, de megfélemlitett páriák összerezzentek a hatalmas igazgatók és főnökök egy-egy szigoru arcrándulására, mert szervezetlenségükben teljesen tehetetlenek voltak a kapitalista önkényuralommal szemben. A forradalmi idők azonban az irodák dohos levegőjét is megtisztitották. Öntudatos, önérzetes és szervezettségükben hatalmas ellentállóképességet tudnak kifejteni a bürók munkásai is. Az utóbbi időkben több csatát vivtak meg és mindig győzelmesen. A kizsákmányolás néhány bagolyvárában most is harcban állanak az alkalmazottak. A harc kimenetele nem lehet kétséges, az alkalmazottuk győzelmével fog végződni.

Az *Anker* élet- és járadékbiztositó társaságnak és leányintézetének, a *Prudentiának* mintegy ötven tisztviselője, valamint a két részvénytársulat összes irodasegédjei sztrájkba léptek. Miért kellett jogos elkeseredésükben e végső fegyverhez nyulniok? Mert az osztrák intézetnek a budapesti telephez dirigált cseh származásu igazgatója, valami *Tintner* József nevü egyén megtagadta a tisztviselőktől azt a csekély béremelést, amelyet a többi budapesti biztositók még a mult év novemberében megszavaztak az alkalmazottaiknak. A tisztviselők e hónap elején memorandumban megsürgették a 33 százalékos fizetésemelést, Tintner igazgató azonban, — akire az is jellemző, hogy évek óta vezeti a magyar fiókot, de egy kukkot sem tud magyarul — fiókjába zárta a memorandumot és válaszra sem érdemesitette a tisztviselőket, akik elkeseredésükben beszüntették a munkát. A Biztositó Tisztviselők Országos Szövetségében ütötték fel sztrájktanyájukat és bizalommal várják igazságos ügyük győzelmét, ami bizonyosra vehető, mert az összes szakmabeli kartársaik szolidárisak velük.

Sztrájkba léptek a *Generali* leányvállalatának, az *Osztrák baleset biztositónak* a tisztviselői is. Persze *Poór* Jakab udvari tanácsos ur félmillió koronás évi jövedelme mellett sehogy sem tudja megérteni, hogy ma már havi 200—300 koronás éhbéreken nem lehet irodai rabszolgákat tartani.

Sztrájkolnak a *Törley-pezsgőgyár* tisztviselői is. Ez a vállalat, amely évenkint milliókat harácsol össze, éhbéren nyomorgatja alkalmazottait és a létfentartás legminimálisabb eszközeit is megtagadja tőlük, sőt egy sereg tisztviselőt el akar a szolgálatból is bocsátani. Ha a közönség egy kis bojkottot rendezne a Törley-pezsgővel szemben, ez talán észre téritené az elbizakodott profit-lovagokat.

A *Bunzl és Biach* cégnél is beszüntették a munkát, amely azonban rövidesen a tisztviselők győzelmével végződött.

—

Uj ügyvezető-igazgató a Hazai Banknál. A Hazai Bank igazgatósága Keszthelyi Ernő igazgatót — ügyvezető-igazgatóvá nevezte ki. Érdekes és érdemes karrier. Keszthelyi pályafutása kezdetén ujságiró volt, majd mintegy huszonöt év előtt a Hazai Bank szolgálatába lépett és kezdettől fogva résztvett a pénzintézet hatalmas kiépitésében, amely a bankot a magyar közgazdaság számottevő intézményévé emelte. A bank tisztviselői kara az igazgatóság határozatát szivesen vette tudomásul, mert Keszthelyit megértő, jó kollégának ismerik.

Főhivatalnokok előléptetése a Jelzálogbanknál. A Magyar Jelzálog-Hitelbank igazgatósága Forró Oszkár, Ágai Vilmos, Büchler Henrik és dr. Ferenczi Lajos igazgató-helyetteseket igazgatókká, dr. Schön Nándor, Gárdonyi Henrik, Miklós Tibor, dr. Elek Kálmán — aki a titkári hivatal érdemes vezetője — és Herendi Arthur cégvezetőket igazgató-helyettesekké, dr. Pajor Emil, dr. Fuchs Béla és dr. Halperth Elemér ügyészeket és Bendtner Jenő, Kenes Elek és Kersáncz Henrik főhivatalnokokat cégvezetőkké nevezte ki.

Elmaradt a Neuschlosz-Lichtig részvények bevezetése. Megirtuk multheti számunkban, hogy a tőzsdetanács hozzájárult a Neuschlosz-Lichtig r.-t. részvényeinek a tőzsdén való bevezetéséhez. Értesüléseink szerint azonban a kottirozás egyelőre elmarad, mert a pénzügyi kormány a vagyonadó életbeléptetése előtt uj papiroknak a tőzsdén való bevezetéséhez nem ad engedélyt.

Közgyülések. Az Egyesült tégla- és cementgyár r.-t. most megjelent mérlegében 317.842 K tiszta haszonról számol be, természetesen a bőséges tartalékolások levonása után. Az évi rendes közgyülés e hó 22-én lesz. A Tordai cementgyár r.-t. szintén március 22-én tart közgyülést. A mult évi mérleg 553.504 K nyereséggel zárul. A Budapesti ingatlan r.-t. első évi közgyülését március 19-én tartja meg. Az egy millió koronás részvénytársaság tavalyi mérlegében 13.561 K veszteséget mutat ki. — A Rappromhányi Kőszénbánya r.-t. a kereskedelmi miniszterium engedélyével 480.000 K-ás alaptőkéjét 2,520.000 K-ra emeli föl a március 27-i közgyülésen. — A Textilipar r.-t. (ezelőtt Salgó és László) e hó 16-án tartja közgyülését. Tavalyi mérlege 159.628 K tiszta haszonnal zárult. — Az Általános Beszerzési és Szállitási r.-t. e hó 17-i közgyülésén a lemondás folytán megüresedett állásokra uj igazgatósági tagokat választ. — A Vasgerendákat árusitó r.-t. március 22-én tartja meg közgyülését. A mérleg 231.734 K hasznot mutat ki. — A Beszterce-naszódi faipar r.-t.-nak a kereskedelmi kormány megengedte, hogy 6 milliós alaptőkéjét 12 millió K-ra emelje föl.

A Corvin filmgyár és filmkereskedelmi r.-t. e hó 26-án rendkivüli közgyülést tart, amelyen 2 és fél millióról 5 millió K-ra emeli föl az alaptőkéjét.

Utban a cukormonopolium. A cukorgyárak által az 1919—1920. évi termelési időszakban termelt cukor az államkincstár tulajdona lesz és e cukor fölött a cukorgyárak kizárólag a Cukorhivatal utasitásai szerint rendelkezhetnek. Ezt a rendeletet adta ki két-három nappal ezelőtt a népkormány, amely abban az irányban is intézkedett, hogy a cukorgyárak a cukorrépa földolgozásáért, illetőleg a cukor gyártásáért az államkincstártól bérösszegben részesülnek, amelynek mértékét a minisztérium állapitja meg, mig a cukorértékesitéséből befolyó ár a bérösszeg levonása után az államkincstárt illeti meg. Ilyen tartalmu rendeletek nem igen szokták érdekelni a nagyközönséget, de ez a rendelet mégis kivétel alighanem azért, mert ma minden fogyasztó tudja, hogy huszonöt-harminc koronát kell egy kilogramm cukorért fizetni és ilyen árért is csak akkor tudunk egy-két kilogrammhoz jutni, ha nagyszerü összeköttetéssel rendelkezünk. A cukornak az államkincstár tulajdonába való utalása révén abban bizik tehát a közönség, hogy a következő kampányban a cukoruzsora is letörik és hogy nincs már messze az az idő, amikor (bármilyen hihetetlenül hangozzék is) maximális áron is tud cukrot kapni a fogyasztó.

Megjelent a „Földosztás törvénye". Dr. Erdély Jenő ismertetésében megjelent az 1919. évi 18. néptörvény: „A földosztás törvénye" cimen. A könnyen áttekinthető formában szerkesztett füzet egybefoglalva nyujtja a terjedelmes törvény szétszórva található rendelkezéseit. A valóban nagy hiányt pótló munkához Buza Barna földmivelésügyi miniszter irt előszót. A füzet ára ajánlott bérmentes küldéssel 2 korona 45 fillér. Megrendelhető a szerzőnél: Budapest, IV., Kecskeméti-utca 6. sz.

A Hazai Bank részvénytársaság igazgatósága szombaton tartott ülésében állapitotta meg az 1918. évi üzleteredményt, mely 6,987.508 K nyereséggel zárul. Ennek az eredménynek megitélésénél figyelembe kell venni, hogy a lefolyt üzletévben a bank adóterhei rendkivül emelkedtek, a tisztviselők és hivatalsegédek nagyarányu javadalmazásemelésben és pótlékokban részesültek. Az intézet a tárcájában levő értékpapirokat, konzervativ mérlegpolitikájához hiven, és a jelenlegi viszonyok figyelembevételével értékelte; különösen pedig a hadikölcsönök árfolyamát — részben a belső tartalékok igénybevételével — a névérték 75 százalékára szabályozta, mig az egyéb állami értékek napi árfolyamon vétettek fel. Az igazgatóság a folyó évi március hó 22-ére egybehivandó közgyülésnek részvényenkénti 14 korona osztalék kifizetését és azt fogja javasolni, hogy a rendes tartalékalapra 800.000 K, az ingatlan-tartalékalapra 100.000 K, a nyugdijalapra 100.000 K, a tisztviselők javára 75.000 K fordittassék, 632.351.07 K pedig uj számlára elővitessék.

A Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankjának igazgatósága Mándy Lajos társasági elnök elnöklete alatt f. hó 3-án és folytatólagosan 4-én d. e. ülést tartott, amelyen megállapitotta a társaság 1918. évi mérlegét, amely az előző évről áthozott 174.663 korona 38 fill. összeg hozzáadásával 1,925.544 korona 10 fillér tiszta nyereséggel zárult. Az igazgatóság a tartandó közgyülésnek a tartalékok megfelelő dotálása mellett 5 százalék, azaz 10 korona osztalék kifizetését fogja inditványozni. Az igazgatóság ugyanezen ülésében elhatározta a Pénzintézeti Központtal való érdekközösség létesitését.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat. A szerkesztésért és kiadásért felelős: DACSÓ EMIL. Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. sz.

Jancsi Aréna
ezelőtt BAROKALDI
Városliget
Március 15-én, szombaton
megnyitó diszelőadás.
Az előadások — minden időjárás mellett — köznapokon délután 3 órakor, ünnep- és vasárnapokon délután 2 órakor kezdődnek.
Az esti előadások
a közkedvelt Jancsi bohóc felléptével
naponta 1/4 8 órakor veszik kezdetüket.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 6 órakor
TORELLO, a guruló ember. UJVÁRI KÁROLY, uj szólóival. QUADRATUS zenebohóc. THEODOR VOLLER, komikus. SYLVIA VIOLANTI. BORNIQUE növérek.
Hol jártál Flórián?
a szezón legmulatságosabb operettje.
Vasárnap délután fél 3 órakor félhelyáru előadás

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77
Műv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 órakor.
Szőke Szakáll felléptével:
Nem akarok katonát látni!
Nagy aktuális, látványos revü és szenzációs varieté attrakciók.
Vasárnap két előadás: délután 1/4 3 órakor és este 3/4 6 órakor
A Kristálybar nyitva este 6—9 óráig

NE DOBJA EL
az elhasznált
PNEUMATIKOT
hanem töltesse
BALLINIT-tal
Pneumatika-Ballinit
autoabroncsgyár
Budapest, VIII., Őrlás-u. 10.
— Telefon: József 5 —46. —

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
Március 10-én mutatta be Bródy Sándor tilmregényét
A nap lovagját
Dráma 4 felv.
Az ezresbankó
Vigjáték 3 felvonásban.
Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

A ZÖLD MÉREG — Olasz filmdráma 4 felv.
AFRIKA RÉME — Vigjáték 3 felv. Arnold Rieck-kel.

Wilson római látogatása
és a párisi konferencia felvételei.

Előadások kezdete: 1/2,4 1/2 6 és 1/4 8 órakor. Pénztár fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM
VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 3/4 6 órakor
a februári bemutató müsor
BEPPO
Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.
Vasárnap d. u. negyed 3-kor előadás.
Sörkabaré fél 7—9-ig.
Nivós müsor. Kitünő konyha.

FRANCESKA BERTINI a világhirü filmművésznővel a főszerepben.
A hóhér kötele
Dráma 3 felvonásban. Azonkivül
LU, A KOKOTT
Arthur Landsberger erkölcsrajza 4 felv.
Bemutatásra kerül a
ROYAL-APOLLÓBAN!
Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 6 órakor
Most először:
AZ ARANY MÓKUS
HARSÁNYI ZSOLT BOHÓZATA
Azonkivül a február hónapi müsor varieté slágerei.

APOLLO KABARÉ
pompás márciusi müsora
naponta zsufolt házak
!! előtt kerül szinre !!!

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár-Egyesület
hetvenkilenczedik évi
rendes közgyülését
f919. évi márczius hó 22-én d. u. 4 órakor fogja Budapesten, kö ponti épületében (IV., Deák Ferencz-utca 5. sz.) megtartani.

TÁRGYSOROZAT:

1. Jelentése az igazgatóságnak és a felügyelőbizottságnak az 1918-ik évi üzlet eredményéről.
2. Határozathozatal a mérleg és a tiszta jövedelem iránt.
3. Igazgatósági javaslat a nyugdijszabályzat 13. és 18. §-ának módositása iránt.
4. Egyéb igazgatósági előterjesztések.
5. Az igazgatóság egy (1) tagjának, a felügyelőbizottság kilenc (9) és a választmány két (2) tagjának megválasztása és az előző választások folytán a felügyelő-bizottságban és a választmányban esetleg még megüresedő helyeknek választás utján való betöltése. (Alapszabályok 35., 36. és 44. §§-ai).

Ezen közgyülésre a t. c. részvényesek azon figyelmeztetéssel hivatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által, szavazati jogát, kinek részvénye 1918 december 31-éig nevére iratott s a közgyülést megelőző nap d. u. 5 óráiáig az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett.

Budapest, 1919 február hó 27-én.

Az igazgatóság.

Ajánlunk azonnali szállitásra

98%-os rézgálicot,
netto sulyban . . K 11·— pr. kg.
Vagonvételnél megfelelően olcsóbb!
Raffiapótlót
gyékényből . . . K 15·— pr. kg.
Vasgálicot . K 40·— pr. 100 kg.

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-Társaság
BUDAPEST, V., ORSZÁGHÁZ-TÉR 4.
Telefon: 113—66. 159—16. Sürgönycim: „Grossist"

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.
Minden este kiváló tánc- és énekelőadás. Kezdete este fél 7 órakor.

STERNBERG HANGSZER GYÁR

BUDAPEST, Rákóczi-ut 60.
4. sz. Kitünő hangu hegedü ... ... 60.— K
7. sz. Gyönyörüen lakkozott finom munka remek öblös hangu ... 100.— K
18. sz. „Stradivari" model, mester munka, legfinomabb habos jávortából, nemes, erős hangu ... ... 300.— K
Vonók: ... ... 10.—, 20.—, 30.—, 40.— K
Tok: ... ... 20.—, 40.—, 60.— K
Finom zongorák óriási választékban szolid gyári árakon.

MAGYAR SIEMENS-SCHUCKERT-MÜVEK VILLAMOSSÁGI R.-T.
Igazgatóság: Budapest VI. Teréz-körut 36. Telefon 128—91.
Elektromos gyár: Pozsony, Récsey út. Telefon 1—11.
Kábelmüvek: Budapest X. Gyömrői-ut 128. Telefon: József 89—23.
Készit: Mindenféle villamos világitási és erőátviteli berendezést, teljes központi telepeket, villamos vasutakat, villamos szerelési és használati anyagokat, főző- és fütőkészülékeket, fémszálas **Wotán** lámpákat, erős és gyenge áramu óiomkábeleket és szerelvényeket, szigetelt vezetékhuzalokat és kábeleket a „Magyar Mérnök- és Építész-Egylet" szabványai szerint, csupasz vörösrézkábeleket stb.

Kőszénbánya- 's Teglagyár Társulat
Telefonszám 34—51 és 34—61 **Pesten (ezelőtt Drasche)** Budapest VII. Király-utca 67

Keramit kocsiut kövek ::	Fayencze porczellán lemezek ::
Keramit lapok ::	Porcellán-szigetelők ::
Keramit-, steró-, pillértéglák ::	Egészségügyi és használati czikkek ::
Travers-téglák ::	
Falburkoló-téglák ::	Tüzálló chamotte téglák ::

A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is :: Árjegyzék dijmentesen

HA
HÁZAT
VENNI VAGY ELADNI AKAR, UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Haztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
központi fütés, szellőztetés és vizvezeték berendezési vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érczfényezők
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Egyes példány ára 80 fillér.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. március 19-én — 12. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 40 K.
Fél évre ..... 20 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Budapest gyomra

hatalmas ur, Csák Máté szerény jobbágy volt hozzá képest. Budapest gyomra parancsol, uralkodik, lázad és pusztit. Budapest gyomra rémületes moloch, amely borzalmas tömegben nyeli el az élelmiszert, ennek ellenében azonban pennája és esze az országnak, amelyet egyben mérhetetlen mennyiségü ipari cikkel, külföldi szállitmánnyal lát el. Budapest kétkézi és szellemi proletariátusának gyomrát megtömni, kielégiteni tehát országos érdek. Ezen nem kételkedett eddig senki, mert a kapitalista termelés nagyszerü üzletet talált abban, hogy Budapest gyomrát megtöltse. A nagybirtok azonban ma már a multé és a felaprózott földet egy óriási város élelmezésére megszervezni valósággal lehetetlen. Hiszen nem lehet benne kétség, ezek a kisbirtokosok meg fogják majd találni egymás kezét, hogy összefogva kereskedjenek termékeikkel, de ez a hatalmas moloch, ez a Budapest egy pillanatig sem maradhat anélkül, hogy a mindennapi kenyerét biztositsa.

Mindez azonban nem pusztán földosztási tapasztalat, hanem a birtokszerzés kényszerét már a háboru parancsolta ránk. Bécs városa már a gránátok és bajonettek véres esztendeinek rémületes szükségében sietett a maga számára gazdaságokat berendezni. Ekéve! törette föl a szűz gyepeket, ahol addig császári vadak karcsu lábai száguldottak. Még a régi, bünben fogant törvényhatósági bizottság is rájött arra a gondolatra, hogy Budapest környékét belterjes gazdálkodásra kell serkenteni, olyan termelésre kell szoritani, amilyenre a főváros lakosságának van szüksége. A régi közgyülésben néhány jóindulatu ember hangoztatta ezt, de a többiek, akik hozzá voltak szokva, hogy a sült galamb a szájukba repül, nem törődtek vele.

Most hatvanezer hold földet kap a főváros, de tulajdonképen kétszázezer hold magyar humusz fogja nagyszerü áldásait önteni felénk. A magunk gazdái leszünk. Fehér-, Esztergom-, Veszprém-, Heves- és Pestmegye drága kincseit fogja élvezni Budapest lakossága. Boldog örömmel gondolunk arra, hogy ez a drága, robotos nép, amely százszorosan és ezerszeresen szenvedte meg a háboru éhségét, gondtalanul fog a jövőben élni. A kispolgár, az ipari munkás, a proletariátus ezerféle fajtája kétségbeejtően szenvedett a háboru alatt, miközben nyálacsorogva gondolt mindarra a jóra, amit az Ausztriának való rekvirálások dacára élvezett a falu népe. Mi hiszünk, szentül hiszünk a forradalom vivmányaiban, de mégis jólesik tudni, hogy a budapesti bérkaszárnyák függetleniteni tudják magukat a nádfedelü házak kicsi, de mérhetetlenül öntudatos kapitalistáitól. Mi szeretettel gondoltunk mindig paraszt-testvéreinkre, megosztottuk velük petróleumunkat, lábbelinket, ruhánkat, szivarunkat, cukrunkat, mindent, amit az ipari városok termeltek, de a paraszt és méginkább a nagybirtokos, az egész háboru alatt nyuzott bennünket. A nagybirtok despotizmusát letörte a forradalom, de a kisbirtokosokat mesterségesen tenyésztette. A forradalmi szellem talán átalakitja ezeket is, de mit lehet tudni kérges lelkükbe mikorra költözik be a testvériség költői gondolata? Nekünk biztositani kellett magunkat, Budapestnek kalapjához kellett tüzni a gazdászok zergetollát. Izmos vállunkat nekivetjük az ekeszarvának és forgatjuk dalolva a magyar televényt. Magunk fogjuk termelni, amit megeszünk és izesebb lesz a falat, amit a mi földünk terem.

Futtában

A koldusbotot

többé nem lehet elkerülni. Budapestnek kezébe kell venni ezt a szomoru szerszámot, ami azonban nem azt jelenti még, hogy kéregetésre szorul. Ellenkezőleg: Budapestnek dolgoznia kell, hogy gyorsan, minél előbb muzeumba helyezhesse a koldusbotot, amelyet a háboru adott a kezébe. Egyetőre csak annyi a tény, hogy szegények vagyunk ,mint a templom egere. Az eddigi 590 milliós adósságunkhoz még kétszáz milliót vagyunk kénytelenek felvenni, ami azt jelentené az eddig rendelkezésre álló számadatok szerint, hogy csaknem csődbe jutott a főváros. A fővárosnak a háboru előtt felvett vagyonleltára szerint ugyanis 850 millió vagyona volt, amivel szemben holnap már 790 millió lesz az adóssága. Ráadásul még a külföldi kölcsönök árfolyamkülönbségeit is számitásba kell venni és pedig legalább száz milliós összegben. Eszerint 890 millió passzivával szemben 850 millió aktivát lehetne csak kimutatni. De mégsem olyan fekete az ördög, mint amilyennek festik, mert hiszen a főváros ingatlanainak értéke a háboru alatt legalább megkétszereződött és az uj kétszáz milliót is produktiv beruházásokba, elsősorban földbirtokba és annak instrukcióiba fogják fektetni. A csőd tehát egyelőre csak álcsőd és a városházán most minden erővel azon kell dolgozni, hogy ne is válljon valódivá.

A lóverseny-ügy

kezd egészen utálatos lenni. Nagyon-nagyon nehéz agyonverni ezt a szörnyeteget, Budapest büneinek, Budapest könnyelmüségének, Budapest nyomorának förtelmes anyját. Mi értjük az embereket, akik ragaszkodnak hozzá, mert általa becsületesen keresték meg a kenyerüket. De nem ezek az igazán hangosok. Ezek becsületes munkával máshol is meg tudják majd keresni a kenyerüket. Azok tépik legjobban a szájukat és azok bömbölik leginkább Széchenyi István nevét, akik dologtalanul nyerészkedtek. És mégis agyon kell taposni ezt a bünfészket és a lóversenyforradalomnak is győzni kell. Ha a Habsburgokat el lehetett kergetni, Föld Aurélt sem lesz nehéz detronizálni.

Kurucként

mutatkozott be a napokban Wenhardt János a főváros kórházainak igazgató-főorvosa. A régi protekciós rendszer felett tört pálcát, kormányokat és főpolgármestereket vádolt meg orvostenyésztéssel. Rendben van, a városházi régi rendszertől senki sem volt elragadtatva, még azok sem, akik annak mozgatói voltak. Sok kritika hangzott el erről már és nem Wenhardt János találta fel e téren sem a puskaport. De miért éppen ő az, aki kiáll a placcra és panamistát riskolt? Miért éppen Wenhardt János? Kérdezze csak meg orvos kollégáit, akik az ő őszintesége után szintén őszinte választ fognak adni, hogy arra a pozicióra, amelyet ő betölt, nem lehetett volna-e kitünőbb embert találni? De hát az uj rezsim előtt alibit kell bizonyitani és ezt ugy teszi legkénytelenebben az ember, hogy visszafordul és nagyot köp a mult felé, amelynek ő is egyik szerény támasza volt.

A kétszázmilliós kölcsön

Déri alpolgármester nyilatkozata

A főváros pénzügyi bizottsága pénteken tárgyalta a főváros kétszázmilliós uj kölcsönéről szóló ügyosztályi előterjesztést, amelyet kedden a néptanács tárgyalt. Hangoztatták a bizottsági ülés felszólalói, hogy ez a kölcsön nem a folyó kiadások, illetőleg a háborus deficit fedezésére kell, hanem olyan beruházásokra, amik elkerülhetetlenek. A kölcsön felvételéről és annak hovaforditásáról

Déri Ferenc alpolgármester

a következőkben volt szives nyilatkozni a Fővárosi Hirlap-nak:

— A kölcsön felvételének engedélyezéséről a néptanács keddi ülése fog dönteni, de annak felhasználására vonatkozólag még nem teszünk előterjesztést a néptanácsnak. Hangsulyozom, hogy nem a háborus deficit fedezéséről van szó, mert annak fedezését *Szende* pénzügyminiszter már megigérte és nem is a folyó kiadások ellátásáról, mert erre teljesen elegendők lesznek a növekedő fővárosi bevételek. *Ez a kölcsön beruházó-kölcsön*, melynek felvételével a főváros munkaalkalmat akar adni a munkanélkülieknek, hogy amig a normális gazdasági életbe vissza nem térünk, közmunkák végzésével gondoskodjék egyes társadalmi osztályok exisztenciájáról. Másrészt halaszthatatlanul sürgős egyes közmunkáknak elvégzése, hiszen a háboru ötesztendeje alatt minden közmunka megállt, azoknak pótlásáról pedig és a meglévő közüzemek javitásáról a főváros van hivatva gondoskodni.

— A felveendő kölcsönből elsősorban *az utburkolatok javitása* a legsürgősebb feladat. A háborus megterhelés, különösen a vasabroncsos teherautók, annyira lerongyolták a pesti utca kövezetét, hogy már a közlekedés biztonsága is veszélyeztetve van.

— A már épülő *kereskedelmi és ipari kikötő* költségeinek felerészét az állammal kötött szerződés értelmében a főváros köteles viselni. Ez a kiadási tétel is kezd már aktuálissá lenni.

— Sürgős és fontos teendő *az elektromos energia-termelőtelepek kibővitése is.* Itt a telepek *koncentrációjára* gondolunk, miáltal nagyobb mértékü szénmegtakaritást érünk el.

— Nem halasztható *a megyeri vizmütelep* kiépitése sem, a főváros lakossága szinte napról-napra szaporodik és maholnap ott tartunk, hogy vizet sem tudunk adni a számukra.

— Fedezetre szorul a főváros *iskolaépitési programmja is.* Hat év óta egyetlen uj iskola sem épült a fővárosban, sőt a háboru alatt jó néhányba közülök katonaság költözött be. Ezeket ugyan nagyobbrészt visszakaptuk, de még igy is az a helyzet, hogy egy-egy iskolaépületben két-három iskola tartja az előadásokat.

— Számos egyéb kulturális és gazdasági beruházás szüksége is mutatkozik, amik mind indokolttá teszik a kétszázmilliós kölcsön sürgős felvételét. De a legfontosabb indok *a pénzpiac mai kedvező helyzete,* mely kiválóan alkalmas egy ilyen nagy fővárosi kölcsön kibocsátására.

— A pénzügyi bizottság — fejezte be az érdekes beszélgetést az alpolgármester ur — a maga kebeléből albizottságot küldött ki, mely a tanáccsal egyetértőleg meg fogja állapitani a kölcsön módozatait. Ez a bizottság minden valószinüség szerint még ezen a héten összeülhet, ugy, hogy a kölcsönt rövidesen nyélbeütjük.

Ujra keresztelik a főváros utcáit

Látogatás Móricz Zsigmondnál

Valamikor régen, nagyon régen, talán három hónapja is van annak, a megboldogult közmunkák tanácsának. — most már kis k-val és kis t-vel irhatjuk le ezt a két szót, a nagy Potermacher nem haragszik meg érte — hatáskörébe tartozott a budapesti utcák nevének megállapitása. A közmunkák tanácsa élt is ezzel a jogával és lassanként annyira elkeresztelte ezt a szerencsétlen várost, hogy Budapest egészen kivetközött hajdani jellegéből. A régi, igazán szépnevü pesti utcák eltüntek, lekerültek a patinás utcatáblák a sarokházakról és helyükre olyan táblák kerültek oda, amelyeken már politikai nagyságoknak és a dinasztia kis- és nagykoru tagjainak nevei szerepeltek. Természetes, hogy a közmunkák tanácsa mindig vigyázott arra, hogy csak a kormányon lévő párt politikusairól nevezzenek el egy-egy pesti utcát és tévedésből sem történt meg, hogy valamelyik nagynevü ellenzéki politikus jutott volna utcához Pestbudában.

A közmunka-tanács immár a multé és ennek ellenére sem neveznek el egyetlen utcát Budapesten a Közmunkák Tanácsa Utcájának. Ellenben az utcaneveket revizió alá veszik mégis. Ezt a munkát a főváros néptanácsa végzi el, amely e célra bizottságot küldött ki, e bizottságban résztvesznek azok az irók, akiknek érzékük van ahhoz, hogy minő nevet kell adni a pesti utcának. Biró Lajos, Krudy Gyula, Móricz Zsigmond, azután Peisner Ignác, a régi Budapestnek ez az alapos ismeröje lettek tagjai az irók közül a bizottságnak.

Krudy Gyula a Fővárosi Hirlap hasábjain egy alkalommal már elmondta terveit a főváros utcáinak ujrakereszteléséről. Most Móricz Zsigmondot kerestük fel, hogy véleményt és nyilatkozatjélét kérjünk tőle arról, hogy milyen elvek alapján hajtják keresztviz alá a pesti utcák őszbeborult, szomoru és sok vihart látott fejét. Móricz Zsigmond megnyilatkozása e kérdésben különös érdeklődést kelthet, mert ő nem tartozik az ugynevezett pesti irók közé. Móricz Zsigmond a falu, a ringó buzakalasz, a pacsirta, a barázdás homloku paraszt irója és igy joggal várhatunk sokat attól, hogy ő is résztvesz a nagy elkeresztelésnél.

Móricz Zsigmond az Üllői-uton lakik, a 95-ös számu házban. Meghitt, kedves otthonban fogad, a csöngetésre a három esztendős Lily szalad az ajtóhoz és mondja, hogy apukája benn van a szobában. Amikor az irónak elmondom jövetelem célját, mosolyogva akarja elháritani a személye ellen tervezett merényletet.

— Egyszer már résztvettem utcakeresztelésben és az nekem éppen elég volt. Leányfalun kértek meg arra, hogy kereszteljem el az utcákat, amelyeknek ott nem volt akkor még nevük. Én azután nagy ambicióval hozzá is fogtam a kereszteléshes. Abban az időben Kruzsinszky ásatásokat rendezett a Duna partján és valami két hétig tartó kutatás után római leleteket is talált. Ennek az alapján én a hajóhoz vezető utat Római Fasornak neveztem el. A leányfaluslaknak sehogysem tetszett ez az elnevezés és váltig mondogatták, hogy ennek semmi értelme sincs, mert a fákat nem a rómaiak ültették a Római Fasorban, hanem a Szitányi. Ez a Szitányi földesur ott Leányfalun és a leányfalusiak nem tudták megérteni, hogy miért nem róla neveztem el a Római Fasort.

— Hát itt Pesten is sok Szitányi van, itt Pesten sok Szitányiról neveztek el utcákat. Én azt hiszem, hogy ha már névhez kötik a pesti utcát, akkor az utca nevénél igazán csak nemzeti fontosságu nevet lehet fölvenni. Szakitani kell végre azzal a szokással, hogy a főváros mindegyik polgármesteréről utcát nevezzenek el. Hogy miért kellett Heltai Ferencről utcát elkeresztelni, azt én igazán nem tudom, sőt ezt az elkeresztelést annak idején egyenesen botránynak deklaráltam. Ez a rendszer a régi társadalmi rend szolgaságának a kifejezője volt.

— Hogy miért van Pesten Karpfenstein-utca, azt sem tudom, de azt sem értem, hogy miért éppen a mai Petőfi-utcát nevezik Petőfi-utcának, mikor ennek az utcának Petőfihez igazán semmi köze sincs és maga az utca sem monumentális, diszes utvonal, hogy méltó lenne Petőfi emlékéhez.

— Kell, hogy egy csomó történeti név szerepeljen a pesti utcák tábláin, de a helyi nagyságoknak, akik csak a maguk idejében és a maguk körében voltak nagyságok, el kell tünni onnan és a lekerülő utcatáblák helyébe sokkal szivesebben tenném én vissza azokat a régi utcatáblákat, amelyek sokkal jobban össszeforrottak ennek a városnak az életével, mint az uj utcatáblák és mint azok a személyek, akikről az uj utcatáblákat elnevezték. A régi, jó pesti utcaneveket nem hagyom bántani, Isten őrizzen például attól, hogy a Régiposta-utcát elkereszteljék.

— Budáról külön kell beszélnem. Budának külön varázst ad a sok kedves, furcsa utcanév. Ezekhez nem szabad hozzányulni, mert ha hozzájuk nyulnánk, könnyen ugy járhatnánk, mint azok a vidékiek, akik a városukból egy lexikont, egy cimtárat, egy szótárat csináltak, megölték a városuk hangulatát, amikor megfosztották az utcákat régi nevüktől.

—

Beszélgetésünk végén elmondotta még Móricz Zsigmond, hogy Ady Endrének feltétlenül kell utcát kapni Budapesten. Móricz Zsigmond különben nagyon örül annak, hogy a bizottságba való kinevezésével szövődött egy szál, amely hozzáköti őt Budapesthez, ahhoz a városhoz, amelyet nagyon szeret.

Ötven millió utburkolásra

Fock tanácsnok nyilatkozata

E számában közli a Fővárosi Hirlap dr. Déri Ferenc alpolgármester nagyérdekü nyilatkozatát, melyből kiderül, hogy a most felvételre kerülő 200 milliós beruházó kölcsön igen jelentékeny részét a háboru alatt lerongyolódott utburkolat rendbehozatalára szánták a főváros illetékes körei. Ebből az alkalomból kérdést intéztünk

Fock Ede tanácsnokhoz,

az utépitési ügyosztály vezetőjéhez a szükségessé vált javitási munkálatokra vonatkozólag. A tanácsnok ur kérdéseinkre a következőkben volt szives válaszolni:

— Nem mondok ujságot avval, hogy a főváros egész utcahálózatának burkolata *sürgős javitásra szorul.* Csak az a kérdés, hogy mivel végezzük a javitást? Az erdélyi, főleg a kissebesi kőbányák, ahonnan a főváros eddig a szükséges kőanyag legnagyobb részét kapta, idegen megszállás alatt vannak, a korláti bazaltbánya pedig, ahonnan szintén kaptunk követ, még mindig nem vette fel rendes üzemét. A német-ausztriai kormánnyal most folynak rekompenzációs alapon a tárgyalások, hogy a mulhatatlanul sürgős szükséglet fedezésére *a mauthauseni,* illetőleg *a stájer és bajor bányákból kapjunk követ.*

— Leginkább a *makadam-burkolat* mondotta

PESTI ÉLET

Az idén szüzen maradnak a csapok, amelyeket a régi rothadt rend a korteshordókba vert be. Megindult a választási agitáció. Az eredmény körül nem lehet kétség: a forradalmi pártok szinte kizárólagos győzelmet fognak aratni. Az ellenforradalmi alakulatok sanyaru kilátásokkal indulnak a küzdelembe, pár gyászmagyarnál többet nem tudnak behozni az uj parlamentbe. Egyelőre egymást érik a plakátok. Müvészi szépségek telepszenek az utcák falára. A szocialistáknál Biró Mihály-plakátjai vezetnek. A Vörös parlamentet! egyike a legkiválóbb alkotásoknak. Óriási agitativ ereje van. A népgyülések egymást érik. Nagy Vince belügyminiszter bizonyul a legtevékenyebb kortesnek. Ez a rendkivül tehetséges fiatal politikus minden vasárnapra bő programmal van felszerelve, hogy aztán hétköznapokon reggeltől késő éjszakáig megszakadásig dolgozzék a minisztériumában. Hiába, ma az ilyen vágásu politikusoké a világ, a bőtorku, tartalmatlan, üres szólamu, szájtépő kortesek világának befellegzett. A pénzvizatarok, a bankó-viharok elcsendesedtek, az idén nem fognak a választásokon ügyes szélhámosok egész emberéletre való vagyont lopni. Persze, vannak békétlen elemek, akik nem tudnak belenyugodni, hogy a megváltozott világban a választás nem nagyobb ünnep a szüretnél és a disznótornál. Ezeknek sok a kifogásuk. És különösen a sajtószabadság kérdése fáj nekik. Persze, nem lehet ellenforradalmi cikkeket irni, mert akkor megjelenik a kitünő Fabók-csoport, amely ma a sajtó-lelkiismeret ellenőrévé küzdötte fel magát. Az egyik nagy napilap tulajdonosa, aki kénytelen-kelletlen üvölt ma a forradalommal együtt, a minap az Otthonban próbálta bizonyitgatni, hogy ez, amiben most része van a sajtónak, nem szabadság, a cenzura sulyosabb, mint volt a háboru alatt. A saját lapja egyik főmukatársának magyarázgatta:

— Látod, ez nem jó az ujságirónak se. Ha nem azt irod, ami a tengerészeknek tetszik, akkor holnap megjelennek és rád kényszeritik, hogy az ő szájuk ize szerint irj. Valld be őszintén, ki a jobb szerkesztő, én-e, akivel lehet vitatkozni, vagy a tengerész, aki parancsol?

— Bocsáss meg, — mondta a főmunkatárs — de a tengerész jobb szerkesztő, mint te vagy. Mert te csak mindig azt mondtad, hogy miről irjak, de a tengerész azt is megmondja, igen precizen, hogy mit irjak.

Vajjon, ki kételkedik benne, hogy a főmunkatársnak volt igaza?

*

Három ukrán jár Pesten. Az egyik diplomata, a másik ujságiró, a harmadik természetesen költő. A három közül csak az ujságiró töri a francia nyelvet, a másik kettő csak oroszul és ukránul tud. Jobbára tolmács utján érintkeztem velük, de kétségkivül érdekes emberek. Produktiv szellemüeknek nem épen lehet mondani őket: mindössze abban sejtik a közeledés lehetőségét, hogy egymás irodalmát átültessük a másik náció nyelvére. A magyar költők verseiből ukrán nyelvü antológiát, az ukrán költők verseiből pedig magyar nyelvü antológiát szeretnének kiadni. Furcsán kedves és élhetetlen emberek tehát.

Van eset azonban rá mégis, amikor jobban talpra esnek, mint mi, benszülött budapestiek. Teszem, a minap a Ritzben vacsoráztam velük együtt. Vacsora után egy mulatóba mentünk, ahonnan azonban kilenc órakor annak rendje és módja szerint kidobtak bennünket. Amikor kint voltunk a csatakos, sötét pesti utcán, megszólal az ukrán poéta. Azt mondja:

— Még nem lehet lefeküdni.

— De hova menjünk? — mondom én.

— Ne busuljon, — felel — jobban ismerem én Pestet, mint maga.

És megindultunk a Rákóczi-ut felé. A Dohány-utcába vezényelt bennünket. Megállt egy elsötétitett bar vasrollója előtt és tolvajnyelven való kopogó jeleket adott le. Zörgetett és megnyittatott nekünk. Tiz óra jól elmult, a bar vendégei mind együtt voltak. Lefüggönyzött szeparékban fehérnépek sikongattak, vihâncoltak. Zajlott az élet. Alig helyezkedtünk el és alig kóstoltuk meg azonban az italunkat, amikor megjelent a rendőrség. Mindenkit igazoltattak. Bennünket is.

Azt kérdik az ukránoktól, mi járatban vannak Pesten?

— Diplomáciai küldetésben.

— Miféle diplomáciai küldetésben? — kiváncsiskodik a rendőrtiszt.

Mondom:

— Ha diplomáciai küldetés, akkor nem önnek fogják elmondani, hanem a külügyminiszteriumnak.

Ez hatott: a rendőr csak a nevünket irta fel. Az ukránok meg voltak ijedve, hogy mi lesz most velük.

— Megbüntetik a bar tulajdonosát — mondtam — és ezzel vége van.

A derék és naiv ukránok azonban most már nekem sem hittek. Valami borzalmas dolgot vártak és a diplomata örökké felejthetetlen pózzal nekivetette a hátát az utcai lámpaszlopnak és ugy szavalta:

— Uraim, ez katasztrófa, ezzel az órával, ha engem valami baj ér, megszünt Ukrajna és Magyarország között minden összeköttetés.

Csak az én mérhetetlen szónoki készségem érhette el, hogy rövid egy óra alatt el tudtam hitetni vele, hogy az ukrán antológia meg fog jelenni magyar nyelven. A meggyőzést az utcán kezdtem és egy másik barban fejeztem be. Az utcán nem hitt az érveimben, de a másik barban minden szavamat készpénznek vette.

*

A forradalom semmiesetre sem hatolt be a villamosok perronjára. Ha sehol nem, itt megtalálod a

fel a szolgálatot. *Mac Adam* találmánya, melyet *Tresagay* tökéletesitett, mindkét formájában elavult és nem birja ki a modern járómüvek okozta megterheléseket. A fővárosnak mintegy 13—15 kilométer hosszuságu makadamutja van, melyből csupán fontos kivezetőutakra 8 kilométer esik. Az egész makadamburkolatot a legsürgősebben kiskőburkolatra kell kicserélni, ami 8—10 millió koronájába fog kerülni a fővárosnak. Az árak drágulásáról fogalmat nyujtok, ha megemlitem, hogy mig békében egy négyzetméter homokágyazott kiskőburkolat 13 koronába került, ma ugyanezért 70—80 koronát kell fizetnünk a vállalkozónak.

— *Aszfaltburkolat* kétféle van Budapesten. A Dorottya-utca és a Váci-utca egy része neufchâteli tömöritett aszfalttal van burkolva, a többi aszfaltburkolat anyagát Dornáról hoztuk és bitumennel kevertük. Az aszfaltburkolat eléggé jól viselte magát a háboruban. Mivel különösen külföldi anyag behozataláról egyelőre nem lehet szó, ugy segitettünk magunkon, hogy a Mester-utca közepének aszfaltburkolatát, ahol vágányok lerakása miatt ugy is fel kellett szakitani a burkolatot, felszedtük. Ez az egyszer már használt anyag bizonyos puhitó eljárás után nagyszerüen alkalmazható uj burkolatok készitésére. Az aszfaltjavitási munkálatok számitásom szerint azonban igy is bele fognak kerülni 4—5 millió koronába.

— A legrosszabbul a *keramitburkolattal* jártunk a háboru alatt. A keramit, mely tagadhatatlanul a legkönnyebben tisztántartható utburkolat, tulságos gyorsan romlik. A keramitburkolatról különben is le kell mondanunk, mert gyártása igen sok szenet vesz igénybe, a kevés szenünk pedig fontosabb dolgokra kell. Ezért a keramitburkolatot mindenütt kőburkolatra, még pedig háromnegyedes tipusu kőburkolatra cseréljük át. Az Üllői-ut és az Aréna-ut keramitburkolatának átcserélése már megkezdődött.

— Szintugy le kell mondanunk egyes utcák *faburkolatának* további fentartásáról is. A jövendő, fában szükölködő Magyarországnak nem lesz elég fája a gyorsan romló faburkolatok állandó reperálására. Most ugyan még vállalatba adtuk az Andrássy-ut faburkolatának javitását, még pedig horribilis áron: egy négyzetméter betonnal beágyazott faburkolat a 11 koronás békeárral szemben 157 koronába kerül!

A budai utakról Fock tanácsnok a következőket mondotta:

— Sok gondot okoz a budai, különösen a zugligeti és hüvösvölgyi utak jókarbantartása is. Budán is erősen megnövekedett a forgalom és különösen a hidegkuti-ut makadamburkolata van nagyon elhanyagolt állapotban. A hidegkuti-utat valószinüleg köves uttá fogjuk átépiteni. Kiszámitottuk, hogy egyedül ennek az utnak a jókarbantartása annyiba kerül, hogy 10 esztendős amortizációval teljesen fedezi az átépités költségeit.

Érdekes információt kaptunk végezetül a sétaterek átépitésére vonatkozólag:

— A sétatereknél az a szempontunk — mondotta Fock tanácsnok —, hogy a vizhiány miatt ugyis csak tengődő gyepes területeket a proletárgyermekek számára kavicsolt játszóterekké alakitsuk át. A Klauzál-téri sétateret ezért még a tavaszszal átépitjük, sőt a bokrokat is fákkal cseréljük ki, mert a közönség vandalizmusa állandóan pusztitja a sétaterek bokrait.

—

kamisitatlan pesti embert. A sarokban egy részeg ember böfög és mond értelmetlen szavakat:

— Majd megtanitom én a ténsurakat...

— Maga zenész?... Szerencséje, mert azt hittem, hogy nem az... Ki nem állhatom, aki nem zenész...

A perron különben zsufolt és a kocsi belseje üres. Jön a kalauznő. Soha ilyen kedveset, tisztát, okosat, udvariasat.

— De uraim, — mondja — méltóztassanak befáradni a kocsiba, itt nem tudok jegyet adni, bent még ülőhelyek is vannak.

A legtöbben nem is felelnek, állnak, mintha gyökeret vert volna a lábuk. Az egyik mégis megszólal:

— Rögtön leszállok.

A másik:

— Ég a cigarettám.

— Uram, — mondja a kalauznő utolérhetetlenül kedvesen — én nem bánom, ha bent cigarettázik is, csak menjen be.

Megszólal valaki:

— Soha ilyen kedves, udvarias kalauzhölgyet nem láttam.

A többiek kontráznak, ugy van, de senki nem mozdul, egy lélek nem megy be a kocsi belsejébe. Sőt ellenkezőleg, uj pasas száll fel a kocsira. A kalauznő bájosan csicsereg az uj utasnak is:

— Menjen be uram, tessék, parancsoljon.

Az utas nem mozdul. A kalauznő mosolyog:

— Kérem, én megbosszulom magamat, ha nem megy be, nem adok jegyet...

És megszólal az uj utas ajkán a pesti humor és bizzel tölti meg a levegőt:

— No jó, nem ad jegyet. Holnap kibérelek egy szobát és krenkolni fogom magamat.

Elszégyeltem magamat, leszálltam a kocsiról és úgy éreztem, mártirkoszorut kellett volna küldenem a kedves, finom, tiszta kalauznőnek. Mégis csak retteretes sors: Pesten élni és Pestet szeretni.

„Unser Conrad" a drótsövényvágó ollóval

Megrázó adat ahhoz, hogy miért kellett a háborut elveszitenünk — A magyar feltaláló kálváriája

Miért vesztettük el a háborut? Olyan kérdés, amelyről vitáztak már sokszor és sokan, amikor a nagy dulás után nyilvánosságra kerültek fölháboritó adatok a hadvezetés büneiről. Égbekiáltó visszaélések, egymásra féltékeny dohos táb ornokok intrikái, gyülölködő áskálódások és legfőként panamák, amelyek a legfelsőbb régiókig nyultak. Ezért vesztettük el a háborut. Hogy miként történt az ugynevezett hadvezetés, hogyan gazdálkodtak százezrek és százezrek életével kint a fronton: olyan kérdés, amelynek ezer és ezer változata van; álljon hát itt egy parányi részlet, amely szintén a rendszer sötét büneit gyarapitja.

—

Egy talentumos magyar mérnök, *Singer* Artur, aki ismertté tette a nevét már a háboru kitörése előtt szakkörökben több találmányával, a szerb hadüzenetet követő hetekben, tehát a háboru legelején nevezetes találmánynyal fordult a hadügyminiszteriumhoz. A legnehezebb probléma volt: leküzdése a drótsövényeknek, drótakadályoknak, amelyekkel megerősitette pozicióit az ellenfél épen olyan ellenállhatatlanul, mint a mi katonáink. *Singer titkár feltalált egy olyan szerkezetet, amely meg tudta semmisiteni ugyszólván véráldozat nélkül az ellenséges drótsövényeket.* Ismeretes, miként történt a hadviselés első idejében — és később is, — a drótsövények ellen inditott támadás. Halálraitéltek voltak azok a szerencsétlen katonák, akiket a parancs odaküldött a legveszedelmesebb feladat megoldására.

Drótvágó ollókkal indult a csapat az ellenséges állás felé s kilencvennyolc százaléka ott pusztult el, vagy lett harcképtelen az ellenség előtt nehány lépésnyire. Töméntelen véráldozat, pusztulás volt az ára az ilyen vállalkozásnak, hiszen a katonák kénytelenek voltak *a kezükben vinni az ollót*, amelylyel a drótsövény megrongálását kisérelték meg, hiszen nem oldhatták meg másként a föladatot, csak ha megközelitik egészen az ellenséget. Singer Artur találmányának a *lényege egy szerkezet volt, amelyet a puska szuronyára* lehetett alkalmazni. Abban a pillanatban, amikor az igy felszerelt fegyvert elsütötték, *a golyó a szuronyvégről magával vitte az elmés szerkezetet a drótsövényig s ott ez az ollószerü alkotás belekapott a drótba s menthetetlenül szétvágta.* Akár kétezer lépésről is lőhették volna a csapatok a drótsövényt, az nem állhatott ellent. Roppant előnye volt ennek a szerkezetnek az is, hogy *darabja mindössze ötven fillérbe került volna.*

A mérnök tehát a találmányával a hadügyminisztériumhoz fordult. Megvizsgálták a szerkezetet, kipróbálták s *hetek multán* kénytelenek voltak a megállapitással: *a találmány tényesen bevált.* Csakhogy a szabályzat szerint a harctéri csapatoknak is ki kellett próbálni a dolgot s igy kerültek ki a frontra a próbaszállitmányok a csapatokhoz. Meg kellett várni, amig a vélemények beérkeznek... Az ugynevezett *Berichtek*. Persze, hogy ujra hetek multak, de mégis csak szállingóztak a hadügyminisztériumhoz, avas fejü osztrák generálisokhoz a Berichtek, hogy a találmány kitünő... Ötvenezer darabot erre meg is rendeltek, de aztán ujra mély hallgatás következett. A mérnök már türelmét vesztette s már hajlandó lett volna arra is, hogy *önköltségi áron engedi át* a hadsereg részére a nagyszerü találmányt, hogy sokezer magyar katonát mentsen meg a biztos halál torkából. Megjelent tehát ujra a hadügyminisztériumban. Ekkor már *egy esztendeje elmult*, hogy dult a vérontás. Ezt felelték neki az illetékes ügyosztályban:

— Ja kérem, nagy baj van! *Az egyik baj, hogy a találmány magyar*, ez bizony nagy baj... A másik baj pedig, hogy *ön nem tud nagyobb összeköttetéseket találni*, ez is roppant nagy baj.

A mérnök nem tudott boldogulni. Egyszerre arról értesült aztán, hogy az ügyet az összes aktákkal együtt kivették a hadügyminisztérium hatásköréből s áttették az *Armee-Oberkommandó-hoz*. Singer Arthur megint csak felutazott Bécsbe. Ez már a háboru *második évének végén történt*. A mérnök kikelt, fölháborodva tette a szemrehányásokat, amiért a találmányt elsikkasztják s bár ezrek életét menthetnék meg, mégsem használják fel.

— Ja kérem, — mondták, — ebben mi nem dönthetünk, minden uj rendszertől félnek és bizalmatlanok a vezető körökben...

... Magyar katonák véreztek el galiciai harcmezőkön, orosz sikon, olasz fronton ezalatt, amint előre kusztak, ollókkal a kezükben, tiz lépésnyire az ellenség elé...

—

Semmi sem maradhat titokban. A mérnök nem vihette nyilvánosság elé a panaszát, elkeseredett fölháborodásának nem engedhetett utat, hiszen tudjuk, mi volt a cenzura a háboru alatt. De kifürkészte, kikutatta: miért nem alkalmazza a hadvezetőség azt a találmányt, amelyről ő maga is kénytelen volt megállapitani, hogy elsőrendü?

Kiderült, hogy *azokat a vágóollókat*, amelyeket a csapatok a harctéren használtak, *a Conrad és Társa cég szállitotta, az a cég, amelynek egyik tulajdonosa, Conrad Ernő, unokafivére Conradnak, a volt hadseregfőparancsnoknak!* Hát ezért nem fogadták el a találmányt, ezért utasitották el, illetve temették el az aktákat, nehogy a mérnök találmánya miatt elessék a kitünő szállitási üzlettől a hadvezér unokaöccse! Ezért vették el a találmány felett való rendelkezési jogot a közös hadügyminisztériumból és tették át az AOK-hoz, hogy ott közvetlenül Conrad báró hatáskörébe tartozzék. És a szállitás üzleti hasznáért feláldozták a katonákat!

Ezért, ilyenekért vesztettük el a háborut.

—

Szerepelt már néhány esztendő előtt is, botrány kapcsán, illetve egy szállitási csalással kapcsolatosan a Conrad és Társa cég: az államvasutak egyik raktárnokával összejátszva, át nem vett árukról átvételi elismervényeket szerzett s igy több százezer koronával károsodott az államvasut. A rendőrség annak idején le is tartóztatta a cég két raktárnokát és a vasuti alkalmazottat. A botrány után pedig a Conrad és Társa céget kitiltották az állami szállitásokból. Ez a cég, „unser Conrad" unokaöccse szállitotta a drótsövényvágó ollókat, emiatt járta meg a kalváriát a zseniális magyar feltaláló, a Conrad cég hadimilliói igy szaporodtak és ezért kellett a magyar katonák ezreit a vágóhidra hajtani.

Közegészségügyi problemák

Tárgyalások a főváros és a népjóléti miniszter között — A kórházi kiadásokat vagy megtéríti az állam, vagy a főváros lemond a kórházakról

Csupor tanácsnok nyilatkozata

Aki kezébe vette a főváros kórházainak ez esztendőre szóló költségvetését, meglepetéssel látta, hogy a tavalyi husz milliós kórházi budget ez esztendőben éppen a duplájára szökkent. Régi panasza a fővárosnak, hogy a vidéki betegek ápolási dijait is a főváros kéytelen viselni, mert a belügyminiszter sohasem engedélyezi az ápolási dijnak olyan magasra való emelését, hogy a főváros számára megtérüljön a vidéki illetőségüek ápolási dija. Bódy Tivadar polgármester éppen a Fővárosi Hirlap mult heti számában nyilatkozott azokról a tárgyalásokról, melyeket ő Madzsar közegészségügyi államtitkárral folytatott, ezuttal pedig

Csupor József tanácsnoknak

a kérdést minden oldalról megvilágitó nyilatkozatát adiuk.

— A kórházak ez esztendei költségvetése — mondotta a tanácsnok — kerekszámban 41 millió koronára rug. Ez az összeg 20 millió koronával nagyobb, mint a tavalyi költségvetés előirányzata. A nagymérvü emelkedés okát az anyagárak és a munkabérek óriási emelkedésében kell keresni. A költségvetési tételek közül a legérdekesebb a betegek élelmezése, mely a folyó esztendőben mintegy hét-nyolc millió koronájába fog kerülni a fővárosnak, de hallatlanul emelkedett a gyógyszerek ára, a fehérnemü, a személyzetnek természetben járó ruha és cipő beszerzési költsége is. Számitásaink alapján a most napi *nyolc* koronát kitevő betegápolási dijnak *15.92 koronára való felemelését* fogjuk kérni a belügyminisztertől.

— A főváros néptanácsa, mikor a XVI. számu helyőrségi és a IV. számu tartalékkórháznak a főváros tulajdonába való átengedéséről volt szó, ugy vélekedett, hogy az átvételt csak akkor lehet foganatositani, ha a kormány különösebb feltételeket az átadás tekintetében nem támaszt. Az utolsó pillanatban derült ki, hogy a két kórházat a hadügyminisztérium nem ingyen, hanem csak *térités ellenében* hajlandó átengedni. A néptanács ekkor ugy határozott, hogy a főváros ezeket a kórházakat át nem veheti, mert ujabb katonakórház átvételével a maga kórházi deficitjét nagyobbitja. Én akkor arra az álláspontra helyezkedtem, hogy a közkórházak egész financiális kérdését rendezni kell, még pedig olyképpen, hogy a kormány az ápolási dijakat *olyan összegben hagyja jóvá, amilyen összegben azt a főváros kéri.* Ha pedig hiány állana be — ez könnyen megtörténhetik, mert hisz a költségvetés 14—15 hónapra előre készül — az ilyképpen származó költségvetési hiányt az állam az Országos betegápolási alap terhére fedezze. Ha a kormány ezt a két feltételt teljesiti, akkor a kórházaknak deficitje nem lehet és akkor nemcsak a fentnevezett kórházakat, hanem még más kórházakat is átvehetünk, mert a kórházak átvétele és fenntartása a fővárosra kiadással járni nem fog. Ezt az álláspontomat a néptanács egyes tagjai, akikkel a kérdést megismertettem, elfogadták és ez alapon tárgyalásokat is kezdtem *Peidl* Gyula népjóléti miniszterrel. A tárgyalás folyamán a miniszter azt mondotta, hogy az ügyet részleteiben nem ismeri és igy nyomban válaszolni nem tud, ellenben ankétot hiv össze, melyen a főváros minden jogos kivánságát megvitatás tárgyává teszi. Ennek előkészitése céljából az elmult héten a városházán a polgármester elnöklésével értekezlet volt, melyen a miniszter képviseletében dr. *Madzsar* József államtitkár is részt vett. Az ankéton abban történt megállapodás, hogy a főváros kivánságait irásba foglalja és ezek az irásba foglalt kivánságok lesznek az ankét tárgyai.

— Az egyetem tanácsa legutóbb tartott ülésén elhatározta, hogy a Zita-kórházra nem reflektál és igy a főváros a Zita-kórházat rendes közkórházzá nyilvánitja. Az orvosok választása e kórház részére már legközelebb a közegészségügyi bizottság elé fog kerülni. A Zita-kórház 1500 ágyából jelenleg mintegy 900 ágy van elfoglalva és a vezetésem alatt álló ügyosztály ugy tervezi, hogy a járványos betegeket ezentul csupán a László- és Gellért-kórházakban helyezi el és amennyiben a kiütéses tifusz, esetleg a spanyoljárvány nagyobb méreteket öltene, a IV. számu tartalékkórházat vennők igénybe e célra, melyben eddig is tuberkulotikus betegeket kellett volna elhelyeznünk. A XVI. helyőrségi kórház öt nagy pavillonjában belgyógyászati, sebészeti és esetleg női betegek számára rendezrénk be kórtermeket, a tiszti pavillonban pedig különszobás betegeket helyeznénk el. Feltétlenül kivánatos lenne a főváros részére a gróf Szapáry-kaszárnyának, mely amugy is fővárosi tulajdon, kórházi célokra való megszerzése. A Szapáry-kaszárnya a Városmajor mellett fekszik és az egyre szaporodó venereás férfibetegek számára lenne felhasználható. A XVII. helyőrségi kórházat a rendőrségnek javasoljuk átadni, itt a puella publicák gyógyitása történne.

— *Mindezek az átvételek természetesen csupán abban az esetben történhetnek meg, illetőleg a főváros csak akkor veheti felügyelete alá ezeket a kórházakat, ha a betegek ápolási dijainak fedezetéről az állam gondoskodik. Ellenkező esetben nemcsak hogy a fővárosi kórházak számának szaporitásáról nem lehet szó, hanem még a meglevő kórházakat sem leszünk képesek fenntartani és igy azokat is az állam lenne kénytelen magára vállalni.* Ha meggondoljuk, hogy a fővárosnak, amelynek élelmiszerüzeme, zöldségüzeme, müszerüzeme van, — milyen nehézségekbe ütközik a betegek kellő ellátása, akkor be kell látnunk azt, hogy az államnak, mely mindezekkel az eszközökkel nem rendelkezik, *a kórházak kellő ellátása majdnem lehetetlen lenne.*

A temetőkre vonatkozólag a tanácsnok ur igy nyilatkozott:

— A jövő héten alakul meg a *köztemetői bizottság,* melynek első feladata a luxussirhelyek árának és a gyepezési, öntözési dijak felemelése lesz, természetszerüen az uj idők által követelt szociális szempontok figyelembevételével. A jövő hét végén fogja tárgyalni a köztemetői bizottság a *temetkezési vállalatok községesitéséről* szóló előterjesztést, mely most készül. Minden megváltás nélkül egyszerüen *megalakitottnak fogjuk kijelenteni a főváros temetkezési üzemét,* teljesen önálló berendezkedéssel. Nagyban folynak a krematóriumépitkezés előkészületei is, melyre vonatkozólag csak az van hátra, hogy Garbai kormánybiztos kiutalja a szükséges épitkezési anyagot. Ugyanez áll a *kötelező ravatalozás* behozatala folytán szükségessé váló ravatalozótermek épitésére is, melyeknek épitését a legrövidebb idő alatt meg fogjuk kezdeni. Ezek mintegy 10 millió korona költséggel fognak járni.

A közkórházakban levő gyógyszertárak házi kezelésbe való vételéről a következő információkat kaptuk:

— A közkórházakban levő patikák házi kezelésbe való vétele megtörtént és március 1-e óta *a főváros számlájára folyik a gyógyszertárak üzeme.* A gyógyszerek beszerzését a községi müszerüzem fogja végezni. A gyógyszertárak személyzetét a főváros ideiglenesen átvette, ez az átvétel azonban egyáltalában nem érinti a személyzetnek a gremiummal szemben való jogait.

— *A patikák községesitésére* vonatkozó ügyosztályi előterjesztés már munkában van. Most csak a statisztikai hivatal jelentését várjuk Budapest népességének emelkedéséről és az ügyet azután a közegészségügyi bizottság elé visszük.

*

Az a bátor és merész kezdeményező programm, melyet a forradalom óta a közegészségügyi ügyosztály valóra váltott, reményt nyujt arra, hogy azok a nagy közegészségügyi feladatok, melyek a megváltozott viszonyok folytán a fővárosra várnak, nem maradnak teljesitetlenül.

Vizvezetéki javitások

POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Visszaélés a lakásrendelettel

Hajsza a praxis nélküli orvosok után — Sok gyermekes család kerestetik — A kidobott házmester elrekviráltatta a háziur lakását

Egy rendelet sem érintette olyan erősen az embereket, mint a lakásrendelet. A rendelet megalkotói jól tudták, hogy nagyon kemény kézzel fognak belenyulni az emberi szabadság jogaiba, de a szükség parancsolt, érzékenykedni nem lehetett. Ugy a lakáshivatal, mint a bizottság jól tudja, hogy az eljárás következtében valakivel méltánytalanság történik és inkább csak azt igyekeznek elintézni, hogy minél kevesebb igazságtalanságot kövessenek el. Bár sokan még ebben a kérdésben sem sietnek a hatóság segitségére és a rendelet kijátszására törekszenek. Nincsen olyan törvény, a melynek kibuvói nincsenek és az emberi élelmesség hamarosan megtalálja azt.

Most csak a leggyakrabban előforduló csalásokat szeretnénk feljegyezni.

Az orvosnak a méltányosság három szobát nevezett meg. Az egyik a lakó szoba, a másik a rendelő és egy a fogadó szoba. Vannak orvosok, a kik klinikán dolgoznak, vagy a munkásbiztositóban tartották rendeléseiket és most utánuk indult meg a hajsza. Nagy lakások tulajdonosai fognak egy ilyen praxis nélküli orvost és ennek a révén egy kiadott szobával két szabad szobát nyernek. Ismerünk egy orvost, a ki a Stáhly-utcában gyönyörüen berendezett szobát kapott teljesen ingyen, csak azért, hogy az ellenőrző közegeknek kijelentse, hogy a másik két szobára feltétlenül szüksége van. Ebben az esetben hiába kisérletezik bármiféle ellenőrzés. Még arra sem lehet hivatkozni, hogy az orvosnak nincsen praxisa. Az orvos egyszerüen azzal védekezik, hogy igenis fogadna klienseket otthon is, csakhogy kevesen jönnek. Ezért pedig nem lehet megbüntetni.

A másik hasonló csalás: a többgyermekes család mint takaritószemélyzet. Valamikor a régi jó időben gyakran olvashattunk hirdetést, hogy „gyermektelen házaspárnak kiadó egy szoba takaritásért." Ma a tülekedés a több gyermekü családokért folyik: mindegyik gyerek egy-egy szoba igényt jelent a munkaadónak. Mert egyszerüen arra hivatkozik, hogy a gyerekek a szabad szobákban laknak. Igaz, hogy rögtön kirugja a csemetéket, ha valamelyik szobába be mernék a lábukat tenni, de a kimutatásban a gyermek mint komoly lakó szerepel.

A bejelentésekben egész egyszerü hazugságokkal is megpróbálkoztak. Hire ment azonban, hogy a kutató bizottságok rájönnek az ilyen csalásokra és akkor a szigoru büntetés nem maradhat el. Ezért ettől a mumustól visszariadnak és egymás után küldik a korrekciókat. Az ürügy mindig igy hangzik: „Nem értettem jól meg az utasitást, de most már informáltattam magamat, a kijavitott helyzetkép a következő..."

Akadnak emberek, akik semmi áldozattól nem riadnak vissza, hogy a lakást a maguk számára biztositsák. Igy az egyik nagy vállalat igazgatója négy lakást összeforrasztatott, hogy kényelmesen éljen és most az egyik lakást egy hivatalnok elrekviráltatta A vezérigazgató először alkudni próbált. 15000, majd 30000 végül 45000 koronát kinált a lelépésért. Amikor a hivatalnok hajthatatlan maradt, azzal az ajánlattal állt elő, hogy Kispesten villát vásárol a számára és azt örökre neki adja. Ezt az ajánlatot elfogadta volna a hivatalnok, de a közlekedés tarthatatlansága miatt kénytelen volt lemondani róla. Az igazgató most már fenyegetéshez fordult és kijelentette, hogy illetékes helyen majd megváltoztatja a határozatot. Igéretének beváltására azonban még nem került a sor.

A lakásrekvirálások sokszor bohózatba illő helyzeteket is teremtenek, természetesen azonban a szereplők nem mulatnak valami nagyon szerencsétlenségükön. Igy egy háziur haszontalan és munkástalan házmesterének felmondott. A házmester a volt háziur lakásából egy szobát rekviráltatott magának és a két ellenség most közös tetőfedél alatt van a Csáky-utcában. Képzelhető, hogy a házmester nem nagyon kiméli volt gazdáját.

Egy kiváló orvosprofesszorunkhoz betelepítettek két szobába négy szabólegényt, akik azzal kezdték meg a berendezkedést, hogy a tapétát leszaggatták, mert a sima papiron nem gyult meg a gyufa. Az orvostanár természetesen kétségbe esve jár, kesereg, mert a rombolás minden idegét sérti.

Ehhez hasonló esetek egész sora forog közszájon, de sajnos mindent el kell nézni és még nagyobb igazságtalanságot is meg kell bocsájtanunk, mert a lakáshivatal kivivta azt, hogy a télen nem volt lakásforradalom. Pedig — mert már bevallhatjuk — mindenki ettől remegett.

Radikális községi politikát!

Dr. Oláh Dezső nyilatkozata

Nagy Vince belügyminiszter a *Fővárosi Hirlap* hasábjain megjelent nyilatkozatában jelentette be, hogy a községi választások csak a nemzetgyülés megválasztása után, tehát április végén, vagy májusban kerülnek sorra. A közbeeső időt az egyes pártok agilis szervezkedésre használják fel és értekezleteken, gyüléseken fejtik ki programmjukat, amelyet az uj idők szellemének megfelelően, a községi politikában kifejteni óhajtanak. Az *Országos Radikális Párt* a községi politikában szintén kibontotta a zászlóját. A párt községi programmjának irányelveit dr. *Oláh* Dezső az alábbiakban ismerteti a *Fővárosi Hirlap* olvasóival:

— A főváros alkotmányának és szervezetének kérdésében nem tartom helyesnek az uj néptörvény rendelkezéseit. A multak tapasztalatai alapján állitom, hogy egy négyszáz főből álló néptanács éppugy munkaképtelen lesz, mint a régi törvényhatósági bizottság volt. Nézetem szerint a legfeljebb 150 tagból álló néptanács kellene, mely a főváros törvényhozótestülete volna, pénzügyeit intézné és főtisztviselőit választaná, mig a tulajdonképeni közigazgatási teendők decentralizálandók volnának és a kerületi elöljáróságok mellett felállitandó 100—120 tagu választmányokra bizatnának. E kerületi választmányok maguk választanák az elöljárókat és kerületi orvosokat, hatáskörükbe tartoznának a szegényügyi, népjóléti intézmények, a kerületi közigazgatási szervek ellenőrzése, ipar és kereskedelmi ügyek, épitési ügyek, sőt elsősorban a gyámhatósági ügyek. A közönséggel közvetlenül érintkező, viszonyait jól ismerő kerületi választmány és kerületi tisztikar sokkal alaposabban és gyorsabban intézhetné el az ügyeket, mint a jelenlegi központi tanácsi szervezet, melyben minden ügy 4—5 ügyosztályon át vándorol. A tanácsi ügyosztályok száma és személyzete is lényegesen csökkenthető volna, ha minden ügyosztályhoz a megfelelő szakszemélyzet (ügyész, mérnök, számvevő, orvos) volna beosztva és a teendőket az irásbeli véleményezgetés mellőzésével rövid uton szóbeli érintkezéssel elintézné.

— A néptörvény fenntartja a régi felebbezési forumokat, vagyis a miniszteri döntést, ami bizony a valódi autonómia fogalmával össze nem fér. Helytelennek tartom azt is, hogy a Néptanács elnöke a kormánytól függő főpolgármester, vagy polgármester és nem a néptanács által megválasztott elnök, aki teljesen független.

— A főváros pénzügyi helyzete igen sötét. A háborus évek fedezetlen kiadásaival együtt 186.000.000 a hiány. A jövő év deficitjét a költségvetés 91.632.235 K-val irányozza elő. Ezen felül a legsürgősebb beruházásokra körülbelül 200.000.000 a szükséglet. A háborus hiány tulnyomó részben az állami feladatok teljesitéséből származik. Ennek fedezéséről a kormány feladata lesz gondoskodni. Ezenfelül az államra kell átháritani a főváros összes tanügyi kiadásait; mert az oktatás ügyét máskép, mint egységes állami oktatással helyesen megoldani nem lehet. Pénzügyi szempontból sem képes a főváros a tanügyi terheket, melyek évente 42.000.000 koronára rugnak — elviselni.

— A költségvetési egyensuly helyreállitására alkalmas, a házbéradó átengedése, átmenetileg a jövedelmi és vagyonadó pótlékolása. Ezen jövedelmi források átengedésére a kormány hajlandónak mutatkozik. A pótadók felemelését nem helyeselném, mert pénzügyi eredménye nem sokat jelent, ellenben kihatással volna a házbérekre.

— A lakáskérdés megoldása igen sürgős. A legnagyobb áldozatok árán is, nagy tömegü kis lakások épitése szükséges. Ezek olcsó előállitása és gazdasági területekkel, különösen kertekkel való egybekapcsolása céljából ajánlatosnak tartanám, ha a környékbeli községek közül azok, amelyek erre alkalmas területekkel rendelkeznek, a fővároshoz csatoltassanak.

— Ugyancsak szükségesnek tartom a főváros belső területén levő nagyszámu üres és kellően be nem épitett telekre záros határidővel pl. 5 évvel a beépitési kényszert és a kisajátitási jogot.

— A közlekedés züllött állapotának rendezése haladékot nem tür. Különösen a Rákóczi-ut és Andrássy-ut, valamint a Dunaparti villamos vonalakat kell tehermentesiteni. Rövid időn belül, egy év alatt nagy ipartelepeink képesek volnának 200 autobuszt előállitani, e célra a nagyszámu katonai teherautók gépvázai is felhasználhatók. Ily módon a legolcsóbban gyors megkönnyebbülés volna elérhető. Közbiztonsági okokból feltétlenül szükséges a Rákóczi-uti csomópont kresztezéseinél, a Berlini-téren, Kálvin-téren és az Andrássy-ut kezdőpontján és az Oktogonon gyalogjárók számára felüljáró hidak épitése. A jövő problémája persze gyorsvasutak nélkül meg nem oldható.

— A vizi közlekedés is elmaradott. A jelenlegi propellereket az átkelési forgalom helyett, a közelfekvő dunai községekkel való sürü összeköttetés létesitésére kellene felhasználni. A lakáskérdés és közélelmezés szempontjából egyaránt fontos, ha fölfelé Esztergomig, lefelé Ercsiig óránkénti közlekedés volna. Az átkelési forgalmat 1000 m. távolságokban közlekedő kis motoros csónakokkal ingaforgalomban kellene lebonyolitani.

— Budapest fekvésénél fogva predesztinálva van arra, hogy a kelet és nyugat tranzitó-forgalmának központja legyen. Ecélból mellőzhetetlen egy nagy méretü kereskedelmi kikötő létesitése. Minden perc késedelem veszélyes, mert Pozsonyban a fővárosnak hatalmas versenytársa támadhat.

— A közélelmezés kérdéseinek szabályozására nagymérvü kommunizálást tartok szükségesnek. Helyeslem, hogy a főváros nagy termelő területeket óhajt megszerezni, de ez csak akkor lehet célravezető, ha a megszerzendő területen a legintenzivebb gazdálkodás ipari üzemekkel (malom, cukorgyár, szeszgyár, konzervgyár) folyik. Kivánatosnak tartom az egységes kenyértipust és a kenyéripar monopolizálását, természetesen a luxus pékipar érintetlenül hagyásával.

— A vásárcsarnok szük. Kitelepitendő lenne belőle egy külön csarnokba a saison-cikkek (zöldség, főzelék, gyümölcs) árusitása. A jelenlegi bizoméányos-rendszer helyett az áruk elosztását árverések utján kellene eszközölni.

— A világitás és erőforrások problémája, szénkészleteink fogyatékossága mellett a legsulyosabb probléma. Földgáz és vizierők kihasználása végleges szerencsés megoldást létesithet. De a telepek egységesitése, valamint a szén beszállitása helyett annak a bányaüzem telepén villamos energiává való feldolgozása után való bevezetése igen jelentékenyen csökkenthetné a szénfogyasztást.

— A közegészségügy fedezésére a csatorna és főleg a vizművek kiépitése a főfeladat. Ugyancsak sürgős a luetikus betegségek és tüdővész leküzdése. Az előbbi célból ambulatóriumok és kórházak felállitását, az utóbbira főleg erdei szanatóriumok létesitése fontos. Mindkét betegség leküzdésére a házasság előtti orvosi vizsgálat és az ujszülöttek vizsgálata is kötelezővé teendő. A gyermekhalandóság leküzdésére járványkórházak állitandók.

Akik magyarok akarnak lenni

Németek, bosnyákok, oroszok jelentkeznek honositásra

A forradalom óta, minthogy a népkormány azt a helyes álláspontot foglalta el, hogy csak magyar honos tiszteket és legénységet vesz át a védőseregbez, az őrsereghez és a pénzőrséghez, a külföldi honos tiszteket és a katonai hivatalnokokat pedig nyugdijazza, — az aktiv tisztek és a leszerelendő külföldi honos legénység valóságos rohamával kellett a katonai ügyosztály illetőségi alosztályának megbirkóznia. Minthogy a külföldi honos legénységnek leszerelési pótlék nem jár, kezdetben még német birodalmi állampolgárok is számosan honositották magukat. A forradalom óta mostanig mintegy 300-an szereztek magyar állampolgárságot, ami igen nagy szám, ha tekintetbe vesszük, hogy egy év alatt a honositások száma nem szokta meghaladni az ötvenet sem.

Ugy látszik a horvátok és a bosnyákok sincsenek valami nagyon elragadtatva Jugoszláviától, mert annak a bosnyák ezrednek a katonái, — akik Budapesten állomásoztak — számosan maradtak vissza és kérték felvételüket a védőrséghez és ennek feltételeként szintén honositották magukat. Sokan visszamaradnak orosz és román hadifoglyok is és megnősülve itt alapitanak exisztenciát. Ezeknek honositása azonban csak örökbefogadás utján történhet, minthogy a törvény által előirt föltételeknek ma még nem tudnak megfelelni. Az oroszok közül sok orvos, mérnök és gyárimunkás telepedett már meg a magyar fővárosban és kérte honositását.

Dr. Czebe Jenő tanácsi fogalmazó, aki a katonai ügyosztályban a honositási ügyeket intézi, a következő érdekes információkkal szolgált a Fővárosi Hirlapnak:

— A magyar honosság megszerzésének a forradalom óta egyik nagy akadálya volt az, hogy a volt Ausztriából alakult államokban felbomolván a rend, a kérelmezők nem tudták az ottani kerületi kapitányságoktól a honositáshoz szükséges elbocsájtási okiratot megszerezni. A belügyminiszter az igazságügyminiszterrel egyetértőleg a főváros előterjesztésére kimondotta, hogy a volt Ausztria honpolgárainak, ha magyar állampolgárságért folyamodnak, előbbi hazájuktól elbocsájtást nem kell kérniök. A németausztriai köztársaság még az elmult év decemberében ehhez hasonló néptörvényt hozott, vagyis Németausztriában is felveszik a magyar állampolgárokat, ha tőlünk elbocsájtási okiratot nem is kértek.

— A horvátok honossági kérdésében a főváros felterjesztésére most döntött a belügyminiszter. A horvát-szlavonországi származásu egyének honossága a döntés szerint vitás nem lehet és illetőségük megállapitása a kellékek igazolása esetén nehézségbe nem ütközik. A bosnyákok és a fiumei származásuak honossági, illetve illetőségi kérdése most van döntés alatt az igazságügyminiszteriumban. Nem férhet kétség ahhoz, hogy a bosnyákok magyar honossága, minthogy 1908 óta Bosznia-Hercegovina külföldnek nem tekinthető, rövid időn belül megállapitást fog nyerni. Ugyanez áll a fiumei származásuakra is, mert habár Fiume mint külön, Magyarország koronájához csatolt test jött tekintetbe, (separatum regni Hungariae coronae adnexum corpus) és külön illetőségi statutumja is volt, lakosai magyar állampolgárok voltak, épp ugy, mint Horvát-Szlavonországban, ahol szintén külön illetőségi törvény volt.

— Véleményem szerint az illetőségi és honossági törvény elavult és az uj szociális világnézet folytán sürgős revizióra szorul. Azt hiszem, hogy ez a népkormány egyik legközelebbi feladata fog lenni, minthogy már eddig is egész sorát alkotta meg a korszakos jelentőségü néptörvényeknek.

NEW-YORK KÁVÉHAZ
Esténként
symphonikus zenekar
hangversenyez.
Elsőrangu étterem
A Barban Oszkár zongorázik
A kávéházban minden délelőtt
:: leveskülönlegességek ::

Kraszner József
cementáru-gyár részvénytársaság
Budapest, Külső Kerepesi-ut 67. sz.
Vállal: Padló- és fal burkolómunkálatokat. Gyári mozaik és cementlapokat. Kutgyürüket, csöveket stb. stb.
Telefon: József 52—72.

Események

Budapest — nagybirtokos. A birtokreform, amely a nagybirtokosoktól elveszi birtokaikat nagybirtokossá teszi Budapestet, még pedig olyan nagy és hatalmas földesurrá, amilyen a régi világban is kevés volt. De szükség van erre a hatvanezer holdra s ebben a nagy tömeg földben rejlő hatásra, mert a háborus élelmezés tapasztalatai azt mutatták, hogy a fővárosnak magának kell közvetlen irányitást gyakorolnia a termelésre. Nem bizhatjuk többé magunkat a rendszertelen fölhozatalra s meg kell szerveznünk Budapest élelmiszerrel való ellátását ugy, hogy a termelés éppen olyan céltudatos legyen, mint a fölhozatal és az elosztás. És akkor, amikor a magunk részéről a legnagyobb örömmel vesszük tudomásul a főváros vezetőségének ezt a nagyszabásu tervét, lehetetlen vissza nem emlékeznünk *Vázsonyira,* aki egyszer a közgyülésen tréfásan jelentette ki:

— A kormány nem segiti Budapestet, hogy rendesen ellássa magát élelmiszerrel. Ugy látszik, nem lesz addig rend, amig — *házi kezelésbe nem vesszük a mezőgazdaságot* ...

Ez tréfásan volt mondva, Vázsonyi maga sem gondolta komolyan a dolgot s ime, már előttünk is a nagy koncepcióju terv, amelyet a kormány támogatása visz a megvalósuláshoz. Az érdem, a kigondolás és a részletek kidolgozásának munkája *Folkusházy* alpolgármesteré, nincs kisebb érdemük a néptanács szocialista tagjainak sem, akik a maguk energiájával nyomban hozzáláttak ahoz, hogy az elgondolásból minél hamarább valóság legyen.

Mikor indul meg az autóbusz? Harmadik esztendeje, hogy eltüntek az Andrássy-utról a nagy sárga autóbuszok, melyek oly hamar illeszkedtek be a kényelmet szerető pesti publikum életébe. A háboru elvette az autóbuszoktól a benzint, a gummiabroncsokat és az autóbuszok mindenki őszinte sajnálatára eltüntek a pesti kövezetről. Most, hogy kitört a béke, eszünkbe jutott régi kedves ismerősünk, az autóbusz, melynek sorsáról, illetőleg feltámadásáról a következő információt kaptuk:

— Az autóbusz föltámasztására már a főváros is gondolt. Akadt is egy vállalkozó, aki tömör-gummi behozatalát igérte meg Svájcból, de a legnagyobb baj, ami miatt az autóbuszüzem visszaállitása még jóideig késni fog, az, hogy nincsen benzin. Sőt még reményünk sincsen arra, hogy belátható időn belül akár Galiciából, akár Romániából nagyobb benzinkészletekhez jutna a főváros, amivel azután az autóbusz-üzem fenntartását biztositani lehetne. Egy másik nagy baj a pesti kövezet leromlása. Az Andrássy-uton és a Belváros utcáin nagyon lerongyolódott az utburkolat, melynek hepe-hupáira még akkor is félve bocsátjuk ki gépeinket, ha gummink és benzinünk is lesz már. Szóval az autóbuszt még sokáig nem fogja élvezni a közönség és ha visszakerül is a sárga batár a pesti utcára, egészen bizonyos, hogy a régi 30 fillér helyett legalább egy koronát kell fizetnie annak, aki autóbuszon akar kirobogni a Városligetbe.

Harc a közvágóhidi igazgatói állásért. A státusarányositásról szóló közgyülési határozat a közvágóhidi igazgatónak főtanácsosi rangot adományoz, azonban a legutóbb kiirt pályázati hirdetés a közélelmezési főtanácsosi állásoknál nem tüntette fel, hogy ezek közül az egyik, nevezetesen a közvágóhidi igazgatói állás, állatorvosi képesitéshez van kötve. A Magyar Országos Állatorvos Egyesület, melynek dr. *Hutyra* Ferenc állatorvosi főiskolai rektor az elnöke, sérelmesnek találta a pályázat ilyetén való kiirását, annál is inkább, mert az egyesület arról értesült, hogy a közvágóhidi igazgatói állást a tanács a jövőben nem kivánja állatorvossal betölteni. Az egyesület most felterjesztést intézett a belügyminiszterhez és hivatkozik az állategészségügy rendezéséről szóló törvényre, illetőleg a husvizsgálat rendezéséről szóló földmivelésügyi miniszteri rendeletre, melyek szerint a törvényhatósági joggal felruházott és rendezett tanácsu városokban a közvágóhidi igazgató csak állatorvos lehet és helyettesitését is csak állatorvos láthatja el. Hivatkozik a felterjesztés arra is, hogy a külföld legnagyobb vágóhidain és állatvásárterein mindenütt állatorvosok állanak ilyen intézetek élén, lévén a közvágóhid állategészségügyi intézmény, melynek vezetését állatorvosra kell bizni.

Felemelték a tüzoltók szinházi diját. Az idők változása a derék piros sapkás tüzoltókat nem kerülte el, akik nem tudnak megélni a fizetésükből. Legutóbb beadványt intéztek a tanácshoz, melyben azt kérték, hogy a szinházakban inspekciót tartó tüzoltók dijait emeljék fel. A tanács helyt is adott a tüzoltók kérelmének és a szinházi inspekció dijait 10 koronáról 25 koronára emelte fel előadásonként.

A budai Vigadót feloldották a rekvirálás alól. Megemlékeztünk róla, hogy a budai szociáldemokrata párt beadványnyal fordult a fővároshoz és kérte, hogy a Haditermény részére rekvirált budai Vigadót oldják fel a rekvirálás alól, mert ők nem tudnak hol gyüléseket tartani. A főváros képviseletében dr. *Vigyázó* tanácsjegyző felterjesztéssel fordult e tárgyban *Garbai* Sándor lakásügyi kormánybiztoshoz, aki el is rendelte, hogy a budai Vigadó a rekvirálás alól mentesittessék. Ilyképpen a budai munkások visszakapják ősi gyülési helyüket és a budai fiatalság sem fog haragudni, ha ezután ujra résztvehet a hires vigadóbeli bálokon. A városgazdasági ügyosztály most ujabb felterjesztéssel fordult a lakásügyi kormánybiztoshoz és azt kérte, hogy a budai Vigadót ne csak a Haditermény rekvirálása, hanem minden rekvirálás alól mentse fel, annál is inkább, mert már többen szemet vetettek a budai Vigadó hatalmas termeire.

Barakk-iskolák. A főváros tanácsa az I., Hengermalmi-uton, az I., Kelenföldön, az I., Böszörményi-uton, az I., Diana-uton, a VI., Tatai-uton, a VII., Hungária-uton, a VIII., Práter-utcában és a X., Óhegy-utcában épitendő barakkiskolák épitési és szállitási munkára versenytárgyalást hirdet. A munkákra lehet együttesen vagy az egyes iskolák szerint, külön-külön pályázni. Az ajánlatot márc. 31-én d. e. 11 óráig (Központi városház, III. em. 333.) kell benyujtani. Bánatpénz 5000 K.

Medgyaszay-szinház. Hétfőn harmadik müsorát mutatta be a Medgyaszay-szinház, minden előző müsort felülmuló sikerrel. Három egyfelvonásos, egy tréfa és tiz szoló szám teszi vonzóvá a müsort. Vezető darabja Lengyel Menyhért Névaparti estély c. egyfelvonásosa, amelyben a szinház egész müvészgárdája, az élén természetesen Medgyaszay Vilmával valóságosan remekeltek. A másik darabot, amelynek szintén forró sikere volt, Ferenczy Sári irta Apolló bajusza cimen. Az énekes személyzet a Kivül tágasabb cimü Offenbach operettben remekelt. A magánszámok zenei érdemében Reinitz Béla és Nádor Mihály osztozkodnak; versszövegeiket Gábor Andor és Mihály István irták. Az előadás egyöntetüsége Vámos Árpád igazgató rutinos vezetését dicséri.

A Francia négyes nemcsak a szezon, hanem Biró Lajos egyik legnagyobb és legnemesebb szinpadi sikereinek is igérkezik a Belvárosi Szinházban.

Premier az Urániában. Hétfőn két kiváló magyar filmet mutatott be az Uránia. Az első Gombaszögi-film, Vorrei morir cimmel, melynek eredeti gondolaton felépitett témája nagyszerü alkalmat nyujtott Gombaszögi Fridának igen érdekes alakitásra. A müsor másik filmje Paul Bourget, a hires francia iró Hazugság c. regényéből készült. Mindkét film fényes bizonyságot nyujt arról a lendületről, amelyet a magyar filmgyártás rövid idő alatt tett. El lehet mondani, hogy a filmgyártás az egyetlen magyar termék, amely minden állami segitség nélkül bontotta ki szárnyait nagy lendülettel. Az Uránia uj müsorának előadásai 4, háromnegyed 6 és negyed 8 órakor kezdődnek.

Uj Szinház, Uj Kabaré Upor József, a Fasor-kabaré tulajdonosa bérbe vette az Angol Park volt Tengeri háboru-épületét és azt szinházzá alakittatja át. Az uj szinházban háromfelvonásos operetteket fognak játszani, évenkint május 1-től szeptember végéig tartó szezonnal. Ugyancsak Upor József több évre bérbe vette a Casino de Paris téli helyiségét.

A Jancsi-aréna szombaton tartotta első előadását. A közönség zsufolásig megtöltötte az arénát, hogy viszontláthassa régi kedvencét, a Beketow cirkuszból ismert Jancsi bóhocot. Az uj igazgatóság remek müsort állitott össze, amely valósággal lebilincselte a közönséget, amely állandóan szinültig megtölti az aréna előadásait.

A guruló ember, nagyszerü mutatványai a Télikert márciusi müsorának többi érdekességeivel együtt — ezt a müsort — a szezon legjobb és legmulatságosabb müsorává avatják. Három órán keresztül nem fogy ki a közönség a kacagásból és a tapsból. Ujvári Károly nagyszerü szólószáma a „Hol voltál Flórián?" c. pompás operett, Quadratus zenei mókái, Sylvia Violanti bravuros táncai, a variete számok legjobbjai. A Télikert előadásainak mindennap zsufolt ház tapsol s a jegyeket célszerü előre megváltani.

Két uj Star-film szerzett uj sikert a Corso-nak a hétfői bemutatón. Az egyik 5 felvonásos dráma, a cime A nővérek. Izgalmas jelenetei, szebbnélszebb felvételei határozott nagy sikert biztositottak ennek a Star-filmnek is. A másik Star-film 3 felvonásos vigjáték, A szökevények, mely sokszor és jóizüen megkacagtatta a közönséget. Előadások 4, fél 6, negyed 8.

A TŐKE
SZEMLE

Az árdrágitás széruma — Központok, vagy szabad verseny? — Előkészülés a vagyondézsmára

Irjanak ki halálbüntetést az árdrágitók fejére: akkor is müködni fognak. Akkor is lehetséges lesz negyvenöt koronáért cukrot és nem tudom én hányért disznózsirt kapni. Szünjenek meg a központok, amint tervbevették és még sem lesz áru, csak titokban. Erről beszélgettünk, amikor egy igen kitünő közgazdasági szakember, aki egyben tettel tényező is, megszólalt:

— Nekem van egy módszerem a drágaság enyhitésére. Szindikátusokba kell tömöriteni a kereskedőket. Lehetőleg minden külön szakkal foglalkozó kereskedőt külön szindikátusba. Akkor, ha ez megvan, azt mondanám, hogy *minden néven nevezendő árdrágitásért maga az illetékes szindikátus a felelős.* Ha X. Y. drágábban adja az inget, mint szabad, akkor a szindikátust vonom felelősségre és büntetem meg. Ha ez igy lenne, akkor maga a szindikátus volna az, amely irgalmatlan szigorusággal járna el visszaélő tagjaival. És akkor nem lennék kitéve a veszedelemnek, hogy a bünöst nem tudom utólérni, mert a szindikátus mindenkinek a kártyájába, sőt mindenkinek a raktárába is belelát. Nem kellene sokat nyomoznia, amig a bünöst kézrekeriti. Valahogy igy kellene megcsinálni, hogy ők, bransbeliek, vigyázzanak egymásra, a kereskedő-csoportok figyeljenek az egyes ember körmére. Én bizton hiszem, hogy eredményt érnénk el.

Hinni kezdtem, hogy a kitünő férfiunak igaza van, amikor a héten megint megszólalt egy hang:

— Ennek sem lenne semmi eredménye. A háboru és a mai khaotikus élet megdöntött minden közgazdasági teóriát. Csak egyet nem: hogy az árak kialakulásának összetevői a kereslet és kinálat egymáshoz való viszonya.

Azt hiszem, előbb lát el bennünket az entente élelemmel és ipari cikkekkel, mintsem ebben a kérdésben dönteni lehetne.

*

Ám napirenden van már a kereskedelem szabaddá tétele. Garami Ernő kereskedelmi miniszter legalább a héten már ankétet rendezett róla. A központokat senki sem hajlandó ebben a pillanatban sem védelmébe venni, amikor utban vagyunk haláluk felé. Ezek a központok legnagyobbrészt nem voltak mások, mint aminek a proletáriátus festi őket, nyerészkedő üzleti vállalkozások. A kereskedelmi miniszternek mégsem az a szándéka, hogy a kereskedelmet teljesen feloldja, mert ugy látja, hogy a kereskedelem a háborus pénzáradatban alaposan demoralizálódott. A központokat tehát aligha szüntetik meg az egész vonalon, hanem demokratizálják azokat. Azokon a pontokon azonban, ahol a kereskedelmet az áruk elégséges volta alapján felszabaditják, remélhetőleg meg fog indulni az egészséges verseny. És ha a szociáldemokrácia minden néven nevezendő kereskedelem számára halálos mérget tartogat is, egyelőre mégis a felszabaduló szabad kereskedelem lesz az, amely egészséges vérkeringést hoz majd a gazdasági életbe. Mert a szabad kereskedelem hasonlatos a szentesi gazdához, aki valaha négykrajcárosokat hamisitott, de mindegyik négykrajcáros kerek egy pengőforintjába került. Igy van ez az egészséges kereskedelemben is, ahol verseny tud kifejlődni. Mestersége-sen is lecsökkentik az árakat, mert a szabad kereskedelem nem az árdrágitásból, hanem a

versenyből él. Ha ráfizet is, de a versenyt állja...

*

A hét „legnagyobb" gazdasági eseménye természetesen a bécsi vagyonzárlat volt és ezt követően *Szende* Pál pénzügyminiszternek az az elhatározása, hogy a bécsi minta után fog eljárni a magyar takarékbetétekkel és safekkel. Mindenekelőtt tudni kell, hogy itt nem osztrák becsapásról, félültetésről volt szó a magyar kormánnyal szemben. Nem is lett volna célja és értelme ennek. Szende miniszter tudott a készülő ausztriai eseményről, de ugy érezte, hogy annak Magyarországra nézve nem lenne fontossága, vagy legalább időelőtti lenne. És ez az, ami az „eseményt" kellő értékére csökkenti le. A mi zár alá helyezésünk ebben a pillanatban legalább nem más, mint egyszerü rendszabály egy fegyelmezetlen, pénzéért reszkető, éretlen és ideges közönséggel szemben. Ha a pénzügyminiszter nem intézkedik, ez a pánik rettenetes gazdasági kárt okozhatott volna. Bankpaloták omlottak volna össze és a megriadt gazdasági életben képtelen összevisszaság ütötte volna fel a fejét.

Ha most már a miniszter erélyes szavával helyreállitott nyugalomban az események okai után kutatunk, azt kell hinnünk, hogy Ausztria azért folyamodott ehhez a lépéshez, mert ott a vagyonadó egészen a beszedésig a megvalósulás utján van. Igen ám, de Ausztriának, a németcseh résztől eltekintve, nincsenek megszállott területei és kétséges, hogy a megszállás ideje alatt mi megkezdhetjük-e a vagyonadó behajtását? Ime, ebből is kitetszik a pánik oktalansága: hiszen az emberek olyasmitől ijedtek meg, aminek legfeljebb az előrevetett árnyékát látták. De fölösleges volt már csak azért is megijedni, mert a vagyonadó elől hiába menekülnek, hiába a lótás-futás, a bujdosás, mert a pénzügyminiszter régen elárulta a nagy titkot, amibe kénytelen-kelletlen mindenkinek bele kell nyugodnia, hogy még a szalmazsákokból, a padló alól is elő fogják csalni a dézsmára való vagyonokat. Meg vannak az eszközeik. És minek akkor ijedezni?

—

A papirzsákok alkonya. A háboru alatt a zsákszükséglet kielégitése nem kevés gondot okozott az érdekelteknek. A malmok a háboru kitörésekor csak néhány hónapra való készlettel rendelkeztek, a kereskedelem zsákraktárait pedig lefoglalta a hadvezetőség. A zsákgondok tehát ötleteket termeltek és hamarosan megszületett a papirzsák. Pótanyagnak ez elég jól bevált és jól jövedelmező üzletág fejlődött ki belőle. Legintenzivebben a *Nagel* Adolf és a *Faludi és Elek* cégek, valamint a *Textilipar r. t.* (ezelőtt Salgó és László) foglalkoztak papirzsákkereskedéssel, sőt az utóbbi e cikk gyártására Angyalföldön nagyszabásu gyárat is berendezett. Ez azonban ey kissé elhamarkodott lépésnek bizonyult, mert a hirtelen kitört béke a papirzsákok pályafutását is letörte. Ez a körülmény nem kis zavart okozott a Textilipar r.-t. berendezkedésében, mert a vállalat kénytelen visszatérni a békeipari termeléshez és ismét juta- és kender-gyártmányokat készíteni. Ez az átalakulás ujabb tőkebefektetést igényel, amelyet a *Magyar-cseh iparbank r.-t.* bocsátott a részvénytársaság rendelkezésére.

A Pénzvilág uj szerkesztője. A Pénzvilág, amely a legtekintélyesebb és legolvasottabb gazdaságpolitikai lapok közzé tartozik, legközelebbi számával uj kezekbe kerül. A lapot Fodor Oszkár alapitotta és emelte mai szinvonalára, de január 1-én megvált a szerkesztéstől és belépett a Budapesti Hirlap szerkesztőségébe, ahol a közgazdasági rovat szerkesztésével bizták meg. A Pénzvilág uj szerkesztő-tulajdonosa Róna Gyula, a kiváló hirlapiró, aki legutóbb a Déli Hirlap helyettes szerkesztője volt.

Győztek a biztositási tisztviselők. Mult heti számunkban előre jeleztük, hogy a biztositási tisztviselők bérharca győzelmesen fog befejezést nyerni. Igy történt. Előbb Poór Jakab „udvari tanácsos" adta be a derekát és kénytelen volt az Osztrák Általános biztositó tisztviselői akaratának referálni. Evvel szemben napokig makacsul tartotta magát az Anker és a Prudentia, megjelentek a bécsi főigazgatók és tárgyalásba bocsátkoztak az alkalmazottak bizalmi-testületeivel, csürtek, csavartak, szerettek volna legelemibb kötelezettségük teljesitése alól kibujni, de az alkalmazottak nem álltak kötélnek. Végül kénytelenek voltak az alkalmazottak minden föltételét elfogadni. Az Ankernél és Prudentiánál tehát ujra megindult a munka, de a győzelem értékét mégis kissé elhomályositja, hogy a tisztviselők nem tartották szükségesnek Tintner József igazgatónak az eltávolitását is. Tulajdonképen ez a penészes agyu ember idézte föl a bérharcot, cseh pökhendiségével eddig is ő nyomta el alárendeltjeit és az ilyen maradi gondolkozásu alak az intézet szociális irányu átalakulását a jövőben is megakadályozhatja. Tintner urnak utilaput kellene a talpa alá kötni és visszaküldeni Csehországba.

A Pénzintézeti Középpont igazgatósága e hónap 16-án tartott ülésén Juhász Kálmán főfelügyelőt, Nyári Jenő dr. ügyészt, Berger Gyula dr. főrevizort és Palotay Géza cégvezetőt igazgató-helyettesekké nevezte ki.

A cipőgyárak anyagbeszerző szövetkezetet létesitenek. A Magyar Cipőgyárak Országos Egyesülete Balogh Brunó elnökletével megtartott közgyülésén ujra megválasztották Balogh Brunó elnököt, Benedict Norbert társelnököt és Lichtmann Miksa alelnököt, a végrehajtó-bizottságba pedig az elnökség tagjain és dr. Bacher Pál főtitkáron kivül Krausz Vilmost, Moskovits Farkast, Neugebauer Sándort, Rózsa Gyulát és Sugár Józsefet küldték ki. A közgyülés elhatározta, hogy haladéktalanul anyagbeszerző- és áruértékesitő szövetkezetet létesit, mely arra van hivatva, hogy az egyesületben tömörült cipőgyáraknak gazdasági szerve legyen. Végül Bretschneider Vilmos inditványára a vezetőség eredményes munkájáért köszönetet szavaztak.

Közgyülések. A Központi szénbánya r.-t. a Leszámitolóbank és a kormány közös alapitása — e hó 31-én tartja első közgyülését. A 3,000.000 koronás részvénytársaság 7072 K haszonról számol be. — A Magyar fém- és lámpaárugyár r.-t. közgyülése e hó 29-én lesz. Tiszta nyeresége 939.778 K. — A Kőbányai takarékpénztár r.-t.-nak e hó 30-án lesz XXV. évi jubiláris közgyülése. Bő tartalékolások után a 2 és fél millió pénzintézet 263.263 K jövedelmet mutat ki.

A közgazdasági irodalom gyásza. A magyar közgazdasági irodalomnak gyásza van. A közgazdasági ujságirás egyik leglelkesebb uttörője, Kormos Alfréd, a Magyar Kereskedők Lapja és a „Magyar Pénzügy" megalapitója és főszerkesztője meghalt. A szakirodalom sulyos veszteségét jelenti halála.

A zsákok kölcsönzésére és visszaszolgáltatására vonatkozó jogszabályokat dr. Sebők Dezső budapesti ügyvéd, a Zsákbizottság titkára kézikönyvbe állitotta össze, amelyben az érdekeltek a kölcsönzsákokra, a liszt, cukor, cement, hagyma és egyéb cikk csomagolására szükséges zsákokra vonatkozó rendelkezéseket megtalálhatják. — A mü 2 K-ért kapható kiadóhivatalunkban.

A Rappromhányi köszénbánya rtg., mely 1917-ben 1000 drb elsőbbségi részvény visszavásárlásával és megsemmisitésével alaptőkéjét 480.000 K-ra szállitotta le, most az 1919. március 1-én lezárt mérlegét teszi közzé, melynek alapján 628,898 K volt a bruttójövedelme, miből kamatra és költségre 579,502 K kellett, ugy hogy az előző esztendőről áthozott 22,316 K-val együtt 71,712 K a nyeresége. A társaság bányatelepe, iparvasutja és beruházása — amire 24,000 K tartaléka van — 1,305,477 K-val, anyag- és árukészlete 240,000 K-val, elfogadványa 54,841 K-val, jelzálogos tartozása 146,611 K-val, a hitelezők követelésének szaldója 480,063 K-val szerepel a mérlegben. A március 27-iki közgyülésen a kereskedelmi miniszter engedelme alapján az igazgatóság azt javasolja, hogy az alaptőke 2,520.000 K-ra emeljék föl.

Az Általános Beszerzési és Szállitási R.-T. igazgatósági tagokat választott. Megválasztotta Veres Mihály dr. kormánybiztost, Hollós József államtitkárt, posta- és táviró-vezérigazgatót, Vázsonyi Jenő máv. elnökigazgatót, Varga Jenő dr. egyetemi tanárt és Rósz Jenőt, a Vasutas-szövetség titkárát. Az igazgatóság elnöke Veres Mihály dr. kormánybiztos lett, vezérigazgatója pedig Gut-hard Tódor.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat.
A szerkesztésért és kiadásért felelős: DACSÓ EMIL.
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. sz.

TÉLIKERT Nagymező-u. 22-24 Telefon 167-25
Kezdete fél 6 órakor
TORELLO, a guruló ember. UJVÁRI KÁROLY, uj szólóival. QUADRATUS zenebohóc. THEODOR VOLLER, komikus. SYLVIA VIOLANTI. BORNIQUE nővérek.
Hol jártál Flórián?
a szezón legmulatságosabb operettje.
Vasárnap délután fél 3 órakor félhelyáru előadás

KRISTÁLYPALOTA
REVÜ-SZINHÁZ
VI., SZERECSEN-UTCA 35. TELEFON 120—77
Müv. igazgató: Szőke Szakáll. Kezdete 3/4 6 ór akor.
Szőke Szakáll felléptével:
Nem akarok katonát látni!
Nagy aktuális, látványos revü és szenzációs varieté attrakciók.
Vasárnap két előadás: délután 1/4 3 órakor és este 3/4 6 órakor
A Kristálybar nyitva est e 6— óráig

NE DOBJA EL
az elhasznált
PNEUMATIKOT
hanem töltesse
BALLINIT-tal
Pneumatika-Ballinit
autoabroncsgyár
Budapest, VIII., Őrlás-u. 10.
— Telefon: József 5 —46. —

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
KÉT POMPÁS „STAR" UJDONSÁG.
Március 17-én mutatta be
A NŐVÉREK
Dráma 5 felv.
A SZÖKEVÉNYEK
Vigjáték 3 felvonásban.
Előadások: d. u. 4, 1/2 6 és 1/4 8 órakor.

FŐVÁROSI ORFEUM
VI. ker., Nagymező-utca 17. Telefon 93—36.
Minden este 3/4 6 órakor
Most először:
AZ ARANY MÓKUS
HARSÁNYI ZSOLT BOHÓZATA
Azonkivül a február hónapi müsor varieté slágerei.

Jancsi Aréna
ezelőtt BAROKALDI
Városliget
A köröndben és a szinpadon
szenzációs müsor.
Az előadások — minden időjárás mellett — köznapokon délután 3 órakor, ünnep- és vasárnapokon délután 2 órakor kezdődnek.
Az esti előadások
a közkedvelt Jancsi bohóc felléptével
naponta 1/4 8 órakor veszik kezdetüket.

OMNIA
MOZGÓKÉPSZINHÁZ
A bánya titka
Max Pemberton szenzációs regénye filmen.
Az Uher-filmgyár slágere
A mexikói kalandornő
Dráma 3 felvonásban.
Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor. Elővételi pénztár d. e. 11—1-ig és d. u. 4 órától

Thiergärtner és Stőhr

Részvénytársaság

BUDAPEST,
I. ker. Budafoki-ut 9--II. sz.
Telefon: József 85--17.

Egészségügyi és fütőberendezések gyártása és felszerelése. Vizellátás, csatornázás, központi fütés, melegvizellátás, fürdőberendezések magánházak részére, valamint szanatóriumok és nyilvános épületek részére.
Sürgönycim: „AQUADUKT".
::: Mérnöki látogatás, tervezés és költségvetés kivánatra. ::: :::

BÉCS,
Graben 29|a.
Telefon: 30150, 13425.

GELLÉRT FÜRDŐ ÉS SZÁLLÓ

MÁRVÁNY TERMÉBEN
(KÁVÉHÁZ)
MEGKEZDŐDÖTT AZ 5 ÓRAI TEA
MÜVÉSZI HANGVERSENNYEL

ESTÉNKINT PEDIG
BALOG TESTVEREK
ZENEKARA JÁTSZIK

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

AZ IGLÓI DIÁKOK.

Farkas Imre daljátéka filmen. 5 részben.
Főszereplők: Dallos Olga és Vándory Gusztáv.

BŰNÖS ÉJSZAKA.

Társadalmi dráma 4 felvonásban. (Olasz film.)
Főszereplő: Itala Manzin.

Előadások kezdete: 1/2,4 1/2,6 és 1/4,8 órakor. Pénztár fél 11-től fél 1-ig, d. u. fél 3 órától.

NEMZETI (ROYAL) ORFEUM

VII., Erzsébet-körut 31. Telefon 110-22

Minden este 3/4,6 órakor
a pompás márciusi müsor

BEPPO

Harmath Imre és Zerkovits Béla operettje valamint az összes varieté attrakciók.

Vasárnap d. u. negyed 3-kor előadás.

Sörkabaré fél 7—9-ig.
Nivós műsor. Kitünő konyha.

A FÉLSZÜZEK

Marcel Prévost regénye 4 felvonásban. Azonkivül

RÓBERT WARWICK

legnépszerübb amerikai filmművész reprizfellépése

Az acélkirály

cimü dráma cimszerepében. Bemutatásra kerül a

ROYAL-APOLLÓBAN!

Előadások kezdete 3, 5 és 7 órakor.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

központi fütés, szellőztetés
és vizvezeték berendezési
vállalat
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88.
Telefon: József 8-97. Mocsonyi-udvar.

MEGHIVÓ.

Az „Unió" Élet- és Gyermekbiztositó Intézet mint Szövetkezet 1919. évi március hó 30-án délelőtt 11 órakor az intézet hivatalos helyiségében (VI. ker., Teréz-körut 40 42. sz. alatt) tartja

LVI. rendes közgyülését,

melyre a szövetkezet tagjai ezennel meghivatnak.

A közgyülés napirendje:

1. A jegyzőkönyvhitelesitők kiküldése.
2. Az igazgatóság jelentése és az 1918. évi mérleg előterjesztése.
3. A felügyelőbizottság jelentése és inditványa.
4. A mérleg megállapitása, a felesleg hovafordítása feletti határozathozatal.
5. A hivatalnoki nyugdijalap javadalmazása.
6. Felmentvény megadása.
7. Az igazgatóság kiegészitése választás utján.
8. A felügyelőbizottság megválasztása és dijának megállapitása.
9. Inditvány az „Unio" biztositó r.-t.-gal kötendő viszontbiztositási szerződés tárgyában.
10. Az igazgatóság inditványai.

Budapest, 1919. évi március hó 12-én.

Az igazgatóság.

Az alapszabályok 20-ik szakasza. A közgyülésen csak azon tag vehet részt és bir szavazati joggal, aki a közgyülést megelőző év első felében a szövetkezet tagjai közé felvétetett, biztositása tőkésitve nincsen és a dijakkal 2 hónapnál hosszabb idővel hátralékban nincsen.

21-ik szakasza. Azon szövetkezeti tag, aki a közgyülésen részt akar venni, tartozik a közgyülés előtt legalább 8 nappal biztositási kötvényeit a társaság pénztáránál letenni és a közgyülés előtt lejárt dijakról nyugtát előmutatni. A szövetkezeti tag a letétről letéti elismervényt kap, melyben a biztositott tőke megjelöltetik és amely a közgyülésen való belépőjegyül, valamint a szavazó jogának igazolásául szolgál.

Ajánlunk azonnali szállitásra

98%-os rézgálicot,
netto sulyban . . K 11·— pr. kg.
Vagonvételnél megfelelően olcsóbb!
Raffiapótlót
gyékényből . . . K 15·— pr. kg.
Vasgálicot . K 40·— pr. 100 kg.

Hazai Kereskedelmi és Forgalmi R.-Társaság
BUDAPEST, V., ORSZÁGHÁZ-TÉR 4.
Telefon: 113—66. 159—16. Sürgönycim: „Grossist"

Tőke György

épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

LEGFINOMABB

zongorák és pianinók

BECHSTEIN, BLÜTHNER,
Ibach, Steinweg, Kaps, Bösendorfer' Ehrbar, Koch-Korselt, Irmler, Förster, Hamburger, Duysen, Stiggl, Andreja, Dörr, Skop, Protze, Hoffmann, Franz Oeser, Dörsam, Petrof, Lauberger.
Szerkezeti jótállás! Méltányos árak

STERNBERG

zongoratermei:
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.
Saját zenepalotájában.
Vidékre szállitásokat legpontosabban eszközlünk!
Fővárosi lakóknak
ZONGORA-BÉRLETET
nyitunk.

HA

HÁZAT

VENNI VAGY ELADNI AKAR,
UGY FORDULJON BIZALOMMAL
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA RÉSZVÉNY-TÁRSASÁGHOZ
(Budapesti Háztulajdonosok Szövetsége alapitása)
Budapest, IV. kerület, Váci-utca 18. szám.

Bründl János

Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.

Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, Jégszeszberendezések.

Városi vizművek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

Casino de Paris
VI., Révay-utca 18.

Minden este kiváló tánc- és ének előadás. Kezdete este fél 7 órakor

HANTOS TESTVÉREK

Költségvetés dijtalan.

festő, mázoló és érczfényezők
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.

Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Ára 2 korona. **Cenzurát: Moldovan.**

Nyolcadik évfolyam *Budapest, 1919. szeptember 17-én* *39. szám*

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 60 K.
Fél évre ..... 30 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-13

TARTALOM:

Bódy polgármester nyilatkozik a kommunisták pusztitásairól.
(Üres kasszák, üres raktárak. — A főváros negyvenöt milliós kölcsönt kapott.)

A városházi véreb.
(Biermann portréje.)

A pesti ujdondász kéziratkosarából.
(A Szózat és a dunaviz. — A kanászkalap és társai. — A primadonna-heccek ősei.)

Hatlábu Jóskáék a Rákóczi-uton.
(Hogy osztották föl a kommunisták Budapestet?)

A városházi szegénylegények.
(„Polgármesterek", „tanácsnokok" és más csirkefogók.

A vörös karnevál emlékeiből.
(A leláncolt kövek. — Szász Zoltán az ellenforradalmár. — Miért gyilkolt Szamuelly?)

A vörös parlament bucsufőllépte.
(Megjelennek a Lenin-fiuk kézigránátokkal. — A remegő Szamuelly. — Kun Béla sir . . .)

A lerongyolódott Budapest.
(Megindulnak a közmunkák. — A munkanélküliség enyhitése.)

Lesz-e tisztujitás?

Bünhődnek a kommunista tisztviselők és tanitók.

Nem éhezünk tovább

A liszt,- hus- és zsirellátás — Élelmiszer-beszerzések a külföldről és Amerikából — Az angolok élelmiszert gyüjtenek Budapestnek

A városházának legfontosabb, a közönséget leginkább érdeklő problémája most: *Budapest élelmezése.* A proletárdiktatura valósággal éheztette a fővárost és a város főtisztviselőinek hivatalbalépésük után első teendőjük az volt, hogy minden lehetőt megtegyenek a leromlott közélelmezés megjavitására.

A főváros élelmezési akciójáról *illetékes helyről* a következő információt szereztük:

— A legnagyobb kérdés a *lisztellátás* biztositása. Tavaly ilyenkor a termés 75%-a fel volt már dolgozva, a proletárdiktaturának külön érdeme, hogy az idén a termés alig 25%-a van kicsépelve, mert a proletárdiktatura mindenről gondoskodott, csak cseplőszénről nem a vidéki gazdaságok számára. Ez az oka annak, hogy bizonyos átmeneti nehézségekkel kell megküzdeni, a régi gabona már elfogyott, az uj még nem érkezett kellő mennyiségben hozzánk.

A legfontosabb teendőnk, hogy a főváros lisztellátását biztositsuk.

A kormány, a főváros és az ántánt-missziók állandóan folytatnak erre nézve tárgyalásokat. Elsősorban *a saját területünkről* próbáljuk fedezni a főváros gabonaszükségletét. A kormány körrendeletet intézett a vármegyékhez, melyben a termelők hazafias kötelességévé teszi, hogy gabonájukat adják át a bizományosoknak, annyival is inkább, mert rövid idő mulva a gabona értéke csökkenni fog és a kormány egyéb erélyes intézkedéseket is tervez. A gabonának a meg nem szállott területekről való összeszedését megneheziti az, hogy a gazdaközönség bizalmatlan a Haditermény bizományosaival szemben, Ezért a kormány most egy teljesen uj bizományosi kart szervez a gabona összeszedésére. A főváros lisztellátásának biztositására pedig a megszálló román csapatok főparancsnokságai a meg nem szállott területeken 12 körzetet állitottak fel, melyeknek gabonatermését kizárólag a polgári lakosság ellátására fordithatja a kormány.

— Tárgyalások folynak arra is, hogy a főváros gabonaszükségletét a lehetőséghez képest részben *a megszállott területekről* biztositsák, Nincs kizárva annak a lehetősége sem, hogy amennyiben ezeken a módokon nem fog sikerülni elegendő mennyiségü gabonát biztositani a főváros számára, külföldi segitséghez folyamodunk és *Amerikából* is hozunk be gabonát.

— Száraz főzelék

tekintetében jobb a helyzet, mint tavaly volt. Az ország hüvelyes terméseje jobb, mint a tavalyi, ugy hogy a lefolytatott tárgyalások eredményeképen a főváros száraz főzelék szükséglete biztositottnak látszik. Sikerült nagyobb mennyiségü *babot* lekötni, melyet a téli hónapokban fogunk a lakosság rendelkezésére bocsátani.

— A legtöbb fejtörést

a husellátás

biztositása okozza. Marhaállományunk legnagyobb része a megszállott területeken van, ahonnan igen nehéz azt kihozni. A meg nem szállott területek gazdaközönsége tele van pénzzel és amig pénzéért iparcikkeket, ruhát, gazdasági cikkeket nem kap, értéket jelentő lábasjószágától nem szivesen válik meg. Husakciónk kétirányu. Mivel a meg nem szállott területekről a főváros husszükségletét fedezni nem tudjuk, részben külföldről próbálunk élő állatot behozni, részben pedig a közönséget akarjuk a konzervhus fogyasztására rászoktatni.

— A huskonzervekkel

szemben bizonyos indokolatlan animozitással viseltetik a főváros közönsége. Ennek oka az, hogy a proletárdiktatura alatt készült és mostanában kiosztott huskonzervek nem a legjobb minőségüek voltak és a gondatlan kezelés miatt romlott is akadt közöttük. Azok a konzervek, amelyeket a téli idő beálltával a főváros fog a közönség rendelkezésére bocsájtani, a legelső minőségüek és bátran állithatjuk, hogy a friss hussal a legteljesebb mértékben fölvehetik a versenyt. Nagymennyiségü amerikai huskonzerv fog a fővárosba érkezni, sikerült nagyobb tételben *halkonzervet* lekötni és a téli idő beálltával meg fog indulni a *fagyasztott hus* szállitása is, ami nagyban hozzá fog járulni leromlott állatállományunk kiméléséhez.

— A főváros

zsir ellátása

néhány hónapra *biztositottnak mondható.* Arról azonban, hogy a zsiradagot felemeljük, egyelőre nem lehet beszélni.

— Hollandiából és Dániából

vajat, sajtot és kondenzált tejet,

Svájcból és Olaszországból pedig *rizskását* fog kapni már rövid idő mulva a főváros közönsége.

— Külön dicsérettel kell megemlékeznünk a román parancsnokságok lekötelező előzékenysége mellett az *angolokról,* akik a tárgyalások alatt ritka barátságos érzülettel támogatják a magyar kivánságokat és akiknek dunamenti élelmiszer beszerzési akciója erősen hozzájárul ahhoz, hogy Budapest élelmezési viszonyai e pillanatban nem elviselhetetlenek. Az angolok Paks középponttal körzetekre osztották fel a dunamenti községeket, amelyekből autókon szállitják az összegyült élelmiszereket a hajókhoz. Csak legutóbb is *több száz láda tojást és nagymennyiségü baromfit* kapott a főváros az angoloktól.

— Most folynak a tárgyalások a főváros

burgonya ellátásáról

is. Minden remény meg van arra, hogy a főváros lakosságát egész télen át el fogjuk láthatni burgonyával.

— Mindezekhez az akciókhoz természetszerüleg *pénz, nagyon sok pénz* kell. Tárgyalások folynak, hogy a külföldi élelmicikkekért ne fizessünk készpénzzel, hanem két-három évre terjedő áruhitel alapján kapjuk az élelmiszereket.

A városházi szegénylegények

„Polgármesterek“ „tanácsnokok“ és más csirkefogók

A városházi szegénylegényeket nem ismerte a nagyközönség. Apró, jelentéktelen, szürke emberkék voltak, legtöbbnyire valahonnan a segédhivatalok papirkosarai mögül ásták ki őket, vagy inkább: ásták ki önmagukat. A büneiket most kutatja a fegyelmi vizsgálat: majd meglátjuk, mi jön ki belőle. Pénzt, munkát, hatalmat nem igen biztak rájuk, nem igen volt hát mit elloplniok: csak kellemetlenkedtek azoknak, akik előbb tudással, hozzáértéssel, bölcsességgel kormányozták ezt a szép várost. A szerencsétlenek beültek egy-egy jól butorzott tanácsnoki szobába és azt hitték, hogy ők, az ideiglenes segédfogalmazócskák, jámbor szamarak, uralkodni fognak.

A városháza a kommün alatt általában kihalt hely volt. Csak ezek az apró szegénylegények nyüzsögtek itt meglehetősen szaporán, kölyök-ábrázatukra tanácsnoki álarcot erőltettek és hordármódra cipelték az aktacsomókat. Ügyes-bajos felek nem igen jártak a kommün alatt a városházára: minek, mikor itt semmi dolgát senkinek el nem intézték?

A március 21-iki éjszaka után három „népbiztos“ jelent meg itt: a hosszu *Vincze* Sándor dr., a rövid, tömzsi *Preusz* Mór és a gyerekarcu *Dienes* László, akiről köztudomásu volt, hogy vad kommunista. Mást nem is sikerült róla megtudni. Később *Kun* Béláék meggondolták a dolgot és visszaszivták a városházi potentátoktól a népbiztosi cimet, egyben pedig mind a hármat elküldték a városházáról. Elküldték tulajdonképpen *Preusz* és *Vincze* miatt, akiket a kormányzótanács veszedelmes „ellenforradalmárok“-nak tekintett. Hogy azonban feltünő ne legyen a dolog, mennie kellett a gutgesinnt Dienesnek is, akit aztán a könyvtárakra uszitottak rá.

Polgármesterek, alpolgármesterek

Megválasztották azután az ugynevezett „budapesti forradalmi, központi munkástanács elnökségét“, amelynek tagjai *Ágoston* Péter, *Bokányi* Dezső, *Biermann* István, *Barna* Jenő és *Bogár* Ignác voltak. *Ágoston* Pétert ritkán lehetett látni a városházán, ha jött is, itt is külügyeket intézett. *Bokányi* hasig lógó vörös szalagjával már többet handabandázott a polgármesteri termekben. A tulajdonképpeni alpolgármesteri teendőket *Biermann*, *Bogár* és *Barna* intézték. *Biermann* különösen mint közélelmezési zseni próbálta kijátszani magát, lovagi tornákat vivott *Erdélyi* Mórral, a közélelmezési népbiztossal, akit csak éppen hogy a burzsuj iránt érzett szerelemmel nem vádolt meg. Utólag megállapithatjuk, hogy teljesen méltatlanul. Ez a kótyagos fejü bankfiu azonban Kun Béla kedvence volt, a szovjet mindenható ura mindig neki adott igazat és igy módjában volt elkövetni a legőrültebb közélelmezési marhaságokat.

Bogár Ignác és a szivarvégek

A másik két „alpolgármester“, *Bogár* és *Barna* elvtársak nem sok vizet zavartak. *Barna* elvtársat, aki „vasas“ volt, a műszaki osztályok ellenőrzésével bizták meg. Ellenőrizte is őket és még ma is ellenőrizné, ha közben a románok el nem fogják a városházán. Azóta — ugy tudjuk — már szabadon is bocsátották. *Bogár* elvtársnak, aki betüszedő volt, egyetlen szenvedélye volt: szivarvégeket gyüjtött a szegényházi felebarátoknak. Sokszor kilátogatott a szegényházakba a dús ajándékkal, ami bizonyára igen jó szivre vall, nagy riportokban meg is dicsérte érte a *Vörös Ujság*, amelynek ilyenkor sürgősen cikket irt *Győri* Ákos ur, ki mint szociálpolitikai „tanácsnok“, rendesen elkisérte utjára. Persze, a cikkben sokkal többet szerepelt Győri, mint a jámbor Bogár Ignác.

Osztozkodás a „hatalmon“

Az ügyosztályvezetők kara, a kommün „tanácsnokai“, furcsa módon jutottak ebbe a méltóságba. Mondják, hogy a VAOSZ (Városi Alkalmazottak Országos Szövetsége) ama „történelmi“ nevezetességü ülésén, amelyen ők osztályvezetőkké lettek, nem is igen volt jelen más, csak ők maguk egynéhányan. Elosztották hát maguk között a városházát. Amikor *Ágoston* Péter a városházára került, kissé megdöbbent ettől a társaságtól. Összehivta hát a régi tanácsot és valami olyasmit mondott nekik, hogy majd idővel elküldi a szedett-vedett osztályvezetőket és ujra őket ülteti be hivatalukba. A tanács tudomásul vette ezt az információt és kijelentette, hogy erről előbb majd maguk között fognak tárgyalni. Tárgyaltak is, de többé nem esett szó a dologról.

Pobuda és társai

A proletár-tanácsnokok táborában a legképzettebb az a pár mérnök volt, akik a műszaki ügyosztályok élére kerültek. Ezekkel nagyrészt nem volt baj. Az ut- és csatornaépitési ügyosztály vezetője *Müller* József mérnök volt. Udvarias, jómodoru ember, nem avatkozott bele semmibe. Dicsénik *Dallos* József főmérnököt is, aki a városépitő ügyosztályt vezette, de Sallay Árpád tanácsnokot még a szobájában sem háborította meg. A középitési ügyosztályban *Balogh* Kálmán székelt, aki nem volt rossz ember, de tele volt vad tervekkel, amelyeknek kivitelére szerencsére se pénze, se ideje nem volt. Sokkal nevezetesebb ember volt náluk *Pobuda* Tivadar főmérnök, akit méltósága elvakult gőggel töltött meg. Különben arról volt nevezetes, hogy a hirneves árdrágitó hölgynek, Augnernénak, volt a veje. Tele volt nagyzási mániával; mint a közlekedési ügyosztály vezetője, sürgősen beült a városi villamos igazgatósági székébe. Nyilván azzal a céllal, hogy ha majd vége lesz a kommünnek, esetleg véletlenül ott is felejtik. Egyébként a Károlyi-palotában rekviráltatott magának lakást. Társa volt a közlekedési ügyek vezetésében *Tenkei* Béla kezelőtiszt, aki arról lett nevezetes, hogy már akkor megpofozták tisztviselőtársai, amikor a kommün még virágjában volt.

Szőllősy hagyatéka

A személyzeti ügyek basája, mint az elnöki ügyosztály vezetője, *Szőllősy* József fogalmazó volt. Ügyvédjelöltből lett városi hivatalnok és hosszabb ideig a XV. ügyosztályban müködött. Amikor *Pogány* József sógora, *Czóbel* Ernő, a későbbi hirhedt bécsi „követ“, megcsinálta a VAOSZ-t és oda minden tisztviselőt bekényszeritett, a rókafejü, eunuch-hangu Szőllősy mindinkább szerepelni kezdett. A személyi ügyek referense lett és ebben a minőségben Czóbelék és Bokányiék beprotezsálták az elnöki ügyosz-

A pesti ujdondász kézirat-kosarából

— 1860 —

Mi ujság a városházán? — A Nemzeti Szinház, az Akadémia és a Dunagőzhajóstársaság — A primadonna-heccek ősei — A kanászkalap és társai — A Szózat és a dunaviz — „. . . bellebbezve . . .“

Ujdondász-kolléga, akiről itt megemlékezünk, *Pákh* Albert szerkesztő urnak Uri-utca 12. szám alatt levő lakására hordta fel a kéziratokat, aki viszont *Landerer és Heckenast* nyomdájába, az Egyetem-utcába juttatta el azokat. A főmunkatárs *Jókai* Mór volt, amolyan disziró, aki néha-néha novellával tüntette ki a közönséget, vagy egy rövid *Kakas Márton levelei*-ben mosolygott szelid kék szemeivel a furcsa eseményeken. Kikből állt a sajtó akkor? Leginkább irókból, a leghiresebb publicisztikai nevek mégis ezek voltak: *Kemény* Zsigmond báró (Pesti Napló), *Török* János (Pesti Hirnök), *Pompéry* János (Magyarország), *Hajnik* Károly (Magyar Sajtó és a Hirmondó), *Vértei* Ernő (Sürgöny), *Pákh* Albert (Vasárnapi Ujság), *Vas* Gereben (Képes Ujság és a Népbarát), *Vahot* Imre (Budapesti Képes Ujság), *Arany* János (Szépirodalmi Figyelő), *Tóth* Kálmán (Hölgyfutár és Bolond Miska), *Szabó* Richard (Divatcsarnok), *Vajda* János (Nővilág), *Bulyovszky* Gyula (Nefelejtsek), *Szini* Károly (Uj Idő), *Ballagi* Mór (Házi kincstár), *Jókai* Mór (Üstökös és Vasárnapi Ujság) és *Szokoly* Viktor (Garabonciás Deák). A legnevesebb vidéki szerkesztők: *Dózsa* Dániel (Kolozsvár), *Kempelen* Győző (Szeged), *Prépost* István (Debrecen), *Pesty* Frigyes (Debrecen), *Szilvásy* Márton (Győr) és *Bánffay* Simon (Pécs). Az ujdondász-kolléga különböző misztikus jeleket rótt a hirek elé, pedig valószinüleg jobbára egymaga irta valamennyit.

A hirek között a vidéki tudósitások dominálnak, a külföldi apróbb, jellegzetesebb eseményeket a humor zománcával vonja be a kolléga, aki inkább iró még, mint ujságiró. Az eseményeket nem igen érzi meg, azoknak jelentősége nem tud megnőni a szemében és nincs előtte fontosabb, mint egy megjelenőfélben levő könyv vagy egy irodalmi vita. A régi Pest élete mégis mélyen, szinesen, sokszor derüsen csillog meg egy-egy odavetett, pársoros ujdonságban. A régi, az 1860-iki pesti ujdondász kéziratkosarából markolunk ki néhány apróságot, hogy meglássuk benne Budapest életét.

A városházáról csak nyulfarknyi hirek kerülnek elő. Bizony nem volt az valami jelentős hely: elmulik két-három hét is, amig egy három-négy soros hirecske napvilágot lát. Az ujság példának okáért kurtán mondja el, hogy „a budai városlanács elhatározta a várost gázvilágitással ellátni, minek kezelését magánvállalkozónak adja át.“ Ennyi az egész, erről a nagyfontosságu kommunális ügyről. Az adatok, a részletek, a körülmények nem érdeklik a közönséget vagy az ujdondászt. Talán egyiket sem. A költségvetésben is csak egyetlen adatot tart érdekesnek az ujság: „Pest város kövezete javitására az évi költségvetésben (1860) 60.000 ft. van kiirva.“ A városházi rezsimváltozás sem vert föl olyan nagy port, mint ma. A *Vasárnapi Ujság* például igy emlékszik meg az eseményről:

> *(A pestvárosi polgármesteri hivatalt) Rottenbiller* Lipót foglalja el. Ugyanő volt polgármester az alkotmányos világ utolsó évében is. Se több, se kevesebb az egészről.

Furcsa a krónikás állásfoglalása a főváros közegészségügyének kérdésében is. Ugyanegy tollból származik, különböző dátumokkal az itt következő három hiradás:

1859. okt. 2.

(Hiába, Pest csak Pest!) Annyi itt az orvos, sebész, bába, borbély, patika, hogy lehetetlen meghalni, hacsak véletlenségből nem. Volt ugyanis Pesten 1858. végén 184 polgári s 18 katonai orvos, 60 sebész, 11 fogorvos, 14 nyilvános gyógyszertár, *31 sebészi borbélymühely.*

1860. nov. 25.

(Pesten az egészségi állapot) javulására mutat, hogy *a Rókus-kórházban 80 ágy üres.* Sokan ezt is az előbbi rendszer megváltozásának tulajdonitják.

1860. dec. 16.

(Pest egészségügyére) szomoru világot vet azon körülmény, hogy *a Rókus-kórház a számos beteget be nem fogadhatván*, a közel dolgozó házat változtatták át fiók-kórházzá 80 ágygyal, melybe e hó 1-től szintén helyeznek már el betegeket.

Szegény Rókus-kórház, november végétől december közepéig hogy megváltozott róla az ujdondász véleménye.

Akad azonban telek-szenzáció is. A felső dunasori telekről van szó, amelyet az 1840-iki országgyülésen Pest városa az épitendő „országos nemzeti szinház“ céljaira ajánlott fel önkéntesen. A városházán azonban kissé könnyelmüen kezelték a nemzeti szinház ügyét, amiről az egyik lap ujdondásza igy emlékezik meg:

> „A dunagőzhajótársaság bona fide megvesz *Pest városától* egy dunaparti telket, melyet maga a *mostani* hatóság ma az országénak ismer el, de annak idejében eladni nem gátolt. A magyar Akadémia az általa szintén bona fide megszerzett telket kicseréli a szomszéd dunagőzhajótársaságéval avégett, hogy oda, a Lloyd-épülettel szemközt, a nemzethez, a fővároshoz és az Akadémiához méltóan egy monumentális épületet állithasson. S most bebizonyul, hogy az első négyszögtelek a nemzeti szinházé, melynek épitésre költsége nincsen s hogy eszerint a magyar Akadémia, melynek pénze van, nem épitheti palotáját oda, hova illik. Ehhez járul, hogy az amugy is pénzben szükölködő Pest városa kénytelen volna a dunagőzhajótársaságnak az

tályba. A proletárdiktatura alatt aztán igen nagy urrá lett, még küldöttségeket is fogadott. Hogy milyen nagy, mutatja a hagyaték, amelyet eltávozása után a hivatali szobájában találtak. Ez a hagyaték pedig állott *100 drb. trabucco-szivarból, két doboz purzicsán-dohányból, 500 cigarettából és 12 drb piszkos gallérból és kézelőből.* Családja a kommün alatt a Svábhegyen nyaralt, majd ő maga is családjával együtt Siófokra tért pihenőre. Az elnöki ügyosztály vezetése alatt különben *Schiff* Rezsővel osztozkodott, aki eredetileg a fővárosi ruhaüzem vezetője volt.

Érdekes alak a kis *Erdős* Lajos is, aki fogalmazóból lett a katonai ügyosztály vezetője. Ennek a 23—24 éves gyerkőcnek sok-sok millió állami pénz fordult meg a kezén, mert ő utalta ki azokat a mérhetetlen összegeket, amelyeket a vörös katonáknak fizettek ki. Erdős különben vidékre is ki-kirándult és különösen kecskeméti lósorozásait jegyzik föl rovására. Amig ő az ügyosztályban intézkedett, tanácsnoka *Bukovszky* Viktor, a IX. kerületben volt anyakönyvvezető.

Kunfi Aladár pénzügyi „politikája"

Nem váltott ki gyülöletet maga iránt *Kunfi* Aladár sem, aki a munkásbiztositóból jött és pénzügyi „tanácsnok" lett. Azt mondják, hogy néha ellenforradalmár színében is látni lehetett. Egyszer például gunyosan mondta:

— A főváros kiadásai százmillióra rugnak, de viszont a főváros nyomdájában elhelyezett bankóprés teljesen fedi a szükségleteket. Egy kis pénzért legalább nem kell a szomszédba menni.

A nemi felvilágositás bajnokai

A tanügyi ügyosztályban fordultak meg a legzavarosabb fejü emberek. Előbb egy *Gémes* Sándor nevü tanitót delegáltak ide, de ezt hamarosan elcsapták. Rövidesen népbiztosnak játszotta ki magát és Kunfi közoktatási népbiztos tudta nélkül kiadta a vallásoktatás eltörléséről szóló rendeletet. Ezért mozditották el diszes méltóságából, hogy azután a nemi felvilágositás más bajnokainak adja át a helyét. Ezek: *Kovács* Ernő nevü tanitó és *Szántó* Gizella tanitónő voltak. Szántó Gizella legnevezetesebb tulajdonsága különben, hogy nővére *Szántó* Béla hadügyi népbiztosnak.

A közélelmezési kérdéseket Biermann nem igen adta ki a kezéből. Az osztályvezető *Battlay* Imrének nem volt semmi hatásköre, különben, amikor kiderült, hogy családja egyik tagja ellenforradalmár, hamarosan szabadságolták is. Utóda előbb *Rejtő* Vilmos kezelőtiszt volt, majd pedig *Kövesi* nevü kőmives lett. *Rejtő* Vilmosban különben legfigyelemreméltóbb az ambiciója és az önbizalma volt. Egyszerre két tanácsnok munkáját akarta elvégezni és pedig két olyan ügyosztály élén, mint a közélelmezési és a városgazdasági.

Apró basák

A közegészségügyet *Weisz* Károly nevü agitátor és egy *Berkes* Jenő nevü igen szorgalmas orvos intézték. A közjogi ügyosztály élén *Szilasi* Ferenc nevü ideiglenes segédfogalmazó állott, aki *Buzay* tanácsnokot szabadságolta és ő azzal mulatott, hogy a neki tetsző káplánoknak utalt fizetést, a neki nem tetszőknek pedig nem. A vizvezetéki és világitási ügyosztályból *Buzáth* János tanácsnok a proletárdiktatura kitörése után azonnal kivonult és helyét *Szikra* Sándornak, az elektromos művek hivatalnokának és *Eisenbarth* Gyulának, a „vasasok" titkárának adta át. A szociálpolitikai ügyosztály vezetője *Sidó* Zoltán és a stréberségéről nevezetes *Győri* Ákos volt. Ez a *Győri* Ákos ügyvéd volt eredetileg, majd a népjóléti központba könyörögte be magát és a diktatura alatt intrikáival, erőszakosságaival akart tanuságot tenni proletár-erkölcseiről. Méltó társa volt végül *Székely* Márton, aki a közgazdasági ügyosztályt „vezette". Ez gyorsiróból lett tanácsnok, ami szép karrier, ha az emberben van is hozzá kellő tehetség. A kis, rekedthangu Székelyben nem volt. Annyira nem volt, hogy neki nem kellett bevárnia a kommün bukását: még Biermann csapta el julius 28-án, mert a szén és tüzifa kérdésében teljesen csődöt mondott. Nagy niemand volt szegény, — mondják a városházi kegyeletes lelkek. Az árvaszéket *Engel* Zsigmond, az ügyészséget pedig *Loeszl* István dirigálták. Különösen Loeszl volt szigoru férfiu. *Szabó* Imre dr. tiszti főügyészt irnoki munkára fogta be. Nála csak Székely Márton bánt nyomorultabbul „elődjével", *Vita* Emil tanácsnokkal, akit nemcsak sétálni küldött, de *letartóztatással* is megfenyegetett.

A városházi szegénylegények egy részét, akik nem voltak véglegesitett városi alkalmazottak, máris szélnek eresztették. A többi ellen folyamatban van a fegyelmi vizsgálat. Különösen a számvevőség dolgozik nagy apparátussal azon, hogy a pénzkezelés dolgában tudjon tiszta képet szerezni.

A kommunisták pusztitása a városházán

Üres kasszák, üres raktárak — A főváros 45 milliós kölcsönt kapott

Bódy polgármester nyilatkozata

A főváros vezetősége szinte leküzdhetetlen akadályok előtt áll.

El kell takaritani a régi romokat, ki kell söpörni a proletárdiktatura által itthagyott szemetet, fel kell épiteni az uj és szebb Budapestet, ahol minden dolgos ember megtalálja a boldogulását.

Dr. Bódy Tivadar polgármester

az átalakulás munkájáról és a főváros közönségét most annyira érdeklő aktuális kérdésekről a következő nyilatkozatot tette a *Fővárosi Hirlapnak:*

— Tudvalevőleg az uj kormány hivatalbalépése napján foglalták el helyüket a főváros tanácsa és polgármesterei, azt a helyet, melyet a kommunizmus alatt kénytelenek voltak elhagyni. Örömmel mondhatom, hogy a tisztviselők nagy tömege, kevés kivétellel, nagy-nagy lelkesedéssel fogadta visszatérésünket és már az első perctől kezdve erejét megfeszitve, időt és munkát nem kimélve törekedett arra, hogy eltakaritsa a romokat. *Kijelenthetem, hogy a rend, a normális munka helyreállott.* Dolog sok, nagyon sok van, de a jó hazafias érzelmü, szorgalmas, kötelességtudó tisztviselői kar azt hiszem, le fogja küzdeni a szinte elképzelhetetlenül nagy nehézségeket és ha nem is a legrövidebb idő alatt, de mégis lehetővé fogja tenni Budapest sokat szenvedett lakossága számára az itteni életet.

— Persze attól felvett telekárrészleteket visszafizetni, ha ez bona fide vásárlott telke miatt inkább pert nem indit a város ellen."

Ez a városháza legnagyobb szenzációja az 1860-ik esztendőben. Mint ma is látható, a dunaparti telken nem a Nemzeti Szinház, hanem az Akadémia épült fel.

*

Halásszunk ki még néhány apró csemegét a pesti ujdondász kézirat-kosarából. Pár jellemző semmiséget a pesti életről.

Persze meg vannak ennek a kornak is a maga primadonna-heccei. *Jókai* Mór például *Tóth* Kálmánnal méri össze tollát és csaknem a kardját is *Laborfalvi* Róza miatt. Ez a csata az *Üstökösben* és a *Bolond Miskában* zajlott le. A *Bullyovszky* Lilla heccek nemcsak az ujságok hasábjain tobzódnak, de kicsapnak az utcára is. Ahogy a krónikás feljegyezte:

(Bulyovszky Lilla) a *Hölgyfutár*-ban nyilatkozatot tesz közzé, melyben elmondja, hogy jul. 15-ikén *éjjel ablaka alatt egy tömeg macskazenével lepte meg,* s hogy hibájául rovatik, miszerint elhagyva a nemzeti szinházat, a külföld német szinpadait kereste fel. Erre vonatkozólag azokra nézve, kik őt közelebbről nem ismerik, röviden megjegyzi, hogy ő elhagyá ugyan a nemzeti szinpadot, de csak egy időre s korántsem örökre s csupán müvészeti becsvágy keresteté fel vele a külföld szinpadait, s végcélja mindenkor azon nemzeti intézet marad, melynek mindenét köszönheti. *Tudomásul vétetik.*

„Tudomásul vétetik" — mondja a sajtó komoran és vésztjóslóan. És valóban, *Bullyovszky* Lillának, valamint *Liszt* Ferencnek egyetlen elszánt védője van: *Vahot* Imre. Ő is megkapja a magáét:

(Vahot Imre) a „Napkelet" szerkesztője jelenleg Németországban utazik s onnan most azzal ijesztgeti a világot, hogyha megjő, majd egy röpiratot bocsát közre, melyben Bullyovszky és Liszt F. mellett fog kardot rántani, s valami olyasfélét szándékozik bebizonyitani, hogy tulajdonképen nemcsak vétettek a nemzet ellen, hanem a nemzet vétett ő ellenük. *Különben* Imre bácsi egészséges.

Ilyen csendes kis polémiák voltak akkoron a primadonna-heccek.

*

A sajtó igazi hivatását a magyar nyelvért, a nemzeti irodalomért, a magyar tudományért és a magyar ruháért való küzdelemben kereste és találta meg. Ekkor gyüjtik a pénzt az Akadémia épitésére, ekkor vitáznak azon, hol és hogy halt meg Petőfi, ekkor födözik föl és próbálják ki az első tárogatót Az uri szalónokba csak olyanokat fogadnak be, aki magyar gunyát és „kanász"-kalapot visel.

Harc a „budá"-nak nevezett torz-magyar ruha és a krinolin ellen és hallatlan büszkeség, ha egy idegennek megtetszik a magyar viselet. És van bőven örvendeni való. Eugénia francia császárné parádés kanászkalapot rendel. Az ujdondász pedig lelkendezve adja át a hirt Pákh Albertnek:

(Magyar viselet.) Ahány orosz főuri család közelebbről fővárosunkon átutazott, mind ugy megkedvelte a magyar nemzeti viseletet, hogy maga és gyermekei számára rögtön készittetett egyes darabokat, sőt teljes öltözékeket is. Jelenleg Trubeczkoy hercegnő mulat fővárosunkban s gyermekei számára a magyar ruhák már meg is vannak rendelve.

Az egyik bécsi lap tárcát szentel a magyar viseletnek és a pesti ujságok természetesen boldogan forditják le az ékes dicséreteket és a cikket egész terjedelmében közlik.

— Majláth ur — igy cseveg a cikkiró — azt mondá: „Magyarországban csak magyarok vannak." Aki ezt nem hiszi, kérdezze meg a — szabókat. A világon a legolcsóbb német, azaz francia öltözetet Pesten lehet vásárolni. Egy boltban egész halmaz frakkot és pantallónt láttam mintegy kétségbeesve: vajjon eljön-e ismét az ő idejük? A szabók természetesen legtöbbet nyertek azáltal, hogy a nemzet egészen ujba öltözött, de ezzel együtt a pesti utcai élet is lendületre tett szert.

Szép is a pesti utca, amelyen az urak kanászkalapot, turi süveget, tollas jurátus sipkát, fekete, kék, vagy szürke dolmányt, szük magyar nadrágot, hosszuszáru magyar csizmát és sarkantyut viselnek, a hölgyek pedig kanászkalapban, vagy fekete főkötőben, fekete mellénykében és káprázatosan fehér ingvállal jelennek meg.

*

Hogy milyen rendkivüli méreteket ölt a nemzeti szellem lángolása, semmi sem bizonyitja jobban, mint az apró példák. Ezek azok, amelyek leginkább lelkesitenek. Milyen megkapó például tamásfalvi *Kasza* János végrendelete. Kasza uram „magas körökben töltött egykori nevelői pályájáról visszalépve, ismeretlenül elvonulva töltė napjait." Szegény ember lehetett tehát, nemzeti célra mégis van pénze, mint a lapokban büszkén közölt végrendeletéből is kiderül:

„2-szor. *Száz* pengő forintot pedig, mely összeg halálozásom napjától kezdve félévnek leforgása után leend összes, — hites társamnak ezennel hagyott vagyonomból kifizetendő, Nógrádmegyében *Szécsény* nevü helységben, mint születésem helyén létező elemi tanodának, örök és változhatatlan alapitványul oly módon hagyok, hogy ezen összeg kamatjából évenkint, *minden valláskülönbség nélkül,* oly tanuló dijjaztassék, ki az illető előljáróság által mind erkölcsiségére, mind pedig tudományos haladására nézve, arra legérdemesebbnek találtatni fog s ki egyszersmind koszorus költőnk Vörösmarty *„Szózat"* cimü költeményét az érintett tanintézetben nyilvános próbatét alkalmával elszavalandja."

„Áldassék emléke!" — irja az ujdondász *Kasza* uramról szóló sorai befejezéseként. Nem is csoda abban a korban, amikor a Szózat a magyarság legszentebb imádsága, amelyet csak az imént forditottak le tiz idegen nyelvre.

És milyen kimondhatatlan örömet kelt a magyar

üres kasszákat, üres raktárakat találtunk.

Nem volt sem pénz, sem élelmiszer, nem volt a betegek ápolásához szükséges gyógyszer, amiben sajnos még ma is nagy szükséget szenvedünk. Mikor elkergettek bennünket, a pénztárban *80 millió korona volt*, mikor visszajöttünk, semmit sem találtunk, sőt a négy hónapra terjedő rémuralom alatt még *havi 12 millió korona támogatást* is adott az „állampénztár" a főváros számára. Ez négy hónap alatt 48 millió koronát tesz ki, ugy hogy

128 millió koronára rug az az összeg,

amit a kommunisták a fővárosnál elköltöttek. Bevételeink ezalatt az idő alatt elmaradtak és azokat most utólag nehéz lesz pótolni. Most állittatom össze a kommunizmus pénzügyi mérlegét, t. i. összeállittatom azokat a kiadásokat, melyeket a bugdet keretén kivül és felül elköltöttek. Majd ha ez kész lesz, pontosan fogjuk látni azokat a pénzügyi károkat, amiket a kommunizmus a fővárosnak okozott. Ezek között a károk között igen jelentékeny és igen különös szerepet játszanak azok az összegek, melyeket a kerületi munkástanácsok és a központi munkás- és katonatanács 80-as intéző bizottságának tagjai kaptak különböző „dijak" és „költségek" cimén.

— Az üres kassza mellett természetesen nem volt lehetséges a háztartást vezetni, mert nemcsak az alkalmazottak illetményeinek és béreinek fizetésére és a háztartás továbbvitelére nem rendelkeztünk megfelelő pénzkészlettel, hanem élelmiszerek és tüzelőanyag beszerzésére is nagyobb összegekre volt szükségünk. Hogy fogalmat lehessen alkotni a főváros kiadásairól, megemlitem, hogy a *normális havi 12 millió korona kiadással szemben, most 24 millió koronát adunk ki havonta.* Szeptember 1-én nem tudtuk már miből fedezni a kiadásokat, nem tudtuk miből fizetni a tisztviselőket és hogy ne következzék be a teljes csőd, a budapesti pénzintézetek segitségéhez kellett folyamodni, amelynek segitségével és különösen a kormány hathatós támogatása következtében

negyvenöt millió korona kölcsönt kaptunk.

Ebből az összegből fedezhettük a folyó kiadásokat és eszközölhettük a bevásárlásokat. Meg vagyok győződve arról, hogy a főváros polgársága, áthatva a kötelességérzettől, mindent el fog követni a célból, hogy a főváros háztartásának vitele meg ne akadjon és hogy Budapestet egy ujabb felborulás veszedelme ne fenyegesse; eleget is fog tenni kötelezettségének és *azokat a köztartozásokat, amelyeket eddig elmulasztott fizetni, le fogja róni* és igy annyi pénzt fog a főváros rendelkezésére bocsájtani, amennyiből a háztartás zökkenés nélkül való továbbvitele az amugy is legszükebbre szoritott keretek között biztositható lesz. Persze le kell mondani minden fokozott, sőt a jelenleginél sokkalta kisebb igényekről is, mert ma minden épités, minden munka, minden beszerzés rengeteg költségbe kerül és igy az elkerülhető pótlásokat olcsóbb időkre kell halasztani. A fontos az, hogy megfelelő bevételekkel rendelkezzünk és ezért a tanács már elhatározta a már régebben megállapitott *jelekértékadó* beszedését, továbbá azt, hogy a hivatalokban és üzemekben *leszállitja a személyzeti létszámokat*, általában, hogy minden lehető eszközt igénybe vesz a főváros kiadásainak csökkentésére. Minden reményem meg van arra, hogy a kiadások csökkentésével és uj bevételi források nyitásával sikerülni fog a főváros háztartását minél előbb a normális mederbe visszajuttatni.

— A legnagyobb gond és teher

a fővárosnak élelmiszerrel és tüzelőanyaggal való ellátása.

Amit lehet, mindent megteszünk, azonban a környék teljesen ki van fosztva, tüzelőanyagot csak a demarkációs vonalon tulról lehet hozni, az ideszállitás majdnem lehetetlen — olyan nehézségek ezek, melyeket alig lehet leküzdeni. E tárgyban minden lehető eszközt igénybe vettünk a főváros szükségleteinek biztositására, — az antant segitségét azonban a legfontosabb anyag: *a külföldi szén* behozatala tekintetében az eddigi tárgyalások során még nem sikerült eredményesen biztositani. Ebben az irányban is számitunk a kormány legmesszebbmenő támogatására. Nem kétlem, hogy megfelelő eszközökkel a vidéket rá lehet kényszeriteni arra hogy élelmiszereket juttasson a fővárosnak.

Lisztet, hüvelyeseket, burgonyát

és egyéb élelmicikkeket is kellő mennyiségben kaphatunk a vidékről, ha le tudjuk küzdeni a szállitási nehézségeket. Persze

husban és zsirban

van a legnagyobb szükség, mert ezeket az élelmicikkeket az el nem zárt területekről nem tudjuk kellő mennyiségben biztositani, a demarkációs vonalon tulról és a tengeren tulról pedig csak az antant és a megszálló csapatok jóakaratu támogatásával szerezhettük be; husnál és zsirnál külön nehézség tornyosul elénk: a valuta kérdése.

— Mindezeket a dolgokat most a tanács intézi, mert eddig az *önkormányzat egyéb szervei nem müködnek.* A kormány tudvalevőleg kiadott egy rendeletet, mely a közigazgatási szervek folytatólagos továbbmüködését rendelte el, ám ebben a rendeletben a fővárosról említés nem történt. Arról sem történt intézkedés, hogy vajjon a Károlyi-kormány alatt alkotott népförvény, mely a néptanácsot szervezte, a közigazgatási bizottságot ujjáalakitotta, a főpolgármesteri állást megszüntette, érvényben van-e, vagy pedig az október 31-iki status quo áll-e helyre. Mondom, egyáltalában nem lehet tudni, hogy ez a néptörvény érvényben van-e, mert erre vonatkozólag a kormány részéről még semminemü kijelentés nem történt. Én magam több izben sürgettem meg a dolog elintézését szóban és irásban a miniszterelnöknél és az eddigi belügyminiszternél. A belügyminisztérium mostani vezetője legutóbb kijelentette, hogy most foglalkozik ezzel a kérdéssel és rövidesen intézkedés fog történni. Amig ez az intézkedés meg nem történik, a közgyülés és az ebből alakitott szervek müködése nem kezdhető meg, Ha ez a kérdés elintéződik, akkor együttesen fogunk ahhoz a nagy munkához, melyben a főváros polgármestere és minden tisztviselője vállvetett erővel buzgólkodik azon, hogy Budapest szeretett népének jó, olcsó és egészséges megélhetését biztosithassuk.

---

nyelvnek minden talpalattnyi térhóditása! Egy szó, amelyről a fölvirult önérzet leüti a német bilincset, valóságos nemzeti kincscsé lessz. Az egyik hirecske például igy ujjong:

(Dunavizet!) Pesten, Magyarország fővárosában, a dunavizhordók, már ősi bevett szokásként, *Donauwasser!* kiáltással jártak házról-házra. Ez ősi szokást eddig soha senki meg nem szegte egész napjainkig, amidőn a *Donauwasser* helyett *Dunavizet!* kezdenek kiáltozni. „A legerősebb, legmakacsabb bástyák omladoznak!"

Ujdondász-kolléga ugy érezte, amikor ezt leirta, hogy haditudósitás került ki tolla alól. Haditudósitás a magyarság ez ujabb várának bevételéről.

*

Még egy hirecske, amelyekben ennek a kornak legmélyebb, legigazabb, legtisztább bánata, fájdalma, de büszke dacossága és felvillanó reménye is benne tükröződik:

(Sárossy Gyula) — mint az O. D. P. pesti levelezője irja — Budweisből, hol előbb tartózkodott, Pilsenbe van *belebbezve*. — Kempelent, a Szegedi Hiradó szerkesztőjét Josephstadtba vitték.

A másik hir már reményteljesebb:

(A Josephstadtban belebbezve volt) s közelebb hazabocsátott összes magyarokat a szegedi indóháznál okt. 30-án, midőn oda megérkeztek, nagyszámu közönség fogadta, s a Rákóczi-indulóval kisérte be a városba. Lakomát is rögtönöztek számukra, mely alatt lelkesen zengett a Szózat és a Hymnusz s ezeken kivül lelkes áldomások is mondattak.

„. . . bellebbezve . . ." az elkeseredés, a dac, a mit minden magyar ember érzett, benne volt az ujdondász-kolléga emez egyetlen kifejezésében. Az 1860-ik esztendő egész ujságirásában nincs szó, amely ennél az egynél többet mondana.

Hatlábu Jóskáék a Rákóci-uton

Ahogy a kommunisták felosztották Budapestet — Tiz várost csináltak egyből

Hatlábu Jóskáék tiszteletreméltó zsiványok voltak csaknem hogy száz esztendeje. Mindenesetre tiszteletreméltóbbak, mint kései pesti és budai utódaik Kun Béláék, Szamuellyék, Biermannék, Landlerék, Pogány Józsefék. Hatlábu Jóska megfordulna a sirjában, ha tudná, hogy az anekdota ilyen közeli vonatkozásba hozta a kommün legmodernebb haramiáival.

Pedig módfelett kinálkozott a hasonlat, amikor a kommün közigazgatási zsenii tüzzel-vassal az ugynevezett laikus igazgatásért harcoltak és ennek az elvnek megfelelően elárasztották a budapesti elöljáróságokat különféle mesterlegényekkel, akik aztán a legvadabb tudatlansággal, a tisztviselők iránt érzett mérhetetlen bizalmatlansággal, a saját tehetetlenségük szülte ötletekkel „közigazgattak". Mindez azonban semmi sem volt ahhoz képest, hogy Budapestet fölosztották tiz különálló városra, amelyeknek semmi, de semmi közük nem volt egymáshoz, amelyeket mind más és más emberek, másként és másként, kormányoztak. Hiszen a bürokráciát halálra itélték, természetes volt tehát, hogy minden egyes kerületből uj város lett és minden ilyen városban az egyetlen elöljáró helyét kerek husz apró polgármester foglalta el. Teljesen az orosz minta után, ahol a volt kereskedelmi miniszterium agendáit ma negyvenezer ember végzi el, ha elvégzi és a hogyan elvégzi.

No de a furcsaságok furcsasága mégis csak az volt, ahogyan az egyes kerületekből alakult uj városok munkástanácsai önállósitották magukat. Nemcsak hogy egymással nem törődtek, de fütyültek a központra, a sóhivatallá avanzsált városházára, a népbiztosságokra, a lakáshivatalra és minden néven nevezendő szovjet-méltóságra. Lakásügyekben hatályon kivül helyezték a lakáshivatal intézkedéseit, élelmezési kérdésekben homlokegyenest ellenkező intézkedéseket adtak ki a közélelmezési népbiztosság rendelkezéseivel.

A legviszásabb helyzetek kerekedtek igy és az ember nem tudott kacagás nélkül végigmenni a Rákóczi-uton, ahol *más volt a törvény az utca egyik oldalán és más a másik oldalán.* Az egyik oldal a VII., a másik a VIII. kerülethez tartozott. A VII. kerületben született intézkedések pedig ugy hasonlitottak a VIII. kerületben érvényben levőkhöz, mint a Makón divók a jeruzsálemiekhez.

És itt az a pont, a hol az ember önkéntelenül is a Hatlábu Jóskára, meg az almádi pusztára gondol, a hogyan azt annak idején Eötvös Károly elmesélte.

Az almádi puszta két vármegyében fekszik: Veszprémben és Zalában. A veszprémi káptalannak igen jó kedve lehetett, amikor az almádi csárdát a Balaton mellé *pontosan a két vármegye határára* épitette. *A csárda tetejének szelemenfája volt a két vármegye határvonala.* A balatoni vármegyék tele voltak akkoron szegénylegénnyel, katonaszökevénnyel, Sóbri Jóska pajtásaival. Ott iddogál most is Hatlábu Jóska Sümeg vidékéről. Meg az öt-hat társa. Hires betyárok. *Az ivószobának X lábu hosszu asztala is a két vármegye határán nyulik el.* Az egyik oldalon a pad az egyik vármegyében, a másik oldalon a pad a másik vármegyében. Körülülik a legények. Egyszer csak beállit a csárás:

— Gyerekek, jönnek a pandurok,

— Honnan?

— Vörös-Berény felől.

No ez Veszprémmegye hadserege.

Hatlábu Jóskáék tehát átülnek a zalai padra és isznak tovább rendületlen nyugalommal. Jön a pandurőrmester öt legényével. Azonnal ráismer Hatlábu Jóskáékra. De hát bizony azok odaát vannak Zalavármegyében. Oda a pokol fenekébe csak nem mehet utánuk. Nincs rá parancsolatja az alispántól, ami nélkül pedig nem lehet.

A pandurok letelepszenek, persze csak a veszprémi padon, mert a vármegye határát átlépniök nem szabad. El is boroznak a betyárok vászonkorsójából, el is tréfálgatnak, elévődnek egymással. Végre Hatlábuék felkerekednek és kimennek a maguk zalai ajtaján.

— Isten megáldja kendteket! — köszönnek el illedelmesen.

Az őrmester a fokosát rázza utánnuk. Hatlábuék pedig eltünnek a felsö-őrsi Őrhegy sürü csalitjában.

Másnap az őrmester jelentést tesz a főhadnagynak, a főhadnagy meg az alispánnak, hogy Hatlábu Jóska hatodmagával az almádi csárdában láttatott

Kisasszonynap után való csütörtökön délután, s onnan a felső-őri Őrhegy felé menekült. Nosza az alispán stafétával értesiti azonnal Zalamegye alispánját, aki meg is kapja a sürgős levelet két hét mulva. Parancs megy erre haladéktalanul a sümegi pandurhadnagyhoz, hogy Hatlábu Jóskáékat hol keresse. Ki is küld az egy őrmestert öt legénynyel Almádiba, kik aztán nagy sebten odaérnek Kisasszonynap után egy hónappal.

Hatlábu pedig ezalatt végigsétált egész Zalán, egész Göcsejen, egész Muraközön, kifosztotta a szentgróti vásárokat, megsanyargatott egy pár zsidót, kirabolt egy bankárt, elszeretett egy pár csaplárosnét, s most ott mulat a Dráva partján Varasd vármegyében, Almáditól épen negyven mértföldnyire.

Nos hát épen ilyen, vagy még különb volt Budapest közigazgatása, amikor Hatlábu Jóskáék Budapesten a Rákóczi-uton tanyáztak anno Domini 1919. Föl lehetett volna állitani a Rákóczi-ut közepére az almádi csárdát, hogy a szelemenfa megmutassa, hol uralkodtak az erzsébetvárosi és hol a józsefvárosi betyárok?

A városházi véreb

Biermann István karriérja — Elcsapott bankfiuból „polgármester" — Aki legjobban gyülölte a „burzsuj"-t

A városházára szakadt rémuralomnak, sőt az egész proletárdiktaturának kétségenkivül *Biermann* István az egyik legmarkánsabb és legerőszakosabb egyénisége. Ha kezéhez közvetlenül nem is tapad vér, ha nem is bizonyitották rá eddig százezrek és milliók elsikkasztását, meg kell állapitani, hogy ő volt a polgárságnak legkönyörtelenebb ellensége, ő volt az, aki hajlandó lett volna gondolkodás nélkül vérbe fullasztani Budapestet, csak azért, hogy a proletárdiktatura egy nappal is tovább maradjon fenn.

Az egyszerü zsidó családból származó, alig 26 éves banktisztviselőcske neve a proletárdiktatura előtt is hirhedt volt. A fronton teljesit katonai szolgálatot, majd bankja, a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank felmenteti, és Biermann csaknamar vezetője és mozgatója lesz a pénzintézeti tisztviselők mozgalmainak. Fanatikus meggyőződése, szónoki képességei sok sikert szereznek neki, ő a lelke a Kereskedelmi Bankban a mult év végén kitört sztrájknak. A sztrájk balsikerrel végződött és Biermann az első volt, akit a bank elcsapott. Balsorsa Kun Bélával hozza össze. Biermann István most már vörös lobogó alatt, orosz aranyak segitségével, folytatja agitációját a banktisztviselők között és rövid idő mulva a kommunista mozgalom vezetői közé küzdi fel magát. Március első napjaiban őt is letartóztatják, a börtönben szoros barátságot köt Kun Bélával, aki a kommunizmus hatalomra jutása esetén magas hivatalt igér az elcsapott banktisztviselőnek.

Március 21-én előtte is megnyilik a gyüjtőfogház kapuja. Biermann István reggeltől estig dolgozik, Kun Béla vezérkarában ő a banktisztviselők képviselője, napokon át agitálva járja a vidéket, egy-egy vasárnap négy-öt gyülést végigszónokol, mindegyiken a proletárok hatalmát és a burzsoázia teljes leveretésének kérlelhetetlen szükségességét hirdetve. Kun Bélán kivül senki sincs a szovjeturalom vezetői között, egyedül Biermann, aki önmagához annyira következetes lett volna, annak hangoztatásában, hogy a proletáruralom fenmaradása a polgári elem tönkrezuzásához, sőt kiirtásához van kötve. Jó megjelenése, a szokványos agitátorokén messze tulemelkedő szónoki képessége, a népbiztosok általában korlátolt észbeli tehetségét felülhaladó intelligenciája bizonyos megkülönböztetett helyet biztositottak számára a gyilkosok, rablók és sikkasztók diszes társaságában. Mikor arról volt szó, hogy a városháza ellenforradalmi érzelmü tisztviselőinek megfékezésére, általában a teljes züllésnek indult városházi élet rendbehozására a gyengének bizonyult Preusz-Dienes-Vincze-féle direktórium helyére másokat kell küldeni, Kun Béla keresve se találhatott volna céljainak megfelelőbb embert, mint őt.

A „szovjetkormány" szerint a kerületi munkástanácsok kiküldötteiből alakult ugynevezett „nyolcvanas intéző bizottság" választotta meg a munkástanács elnökéül négy társával egyetemben Biermann Istvánt. A polgármesteri állás hatáskörének megfelelő „elnöki tanács"-ban Biermann azonnal magához ragadta a vezetést. Meggyőződéses, fanatikus hive a proletárdiktaturának, Kun Béla bizalmas barátságával dicsekedik, és ami a legfontosabb, az öt elnök közül, ő az egyetlen, aki rendesen bejár hivatalába. Mi sem áll tehát utjában annak, hogy az elnökség hallgatagon őt ismerje el vezérének, annál is inkább, mert a városháza három legfontosabb ügyosztálya, a közélelmezési, a közegészségügyi és a közgazdasági, tehát a proletárok élelmével, egészségével és tüzelőszerével foglalkozók, Biermann hatáskörébe tartoznak. Az ötszázas munkástanács és a nyolcvanas intéző bizottság ülésein általában ő az elnök, ő elnököl azon a történelmi jelentőségü munkástanácsi ülésen is, amelyen a munkástanács a hatalmat a Peidl-kormányra ruházta át.

Biermann Isván városházi uralma a szerencsétlen tévedések, megdöbbentő fonákságok és szédületes ostobaságok szomoru láncolata. A legkisebb dolgok intézését is magának tartja fenn, mindenhez akar érteni, és nem ért semmihez. Kezei között szétfolyik a közigazgatás, hiába van ő benn kora reggeltől késő estig hivatalában, mikor intézkedéseit maga a proletárság sem hajlandó teljesiteni. Kedvenc vesszőparipája: — Budapest tehermentesitése. El akar távolitani a fővárosból mindenkit, akinek 25.000 koronánál nagyobb összegü folyószámlája vagy takarékbetétje van, számszerint mintegy 150.000 embert. Éjszakai razziákon elfog 800 galiciait, akiket hazájukba akar küldeni, de a külömböző népbiztosságok részéről érkező protekciók folytán a 800-ból 790-et szabadon bocsátanak. Községesiteni akarja az összes élelmiszer-, vegyesáru-, fa- és szénkereskedéseket, a magánkereskedelem megszüntetésével kapcsolatban be akarja hozni a rayonirozást, melyet az ácsorgás egyetlen gyógyeszközének tart. Hogy a főváros néhány napi faellátását biztositsa, felére akarja ritkitani a fővárost környező erdőket. Ez az őrült terve azonban, amely a főváros amugy is egészségtelen levegőjét még jobban elrontotta volna, szerencsére nem következett be, mert közben a proletárdiktatura megbukott.

Hogy Biermann Isván az elnökség tagjai részére járó fizetésen és az elnökség tagjai részére szabálytalanul kiutalt, ezrekre menő ugynevezett „előlegeken" kivül kapott és ha kapott, honnan kapott pénzt, — a folyamatban levő vizsgálatok fogják eldönteni. Az bizonyos, hogy városházi müködése korántsem mentes az apró panamáktól, kis visszaélésektől és ő egyáltalában nem volt az a gáncs nélkül való lovag, aminek a munkástanácsok és munkásgyülések szónoki emelvényein ki szerette magát játszani. A vágóhidi munkások előtt nagy beszédet tart a proletárok egyenlőségéről, mikor azok nehéz munkájukra való hivatkozással a megállapitottnál nagyobb husadagot kérnek, de ugyanakkor a Lenin-fiuknak jegy nélkül külömböző élelmiszereket adat ki a községi élelmiszerüzemből. Szigoru rendeletet bocsát ki, mely szerint senkit a Kerepesi temetőbe temetni nem szabad, Berczik Árpád, Thék Endre és Flöderer piarista tanár holttestét, noha sirboltjuk volt a Kerepesi emetőben, nem engedi ott elföldelni. A piarista tanár temetésére az esős áprilisi napon saját növendékei sem mehetnek ki a kereszturi temetőbe... Ugyanakkor temetési engedélyt ad egy polgári nő hullája számára, mikor is az elhunyt családja valamilyen uton-módon meg tudta nyerni a nagyhatalmu Biermann jóindulatát. A népjóléti népbiztosság Biermann inditványára rendeletileg eltiltja a halottaknak egyik helységből a másikba való szállitását, — Biermann kétizben is megszegi az általa iniciált tilalmat, egyszer Vácról, egyszer pedig Léváról szállittat a fővárosba hullát, a hatóságokkal szemben mindkét esetben a maga személye helyett a fővárost, mint hatóságot állitván előtérbe.

A polgári lakosság között akkor vergődött Biermann szomoru hirhedtségre, mikor az országos szovjetben tartott beszédében a burzsoázia teljes letörésének szükségességét hangoztatta. Ha közvetlenül ő maga nem gyilkolt is, ezzel a beszédével mintegy igazolta a Szamuely Tibor és a Lenin-fiuk által a burzsoákon elkövetett kegyetlen gyilkosságokat, rablásokat és bátoritotta őket üzelmeik folytatására.

Mikor a junius 24-iki ellenforradalom alkalmával mintegy 200 Ludovikást fogtak el a Lenin-fiuk, Biermann azt a véleményét nyilvánitotta, hogy ezek a fiatalemberek ugyis teljesen elvesztek a proletárság számára, ezeknek ideológiáját semmiféle nevelő munkával megváltoztatni nem lehet, a legjobb lenne felakasztani valamennyit. Nem csoda ilyen körülmények között, hogy a proletárdiktat[illegible] utolsó napjaiban a tisztviselők megtizedeléséne[illegible] hire, — mely talán igaz is volt, — Bie[illegible]n nevéhez füződött, és a városházi naiv lelkek — talán nem is alaptalanul — olyképpen képzelték el a megtizedelést, hogy az összes tisztviselőket lehivják a városháza udvarára és Biermann kijelöli közülök azokat a megbizhatatlanokat, akiket a Lenin-fiuk ott nyomban felakasztanak...

Doby Andor.

A vörös karnevál emlékeiből

— Naplójegyzetek —

Az ember a tenyerébe hajtotta a fejét, busan, elkeseredetten. Az agyvelőnk kifogyott már a mentő lehetőségekből, a szivünk pedig a reménységből. A vörös karnevál őrjöngve táncolt körülöttünk, a házmesterem kétfogatu gummirádlison érkezett haza a hivatalából, valamelyik előljáróságról, ahol elevenek és holtak fölött itélkezett, én meg borzadva kerültem el a Teréz-körut másik oldalára, hogy csak messziről lássam, ha már látni kell, a terroristák veszett agyának riasztó szülöttét, a Batthyány-palota kapualjában felállitott világoskék ravatalt. Lehetett-e ezekben a napokban gondolkozni, vagy épen dolgozni? Hol vannak azok a vasidegek, amelyek ezekben a rettegésteljes, vésztörvényszékes napokban rendszeres munkára lettek volna képesek. Az embernek nem volt türelme arra, hogy a történelmi kutfők legotrombább hamisitványait, a kommün ujságjait félretette volna. Egyre lett volna kedvem. Naplót vezetni. Ötvenszer belefogtam, de mindig abbahagytam. Nem csoda: hiszen közönséges lény létemre négy házkutatást szenvedtem végig: ki tudja, mikor tették volna rá a kezüket az én naplómra?

Fehér naplós embert senki sem mentett volna meg a gajdesztől... Mégis voltak pillanatok, amikor Szamuelly kötelével sem tudták volna kivenni a kezemből a ceruzát. Könyvek margóján imittamott megtalálhatók a vörös karneváról hevenyén termett gondolataim. Ha majd egykor a fiam olvasni fogja őket, megsejti-e, hogyan, milyen körülmények között jegyezte fel azokat az apja.

Egy-kettőt kiböngész az ember belőlük. Friss emlékei egy borzalmas korszaknak.

A leláncolt kövek

Egészen röviden ez volt a helyzet: Kun Béla és társai kiszabadultak a toloncházból, egyenesen a bársonyszékeknél állapodtak meg s talán pontosan egyidejüen Wekerle Sándor minisztertársaival futotta meg ugyanazt az utat megforditva: Wekerléék kerültek, mint túszok keserves fogságba...

— Micsoda frappáns hasonlatosság, érdekes, — mondta egy volt államtitkár az Otthon-körben, — eszembe jut a pozsonyi anekdota, ami egyébként megtörtént eset, a menekülő galiciairól...

Elmondta a történetet.

Egy öreg galiciai került Pozsonyba. Este későn, amikor már sötét volt, hazafelé igyekezett a szállodába. Egyszerre megrémitette valami. Egy veszett kutya rohant a nyomába. Egyenesen az ijedt ember felé futott. A galiciai nem volt rest: menekült sietve, mind erősebb iramban, de a kutya mindenütt a nyomában. Kiáltozott segitségért a szerencsétlen,

de hiába, az utca üres volt, sötét, teremtett lélek sehol... A kutya folyton közeledett s a galiciai minduntalan hátratekintgetett... Egy utcafordulóhoz ért épen, egy palota előtt kanyarodott az ut, az üldözött ember befordult s ahogy ismét hátrapillant, egyszerre előrebukik, elvágódik, beleszalad a függő láncba, amely a kastély előtt két kőoszlopot kapcsolt össze. A kutya a rémületében mozdulatlanul maradt ember fölött átszáguldott s tovább futott.

Megkönnyebbült a galiciai. Feltápászkodott s mikor elmult a veszedelem, igy sóhajtott:

— Szép kis ország ez! A veszett kutyák szabadon futnak, a kövek pedig meg vannak láncolva!

Hát ez volt a politikai hasonlatosság. Kun Béla kiszabadult, Wekerlét pedig lecsukták.

Két Szász Zoltán-eset.

Tisztelni kell Szász Zoltánt. Egyike a legbátrabb, legszókimondóbb ellenforradalmároknak.

Tőle származik a proletárdiktatura egyik legkitünőbb, legjellemzőbb anekdotája.

Beszállásoltak hozzá egy „elvtárs"-at. Szász Zoltán udvarias ember, szivesen fogadja az uj lakót:

— Érezze magát nálam otthon, elvtárs. Amim van, szivesen megosztom önnel. Itt vannak például a könyveim. Tessék olvasgatni is. Válasszon könyvet, amilyen jól esik. Teszem azt, itt vannak a kommunista kiadványok. Talán éppen ezeket.

A jövevény megigérte, hogy majd körülnéz a könyvek között. Szász Zoltán pedig szenzációéhesen várta, hogy mit fog olvasni az elvtárs?

Elmult az első, második, a harmadik, a negyedik nap. A könyvek érintetlenek. Az ötödik nap hiányzik egy könyv. Szász Zoltán boldogan kiált föl:

— Az elvtárs olvas! Vajjon mit olvas az elvtárs?

Gyors seregszemle a könyvek fölött és az iró két perc alatt megállapitja, hogy az elvtárs annak érezte lelki szükségletét, hogy A zsákmány elosztása cimü könyvből meritsen utbaigazitásokat a gyakorlati élethez.

A másik históriát ujságiró kollégáimtól hallottam:

Az ujságirók szakszervezetének ellenforradalmi ülése közben megjelentek a Lenin-fiuk, elvittek vagy tiz kollégát, többet pedig szintén kerestek, de nem találtak. A keresettek és nem találtak között volt Szász Zoltán is, aki a legsnájdigabb ellenforradalmi beszédet tartotta. A Lenin-fiuk külön buzgalommal kutattak utána, de nem találhatták, mert éppen a borbélynál ült és be volt szappanozva.

Szász Zoltán azonban önként jelentkezett — borotválkozás után.

Elszántan lépett be Korvin Ottó szobájába. Karján elmaradhatatlan gummiköpönyege, szemén monoklija. Keményen odavágta:

Szász Zoltán vagyok!

Korvinnál nem szoktak önként jelentkezni az emberek, meglepte hát az eset. A kihallgatás második negyedórájában már csak Szász Zoltán beszélt, nyilván azzal a vakmerő reménnyel, hogy meg fogja győzni Korvint a proltárdiktatura lehetetlen voltáról.

Éppen a terror ellen pattogott nemes szónoki hévvel, amikor közbeszólt Korvin, a hirhedt véreb:

— Ugyan kérem, ha ez is terror, amit mi alkalmazunk, akkor önnek fogalma sincs arról, hogy milyen az igazi vörös terror.

Szász Zoltán gyorsan kész volt a válasszal:

— Hát az lehet, hogy ez nem a terror Csimborasszója, de mindenesetre a terror Gerlachfalvi csucsa.

Korvin mosolygott és hazaengedte Szász Zoltánt. Nem ugyan az elmés mondásért, hanem mert Romanelli már ráparancsolt Kun Bélára, hogy az ellenforradalmár ujságiróknak a hajaszála se görbüljön meg.

Az uri passzió.

Valahol — éppen a kalocsai véres napokon — azt olvasom:

> „Ölni, gyilkolni uri passzió. A királyok háborut viselnek, az urak vadásznak. Egyforma gyilkosság mind a kettő."

Széljegyzetnek csak ennyit irtam melléje:

Vajjon milyen jogon gyilkol akkor Szamuelly?

Kun Bélát azzal mentegetik, hogy ő nem gyilkolt. Én azt hiszem, hogy Lucullus is emberevő volt, pedig nem evett soha emberhust, hanem csak eleven rabszolgákat dobatott a halastavaiba, hogy finomabb legyen a halak husa. Csak ugy, mint Kun Béla.

A kommün és a magyar gyomor.

A kommün urai éheztetni akarják a magyarokat. Varga Jenő népbiztos a kinaiakkal és az olaszokkal példálózott, akik kevesebbet esznek, mint a magyar munkások. A boros poharat is ki akarják csavarni a kezükből. Ez a szerencsétlen Varga bizonyára nem gondolt az utolsó pogány magyarokra, a kik igy szóltak Szent László királyhoz:

— Volt egy külön istenünk, akit ugy hivtak, hogy „a magyarok istene": azt elvetted tőlünk. Volt egy külön hajviseletünk, ami ránkmaradt honalapitó őseinktől: azt eltiltottad tőlünk. Belenyugodtunk, mert te vagy Árpádnak vére és hüséggel, engedelmességgel tartozunk neked. De nemzeti elődeleinket ne bántsd jó királyunk, mert ki tudja: lehetnénk-e még akkor is a hiveid?

A vörös parlament bucsufellépte

A munkástanács utolsó ülése — A Lenin-fiuk kiakarják irtani az aktiv tiszteket — Szamuelly ideges — Kun Béla sir — Megbukott a proletárdiktatura!

Augusztus elseje volt a proletárdiktatura legrettenetesebb napja.

A napfényes nyári délelőttön sápadtan jártak az utcákon az emberek. Az idegek megfeszültek a rémülettől, a torkok összeszorultak és a nyelvek a szájpadláshoz tapadtak. Valami hangtalan iszonyat szállongott a levegőben, ráült a mellekre és megfagyasztotta a vért az erekben. Eddig nem hallott, hihetetlennek látszó rémhirek terjedtek el percek alatt a városban: hallatszott, hogy a Kun-kormányzat lemond, és Szamuelly-Cserny vezetése alatt álló diktaturának adja át a helyét, — rebesgették, hogy a Lenin-fiuk elhatározták az összes aktiv tisztek kiirtását, és budai kaszárnyájukban már több mint negyvenet eltettek láb alól, — menekülők jelentették, hogy a román hadsereg már Abonyban van, a vörös bandák roncsai fejvesztett futással menekülnek a főváros felé. Tetézte a rémületet, hogy a Népszava reggeli számában váratlanul megjelent az ötszázas munkástanácsot összehivó hirdetmény, a munkástanács elnöksége a munkástanács tagjain kivül a szakszervezetek vezetőit is meghivta erre az aznap délután tartandó ülésre. A munkástanács összehivásának hire a hitelesség látszatát kölcsönözte a szállongó rémhireknek, melyeknek a hasonló hirekkel agyontömött emberek már nem is igen akartak hitelt adni. A forradalmi kormányzótanács reggel kilenc órától délután két óráig egyfolytában ülésezett, — két órakor már tudta nehány beavatott, hogy a délutáni munkástanácsi ülésen a Kun-kormányzat lemond, és helyét egy mérsékelt szocialistákból álló kabinetnek engedi át.

Délután 4 óra. Az Ujvárosházára a rablott automobilokon sápadtan és borotválatlanul érkeznek a népbiztosok és a kerületi munkástanácsok vezető hiénái. Az Ujvárosháza környékét ellepi az érdeklődő közönség: valamennyien hallani akarják a ma történendőket és a karzatokra kivánkoznak. Az előcsarnokokban állig felfegyverzett terrorfiuk állanak sorfalat, kezükben kézi gránátokkal; egy-egy népbiztos betámolyog a kapun, oda se figyel a tisztelgő terror-gyerekekre, révedező tekintettel megy fel a lépcsőn. Közben kiadják a rendeletet, hogy a mai ülés zárt, a közönség azonban reménykedik, és még sürübb csoportokban lepi el az Ujvárosháza környékét.

Odafönn a sok vihart látott közgyülési teremben már gyülekeznek a mai ülés résztvevői. Szigoru igazolás után lehet bemenni a terembe: Kun Béla kiadta a parancsot, hogy csak a munkástanácsok igazolt tagjai és a szakszervezetek egy-egy képviselője vehetnek részt az ülésen. A társalgóban *Rónai* Zoltán népbiztos félrevonultan ül egy asztalnál, jegyzeteibe temetkezik, az a hir, hogy a mai ülésnek ő lesz az előadója. Kun Béla még nincs itt, Szamuely Tibor elegáns sötétszürke zakóban fel-alá sétál, egyik cigarettát a másik után dobja el, megáll valaki előtt, kérdez valamit, azután anélkül, hogy választ várna, szórakozottan továbbmegy. A terem lassan-lassan megtelik: az ismerős arcok közé számtalan ismeretlen vegyül, ezek a szakszervezetek vezetői, akik eljöttek, hogy a szervezett munkásság nevében hozzájáruljanak a mai nap döntő jelentőségü határozatához. Mindenki tudja, hogy valami nagy dolog készül, a levegő feszült, mintha villamossággal volna telitve, az emberek csak halkan suttognak, fojtó, nyomasztó, szinte letargikus csend van, mint vihar előtt az erdőben.

Biermann István fog elnökölni. Holland és angol ujságirók mennek hozzá és kérik bebocsájtásukat a mai ülésre, Biermann elutasitja őket, csak a gyorsirók és néhány ujságiró lehetnek jelen, idegent nem bocsájtanak be.

Félöt. Kun Béla még mindig nem érkezett meg, nélküle nem akarják megnyitni az ülést. A tömeg az ülésteremben már kezd türelmetlen lenni, kisebb csoportokba verődve tárgyalják az eseményeket. Egy-egy suttogó csoportból már kihallani elmosódottan Peidl nevét, egy másik csoportban a végsőkig való kitartás mellett agitál valaki, és a proletárdiktatura uralmának nehány nappal tovább való fennmaradásáért kész a munkásságot a barrikádokra vinni.

Háromnegyed öt óra van. Az általános türelmetlenségre való tekintettel a jelenlévő népbiztosok elhatározzák, hogy nem várják be Kun Bélát, megkezdik az ülést. Biermann István elfoglalja az elnöki széket. Egy pillanat alatt szinte halotti csend lesz a teremben: Biermann megnyitja az ülést és átadja a szót Rónai Zoltán népbiztosnak, a mai ülés előadójának.

Rónai Zoltán már az emelvényen van, jellegzetes arca most előreugrik, szinte majomszerü, sárga, mint a viasz, szeme alja karikás, látszik, hogy legalább két nap óta nem aludt. A hangja remegő, szinte bocsánatkérő, amint szembenéz a tömeggel, mely halálos nyugalommal és fásult komolysággal várja a történendőket. Rónai bejelenti, hogy a proletárdiktatura megbukott: az orosz segitség elmaradása, az entente-munkásság, de főleg a magyar proletáriátus nemtörődömsége ledöntötte Magyarországon a tanácsrendszer uralmát. Mikor beszédében odaér, hogy a román seregek már Pest kapujában vannak, hogy a vörös hadsereg teljesen szétzüllött, hogy nincs más választás hátra, mint teljesiteni az entente parancsait, — az irtózat és a borzadály remeg végig a népes gyülekezeten. Egyetlen taps, egyetlen ellenkező szó nincsen. A munkásság már itt ezen a történelmi jelentőségü ülésen belátta azt, hogy a proletárdiktatura végleg megbukott, és azzal, hogy olyan könnyen vette a proletárdiktatura összeomlását, bizonyságot tett amellett, hogy ez a bukás csak nehány rajongó, nehány rablógyilkos és nehány sikkasztó bukása volt, de nem volt a munkásság bukása, melynek jólétét és gazdasági helyzetét nem a proletárdiktatura, hanem az egész ország jóléte, gazdasági fellendülése és munkája biztosithatja.

Negyedhat. Mikor Rónai Zoltán bejelenti, hogy a forradalmi kormányzótanács egyhangu határozata értelmében, melyhez már csak a munkástanács jóváhagyása szükséges, az ország kormányzását Peidl Gyula kormánya veszi át, egy éles női hang süvit az elnöki emelvény felé:

— Elárulták a proletárdiktaturát! — kiált magából kikelve a nő, *Fonyó* Sári elcsapott gépirónő és hogy megmentse a diktaturát, az elnöki emelvény felé iramodik, de abban a pillanatban visszahőköl. Az egész gyülés, mint egyetlen ember ugrik fel, öklök emelkednek a levegőbe, revolverek villannak meg a sápadt villanyfényben — Fonyó Sári, mint a leforrázott kutya, követve néhány Lombroso-tipusu gyerektől, kirohan az ülésteremből.

Ebben a pillanatban lép a terembe Kun Béla.

Amint látja az ember, igazán nem tudja, hogy a világ legnagyobb csirkefogójával, vagy legrajongóbb apostolával áll-e szemközt. Kun Béla sir: vajjon kit siratnak, elvesztett hatalmát, hazáját-e, melyet megtagadott s melyet ő sülyesztett olyan mélyre, mint előtte soha senkise, vagy a saját jövendőjét-e, mely börtönök mélyén, vizsgálóbirók előtt, akasztófák alatt fog lefolyni? Belépésekor felzug a taps, ez a taps azonban nem Kun Bélának, hanem a siró embernek szól.

Fél hat. Az ülés még tart, az ujságirók azonban már leszaladnak az utcára, melyen még senki sem tud semmit, melyen még sikkasztók és rablógyilkosok automobiloznak, vörös zászlórongyok lengenek és hangzatos plakátok hintenek port a becsapott munkások szemébe és kiabálva hirdetik, szinte szétharsogják a világnak, hogy: *Megbukott a proletárdiktatura!*

*

Kun Béla és néphiztos társai az augusztus 1-éről augusztus 2-ára virradó éjszaka automobilokon Ausztriába szöktek. A munkástanács ülését követő napon, augusztus 3-án pedig, Kőbánya felől bevonultak Budapestre az első román csapatok...

Bünhődnek a kommunista tisztviselők és tanitók

— Hatszáz fegyelmi a fővárosnál —

A főváros tanácsa ez évi augusztus hó 7-én tartott ülésében dr. *Buzáth* János tanácsnok inditványára kimondotta, hogy azokat a tisztviselőket, akiket a proletárdiktatura alkalmazott, elbocsájtja, azok ellen a fővárosi tisztviselők és tanitók ellen pedig, akik a proletárdiktaturában állásukat meghaladó munkakört vállaltak, fegyelmi vizsgálatot indit, és egyben őket állásuktól felfüggeszti. A tanácsi határozattal kapcsolatosan a polgármester felhivta a hivatalok és üzemek vezetőit, hogy a vezetésük alatt álló intézetekben, hivatalokban és üzemekben fegyelmi vizsgálat alá vonható tisztviselőkről és tanitókról tegyenek jelentést. A bejelentéseket be sem várva, a polgármester felfüggesztette állásuktól azokat a tisztviselőket, akik a proletárdiktaturában ügyosztályvezetői, vagy pedig elüljárósági vezetői állást vállaltak.

A végleges állásban levő közigazgatási tisztviselők és altisztek ellen a fegyelmi eljárást megelőző vizsgálatot a polgármester rendeli el. Ezekre vonatkozólag a közigazgatási bizottságok fegyelmi választmánya mond itéletet. Az elnöki ügyosztály lefolytatja a vizsgálatot és annak eredményéről jelentést tesz a polgármesternek. A polgármester, amennyiben szükségesnek mutatkozik, intézkedik a vizsgálat kiegészitése iránt, azután a fegyelmi ügyet vádinditvány tétele céljából kiadja a tiszti főügyésznek, aki a vádinditványt közvetlenül a közigazgatási bizottság fegyelmi választmánya elé terjeszti. Az itéletet ez a fegyelmi választmány hozza meg, melynek határozata ellen fellebbezésnek van helye a belügyminiszterhez.

Az ideiglenes hivatalnokok és altisztek, ideértve a kinevezett tüzoltólegénységet is, a vonatkozó szabályrendelet értelmében a polgármester fegyelmi hatósága alatt állanak. Ezt a személyzetet a polgármester előzetes vizsgálat alapján, esetleg, ha a tényállás vizsgálatot nem igényel, anélkül, a fegyelmi büntetéssel, végső esetben elbocsájtással bünteti. *A közigazgatás, személyzetből eddig 39 ideiglenes alkalmazottat és 8 altisztet bocsájtott el a polgármester, 62 tisztviselő ellen pedig folyik a fegyelmi eljárás. Ezek közül 56 állásától is fel van függesztve.*

A proletardiktatura alatt különösen szomoru szerepet játszott a főváros tanitói személyzetének egyrésze. Közülük kerültek ki a munkáskástanácsok leghangosabb tagjai. sőt népbiztosok is akadtak közöttük.

A közoktatásügyi ügyosztálytól szerzett információnk szerint a tanügyi személyzet ellen a *tanács* rendeli el a fegyelmi vizsgálatot és a fegyelmi vizsgálat után, amelybe az á lami tanfelügyelőt is bevonják, a tanács hozza meg a fegyelmi itéletet is. A középiskolai tanszemélyzetnél a főváros tanácsa csupán inditványt tett a fegyelmi vizsgálat megindítására, a fegyelmi vizsgálatot a *közoktatásügyi miniszter* rendeli el és folytatja le.

A fővárosi tanszemélyzet köréből eddig 430 tanitó, illetőleg tanár ellen rendelte el a főváros tanácsa a fegyelmi vizsgálatot, egyben őket állásuktól felfüggesztette

A lerongyolódott Budapest

A közmunkák a proletárdiktatura alatt — Utjavitás, csatornázás, utrendezések — Fock tanácsnok nyilatkozata.

A proletárdiktatura a főváros müszaki osztályaiban okozta a legkisebb felfordulást, nagyobbrészt okos és higgadt mérnökemberek kerültek az ügyosztályok élére, akik, ha már nem épithettek, de nem is romboltak. Magától értetődő dolog, hogy a proletárdiktatura azt a rengeteg reparálni valót, amit az öt esztendős háboru hagyott maga után, nem végezte el, sőt még hozzá sem kezdett az elvégzéshez.

A főváros müszaki osztályaiban a kommunista uralomról, továbbá a fővárosnak az ut- és csatornaépitésekre vonatkozó terveiről

Fock Ede tanácsnok

a következő nyilatkozatot tette:

— A proletárdiktatura alatt ut- és csatornaépités szempontjából tulajdonképpen semmi sem történt. Ezer szerencse, hogy a diktatura a tavasszal megkezdett munkálatokat nem szakitotta meg és a rendelkezésre álló nyersanyaghoz és munkaerőhöz képest elég sikeresen folytatta azokat. A proletárdiktatura alatt teljesen *elkészült az Ördögárok beboltozása*, a Julia-utcától a Csaba-utcáig, folytatódott az *Aranyhegyi árok beboltozási munkálata*, melynél már csak a két utolsó hid átépitése van folyamatban. Folytatódott a diktatura alatt a *Ferencvárosi helyi kikötő épitése is*, ahol a hétszáz folyóméter partfal szekrényeiből 20 darab vasbeton-szekrényen dolgoztak és 12-őt teljesen elkészitettek. Ennek a 12 vasbetonszekrénynek viz alá sülyesztése most van folyamatban és minden remény megvan arra, hogy 150 folyóméteren még a tél beállta előtt készen lesznek a partfalépitési munkálatok.

— Az ötéves háboru alatt borzalmasan lerongyolódott utcakövezeten és utburkolaton majdnem helyrehozhatatlan pusztitásokat végeztek a *proletárdiktatura teherautói*, melyek meggondolás nélkül, őrült iramban száguldottak végig a pesti utcákon. A kövezési munkálatokat a lehetőséghez képest a proletárdiktatura alatt is folytatta a főváros illetékes ügyosztálya, de természetesen csak kisebb javitásokat lehetett elvégezni. Az Üllői-ut makadam-burkolatának átcserélése háromnegyedes bazalt-burkolatra, mely ez év tavaszán még 600.000 koronába került volna, a proletárdiktatura alatt megejtett számitások szerint öt milliót emésztett volna fel. A munkástanács elnöksége oly tulmagasnak találta ezt az összeget, hogy a javitás ügyét, mely pedig alig volt elodázható, nem is merte a munkástanácsi ülés elé vinni, ugy hogy az Üllői-ut burkolatának kireparálása, mely különösen a szemétszállitó kocsik közlekedése és általában a szemétszállitás zavartalan fentartása érdekében alig türhet halasztást, a mi nyakunkra szakadt. Az aszfalt javitását is, ott ahol az szükségesnek mutatkozott, elvégezte a proletárdiktatura alatt a főváros, de természetesen csak igen kis mértékben.

— Ahhoz az óriási munkához, mely most a mi feladatunk, *pénz, anyag és munkaerő* kell. A legnehezebb dolog természetesen a pénzkérdés, melynek elintézése előtt nagyobbszabásu munkálatok megkezdésére gondolni sem lehet. Sulyos probléma az anyagkérdés is. A Beocsini cementgyár, ahonnan eddig a cementet kaptuk, szerb megszállás alatt van és onnan hónapok óta egy gramm cementet sem kapott a főváros. A Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. tatai cementgyára pedig szénhiány miatt üzemen kivül van. Nagy bajok vannak a kő beszerzése körül is, a korláti bányák cseh kézen vannak, a somoskő-ujfalusi bánya üzemen kivül van, a badacsonyi bányákból kaphatunk egyedül némi követ. Hosszu idő fog eltelni, amig akár a hazai bányákból, akár pedig dunai uszályhajókon a felsőausztriai Mauthausen-i bányákból követ kap a főváros.

— A nyersanyaghiány miatt tehát roppant nehézségekbe ütközik még a legszükségesebb és leghalaszthatatlanabb közmunkák elvégzése is, holott ezekre már csak *a munkanélküliség leküzdése céljából is szükség van.* Hogy a munkanélküliséget a lehetőségig csökkentsük, a közmunkák közül legelső sorban *azoknak elvégzését vettük tervbe, melyek sok földmunkával, tehát kevés anyagfogyasztással járnak.* Igy, feltéve, ha lesz pénzünk rá, még a tél beállta előtt elvégezzük *a rózsadombi 13 öles szerpentin-ut lejtási munkálatait*, továbbá *a Villányi-uti lejtási munkálatokat*, esetleg *a Rákospatak medertisztitási munkálatait* is. Talán még a tél előtt hozzákezdhetünk *a Hungária-uti főgyüjtőtelep földmunkálataihoz*, továbbá az *óbudai csatornahálózat kiépitéséhez is.* A *Retek-utca rendezési munkálatait*, továbbá a Retek-utcának a Fogaskerekü vasutnál a közlekedés biztonsága szempontjából annyira fontos kiszélesitését már is megkezdtük.

— A proletárdiktatura alatt a lehetőséghez képest folytatta az ügyosztály *a csatornatisztitási és csatornajavitási* munkálatokat is. A teherautók száguldozása meglehetős nagy kárt okozott a főváros csatornarendszerében is, a *teherautók vasabroncsai különösen sok vasfedőlapot zuztak széjjel*, volt néhány csatornabeomlás is, szerencsére komolyabb baleset nem történt. Magától értetődő dolog, hogy a csatornarendszer nagy tisztogatási munkálata, átépitése és kibővitése nem szenvedhet halasztást.

— Minden remény megvan arra, hogy az ötesztendős háborut követő békés és nyugalmas években azokat a nagy közmunkákat, amelyeket a főváros lakosságának nyugalma, jóléte és egészsége szempontjából el nem halaszthatunk, el tudjuk végezni. Rengeteg tennivaló van, amiknek nagyrésze olyan, hogy a terveket és a számitásokat az ötesztendős háboru alatt elkészitették a főváros illetékes ügyosztályai. Két nagy városrész, Ujpest és Óbuda fellendülését fogja maga után vonni az *óbudai hid felépitése*, egészen uj városrészek fognak keletkezni, ha megépitjük a *harmadik szivattyutelepet*, melynek költségei a háboru előtt végzett számitások szerint 45 millió koronára rugtak és amelyet, most örülünk, ha száz millió koronából meg tudunk csinálni, nem szenvedhet halasztást a *Kelenföld csatornázása*, ezzel kapcsolatban a *kelenföldi átemelő-telep megépitése, a Villányi-uti főgyüjtőcsatornával kapcsolatban a Sárbogárdi-uti és Andor-utcai főgyüjtőcsatornák megépitése.* Halaszthatatlan szükség a városból kivezető főutak makadam-burkolatainak, főleg a teljesen lerongyolódott *Kerepesi-, Hidegkuti- és Szentendreiutak* burkolatának háromnegyedes bazaltkőburkolatra való átépitése. Mind-mind olyan feladat, amelyek szebbé és nagyobbá fogják tenni Budapestet és amelyeket már csak a munkanélküliség lehető leküzdése céljából is el kell végeznünk.

Események

Olvasóinkhoz. A *Fővárosi Hirlap* március hó 19-ike óta ma kerül először a közönség kezébe, lapunk tehát a 13-ik számtól a mai 39-ik számig szünetelt. Szükségtelen szót veszteget-nünk arra, hogy elmondjuk, miért kellett a bolsevista-uralom alatt hallgatnunk. A mi kezünkből nem ütötték ki a tollat a kommün urai, mi megelőztük őket, s mielőtt arra kényszerithettek volna, hogy őket dicsőitsük és az ő barbár, zagyva eszméiket hirdessük, magunk hagytuk el az iróasztalt. Nem is volt és nem is lehetett hónapokon át Budapest életének hü tükrét, becsületes, elfogulatlan kritikáját adó ujság. Most ujból jelentkezünk, hogy folytassuk a közönség által mindenkor méltányolt tevékenységünket. Első megjelenésünknél azonban sulyos nehézségekkel kellett megküzdenünk. A kommün rátette kezét papirkészletünkre és elpocsékolta azt is, mint annyi sok papirt, lázitó, gyalázkodó iratainak terjesztésére. Ez az oka annak, hogy csak ma szólhatunk ismét a közönséghez, amely nyilván a régi szeretettel fogadja a *Fővárosi Hirlap*-ot. Itt emlitjük meg, hogy a papirhiány miatt

az összes csere- és tiszteletpéldányokat beszüntettük és ujra csak azoknak inditjuk meg lapunkat, akik jogos igényükkel kiadóhivatalunkhoz fordulnak.

Lesz-e tisztujitás? Városházi körökben ma az a legfogasabb kérdés: lesz-e tisztujitás? A tanács mandátuma tulajdonképpen 1921-ben jár le, nem lehetetlen azonban, sőt sokan egészen bizonyosra veszik, hogy a törvényhatósági bizottság megválasztása után azonnal tisztujitásra kerül a sor. Az uj közgyülés ugyanis valószinüleg a maga képére akarja majd teremteni a tanácsot is. Bármi történjék is, akár a Friedrich-kormány, akár más kormány fogja megejtetni a nemzetgyülési választásokat, mindenesetre véget fog vetni annak az interregnumnak is, amely ma a városházán uralkodik és kiirja a törvényhatósági választásokat. Az októberi forradalom óta a főváros közönségének nincsen törvényes képviselete a városházán. A Károlyirezsim alatt egy, a belügyminiszter által kinevezett, helyesebben a szocialisták által oktrojált néptanács állott a tanács mellett és osztozott a felelősségben. A proletárdiktatura alatt a budapesti forradalmi központi munkástanács öttagu elnöksége és a laikus nyolcvanas bizottság bitorolták a városi hatalmat. Ma pedig a régi tanács ül hivatalában és maga érzi legjobban, hogy ezekben a nehéz időkben mérhetetlen fontosságu lenne, ha mögötte állana és utasitásokat adna a törvényhatósági bizottság. Az uj törvényhatósági bizottság választása tehát elmaradhatatlan. Mi lesz azonban magával a tanáccsal? A tanács mandátuma ugyanis hat esztendős és az csak 1921-ben jár le. Ez idő alatt tanácstagokat maga a közgyülés sem küldhet nyugalomba. Megeshetik mégis, hogy az uj közgyülés tulteszi magát ezen és uj tanácsot választ — a forradalom jogán. Nem lehetetlen azonban az sem, hogy az uj törvényhatósági bizottság is csak átmenetinek tekinti magát és missziója mindössze abban merül ki, hogy felülvizsgálja és letárgyalja mindazt, ami október óta történt, költségvetést állapit meg és megteszi az országgyülésnek a javaslatokat az uj fővárosi törvény megalkotására. Lehetséges, hogy ezeknek az átmeneti és előkészitő kérdések lerovásánál nem lesz semmi akadálya annak, hogy a mai tanács müködjék közre, amely törvényesen megválasztott tanácsa a fővárosnak és a tisztujitást majd csak az a törvényhatósági bizottság ejti meg, amely már az uj fővárosi törvényben előirt választási rend alapján születik meg és ül össze.

Föléledt a közmunkatanács. A közmunkatanács föléledt és ujra megkezdte müködését. Győzött tehát *Polónyi* Géza álláspontja, aki már a Károlyi rezsim alatt azt vitatta, hogy a közmunkatanácsot egyszerü kormányrendelettel nem lehet megölni, hanem annak megmaradása vagy eltörlése fölött csak a nemzetgyülés határozhat. Régen él a köztudatban az a hit, hogy a közmunkatanács fölösleges szerv és a Károlyi kormány ennek a közhangulatnak a hatása alatt döntött. Hiábavaló volt Polónyi Gézának minden komoly érvelése, a közmunkatanácsot kivégezték. Majd jött a proletárdiktatura, amely nem törődött a Döbrentei-téri hivatal életével, vagy halálával. Most azonban Polónyi Géza megint elnöke a közmunkatanácsnak és kétségtelen, hogy a nemzetgyülés összeüléséig az érvek egész arzenálját fogja felvonultatni a közmunkatanács megmentése érdekében.

Gyógyszerészi állások a fővárosnál. A tanács legutóbb tartott ülésében elhatározta, hogy a proletárdiktatura alatt felszaporodott közkórházi gyógyszervények feldolgozására a szükség tartamára öt gyógyszerész alkalmazását engedélyezi. A pályázati hirdetést a közegészségügyi ügyosztály fogja közzétenni, ahol a pályázni kivánók a közelebbi felvilágositásokat is megkaphatják.

Pályázat orvosi állásokra. A főváros tanácsa a közegészségügyi ügyosztály előterjesztésére legutóbbi ülésén elhatározta, hogy a közkórházaknál megüresedett, valamint ujonnan szervezett fő-, al- és segédorvosi, végül a szervezett adjunktusi állásokra pályázatot hirdet. A pályázati hirdetést a közegészségügyi ügyosztály fogja kiirni.

Revü-szinház (Kristály-palota) a legkellemesebb szórakozóhely. Esténkint világvárosias müsor, csupa uj slágerszámokkal.

Jancsi-aréna (Városliget, volt Barokaldi) naponta 3 órától kezdve a szenzációs és mulattató szeptemberi müsor. — ———

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

TÉLIKERT (Ezelőtt Jardin d' hiver)
VI., Nagymező-utca 22. Telefon 167—25.
Ma és mindennap a fényes szeptemberi
megnyitó müsor.
Csupa uj sláger-számok.
Kezdete este ½7 órakor.
Meleg vacsora. Kávéház.
Jegyek elővételi dij nélkül délelőtt 10-től 1-ig és délután 3 orától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
CORVIN-FILM
AVE CAESAR
Dráma 4 felvonásban.
Irta VAJDA LÁSZLÓ, rendezte KORDA SÁNDOR.
Előadások kezdete: ½5, ¼7 és ½8 órakor.
Vasárnap 3 ¾5 ½7 ¼9 órakor.
Pénztár fél 11-től 1-ig, d. u. 4 órától.

LEGFINOMABB
Zongorák és pianinók

BECHSTEIN, BLÜTHNER, Ibach, Steinweg, Kaps, Bösendorfer, Ehrbar, Koch-Korselt, Irmler, Förster, Hamburger, Duysen, Stiggl, Andreja, Dörr, Skop, Protze, Hoffmann, Franz Oeser, Dörsam, Petrof, Lauberger.
Szerkezeti jótállás! Méltányos árak.
STERNBERG
zongoratermei:
Budapest, Rákóczi-ut 60. sz.
Saját zenepalotájában.
Vidékre szállitásokat legpontosabban eszközlünk!
Fővárosi lakóknak
ZONGORA-BÉRLETET
nyitunk.

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légszeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristály-palota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este ½7 órakor
ASCHER szenzációs operettéje
HEJEHUJA BARÓ
A varieté részben fellépnek:
Varjas Antal speciális müsorával, Niklas beszélő bábujával, Rosita és Negro argentiniai ének- és tánckettőse, Ferry és Ferry a huncut akrobaták.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül váltbatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

Jancsi Aréna
volt BAROKALDI
Városliget
A körönden és a szinpadon
szenzációs elsőrangu előadások.
Az előadások — minden időjárás mellett — köznapokon d. u. 3 órakor, ünnep- és vasárnapokon d. u. 2 órakor kezdődnek.
Az esti előadások
a közkedvelt Jancsi bohóc fellépével.

CORSO Belváros, Váci-utca 9.
Szeptember 31-ig! Amerikai film!
Regény a vadonban
Dsungel dráma 5 felvonásban
Ördöngős kisasszony
Vigjáték 3 felvonásban.
Előadások kezdete:
Hétköznapokon: d. u. ½5, 6 és ½8 órakor.
Vasárnapokon: d. u. 4, ½6, 7 és ½9 órakor.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII., Rökk Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csaternzás és egészségügyi berendezések vállalata.

HANTOS TESTVÉREK festő, mázoló és érctényezők
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivitelben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Révai-Nyomda, Budapest, V., Ügynök-utca 8.

Ára 1 korona. **Cenzurat: R. Cefann.**

Nyolcadik évfolyam *Budapest, 1919. szeptember 24-én* *40. szám*

Fővárosi Hiriap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 60 K.
Fél évre ..... 30 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-43

TARTALOM:

A tejlefölöző haramia

Lemberkovits százados hiénái

12,000 vagon burgonya jön

Nem lesznek gáztalan napok

Gazdagság - pénz nélkül

Az antialkoholista Duna

Kufárkodás élelmijegyekkel

Elvtárs-uralom a liszthivatalban — Lórenz elvtárs csereüzletei és megpofozása

A proletárdiktatura természetszerüleg nem kímélte meg a liszthivatalt sem, melynek elnöki széke igen fontos volt az elvtársak számára az élelmiszerjegyek kiosztása szempontjából. A központi liszthivatalban, illetőleg a lisztbizottságokban már a proletárdiktatura kitörését megelőzőleg is felütötték a fejüket a szocialista mozgalmak. Ezek a mozgalmak, melyeknek élén egy Lórenz Antal nevü nagyhangu, de kistehetségü tanitócska állott, Illyefalvy Lajos, a liszthivatal helyettes vezetője ellen irányultak, aki nem volt hajlandó türni, hogy egyes tanitó-elvtársak a lisztbizottságokban szabadon lophassák a liszt- és élelmiszerjegyeket és még inkább elleneszegült annak, hogy a liszthivatalok felügyeletével megbizott tisztességben és becsületben megőszült igazgatókat a tanitótestületek bizalmi embereivel cserélek fel. A hangos és agilis Lórenznek sikerült különböző deputációk felvezetésével elérnie azt, hogy Illyefalvyt a főváros tanácsa a liszthivatal vezetésétől visszarendelte.

A proletárdiktatura kitörése napján Lórenz Antal elérte régi vágyát, a fővárosi népbiztosok őt bizták meg a liszthivatal vezetésével. Lórenz „elvtársnak" első dolga volt ugy a központi liszthivatalból, mint az egyes lisztbizottságokból kidobálni a régi megbizható személyzetet, akiknek helyébe elcsapott bankhivatalnokokat, kétes tisztességü hölgyeket és más efféle elvtársakat és elvtársnőket helyezett. Mintegy ezer főre menő liszthivatali személyzetnek több mint kétharmad részét sikerült igy elüznie a főváros szolgálatából. Lórenz terve azonban, amihez Biermann István, a munkástanács nagyhatalmu elnöke is hozzájárult, az volt, hogy a liszthivatalokból teljesen kiirtsák a tanitókat és az intelligens elemet és a liszthivatalok vezetésével és ellenőrzésével fizikai munkásokat bizzanak meg.

Az egyébként ravasz fiatalembernek az volt az érdeke, hogy a vezetés és általában az ügymenet ellenőrzése minél gyengébb kezekben legyen, mert igy annál több alkalma nyilott a lopásra és sikkasztásra. A központi liszthivatalba nem egy olyan hivatalnokot és hivatalnoknőt vett vissza, akiket az előző rezsim élelmiszerjegyek sikkasztása miatt volt kénytelen eltávolitani. Ezekből ő külön vezérkart szervezett magának, akik, mikor a munkásság és a polgárság egyképen éhezett, Lórenz „elvtárs" jóvoltából bőven jutottak élelmiszerjegyekhez. Egy alkalommal, nem tudni, hogyan és mikép, valószinüleg sikkasztott zsirjegyek felhasználásával, 250 kilogramm zsirt osztottak ki a központi liszthivatal vezető-elvtársai közöt, ugyanakkor, mikor az ácsorgó munkás-asszonyok csak 4—5 napi sorbaállás után tudták megkapni csekélyke margarin illetményüket. Egy másik alkalommal tojást szerzett a liszthivatal vezetősége, amit szintén kiosztottak a liszthivatal személyzete között, de ugy, hogy mindenki csupán két darabot kapott, ellenben a vezetők öt és hat darabot.

Ezzel azonban korántsem meritettük ki Lórenz Antal bünlajstromát. Lórenz „elvtárs" büntársai segitségével nagyban és állandóan üzte a liszt- és élelmiszerjegyek sikkasztását. Az „elvtárs" nem vetette meg a sikkasztott jegyek alapján beszerezhető petróleumot sem, és cukorból is meglehetősen nagy készleteket gyüjtött magának. A vidéki parasztasszonyok, akik tojással, vajjal és szárnyassal megrakodva jöttek a fővárosba, csak ritka esetben kerülték el Lórenz „elvtárs" házatáját, ahol portékájukat cukorra, petróleumra és egyébb, számukra annyira nehezen beszerezhető cikkekre lehetett átcserélni.

Lórenz „elvtársat" azonban elérte végzete. Mikor a proletárdiktatura bukása után a városházán a tisztogatás első napjai voltak, földühödött városházi tisztviselők véresre verték a liszthivatal bakáját. Talán azok az ütlegek fájtak neki főleg, melyeket saját házmestere (különben fővárosi altiszt), mért reá, nem is épen szükmarkuan. Ezek az ütlegek csak részben szólottak a liszthivatal vezetőjének, nagyobbik részük a megbukott házfőbizalmit illette, aki lakóival épugy basáskodott, mint a liszthivatal alkalmazottaival...

Két milliárd megmentése

Lengyel és Székely népbiztosok ügyefogyottsága - A Pénzintézeti Központ sikeres szabotázsa

A kommunisták pusztitásairól annyi szó esett már, hogy az ember szinte kétségbeesetten kiált az utolsó szalmaszál után: ha mindezt elpusztitották, tönkretették, ellopták, akkor mi maradt még ebből az országból? Hogy pedig imitt-amott mégis maradt az ország egykori gazdagságának törmelékeiből, az nem a zavarosfejü és gonoszindulatu népbiztosok érdeme, hanem sok-sok becsületes, jószándéku tisztviselőé, akik részben a terror, részben pedig a kenyér parancsa folytán maradtak helyükön. Ezek, akik lelki nyugalmukat áldozták és örökkön az életükkel játszottak, sok-sok milliót megmentettek. Gátat vetettek a tékozlási tébolynak amerikázással, szabottázszsal, a tudatlan inquizitorok kijátszásával. Ezen a téren

a Pénzintézeti Központ tartja a rekordot, mert nem kevesebb, mint két milliárdot mentett meg az elpocsékolástól.

Ez a nagyszerü eredmény nehány kiváló tisztviselő érdeme és a nevek mellőzésével is meg kell állapitani, hogy akik ezt a valóságos hőstettet véghezvitték, állandóan a fejükkel játszottak, mert a szovjet, ha tudta volna, mit cselekszenek, a legveszedelmesebb ellenforradalmároknak tekintette volna őket. A bátor embereket ennek tudata sem akadályozta meg abban, hogy

három keserves hónapon át amerikázva megmentsék, ami megmenthető.

Igy történt azután, hogy *három millió érték kivételével a Pénzintézeti Központ megmentette mindazt az értékpapirt, amelyek vagy a bankokban feküdtek, vagy a szovjet rendeletére oda beszolgáltattak.*

Ha a népbiztos kiváncsi.

A pénzügyi népbiztosság élén — mint ismeretes — *Lengyel* Gyula és *Székely* Béla népbiztosok állottak, pénzügyek terén mind a kettő tudatlan suszter, akiknek tudatlanságánál csak az oktalansága és rövidlátása volt nagyobb. Az értékpapirok megmentésénél a Pénzintézeti Központ tisztviselőinek a népbiztosok habozó, gyámoltalan tudatlansága volt legnagyobb segitségére. Később ugyan kezdtek már tisztábban látni, ekkor azonban már késő volt, az óriási nemzeti vagyon, amelyre mohón vágyakoztak, kisiklott karmaik közül.

Április elején jelent meg első idevonatkozó rendeletük, amelynek az volt a parancsa, hogy *össze kell irni* a különféle hadikölcsön-cimleteket. Ez volt a legfőbb bizonyitéka tudatlanságuknak. Mert mi célja lehetett a hadikölcsönkötvények összeirásának? Szovjeték ugyanis azt akarták megtudni, hogy mennyi értékesithető értékpapirunk van, nem pedig azt, hogy az állam mennyivel tartozik hadikölcsönkötvényekre. Ha pedig ez igy volt, ennek az egész összeirási komédiának nem volt semmi értéke, legföllebb a népbiztosok kiváncsiságát lehetett kielégiteni azzal, hogy számadatokat tudhattak meg a meg nem szállott területen elhelyezett hadikölcsönkötvényekről. Ez a kiváncsiságuk meg is nyerte a kielégülést, amennyiben megtudhatták, hogy *a fővárosi és vidéki pénzintézetek kasszáiban elhelyezett hadikölcsönkötvények és kincstári pénztárjegyek mintegy tizmilliárdot képviseltek.* Ez volt az összes hasznuk a bonyodalmas összeirásból. De hát mit lehet az ellen cselekedni, ha a népbiztos kiváncsi? Ki kell elégiteni a kiváncsiságát.

A végzetes „kimutatás".

A Pénzintézeti Központ által megejtett összeirás még április első felében lezajlott. Itt még nem volt semmi értelme az amerikázásnak, amelynek csak az értékek megmentése volt a célja, nem pedig az, hogy a népbiztosok statisztikai játékait megakadályozzák. A nép-

biztosok második ténykedése már sokkal komolyabb veszedelmet jelentett. Április második felében a pénzintézeti direktórium által kiadattak egy rendeletet, hogy az ellenőrzés alatt álló (akkor már valamennyi ellenőrzés alatt állott) pénzintézetek jelentsék be a valósággal birtokukban levő, akár saját, akár kezelésben levő értékpapirokat, amelyeknek kibocsátója Magyarország megszállott területén vagy a külföldön van. Az erről szóló kimutatást április 20-ikáig kellett volna a Pénzintézeti Központ címére beküldeni.

Ez a rendelet ujabb bizonyitéka volt annak, hogy a népbiztosoknak fogalmuk sem volt arról, hogy hogyan és mit akarnak elérni. Ha kialakult nézetük, de csak tiszta paraszti eszük lett volna, akkor egészen *természetesen nem kimutatásokat, hanem magukat az értékpapirokat követelték volna.* Miután azonban a szovjet Szent György módjára megölte a bürokratizmust, a népbiztosoknak kimutatásra volt szükségük. A szegény, kifosztott országnak pedig az volt a szerencséje, hogy akik ki akarták rabolni, ilyen tyukészszel indultak el szomoru hadjáratukra. Terveik ezen a kimutatáson jutottak zátonyra. A bejelentések körül ugyanis olyan nagyarányu amerikázás indult meg részben a Pénzintézeti Központban, részben a Pénzintézeti Központ tisztviselőinek iniciálására az egyes, főleg a vezető intézetekben, hogy a beszolgáltatást el lehetett addig huzni, hogy a szovjet összeomlása miatt a népbiztosoknak többé nem volt módjukban diszponálni.

A szabotázs.

Junius hó 18-ikán rendelet jelent meg a *Tanácsköztársaság* 70-ik számában, amely följogositja a pénzügyi népbiztost az értékpapirok igénybevételére. A rendelet szerint az igénybevétel módozatait a Pénzintézeti Központ állapitja meg. A Pénzintézeti Központ igazi mentőakciója tulajdonképpen most kezdődött meg. Mindenekelőtt semmit sem tett a saját hatáskörében, hanem mindig és mindenben parancsot várt, ha a parancs megérkezése heteket vett is igénybe. A Pénzintézeti Központ minden közege át volt hatva attól a hazafias gondolattól, hogy az értékpapirokat mindenáron meg kell menteni.

És elkezdődött a legklasszikusabb szabottázs. Ez a szabottázs pedig azért járhatott tökéletes sikerrel, mert *a többi vezető intézetek is hasonléképpen gondolkoztak.* A Pénzintézeti Központ semmit sem sürgetett, a bankok pedig bölcsen huzták-halasztották a dolgot. Ha a Pénzintézeti Központ bármiféle intézkedést, rendelkezést kapott a népbiztosságtól, a vezető intézetek arról boszorkányos gyorsasággal értesülhettek, mert a Pénzintézeti Központ tisztviselői azonnal tájékoztatták őket. Ilyenformán azután *nemcsak a pesti intézetek, hanem a bécsi piac is állandóan gyorsan és pontosan informálva volt arról, hogy mi készül Budapesten.*

A hazajáró millió.

Jellemzésül még egy apróságot, a hazajáró millió históriáját kell vázolnunk.

Megjelent ugyanis a pénzügyi népbiztos egyik bizalmi embere a Pénzintézeti Központban, hogy egy millió értékü papirt vigyen el onnan. A központban azonban indiszkréció utján megtudták, hogy az értékpapirokat Bécsbe akarják csempészni és ott el akarják adni. Sikerült a megbizott mellé szakértelem cimén két tisztviselőt odacsempészni, akik aztán az uton addig bizonyitgatták a népbiztos megbizottjának, hogy vállalkozása milyen vakmerő és veszedelmes, mig sikerült a millió elpocsékolását megakadályozni. Természetesen föl-mentek azért a tessék-lássék kedvéért Bécsbe, ahol el is töltöttek egy teljes hetet, de az értékpapirokat nem vitték át a határon, hanem elhelyezték Köpcsényben, Batthyány-Strattmann herceg kastélyában. Nem is történt annak az egy milliónak sem semmi baja, hazaérkezett sértetlen egészségben Budapestre.

12,000 vagon burgonya érkezik

Budapest egész évi burgonyaszükséglete biztositva van — A városgazdasági ügyosztály nyilatkozata

A főváros lakosságának a liszten kivül a legfontosabb élelmicikke a burgonya. A proletárdiktatura utolsó két hónapja közélelmezési szempontból azért volt annyira gyötrelmes, mert nem volt burgonya. A főváros városgazdasági ügyosztálya természetszerüleg mindent elkövet, hogy Budapest népét a bekövetkező téli időszakra ellássa burgonyával. Ez ügyben illetékes helyen a következő információt kaptuk:

— Korai burgonya nagyon kevés volt a fővárosban. Korai burgonyát azelőtt Torontálból és Ujvidék környékéről kapott a főváros, most ezek a területek el voltak zárva előlünk, ugy hogy csak a Dunántulról kaptunk kevés burgonyát.

— A kormány hosszas és beható tárgyalásokat folytatott az entente-missziókkal és a megszálló román seregek parancsnokságaival, hogy a főváros téli burgonyaszükségletét Szabolcsmegyéből és a Nyirségről biztositsuk, ahol ezidén valósággal rekordtermés volt burgonyában. Ezekbe a tárgyalásokba, melyeket a kormány részéről az Országos Burgonyaközvetitő Iroda vezetett, bevonták a szabolcsmegyei alispánt és a szabolcsi román biztost is.

A tárgyalások eredményre vezettek.

— Az előzetes megállapodások szerint a kormány Budapest burgonyaszükségletének biztositására

tiz-tizenkétezer waggon burgonyát vásárol

a szabolcsmegyei földbirtokosoktól és kisgazdáktól. A vételár mintegy

hatvanmillió koronára rug.

— Most folynak a tárgyalások a román parancsnokságokkal a szállitási módozatokról. A burgonyát Tokaj vidékén szállitanák át a Tiszán és onnan azután waggonokba rakva hoznák Budapestre. A burgonyaszállitáshoz szükséges szénről külön történik gondoskodás.

— Ez a burgonyamennyiség tökéletesen fedezi a főváros szükségletét az uj termésig. Mint értesülünk, a burgonyaszállitmány első része már a legközelebbi napokban megérkezik a fővárosba. A burgonya kicsinyben való árának megállapitására még folynak a számitások, bizonyos azonban, hogy a szabolcsi burgonya lényegesen olcsóbb lesz a most forgalomban levő burgonyánál.

Lemberkovits százados hiénái

Lenin-fiuk a Dunába akarták dobni

Azok közül, akikre halálos csapással sujtott a proletárdiktatura véres ökle, szeretetreméltóságra, egyéni kiválóságra, tehetségre Lemberkovits százados volt egyike a legkitünőbbeknek. A fiatal, alig harminc éves katonát, aki a hadügyi népbiztosságnál teljesitett irodai szolgálatot, becsületes meggyőződése, erős hazafisága hajtotta az ellenforradalmárok táborába és tette a magyarság örökké glóriás mártirjává.

A százados halálának körülményei még nincsenek pontosan felderitve, valószinüleg a főkapitányság épületében ölték meg Cserny és Korvin pribékjei. Nem tudni, milyen tévedés folytán, Lemberkovits százados holtteste az „ellenforradalom áldozatai"-nak holttestei közé került és mint a „proletárdiktatura nagy halottját", az Országház-téren emelt óriási dobogón ravatalozták fel. A „Vörös Ujság"-ban és a „Népszavá"-ban meg is jelent a dicsőitő közlemény, hogy „Lemberkovits volt százados elvtárs a proletárdiktatura védelmében hősi halált halt."

Ebben az időben már a Lenin-fiuk laktak a parlamentben és a temetést megelőző éjszakán ők őrizték a proletárdiktatura tizennyolc szerencsétlen áldozatának koporsóját. Ugy volt, hogy aznap lesz a temetés, a Kerepesi-temetőben a Központi Munkástanács által adományozott diszsirhelyen és a kormányzótanács a munkásság óriási tüntetésévé akarta tenni a temetést.

— Azt akarom, — mondotta Biermann István, a Munkástanács elnöke, aki a temetést rendezte, — hogy ez a temetés pompában és fényben messzire felülmulja a márciusi utcai harcokban elesett rendőrök temetését, azt akarom, hogy a munkásság heteken át beszéljen arról a pompáról, melyet e temetésnél kifejtettünk.

A temetést megelőző éjszakán kapták a Lenin-fiuk az értesitést, hogy a százados korántsem a diktatura védelmében esett el, sőt ellenforradalmár volt. Emiatt roppantul feldühödtek a hóhérlegények.

felszakitották a már leólmozott koporsót és kiráncigálták belőle a szerencsétlen százados holttestét.

A tetem tehát a parlament egyik zugában töltötte az éjszakát. Reggel megjelent a parlament épületében az elhunyt családja, hogy még egy utolsót imádkozzanak szeretettjük koporsójánál, ám a holttest nem volt a helyén. A fájdalomban vergődő asszonyoknak a Lenin-fiuk röhögve mondották, hogy a holttest már jó helyen van — és csak kétségbeesett utánjárásra, és a temetkezési üzem néhány emberiesen gondolkodó tisztviselőjének azon kijelentésére, hogy a már oszlófélben levő hulla megmételyezi a parlament levegőjét, adták ki a családnak Lemberkovits százados holttestét...

*

A Kerepesi temetőben, diszsirhelyen, vörös és fekete gyászpompával, disztüzek és puffogó frázisok között temették el az ellenforradalom tizenhét áldozatát. Ugyanakkor földelte el a kereszturi temetőben, annak is a szélén, családjának kegyelete minden pompa nélkül Lemberkovits századost.

A tejlefölöző haramia

Vajbőség a szovjetházban — A dőzsölő népbiztosok — Óvás a lefölözött tej ellen — Düsing Miksa tej-Napoleon karrierja

Azok a nehézségek, melyek a főváros közélelmezésében mutatkoznak, fokozott mértékben tünnek elő

a főváros tejellátásában.

A közlekedési mizériák, a hütőkocsik hiánya, az elégtelen szénatermés és számtalan egyéb ok játszik közre, hogy a tejfelhozatal napról-napra csökken és a felhozatalra kerülő tej kétharmad része savanyu állapotban érkezik a fővárosba. A tejfelhozatal

most naponként átlag ötvenezer literre tehető,

melyből harminc-harmincötezer litert már savanyu állapotban kap a Központi Tejhivatal, mely az érkező tej szétosztását központilag intézi. Ez a tejmennyiség oly csekély, hogy a Tejhivatal már a *betegek és kórházak tejszükségletét sem tudja teljesen ellátni.*

A tejfelhozatal csökkenésének egyik legfőbb oka, hogy a vidék kevesli a két korona nyolcvan filléres tejárat, különösen akkor, mikor a *kávések* és *kávémérők* bevásárlói *hat-tiz koronát adnak egy liter tejért.* Noha az a rendelet, mely a kávéházakban és kávémérésekben eltiltja a tej és a tejtermékek bármily alakban való feldolgozását, érvényben van, a legtöbb pesti kávés reggelire és uzsonnára tejeskávét, tejes csokoládét ad a vendégeinek. Hogy a tejfelhozatal további csökkenésének utját álljuk, a betegek és a kisgyerekek érdekében a legszigorubban érvényt kell szerezni a kávéházi tejtilalomnak, egyben fel kell emelni a két korona nyolcvan filléres tejárat, mely még a *termelési költséget sem fedezi.*

A proletárdiktatura egyetlen okos intézkedése az volt, hogy a fővárosi tehéntartók két literen felül való tejtermelését lefoglalta kizárólag a betegek számára. Ebből eleinte *napi 3500 liter* friss édestej-többlet örvendeztette meg a tejigazolványosokat, ez a mennyiség azonban a rossz takarmányozási viszonyok és egyéb okok miatt *lecsökkent napi 900 literre.*

A diktatura egyik hallatlan gazságáról kell itt lerántanunk a leplet. *Düsing Miksa,* a proletárdiktatura „tejügyi biztosa" elrendelte annakidején

a fővárosba érkező tej lefölözését.

Betegek és kisgyerekek egyetlen táplálékának a fölét szedte le Düsing „elvtárs" azzal az ürüggyel, hogy az igy összegyülő vajjal a zsirhiányon kell segiteni. A zsirhiányon ugyan nem segitett a lefölözés, az azonban tény, hogy a szovjetházban állandóan

vajaskenyeret tizóraiztak a népbiztosok és családtagjaik,

miközben jófajta borocskákkal öblögették igazán rosszabb sorsra érdemes torkaikat, a Lenin-fiuk tanyáin és a Hungáriában pedig a bőséges ebédeket kiváló vajastészták fejezték be, a rablógyilkos és országcsaló elvtársak nagyobb gyönyörüségre. Természetszerüleg a nagyon is titokban tartott lefölözés és a szó szoros értelmében „tejben-vajban fürdő" szovjetház között igazán nem nehéz megtalálni az összefüggést...

A proletárdiktatura bukása után természetesen azonnal beszüntették a tej lefölözését. A közönség nagyrésze ezt azonban még nem tudja és egyes lelkiismeretlen tejkereskedők *visszaélve a közönség tudatlanságával, a hozzájuk lefölözöttlen állapotban kerülő tejet lefölözik és ugy szolgáltatják ki vevőiknek.* A Központi Tejhivatal ezuton közli a közönséggel, hogy

a tejkereskedőknek a legszigorubban meg van tiltva a tej lefölözése. Felszólitja a Központi Tejhivatal a közönséget, hogy a kereskedőtől vagy tejcsarnoktól lefölözött állapotban ne fogadja el a tejet, a lefölözött tejet árusitani akaró árust azonnal jelentse be a központi Tejhivatalnak (V., Bécsi-utca 1. sz.), mely minden esetben a legerélyesebb eljárást fogja folyamatba tenni.

A legfurcsább a dologban, hogy *Düsing* Miksa országos tejügyi biztos, aki *Erdélyi* Mór volt népbiztos kreaturája és aki mellékfoglalkozásképpen a Budapesti Általános Tejcsarnok R.-T. vezérigazgatója — még mindig hivatalában van. A közélelmezési miniszter eddig megfeledkezett a vezérigazgató-„elvtárs" eltávolitásáról, akinek két állása szemérmetlenül inkompatibilis és aki a diktatura alatt hallatlan brutalitást tanusitott a fővárossal szemben. Mint azonban értesülünk, Düsing „elvtárs" országos biztosi napjai meg vannak számlálva, mert a főváros tanácsa elhatározta, hogy a közélelmezési minisztertől kérni fogja Düsing haladéktalan eltávolitását...

Nem lesznek gáztalan napok

A gázgyár, a villamosművek és a vizvezeték üzemben tartására elegendő szén van

A tanácskormány hatalom-bitorlása idején a nyolcvanas városi kupaktanács a gáz- és a villanyárakat olyan tébolyitó módon emelte, hogy annak az emelésnek más magyarázata nem is lehet, minthogy Szovjeték maguk is tisztában voltak gyárilag előállitott hamisbankóik teljes elértéktelenedésével. Közben azonban annyira tönkretették az országot, *hogy ha a főváros ma jövedelmező üzemekké akarná tenni a gázgyárat és a villamosmüveket, akkor azok az egységárak is kicsinyek lennének, amelyeket a vörösök állapitottak meg.*

A fővárosi tanács azonban, közszükségleti cikkekről lévén szó, kénytelen volt a tébolyitó árakat leszállitani és a gáz árát köbméterenkint 1 koronában, a villanyt pedig hektowattóránkint 35 fillérben állapitotta meg, ami a szovjetárakhoz viszonyitva az egységárakban a gáznál 50 fillér, a villanynál pedig 5 fillér csökkenést jelent. A munkabérek nagysága és különösen az anyagok hallatlan drágasága azonban épenséggel nem okolja meg ezt az árleszállitást, ugy hogy ha az elektromos müveknél nem is fog majd deficit mutatkozni, kétségtelen, hogy

a főváros a gázgyárra az idén mindenesetre rá fog fizetni.

Az árak lecsökkenése azonban a közönség megkimélését sem fogja teljes mértékben eredményezni, mert a polgári háztartások jövendőbeli bevételeivel szemben ezek az árak is horibilisek lesznek. Hogy a közönségre nézve mit jelentenek az uj világitási árak, azt elegendő módon szemlélteti az alábbi tábla:

	1916	1917	1918	A szovjet alatt	Ma
A gáz ára köbméterenként	20 f.	20 f.	26 f.	1 K. 50 f.	1 K.
A villany ára hektowattóránként	6 f.	7 f.	9 f.	40 f.	35 f.

A fájdalmas áremelkedés dacára is szinte a csodával határos az, hogy a kipusztult országban gondoskodni lehet Budapest világitásáról, hogy otthonunkban és az uccán méregdrágán, de türhető világosság van.

Budapestet a gázhoz és villanyhoz, valamint a vizmüvekhez való szénnel csaknem teljes egészében a tatai bánya látja el

és csak a villanygyártáshoz szükséges szén egy részét szolgáltatják az esztergomi bányák. A tatai bánya mai termelése a békebeli napi 700 waggonnal szemben napi 200 waggon körül mozog, amelyből

a gázmüvek	60 waggont
az elektromosmüvek	38 „
a vizvezeték	20 „

használ föl naponkint.

Érdekes még feljegyezni azt a szép emléket, amikor még kétségbe voltunk esve, hogy mi lesz a gázvilágitásunkkal, ha nem lesz *elegendő* kárvini szenünk. Most egy falat karvini szén sem áll rendelkezésünkre hónapok óta. Gázunk pedig van, nem bőségesen, de a tökéletesen elzüllött viszonyokhoz arányitva türhető mennyiségben. Ennek a rejtélynek megoldását illetékes helyen abban adták a *Fővárosi Hirlap* munkástársának, hogy ma csak a gázkemencék összeségének felében termelünk gázt, a többi kemencékből ugyanez idő alatt kitisztogatják a benne maradt salakot, hogy ujból üzemképes állapotba jussanak. Természetesen ez csak tengődés és ami a fő rengeteg többköltségbe kerül.

Félnivaló azonban a villany és a gázszolgáltatás terén nincsen, mert az erre és a vizvezeték üzemben tartására szükséges szenet kitermeli Tatabánya. De hogy mi lesz a tétlenül veszteglő gyáriparral, mi lesz a didergő budapesti lakossággal a télen? — arra nem tudunk felelni. A választ csak az entente tudja megadni. Minden reményünk meg van azonban arra, hogy a *legközelebbi napok már erre is kedvező választ fognak nyujtani.*

Gazdagság - pénz nélkül

Séta a központi vásárcsarnokban és a Telekitéren — Ahol sok a fóka, kevés az eszkimó — Kolbász-Eldorádó — A gyanus eredetü áruk piaca — Tizórai Steinhardt kuplé mellett

Aki a kommün alatt járt utoljára a központi vásárcsarnokban és ma ujra ellátogat oda, bizony a csodálkozástól nyitva felejti a száját. Ahogy belépünk a főkapun, tömegek ömlenek ki, azonban — sajnos — nem tulságosan megrakodva. Bent a vásárcsarnokban, hátul a csarnok mögött a baromfivásáron, künn a Duna mellett levő zöldség-piacon mérhetetlen gazdagság tárul szemünk elé. Mindenfelé hullámzó népáradat, de kevés komoly szándéku vásárló. Ámbár a szándékok is komolyak, csak a pénzkészleteket nehéz annak nevezni. Óriási élelmiszerkészletek, vágyakozó, sóvárgó tekintetek és üres, vagy félig üres piaci kosarak: ez a mai helyzet Sok a foka és kevés az eszkimó.

A kép, amely elénk tárul, mégis csak vigasztalóbb, mégis csak reménytgerjesztőbb, mint volt a proletárdiktatura alatt. Akkor kongó üresség tárult elénk és imitt-amott egy-egy lelógó fejü, elszánt „burzsuj" lézengett félnapokon át abban a reményben, hogy hátha mégis lehet majd valamit hazavinni. Falatokat lestek, amivel az éhező család száját be lehet tömni. Most minden van. Szinte nem is jut eszébe az embernek semmi olyan, ami béke idején volt és ma nem lenne. Csak egy nincs: — pénz. Pár garasát egy-kettőre elkölti az, aki ide beteszi a lábát.

Pedig a drágaság is enyhülőben van. Viszont a kereseti viszonyok napról-napra rosszabbak. Ezt példázza minden kofa kosara, amely bármely kicsi is, nem akar kifogyni. Dél felé jár az idő, de minden elárusitó a helyén van, az áruját háromnegyedrészben nem tudta eladni. A nagyobb mészáros cégek elárusitóhelyein, Lesslauer-nél, Löbl-nél, a Huskereskedelminél, meg a többieknél, hatalmas, hizlalt félmarhák lógnak, megnyuzatlan, szelid borjuckák csüngnek, a vevők azonban gyéren jelentkeznek. Pedig az árak is kisebbek itt, mint a városbeli mészárosoknál. Bent a vásárcsarnokban 56 korona egy kiló hus, itt 44—50 korona ma az ár, a napokban pedig már 42 koronáért is adták. Kék pénz, vagy postatakarék, itt egészen mindegy. Egyik ellen sem emel kifogást senki. Az egyik husszakértő kijelenti:

— Nem kell félni, lesz hus elegendő a jövőben is.

Ami körülbelül egyértelmü azzal, hogy olcsóbb is lesz, mert a közönség a mai árakon nem tud vásárolni s igy a termelőknek kell majd a fogyasztókhoz igazodniok.

Kocsi áll meg Schmiedl Dániel cég elárusitóhelye előtt és hatalmas ládákban rakják ki a még gőzölgő, meleg, friss párizsit, kolbászt, bécsi virslit. Tündöklően tiszta, gusztusos eledel és a közönség percek alatt ellepi az elárusitóhely környékét és lelkesen vásárol. Az üzletvezető boszorkányos gyorsasággal intéz el egy-egy vevőt, aki megelégedett boldogsággal vágja hóna alá a vásárolt kincset. A vevők között legtöbb a viszontelárusitó, akik legkevesebb 5—10 kilogrammos tételekben vásárolnak. A környékbeli svábasszonyok is megjelennek a kolbász-Eldorádónál. Amikor kezükben van a párolgó

párizsi, kiváncsian megszagolják: fölenged örök bizalmatlanságuk, mert kitünő illata van.

A kommün egy vásárcsarnoki bolyongója, aki már a csarnoki árusok nacionaléját is kivülről tudja, meséli el:

— Ez az egyetlen hely, ahol a proletárdiktatura alatt is mindig lehetett árut kapni, becsületes, maximális áron. A Schmiedl-féle hatalmas Ranolder-utcai gyárban állandóan folyt a munka. Ott nem avatkozhattak be a munkástanácsok, mert a gyár munkásai a tulajdonossal együtt vezették az üzemet. Pedig micsoda üzem! A háromemeletes gyárban állandóan kétszáz munkás dolgozik nagyszerü anyagi jólétben és példás tisztaságban. Minden munkás a munka megkezdése előtt megfürdik a gyárban és tiszta fehér köténynyt kap. Ebédet is ott esznek.

Ime, ez a kolbász-Eldorádó.

Tovább a Fandák és Singhofferék bódéi. Hal is van már. Vajjon miért nem volt a kommün alatt? Dél táján már csak élettelen apró halat árulnak. De van. Kilója 25—30 korona.

Zöldségfélék, sajt, vaj, kenyér... minden elképzelhető kapható. Legtöbben mégis ott állanak és várnak türelmesen, ahol a zsigereket, állati belsőrészeket árulják. Az a legolcsóbb, kilója 25—35 korona.

A baromfi-piacon alig lézeng egy-két vevő, pedig a ketrecek tele vannak különféle szárnyasokkal. Odébb kiürült waggonok ólálkodnak és mögöttük föltárul a Dunapart szinpompája: paradicsom, paprika, sárga és görög dinnye tarkállnak rengeteg tömegben. Amott halomszámra a főznivaló kukorica: holdak termése. Végül hatalmas káposztahegyek zárják be a látóhatárt. Sajnos, minden mozdulatlan. A paradicsom-tenger, a kukorica-tábor, a káposztahegyek, a dinnye-barrikádok nem akarnak fogyni. Kábító gazdagság — pénz nélkül.

*

A Teleki-tér a maga speciálitásai révén sokkal érdekesebb, mint a központi vásárcsarnok.

Vasárnap reggel néztük meg ezt a piacot, a mely, bár mindenkor hires volt gyanus származásu áruiról, még soha sem nyujtotta a zugkereskedésnek olyan klasszikus képét, mint ma.

Az élelmiszerek dolgában kisebb arányokban, de a sokféleségben vetekedve, ugyanaz a kép, mint a központi vásárcsarnokban. Csak valamivel magasabbak az árak, mint amott, amit viszont a méretek kisebbsége magyaráz. Akad azonban bőségesen olyan áru is, aminek a vásárcsarnokban nyoma sincs. Zsákszámra árulják például a sót. Ausztriából csempészett, durva, kisértékü só. Kilóját 14—16 koronáért vesztegetik. A háboru előtt 14 fillér volt. Gyujtó-csomagokból tornyokat állitanak: egy skatulya egy korona. Egy ember jön szembe, hóna alatt rendes nagyságu pékkenyér. Husz koronáért vette jegy nélkül. Nyiltan mérik a barna, raffinálatlan cukrot is negyven koronájával.

Külön specialitás itt a faüzlet. A budai erdők lopott termékei kerülnek eladásra. Ágak, felvágatlan fatörzsek, kemény tönkök, gyökerek darabonkint, megegyezés szerint. Persze nedves, alig egethető fa, de annál drágább. Akad apritott fa is: félzsákkal 50 korona.

A másik oldal, amely az őszerések birodalma: még izgalmasabb életet mutat. Föntt a tér csücskében ötven-hatvan biciklis. Mintha versenyre készülnének ebben az emberáradatban. A bicikli mind eladó, de vevő kevés akad. Egyik-másik suhanc ki is próbálja a gépet, de üzlet alig-alig jön létre. Tovább, bent a tömegben irgalmatlan hangzavar. Leghangosabbak persze a cigaretta-árusok, de versenyeznek vele a földretelepedett tea- és citromkereskedők is. Ey csirkefogó-képü legényke órát kinál, a másik pedig dús gyertya-raktárait ajánlja.

Ruhanemü kevés van. Egy ócska mosó-öltöny képviseli a férfidivatot. Mellette rögtön lehet venni elhasznált gallérokat és kézelőket, amelyek, miután a mosás drága, természetes piszkosságukban jelentek meg. Olyan piszkosak, hogy nem lehet őket az uraságoktól levetett jelzővel megbélyegezni. Egy gyanus alak egy pár kitünő férficipőt, vadonatujat lóbál a kezében. Kikiáltási ára 500 korona. Cipőtalp bőségesen kapható, de nincs hiány gyönyörü damaszt-asztalkendőkben sem. Darabja 20 korona. Eredete komoly uri családra vall és elszármazása idejét valószinüleg a proletárdiktaturában lehet megállapitani.

A férfiakat azonban leginkább a leveles-dohány vásár izgatja. Itt a legtöbb vevő. Ha pedig már szivnivaló van, akkor meg lehet reszkirozni egy kis tizórait is. Hatalmas tálcán árulják a rántott halat, darabonkint 6 koronáért és a virsliskonyha is barátságosan füstöl. Csekély nyolc korona egy pár ráncos, barnás-fekete, rosszillatu virsli. A nyájas markotányos pohár konyakkal is szolgál.

Feltünik a távolban a fényképező-apparátus: szintén eladó. Mellette elszántan bömböl egy wekker-óra, mintegy jelezve: aki engem megvásárol, soha el nem alszik. Valahol fölharsan egy grammofonban Steinhardt közismert hangja és közismert kupléja.

A grammofon is eladó. Steinhardt is eladó. Itt minden eladó.

Események

Ripka Ferenc szénszerző-uton Bécsben. Ripka Ferenc, a gázgyár vezérigazgatója a napokban Bécsbe utazott, ahol több napot szándékozik tölteni. A vezérigazgató a bécsi entente-missziókkal folytat tárgyalásokat, amelyeknek célja, hogy Budapestet a fenyegető szén-katasztrófától meg lehessen menteni. Ripka Ferenc a legjobb reményekkel indult utjára és tárgyalásainak eredményéről naponta telefonon ad értesitéseket a budapesti városházára.

A főváros tanácsából. A főváros tanácsának tagjai a proletárdiktatura leveretése után ugyanazoknak az ügyosztályoknak a vezetését vették át, amely ügyosztályoknak élén március hó 21-ét megelőzően állottak. A mult héten történtek meg azután az első változások a tanácstagok munkaköri beosztásában. A harmadik alpolgármester helyettesitésével a polgármester Piperkovics Bátor tanácsnokot bizta meg, aki egyben a közjótékonysági ügyosztály élén is megmarad. Tekintettel a főváros sulyos pénzügyi problémáira, a polgármester a pénzügyi ügyosztály élére kiváló erőt kivánt állitani és igy ennek az osztálynak vezetését Bukovszky Viktor tanácsnokra ruházta, aki a háboru alatt és a leszerelés idején a katonai ügyosztályban végzett rendkivüli munkát. Helyét a katonai ügyosztály élén Buzay Károly tanácsnok foglalta el, mig Stankovits Szilárd tanácsnok a közjogi és anyakönyvi ügyosztály élére került.

Román koszoru Ady Endre sirján. Goga Oktaviánnak, a hirneves román költőnek, a nagyszebeni kormány propaganda miniszterének megbizásából a mult hetekben Budapesten járt a költő öccse, Goga Jenő, akinek az volt a megbizatása, hogy bátyja nevében koszoruzza meg Ady Endre sirját. Ady halálakor a kiváló román költő nem jöhetett Budapestre a temetésre és most ezen az uton rótta le kegyelete adóját a magyar költővel szemben.

A kommün és a viz. A kommün urai vizet prédikáltak és bort ittak. És pedig szavahihető tanuk vallomása szerint sok bort ittak, dacára annak, hogy állandóan elegendő mennyiségü és kitünő minőségü viz állott rendelkezésükre. Ezt pedig már évek óta ritkán lehetett Budapesten elmondani, mert — különösen nyár idején — állandóan nagy volt a vizhiány. Kivétel volt a kommün, amikor a Duna nagyszerüen kiszolgálta a káposztásmegyeri vizmüveket. Mindent el lehetett mondani a proletárdiktaturára, csak azt nem, hogy viz nélkül hagyott volna bennünket. Inkább a vizben hagyott, mint viz nélkül. Dehát ebben a tekintetben olyan szerencséjük volt, amelyet már évek óta várva-vártak a vizmüveknél. Minden nyáron rendkivüli bajok voltak a vizzel, csak az idén nem. Pedig a vizvezetéki hálózatot nem javitották ki, a vizcsapokat nem reparálták, viz mégis volt bőven, mert a Duna, a vén kommunista Kun Béláék pártjára állott. A városháza ellenforradalmárjai pedig repesve várták az apály napjait, amikor viz nélkül marad a város. Szentül meg voltak róla győződve, ha más nem, a vizhiány mindenesetre meg fogja buktatni az elvtárs-uralmat. Nem sikerült, a Duna vörös lett és a vizet prédikáló, de bort ivó népbiztosok városa nem szükölködött egy percig se viz nélkül. Különben vannak, akik azt állitják, hogy az öreg Duna nem is kommunista, csak antialkoholista és igy azért látott el bennünket a diktatura alatt vizzel, nehogy valakinek a vizhiány cimén legyen oka megszegni az alkoholtilalmat. Hát nem is ezen az okon szegték meg. Ma aztán megint bajok vannak a vizzel. A hegyvidékeken és a magasabb emeleteken megint csak késő este és kora hajnalban van viz, nem mintha a diktatura alatt a megyeri vizmüvekben serényebb munka folyt volna, mint ma, hanem pusztán és kizárólag a Duna bolondos szeszélyéből. A kommünnek csak a vizzel volt szerencséje, de azt sem használta ki, mert — bort ivott.

Kék pénzt kaptak a fővárosi tisztviselők. A proletárdiktatura hosszu hónapjain át a fővárosi tisztviselők is — természetesen a kommün kedvenceit kivéve — értéktelen fehér pénz-hamisitványokban kapták a fizetésüket. Ebben a hónapban aztán az az öröm érte a városháza tisztviselőkarát, hogy a fizetésüket dr. Keményy Géza tanácsnoknak, az elnöki ügyosztály vezetőjének eredményes utánjárására, háromnegyedrészben kék pénzben, egynegyedrészben pedig teljesértékü postatakarékpénztári pénzben szolgáltatták ki nekik.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristály palota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este 1/2 7 órakor
ASCHER szenzációs operettéje
HEJEHUJA BARÓ
A varieté részben fellépnek:
Varjas Antal speciális müsorával, Niklas beszélő bábujával, Rosita és Negro argentinai ének- és tánckettős, Ferry és Ferry a huncut akrobaták.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

Jancsi Aréna
volt BAROKALDI
Városliget
A köröndben és a szinpadon
szenzációs elsőrangu előadások.
Az előadások — minden időjárás mellett — köznapokon d. u. 3 órakor, ünnep- és vasárnapokon d. u. 2 órakor kezdődnek
a közkedvelt Jancsi bohóc felléptével.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Pesten (ezelőtt Drasche)
Budapest, VII., Király-utca 67. Telefonszám 34—51 és 34—61.
Keramit kocsiut kövek, keramit lapok, keramit-, stero-, pillér-téglák, traverstéglák, falburkoló téglák, fayence porcellán lemezek, porcelián szigetelők, egészségügyi és használati cikkek, tüzálló chamotte téglák.
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék dijmentesen.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Ára 1 korona. **Cenzurat: Gavrilescu.**

Nyolcadik évfolyam *Budapest, 1919. október 1-én* *41. szám*

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-13

A cukordiktátor negyven milliós harácsolása

Kettős nász a Gerbeaud-pavillonban — Szamuely bonbonjai — A kifosztott konzervgyáros

Amikor március huszonegyedikén a diktatura megszületett, boszorkányos gyorsasággal vették át minden vonalon az uralmat a kommunizmus vezérei. Már előre ki voltak osztva a szerepek, huszonnégy óra el sem telt, már az intézmények, hivatalok élén ott termettek az uj alakok, a kormányzás és hatalom uj birtokosai. Tömérdek a közgazdasági kár, amit okoztak. Szörnyüséges a pusztulás képe, amely a rémuralom bukása után most kialakul. A rombolás munkáját tökéletes sikerrel végezte el a bolsevizmus, a pénz hamisitásától kezdve végig az egész vonalon...

Rendőri akták szédületes részleteit deritik ki a garázdálkodásoknak.

Negyvenmilliós szédelgés

bünügyében folyik például még ma is a nyomozás, hogy a rémuralom egyik szereplőjének müködése és bünlajstroma megállapitható legyen. Egy közönséges cukrászsegéd esete ez, csak mozaik, csak kis részlet a hatalmas büntengerben. *Kaderábek Tivadar* esete, aki a cukorszakma országos termelési biztosa lett. A diktatura előtt cukrászsegéd volt. Egyszerre országos termelési biztos lett s amint most a sokmilliós szédelgései alapján a rendőri nyomozás megállapitotta, müködését rögtön azzal kezdte, hogy megszüntette mindazokat az üzemeket, amelyeket önkényesen termelőképteleneknek jelentett ki. Igy szüntette meg a *Budai Konzervgyárat* is, amelynek a Fehérvári-uton volt a telepe. Üzemen kivül helyezte a gyárat, amelynek tulajdonosa, *Hegedüs* Dezső, kénytelen volt külföldre menekülni a Lenin-fiuk elől... A gyár egész nyersanyag-készletét kommunizálták s a gépeket is elhordták a telepről, Hegedüst teljesen kifosztották. Ugyanakkor Kaderábek Tivadar országos biztos, aki korlátlan hatalommal rendelkezett a főváros egész cukorkészlete felett, a legpiszkosabb kis gyárak egy részét üzemben tartotta, mert hiszen épen itt volt elkövethető a visszaélés: kiutalt cukrot, óriási tömegekben s összejátszva a büntársaival, száz koronájával árusitották a jogtalanul kiutalt cukrot láncskereskedőknek. *Mintegy negyven millió korona értékü cukrot tékozoltak igy el.* A visszaélés kiderült már a diktatura alatt is, Kaderábek Tivadart letartóztatták, de *közbelépett Kun* Béla és *Rákos* Ferenc, a forradalmi törvényszék elnöke, aki *Harsányi* János vádbiztost ezekkel a szavakkal utasitotta arra, hogy szabadon engedjék az országos biztost:

— **Követelem Kun Béla nevében, hogy az összes iratokat semmisitsék meg!**

Ez meg is történt, Kaderábeket szabadonbocsájtották. Természetes, hogy folytak tovább a csalások és visszaélések. Hegedüs Dezső feljelentésére indult meg tulajdonképpen most a nyomozás, amelynek folyamán a rendőrség megállapitotta, hogy Kaderábek számtalan esetben igen nagy mennyiségü cukrot, cukorkákat, a *Gerbeaud* telepén készült áruk nagy tömegeit *utalta ki a népbiztosok és azok családtagjai részére.* Beismerte, hogy *Szamuely Tibor részére egy izben 8400 korona értékü Gerbeaud-cukorkát utalt ki* s hogy elszámolhassa a tételt, *Szinnel Ferenc beszerző-alkalmazott utazási költségszámlájában* szerepeltette ezt a nyolcezernégyszáz koronát. Azoknak a zugcukorkaárusoknak, akikkel összeköttetésben állott, harminc-negyven métermázsa cukrot utalt ki egyszerre s amikor a zugárusok a cukrot értékesitették, megosztozott velük az összegeken. Csak kék pénzért és aranyért adták az árut. Igy egy alkalommal egy Szentkirályi-utcai füszeres vásárolt tőlük tiz métermázsa cukrot száz koronájával. *Husz darab ezerkoronással és huszonötezer korona értékü aranyérmekkel fizetett...*

Csak aranyat és kékpénzt harácsoltak. *A kommün alatt mintegy husz vagon cukrot értékesitettek* ilyenformán s a rendőri nyomozás során Kaderábek elvtárs aranyainak egy része meg is került. Ötvenezer korona értékü aranypénzt megtaláltak az apósának, *Mirovszki* Károlynak Kolumbus-utca 12. számu lakásán. A tyukól alatt ásták el az aranyakat... Kaderábek fényüzően élt. A Podmaniczky-utca 18. számu lakását *százezer korona értékü butorral* rendezte be, amikor junius ötödikén megnősült. Ritka vigalom volt... A piacokon éhes munkástömegek zugolódtak már, a kongó vásárcsarnokokból asszonyok tüntető tömege indult a Szovjetház felé, amikor a diktatura lovagjai jólétben és harácsolt gazdaságban dorbézoltak... Junius ötödikén volt Kaderábek esküvője. Ugyan hol rendezték? Természetesen *Gerbeaud városligeti pavillonjában.* Két esküvő volt egyszerre. Kaderábek *Mici* nevü nővére is ugyanekkor tartotta menyegzőjét. A kettős lakodalom pompáját emelte a diszes vendégsereg. *Ötven személy volt hivatalos, közöttük Ladányi Kálmán, a vendéglők országos biztosa és Haubrich József, a* főváros katonai főparancsnoka. Körülbelül

százezer koronába került a kettős ünnepély.

Teherautók szállitották Gerbeaud telepéről a tortákat, cukorkákat, italokat, dus és pompás lakoma volt s este nyolc órakor *Haubrich József a záróra-tilalmat élőszóval feloldotta,* a mulatság reggel nyolc órakor végződött...

A nyomozás során most kiderült, hogy május másodikán Kaderábek megjelent Gerbeaud irodájában s mint országos termelési biztos a Wertheim-szekrényből kivett 30.000 leit, 30.000 svájci frankot és 20.000 francia frankot azzal a kijelentéssel, hogy ezzel az összeggel kifizeti a telep munkásai részére a Népruházati Bizottság által kiutalt ruhákat. Amint kiderült, Kaderábek a Népruházati Bizottságnak természetesen *fehér szovjetpénzzel fizetett,* tehát az egész összeggel való manipuláció a valutáris érték szerint közel *félmillió korona* hasznot hajtott a termelési biztosnak... Szerepe volt Kaderábek Tivadarnak egy *tizennégymilliós vállalkozásban is,* de tisztázva még nincsen a vád. Tizennégymillió koronát küldött a tanácskormány Bécsbe s ebbe az akcióba az országos cukorbiztos is befolyt.

A kihallgatások már négy hét óta folynak a rendőrségen, *Koch* Jenő detektivfelügyelő vezetésével. Eddig körülbelül harminc tanut hallgattak ki.

Munkában a sajtókalózok...

Reformálni kell a lapbejelentések ügyét!

A városi közigazgatás egyik régi vadhajtását kell itt bemutatnunk a közönségnek, melyet már régen le kellett volna nyesni, és amely a miniszteriumok bürokratizmusa folytán még ma is teljes virágjában diszlik

A sajtótörvény szerint mielőtt valamely lap megindul, a megjelenésre engedélyt kell kérni a közigazgatási hatóságtól, Budapesten a főváros közjogi ügyosztályától. Be kell jelenteni a megindulo lap cimét és a főváros természetszerüleg csak abban az esetben engedélyezi a megjelenést, ha ugyanolyan cimü lap még nincs bejelentve. Az utcai árusitásra vonatkozóan külön engedélyt kell kérni a polgármestertől, aki csak akkor adja meg a kolportázsjogot, ha a lap szabályszerüen be van jelentve és a lapbiztositék az állampénztárnál, illetőleg a főváros központi pénztáránál letétbe van helyezve.

A logika diktálja, hogy egy lapvállalat csupán addig foglalhat le cimet magának, ameddig valóban megjelenik. A lapcimek lefoglalhatósága iskolapéldája azonban annak, hogy a bürokratizmus a legtöbb esetben nem a logika szabályai szerint jár el. A törvénycikkek és rendeletek utvesztőjében most bárki annyi lapcimet jelenthet be, ahányat akar és addig tarthatja őket lefoglalva, ameddig neki jól esik. Ha valaki meginduló lapjának olyan cimet jelent be, amelyen már más inditott vagy akart inditani lapot, hosszu és unalmas közigazgatási eljárás indul meg, melynek lefolyását a lapot esetleg komolyan inditani szándékozók csak a legritkább esetben tudják bevárni. A közjogi ügyosztály vizsgálat céljából az illetékes kerületi előljáróságnak adja ki az ügyet, mely azután megkérdi a laptulajdonost — sokszor csak a lapcimtulajdonost, — hogy tovább is meg akarja-e jelentetni lapját, mely tán még nemis látott napvilágot. Ha a lapcimtulajdonos be-, illetőleg kijelenti — és még nem akadt, aki ne igy nyilatkozott volna — hogy rövidesen egészen bizonyosan megindul a lap s akkor az ügy el van intézve, az uj bejelentő uj cimek után keresgélhet, a közjogi ügyosztály pedig akár itéletnapig várhat, mig az évek óta bejelentett lapcimtulajdonos megindítja napilapját, vagy folyóiratát.

A paragrafusok között nyitva hagyott buvóhelyeken, különösen a mostani zavaros időkben, számtalan visszaélés huzódik meg. Vannak „szerkesztő urak", akiknek negyven-ötven lapcimük van bejelentve, nem azért, hogy a negyven-ötven lap közül akárcsak egyet is megindítanának, hanem hogy a lapcimekkel üzleteket köthessenek. Ezek az urak jól tudják, hogy jó lapcim nem terem minden bokorban és aki uj lapot szándékozik megindítani, nem sajnál néhány ezer koronát egy jó és hangzatos cimért...

A főváros tanácsa már régen észrevette ezt az anomáliát és ezért már évekkel ezelőtt felterjesztéssel fordult a belügyi és igazságügyi miniszterekhez, hogy a lapbejelentések ügyét szabályozza. Azt kérte a főváros, hogy a hosszu és bonyodalmas nyomozó eljárás helyett a közjogi ügyosztály valamely uj lapcimbejelentésnél kérdezze meg az ügyészséget, ahol a megjelenő lapokat a kötelespéldányok beszolgáltatása révén ugyis állandóan nyilvántartják, hogy ilyen vagy olyan cimen megjelenik-e lap és ha nem jelenik meg, akkor minden további nélkül adják meg az ujonnan jelentkezőnek a megindítási engedélyt. A miniszteriumokban, természetesen anélkül, hogy döntöttek volna róla, még most is ott kallódik vala-

hol a főváros felterjesztése — ha ugyan már el nem veszett.

A főváros most ujból elhatározta, hogy rendet teremt a bejelentések terén és ujból kérni fogja a kormányt az emlitett reformintézkedések megtételére. Más idők — más miniszterek és ha a felterjesztés el nem vész, néhány esztendőn belül meg is fog érkezni a fővároshoz a kormány döntése . . .

Élelemszerzés külföldről

Folkusházy alpolgármester és Márher tanácsnok bevásárlási köruton

Megirta a *Fővárosi Hirlap*, hogy a főváros nagyobbmennyiségü élelmiszert akar a külföldön áruhitel formájában beszerezni. *Olaszországból* rizskását és füszereket, *Svájcból* tejkonzervet és sajtot, az *északi államokból* hus- és halkonzerveket akar vásárolni a főváros tanácsa olyképpen, hogy az élelmiszereket idegen valutában vásárolná es azokat évek során át idegen valutában fizetné vissza, miáltal pénzünk mai hallatlanul rossz ázsiója a vásárlásokból ki lenne kapcsolható.

Ezek a tárgyalások, melyek a budapesti entente-missziók közvetitésével folytak, már annyira előrehaladtak, hogy a szerződések rövid idő alatt meg lesznek köthetők és a szállitások megkezdődhetnek. Mint értesülünk, a szerződések effektuálására a főváros tanácsa bizottságot küld ki, mely *Svájcba, Dániába, Hollandiába és Norvégiába* fog elmenni. A bizottság tagjai *Folkusházy* alpolgármester, *Márher* tanácsnok, *Faludi* élelmezési szakelőadó és *Katinszky* müszaki főtiszt lesznek. Most van folyamatban az utlevelek megszerzése, melynek elintézése után a bizottság utnak fog indulni. Világot járó utjuk bizonyára eredményes lesz és meg fogja könnyiteni ennek a sokat próbált város lakosságának a megélhetését.

Pörök özöne a főváros ellen

Szabó Imre dr. tiszti főügyész nyilatkozata

Azt mondják és alighanem joggal mondják, hogy soha annyi dolguk még a fiskálisoknak nem volt, mint most lesz. Valóban a tanácskormány négy hónapos romboló munkája annyi jogi kérdést hagyott nyitva, annyi bajt, annyi elintézhetetlennek látszó konfliktust idézett föl, hogy az emberek bucsujárásban fognak a biróságok elé járulni. Kétségtelen, hogy egy olyan nagy vagyonnal, sok üzemmel és egyéb gazdasági intézménynyel rendelkező jogi személy, mint Budapest székesfőváros, amelynek számtalan szerződése van magánemberekkel és vállalatokkal, a pörök egész özönét fogja kapni a szovjet jóvoltából támadt konfliktusok és vitás jogi kérdések miatt.

Ismerve a helyzetet, megkértük Szabó Imre dr. tiszti főügyészt, aki a következő választ adta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Egyelőre még a főváros ellen inditandó pörökről nem lehet szó, mert hiszen a biróságok még nem kezdték meg tulajdonképeni munkájukat. Konkrétum tehát még nincs, de egészen kétségtelen, hogy a pörök egész áradata fog megindulni vitás kérdések miatt, amelyek a szovjet alatt történtekben lelik gyökerüket. Szocializálások és hasonló dolgok történtek, amelyek miatt majd a fővárost kivánják egyesek felelősségre vonni, valószinü azonban, hogy egészen hiába, mert a mi álláspontunk, amely nem is lehet más, az, hogy négy hónapon át főváros nem is volt, a főváros tehát nem követhetett el senkivel szemben sem injuriát. A tanácsköztársaság idejére a főváros megszünt, mi egyszerüen nem voltunk, nem felelünk és nem felelhetünk semmiért, ami a városházán történt.

— Egyébként is a szovjet-uralom olyan rendetlenséget hagyott a nyakunkban, hogy elég lesz valahogy rendet teremteni a városházán. Széthánytak, felforgattak mindent, s most legelső törekvésünk az, hogy a rendet helyreállitsuk.

Szabó főügyész nyilatkozatából tehát kiderül, hogy a főváros alaposan fel van készülve azokkal a szerencsétlenekkel szemben, akiket a szovjet-uralom talán tönkre is tett és akik utolsó remediumként abban reménykedtek, hogy követeléseiket behajtják majd a fővároson. A főváros azonban nem vállalhatja Ágoston Péter jogakadémiai tanár, Bokányi Dezső foglalkozásnélküli egyén, Biermann István bankhivatalnok, Bogár Ignác betüszedő és Barna Jenő vasmunkás, mint magánszemélyek adósságait. A pörök őszre megindulhatnak, a fiskálisok betegre kereshetik magukat, a főügyésznek azonban minden pörre csak egyetlen válasza lehet: 1919. március 21-től 1919. augusztus 1-ig Budapest székesfőváros szünetelt, Budapest nem volt, hanem öt ember garázdálkodott a városházán, akiknek adósságait azonban Budapest közönsége természetesen nem vállalhatja.

Böhm Nimoli az enyveskezü főparancsnok

Wenckheim gróf zsakettje Kun Bélán — A vörös hadsereg szarkái

A diktatura bukása után rendőri nyomozás indult meg minden irányban. Nemcsak a rémséges gyilkosságok kideritése érdekében, nemcsak azért, hogy Csernynek, Korvin Ottónak, Szamuelynek akasztásait, kivégzéseit, a hóhérok kegyetlen büneit sorakoztassa, de különösen azért is, hogy a diktatura ötödfélhónapos uralmának összes adatai, a vezérek, vezetők, helyettesek, népbiztosok, megbizottak, parancsnokok szereplése is tisztázódjék.

Különös, hihetetlen részletek derülnek ki. Amikor egy-egy bünügy kapcsán a rendőri nyomozás kutat, fölbukkannak az első pillanatra jelentéktelennek látszó adatok, amelyek pedig a rémuralom egész rendszerének hiteles és megdöbbentő bizonyságai. Bizonyságai annak, hogy egy-két beteg agyrendszerü rajongón kivül tisztára szélhámosok és kalandorok ragadták el a hatalmat amaz emlékezetes március huszonegyedikén. Ugyanakkor, amikor keserves szenvedésekkel éhezett az üres piacokon a nép, ők dáridók bőségében lakmároztak. Ugyanakkor, amikor fegyházzal büntették az alkohol fogyasztását, ők, a vezérek, hajnalig dorbézoltak. Ugyanakkor, amikor érvénytelenitették a kék pénzt, ők, a vezérek, százezres csomagokban gyüjtögették és rabolták. Az ugynevezett *„közönséges büncselekmények"* elkövetésével vádolhatók szinte kivétel nélkül valamennyien, el kell ámulnia mindenkinek, amikor például egy nyomozás kapcsán kiderül, hogy a

Wenckheim grófi palota kifosztása után a gróf egy zsakettjét és négy alsónadrágját Kun Béla kapta...

Mialatt a félrevezetett és elkeseredett munkásság fölött a hatalom szilárdan állt a kezükben, — a népbiztosok rablások és fosztogatások bünrészesei voltak, hirdetvén plakátok ezrein és ujságjaik hasábjain az önmegtartóztatás és türelem nemes erényét.

Böhm Vilmosról már régen hallottunk. Ugyan mi van a derék katonatiszttel, a vörös hadsereg főparancsnokával? Érdemes beletekinteni egy bünügyi nyomozás aktáiba, amelyekben épen Böhm Vilmos szerepel. A nemes hadvezér kiadta a rekvirálási parancsot, a burzsoának be kell szolgáltatnia a fehérnemüt a vörös hadsereg részére... És ime, most mi derül ki?

Böhm Vilmos lakásán házkutatást tartott a rendőrség s egész sereg kincstári lepedőt, kincstári szöveteket, ezekből kiszabott női ruhákat találtak...

Még a diktatura bukása előtt föltünt a Baross-téren posztoló vörös őrnek, — régi rendőr volt egyébként, — hogy teherautók állanak meg a Baross-tér 17. számu ház előtt s nagy csomagokat hagynak ott. Gödöllőről jöttek a kocsik. A rendőr érdeklődött s megtudta, hogy Böhm Vilmos hadseregfőparancsnok lakására viszik a ládákat, a harmadik emeletre, amelynek egész utcai frontját Böhm Vilmos foglalta le. A vörös őrt *másnap elhelyezték a Baross-térről*, nyilván kellemetlen volt, hogy érdeklődött... A bukás után aztán jelentést tett a rendőr ezekről a dolgokról.

A főkapitányságon nyomozás indult s kiderült, hogy a főhadiszállásról a rekvirált és részben önként beszolgáltatott fehérnemüek tekintélyes részét *Böhm Vilmos a maga részére foglalta le* s egyszerüen a lakására vitette számos kincstári bélyegzővel ellátott fehérnemüvel együtt. Mielőtt Böhm Bécsbe menekült volna, elszállitották a lakásról az oda hurcolt anyag nagy részét, de ott felejtődött *hat darab kincstári bélyegzővel ellátott lepedő*, katonai ruhaszövetek már átalakitva és egyéb fehérnemüek... Böhm Vilmos öccse, *Böhm Arthur*, az Általános Fogyasztási Szövetkezet és a Hangyaszövetkezet politikai megbizottja volt s egy Budakeszi-uti villában telepedett meg. Itt is házkutatást tartott a rendőrség s *itt is találtak hat kincstári lepedőt*, vásznakat, ruhákat.

Igy müködtek a diktátorok.

Lakbéremelés - vizzel

Lakásbőség a láthatáron - Háziurak keserve

A falakon plakátok jelennek meg, amelyekben a lakásügyek kormánybiztosa szól a közönséghez. Jártunkban-keltünkben, emberekkel való érintkeztünkben azonban senki nem beszél a lakáskérdésről. Az embereket nem igen nyugtalanitja ez a kérdés, holott a Károlyi-rezsimnek nagy gondot okozott a lakástalanok elhelyezése, a kommün alatt pedig százával, ezrével voltak a polgárcsaládok, amelyeket halálosan elkeseritettek egy-egy kétségbeejtő lakásrekvirálással. A lakásunk nem volt a mienk, nem magunk intézkedtünk benne, legdrágább, legszentebb szimbolumunkat, az otthont is elvették tőlünk.

Ma dacára annak, hogy az emberek lakása körül nincs valami szembeötlő nyugtalanság, még sem lehet azt mondani, hogy lakáskérdés nincs. Ma még igenis van lakáskérdés, mert el kell intézni azt a töméntelen igazságtalanságot és gonoszságot, amivel a tanácskormány ezen a téren is sujtotta Budapest polgárságát. Igaz, hogy a legtöbb esetben a kérdések automatice intéződtek el, különösen a legelső időben. Ahol nagyon követelő, erőszakos, kellemetlen volt a „proli" lakó, ott a házigazda a tanácskormánnyal együtt egyszerüen kilökte a vendégét is. Sok helyen, amikor meleg kezdett lenni a levegő, maguk léptek meg a bitorlók, ám volt olyan eset is sok, hogy lakó és házigazda kölcsönös megértésben, egymás helyzetének méltányolásában együtt maradtak és nem is szándékoznak szétjelválni.

Ha azonban ma van is még lakáskérdés, igen rövid időn belül már nem lesz. Ne feledjük el, hogy Budapest lakosságának számát a szovjet-kormány gazsági tizezrekkel apasztották, ne feledjük, hogy a kivándorlás ma sem szünetel, ne tagadjuk, hogy ezrével vannak családok, amelyeknél a böröndök állandóan készen állanak, hogyha megnyilnak a határok, örökre itthagyják Magyarországot. És ne feledjük, hogy az ipari munkásság egy igen nagy hányadának nem lesz a jövőben Budapesten megélhetése, ezeknek is el kell hagyniok a fővárost, ha éhen nem akarnak majd pusztulni.

Olyan dolgok ezek, amelyeket kár volna tagadni és amelyekkel bün lenne nem számolni már ma jóelőre. Ezek a körülmények azt fogják eredményezni, nem is olyan soká, hogy Budapest lakosságának száma egy esztendőn belül jóval a millió alá fog leszállani, ami viszont azt is jelenti, hogy

rövidesen nem lehet lakáshiányról beszélni, sőt eljön hamarosan az idő, amikor lakásbőség lesz Budapesten.

Őszintén szólva, a lakásbőséghez ezen az áron eljutni, egyikünknek sem lehetett a célja és egyikünk sem örülhet annak, hogy a budapesti lakáskérdést a város lakosságának elszéledése oldja meg. Annyi azonban bizonyos, hogy a lakásépitési szükségessége, amely pedig annyi gondot okozott a fővárosnak, ebben a pillanatban aligha forog fönn. Tény az, hogy sem a kormány, sem a

főváros nem kénytelen ebben a pillanatban azzal a gondolattal foglalkozni, hogy a milliók tömegét kell majd lakásépitésre szánnia. Óriási programmok dőltek meg és óriási gondok szálltak el, de a programmok megdőlte és a gondok elszállta fájdalmas eredménye az ötéves háborunak és a forradalmak áldatlan sorozatának.

A megkezdődött és előrelátható nagy kivándorlás azonban még egy kérdést old meg és ez az, hogy

a házbérek felemeléséről a lakásviszonyok ilyen alakulása mellett semmi kilátás sem lehet.

Egyelőre a stájgerolást miniszteri rendelet tiltja el, mire azonban a háziurak hozzányulhatnának ehhez az eszközökhöz, nekik maguknak sem lesz majd kedvük a lakásbéreket felemelni, mert hiszen a lakásbőség és a stájgerolás teljesen kizárják egymást. Sajnos, a kilátások olyanok, hogy a háziuraknak a jövőben kötéllel kell majd fogniok a lakókat és az a perspektiva, amely Budapest előtt áll, azt az ötletet adja a háziuraknak, hogy aki csak teheti és akinek háza könnyen átalakitható, alakitsa át azt a várható jelentékeny idegenforgalomra való tekintettel szállodává, vagy bebutorzott házakká. (Maison meublée).

Stájgerolásra tehát nem igen lehet kilátás, ami azonban a háziurakat igen-igen komoly katasztrófának teszi ki. Aki elfogulatlanul itéli meg a dolgokat, nagyon jól tudja, hogy a szovjetkormány a házak köztulajdonbavételével mérhetetlen csalódáson ment keresztül. Abban a hitben ringatták ugyanis magukat, hogy a szocializált házak jövedelméből akár egész Budapest meg fog élni. Borzalmas tévedés volt ez, mert ha az állam Budapesten becsületesen töltötte volna be a háziuri tisztet és mindazokat a hibákat és hiányokat helyrehozta volna, amelyeket a lerongyolódott budapesti házak a háboru alatt szenvedtek, irgalmatlan vagyonokat fizetett volna rá a házakra. Hogy tudják azonban ezeket a ma már mulhatalanul szükséges reparációkat a háziurak elvégezni? Azt mondhatnánk, hogy sehogy, ha csak ujabb tőkebefektetéseket nem kockáztatnak. Nem akarunk szomoru jóslásokba bocsájtkozni, de igen valószinü, hogy a házak igen nagy részerövidesen és igen leszállott áron eladó lesz. Kik fogják megvenni és milyen árakon, azt ma még kombinálni sem lehet, de tény, hogy a jövőben háziurnak lenni nem lesz jó üzlet és ebből a profitos foglalkozásból épen ugy nem lehet majd megélni, mint ahogy az ember a keze munkájával sem tudja majd megkeresni a mindennapi kenyerét.

A lakók egy uj terhet azonban mindenesetre kénytelenek lesznek majd elviselni és ez az lesz, hogy

a jövőben a lakóknak kell a vizdijakat fizetniök, ami pedig az ujabb, hatalmas emeléssel csinos összegre fog rugni.

A főváros tanácsa, mint emlékezetes, a vizdijakat legutóbb háromszorosára emelte fel. A háziurak már régóta nem tartották jogosnak azt, hogy a vizdijakat nekik kell fizetni, nemcsak azért a vizért, amit a ház tisztántartására használnak fel, hanem azért is, amivel a lakó elégiti ki szükségleteit. A megoldásnak azonban eddig technikai akadályai voltak, most azonban, bár a technikai akadályok ma is fennállanak, a háziurak mindent elkövetnek, hogy ettől az ujabb tehertől megszabaduljanak és azt a lakókra háritsák át.

Rendeletgyár az árvaszéken

Engel elvtárs garázdálkodása

A proletárdiktatura uralomrajutása napján egy kis ülnököcske, névszerint *dr. Engel Zsigmond* ült az árvaszék nagy felelősséggel járó elnöki székébe. Ez a kis ülnököcske, aki azelőtt egyike volt a városháza legszerényebb hivatalnokainak, volt a *proletárdiktatura legszaporább rendeletgyárosa.* Nincs az a tyuk, amelyik egy napon két tojást tojna: de számos olyan nap volt, melyen Engel elvtárs nem is két, hanem három rendeletet produkált. A hallatlanul szorgalmas rendeletfabrikátornak túlzó és ostoba intézkedéseivel sikerült felforgatni az egész árvaszéket, úgy hogy *Melly* Béla dr.-nak, az árvaszék elnökének, ugyancsak nagy fáradtságába fog kerülni, mig Engel elvtárs müködésének nyomait el tudja majd tüntetni. Ez az Engel többek között rengeteg ismeretlen célu bizottságot szervezett, melynek tagjai magas fizetéseket huztak. Természetesen csak tizenhárompróbás prolik kerülhettek ezekbe a bizottságokba. Engel elvtárs elvtelenségére különben jellemző, hogy a proletárdiktatura bukását követő napon, augusztus 2-án, mintha mi sem történt volna, bejött a városházára és — felajánlotta szolgálatait, hogy mint egyszerü árvaszéki ülnök ott folytassa, ahol március 21.-e után abbanhagyta.

Engel elvtársnak azonban ajtót mutattak, az árvaszéken újra helyreállott a rend. Melly Béla dr., az árvaszék vezetője, most hosszabb körlevéllel fordul az árvaszék személyzetéhez. Az árvaszék személyzete — mondja az érdekes körlevél — közvetlenül látta a proletárdiktatura rombolásait, tudja, hogy a kapkodás, a folytonos változtatások, a fejetlenség mennyire összezavarták az ügyeket. Felszólitja az elnök a személyzetet, hogy mindenki nemes buzgalommal teljesitse kötelességét, annál is inkább, mert az ügyek elintézetlen volta a legnagyobb mértékben káros lehet nemcsak az érdekelt kiskoruakra, hanem az egész családra nézve is.

A kenyérkereső Duna

Miből fog megélni Budapest? — Fokozni kell az idegen forgalmat!

Még a kommunisták nevezték el a fővárost vizfejü Budapestnek, mert már akkor tisztában kellett lenni azzal, hogy a megmaradó kicsi országhoz viszonyitva abnormálisan nagy ez a város, amely az éhes szájak százezreit kénytelen betömni. Amit azonban a kommunisták nem láttak, vagy inkább nem akartak meglátni, az az, hogy a megmaradó kicsi ország is parasztország lesz, amely Budapest gyáriparához korántsem tud elegendő nyersanyagot szállitani. Az ország határain tulról nyersanyagot hozni: kérdés elviselheti-e a költséget akkor, amikor nyugat felől irgalmatlan versenyben fogják felénk forditani az ipari cikkek özönét.

Az egész világon mindenki számol a megnehezedett élet megélhetési lehetőségeivel és mindenki reális módon rendezkedik be. A nyugat olcsón fogja adni ipari cikkeit, hogy minél többet dolgozhassék és minél nagyobb fogyasztást tudjon felidézni; akkor azonban nincs értelme annak, hogy Budapest, amely az ipar minden járuléka, nyersanyag és tüzelő nélkül szükölködik, ezen a téren versenyezni akarjon. Kétségtelennek kell tehát tartani, hogy

Budapest gyáripara nagyobbrészt halálra van itélve.

Ebben a tekintetben kivételt leginkább a gyáripar és ipar ama nemei tesznek, amelyek leginkább simulnak egy parasztország karakteréhez, egyszóval azok, amelyek az ország legkomolyabb házi- és gazdasági szükségleteit elégitik ki. Közöttük természetesen legelsősorban a mezőgazdasági gyáripart kell emlitenünk, amelynek még a Balkán felé kivitele is lehet. Nem szabad megfeledkezni azonban arról sem, hogy Budapestnek milyen lesz az uj élete. Alább szólunk erről is és az elmondandókból minden kétséget kizárólag ki fog derülni, hogy Budapest jövőjében vannak olyan kilátások, amelyek iparunk egységét megmenteni hivatottak.

Tisztázni kell azonban itt egy legendát, azt tudniillik, hogy Budapestnek két millió lakosa van. Ez egyszerüen nem igaz, annyira nem igaz, hogy még soha sem volt Budapesten kétmillió ember. A háboruban, amikor a menekültek tizezrei árasztották el a várost, akkor is csak a kétmillió felé járt, de elérni soha sem érte el. Ezidő szerint pedig

1,080,000-nél nincs több lakosa Budapestnek.

Ez természetesen már leolvadt szám. A leolvadásban tekintélyes részt követel magának az a szeretettel-teljes gondolkodás, amelyben a bolseviki uralom Budapest lakosságát részesitette. A kivándorlás a városból már akkor megkezdődött, és még ma sem hagyott alább, amit mi tulajdonképen egészen természetes jelenségnek tartunk és olyan jelenségnek, amelylyel még hosszu ideig számolni fogunk. Hiszen ha önkéntes kivándorlás nem lenne, akkor kényszeriteni kellene a lakosság egyrészét arra, hogy hagyja el Budapestet. Az ipari munkásság egy része azonban kétségkivül önmagától is elérkezik a megismeréshez, hogy Budapest nem tudja őket ellátni és fájdalmasan bár, de kezébe veszi a vándorbotot. Ki tudja azonban elég lesz-e mindez, nem fognak-e rászorulni a kényszerszabályokra, amelyekkel ma már példának odaért Bécs is dolgozik? Igen rövid idő leforgása alatt ki fog derülni, hogy elegendő lesz-e a természetes kivándorlás, vagy pedig szükség lesz-e az 1914. év után bevándorolt elemek kiutasitására, amennyiben azok nélkülözhetetlen munkát nem végeznek Budapesten?

Hátra volna az, hogy mi lesz Budapest hivatása a jövőben? Nem lesz, nem lehet többé egy gazdag ország parádés fővárosa. Le kell tennie büszke jövője gondolatáról, amelyet pedig mindnyájan ezerszer megálmodtunk. Praktikus foglalkozás után kell néznie, számba kell vennie, hogy mije van, mihez foghat. Valahogy a tönkrement mágnáshölgyre kell gondolni, aki férje, a gróf halála után ébred arra a tudatra, hogy semmije sincs, csak a családi ékszerei és egyéni tulajdonságának kiválóságai. Elsősorban ezekhez kell hozzányulni, ezekből kell megélnie. És Budapestnek megvan mindez. A diszt, a pompát, amely eddig tulajdona volt, nem szabad semmi esetre elvetnie magától, mert szüksége lesz rá továbbra is.

Budapest jövőjének egyik főfeltétele, hogy virágzónak, szépnek kell lennie.

még szebbnek, mint eddig volt, még okosabban, sokkal okosabban kell bánniok az idegennel, aki idevetődik, mert a legfontosabb, hogy Budapest szépségeivel hóditson, a szép iránt lelkesedő idegent idevonzza, hogy egy nemzetközi találkozóhely, üdülőhely legyen a városból. Nem lehet álom többé az, hogy Kelet és Nyugat épen Budapesten ölelkezzék és nem lehet álom az, hogy az idegent végre sikerüljön Budapestre csalni és ha már itt van, ittlétét kellemessé, derüssé, élvezetessé tegyük.

Amikor az egyesitett Budapest negyvenéves jubileumát ülte, Bárczy István az akkori polgármester feledhetetlen beszédben rajzolta meg Budapest jövőjét. Ez 1913-ban történt. Mi mindenen mentünk át azóta? Harmincmillió ember pusztult el a világon, vagy lézeng itt közöttünk megnyomoritva. Budapestre pedig ráadásul még a forradalmak egész sorozata is rázudult és a bolsevizmusnak szinte még a háborunál is veszedelmesebb pusztitása is négy hónapon át dühöngött a pesti aszfalton. És mégis igaznak kell lennie Bárczy álmának, de most már ha nem a természetes uton fog megvalósulni Budapest, a világváros, akkor erőszakkal is ki kell azt alakitani, mert a megélhetésünk függ attól, hogy sikerülni fog-e az? Már 1913-ban megmondta Bárczy:

— Nem tetszelgő, hivalkodó, mindenáron alkotni vágyó ambició beszél belőlem, hanem a meggyőződés, hogy az én programmom jelenti a gazdasági fellendülést, az emberek boldogulását, jelenti az idegenforgalmat, jelenti egy olyan világszerte bámult város kialakulását, mely minden hadseregnél, minden politikánál, minden diplomáciánál biztosabban, erősebben, fényesebben fogja megörökiteni a magyar faj fennmaradását.

Bár ma más emberek állanak Budapest élén, akik nem is örökösei Bárczy politikájának, mégis azt kell mondanunk, hogy

Budapest tanácsának magáévá kell tenni Bárczy régi programmját és Budapestnek igen-igen nagy részben az idegenforgalmából kell megélnie.

Csak München példájára kell rámutatnunk, amely város a maga példátlan idegenforgalmából is meg tud élni. Minden a város szépségéből, müvészeti értékeiből ered, amelyet Budapest meg tud tetézni még azzal is, hogy csodás természeti szépségeivel kérkedhetik, forgalmi központban fekszik és az ország gazdasági termékei révén az idejövő idegennek

pompás és olcsó ellátást biztosithat. Mindezt azonban bölcsen, kapzsiság nélkül és igazi, tiszta kereskedői szellemben kell tennie, mert előkelőségből, büszkeségből többé nem tudunk megélni: csak becsületes munkából.

Megélhetésünknek másik lehetősége is van azonban és ez talán kiegészíti a másikat. Nem szabad elfelednünk ugyanis, hogy

Budapest számára a Duna valósággal aranybánya lesz a jövőben,

természetesen ha hatalmas beruházásokkal kényelmes, biztos, a Duna egész mentén levő minden mást felülmuló kikötővel fogjuk fogadni a Dunán megindulló óriási hajóforgalmat és kereskedelmi áradást.

Nem a magunk ábrándja, nem az optimista magyar reménykedés ez, hanem a külföld biztos itélete Budapest jövőjéről. Csak a napokban mondta Romanelli ezredes, az olasz misszió Budapest megsanyargatott lakossága előtt oly népszerü feje:

— Budapest gyönyörü város. A fekvése ezentul is arra teszi hivatottá, hogy kereskedelmi gócpont legyen, a Duna mindig fenntartja jelentőségét.

Igen is a megélhetés olyan módjaihoz kell nyulnunk, amelyeket eddig talán megvetettünk, de amelyek ma dusan kamatoztathatók. Le kell mondani a jámbor óhajtásról, hogy Budapestből hatalmas gyárváros lesz. Ez mindig az álmok országába tartozott és az a kicsiny gyáriparunk, ami mégis van, az is teljességgel erőltetett alkotása a multnak és fölösleges, terhes kölönce a jövőnek.

Budapestnek az idegenforgalomból, egy ujjáéledő, nagygyáfejlődő kereskedelemből és a Dunamenti áldásos fekvéséből kell megélnie.

Mindezek érdekében pedig ismételjük egyedül Bárczy politikájával, amelyet szivesen mondtak valaha pazarlónak, de amely most kezdené gyümölcsét megteremni, lehet boldogulnunk. Széppé, ragyogóvá kell tenni Budapestet, nem a magunk, hanem a külföldi vendégek számára. És sürgősen meg kell valósitani azt a tervbevett kereskedelmi kikötőt, amelyet épen a Fővárosi Hirlap sürgetett szünet és nyugalom nélkül és amely ha már készen lenne, akkor is elkésett volna. A Duna ugyanis máris akcióba lép, az ő hatalmas, Budapest számára beláthatatlanul nagy szerepe már a közeljövőben megkezdődik. A nemzetközi Dunabizottság ugyanis és a Commandement du Danube vezetősége megkezdték a dunai hajózás megindulását előkészitő munkálatokat. Ezt a munkát Troubridge tengernagy vezeti angol vezérkarával és Marquis Delloy francia szakértővel. Mihelyt a tanácskormány utasitására a Dunában elhelyezett uszóaknákat eltávolitják, legközelebb teljes mértékben megindul a dunai hajóforgalom.

Események

Rehabilitálták a Simit . . .

Egy hét előtt történt. Gyönyörü verőfényes őszi délelőtt. Künn álltam a Révai-nyomda előtt, az Ügynök-utcában és vártam a nyomás alatt levő Fővárosi Hirlap első példányára. Időtöltésből az akkor még egyetlen napilapot olvastam, a kormány hivatalosát. Befordul az utcába egy öreg ur. Meghajlott alakján meglátszik, hogy élete javarészét fáradságos munkában töltötte el. Az öreg ur megszólit:

— Reggeli Hirek?

— Igen.

— Olvasta?

— Olvasom.

— Olvasta, hogy mit ir Simiről?

— Majd elolvasom.

— Én a Simi atyja vagyok, — mondja az öreg ur — csak olvassa el a Krausz Simi esetét. Rehabilitálták... De hát kell őt rehabilitálni? Hát van nálánál ragyogobb, derekabb ember a földön? Hallatlan az a hajsza, amit ellene inditottak. De most már jól van, ennek meg kellett történnie...

— Hát csak olvassa el, — mondotta még távozóban, — én itt lakom és befordult az Ügynök-utca 8. számu ház kapuján.

Észrevettem, hogy egy pillanatig visszanéz: csakugyan olvasom-e a rehabilitálásról szóló lapjelentést.

Az apa szive nyilatkozott igy meg. Krausz Simi elbujdosott, amikor az ellene indult nemtelen támadások kipattantak és visszatért, amikor fényesen beigazolódott, szigoru vizsgálatok igazolták, hogy a bolsevikieket nemcsak hogy nem támogatta, de a hazai közgazdaságnak a proletár-diktatura alatt mérhetetlen hasznot szerzett. Krausz Simon fényes elégtételt kapott, de ugyan mennyi fájdalmat, szenvedést okozott a hajsza annak az öreg urnak, aki élete büszkeségét, élete alkonyának ragyogó napját, a nagy, az utolérhetetlen fiát féltette a rágalmazók méregcseppjeitől.

De Simit rehabilitálták. Benne áll a lapban... Mély, féltő gonddal járt az utcákon az öreg ur, szivében az aggodalommal, talán nem mindenki olvassa... Ugyan hány ismeretlen embert szólitott meg, akiknek ujság volt a kezükben, ugyan hány ismeretlennek mondogatta, olvassák el, okvetlen olvassák el:

— A Simit rehabilitálták...

(d. e.)

Nem lesz autobusz. Még mindenki emlékszik az elegáns, sárga autobuszokra, melyek a háboru harmadik évében a Kigyó-tértől a Városligetig szállitották személyenkint 30 fillérért a közönséget. Állandóan tele volt utasokkal az autobusz, anyagilag is rentábilisnak bizonyult és nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Budapest igazán világváros legyen. Egyszer azután, máról-holnapra eltünt az autobusz a pesti kövezetről. Elfogyott a benzin, a hadvezetőség elrekvirálta az abroncsgummit, az autobusz pihenőre tért. Közben vége lett a világháborunak, a kommunizmuson is szerencsésen tulestünk, minden viszszatért a normális kerékvágásba — csak az autobusz nem. Az autobusz bizony még jó ideig nem fog megindulni. Benzin is lenne, gummi is akadna, — ám a kövezet olyan állapotban van, hogy a preciziós szerkezetü autobuszok máról-holnapra teljesen tönkre mennének a hepehupás utcákon. Az autobusz tehát — vár, a közönség pedig még türelmetlenebbül vár a megállóhelyeken a tulzsufolt villamosokra, melyeket nagyszerüen pótoltak a csinos autóbuszok.

Olcsóbb lesz a krumpli. Megirta a Fővárosi Hirlap, hogy a főváros vezetőségének mintegy 12.000 vagon burgonyát sikerült Budapest ellátására Szabolcsmegyéből biztositania. Mint értesülünk, a tárgyalások már befejeződtek, sőt az első burgonyaszállitmány már e hét folyamán megérkezik Budapestre. A burgonya árának megállapitásáról még folynak a tárgyalások a kormány és a főváros között. Az az intenció, hogy a mostani óriási drágaságban legalább a burgonya legyen olcsó. Ma 3 korona 30 fillérbe kerül a burgonya kilója, ami méregdrága, ha tekintetbe vesszük, hogy valamikor — nem is olyan régen — a burgonya kilója 6—8 fillér volt. A Városgazdasági Ügyosztály olyan olcsón kapta a burgonyát, hogyha nem is a mesékbe illő áron, de a mostaninál lényegesen olcsóbban fogja tudni adni a közönségnek A burgonya árleszállitása már október 10-én érvénybe lép és előreláthatólag 2—2·30 fillér lesz.

Változások a gummigyár vezetőségében. Mint jó forrásból értesülünk, a Magyar Ruggyantaárugyár R.-T. vezetőségében nevezetes változások vannak folyamatban. Ezek szerint Rechnitz Béla vezérigazgató lemond állásáról, nyugalomba vonul és helyét Pikler Károly igazgató foglalja el, akinek idáig is vezető szerepe volt a vállalatnál, amelynek felvirágoztatásában alaposan kivette a részét. Ugyancsak megvált a részvénytársulattól Tuschák Ignác cégvezető, aki Albertfalván nagyobbszabásu egészségügyi gummigyárat rendezett be és helyezett üzembe.

Elkészültek a barakkok a Városháza udvarán. Még a tavasszal határozta el a főváros tanácsa, hogy a különböző magánházakban elhelyezett hivatalokat a lehetőség szerint központositja és e célból a központi Városháza udvarán három két-két emeletes barakképületet emeltet a hivatalok céljaira. A barakkok épitkezése a diktatura alatt is serényen folyt és a munkálatokkal annyira előrehaladtak, hogy szeptember közepén már a kijelölt hivatalok egy részének be is lehetett költöznie. A barakkok, ha külsőre nem a legtetszetősebbek is, eléggé világosak és kényelmesek, hivatali célra teljesen megfelelőek. A városházi szemnek, mely a hosszu sorban egymásbanyiló hivatali szobákhoz van szokva, első pillanatban mindenesetre furcsa a barakkok cellarendszere, melynél legfeljebb ha két egymásbanyiló szoba van. Egyelőre a IX., XI. és XV. ügyosztályok és a VIII. és X. ügyosztályok műszaki alosztályai költöztek már be a barakkokba, de folyamatban van még néhány egyéb, most még magánépületben elhelyezett hivatal költözése is. A barakképületek tervezését és épitését a XIII. ügyosztály végezte és az épitési vállalkozók Tőke György és Wippler és Társa voltak, akik a sulyos anyag- és munkásviszonyok dacára elismerésre méltó teljesitményt nyujtottak.

A Revü-szinház bemutatója. Október 1-én, szerdán este mutatja be Budapest uj operettszinháza Strauss József klasszikus zenéjü operettjét, a „Tavasz"-t. A főszerepeket Balogh Böske, Varga Irma, Magaziner Erzsi, Horti Sándor, Tompa Béla, Gallai, Simonyi, Kulinyi, Tarnay Leona, Nádor és Kovács játszszák. A bemutató napján lép fel először a szinház illusztris vendégmüvésznője, Medgyaszay Vilma is, teljesen uj, nagyszerü müsorral. Szenzációs lesz. M. Romy Porgas, a hires cellómüvész fellépte is, aki eddig csak önálló hangversenyeket adott.

Jancsi-aréna, a volt Barokaldi, a napsütéses őszi napokon állandóan zsufolva van. Jancsi, a népszerü bohóc érdeme ez főként, de hozzájárul a sikerhez a szenzációs szeptemberi müsor, amely rendkivül mulattató és kiválóan szórakoztató.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristály palota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Október 1-én, este 1/27 órakor először
„TAVASZ"
Strausz József klasszikus zenéjü operettje.
MEDGYASZAY VILMA,
M. ROMY PORGES
az európai hirü cellomüvész és a többi attrakciók.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
TWIST OLIVÉR DICKENS világhirü regénye filmen 5 felv.
Vérző vágyak Egy asszony regénye 4 felvonásban.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 1/2 4-től (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 1/2 5, 1/4 7 és 8 órakor.
Vasárnap: d. u. 3, 3/4 5, 1/2 7 és 1/4 9 órakor.

Jancsi Aréna
volt BAROKALDI
Városliget
A köröndben és a szinpadon
szenzációs elsőrangu előadások.
Az előadások — minden időjárás mellett — köznapokon d. u. 3 órakor, ünnep- és vasárnapokon d. u. 2 órakor kezdődnek
a közkedvelt Jancsi bohóc felléptével.

DIANA
sósborszesz
mindenütt kapható.

NEMZETI ROYAL ORFEUM
Minden este 1/2 6 órakor. Kitünő uj müsor! Minden este 1/2 6 órakor.
Nemzeti Royal Kabaré: Nivós müsor Kezdete 1/2 7-kor.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Censurat: Mitter

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. október 6-án — 42. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre ..... 80 K. Fél évre ..... 40 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám. Telefon 137-13

Negyvenötezer szegény gyermek felruházása

A Népjóléti Központ segélyezési akciója — Hét millió korona az inség enyhitésére

Az ablakunk alatt boldog kacagással, hosszu sorban vonulnak el reggelenkint a kis pesti gyerekek, hogy az entente által adományozott pazar kis reggelivel delektálják magukat. Kakaó és fehér kenyér: milyen boldogság ez a sokat éhezett apró pesti porontynak. Büszkén lengetik kezecskéjükben a bögréket, amelyekbe a drága meleg reggelit mérik a szamaritánus kezek... És ahogy elnézi az ember ezt a kivül vidám, benső értékében végtelenül szomoru fölvonulást, önkéntelenül is az jut az eszébe, hogy az a töméntelen sok, ezer és ezer gyerek, akik reggelenkint kacagva futnak a jószivü és jóizü alamizsna után, tulajdonképen csupa kis árva. Árvái a sorsnak, amely a munkáskezü szülőknek nem ad módot, hogy a gyereküknek tápláló, izletes reggelit adjanak. A fájdalom még jobban belenyilallik az ember szivébe, amikor arra gondol, hogy mi lesz a télen a sok ezer, didergő, éhező aprósággal? Nincs más remény, mint egy intézmény, amelyben mintha ennek a városnak a jószive dobogna: a Népjóléti Központ. *Bárczy* István nemes szivében fogant a terv és *Csergő* Hugó dr. igazgató teremtette meg az intézményt példátlan szorgalommal, végtelen szeretettel.

Ötéves háboru s a hosszu és alapos bolseviki pusztitás után azonban tud-e ez az intézmény is valamit tenni a szegény pesti gyerekekért? Más évben csodákat müveltek a Sándor-utcai házban. De az idén? Az idén, amikor minden eddiginél nagyobb szükség van a segedelemre? Ezekre a fájdalmas kérdésekre óhajtottunk válaszokat kapni. Az eredményt az alábbiakban ismertetjük:

Három millió államsegély.

A Népjóléti Központ a háboru kitörése óta nem kevesebb, mint 150.000 gyermeket ruházott föl, ami nemcsak azt jelenti, hogy nem fagytak meg, hanem azt is, hogy módjukban volt iskolába járni. Ehhez a rendkivüli jótékony akcióhoz a fővároson kivül magánosok is nagy összegekkel járultak hozzá, de meg kell állapitani, hogy a szeretetadományok terén a mindenkori magyar kormány vezetett. Az elmult évben 65.000 volt a felruházott gyermekek száma, el lehet képzelni, hogy az idén sokkal nagyobb lenne a szükség, mert nincs tüzelő, nincs ruha, nincs pénz, ellenben óriási mértékeket ölt a munkanélküliség. A Népjóléti Központ mégis meg akar tenni mindent, ami emberileg lehetséges. A nehézségek azonban óriásiak. A szükséges anyag, főleg cipőben, nem áll rendelkezésre. Pénz pedig ebben a pillanatban még a megvásárolható holmira sincs. Számokban kifejezve a helyzetet, úgy áll a dolog, hogy a megvásárolható anyagból 45.000 szegény gyermek igényeit ki lehetne elégiteni, pénzzel azonban ma legföljebb 15—20.000 gyermek ellátását lehet meggyözni. Az államnak tehát mintegy három millió koronát kellene e célra a Népjóléti Központ rendelkezésére bocsátani és Huszár Károly vallás- és közoktatási miniszter máris kilátásba helyezte ennek az összegnek kiutalását.

A mult év adatai.

A Központ 1918—19. évi beszámolója szerint, ebben az évben kiosztásra került 62.500 pár cipő, 22.300 fiu ruha, 13.160 fiu télikabát, 20.650 leányruha, 12.000 leány télikabát, 20.000 pár szandál. Csekély maradvánnyal ezt az óriási tömeg ruhát mind szétosztották és pedig 80 százalékban ingyen. Erre a célra a mult évben az állam összesen ötödfélmillió koronát adott, a Központ pedig a gyermekfelruházó akció céljaira 6,095.709 koronát adott ki.

A Népruházati Bizottság három millió korona értékü ruhát ajánlott föl.

Honnan veszi az idén a ruhát a főváros? Ebben a tekintetben szerencsés véletlen adja a megoldást. A felszámoló Népruházati Bizottság ugyanis összes gyermekruha-készletét a Népjóléti Központnak ajánlotta fel, de amennyiben azt a Központ fedezet hijján a maga egészében át nem vehetné, a szabad kereskedelem kezébe jutna és igy az anyag sokkal drágábban kerülne el a rászorulókhoz. A fölajánlott anyag a következő: 3600 kötött szvetter-garnitura (160,000 K), 5000 kötött kezeslábas alsóruha (40,000 K), 500 drb. pamutruha (25,000 K), 14,000 drb. gyapjuruha (egy millió kor.), 1000 félpapirruha (25,000 K), 1000 drb. félpapir fiutélikabát (50,000 K), 6000 drb. szövet-fiutélikabát (360,000 K), 10,000 drb. kötött kezes-lábas alsóruha (200,000 K); *középiskolába járó nagyobb fiuknak:* 800 drb. szövet ruha (270.000 K); *leányoknak:* 300 db. barchentruha (7500 K), 1500 drb. félpapir ruha (30.000 K), 8000 drb. ruhára való barchent (520,000 K), 2500 kötött leánykabát (540,000 K), 6000 leánytélikabát (540,000 K). Egyszóval a Népruházati Bizottságtól megszerezhető ruházati cikkek ára 3.387,500 korona lenne.

A Tátra cipőgyártól 20,000 pár cipő lenne beszerezhető 2.300,000 korona árban. Maga pedig az idei felruházási akció, a mellékkiadásokat is beleszámitva, 5.887,000 koronába kerülne, amihez még másfél millió járulna a mult évi maradványként szereplő anyagkészlet révén.

Ez az összeg 45,000 gyermek felruházására lesz elegendő a tavalyi 65,000-rel szemben. Tekintve azt, hogy az idei télen sokkal nagyobb lesz a nyomor, mint a mult esztendőben volt, szomoruan kell ezt a ma leküzdhetetlen rossz kilátást tudomásul venni. Remélni kell, hogy a kormány a szükséges pénzt legalább a megvásárolható anyagra rendelkezésre bocsátja, ami még mindig komoly enyhitője lesz az égbekiáltónak igérkező nyomornak. A reménységet azonban ezekben a késő őszi napokban sem szabad feladni és mi biztoak vagyunk, hogy ha a további segedelemnek módjai adódnak, a Népjóléti Központ mindent el fog követni, hogy minél kevesebb nyomor és szenvedés gyötörje legalább gyermekeinket.

Koporsók a gázgyárban

A főváros egyezkedik az Entreprissel

Az érdemekben kiszolgált, régi óbudai gázgyár soha sem gondolta volna, hogy valaha milyen furcsa és szomoru szerepe lesz. Ma ugyanis itt hatalmas koporsóraktár van, amelynek eredete — honnan is származhatott volna az ilyen elkeseredett gondolat? — a kommünre vezethető vissza. A kommunisták ugyanis uralomra kerülésük után sietve szocializálták az Entreprist, meg a többi temetkezési vállalatokat, még a legkisebbeket is, amelynek négy-öt koporsó volt talán az egész készlete. Persze, mint mindent, ezt is félkézzel, ügyetlenül, ostobán intézték el és amellett tönkretettek egész csomó existenciát.

A koporsókészleteket beszállitották és két nagy raktárt állitottak föl. Az egyiket a pesti oldalon, az Entreprise hatalmas raktárhelyiségében, a másodikat pedig a budai oldalon, a régi gázgyárban. Most is ott van a városból mindenünnen összehordott koporsók tömege, amelyekért most már jelentkeznek régi tulajdonosaik, a temetkezési vállalkozók.

A főváros pedig ilyenformán igen nehéz probléma előtt áll. Régi terv volt már a temetkezés községesitése, ezen a réven olcsóbbá tétele, az Entreprise megváltása. Sok nyüglődésen ment át ez a dolog, de nem tudott dülőre jutni. A kommunisták azonban — mint láttuk — a tőlük megszokott radikálizmussal oldották meg a dolgot. Olyan radikálisan, hogy most ember legyen az, aki a csomót kibogozza.

A temetkezési vállalkozók visszakövetelik elszedett tulajdonukat, a főváros azonban nem tudja visszaadni, részben, mert a koporsókban már régen proletárok porladnak, részint pedig az összeszedett raktárból ma már meg sem lehet állapitani, melyik koporsó melyik vállalat tulajdona volt. És a városházán megint megszületett a megváltó ötlet. Szóról-szóra a megváltó ötlet: meg akarják váltani a vállalatokat. Nagyban folyik az egyezkedés az egyes vállalkozókkal, hogy mit fizessen nekik a főváros a kommunisták által elvitt raktárakért, hogy aztán ha majd megvan az egyezség, a főváros fölállitsa a maga községi üzemét, helyesebben jogos birtokába vegye a gázgyári koporsókat.

A dolog természetesen nagyon nehezen megy. A vállalkozók ősi szokásuk szerint horribilis összegeket követelnek, a főváros pedig nem jön rá, hogy rossz taktikát folytat. Vagy nem tud ugyanis megegyezni a halál vámszedőivel, vagy olyan mérhetetlen árakat fog fizetni, hogy a temetkezési vállalatok a markukba nevethetnek, mert ők csak nyerhetnek ilyenformán az üzleten. Az egyetlen taktika, amely hasznos lehet, de amelyre a főváros, ugylátszik, nem hajlandó rájönni, az lenne, hogy a főváros kinyitná a gázgyár ajtaját és azt mondaná: „Ime, uraim, itt vannak az önök koporsói, éljenek velük boldogan. Nekem semmi közöm hozzá, osztozkodjanak meg a maradékon egymás között ugy, ahogy tudnak. A koporsókat én nem vettem meg, én nem használtam el belőlük egyet sem. Szükségem sincsen reájuk." Ezzel az igen természetes módszerrel el lenne vágva a zsaroló hadjárat utja. Akkor aztán, ha a főváros végre egyszer komolyan kezdene gondolkozni a községesitésről, még mindig módjában lenne a Entreprise-t megváltani és a többi vállalatoknak olyan konkurrenciát állitani, hogy azok egyik a másik után volna kénytelen becsukni a boltját.

Ez volna az egyetlen módszer, amellyel meg lehetne szüntetni a most folyamatban levő hiéna-járást és egyben olcsóbbá lehetne tenni a temetkezést, amely szégyenszemre az egész világon ma is Budapesten a legdrágább.

Munkásnyuzó kommunistavezér

Biermann harca a kórházi munkások ellen

Lassankint kiderül az is, hogy a kommünuralom mindenfelől összeszedett fantasztái még ahhoz sem értettek, ami tulajdonképpen egyetlen létjogosultságuk lett volna — legalább a saját szemükben. Mert hogy közigazgatásról fogalmuk sem volt, azon senki sem csodálkozik. A „szociális termelés“ megvalósításához elökelő agyvelők, tanult fők és óriási gyakorlat lettek volna szükségesek. Mindenre mondhatták volna, hogy majd belejönnek, mint kiskutya az ugatásba, csak éppen a *munkáskérdés*, a munkás pszichologiája, a munkás életfeltételeinek ismerete azok a pontok, ahol náluknál biztosabb kezü, épebb itéletü intézőkről álmodni sem lett volna szabad.

De hát nem értettek a munkáskérdéshez sem. Éppenséggel nem értettek hozzá még azok sem, akik kérkedve szoktak hivatkozni rá, hogy egész életüket munkások között töltötték, sőt a legtöbben maguk is a gyalupad„ vagy a gépek tiszteletreméltó birodalmából jutottak el a soha semmi körülmények között tébolyodottabban nem használt automobilokig.

Hát hogy értett volna akkor a munkáskérdéshez egy *Biermann* István, aki igen igen picike bankhivatalnok volt és legföllebb május elsején látott a bankja ablakából föllvonuló munkásokat. De Biermannt valami nekivadult stréberség és agybeli defektusai felemelték a kommün egyik legdiszesebb állásába és mint a budapesti városháza szinte legfőbb ura, meg akarta mutatni, hogy ő milyen nagyszerü szaktudós a munkáskérdésekben. Dühös „proletár“ volt és amikor az ujságirás egyik szegény helotáját, *Páris Pált,* agyoncsapta a májusi vörös oszlop és amikor kollégái sirhelyet kértek számára a Kerepesi temetőben, Biermann gögösen vágta oda:

— **Az ujságiró nem proletár. Díszsirhelyet csak proletárok kaphatnak.**

Nevezetesek voltak azok a harcai is, amelyek a munkásságnak jobb ellátása cimén arra törekedtek, hogy haljon éhen a polgárság, ha már *Szamuely* és *Surek* elvtársak álmai „a burzsuj hullahegyek“-ről nem teljesedhettek be tökéletesen.

Ennek a korlátolt embernek egyik legvadabb ideája volt az, amikor kiadta az utasitást *Véssei* Ede dr. tanácsjegyzőnek, hogy az eddig a kórházakban elhelyezett házi munkásokat valamennyit be kell vinni a műszerüzembe és ha a kórháznak asztalosra, vagy szerelőre van szüksége, telefonáljon a műszerüzembe, ahonnan mint egy központból ki fogják küldeni a kivánt munkaerőket. Véssei tanácsjegyző kételkedve fogadta az utasitás életrevalóságát, de hát parancs, parancs. Megpróbálkozott a dologgal, de persze nem ment. Nem ment pedig azért, mert a munkások a kórházakban természetben való lakást, kosztot, szóval teljes ellátást kaptak, amiről Biermann elvtárs csoportositó ötlete miatt nem lettek volna hajlandók lemondani. A műszerüzemben ugyanis fizikai lehetetlenség lett volna a munkások természetben való ellátását biztositani és a munkások ugy gondolkoztak, hogy ha egyszer ők az urak, akkor igazán nem hajlandók lemondani azokról a javakról, amelyeket még a sokat kárhoztatott kapitalista-rend biztositott számukra. Ráadásul az első pillanatban tisztában voltak a munkások azzal is, hogy Biermann álszociális intézkedésével az elvett előnyök mellett még hasonlithatatlanul több munkát is akar rájuk sózni, mint amennyit azelőtt teljesitettek.

Ilyenformán nem is voltak hajlandók a munkások teljesiteni Biermann kivánságát. Véssei azonban hiába jelentgette Biermannak, hogy a dolog nem megy, a parancsot nem lehet végrehajtani, a szerencsétlen ember csökönyösen ragaszkodott ideájához. Végre mikor semmikép sem boldogult, nagy dühösen odavágta Vésseinek, amit annyiszor mondtak el a kommün urai a tisztviselőknek:

— **Ön szabottál, föl fogom függeszteni.**

— Fölösleges — felelt a tanácsjegyző — ugy is szabadságra akarok menni, itt az orvosi bizonyitványom. Egyébként ön se csodálkozzék rajta, ha rendeletét nem lehet megvalósitani, mert *nem ez az első rendelete a tanácsrendszernek, amely végrehajthatatlan.*

Hosszu akadékoskodás után végre is sikerült Vésseinek szabadságra mennie, nem is jött vissza, amig Biermann volt az ur a városházán. Most aztán a hires városházi basa szemtől-szemben állott a munkásággal, amely alapos módon értésére adta, hogy a boldogitó ötletből nem kér és szépen ott maradtak a kórházakban. Bebizonyitották, hogy a polgári tisztviselőnek sokkal több érzéke van a munkáskérdéshez, mint Biermannak, a „proli“-vá föltolakodott „bankifju“-nak.

Szamuely módszere a boxerrel

Az emberevő kannibal halálveszedelemben

Jámbor pesti polgár, aki reggeli teapótlód mellett keserü szivvel böngészted a kommunizmus barnapapirú „Vörös Ujság“-ját, tudod-e, hogy Szamuely Tibornak, a tébolyult tömeggyilkosnak, a munkástanács egyik ülésén hajszálon függött az élete és kevésen mult, hogy a nagy hóhér halálhirét még a kommunizmus idejében nem olvashattuk?

...Kevés ember van Budapesten, aki nem ismeri a nagybajuszu Skultétit, a polgármester huszárját. Hatalmas szál ember, majd két méter magas, széles, pirospozsgás arcu, akkora bajsza van, hogy a legrátartibb huszárőrmester is megirigyelheti... Amellett aranyszivü, igazán derék ember, nem kerül ügyes-bajos ember a városházára, akit útba ne igazitana. A polgármester és a tanácsterem előszobája az ő korlátlan birodalma, amikor tanácsülés van, akkor ő ur mindenki felett, aktát aláiratni, polgármesterrel, tanácsnokkal beszélni csak ő rajta keresztül lehet.

A proletárdiktatura kitörését Skultéti mester vette talán az egész városházán leginkább a szivére. Bajusza lekonyult a jó Skultétinek, szavát is alig lehetett venni, bánatát még fokozta, hogy az „elvtársak“ az ő birodalmába is behatoltak és a nyolcvanas intézőbizottság a kényelmes tanácsteremben tartotta üléseit. Skultéti mindannyiukkal kénytelen-kelletlen megismerkedett: odajártak Kun Béla, Szamuely, Vágó, Jancsik és az egész népbiztosi banda, hogy az intézőbizottsági üléseken alkotmányosdit játszanak. Egy ilyen intézőbizottsági ülésnek a történetét a következőképpen meséli el Skultéti bácsi:

— Ugy jártak-keltek azok a városházán, mintha itt születtek volna. Utáltam valamennyit, de különösen ha Szamuelyt láttam, szorult ökölbe a kezem. Még csak juniusban voltunk, de már sokat lehetett hallani ennek a vadállatnak az ördögi kegyetlenkedéseiről, bár inkább konfekciós-segédnek látszott mint százszoros rablógyilkosnak. Félig hittem, félig nem ezeket a hireket, mig Szamuely saját szájából hallottam a legborzasztóbb dolgokat.

— Szamuely az egyik juniusi munkástanácsi ülésen félrehivta Alpári „elvtárs“-at, Kun Béla legjobb barátját és beszélgetni kezdett vele. Összedugták a fejeiket az egyik ablakmélyedésben és én szörnyen kiváncsi voltam, miről suttoghat olyan titokzatosan ez a két gazember. Odalopóztam a közelükbe, ugy, hogy ők nem láthattak engem, de én minden szavukat hallottam. Szamuely dunántuli utjáról számolt be Alpárinak.

— Dicsekedett a csirkefogó! Tudod Gyuluskám, — mondotta — az én módszeremnek nem lehet ellenállni. Van egy nagyszerü angol acélboxerem — mindjárt ki is huzta a zsebéből és megmutatta — ezzel, amint előttem áll, homlokon csapom a burzsujt. Nincs ember, aki a boxer ütésére le ne szédülne a földre. Amikor feltápászkodik, még egy ütést kap, ezt már lejjebb, az orra nyergén keresztül a szemére, ebben már olyan gyakorlatra vittem, hogy a boxer kiálló kúpjával egy ütéssel ki tudom vágni a pasinak mind a két szemét...

— Mint valami jó viccen, nagyot röhögtek az elbeszélésen. Nekem a falba kellett kapaszkodnom, hogy le ne szédüljek a földre. Alpári bement az ülésterembe, Szamuely pedig a telefonfülke felé indult. Nagy elhatározás érlelődött meg bennem: ez a gazfickó sem fogja többé senkinek a szemét kitolni, megfojtom, mint a kutyát. Utánaindultam. Ha megfogom a torkát, egyet hördül és vége van... Azután a családomra gondoltam, a két szép felnőtt leányomra, mit csinálnak velük ezek, ha én a vezérüket megölöm? Visszafordultam és — ittam egy pohár vizet...

Igy szólt a jó Skultéti és kimerengett az ablakon az utcára, ahol a házak ormán az októberi szellő szeliden lobogtatta a nemzetiszin zászlót...

Egy törvényszéki biró kálváriája

Fábián Béla a forradalmi törvényszék előtt

A főváros jogászvilágában, de meg a társaságokban is sokfelé ismerik *Fábián* Béla dr.-t, a budapesti büntető törvényszék fiatal biráját, *Vázsonyi* Vilmos volt irodavezetőjét. E kitünő biró orosz fogságban volt évekig és amikor hazakerült, több alapos és kitünő cikkben ismertette az oroszországi bolsevizmus pusztitásait és az Ázsiától nyugat felé törtető „kultur“-veszedelmet. Természetes, hogy amikor *Kun* Béláék uralomra jutottak, veszedelmesnek találták Fábiánt. A hirhedt igazságügyi diktátor, *László* Jenő, ez a megszédült pesti fiskális, április 16-án utasitást adott, hogy Fábián Bélát *tartóztassák le* és állitsák a forradalmi törvényszék elé. Miért, milyen bün miatt, arról a diktatura „emberszerető“ igazságszolgáltatása gyorsan gondoskodott. A birót elfogták, fogságba vetették és azt a vádat emelték ellene, hogy Oroszországban *bolseviki pénzen kémszolgálatot teljesitett* a bécsi hadügyminiszteriumnak. A forradalmi törvényszék aktái között ott van *Lászlónak* Fábiánra vonatkozó következő megjegyzése:

„Fábián Vázsonyi segédje volt, bevonult, orosz fogoly, stréber, képzett fiu, Pester Lloyd ijesztő cikkek, Szamuely Tibor információja.“

A hires hóhér információja alapján emeltek tehát vádat a nekik kellemetlen „képzett fiu“ ellen. *Szamuely* népbiztos hazug rágalma az volt, hogy *Fábián* dr. a fogságban a chaborovski (mandzsuriai) szovjettől tizezer rubelt vett fel azzal, hogy hazajön Magyarországba és itthon ezen a pénzen bolseviki agitációt fog kifejteni. Ehelyett azonban ő a hadifogoly-megfigyelőtáborban kémszolgálatokat végzett a hadügyminiszteriumnak. Fábián egész sereg tanuval, okmányokkal, fényképekkel igazolta, hogy *Szamuely* és *László* vádjai *hazugságok, egyetlen szavuk sem igaz,* mégis áprilistól julius 11-ig *fogságban tartották.* Ekkor a forradalmi törvényszék meghozta végzését, amely szerint a további eljárást megszünteti, de dr. *Fábiánt politikailag megbizhatatlannak nyilvánitja* és őt arra kötelezi, hogy minden héten egyszer *jelentkezzék a politikai vádbiztosnál.*

Három hónapig kellett szenvednie a kitünő birónak azért, mert egykor *Vázsonyi* irodavezetője volt és mert józanul és okosan fel merte emelni szavát a hóhérok ellen. Ez volt *Kun* Béláék igazságszolgáltatása.

Vandalizmus a környékbeli erdőkben

A fák hóhérai — A főváros a földmüvelésügyi minisztertől kért segitséget

A pesti utca mozgalmas tarkaságába néhány hónap óta uj szinfolt vegyült: a kalapos uriasszony, aki a hajnali órákban vándorutra indul a perifériákon levő erdők felé, ahonnan késő este fával megrakodva tér haza; — jól öltözött uri emberek, akik nagy hátizsákban cipelik az erdőn sajátkezüleg vágott fát; — pestkörnyéki sváb parasztok a körutakon, fával megrakott szekerekkel, amelyet fuvaronkint 1000, sőt ezerötszáz korona kékpénzért „vesztegetnek“. Közben pedig pusztul a budapestkörnyéki lomb: a budai erdők, a pesti ember egyetlen levegőző és kiránduló helye borzalmasan lecsonkitva várja teljes kipusztitását, a kereszturi erdők, melyek a rákosi homokot voltak hivatva lekötni, már csaknem teljesen ki vannak irtva.

A pestiek hadjárata a saját erdőik ellen már a tavasszal megkezdődött. A főváros városgazdasági ügyosztálya viszont a favágó-önkéntesekkel vette fel a küzdelmet: a főváros kérelmére az államrendőrség, majd a népőrség adott külön karhatalmi segitséget a főváros erdőőreinek. A proletárdiktatura alatt a központi munkás- és katonatanács elnöksége gépfegyveres vörösöröket rendelt annakidején a fővárosi erdők védelmére, legutóbb a Friedrich-kormány alatt pedig a románoktól kért karhatalmat.

Hogy a közönség vandál dühének legalább némiképpen gátat vessen, a főváros már a tavaszi hónapokban erdőmérnököket küldött ki, hogy az üzemtervtől eltérőleg jelöljenek ki nagyobb erdőrészleteket, a közönség fairtását szabályozzák és az erdők teljes kipusztitását megakadályozzák. Eleintén rendben ment minden: a közönség előbb az erdőmérnökök által kijelölt fákat vágta ki és szállitotta haza. Ezek a fák hamarosan elfogytak és a közönség minden félelem nélkül vetette magát az erdőkre, ott vágta a fát, ahol a legközelebb érte.

A fairtás a legutóbbi időkben fantasztikus arányokat öltött. Egész népvándorlás veti magát az erdőkre és a kisszámu erdőőri kar a rengeteg emberrel szemben tehetetlenül kénytelen nézni az erdők teljes kiirtását.

A főváros, hogy ezt a közegészségügyi szempontból végzetes szerencsétlenséget megakadályozza, most sürgős felterjesztéssel fordult Rubinek Gyula földmivelésügyi miniszterhez. Elpanaszolja e felterjesztés, hogy az államrendőrségtől hasztalan kért karhatalmat az erdőőri személyzet kiegészitésére és rámutat arra a pótolhatatlan veszteségre, mely az erdők kiirtásával a fővárost éri. Kéri a felterjesztés a minisztert, hogy a legsürgősebben siessen az erdők védelmére, mert ha csak néhány hétig folytatja a közönség az erdők kiirtását, Budapest környékén, nemhogy erdő, hanem egyetlen szál fa sem marad.

Világtalan hősök az aszfalton

A megbékült ellenség szánalma

Vihar a fejük fölött, földindulás alattuk: megremegtek a kopasz fejü hegyek, a sötét felhőkből tüzes zápor halált osztó förgetege csapkodott és bizony váltakozó volt a sors, kiszámithatatlan, amikor északon kedvezett azért, hogy délen sujtson és másnap megforditva... Északon magyarok álltak, bajuszos honvédek. Délen olaszok, ahol a front a Piavén tul dél felé kanyargott, zöldtollas, bóbitás sipkájuk furcsán lengedezett, amint kibukkantak a barna fejek az árkokból és végig a hosszu, ásott gödör ugy kanyargott és mozdult néha, mintha eleven kigyó volna . . . Magyarok és olaszok igy álltak szemben a halálos viaskodás szörnyü napjaiban.

A háborunak vége. Öldöklő rohamok nincsenek ma már. Harctér? Már el is felejtettük volna, ha szomoru vándorok nem juttatnák eszünkbe uton-útfélen, ballagó nyomorékok, szerencsétlen bénák, aggasztó koldusok, világtalan és csöndes átkozódók itt Pesten is, a körutak forgataga mentén, amint elhuzódnak és álldogálnak pihenve a sarkokon, némelyik az irgalom filléreit kéri vigasztalan nyomoruságában. Eszünkbe jut néha a pesti utcán, hogy rettentő vihar volt valamikor, jajgató pusztulás...

Két rokkant honvéd ült a kávéház ablaka alatt a gyalogjárón a Rákóczi-úton. Mind a kettő világtalan. Fekete pápaszem az orruk felett. Az egyik furulyázott, a másik harmonikával kisérte a furulyaszót. Előttük a viharvert honvédsipka a földön, hatosok és olykor koronák is hullottak és megálltak többen, akiknek sietős dolguk nem volt, hallgatták a zenét, bús emlékezések siró hangjait.

Jött két olasz. Két olasz katona. Megálltak ők is a sokadalomban. Odabámészkodtak és nézték egy ideig szótlanul a furulyást és a másikat, a vak zenészeket, a honvédeket. Nézték és aztán szótlanul ők is a zsebükhöz nyultak. Papirospénzt vettek elő, kotorásztak, amig megtalálták, egymásra tekintettek, mielőtt odaadták volna, nyolc vagy tiz koronát rakosgattak össze, a két olasz és aztán szinte röstelkedve leejtették a honvédsipkába . . . Egy szót sem szóltak. A napsütésben tovább mentek.

Csöndes szemlélődők, akik arra jártak, ugyan mit gondoltak?...

Ugyan mit érzett a két olasz, amikor megindult szivvel alamizsnát adtak? Nyilván ott látták a bús zenészek előtt a komor Piavét, a szikrázó hegyek lövészárkait, kimondhatatlan szenvedéseket, golyók irgalmatlan csapkodásait és irgalmas Isten, talán szemben is állottak valaha a viharban ezzel a két szerencsétlennel? Ki tudja?...

Fedák Sárit kihallgatták a rendőrségen

A művésznőt Szamuely kényszeritette, hogy résztvegyen a vörösök toborzó felvonulásán

Május elseje nagy ünnepe volt a tanácsköztársaságnak, *tizennégy milliós költséggel* elboritották a pesti utcákat a vörös diszek, a szörnyü nagy szobrok, glóbusok, emelvények, diszkapuk... De sokkal jelentősebb volt mégis az a propaganda, amely a legvörösebb május elsejét megelőzte: a toborzó-nap április végén, amikor az Andrássy-uton végesvégig diszmenet haladt zenével, virággal, zászlókkal, hogy csalogassa és toborozza a tanácskormány megerősitésére az elszánt katonákat... Röpködött a jelszó, be a vörös hadseregbe és az automobilok tetején fegyveres matrózok és agitáló szines jelvények között neves szinészek, szinésznők, müvészek lengették a vörös zászlót...

Föltünt az egyik gépkocsi tetején fehér kötött köpenyegében kalaptalanul a nagy müvésznő, Fedák Sári, amint a zugó tömeg között a lassan haladó kocsiról szórta szét a röpcédulákat, szóval a bámulat középpontja volt, a lelkesedő menet csucspontja, a tüntető fölvonulás koronája... A kommunisták legalább igy hirdették. Ugy vonultatták föl Fedák Sárit, mint a nagy ágyut...

De elmult a toborzónap is, uj izgalmak következtek, a müvésznő Bécsbe ment s amint tudjuk, számtalan kellemetlenség érte. Bécsbe nem is akarták beengedni, megvádolták, hogy bolseviki, hiszen résztvett a toborzó-ünnepélyen s a müvésznőt szemrehányás és vád érte, amerre fordult. A minap visszaérkezett Budapestre. *És most a rendőrség segitségéhez fordult, hogy végét vesse mindenkorra a gyanusitásoknak.* Fedák Sári csütörtökön megjelent a főkapitányságon s a rendőrséget arra kérte, hogy inditson nyomozást annak megállapitására, vajjon a diktatura alatt összes nyilvános szereplései saját akaratából és önszántából történtek-e, vagy pedig parancsra cselekedett? *Fedák Sári azt állitja, hogy terror alatt állott,* amikor például a vörös hadsereg toborzó-napján a fölvonulásban résztvett. A főkapitányságon dr. *Kiss Arkád* rendőrkapitány jegyzőkönyvbe foglalta a müvésznő vallomását.

Fedák Sári a leghatározottabban visszautasitja a gyanusitásokat s bizonyitani tudja minden egyes szereplésének hátterét. Tanukra hivatkozik, akik vallják, hogy *a müvésznőt a legbrutálisabb fenyegetésekkel terrorizálták.* A toborzó-fölvonulással kapcsolatosan kérte a kihallgatását annak a rendezőbizottsági megbizottnak, aki annak idején a müvésznőt a részvételre felkérte s amikor Fedák Sári kifogásokkal keresett kibuvót, igy fenyegette meg:

— Figyelmeztetem a müvésznőt, hogy *Szamuely Tibor üzenetét is tolmácsolom: ha nem vállalkozik a részvételre, forradalmi cselekedetnek minősitik az eljárását...*

A tanuk illusztris seregének kiséretében jelent meg egyébként Fedák Sári a rendőrségen, amelytől azt kéri, hogy folytasson le rendes nyomozást, állapitsa meg az igazságot s *irásban adjon hiteles bizonyitványt arról, hogy semmiféle agitációban szerepe nem volt.*

Kihallgatták a tanukat is, akiket Fedák Sári magával vitt:

Hegedüs Gyula szinmüvészt,
Molnár Ferenc irót,
Mester Sándor lapszerkesztőt,
Lakatos László irót.

A rendőrség teljesiti Fedák Sári kérését: detektivek nyomozzák és tisztázzák már azokat a részleteket, amelyek bizonyitani fogják, hogy csakugyan terror alatt volt a müvésznő, népszerüségét aknázták ki a diktatura parancsolói.

Nyomorgó népbiztosok

Étkező- és hálókocsi nélkül egy lépést sem tettek

Megsemmisült a diktatura utolsó napján a legtöbb jegyzőkönyv, iromány, irott parancsokat, dokumentumokat elégettek, elpusztitottak a rémuralom szereplői, nagyrésze eltünt csaknem minden olyan jegyzéknek és aktának, amely árulója lehetett volna sok garázdálkodásnak. Amig itthon a félrevezetett tömegeket a nyomor és tengernyi szenvedés pusztitotta, addig ők, a vezérek, kényelemben és jólétben éltek, hiszen tudjuk, bőségben dúskáltak. Tudjuk jól, hogy a Szovjetház a dorbézolások tanyája volt s a puritán vezérek, a megközelithetetlenek raboltak és fosztogattak, gyüjtötték a javakat és kék pénzt, mialatt az általuk hamisitottat a tömegekre kényszeritették. A gödöllői főhadiszállás irományainak egy része mégis megmaradt. A rendőrségre került. Van az iratok között egy távirat, amely szó szerint igy hangzik:

Landler hadseregfőparancsnoknak

Főhadiszállás.

(Első hadtest.) Táviratodat csodálkozva vettem, mert tévedés történt, ugyanis én nem különvonatot kértem, csak egy étkező- és hálókocsit akartam kérni tőled.

Ölel Vágó.

Csak egy étkező- és csak egy hálókocsi kellett Vágó elvtársnak. Csak étkezőkocsiban tudott ebédelni, csak hálókocsiban alhatott nyugodtan az első hadtestnél, mialatt véreztek ezrivel a fronton a proletárok.

Erzsébet-körut 31. **NEMZETI ROYAL ORFEUM** Telefon József 121-68.
Kezdete 1/2 6-kor! **UJ MŰSOR!** Kezdete 1/2 6-kor!
Vándorfecskék és az összes uj szinházi és variété-attrakciók felléptével. Nemzeti Royal Kabaré: Uj nivós müsor. Kezdete 1/2 7.

Események

Heltai Jenő

Julius nyolcadikán volt az ujságirók szakszervezetének az a hiressé vált ülése, amelyen nyiltan is a diktatura ellen foglalt állást. Szász Zoltán, Kiss József és Kún Andor voltak a „fehér" hirlapirók szónokai és tomboló tetszés kisérte szavaikat az egyik részről, miközben a másik rész — a vörösek — igyekeztek botrányba fúlasztani a gyülést. De hiábavaló volt minden erőlködésük, a kommunisták kisebbségben maradtak, leszavazták őket és kénytelenek voltak kivonulni a teremből.

Mindnyájan éreztük, akik ott voltunk, hogy sulyos követ inditottunk el a lejtőn. Hogy kit fog agyonütni utjában a gördülő kő, még nem tudtuk: valószinü volt, hogy bennünket, akik utjára bocsájtottuk. A vörös terror akkor érte el a legmagasabb fokot, a felvidéki győzelmek és az azután következő visszavonulás a legrettenetesebb rémuralmat váltották ki. Az ujságirókra pedig amugy is haragudtak Szamuelyék, gyülölték őket, mert, mint a „Vörös Ujság" megirta: „Az ujságirók nem forradalmárok és nem is forradalmosithatók."

Mikor a kommunista ujságirók kivonultak az „Otthon"* nagyteremből s a fehérek magukra maradtak, mindenki érezte, hogy elkövetkezett a döntő pillanat. Most egész emberekre van szükség, s mindenkinek meg kell mutatnia azt, hogy férfi, elszánt, akármiféle martiriumra is kész — ujságiró.

Mivel az egész vezetőség lemondott, hamarjában elnököt kellett választani. Az ősz Osváth Ernő, a könyvek embere, ez a puritán esztéta lélek vállalta a korelnökséget s inditványára az ülés folytatását másnapra halasztották.

Izgalmas napok voltak azok. Ki fogja vállalni most azt a kockázatot, hogy a most már nyiltan ellenforradalmi ujságirók élére áll? Ki lesz az a mindenre elszánt hősi vezér, aki egész figurát mutatva oda mer állani a vörös terror elé, mondván: „Ime,

én vagyok az a férfiu, aki élére állottam az ellenetek harcolók seregének!"

Heltai Jenő volt az. Mikor nem volt vezérük az ujságiróknak, amikor mint a vezetés nélkül maradt nyáj, riadtan álltak a magyar toll munkásai a vihar közepén, akkor Heltai Jenő állt az élükre, Heltai Jenö, a finom lelkü, halkszavú költő, az álmok embere.

Ha egy harcos temperamentumu ember tette volna azt, akkor is nagy és szép dolog lett volna. De Heltai nem az. Békés, nyájas poéta, sohasem bántott senkit sem, galamb a lelke, a tollnak élő szelid munkása, aki nem politizált sohasem, távolmaradt a „profanum vulgus" zajától mindenkoron. Nem született arra, hogy harcos tömegek élére álljon és egész bizonyosan saját magát kellett legyőznie, minekelőtte a vezéri polcot vállalta, — de vállalta, mert egész ember, egészen férfi.

Ez a néhány sorunk nem beszél Heltai Jenőről a poétáról, a sok nagyszerü dal, szinmü, elbeszélés és regény költőjéről: a poéta Heltait ismeri mindenki Magyarországon. De nem akarjuk, hogy az események szédületes forgatagában elsikkadjon az a férfias póz, amely Heltai Jenőnek az embernek és ujságirónak a pályáján minket ujságirókat annyira megkapott és amelyet meg kell mentenünk a jövendő számára. Nem azok a nagy emberek, akik csaták előtt és csaták után a mellüket döngetve orditják tele nagyságukkal a világot, hanem azok, akik mikor áll a harc, akkor jelennek meg a rohamozók élén s azok a hősök, akik nem születtek azoknak, de azzá lettek, mert harc volt és harcolni kellett.

Heltai Jenő ott volt a csatán, egész célt mutatott. Büszkék vagyunk rá mi, magyar ujságirók, kik elmondhatjuk az apostollal: „Szép harcot harcolánk." S ebben Heltai Jenő volt az egyik vezérünk.

Lippay Gyula.

Vándorló királyképek. Ősi városi szokás szerint a pesti magisztrátus már majd egy évszázada megfesteti a város számára a királyok, a nádorok és polgármesterek arcképeit. A főváros tanácstermében hatalmas, földig érő arcképek diszitik a falakat, a leghiresebb festők munkái, melyeknek a történelmi becsen kivül is nagy értékük van. A proletárdiktatura alatt a nyolcvanas intéző bizottság a központi városháza első emeleti tanácstermében tartotta gyüléseit és a falról a királyok és nádorok képei farkasszemet néztek a rablógyilkos és országcsaló elvtársakkal. Egyideig nem sokat törődtek Kun Béláék a képekkel, ám az egyik juniusi ülésen felszólalt Szamuely Tibor, kijelentvén, hogy a proletárdiktatura nemes önérzetét sértik ezek a képek, a lomtárba velük. Régi és hüséges városi tisztviselők és altisztek még aznap gondosan leszedték és elraktározták ezeket a képeket, annál is inkább, mert félő volt, hogy ha Szamuely legközelebb ott találja őket, előveszi a revolverét és belejök lő... Az intéző bizottság ezután csupasz falak között ülésezett, a képek pedig szebb jövő reményében valahol a padláson várták a feltámadást. Most, hogy vége lett a proletárdiktaturának, a polgármester elrendelte, hogy a képeket vissza kell akasztani eredeti helyükre, annál is inkább, mert azok már történelmi emlékük és semmi összefüggésben nincsenek a változó idők, változó politikai irányzataival.

Uj hivatali beosztások a fővárosnál. Bódy polgármester a tanácsi fogalmazók és a végleges adóhivatali és végrehajtó személyzet hivatali beosztása ügyében rendeletet bocsátott ki. A fogalmazói szakban uj beosztást nyertek: dr. Rózsavölgyi István tanácsjegyző (I. elnöki ügyosztályba került), dr. Véssei Ede tanácsjegyző (III. ügyosztályba), dr. Lung Géza főjegyző (VI. ügyosztályba), dr. Lamotte Károly tjegyző (VII. ü.), dr. Kortsák Károly tjegyző (IX.), dr. Buzsáki Rudolf tjegyző (X.), dr. Darvas István fogalmazó (X.), Farkas Géza tjegyző (IV. ker. elöljáróság), Sebő Gusztáv tjegyző (V. ker. előlj.), Halász Elemér főjegyző (VII. ker. előlj.), dr. Unger Béla tjegyző (X. ker. előlj.), Paulay Pál tjegyző (IV. ker. anyakönyvvezetőség), Mosdóssy Gyula árvaszéki főjegyző (VIII. ker. anyakönyvv.) Az áthelyezett tisztviselők uj beosztási helyeiket már elfoglalták.

Tejlefölöző haramia. Lapunk szeptember 24-én megjelent 40. számában közölt, a „Tejlefölöző haramia" cimü cikkünkre a Magyar Közélelmezési Miniszterium a következő helyreigazitó sorok közlését kéri: A tejnek akként való lefölözését, hogy a kiadásra kerülő tej zsirtartalma 1·50 százalék legyen, nem Düsing Miksa, hanem az akkori közélelmezési népbiztos: Erdélyi Mór rendelte el. Az ilymódon a két tejüzemben előállitott vajmennyiség elosztására nézve a volt Közélelmezési Népbiztosság az „Országos Tejtermék Központ"-nál az alanti összállitás szerint rendelkezett: A volt Munkaügyi és Népjóléti népbiztosság élelmezési szakosztályának kizárólag a budapesti kórházak között való szétosztásra 20.000 kg.; a főváros tanácsa VIII. ügyosztályának, kizárólag a betegek között való szétosztásra 500 kg.; a főváros tanácsának, kizárólag a budapesti kórházak között való elosztásra 10.000 kg.; a főváros tanácsának, kizárólag a zsirjegyekre történő szétosztás céljából 50.000 kg.; szállodák, pensiók és étkezők elosztó üzeme részére 5000 kg. — Az ilymódon elosztott vajmennyiségek a hiányzó zsirmennyiség fedezésére szolgáltak, ugy hogy a felsorolt átvevők ennek ellenében megfelelően kevesebb zsirt kaptak a Közélelmezési Népbiztosságtól, kivéve a főváros VIII. ügyosztályának rendelkezésre bocsátott 500 kg.-ot; ezen mennyiségre nézve már a Közélelmezési Miniszterium rendelkezett. Düsing Miksát nem Erdélyi Mór volt népbiztos nevezte ki, hanem 1918. évben dr. Nagy Ferenc, volt közélelmezési miniszter, ennélfogva tehát a cikk erre vonatkozó megjegyzése tárgytalan. Düsing Miksa kinevezése óta a Budapesti Általános Tejcsarnok R.-T. kebelében nem müködik, ott semmiféle állást nem visel és természetszerüleg a vállalat ügyvitelében azóta egyáltalában részt nem vett és abba bele nem folyt, tehát inkompatibilitás nem forog fenn.

A közjótékonysági ügyosztály vezetője. Megemlékezvén arról, hogy a polgármester a harmadik alpolgármesteri ügykör betöltésével Piperkovics Bátor tanácsnokot bizta meg, azt irtuk, hogy Piperkovics e mellett a közjótékonysági ügyosztályt is tovább vezeti. Ezzel szemben az a tény, hogy a polgármester Piperkovics tanácsnokot felmentette a közjótékonysági ügyosztály vezetésétől és annak élére szeptember elsejével Liber Endre főjegyzőt állitotta. Liber Endre kipróbált munkája, szorgalma és tehetsége kétségkivül szép eredményeket tud majd felmutatni egy olyan ügyosztály élén, amelynek a mai szenvedéssel teljes napokban rendkivüli tere nyilik a munkára és alkotásra.

Hamis hirek a Fabankról. Az utóbbi időben ismét sokat foglalkoztatja a közvéleményt a Fabank, amelynek részvénye ma népszerübb és keresetebb papirja a budapesti tőzsdének, mint valaha. Eladásról, kivándorlásról, fantasztikus transakciókról beszélnek. Mindez a sok hiresztelés az emberek tulfűtött fantaziájának szüleménye. A Fabank vezérigazgatója, Fónagy Aladár valóban fáradozik egy megoldáson, amely a Fabanknak a viszonyok változása folytán külföldre került vállalatait, azoknak vezetését és üzleti elhelyezkedését hozzá akarja alkalmazni a megváltozott viszonyokhoz. Ha ez a megoldás sikerül, a Fabank egy nemzetközi érdekeltség központjába kerül s egy hatalmas concernben döntő szerepet fog játszani. Arról szó sem lehet, hogy a magyar nemzetgazdaság elveszti a Fabankot, ellenkezőleg, a transactió sikere országos szempontból is nagy fontosságu lesz.

Budapest korom nélkül. Egészen furcsa, de nemzetgazdasági szempontból nagyon szomoru megállapitás az, amelyet a budapesti háziasszonyok legtöbbje az utolsó hetekben fölfedezett. Történt pedig, hogy az asszony, amikor a férje a mindennapi tiszta gallért kérte, igy szólott:

— De hiszen, édesem, a te gallérod fehér, mint a hó. Ezt igazán viselheted még egy napig.

A férj hitetlenül csóválta a fejét, de látta, hogy a feleségének igaza van. Igy volt ez a következő nap is és kiderült, hogy a budapesti uriember, aki valaha fél órai utcai séta után undorodva nézett mocskossá lett kézelőjére, ma nyugodtan viselhet három napig egy gallért. A háziasszonyok nyilván örömmel fogadják, hogy ilyenformán valamit spórolni lehet a mosáson, de azonnal tudatára kell ébredniök, hogy drága spórolás ez, ha megtudják, milyen irgalmatlan kárt jelent más oldalról ez a spórolási lehetőség. A gallér ugyanis azért maradt tiszta, mert a budapesti levegőben nincs korom. Tiszta lett a levegönk, mert nem dolgoznak a gyárak, állnak a hajók és mindegyre kevesebb mozdony fut be a pályaudvarok üvegtetős csarnokaiba. Áll a munka mindenütt, rengeteg energia pusztul el az összefont karok, a mozdulatlan gépek révén. Rengeteg energia, rengeteg nemzeti vagyon. Nagyon, nagyon drága dolog Budapestnek ez a kis tiszta levegő.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristály palota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este fél 7 órakor.
„TAVASZ"
Strausz József klasszikus zenéjü operettje,
MEDGYASZAY VILMA,
M. ROMY PORGES
az európai hirü cellomüvész és a többi attrakciók.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
TWIST OLIVÉR DICKENS világhirü regénye filmen 5 felv.
Férfi legyen a párom Filmjáték 4 felvonásban
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 1/2 4-től (vasárnap d. u. 2 ó ától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

DIANA
krém, szappan, puder, fogkrém.
Mindenütt kapható.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.

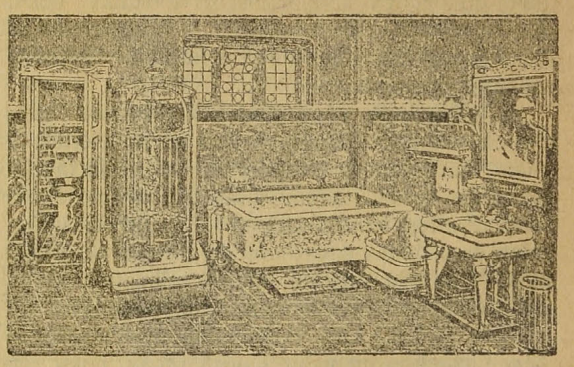

Légszesz, vizvezeték, melegviz, csaternzás észségügyi berendezések vállalataeg és.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Pesten (ezelőtt Drosche)
Budapest, VII., Király utca 67. Telefonszám 34—51 és 34—61.
Keramit kocsiut kövek, keramit lapok, keramit-, stero-, pillér-téglák, traverstéglák, falburkoló téglák, fayence porcelán lemezek, porcelián szigetelők, egészségügyi és has nálati cikkek, tüzálló chamotte téglák.
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék dijmentesen.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Censurat: Gavrilescu

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. október 14-én — 43. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-15

Bokányi iróasztalának titkai

120,000 korona évi „munkabére" volt a népbiztos urnak. — Amig Budapest éhezett, Bokányi Gerbeaud-bonbonokat evett. — Potyajegy a Könyöt-cirkuszba.

A kommünnek meg volt a maga őrjöngő hóhérja: *Szamuelly* személyében, meg volt beteg, cezaromanias őrjöngője: *Pogány* József, a főpozőr, a maga kuszált agyu intrikusa, tépelődő Hamlettje: *Kunfi* Zsigmond, államférfi-imitátorja: *Kun* Béla, strohmannkodó Representacions-Christje: *Garbai* Sándor, szájtépő frázispuffogtatója: a kövér *Landler* és a többi mulatságos, groteszk alak között meg volt hamisittatlan, vérbeli, öntudatlan bohóca: *Bokányi* Dezső.

Irgalmatlan, térdétverő vörös csokorral a mellén, fitygő bajuszával, fuvolás hangjával, lihöngő szónoki gőgjével első megjelenésre is komikus figura volt. Általában ennek az emberutánzatnak egész élete abban merült ki, hogy a hangját reszkettette, tomboltatta. Otthon biztosan főpróbákat tartott. Mintha csak a hangjáért élt volna. Legforróbb vágya volt, hogy ő legyen a vörös Apponyi. És amikor a bolsevista csőcselék betolakodott a parlamentbe, a mulatságos Bokányi majd a nyakát törte, ugy rohant be: *elfoglalni az Apponyi helyét.* Aztán ott billegette furcsa, récemódon ringó potrohát és innen fuvolázott végig büszke hangjával a hatalmas cirádás képviselőházi termen.

A szocialista pártban mindig csunya stréberszerepet játszott, persze nagy hanggal, de minden tehetség nélkül. Nem csoda hát, ha a bolsevistává lett pártban első pillanattól kezdve ő volt egyik leghübb fullajtárja *Kun* Bélának. Persze nem teljesen önzetlenül. A Kun Béla husos fazeka mellett nem koplaltak az emberek, sőt nemcsak hogy nem koplaltak, de egyenesen *Kuglert ettek.*

A kommün bohócának meg volt a magához való esze. Tudta, hogy mitől döglik a légy. A proletárdiktatura négy hónapját fenékig kiélvezte. Hogy ez igy volt és hogy mennyire igy volt, azt a *Fővárosi Hirlap* aktákkal igazolja. A mulatságos népbiztos, aki a városházán is polgármesterkedett, a kommün bukása után futva volt kénytelen menekülni és bizony megesett vele, hogy megfeledkezett az iróasztal fiókjának kiürítéséről. Most aztán *napvilágra kerültek Bokányi Dezső iróasztalfiókjának titkai. Pikáns, érdekes titkok ezek.* Kiállító módon illusztrálják, hogy *amikor Budapest népe, különösen polgári lakossága az éhségtől lézengve támolygott az utcákon, Bokányi népbiztos elvtársnak csemegékre, nyalánkságokra fájt a foga.* Amikor ocsmány szovjet-bankóinkat mindenki visszadobta, akkor *Bokányi elvtárs fejedelmi jövedelmeket hozott három cimen is és pedig nyilván — kék pénzben.* És amikor a vérfergeteges, szörnyü uralom minden jóérzésü embernek az idegeire ment, amikor a szivünk tele volt gyásszal, a lelkünk elkeseredéssel, akkor *Bokányi Dezső elvtárs vad élvezetvággyal vetette rá magát a szinházi potya-előadásokra és minden nap másik szinházban pöffeszkedett valamelyik páholyban,* amikor Budapest asszonyai, az ő „proletártestvérei" sietve ágybabujtak, hogy kora éjfélután sorba álljanak egy kis savanyu-káposztáért.

A fuvolahangu néptribunnak ezt a csömört okozó utálatos magánéletét a maga teljességében tárja elénk az elfelejtett iróasztalfiók, amelynek bünjeleiből ime bemutatunk egynéhányat a *Fővárosi Hirlap* olvasóinak:

Bokányi elvtárs bonbont vagy csokoládét kér.

Julius 14-ikét irtak. Már javában tartott a tökfőzelék-korszak. A negyedfélhónapos szovjeturalom alatt a polgárság oda adta már az utolsó lepedőjét, eladta a testére való ruháját, hogy meg legyen a betevő falatja. A népbiztosok tele szájjal harsogták, hogy az éhségnek és nyomornak nem a kommün az oka, hanem az ötéves háboru és a mellüket verve fogadkoznak, hogy ők maguk sem esznek mást, mint Budapest népe. Persze mindenki tisztában volt vele, hogy a szovjetházban betegre zabálják magukat a főkommunisták, akik a szesztilalmat itt őrült dáridókkal enyhitik. Senki sem látta azonban ezeket a dözsöléseket. Hát hogy a népbiztos urak nem éltek aszkéta-életet, ime itt a bizonyiték: *Bokányi* Dezső sajátkezüleg aláirt levele, amelyet alább mutatunk be:

A budapesti forradalmi központi munkás- és katonatanács elnöksége

A Szociális Termelés Népbiztosságának,
Cukrászati osztály.

Budapest.

Kérem sziveskedjék a Budapesti Forradalmi Központi Munkás- és Katonatanács Elnöksége, ügyosztályvezetői és segédszemélyzete részére (összesen 80 nyolcvan személy) Gerbeaud-vagy Lukács-bonbont vagy csokoládét kiutalni

Budapest, 19 9. évi julius hó 14.-én.

BOKÁNYI
elnök.

Aligha lehet elhinni, hogy a *Szociális Termelés Népbiztosságának* cukrászati osztálya nem honorálta volna Bokányi elvtárs kivánságát. Biztosan kiutalták a nyolcvan személyre szóló bonbont, dacára annak, hogy akkor már a sütemenyeknek és egyéb nyalánkságoknak előállitása *hónapok óta el volt tiltva.* Vajjon ki kapott a finom, előkelő *Gerbaud-* vagy *Lukács*-csemegéből? A *segédszemélyzet,* akik számára szintén kértek, aligha. Elhasználta azt *Bokányi, Ágoston, Biermann* meg a többiek. Hiszen ha csak ez lett volna minden bünük!

A népbiztos-elvtárs civillistája.

Fontos okmányok kerültek elő a diszkrét iróasztalfiókból arra vonatkozólag, hogy milyen jövedelmei voltak *Bokányi* Dezsőnek, amiből viszont arra lehet következtetni, hogy a többi népbiztos urak sem adták olcsóbban, mint ő, akit, szép hang ide vagy oda, még a proletárdiktatura sem sorozhatott legkiválóbb vezéregyéniségei közé.

Mindennek dacára nem panaszkodhatott Bokányi népbiztos ur, aki nagy képével, de kis tehetségével egyazon időben három méltóságot töltött be: *népbiztos, polgármester és hadtestparancsnok volt.* Természetesen mindenhol dus jövedelemmel, sőt ezt már nem is szabad jövedelemnek nevezni, ez már *civillista* volt.

A városházán megtalált kis barna *Fizetési könyv Bokányi*-nak, a munkaügyi és népjóléti népbiztosi fizetését tünteti föl és az első oldalon ez áll:

FIZETÉSI KÖNYV.

Bokányi Dezső munkaügyi és népjóléti népbiztos részére 814/1919 sz. rendelet alapján évi 24,000 K fizetés, évi 12,000 K rendkivüli pótlék, 1919 III. 22-től évi 4000 K lakpénz 1919 IV. 1-től a IX. ker. állampénztárnál kiutalva.

Magyar munkaügyi és népjóléti népbiztosság.
Budapest, 1919 ápr. 1.
P. H. *Székely*
számvevő igazgató

Ez kerek 40,000 koronát jelent és ha a polgármesterség, meg a hadtestparancsnokság is csak ennyit hoztak a konyhára, akkor *Bokányi elvtárs fixjövedelme 120,000 koronát tett volna ki évenként,* ha ugyan évekről lehetett volna beszélni. Erről azonban ebben a pillanatban csak annyit tudunk, hogy a városháza központi pénztárától Bokányi ur minden elsején *Bogár* Ignác polgármester-elvtárs utalványára (hiszen patriarchalisan egyik a másiknak utalványozott) *3800 korona* müködési pótlékot vett fel. A hadtestparancsnoki fizetés sem lehetett kevesebb és mellékjövedelem is csak csurrant-csöppent. Ott volt például a polgármester-elvtárs fiókjában az az utalvány, amit *Szőllősy* ur, az elnöki ügyosztály vezetője irt alá, és amelynek tanusága szerint Bokányi „a kitüntetett ezredeknek a munkás- és katonatanács zászlajának átadása" alkalmával napi 100 koronát vett fel uti- és élelmezési költség cimén.

Kétségtelen, hogy ha az ember egyszerre népbiztos, polgármester és hadtestparancsnok, nem fizethet rá az üzletre. Hacsak még ezután nem.

Hol mulatunk este?

Hol mulatunk este? Ez volt a népbiztosok életének egyik legfontosabb kérdése. *Bokányi* Dezsőnek is ez volt egyik legfőbb gondja. Összse is állittatta valamelyik tisztviselővel, hogy melyik szinházba hogyan, milyen uton, kitől lehet potyajegyet szerezni. A jegyzék ott volt Bokányi iróasztalában. Kéznél legyen minden pianillatban.

A Városi Szinház páholya — mondja a jegyzék — *renddelkezésre áll. A páholy igénybevehető a központi forradalmi munkás- és katonatanács vörös igazolványának felmutatásával.*

Az állatkerti cirkusz a tanácsi XV. (városgazdasági) ügyosztály utján lesz igénybevehető.

A pontos Bokányi itt ceruzajegyzettel megállapitja, hogy: *2 páholy volt.* A többi szinházak fölött *Maróczy* elvtárs diszponál. Itt ismét egy Bokányi-féle följegyzés a *Nemzeti Szinház* mellett: *2 páholy volt.*

A legmeghatóbb azonban az a figyelem, a melylyel *Bokányi* a saját szórakozásainak adózott. A jegyzék aljára ugyanis erélyes ceruzavonásokkal odairta:

Könyöt-cirkusz?

Mi az? Mi van a kitünő Könyöt-cirkuszszal? — ezt jelenti ez az egyszerü, jelentéktelennek látszó kérdés. Engem nem lehet becsapni. Én nem kapnék potyajegyet a Könyöt-cirkuszba? Én Bokányi Dezső népbiztos, akinek legalább 120,000 korona civillistám lett volna, ha a szovjet egy évig tartott volna.

Vörös kannibálok a kórházakban

Szamuely Tibor és László Jenő voltak a kórházak diktátorai. — Hova vitték a szanatóriumokból a bort és a pezsgőt? — A burzsujbetegeket kikergették a szanatóriumokból.

A proletárdiktatura vezérlő vérebei már az első időkben rávetették magukat a főváros kórházaira. Egy kis végrehajtócska, bizonyos Weisz Károly nevezetű és egy Berkes nevü orvos kerültek a főváros közegészségügyi ügyosztálya élére, akik minden áron mutogatni akarván nagyszerü szervezőképességüket és proletáröntudatukat, rögtön kibocsátották hirhedt rendeletüket, mely Budapest összes kórházait és szanatóriumait központi vezetés alatt egyesiti. Marxról, Leninről és a proletárideológia többi torz nagyságáról nevezték el csakhamar a fővárosi kórházakat, melyeknek nyugodt és harmonikus életét alaposan felzavarta a proletárdiktatura romboló szelleme. Ápolók és masszőrök lettek a kórházak uraivá, ők parancsoltak az orvosoknak és betegeknek, természetesen szigoruan ragaszkodván a proletár-semmittevéshez. Igy például a Zita-kórházban egy orvos haldokló betegét éjszaka nem tudta megoperálni, mert az ápoló elvtársak kijelentették, hogy most nincs munkaidő, nem forralják a deszinficiáláshoz mulhatatlanul szükséges vizet. Az elvtársak megettek mindent, amit a kórházak és szanatóriumok raktáraiban találtak és rövid idő mulva bekövetkezett a nagy nimoló, amikor se ápolónak, se betegnek nem volt mit ennie. Amig a szovjet-házban dőzsöltek a népbiztos-elvtársak, a kórházak jobb sorsra érdemes betegei éheztek.

Az orvosok is éheztek.

Az elvtársak csunyán elbántak az orvosokkal is. „Mindenki egyenlő", — hirdeti a kommunista káté, az orvosoknak tehát ugyanazt a kosztot kell enni, mint a betegeknek. Egész Budapesten nem volt akkor ennivaló, és az orvosok épugy éheztek, mint a többi pesti burzsuj. Ennek azután az lett a következménye, hogy legyengültek, lesoványodtak a derék orvosok, ugy hogy a nagy éhezés miatt már operálni sem tudtak. Az orvosok ezt küldöttségileg jelentették be a központi munkás- és katonatanács elnökségének. Az elnökök nagyon megijedtek az orvosok azon fenyegetéseitől, hogy ha nem kapnak jobb kosztot, hát sztrájkba lépnek, — és maga a szörös szivü Biermann elvtárs inditványozta a nyolcvanas intéző-bizottság egyik ülésén, hogy az orvosoknak az ebédhez dupla adag tésztát, vacsorára pedig rántott leves helyett fekete kávét adjanak. Azt is belátták csakhamar az elvtársak, hogy masszőrök és ápolónők nem parancsolhatnak az orvosoknak és ezért a nyolcvanas intéző bizottság egyik titkos ülésében kimondották, hogy a kórházakat visszaadják az orvosoknak, orvosi kérdésekben a kórház egész személyzete feltétlenül engedelmeskedni tartozik a kórházvezető orvos-igazgatónak. „A burzsuj-orvosok jóindulatára szükségünk van" — jelentette ki ezen a titkos ülésen Biermann „elvtárs," egyben inditványára elhatározta a munkástanács, hogy egyes tagjai kimennek a kórházakba, hogy ott lecsillapitsák a masszőröket és ápolókat, akik nagyon fognak haragudni, ha megtudják, hogy megint az orvosok kerültek uralomra . . .

Bor-, pezsgő- és lepedő-szüret.

Külön lapra tartozik a szanatóriumok kommunizálásának ügye. A szanatóriumok milliós értéket képviselő berendezését széthordták a kórházakba. Különösen a lepedőkre fájt Biermann „elvtárs" foga. A Park-szanatóriumból például negyvenezer lepedőt hurcoltak szét, aminek azonban csak egy része került a közkórházakba, nagyobbik része a kórházi alkalmazottak kezén veszett el. A lepedőkön kivül nem vetették meg az elvtársak a szanatóriumok bor- és pezsgőkészletét sem, aminek nagyobbik felét megitták az ápolók, kisebbik felét pedig bevitték a „Hungáriába".

Biermann István a központi munkás- és katonatanács elnöke azon dicséretreméltó felfogását, hogy a „burzsujnak dögölnie kell" a kórházaknál és szanatóriumoknál érvényesitette legelsősorban. Ő maga, mint modern Harun al Rasid nyolcvan lóerős automobilján számtalanszor végigszáguldotta a kórházakat, hogy azokban „rendet és igazságot" teremtsen. Rend és igazság alatt természetesen a burzsujbetegek kidobálását értette a szigoru Biermann „elvtárs"... Tehetetlen öreg embereket, haldoklókat telepitett át Biermann a szanatóriumok kényelmes különszobáiból a Zita-kórház hüvös barakkjaiba, csak azért, mert nem születtek proletároknak... A kórházak orvosai több izben tiltakoztak ezen eljárás ellen és hangoztatták, hogy a kórházakban nincs burzsuj és proletár, ott csak beteg van, Biermann „elvtárs" azonban nem hatódott meg, tovább folytatta „áldásos" tevékenységét. Az orvosok végre is a népegészségügyi népbiztossághoz fordultak, ahol szintén orvosok voltak, akik azután ráreccsentettek Biermann „elvtársra", kijelentvén, hogy a politikát nem szabad a kórházak betegszobáiba bevinni.

Szamuely „elvtársnői" a Park-szanatóriumban.

Ha népbiztosokról, vagy népbiztosok rokonairól volt szó, Biermann „elvtárs" nem mutatkozott annyira kérlelhetetlennek. Még a proletárdiktatura első napjaiban a Park-szanatóriumban megjelent Szamuely Tibor két „elvtársnővel", akik közül az egyik a huga, a másik a barátnője volt. Kijelentette az orvosoknak, hogy az „elvtársnők" nagy betegek, az idegeik tulságosan meg vannak viselve, egyben hizókurát rendelt nekik. A két elvtársnő azután ott pöffeszkedett a szanatóriumban, noha teljesen egészséges volt mind a kettő, a betegek elől elette a kosztot. Szamuelynek egyéb céljai is volt, mikor nővérét és barátnőjét behelyezte a szanatóriumba; ugyanott voltak internálva Wekerle és Szterényi és több förangu ur, akiknek minden lépésére vigyázott a két „elvtársnő". Az orvosok végre is megunták a kémrendszert és az sem tetszett nekik valami tulságosan, hogy Szamuely „elvtárs" tulságosan gyakran fordul meg a szanatóriumban, ahol mindenüvé beüti az orrát, — elhatározták tehát, hogy a két hölgyet kitelepitik a szanatóriumból. Meg is mondották Szamuelynek, hogy az „elvtársnők" már teljesen egészségesek és nincs szükségük tovább kórházi kezelésre. Szamuely azonban rájuk ripakodott, hogy fogják be a szájukat, mert megtalálják járni, egyben pedig intézkedett, hogy nővére és barátnője továbbra is a szanatóriumban maradjanak . . .

Az ellenforradalmi burzsujok nem valók szanatóriumba.

A munkástanács legközelebbi ülésén azután nagy beszédet mondott Szamuely. Kijelentette, hogy a szanatóriumok tömve vannak ellenforradalmár-burzsujokkal és követelte, hogy azonnal távolitsák el őket a szanatóriumokból. Felemlitette, hogy Szterényi és Wekerle, noha teljesen egészségesek, a szanatóriumban vannak és ott, ahelyett, hogy megdögölnének, jól élnek, a proletárok pedig éheznek. Ágoston Péter külügyi népbiztos csendesen megjegyezte, hogy Wekerle és Szterényi otttartózkodásának nyomós külpolitikai okai vannak és őket nem lehet mirnix-dirnix kitelepiteni a gyüjtőfogházba. Szamuely azonban tovább ágált, felszólalt László Jenő is szintén hasonló értelemben, mire a nyolcvanas intéző bizottság elhatározta, hogy háromtagu bizottságot küld ki a burzsujoknak a szanatóriumokból való eltávolitására.

A háromtagu bizottságnak Szamuely Tibor, László Jenő és Juhl Mór orvos lettek a tagjai. Ez a bizottság végigjárta az összes pesti szanatóriumokat és gyógyintézeteket, végignézte a névsorokat, sorbaállittatta a betegeket, és akinek jobb hangzásu neve, vagy burzsuj pofája volt, takarodnia kellett a szanatóriumb

Julius közepén egy nagy vörös autó gördült a Park-szanatórium elé, Szamuely Tibor jött el hozzátartozóiért, hogy a diktatura bukásának közeledtére bizonságba helyezze őket. A hóhér jól számitott: ha augusztus 1-én ott lettek volna a Park-szanatóriumban a Szamuelyék, a feldühödött betegek meglincselték volna őket . . .

Tizennyolc millió közmunkákra

A tárcaköri bizottság fog dönteni. — Nincs napszámos!

Tudvalevőleg a kormány a munkanélküliség csökkentésére 100 milliót szavazott meg, egyben tárcaközi bizottságot nevezett ki a sürgősebben elvégzendő közmunkák kijelölésére. A bizottság elnökének, *Hegyeshalmy* Lajos kereskedelemügyi miniszternek felszólitására a főváros hosszabb programmot terjesztett elő, melynek keretében 18 millió korona fedezetet kér a legsürgősebben végrehajtandó munkálatokra. A főváros ezen kérelme felett még nem döntött a tárcaközi bizottság, de máris megállapitható, hogy ez a 18 millió korona értékü közmunka édeskeveset fog segiteni a munkanélkülieken. *160,000* munkanélküli van ma a fővárosban, az állam által begért sok milliós közmunka pedig *800, legfeljebb 1000 munkáskezet ha tud majd foglalkoztatni.* Ilyképpen minden valószinüség szerint csendes részvétlenségbe fog fulladni az egész nagy hűhóval megindított akció, aminek sikertelenségét csak fokozni fogja, hogy a főváros az eddigi szokástól eltérően házikezelésben akarja végeztetni a munkálatok legnagyobb részét, ilyképpen a vállalkozókat el akarja ütni a kereseti alkalomtól, akik éppen olyan munkanélküliek, mint akármelyik kubikus munkás.

A fővárosnál különben, amint látjuk, nem biznak valami különösen a kormány közmunkaakciójában. Ezt a bizalmatlanságot mi sem mutatja jobban, mint az a körülmény, hogy az igazán sürgős közmunkákat a főváros teljesen függetlenül a kormány akciójától akarja megkezdeni.

A városházán az Üllői-út rendbehozatalát tartják a legsürgősebbnek. Évek óta alig javitották az Üllői-út kövezetét, mely az utóbbi években annyira rossz lett, hogy a legkomolyabban veszélyezteti az arra haladó lovak testi épségét. Különösen fontos pedig az Üllői-út kövezete a *személyszállitás* szempontjából, ugyanis az egész fővárosból az Üllői-úton át vonulnak a szemeteskocsik a szentlőrinci szeméttelepre. A fuvartelep szinte naponként intéz felterjesztéseket a főváros tanácsához, hogy a szemeteskocsik lovai nem birják innal az Üllői-út borzalmas állapotban levő kövezetroncsait. A javitás nagy nehézségekbe ütközik, mert javitáshoz szükséges kőanyag nincs a fővárosban. Hogy a munka megkezdése mégse szenvedjen haladékot, az út- és csatornaépitő ügyosztály most elhatározta, hogy a szükséges kőanyag megszerzése céljából az ujpesti rakpart burkolatának egy részét szedeti fel. *A két partfal között a 27 méter széles sávból egyelőre 4 méter szélességben szedik fel a kövezetet,* azután azonnal hozzálátnak az Üllői-út burkolatának kireparálásához.

A kormány akciójától függetlenül a *makadámutak burkolatának kőburkolatra való átcserélése* képezi a főváros legközelebbi munkaprogrammját. A makadám-burkolat akkor készült, mikor még nem volt olyan óriási a forgalom a pesti utcán mint ma és az útburkolatra teljesen megfelelő volt a szép külsejü, de gyenge és nem rugalmas makadám-burkolat. A főváros most, a megnövekedett forgalomra való tekintettel, háromnegyedes bazalt-burkolatra szándékozik átcserélni az összes makadám-burkolatot, annál is inkább, mert a makadám-burkolatot állandóan javitani kell, a bazalt-burkolat pedig 15 évig is kitart minden javitás nélkül.

Az ok, ami a fővárost a munkák azonnal való megkezdésétől visszatartja: az anyagárak és munkabérek horribilis drágasága. 1000 drb. keramittégla ma 3500 koronába kerül, feltéve, hogy egyáltalán kapható, egy négyzetméter faburkolat, mely az Andrássy-út javitásához szükséges, 100—120 koronába kerül. A kocsisok csak kékpénzt hajlandók elfogadni, *napszámosmunkára pedig, a mai nagy munkanélküliség idején! alig akad jelentkező!* A fogaskerekü vasutnál egy hidat épit át a főváros, az épitkezés a multkoriban napokig szünetelt amiatt, mert nem volt elég földmunkás. Ily körülmények között kétséges, hogy egyáltalán szükség van-e szükségmunkákra . . .

Kommunista utcakeresztelő

Hogy lett volna nemzetközi város Budapestből?
— Mulatságos megokolások.

A kommün urai legelsősorban a kaszárnyák neveit fordították le a maguk neveire. Ha uralmon maradnak és a hadviselés, az élelmezés és a burzsuj kifosztásának gondjai mellett idejük maradt volna még, akkor kétségtelenül sürgősen átkeresztelték volna az utcákat is. Hogy ezt már tervbe is vették, tanusága az a tervezet, amelyet a helyesirással hadilábon álló egyik elvtárs nyujtott be annak idején. Ez a tervezet, amely még sok kiegészitésre szorult volna még, most előkerült a városházán.

A következőkben egy kis képet próbálunk adni arról, hogy nézett volna ki Budapest utca-térképe, ha az elvtársak akarata megvalósul.

Az első kerületben mindenekelőtt a Báró Eötvös-ut szúrt szemet. A tervezeten ennek az utcának neve mellett röviden ennyi áll: a szó báró-t törülni. Eötvösnek megkegyelmeztek, de báró nem lehetett. Az Albrecht-ut helyett a nagy tervező ezt a propoziciót teszi: Vértanu-ut vagy Bebl. (Eredeti helyesirás, nyilván Bebelről van szó.) A Szarvas-térből Pozsonyi-tér lett volna, nyilván arra számitottak, hogy Landler a tőle megszokott hősiességgel időközben Pozsonyba is bevonul. Az Uri-utcát a tervező természetszerüen Proletár-utcára forditotta le, a Verbőczy-ut helyett Carl Eisner-utat ajánl, de magyarázatként odateszi: bajor miniszter + vértanu. Persze csak a gyengébbek kedvéért. Akartak csinálni Komárom megye-utat és Aradmegye-tér-t is, hogy azonban milyen apropóból, az mélységes titok. Ezeknek szinhelye a II. kerület lett volna, mig a III. kerületben a Főter-et Temesmegye-térre, vagy Temesvári-térre akarták keresztelni.

A IV. kerületben nagy változások lettek volna, ilyenformán:

Curia-utca: Henry Rochefort-utca.
Eskü-tér: Carl Marx-tér,
Ferenc József-rakpart: Nemzetiségi rakpart,
Gizella-tér: Szovjet-tér,
Hajó-utca: Ady Endre-utca,
Károly-körut: Forradalom-ut.
Kecskeméti-utca: Rogger Cosemet-utca (zárójelben igy: Irr Vértanu),
Koronaherceg-utca: Március 21-utca (magyarázat: mert akkor tört ki a forradalom),
Mária Valéria-utca: Nikolaj Bucharin-utca,
Mehmed szultán-ut: Itt tört ki 31. Október a forradalom, tehát a neve legyen: Október 31.
Régi posta-utca: Renan Erns francia ember,
Sörház-utca: Brassó város-utca,
Szép-utca: Forell hires sváici tudományos szocialista,
Váci-utca: Rosa Luxemburg-utca,
Vigadó-tér: Dózsa György-tér,
Ferenc József-hid: Nemzet-hid,
Erzsébet-hid: Kossuth Lajos-hid,
Lánchid: Széchenyi-hid.

Egyszóval a hidaknál kitört az elvtársból a rejtett nacionalizmus.

Az V. kerületben a Báró Atzél-utcának Allemant Communista + cimet ajánl föl a tervezet szerzője, a Dorottya-utca nevét megváltoztatja Jaures-utcára, de meg is magyarázza: + Vértanu Párisi szocialista. Az Erzsébet-térből Engels-tér lett volna, a Fürdő-utca Radek orosz kommunista nevét vette volna föl, mig a Nádor-utca fölött igy itélkezik a javaslat szerzője: Wenzl Chessenhauer 1848 + nép Vértanu Bécsben. A Nagykorona-utca Bakunin-utca, az Országház-tér Köztársaságitér, a Ferenc József-tér Forradalom-tér, az Anker-köz Galileus Galilei-utca lett volna.

A legnagyobb megtiszteltetést mégis a Vilmos császár-utnak tartották fenn, mert ezt Lenin-utnak akarták elkeresztelni. A Ferdinánd bolgár királyutnál ezt a jegyzetet találjuk: Forradalom-ut, mert itt a foltatás volt a 31/X. és mert egy szin vonalon van, vagy 31 october egész a hidig.

A Hegedüs Sándor-utcáról a következő kedves jegyzetet találjuk: azt a nevét a mi előbb volt — egy Bpesti hires német származásu polgármester volt egész nagy vagyonát a fővárosnak ajándékozta. (Egyszóval hozzuk vissza a Kemnitzer-utcát.)

Aztán az érdekesebbek:

Lázár-utca: Giusepe Verdi olasz zenész,
Nagymező-utca: Alva Edison, mert ot van a Telefon kp.
Petőfi-utca: Talpra magyar-utca, mert a zsidók igy neveznek,
Szerecsen-utca: Francois Noel + Communista Vértanu,
Aréna-ut: Tolstoj-ut,
Dohány-utca: Dosztojevszkij-utca.
Gizella-ut: Kropotkin orosz kommunista-utca,
Baross-utca: Trockij-utca,
Festetich-utca: Maxim Gorki-utca,
Főherceg Sándor--utca: Laszale-utca,
Mária Terézia-tér: Marconi-tér (Telefonközpont.)

Igy nézett volna ki körülbelül Budapest utcatérképe, ha véletlenül jobban ráért volna a szovjet. Természetesen nem lehetett volna elzárkózni az eredeti helyesirástól sem, amelyet nagy igyekezettel próbáltunk a fentiekben hüen visszaadni.

Revolveres tárgyalás a forradalmi törvényszéken

— Amikor a panaszost 15 évi fegyházra itélték. —

Valóban kifogyhatatlan rovatnak nyujt anyagot a letünt diktatura története. Mondjuk el most egy volt országgyülési képviselőnek példátlan történetét, okulására minden olvasónak, fényes jellemzésére annak, hogyan müködött a vörös rendőrség, miként itélkezett a forradalmi törvényszék, hogyan történhetett, hogy a panaszost — fegyházra itélik? Kortörténet ez a rövid história, tragikus és mégis mulatságos. Talán csak épen a képviselőnek nem volt mulatságos.

—

A diktatura, — ahogyan mondani szokták, — kitört. A volt országgyülési képviselő és földbirtokos, dr. Markbreit Gyula eladta mindjárt két hatalmas birtokát, aggodalmában úgy okoskodván, hogy a legbiztosabb a készpénz, pláne, ha nincsen bankban. Másfélmillióval igy várta sorsa jobbrafordulását Markbreit Gyula. Legjobban szerette volna, ha vagyonát külföldön helyezheti el.

Épen ebben az időtájban alakultak Pesten is ugynevezett csempésző-bandák, amelyek azzal foglalkoztak, hogy megrémült tőkések vagyonát átcsempészték a határon. Virágzott az üzletnek ez a fajtája, amikor egy szép napon a volt képviselőt is felkereste egy ilyen csempésztársaság két tagja. Igérték, hogy Markbreit Gyula pénzét kiviszik az országból, de sőt őt magát is kilopják a határon minden baj és kockázat nélkül. Markbreit világéletében óvatos ember volt. Tétovázó és határozatlan. A pénzére pedig vigyázott, hétfejü sárkány jobban nem őrizhette volna... Alkudozott a csempészekkel, sokallta, amit a szolgálatért kérnek, húzódozott, alkudozott, folytonos rettegés volt itthon az élete, mégis sajnálta volna azt a tizenötezer koronát, amelybe a menekülése került volna. Végül is visszalépett. A csempészek dühbe jöttek. Egy heti fáradozásuk és szaladgálásuk veszett kárba. Megfenyegették Markbreit Gyulát:

— Fizessen tizenötezer koronát, különben feljelentjük aranycsempészésért! — mondták.

Markbreit reszketett, de nem fizetett. A dunyhába dugta a vagyonát. Másnap reggel aztán beállitott a lakására egy vörös katona, aki teljes tájékozottsággal igy szólt hozzá:

— Magát, elvtárs, följelentették a vörös őrségen, mert aranycsempész... De hát tudja, hogyan van most... Nincs most iktatás, semmi sincs, elsikkaszthatom az aktát... De fizessen húszezer koronát...

Markbreit tizenötezret sem akart fizetni, hogyan fizetett volna huszat? Aztán meg gyanakodó lelke mélyén megérezte, hogy ez a vörös katona nyilván a csempészbanda egyik tagja lehet...

—

Még aznap találkozott Markbreit az utcán egy rendőrkapitány ismerősével. Elpanaszolta neki nagy baját.

— Tegyen följelentést, — mondta a rendőrkapitány, — én majd két detektivvel elbujok, hivja magához a zsarolókat s majd lefüleljük őket...

Igy is történt, a régi recept szerint. A csempésztársaság tagja, mikor a pénzért megjelent, előugrottak a detektivek stb., stb... Bevitték őket a vörös őrség főparancsnokságára s elfogták a társaság másik két tagját is.

Másnap este Markbreit Gyula is idézést kapott kihallgatása végett. Elment. A kihallgatása végén élénk fordulat következett. Igy szólt hozzá a kihallgatást vezető politikai megbizott:

— Most pedig magát is letartóztatom, mert bizonyos, hogy ki akarta csempészni a vagyonát Ausztriába...

Szegény Markbreit dadogott, hebegett, sáppadozott, de hiába. Letartóztatták.

—

Átvitték a forradalmi törvényszékhez. Napokig ült, amig sor került a tárgyalásra. Nem elég, hogy letartóztatták, mint panaszost, most még talán el is itélik, mint följelentőt? Balsejtelmek gyötörték szegény Markbreit Gyulát, amikor reggel a fogházőr a tárgyalási terembe vezette. Hallgassuk meg, miként folyt le ez a nevezetes tárgyalás a diktatura örök dicsőségére.

Három biró ült az emelvényen. Az egyik tengerész volt, egyenruhában, fegyveresen. Zord tekintetéből semmi jó nem sugárzott, amikor megszemlélte előbb a négy zsaroló vádlottat, aztán a panaszos Markbreit Gyulát nézte végig. Markbreit előadta rémülten védekezését. Hogy őt nem lehet bántani, jogilag nem állhat meg ellene a vád, hiszen még kisérletet sem tett a csempészésre... ő csak szerette volna a vagyonát megmenteni... ez a szándék pedig nem büntethető... és igy tovább.

Hirtelen felugrott a tengerész-biró és ráförmedt Markbreit Gyulára:

— Ugye, ön képviselő volt!? — dörögte.

— Igen, — felelt az ijedt Markbreit.

— Tehát akkor bünös a munkásokat sanyargató törvények meghozásában!...

Markbreit valamit dadogni akart, de a tengerész-biró előrántotta revolverét és ráemelte:

— Ha egy szót szól, lelövöm!

Kezében a revolverrel riasztotta a reszkető Markbreitet tovább a forradalmi biró és rárivallt:

— Igaz-e, hogy ön azok között volt, akik hadikölcsönt jegyeztek?

— Igaz kérem szépen...

— Tehát bünös a háboru meghosszabbitásában! — hangzott a vészes kijelentés.

Bátortalanul rebegte Markbreit:

— Hiszen kérem szépen, akkor minden lap azt irta, hogy hazafias cselekedet, még a Népszava is...

A tengerész-biró ujra felugrott, ujra revolvert mutatott és ujra ráemelte a fegyvert Makbreit Gyulára:

— Ha még egy mukkot szól, rögtön lelövöm!

Fölállt a vádbiztos. A négy bandita ellen vádat emelt, de Markbreit ellen elejtette a vádat. A birák tanácskozásra vonultak vissza és két perc mulva kihirdették az itéletet. A négy zsarolót elitélték, kettőt egyenkint tiz-tiz évre, egyet öt évre és egyet három évre. Markbreit Gyulát pedig elitélték tizenöt évi fegyházra.

Ami pénzt találtak nála, ötvenezer koronát, elkobozták s szegény Markbreitet másnap már el is szállitották a váci fegyházba. Teljes két hónapot töltött Markbreit a fegyházban, amikor sikerült megbiznia egy ügyvédet, aki eljárt Rónai Zoltánnál, az igazságügyek népbiztosánál s már csak azon az alapon is, hogy a vádbiztos is elejtette a vádat, kérte a perujitást. Elrendelték, hogy a törvényszék tartson uj tárgyalást, erre meg sem kell idézni Markbreit Gyulát, egyszerüen fel kell menteni. Ez meg is történt. A volt képviselőt szabadlábra helyezték...

Ilyen volt a diktatura törvényszéke.

A halálra hajszolt burzsoázia

A kerületi munkástanácsok elvadult ötletei. — Tervek a polgárság teljes kifosztására. — Apró diktátorok kegyetlenkedései.

A proletárnak nem volt nagyobb gyönyörüsége a diktatura alatt, mint mikor a burzsujt nyuzhatta. Házkutatás, élelmiszerelkobzás, ruharekvirálás, a lakás betelepitése: mind mind a magasabbrendü élvezetek közé tartozott. A kerületi munkástanácsok pedig egymással vetélkedtek azon, hogy minél válogatottabb burzsujkinzásokat találjanak ki. Ötleteiket irásban közölték a központi forradalmi munkástanács elnökségével, amely — még ez a csekélység is dicséretére legyen mondva — a legvérengzőbb, a legvadabb terveknek nagy nehezen sokszor utját vágta. Most a kezünkbe került nehány ilyen ötleteket adó felterjesztés. Nagyon épületes dolgok olvashatók közöttük. Ma is megborsódzik a hátunk, ha arra a kegyetlenségre gondolunk, amelylyel papirra vetették ezeket a vad ötleteket.

Legális — illegális.

A VIII. kerületi munkástanács egyik ilyen átiratában elvi kérdéseket vet fel. Azt kérdi például:

— Honnan fedezze a kerületi munkás- és katonatanács adminisztracionális költségeit?

Bokányi Dezső, akinek kezén átment ez az akta, csak ennyit jegyzett meg rá ceruzával:

legális — illegális?

Ezzel aztán le is rántotta az álarcot a farizeus munkástanácsról, amely aligha a legális, hanem inkább az *illegális* jövedelmekre volt kiváncsi.

Az elvi kérdések között van egész sor, amelyek bár a szovjet végéig feleiet nélkül maradtak, megrenditően szomoruak voltak. Ilyenek:

Mi történjék a fölös számu városi hivatalnokokkal?

Mi történjék a legutóbbi napokban ideküldött és itt fölös számmal lézengő mérnökökkel?

Mi történjék a teljesen vagyontalan és elöregedett volt háztulajdonosokkal?

Vajjon hány kerület volt, ahonnan meg sem kérdezték ezt. És ha kérdezték, sohasem kaptak feleletet.

Kávéházakból népétkezők.

A népszerü kávéházak tulajdonosai bizonyára nem is igen értesültek róla, hogy milyen veszedelem fenyegeti őket. Egyszerüen népétkezőkké akarták őket átalakitani. Köpködő-kaszinók lettek volna a sokszor művészi módon kiképzett kávéházakból, amint azt egészen konkrét formában javasolta a VIII. kerületi munkástanács.

A kávéházak egy része megszüntetendő és népétkezőknek volna használandó, a megmaradókba pedig csakis szakszervezeti igazolvánnyal ellátott proletárok bocsájthatók és szolgálhatók ki.

Egyszóval a kávés urak szép remények felé tekinthettek. Csak szakszervezeti igazolványos proletárok lettek volna a vendégeik.

Éjjeli házkutatások.

Lakonikus rövidségü a VIII. kerületi munkástanácsnak az a jelentése is, amely igy szól.

A kerület belső részein éjjeli házkutatásokat tartottunk, amely alkalommal nagy mennyiségü lőfegyvert, muníciót, kézigránátokat és elrejtett katonai felszereléseket találtunk.

Milyen egyszerüen hangzik ez a feljegyzés. Vajjon mi minden történhetett ott, ahol, mondjuk, kézigránátokat találtak. Egy ügyes rendőri riporter, ha az éjszakai razzián résztvehetett volna, alighanem feljegyzett volna nehány mellékes körülményt.

A burzsoázia megfojtása.

A kerületi munkástanácsok legtöbb ötlete azonban a polgárság megfojtására irányult. A VI. kerületi munkástanács például 1919 április 22-ikén igy ir:

A Munkástanács határozottan rosszalja, hogy betétekről és folyószámlákról burzsoáknak még mindig cirka 3000 koronát utalnak ki. Általános követelmény ennek beszüntetése.

A burzsoáziának éhhalálra való itélésének követelésében azonban mindenesetre az V. ker. munkástanács jár elő, amely *Schröder* Ferenc elvtárs aláirásával a következő hátborzongató javaslatokat teszi:

1. Minden lakásban *radikális házkutatás tartandó* (pince, padlás stb.), az összes tulhalmozott élelmiszerek elrekvirálandók.
2. Javasoljuk, hogy a *burzsoázia-fejadag egy harmadával kevesebb legyen, mint a proletároké.*
3. Csakis *a munkástanácsok által kiállitott igazolványok jogosittassanak éttermekben, kávéházakban való étkezésre,* hogy ezáltal is munkára köteleztessenek. Csak dolgozók kaphatnak igazolványt.
4. A fegyverek házkutatása alkalmával talált *élelmiszereket elkobozhassuk,* melyeket azután a községi élelmiszerüzemekben kizárólag a proletárok részére árusithassuk ki.

Az ötödik kerületi munkástanács további beadványaiban olyan élelmiszer-rekvirálást tervezett, amely négy nap alatt az egész fővárost átkutatta volna.

A diktatura alatt nem láttuk, de most itt vannak a szemünk előtt maguk az eredeti jelentések, amelyek kiálltóan példázzák, hogy a kommün legveszedelmesebb alakjai közé tartoztak az apró kerületi diktátorok, akik fölháborító dolgokat inditványoztak és ha a szelid lelkünek épen nem mondható központ nem is járult hozzá elvadult terveikhez, egyéni akciókban igen sokszor megvalósitották ötleteiket. Természetesen anélkül, hogy a hajuk szála meggörbült volna.

Események

A „KÉREM". Fehérhajú öreg urak, akik a bágyadt októberi délelőttökön fiatalos hévvel sürgölődnek a margitszigeti korzó aranysugaras verőfényén, furcsa jelszóval üdvözlik egymást:

— Szervusz, te „KÉREM"!

— Én tegnap voltam a „KÉREM"-be.

— Legutóbb nagyszerű volt a „KÉREM", csak a viz volt egy kicsit forró...

Hát kérem, azaz hogy kérlek kedves olvasóm, ennek a „KÉREM"-nek meghatóan kedves története van. A KÉREM-et egy hosszúnevü titkos társaságnak a kezdőbetüiből állitották össze és a „KÉREM"-nek a proletárdiktatura alatt véresen komoly jelentősége volt. „KÉREM" = Köszvényes És Reumás Ellenforradalmárok Menedéke és alatta a margitszigeti gyógyfürdőt értették a tréfáskedvü öreg urak. A szigeti fürdő bazinjában gyültek össze délelőttönként a diktatura alatt, hogy megkérdezzék egymástól: „Meddig tart még?" s egyben kicseréljék a legujabb rémhireket. A diktatura már régen elmult, de az öreg urak azóta „KÉREM"-nek nevezik a szigeti fürdőt, emlékezésül a rossz napokra...

A tüzelőfa. Ez az a kérdés, ami ott lebeg mindenkinek az ajkán, de amire senki sem tud feleletet adni. Legutóbb is ezzel az üggyel foglalkozott a Tüzifaértékesitő Hivatal Ármegállapitó Bizottsága, mely egyike a leghosszabb nevü testületeknek, ám egyben a legrestebbeknek is, mert a proletárdiktatura bukása óta két egész hónapnak kellett eltelnie, mig ez a fura bizottság észretért és elhatározta összejövetelét. Az államtitkárokból és miniszteri tanácsosokból álló bizottság, melynek üléséről különben még hivatalos tudósitást sem adtak ki, ujra bebizonyitotta teljes életképtelenségét, mert ahelyett, hogy a szabad kereskedelem mellett foglalt volna, ha késő is, állást, jobbrabalra vacillált, mindenképpen arra igyekezvén, hogy a kecske is jóllakhasson, a káposzta is megmaradjon, a szabad kereskedelem hivei se haragudjanak, de viszont a fa tulajdonképpen maximált áru legyen. Elhatározták tehát a faértékesitő bölcsei, hogy a közellátás céljaira szolgáltatott fának fix ára legyen továbbra is, ezenfelül pedig szabad kereskedelem tárgya legyen a fa. A közellátás szükségletét pedig ugy gondolja biztosithatónak a földmivelésügyi miniszterium, hogy a Pestre érkező fának, tekintet nélkül arra, hogy hol és mennyiért vásárolták, 50%-át lefoglalják a közellátás céljaira. A főváros a kormány álláspontjával szemben 30%-ot akar lefoglalni, de mi még ezt is soknak tartjuk. Általában turcsa az, hogy az állam nem tud, vagy nem akar másképpen fához jutni, mint hogy a magánosok álfal vásárolt fára mintegy adót vet ki. Ha nem akarják az illetékes tényezők, hogy Budapest népe megfagyjon a télen, akkor az efajta oktalan lefoglalások helyett állitsák vissza a *szabad kereskedelmet,* amig nem késő!

A XIII. ügyosztály tisztviselőinek büne. A XIII. ügyosztály tisztviselőire Bokányi elvtárs hosszu ideig rossz szemmel nézett. Talán rendre is utasitotta őket. A fenyitésnek azonban aligha tudják ma is a tisztviselők az igazi, eredendő okát. A Fővárosi Hirlap-nak módjában van leleplezni a denunciálást, amely a középitészeti ügyosztály derék tisztviselői ellen irányult. A följelentés a III. kerületi Munkás- és Katonatanácstól érkezett és egyik napi jelentésében szórul-szóra igy hangzott:

> Panaszt kell emelnünk a XIII. ügyosztály ellen, amely még mindig nem akarja a Munkátanácsokat respektálni s rendelkezéseit a kerületi ügyosztályok vezetőivel közli, ami sok viszás helyzetet szül.

Mi tűrés-tagadás benne, nehéz is volt respektálni ezeket a munkástanácsokat, ami pedig a viszás helyzetet illeti, az bizony több is akadt a diktatura alatt, mint az, hogy a XIII. ügyosztály nem „respektálta" a III. kerületi munkástanácsot.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristály alota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35 Telefon 120—77.
Minden este fél 7 órakor.
„TAVASZ"
Strausz József klasszikus zenéjü operettje,
MEDGYASZAY VILMA,
M. ROMY PORGES
az európai hirü cellomüvész és a többi attrakciók.
Jegyek egész hétre elővételi díj nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
A tékozló fiu Filmregény 5 felv. Rendezte: Pásztory Miklós. Főszereplők: Beregi Oszkár, Mattyasovszky Ilona, Makay Margit Magas Béla. Corvin film.
AZ ESKÜ Dráma 4 felvonásban. Olasz film.
Pénz ár: d. e. 1/9-ll-től 1/9-l-ig, d. u. 3 tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hét öznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

Erzsébet-körut 31. NEMZETI ROYAL ORFEUM Telefon József 121-68.
Kezdete 1/8 6 kor! UJ MŰSOR! Kezdete 1/8 6 kor!
Vándorfecskék és az összes uj szinházi és varieté-attrakciók felléptével. Nemzeti Royal Kabaré: Uj nivós müsor. Kezdete 1/2

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Fózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Censurat: Gavrilescu

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. október 23-án — 44. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám. Telefon 137-43

Gyermekeink

sorsa, jövője, boldogulása ma sokkal fontosabb kérdés, mint az, hogy mi magunk, öregek, az élet sarában megtiprottak, a történelem dübörgő marsában elesettek hogyan tengődünk el a sirig, amelyet sok-sok esztendővel hozott közelebb a megpróbáltatások tömege. A gyermekeknek még van jövőjük, még van reményük is, hogy a magyar égről eltünnek a felhők, hogy simán, polgári csöndben, boldog munkában tölthetik el napjaikat.

Van-e valaki közöttünk, aki megindultság nélkül tud ránézni ezekre a gyermekekre, akiknek gyenge testén ezerszer korbácsolt végig a szörnyü idő, amely véres háboruval, véres politikával, éhező gyomorral, didergő testtel vert meg bennünket. Ezek azok a gyermekek, akik éveken át soványodtak a mind rosszabbá sülyedő táplálkozás mellett, ezek azok a gyermekek, akik elriasztóan idegessé lettek a borzalmak miatt, amelyeket a bolsevizmus alatt reggel, délben, este riadt kis fülecskéikbe zugott a rettentő élet. Ezek azok a gyermekek, akik mezitláb jártak télen, akiknek harmatos bőrét papiros ruhák dörzsölték vörösre. Szegény kicsi férgek, milyen életnek, milyen áldott nyugalomnak, milyen boldog szépségeknek kellene eljönniök, hogy csak valamelyest is kárpótlást kapjanak vérrel, sárral, szeméttel bemocskolt gyermekségükért. Az ártatlan, tiszta szemek boldogan mosolyognak mégis, a piros ajkak nem nyilnak panaszra és a dolgozni kezdő agyvelő-gépecske nem kutat az után, kiért, miért kellett nekik annyit szenvedni?

Mi felnőttek, mi, akik velük szenvedtünk, de több erőnk volt hozzá, mert gyermekségünk zavartalan, szép és boldog volt, mi szégyenkezünk, ha az ő sorsukra gondolunk. Nem tudunk megbocsátani magunknak, hogy rózsás kis életükre vérnek és nyomornak fergetegét kellett zuditanunk.

Legalább, ha már testüknek nem tudtuk megadni, ami a testüké, legalább a lelküknek tudnánk megadni, ami a lelküké. De nem tudjuk. A szörnyü idők kiforgatták a tanitást is a rendes, bölcs kerékvágásból. Négy hónapon át gyülölni tanitották gyermekeinket, politikával tömték a lelküket, zorddá, vérengzőkké, szörnyetegekké akarták gyurni őket. Össze akarták zuzni a szivüket, elátkozottá az egész életüket. A borzalmak borzalmát kellett átélniök, átszenvedniök.

És most, amikor az iskolát ismét visszaadták rendeltetésének, amikor ismét hazafias és erkölcsös nevelésben részesülhetnének, most be kell csukni az iskola kapuját, mert nincs szén, nincs egy csepp meleg, s a rideg, kemény iskolafalak között megfagynának ezek az elsenevészedett apróságok. November elsejével megkezdődik a szénszünet, a sok-sok ránkzudult átkok egy ujabb fajtája. Az élet fekete gyémántja, a szén, tétlenségre kárhoztatja a kulturát, amelyre pedig olyan igen-igen nagy szükségük lenne ezeknek a szegény apróságoknak. A nagy-nagy javító munkának meg kellene kezdődnie. Megkezdődni minél előbb, mert akárhogy szeretnénk is menekülni a szomoru gondolattól, de lehetetlen, hogy a hóbortos és kegyetlen tanok, amelyekkel teletömték a hajlékony lelkeket nyomot ne hagytak volna. Szegény apróságok a gyülölet csirát vert a ti sziveitekben, a szeretet tüzével kellene azt onnan minél gyorsabban, amig nem késő, kiégetni. A szén, amely nincs, vajjon hányadik csapása a kornak, amely szerencsétlenné, nyomorékká tett bennünket. A kétségbeesés szavával kiáltunk a segedelem után, amelyet csak kivülről várhatunk, hogy háritsák el sokat szenvedett fejünk felül a legrettenetesebb veszedelmet: a *bezárt, az üres iskolákat.*

Áruló magyar pénzintézet

A Hermes bécsi fiókja összeköttetésben állt a tanácskormánnyal és milliókra rugó magyar értékpapirt dobott a bécsi piacra

Ismert dolog, hogy a diktatura rémuralma alatt a főváros összes pénzintézetei a tanácskormány ellenőrzése alatt állottak. A tanácskormány egyedül a Pénzintézeti Központtal állt szóba, a Pénzintézeti Központot tüntette ki a megtiszteltetéssel, hogy bankárja és a pénzügyek dolgában tanácsadója lehetett a diktaturának. Egyuttal az összes pénzintézetek fölött a Pénzintézeti Központ rendelkezett. Tudjuk azt is, hogy az ország hálával és elismeréssel tartozik a Pénzintézeti Központ vezetőségének, hiszen tömérdek értéket mentettek meg a harácsoló népbizosok és diktátorok elől. A Fővárosi Hirlap szeptember huszonegyediki számában részletesen megemlékezik a Pénzintézeti Központnak a diktatura alatti szerepléséről, azokról a bátor és érdemes főtisztviselőkről, akiknek szinte hősies és bizony nagyon kockázatos tevékenysége a magyar nemzeti vagyon jelentős részét mentette meg. Mintegy két milliárd értékü értékpapiros Ausztriába való kicsempészését sikerült megakadályozniok.

És mégis... Dacára ezeknek a bebizonyitható tényeknek, dacára annak, hogy az országnak ugyszólván minden értékpapir-vagyona ilyenformán a Pénzintézeti Központhoz került s meg is mentetett, mégis, már a szovjet alatt és azóta is

Bécs kapitalista köreiben állandó beszéd tárgya volt, hogy a magyar tanácskormány Bécsben nagyobb menynyiségü magyarországi értékpapirt értékesitett.

Illetékes budapesti körök állandóan tagadták, hogy Budapestről értékpapirok kerülhettek a bécsi tőzsdére, mert hiszen a magyar fővárosban az értékpapirokat az egyes pénzintézetek kötelesek voltak a Pénzintézeti Központhoz beszolgáltatni s amint ki is derült, a Pénzintézeti Központ minden képzeletet felülmuló önfeláldozással a két milliárdnyi értékpapirt csaknem teljes egészében meg tudta menteni, a szovjetkormány mindössze három milliő értékü értékpapir fölött tudott csak rendelkezni. Sőt erről a három millió értékü papirról is megállapitotta kétségtelenül a vizsgálat, hogy még ez sem került Bécsbe! És ha ennek ellenére, az osztrák tőzsdén mégis pesti provenienciáju értékpapirok kerültek forgalomba, ugy nem történhetett a dolog másként, mint ugy, hogy az egyes népbiztosságok és parancsnokságok a házkutatások alkalmával eltulajdonitott érékpapirokat Bécsben értékesitették...

És mégis... Nem lehetett ebbe sem belenyugodni olyan hamar. És csakugyan. Most kipattant a nagy szenzáció s ma egyéb sem foglalkoztatja a főváros pénzügyi köreit, mint ez a leleplezés, amely igazolja, hogy

a bécsi pénzügyi körök hiresztelése mégsem legenda, hanem valóság.

A budapesti bankoknál ugyanis most folynak a vizsgálatok, amelyeknek célja, hogy precizen megállapittassék, miféle manipulációkkal dolgozott a tanácsköztársaság pénzügyi népbiztossága, mekkora a kártevések foka, mi történt tulajdonképen? Hogy ez a vizsgálat menynyire helyénvaló volt, mi sem bizonyitja jobban, mint a föltünést keltő eredmény: világosság derült a kifürkészhetetlennek hitt titokra, megállapitható volt, hogy csakugyan Budapesten kell keresni a rejtély kulcsát, mert

kiderült, hogy a budapesti Hermes váltóüzlet r.-t. bécsi fiókja jelentékeny milliókra rúgó értékpapirost dobott a bécsi piacra.

Megdöbbentő ez a fölfedezés. Akkor, amikor a budapesti pénzintézetek a legnagyobb terror ellenére létérdekük kockáztatásával védték az ország vagyonának jelentős részét, ugyanakkor a Hermes váltóüzlet részvénytársaság bécsi fiókja a könnyelmüség legkiáltóbb fokán deferált annak a tanácskormánynak, amelynek ez a bécsi fiók tulajdonképen nem is állt ellenőrzése alatt!

Hiába voltak gerincesek a budapesti bankok, hiábavaló volt az önfeláldozás, hiába a nemzeti vagyonnak ez elszánt védelmezése: akadtak árulók és nem is kell erősen hangsulyozni, hogy milliókra rugó kárt is okozott a Hermes bécsi fiókja a budapesti anyaintézetnek. Könnyen megállapitható egyébként, hogy miért épen a Hermes-bankház rt. volt az, amely szolgálatába szegődött a kárttevő manipulációknak. Rögtön világos az összefüggés, amint emlékeztetünk arra, hogy hiszen Székely Béla volt pénzügyi népbiztos elvtárs, mielőtt a diszes magasságba emelkedett volna, a Hermes jelentéktelen hivatalnoka volt! Nyilvánvaló, hogy régi összeköttetései révén intézkedni tudott a bécsi fióknál is...

A Hermes bécsi fiókja volt tehát segitségére a tanácskormánynak, a Hermes bécsi fiókja volt tehát, amely a szovjet rablóvezéreinek — rettenetesen sulyos körülmény, hogy még csak terror alatt sem állott, — szolgálatába szegődött.

Bódy polgármester nyilatkozik

a főváros zilált pénzügyeiről

Az a dezolált állapot, melybe a proletárdiktatura hozta a fővárost, csak most kezdi éreztetni hatását. Hiányoznak a milliók, amiket jófajta kék pénzben emelt ki a népbiztosok társasága a főváros pénztáraiból, az uj milliók pedig, amelyekre a háztartás zavartalan vitele céljából szüksége van a városnak, nem folynak be. A közönség teljesen elszokott az adófizetéstől, amit mi sem bizonyit jobban, mint az, hogy a folyó esztendő első kilenc hónapjában százhetvenmillió koronával kevesebb adó folyt be a főváros kerületi adópénztáraiba, mint a mult esztendő hasonló időszakában. Sulyos milliókkal kevesebb a szeptember hónapban befolyt adó a mult év szeptemberében befolyt összegeknél és a helyzet szomoru voltát mi sem jellemzi jobban, mint az, hogy a főváros az adóbevételekből a folyó kiadásait sem tudja fedezni és a felvett kölcsönöket tisztviselők fizetésére kell fordítani.

Dr. Bódy Tivadar polgármester a főváros pénzügyi helyzetéről és a főváros által felvett kölcsönökről a Fővárosi Hirlap-nak a következő nyilatkozatot tette:

— A proletárdiktatura tökéletesen kifosztotta a főváros pénztárait és mikor a törvényes jogállapot helyreáll, első dolgunk kell, hogy legyen *a zavaros pénzügyi helyzet szanálása.* A kormány segitségével még augusztusban *negyvenötmillió koronát* vettünk fel két részletben a pesti nagybankokból. Ebből az összegből huszonötmillió koronát *tisztviselők fizetésére* és folyó kiadásokra forditottunk, tizenötmillió koronát a *közélelmezési beszerzések,* ötmillió koronát pedig *a burgonyabeszerzés emésztett* fel. A folyó kiadások fedezetére meghagyott huszonötmillió korona hamarosan elfogyott és szeptember végén ujabb kölcsön felvételére kellett gondolnunk. Ujra a nagybankokhoz folyamodtunk és *huszmillió koronát* vettünk fel váltókölcsön alakjában. Számitásom szerint ez az összeg november elejéig elegendő, amikor minden valószinüség szerint ujabb kölcsönhöz kell majd folyamodnunk.

— A sajtó egyes organumaiban az a vád merült fel, hogy a főváros nem csinál egyebet, csak adósságot és hogy minden tevékenységünk uj kölcsönök felvételében merül ki. Ezeket az inszinuációkat *a leghatározottabban vissza kell utasitanom.* A főváros vezetősége ma hallatlanul megerőltető, kora reggeltől, késő estig tartó sulyos munkát végez. Ezekben a szerencsétlen időkben kétszeresen rosszul esnek ezek a minden alapot nélkülöző támadások, melyek alkalmasak arra, hogy a közönség körében a mi igazán közérdekü és önzetlen munkálkodásunkat helytelen világitásba helyezzék. Az bizonyos és ezt mindenkinek tudnia kell, hogy *pénz nélkül nem lehet háztartást* vezetni. Az adók nem folynak be a kellő mértékben, tehát folyó kiadásaink fedezésére is kizárólag kölcsönökre vagyunk utalva.

A főváros a munkanélküliség ellen

Ujabb felterjesztést intézett a kormányhoz

Megirtuk, hogy a kormány a munkanélküliség leküzdésére tárcaközi bizottságot alakitott, egyben százmillió koronát szavazott meg a legsürgősebb közmunkákra. A tárcaközi bizottság egyizben már ülést is tartott, melyen a főváros képviseletében *Fock* Ede tanácsnok és *Kajlinger* Mihály igazgató jelentek meg s bejelentették, hogy a főváros egyelőre 18 millió koronába kerülő közmunkát akar a munkanélküliség leküzdése céljából elvégezni és ez összeg fedezetét az államtól kérte.

A főváros tanácsa még szeptember utolsó napjaiban részletesen felsorolta egy memorandumban azokat a közmunkákat, melyeknek azonnal való megkezdése semmi akadályba nem ütközik és még az ősz folyamán 1000—1500 munkást juttatnának keresethez. Az erre vonatkozó felterjesztést annak rendje és módja szerint eljuttatta az ut- és csatornaépitési ügyosztály *Hegyeshalmy* Lajos kereskedelemügyi miniszterhez, a tárcaközi bizottság elnökéhez.

Teltek a napok és hetek, és most, október harmadik negyedében, *még csak válasz sem érkezett a főváros előterjesztésére.* Ez annál feltünőbb, mert a *Magyar Államvasutak,* melynek szintén van a fővárostól független közmunka-akciója, már hetekkel ezelőtt megkapta a kormánytól a közmunkák megkezdésére a felhatalmazást és az anyagi fedezetet is. A *MÁV.* ennélfogva a közmunkaprogrammba foglalt uj vasutvonalak földmunkálatait az elmult héten már meg is kezdhette. A városháza folyosói telve vannak munkát kereső, türelmetlen kisiparosokkal és kisvállalkozókkal, akiket az épitési ügyosztályok azzal a stereotip válasszal kénytelenek elküldeni:

— Nagyon sajnáljuk, de a kormány még nem döntött.

Mint a *Fővárosi Hirlap* értesül, a tanács legutóbb tartott üléséből ujabb sürgető felterjesztéssel fordult a kormányhoz, melyben a kért közmunkákra vonatkozó döntést és a 18 millió kiutalványozását kéri. A polgármester személyesen is megsürgette a kereskedelemügyi miniszteriumban a döntést és a sürgetésnek meg is lett az eredménye, amennyiben a tárcaközi bizottság még e héten rendkivüli ülésben fog foglalkozni a főváros által előterjesztett közmunkaprogrammal.

Vajudik a régi törvényhatóság

Minden előkészület megtörtént az összehivásra

A városi politika legégetőbb kérdése: *a közgyülés összehivásának ügye.* Az eszme mindjárt a proletárdiktatura bukása után felvetődött, de még ma is — csaknem két hónapja — megoldatlan. A főváros tanácsának már az első napokban az volt az álláspontja, hogy a közgyülést valamilyen formában össze kell hivni, mert *a tanács tagjai nem igen akarják vállalni azt az óriási felelősséget,* amellyel a fővárosnak a mai nehéz időkben való kormányzása jár.

A legnagyobb baj *a közgyülés összetétele,* vagyis az, hogy a mai törvényhatósági bizottság nem képviseli a főváros lakosainak mai akaratát. Ezt jól tudják városházán és jól tudják a belügyminiszteriumban is. Ám a közgyülés összehivásának valamilyen formában mégis meg kell történnie, vagy más expedienst kell találni a tanács felelősségének megosztására, mert *a mai helyzet nem tartható tovább.*

A főváros *a legsulyosabb anyagi válságokkal küzd.* A válságos helyzetből az adók felemelése és uj adók kivetése az egyetlen kivezető ut.

A tanács azonban természetszerüen nem akarja vállalni az adók felemelésével és az uj adók kivetésével járó felelősséget

és magától értetődő *népszerütlenséget,* és már csak ezért is sürgeti a kormánynál a főváros ügyeinek rendezését.

Mint értesülünk, *dr. Bódy Tivadar* polgármester ez ügyben több felterjesztést adott be a kormányhoz és személyesen tárgyalt a miniszterelnökkel és a belügyminiszterrel. *A kormány azonban eddig még nem döntött* és a főváros vezetőségének ismételt kéréseire azt válaszolta, hogy a közgyülés összehivása, illetőleg az uj községi választások kiirása nem előzheti meg az országos politikában készülő eseményeket.

A városházán már minden előkészület megtörtént, hogy abban az esetben, ha a kormány a régi közgyülés összehivása mellett döntene, a közgyülés azonnal összehivható legyen. A polgármester már elkészitette a törvényhatósági bizottság tagjainak kiigazitott névsorát, amely azonban meglehetősen csonka, mert egyes kerületekben még az összes póttagok behivása után is hiány mutatkozik.

Legujabban az a kombináció merült fel a belügyminisztériumban, hogy az ügyek végleges elintézéséig *kormánybiztost* küldenek a városházára. Ez a terv azonban csak kombinációnak bizonyult, mert a miniszter is belátta, hogy a főváros mai vezetősége minden tekintetben alkalmas az ügyek vitelére.

Népélelmezés a fővárosban

Nyolc hadikonyha és kilenc polgári étkező gondoskodik a szegénysorsu lakósok és diákok ellátásáról

Budapesten ma mindenkinek, aki nem számithatja magát a boldog milliomosok fájdalmasan kis táborához, élelmezési gondjai vannak. Mit használnak a dús kirakttok, amikor nincs elegendő pénze a lateiner-osztálynak, de a mindenkor biztosabban jobban kereső munkásoknak sem? És ma nem sok a különbség azok között, akik „keresnek" és azok között, akik munka nélkül állanak, mert beteljesedett az, hogy aki ma dolgozik is, annak a jövedelme sok az éhenhaláshoz, de kevés a megélhetéshez. Ilyen viszonyok között mérhetetlenül fontos az, hogy a főváros fokozottan folytatni kivánja régi népélelmezési akcióját, a polgári és hadikonyhák fejlesztését. Hogy mennyire fontos ez, mutatják a mult hónapban kiszolgáltatott ebédek száma. De hogy legfőként a középosztály szempontjából fontos, annak bizonyitéka, hogy amig a hahadikonyhák a mult hónapban 20,000, addig a polgári konyhák 45,000 ebédet szolgáltattak ki. Nem lehet kétséges, hogy ilyen körülmények között a tél borzalmainak küszöbén állva, ezen a területen áldozatot és munkát nem kimélve a legnagyobb teljesitményeket kell produkálni. Hogy pedig ez igy lesz, annak az áldozatkészségre vonatkozó garanciája a főváros régi szociális politikája. De nem fogják a munkát sem kimélni ott, ahol az intézmény élén a munka olyan fanatikusa áll, mint Liber Endre főjegyző, a közjótékonysági ügyosztály vezetője, aki minden nagyszerü tapasztalatait és tudását fogja harcba vinni Budapest téli nyomorának enyhitése érdekében. Mélyen tükrözik ez az igyekezet abban a nyilatkozatban, amely itt következik és amelyet Liber Endre főjegyző a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt tett:

Hol müködnek az étkezők?

— A főváros népélelmező kirendeltsége a szegényebb sorsu lakosság élelmezésének megkönnyitése céljából Budapesten 8 hadikonyhát és 9 ugynevezett polgári étkezőt tart fenn. A két tipusu étkező nagyobbrészt egy helyiségben van és pedig a lehetőséghez képest minden kerületben van ilyen étkező. Igy az I. kerületben a Verpeléti-ut 4. szám alatt, a II. kerületben Hattai Ferenc-utca 8., a IV. kerületben Havas-utca 2., a VI. kerületben Szondy- utca 37/b., a VIII. kerületben Népszinház-utca 35 és a IX. kerületben Bakáts-tér 3. szám alatt a hadikonyha és a polgári étkező egy helyiségben van, mig a III. kerületben a Lajos-utca 92. szám alatt csupán hadikonyha, az V. kerületben Erzsébet-tér 19., VI. Hunyady-tér 3 és VII. István-ut 41—43. szám alatt csupán polgári étkezők vannak. Legközelebb a IX. Gát-utcában a X. kerületi elöljáróság épületében uj konyhák nyilnak meg.

— Az étkezőkben csupán ebédkosztot adnak és pedig a Verpeléti-uti, továbbá az utóbb megnevezett három polgári étkező kivételével — ahol az ebéd az étkezőhelyiségben elfogyasztható, — az ebédet mindenütt elvitelre kapják a jelentkezők. A mult hónapban a hadikonyhákban közel 20.000, a polgári étkezdékben pedig közel 45.000 ebédet szolgáltattak ki. Az ételeket a Hungária-körut és Üllői-ut sarkán levő központi konyhában készitik el és onnan autókon, 50 liter ürtartalmu zárt edényekben szállitják el az egyes étkezőhelyiségekbe.

Étkező a városházán

— Ugyancsak a központi konyha látja el a központi Városházán levő városházi étkezőt, ahol naponta 700 fővárosi alkalmazott étkezik, továbbá a fővárosi Diákmenzát, ahol 350 diák kap ebédet és vacsorát, végül egyéb intézmények részére naponkint kb. 500—600 ebédadagot szállit. E mellett a népélelmező kirendeltség gondoskodik a társadalmi jótékony intézményeknek nyers élelmiszerekkel való ellátásáról.

— A hadikonyhákban az ebéd minden nap levesből és főzelékből, vagy tésztából áll, a polgári étkezőkben három fogásos ebédet kapnak az ott étkezők, de a mai magas husárak mellett husétel az étlapon ez idő szerint nem szerepel. A városházi

városi étkezőben, amelyet a főváros maga tart fenn, november 1-től fogva hetenként kétszer fognak husételt kiszolgálni. A diáknenzán a vacsora rendesen főzelék vagy tészta.

Félmillió ráfizetés

— A mai óriási drágaság mellett is aránylag olcsó az ebédek ára: a polgári étkezőkben 5 korona, a hadikonyhákban pedig 2 korona 50 fillér. A husételek az ebédek árát tetemesen megdrágitanák, ezt az árat azután a kisebb keresettel biró emberek, akik reá vannak szorulva arra, hogy igénybe vegyék a hatóság hozzájárulásával fenntartott étkezőket, nem tudnák megfizetni. Az árak csökkenése esetén természetesen az árcsökkenés az ételek minőségében jelentkeznék, mert hiszen a népélelmező kirendeltség mindenkor az önköltségi árban állapitja meg az ételek árát, sőt a rezsiköltségek nagy részét a hatóság hozzájárulásából fedezi. Az állam hozzájárulásán kivül ezekre az étkezőkre maga a főváros is meglehetős nagy összeget fizet rá, amult évben ez a ráfizetés félmillió koronát is meghaladta. Mindaddig azonban, amig nincs meg a lehetősége annak, hogy szegényebbsorsu és kisfizetésü emberek legalább naponta egyszer meleg ételhez olcsón juthassanak, a hatóságnak kötelessége itt is segitségére lenni a szegény embereknek.

Naponként 18000 ebéd

— A népélelmezés ellátása az élelmiszerek hiánya miatt a lehető legnagyobb nehézségekkel jár, ami a körülményekben találja a magyarázatát. Ezekkel a nehézségekkel különösen az utóbbi időkben kellett küzködni, de ma is nagy nehézségekbe ütközik az ellátás, holott a bekövetkező téli időben valószinüleg még fokozottabb mértékben lesz szükség ilyen olcsó étkezők fenntartására. Épen erre való tekintettel tárgyalásokat folytatunk abban az irányban, hogy a legközelebbi időben a népélelmező kirendeltség hatáskörét még jobban kiterjessze és lehetővé tegye, hogy még jóval többen igénybe vehessék az étkezőket. Egyelőre arról van szó, hogy a központi konyha, ahol naponta 8—10 ezer ebédet lehet készitení, üzemét ugy rendezi be, hogy naponta kétszer fog főzni és igy naponta 16—18.000 ebéd lenne kiszolgáltatható. Tárgyalások vannak folyamatban az angol misszió élelmezési osztályával is, amely szives készséggel ajánlotta fel segitségét, hogy esetleg még nagyobb számban tegyük lehetővé az arra rászorulóknak az olcsó élelmezés igénybevételét. Ezek a tárgyalások még nincsenek befejezve, de ha el tudjuk háritani azokat a ma még leküzdhetetleneknek látszó akadályokat, a melyek ezen a téren az akció kiterjesztése sikerének utjában állanak, a téli időben nagyobb számu uj étkezőhelyiségeket fogunk felállitani.

— A népélelmező kirendeltség és a konyhák adminisztrációja nagyszámu személyzetet vesz igénybe és a sokfelé ágazó munkásság elvégzése csak ugy képzelhető, ha egységes vezetés alatt áll. A kirendeltség vezetője, dr. Schuler Dezső tanácsjegyző, aki igazán nagy lelkesedéssel és igazi szociális érzéssel teljesiti a reá háramló nehéz feladatok elvégzését..

*

A nyilatkozat kiegészitéséül és biztató reménységül bemutatjuk még a fővárosi humanitarius intézmények egy heti étlapját. A gazdagok dus asztalain mindenesetre inycsiklandozóbb ételek is szerepelnek, de jóllakni és megélni ilyen menü mellett is vigan lehet. Csak rosszabb ne legyen soha.

Heti étlap: 1919. évi október hó 6-tól október hó 12-ig

A hadi konyhán: Hétfő: Burgonyaleves, tengeri kása. Kedd: Reszelt tésztaleves, paradicsomos káposzta. Szerda: Paradicsomleves, karalábé főzelék. Csütörtök: Zöldségleves árpakásával, mákos metélt. Péntek: Köményesleves, paradicsomos káposzta. Szombat: Árpakásaleves, tökfőzelék. Vasárnap: Paradicsomleves árpakásával, ízes metélt.

A polgári és diák étkezőkben: Hétfő: Paradicsomleves, karalábé főzelék, káposztás metélt. Kedd: Árpakásaleves, kelkáposzta főzelék, hadi mézeskalács. Szerda: Karalábéleves, paradicsomos káposzta, köleskása izzel. Csütörtök: Burgonyaleves, tök főzelék, almás lepény. Péntek: Zöldségleves, karalábé főzelék, ízes lepény rácsos. Szombat: Köményesleves, burgonya főzelék, mákos metélt. Vasárnap: Reszelt tésztaleves, paradicsomos káposzta, almás lepény.

A városházán: Hétfő: Karfiolleves, tök főzelék, ízes bukta. Kedd: Burgonyaleves, karalábé főzelék, mákos tekercs. Szerda: Paradicsomleves, bab főzelék, almás lepény. Csütörtök: Lebbencsleves, kelkáposzta főzelék, ízes kifli. Péntek: Karfiolleves, paradicsomos káposzta főzelék, ízes lepény. Szombat: Reszelt tésztaleves, burgonya főzelék, linzer tészta izzel. Vasárnap: Zöldségleves, kelkáposzta főzelék, almás lepény.

Diákok vacsorája: Hétfő: Paradicsomos káposzta főzelék. Kedd: Karalábé főzelék. Szerda: Paradicsomos káposzta főzelék. Csütörtök: Kelkáposzta főzelék. Péntek: Vadas mártás, köleskása körités. Szombat: Karalábé főzelék. Vasárnap: Ízes metélt.

Kanapé-pörök a kereskedelmi kikötő körül

Személyi torzsalkodások — Nincs nyersanyag — A főváros minden áldozatot megtesz, de magának akarja a kikötőt — Polónyi is jelentkezik

A Fővárosi Hirlap esztendők előtt, amikor még sem a sajtó, sem a gazdasági élet faktorai, sem pedig leginkább a nagyközönség egyáltalán nem gondoltak vele, öntudatos lelkesedéssel és céltudatos munkával állott oda ama kis csoport mellé, amely a Duna-kérdést Budapest életkérdésének hitte, tudta és hirdette. Amikor mindjobban biztossá kezdett lenni a háboru elvesztése, amikor megnyilott a szemünk és láttuk, hogy az ötéves vérontásból az összezsugorodott Magyarország kerül ki, fokozottan fontosnak kellett tekinteni ezt a kérdést. Ma már mindenki tisztában van vele, hogy ma nincsen életbevágóbb gondunk, nincs drágább kincsünk, mint a Duna. Amiért néhány komoly szakember, néhány ujságiró küzdött mindössze, ma már megvan. Troubridge nekünk itélte a Dunai központot, amiért a csehek Párisban harcoltak, az osztrákok meg Weisskirchner vezetésével csunya puccsot csináltak a budapesti Duna-konferencián.

Ma már mindenkinek értenie kell, amit pár év előtt még a kormány és a városháza sem akart megérteni, hogy nincs sürgősebb elintézni valónk, mint a budapesti kereskedelmi és ipari kikötő megépitése.

Déri alpolgármester és Fock tanácsnok nyilatkozata.

A kereskedelmi kikötő munkálatai már komoly lendületet vettek — legalább elvben. A kormány által a közmunkákra előirányzott százmillió koronából mindenesetre jut majd erre is. A Fővárosi Hirlap munkatársa kérdést intézett Déri Ferenc alpolgármesterhez és Fock Ede tanácsnokhoz arra nézve, hogy mint állanak ma a kikötő munkálatai.

Déri alpolgármester a következőkben volt szives válaszolni:

— A kereskedelmi kikötő munkálatai javában folynak. Mindenekelőtt legfontosabbak a földmunkák, amelyeket már évek előtt megkezdtünk és amelyeket most is teljes gőzzel folytatunk. A földmunkák mellett azonban már a partfelépités is előrehaladott állapotban van és megkezdődött egy hid épitése is. Természetesen minden gondunk arra irányul, hogy a kikötő épitését minél jobban szorgalmazzuk, mert ismerjük az óriási gazdasági jelentőséget, amely ehhez az intézményhez füződik.

Fock Ede tanácsnok a következőképen nyilatkozott:

— Legelső dolog most, mint minden másban, a kereskedelmi kikötő körül is eltakaritani azt az összevisszaságot, amit a proletárdiktatura halmozott föl. *Kibogozni, amit ők összegabalyitottak, emberfeletti munka.* Hogy többet ne emlitsek, vállalkozónknak, a *László* és *Blum* cégnek üzemét szintén szocializálták. Ez a cég épiti a partfalat és most valahogy tisztázni kell a dolgokat, a szocializálásból eredő vitás kérdéseket dülőre kell juttatni. A munkálatok azonban addig is folynak. Dolgozunk a földmunkákon, egyben pedig a partfal is épül és már huszonkét szekrény készen van. Természetesen tovább is a legnagyobb bajokat okozza a nyersanyaghiány. Például nem tudjuk megkapni azt a darut, amellyel a már kész darukat beemelhetnénk. Ilyen helyzetben természetesen minden nehezen megy, de mindent el fogunk követni, hogy a kereskedelmi kikötő épitése minél kevesebb zökkenővel és minél gyorsabban haladhasson a megkezdett uton. Természetesen számolni kell a rendkivüli akadályokkal, amelyek között természetesen legelső sorban a nyersanyaghiányt kell emlitenem.

A kereskedelmi és földmivelési miniszterium versengése.

Eddig a főváros két kiváló főtisztviselőjének nyilatkozata. Ezzel szemben, helyesebben ezeknek kiegészitéseképpen el kell még mondani egyetmást.

A kereskedelmi kikötő épitésének ugyanis ma nemcsak a nyersanyaghiány állja utját, sokkal fontosabb, talán még nehezebben elháritható bajok is vannak. Ismét megelevenedtek azok a versengések, amelyek már évek előtt is megölő betüi voltak a kikötőkérdésnek. Ki ne emlékeznék azokra a harcokra, amelyek a kikötő-kérdés körül valaha a kereskedelmi miniszterium és a földmivelési miniszterium között lezajlottak. Két kitünő szakember: Hoszpotzky és Kvassay miniszteri tanácsosok állottak egymással szemben, mindegyik teljes joggal követelvén magának a vezetőszerepet. A kereskedelmi és földmivelési miniszteriumnak ez a harca éveken át tartott. A Károlyi-kormány alatt aztán döntés történt és egy teljhatalmu végrehajtóbizottságot küldtek ki és megállapitották a fővárosnak és az államnak a költségekben való részesedését, valamint azt is, hogy a kikötő tulajdonjoga a fővárosé lesz. A végrehajtóbizottság elnöke Kajlinger Mihály, alelnökei pedig Bokányi Dezső, Déri Ferenc alpolgármester és Végh Károly MFTR. igazgató lettek. Ez a végrehajtó bizottság ma is megmaradt Bokányi Dezső kivételével, akit, miután a városházán jól megpofoztak, „Él még Lenin, él még Trockij" kiáltással távozott börtönébe.

Megindult ellenben ujból a harc a kereskedelmi és földmivelési miniszteriumok között.

Melyik hatóság legyen a legfőbb intézője a kikötőépitésnek: ez lett megint a legfontosabb kérdés, de egyben a legkegyetlenebb kerékkötője az alkotásnak. És győzött a földmivelési miniszterium, amely Teljesniczky miniszteri tanácsost rendelte ki a kikötőépités legfőbb faktorának.

A főváros, igen helyesen, nem törődik az ilyen gyermekes játékokkal, hanem megy a maga utján. A főváros számára egyetlen fontos kérdés van és ez a kormány és a főváros közötti egyezmény megalkotása. A Károlyi-kormány alatt létrejött egyezmény most revizió alá került és most ebben az irányban folynak a tárgyalások. A Fővárosi Hirlap értesülése szerint a fővárosnak az az álláspontja a reviziós tárgyalásoknál, hogy inkább hozáldozatokat a kikötő megépitésénél, de mindenesetre biztositani kivánja, hogy a kikötő Budapesté legyen.

Polónyi is keveri a kártyát.

Mindez csendben és rendben folyna, a tárgyalásoknak sima menete mindkét oldalról biztositva van, sürgősen jelentkezett azonban *Polónyi* Géza, aki most *rendkivüli buzgalommal kezdi a kártyát keverni.* A Károlyi-kormány alatt, miután *Polónyi* Géza megtette emlékezetes javaslatát, hogy a *Gizella-teret Károlyi Mihály-térnek kell elkeresztelni,* sietve eltörölték a Közmunkatanácsot. Az öreg harcos azonban nem adta fel a csatát. Elfeledte a Károlyi Mihály-teret és ha Károlyiéknál nem sikerült megmenteni a közmunkatanácsi elnökséget, megmentette a Friedrich-kormánynál. Polónyi megint hatalmat kapott a kezébe és dacára annak, hogy valaha ő volt a Közmunkatanács legesküdtebb ellensége, most agyafurt gondolkozásával azon fáradozik, hogy *a Közmunkatanács hatáskörét minél jobban kifejlessze.* Rájött arra a nem tulságosan rejtett ismeretre, hogy a Dunaszabályozási kérdésekről, hidak épitéséről, partfalak emeléséről való intézkedés a Közmunkatanács megalkotásáról szóló törvény értelmében a Közmunkatanácsot illeti. Polónyi tehát ma nem elégszik meg azzal, hogy a Margitszigetet ő kormányozza, ami egyidőben minden ambicióját kielégitette, a

kereskedelmi kikötő épitésének is ő akar lenni a diktátora. Azzal, hogy a törvény megalkotása óta egy és más történt, hogy a törvény eme része ma már nincs és nem lehet hatályban, ő mit sem törődik. Polónyi részéről megindult a nagy offenziva, hogy a kereskedelmi kikötő épitése dolgában az övé legyen a legfőbb hatalom. Nincs még elég akadálya a nagy terv megvalósitásának, odafekszik még hatalmas akaraterejével a megvalósulás utjába Polónyi Géza is.

Késik az uj fővárosi törvény

A főváros közigazgatásának reformja

A négy esztendős háboru és az azt követő — immár egy éve tartó — belső zavaros állapot leszoritotta a napirendről a fővárosi törvény revizijának, helyesebben szólva az uj fővárosi törvény megalkotásának kérdését.

Évtizedeken át hallottuk a panaszokat az 1872. évi XXXVI. törvénycikk ellen, sokszor konkretizálva, de legtöbbször általánosságban. Készültek memorandumok, törvénytervezetek, maga a főváros is több javaslatot dolgozott ki a reformra vonatkozóan, de a tervezgetés stádiumánál az ügy nem jutott előbbre és most, amidőn kilenc hónapi törvényenkivüli helyzet után a fővárosnál is helyreállott a jogrend uralma, a 47 éves törvény is ujból életerőre kapott.

Nem célunk ez alkalommal e törvénynek kétségtelenül fönforgó hiányosságait, sem pedig jó és üdvös rendelkezéseit részletesen fejtegetni, — erre talán máskor lesz alkalmunk és bővebb terünk — elég ezuttal leszögeznünk azt a tényt, hogy az a törvény, amelynek uralma alatt a három kis városból egyesült főváros 40 év alatt hatalmas metropolissá fejlődött, lehet hiányos, lehet egyes rendelkezéseiben elavult —aminthogy az is — de mégis biztos alapja volt a fejlődésnek, a haladásnak és módot nyujtott azokra az alkotásokra, amelyekre még most — a háborus idők és az egymást követő forradalmak rombolásai, sőt a bolsevista tatárjárás után is — büszkén tekinthetünk.

Az alkotmányos élet helyreálltával a nemzetgyülésnek kétségtelenül egyik legelső föladata lesz, hogy a régóta sürgetett uj fővárosi törvényt megalkossa. Semmi kétség, hogy a törvényhozás, amikor a változott helyzetnek és az uj korszak szellemének megfelelően megalkotja a főváros uj szervezetét, meg fogja tartani a régi törvényből mindazt, ami eddig jónak és üdvösnek bizonyult.

Nincs szükség azonban mélyreható reformra kerületi közigazgatásunk terén. Az 1893. évi XXXIII. törvénycikk minden tekintetben bevált intézkedései biztos alapokra fektették kerületi közigazgatásunkat és ha e téren voltak és vannak is panaszok és kifogások, azok nem a törvény intézkedései ellen irányulnak, hanem csak azért merültek föl, mert a törvényhatóság nem élt azzal a fölhatalmazással, amelyet a törvény neki nyujtott.

Az 1893. évi XXXIII. t. c. a törvényhatóságnak engedte át azt a föladatot, hogy a kerületek beosztása tekintetében szabályrendelettel intézkedjék. A közgyülés 1894-ben meg is alkotta az erre vonatkozó szabályrendeletet, de nagyban és egészben meghagyta a kerületek régi, aránytalan beosztását. Innen van, hogy ma egyes kerületek tulságosan nagyok, mások pedig aránytalanul kicsinyek; innen van, hogy egyik-másik kerület lakossága kétszázezret is meghaladja, a másiké pedig alig 30—40.000 körül van.

A kerületek uj, arányos beosztásának kérdését az uj törvényhatóságnak kell megoldania és meg kell oldania az adminisztráció helyes vezetése érdekében sürgősen és még akkor is, ha a nemzetgyülés más sürgős és fontos föladatai mellett a főváros közigazgatásának reformjával kezdetben nem is tudna foglalkozni.

Események

A költségvetés uj formája. A tanács legutóbbi ülésén érdekes és nagyjelentőségü előterjesztést tett dr. Bódy Tivadar polgármester. A költségvetés mai formája nagyon nehézkes és laikusok számára teljességgel érthetetlen. Két óriási kötet a főváros mai költségvetése, melyben még a szakemberek sem igazodnak el valami könnyen, mert a bevételek és a kiadások külön kötetben vannak elkönyvelve. Ha valaki például a müszerüzem bevételeit és kiadásait akarja megkeresni, órákig kell keresgélnie a kötetekben, annyira távol vannak egymástól a kötetekben az összetartozó adatok is. A polgármesternek az az intenciója, hogy az összetartozó adatok, és pedig ugy a bevételi, mint kiadási tételek egy helyen legyenek, ugy hogy a közönség is könnyüszerrel betekintést nyerhessen az egyes üzemek és intézetek háztartásába. Mint a Fővárosi Hirlap értesül, a legközelebbi költségvetés már uj formájában fog napvilágot látni, tárcarendszer szerint készül, ami azt jelenti, hogy a költségvetési tételeket ügyosztályok szerint csoportositják.

Fagyoskodnak a kórházi betegek. A közegészségügy történetében szinte páratlan anomáliáról kell beszámolnunk: október végét irjuk, az éjszakák napról-napra hüvösebbé válnak, a magánháztartások — már a melyiknek van megfelelő tüzelőanyagja — régen megkezdték a fütést — ugyanakkor a főváros kórházaiban hidegek a kályhák, a betegek vacognak és dideregnek a fütetlen termekben. A főváros tanácsa már hetek óta egyik memorandumot a másik után meneszti az Országos Szénbizottsághoz a kórházak fütőanyagellátása ügyében. Rau Gottlob, az Országos Szénbizottság igazgatója, akinek szénpolitikája a legtejesebb mértékben indokolttá teszi, hogy a főváros szénellátását kivegyék az ő gyenge kezeiből és szervezőképesebb széndiktátorra ruházzák — mintegy négy héttel ezelőtt kijelentette a főváros sürgetéseire, hogy a közkórházak szénellátása biztositva van és semmiféle aggodalomra ok nincsen. A főváros tanácsát teljesen megnyugtatták Rau igazgató kijelentései és a kórházak igazgatófőorvosai aggodalom nélkül néztek a tél közeledte elé. Október 15-én azonban, mikor a kórházakban a fütés hivatalos időszaka kezdődik, kellemetlen meglepetésre ébredtek a kórházak betegei. Odakünn már hideg szelek fujdogáltak, a betegszobákban azonban még sem kezdődött meg a fütés. Lett erre nagy lótás-futás a városházán és a miniszteriumokban és az illetékesek siettek a lehetőség szerint kireparálni a megtörtént hibát. A hibák és a fütőszerkezetek kijavitása azonban napokba tellett és ezalatt az idő alatt a betegek bizony nem a legkellemesebben érezték magukat. Értesülésünk szerint a kórházak szénellátása még ma sem a legkifogástalanabb. Az Országos Szénbizottságnak pedig mindenekfelett való kötelessége, hogy betegeink meleg szobájáról gondoskodjék.

Megszüntették a menekültek segélyezését. Dr. Liber Endre, a menekültek országos kormánybiztosa, szeptember elsején megszüntette a menekültek segélyezését. Havonta körülbelül ötezer menekültet segélyezett eddig az akció. Szeptemberben már mindössze ötszáz budapesti menekült kapott segélyt, most pedig, október hónapban, alig nyolcvanan részesültek segélyezésben, ezeknek is csak indokolt (betegségi, halálozási és hasonló) esetekben nyujtottak anyagi támogatást. Minden egyes esetben közölték már az utolsó hetekben a menekültekkel, hogy utolsó alkalommal történik a segélyezés, szükséges, hogy mindenki, aki a fővárosban telepedett meg, produktiv foglalkozás után lásson.

Primadonna-verseny. A Csókbakter minden előadásán, a Revü-szinházban Robert Stolz csodásan szép zenéjü revüjében egyformán kiváló szerep jutott Balogh Böskének, Varga Irmának, Magaziner Erzsinek és Sugár Terinek. A férfiak közül Horti Sándor, Tompa Béla, Simonyi és Gallai játszanak nagyszerü figurákat, de jók még Tarnai Leona, Radó Böske és Kulinyi, valamint a többiek is. — A hires Bródy kórus uj erőkkel gyarapodott és a „Wiener Werkstätte" által készitett jelmezekben elragadóak. — Medgyaszay Vilma is uj dalokat énekel.

Az Orient-szálló a menekülteké. Az Orient-szállót tudvalevően a tanácskormány az Általános Fogyasztási Szövetkezet hivatalai részére rekviráltatta. Most a szálló összes helyiségeit kiüritették s az Országos Lakásbiztosság utján lefoglaltás a menekültek részére. Egyébként a lakásbiztosság még több szállót fog lefoglalni, hogy a menekülteket lakással lássa el.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristály alota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este fél 7 órakor.
Az óriási sikert aratott
„A CSÓKBAKTER"
Robert Stolz látványos operettje
MEDGYASZAY VILMA,
uj dalokkal
M. ROMY PORGES
az európai hirü cellomüvész és a többi attrakciók.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
A Csárdáskirálynő Kálmán Imre világhirü operettje filmen 5 felv.
A főszerepekben: Ida Russka és Josef König.
SE KI, SE BE! Filmburleszk 3 felvonásban Filmre irta: Vajda László.
Rendezte: Korda Sándor. Diszleteket terv.: Márkus László.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3 tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

Erzsébet-körut 31. **NEMZETI ROYAL ORFEUM** Telefon József 121-68.
Kezdete 1/2 6 kor! **UJ MŰSOR!** Kezdete 1/2 6 kor!
Vándorfecskék és az összes uj szinházi és varieté-attrakciók felléptével. Nemzeti Royal Kabaré: Uj nivós müsor. Kezdete 1/2

Tőke György
építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Kőszénbánya-'s Téglagyár Társulat
Pesten (ezelőtt Drasche)
Budapest, VII., Király utca 67. Telefonszám 34—51 és 34—61.
Keramit kocsiut kövek, keramit lapok, keramit-, stero-, piller-téglák, travers-téglák, falburkoló téglák, fayence porcellán lemezek, porcellán szigetelők, egészségügyi és has nálati cikkek, tüzálló chamotte téglák.
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék dijmentesen.

Lakáscsere
Elcserélném az Üllői-uti városi házban levő három nagy utcai szobás modern, kitünő lakásomat (évi bér 1200 korona) három-négy szobás lakásért a Belvárosban vagy a belső Józsefvárosban. Ajánlatot a „*Fővárosi Hirlap*" kiadóhivatalába kérek „*Lakáscsere*" cimen.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Censurat: Gavrilescu

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. október 30-án — 45. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Szén nélkül

megszünik az élet, szén nélkül nem tud lélegzeni a legkisebb falu sem és szén nélkül ugy pusztul el egy világváros, mint egy kis halászkunyhó, amelyet nyalábjába kap a rengeteg tenger. Komoly, bölcs és világtekintélyü tudósok bizonyitották be, hogy minden életnek fenntartója, megteremtője a szén. És Budapest ma még nem érzi egészen a veszedelmet. Influenzás, tüszkölő emberek, munkátlan munkások, füsttelen kémények, veszteglő gyárak már ma is fölös számban vannak; de az igazi nyomoruság, a szinte megakaszthatatlan katasztrófa is veszedelmesen, kétségbeejtő módon közeledik.

Az elmult hét a kosarak hete volt. Ahány irányban szénért nyujtottuk ki reszkető, kolduló kezünket, annyi irányból kaptunk kosarat. Az egész világon szénhiány van: ez a stereotip válasz. A legfájdalmasabb azonban, hogy eltitkolhatatlanul, letagadhatatlanul a politika is belejátszik a helyzet ilyen szomoru kialakulásába. Pedig kérdezzetek meg ebben az országban, ebben a városban bár akárkit, mindnyájan azt fogják mondani, hogy ők nem politizálnak, ők egyszerüen és kizárólag élni akarnak. Sajnos azonban, mégis vannak, akik politizálnak és ezeknek bünük, vagy erényük miatt kell mindnyájunknak kétségbeesetten szenvednünk.

Szén nincs. Ez többet jelent, mint amikor azzal sujtottak fejbe bennünket, hogy elvesztettük a háborut. Az elvesztett háboru után még sok minden következett, többek között egy négyhónapos bolsevista-őrület, s mindez igy együttvéve belesodort bennünket a kétségbeejtő helyzetbe, amikor mindenfelé hiába járunk koldulni. Sajnos azonban, a politikába belecsömörlött budapesti ember nem tud már olyan politikai fordulatokban hinni, amelyek a nyomoruságtól, a nincstelenségtől is megmentenének. Szén nincs és el kell rá készülnünk, hogy nem is lesz. Nincs más mód, elő kell szedni az utolsó, még megmaradt rongyainkat is, amelyekkel didergő testünket betakargathatjuk. Össze kell bujnunk, mint a szegény ember malacainak, hogy egymás testének melegével üzzük el a fagyasztó hideget. És még egyre van szükség, ami nélkül sötétség és fagy borul erre a városra, szükség van a magyar bányamunkások példás, odaadó hazaszeretetére, soha nem látott testvéri érzésére. Megmaradt, szegényes bányáinkra vár a feladat, hogy ha meleg szobát nem tudnak is adni, de megmentsenek bennünket a megfagyástól.

Budapest lakossága eddig számtalan megpróbáltatása mellett sem tanulta meg az igazi, az önzetlen takarékosságot. A háboru alatt inkább csak kifelé hallattuk a nyomor siralmának énekét, a kommunizmus alatt még a semmiből is pazarolni akartunk, hogy a semminél is kevesebb maradjon azoknak, akik el akarták rabolni mindenünket. De most az igazi nyomor kopogtat ajtónkon, hogy igazi hazafisággal igazi takarékosságot mutassunk.

Ezek az igazi sorsdöntő órák. Most kell komolyaknak, bölcseknek és becsületeseknek lennünk. A politikai tanulságokat ebből az égbekiáltóan sulyos helyzetből vonják le mások: mi csak a takarékosság, az önmegtartóztatás, a sorsnak való megadás fájdalmas elégiáját tudjuk énekelni — fagyos ajakkal.

Fullánkok

...

Változatos életpályának

éppenséggel nem lehet nevezni azt, ha valakinek egész karrierje a Gellért-fürdő körül játszódik le. Középeurópa egyik legelegánsabb helye a Gellért-fürdő, de nem tulságos nagy élvezet lehet hol bentülni az igazgatói székben, hol meg kint lenni belőle. Ez az ok, amiért nem irigyeljük Barczen urat, akivel ez a változatosság meg-megesik. Előbb a Széchenyi-fürdő igazgatója volt, majd nyugdijazták. Egyszer aztán meggondolták magukat a város urai és beültették a Gellért-fürdőbe. Nem sokáig tartott a dicsőség, mert megint nyugdijazták. Barczen ur ekkor elszerződött a Lukács-fürdőhöz. Itt azonban kudarcot vallott a fürdőtudománya, nem sikerültek a tervei. Mit volt mit tennie? Ki kételkedhetik benne, hogy mit cselekedett? Hát persze, hogy visszament a Gellértbe. A főváros, amely a hajléktalanok menhelyének is gondozója, reaktiválta Barczen urat. Ez a változatosság egy kicsit mégis feltünő. Vagy használható ember ez a Barczen ur, vagy nem. Ha nem használható, akkor minek veszik minduntalan vissza? Ha pedig használható, minek eresztik el? Elvégre a főváros intézményei talán mégsem átjáróházak? . . .

Sulyosabb gond

is nehezedik azonban a fővárosra a Gellért-fürdő miatt. Többek között Frenreisz ur, a vendéglős is bucsuzik, amit éppenséggel nem kárhoztatunk. Ezek a pompás termek, a ragyogó felszerelés valami igazi európai szakembert kivántak volna, nem pedig ezt a jelentéktelen, vidéki korcsmárost, aki nem tudott nivós helyet csinálni a Gellért-fürdő éttermében, bármilyen ragyogó eszközöket adott is a kezébe a főváros. A sült galamb valósággal a szájába repült Frenreisznak, de ő olyan rossz üzletember volt, hogy még ezt sem tudta kihasználni. Most bucsuzik. Isten hirével, — kiáltjuk utána. A főváros azonban uj ötlettel jön: házi kezelésbe veszi a Gellért-fürdő vendéglőjét. Hát csak ez hiányzott. A spórolás láza ennyire megejtette a tanácsot? A főváros fölcsap csárdásgazdának és ahogy a tanács optimizmusát ismerjük, biztosra veszik, hogy most már elgázolták a deficit hétfejü sárkányát.

Prágába

járni most nem tanácsos. Gyanus mindenki, aki odajár. Hamarosan kürják róla, hogy hazaáruló. Ripka Ferencnek véletlenül passzpartúja van a prágai utra. Ő nem gyanus. Őt hazafias célok vezetik. Sajnos azonban, annyira sem gyanus, hogy feltételezhetnénk róla, hogy szenet szerez. Pedig milyen meghatóan szép bulletineket gyártottak róla heteken keresztül. A hálátlan, mégsem szerzett szenet. Most megint megy. Persze, a kirándulások sok pénzébe kerülnek a városnak. De ez a kisebbik baj. A nagyobbik az, hogy ha még sokáig nem hoz szenet, egyszer mégis csak rásüti valaki, hogy Károlyi Mihályhoz jár vizitbe...

Körséta a városházán

A politikus tanács — Tanácsnokok, mint kézbesitők — Liberálisok és antiszemiták harca Szeretnék összehivni a közgyülést

A proletárdiktatura sóhivatallá avatta a városházát, de tessék elhinni, hogy ebből a mivoltából még most sem lehetett kiemelni. Nem hiába fenyegetődzött a pofonok között kényszerülten távozó Bokányi:

— Él még Lenin és Trockij! A mit mi leromboltunk, maguk ugy sem tudják helyreállitani.

Lenin és Trockij ugyan messze vannak és a hatalmuk napjai is megvannak számlálva, de az mégis bizonyos, hogy nehéz azt ujra fölépiteni, amit ők leromboltak. Különösen nehéz annak a tanácsnak, amelynek tagjai között igazán a ritkaságok közé tartozik az erős legény. És ráadásul

ez a gyenge tanács idejének legjavát politizálással tölti el,

pedig itt nem politikára, hanem életmentő ötletekre, nagy koncepciókra, hatalmas stilusra volna szükség. A politika szörnyü forgandóságában, a világszemléletek őrült áramlásában azonban a tanács tagjaiból is kész politikusok lettek, akik már fölcsaptak a politikai égboltozat csillagászaivá. És szó sincs róla ezen a téren nem lehet megtagadni tőlük a sikereket, ime

Bódy Tivadarból is főpolgármester-helyettes lett,

ami föltétlen bizonyitéka annak, hogy a polgármester ur utolérte a Bárczy István zsenijét. De üzet is érte. A kommunista üldözést olyan erélyel folytatja, hogy megirigyelhetné a legkitünőbb zsandárőrmester is. A városházán ma bünözőket gyártanak. Igazuk van: meg kell büntetni mindenkit, aki bünt követett el, de meg kell jutalmazni azt, aki helyén maradt és megmentette a megmenthetőt. Ellenben legalább vizsgálat alá kell venni mindazokat, akik önként ajánlkoztak munkára, bármilyen állásban legyenek is azok. Ebben az esetben és, csakis ebben az esetben fog bizni a főváros közönsége a nagy megtorló hadjárat igazságosságában.

Ebben a hadjáratban, amelynek— ezt fájdalommal jegyezzük föl — igen sok esetben politikai izét tapasztaljuk, akadnak komikus jelenetek is. Igy például nemrég

észrevették, hogy nehány föliiggesztett tisztviselő nyugodtan bejár a hivatalába és rendszeresen dolgozik.

Ezek között volt elsősorban Lendl Adolf dr. az állatkert igazgatója is. Az erélyes tanácsban igen nagy volt a fölháborodás — nem minden ok nélkül. Hoztak is olyan határozatot, amilyennek pária nincs Budapest történetében. Mindenekelőtt a polgármester külön ukázban rendelte el, hogy a föliiggesztett tisztviselők át ne lépjék a városháza küszöbét. Hogy azonban ennek a lépésnek még nagyobb nyomatékot adjanak, a polgármesteri ukázt — egyes tanácsnokoknak kellett személyesen kikézbesiteniök.

De nemcsak a tanács politizál, hanem maguk a tisztviselők is. Tavaly november óta még mindig. Kerek egy esztendeje. Most nem a VAOSz-ban, hanem a Nemzeti Szövetségben. A főváros közönsége nagyon helyesnek találja, ha hazafias alapon szervezkednek, de sajnos a tisztviselők között ma ujabb ellentétek merülnek föl.

A hazafias szövetség kebelén belül is pártokra szakadtak, ami természetszerüen az együttmüködés hátrányára szolgál. Ma ugyanis

van a tisztviselők között is antiszemita és van liberális frakció.

Az antiszemiták vezérei Lung Géza főjegyző és Bereghy Kornél árvaszéki ülnök, a liberálisoké Liber Endre főjegyző és Illyefalvy tanácsjegyző. Mindenki meggyőződésének kijár a tisztelet, de a tisztviselők között mégis legfontosabb volna a kollégiális összetartás és a politikamentes munka. Hagyhatnák a politikát a tanácsnak, az ugy is kelletténél többet él vele.

Mindez pedig nem azt jelenti, hogy a tanácsnak nincsenek gondjai. Kétségbeejtő gondok volnának azok, amelyekkel a tanácsnak meg kellene küzdenie, ha politikája el nem terelné figyelmüket a bajokról. De meg van az a vigasztalás is, hogy ugy sincs a tanácsban annyi zsenialitás, amely a kátyuból kiemelhetné őket. Nincs más mentség tehát, mint hogy

a tanács el akarja magáról háritani a főváros csődjéért való felelősséget és szeretné mielőbb összehivni a közgyülést,

ennek azonban elháríthatatlan akadályai vannak. Vidéken kis falvak képviselőtestülete is összeült már, a főváros közgyülése azonban még mindig nem hallatta szavát. Pedig a tanács nagyon szeretné már a városatyákat. Annál is inkább, mert a városatyákban is lenne annyi ildomosság, hogy a ranglétra egy bizonyos fokán megállana és azon fölül nem érdeklődnék, hogy ki mit csinált a kommunizmus alatt.

Kiszikkadt malteros ládák a nyomor fokmérői...

Tervek vannak, de épitkezés nincs - Iskolából istálló - Utazás a kazán körül Épül a tüdőbeteg-kórház.

Krátky János tanácsnok nyilatkozata

A városházán, a harmadik emeleten, ahol az alacsony menyezet laposan fekszik rá a folyosóra, nem járnak már szép asszonyok, viruló leányok. Azok az első emeleten, a polgármesteri hivatalok és a másodikon, a tanügyi ügyosztály táján hullámzanak kecses korzóban. Ide a harmadik emeletre számláikat láttamoztató, vasalatlan nadrágos kisiparosok, versenytárgyalásokra pályázó vállalkozók kapaszkodnak csak föl. Persze normális időkben. Most egészen elhagyottak ezek a folyosók, csak bent a csöndes szobákban dolgoznak serényen a szótalan mérnökurak, akik nagyban készülnek a jövőre, amikor finom-idegü terveik gyors megtestesülést remélhetnek. Ez a főváros XIII. ügyosztálya, a középitési ügyosztály, amelynek munkája, vagy tétlenségre kárhoztatottsága mindenkor fokmérője volt annak, hogy dolgozik-e Budapest, van-e munka, él-e, vagy alszik-e ez a város. Régi tantétel ez Budapest számára, hogy ha épitenek, akkor minden jó, akkor meg lehet élni ebben a városban, ha nem épitenek, akkor pang minden, akkor a halál fásultsága, dermedtsége fekszik el az utcákon. Sok minden mellett ezért tartozik a középitési ügyosztály a legfontosabb városi hivatalok közé, s nem csoda, ha remény és kétség között kerestük fel az ügyosztály kitünő vezetőjét, Krátky János tanácsnokot, aki a Fővárosi Hirlap tudósitójának a következőket volt szives elmondani a főváros folyamaban levő épitkezési munkálatairól:

Hogy épitett a szovjet?

— A proletárdiktatura után, amennyire ez lehetséges volt, ott folytattuk munkánkat, ahol azt a kommün kitörésekor abbahagytuk. Természetesen uj tervekről, uj munkákról ma beszélni sem igen lehet, hiszen nincsen épitőanyag, nincsen semmink és sóvárogva várjuk az időt, amikor annyira rendbejövünk, hogy ismét folyamatosan, a közszükségletet kielégitő módon dolgozhatunk ujra. A proletárdiktatura alatt is folytattak egy és más munkát, amelyet már előbb megkezdtünk, ez a munkafolytatás azonban egyben a dolgoknak legteljesebb mértékben való összekeverését eredményezte. Hogy mást ne emlitsek, miután a magántulajdont megszüntették, magánvállalkozásról szó sem lehetett, az épitőanyaggal is egészen rendszertelenül bántak. A főváros tulajdonát fölhasználták olyan épitkezéseknél, amelyek előbb magánemberekéi voltak, viszont állami és magántulajdonban levő anyagot beépitettek fővárosi épületekbe. Nem lehetetlen, hogy ezek miatt még perek is keletkeznek majd és bizony alaposan fogas jogi kérdések lesznek, hogy miként tegyen igazságot a biróság ebben a képtelen össze-visszaságban, amit olyan könnyen idéztek föl a kommün urai.

— Itt, a mi ügyosztályunkban különös gonoszságokat nem csináltak, inkább értéktelen és oktalan ujitásokkal próbálkoztak, amelyek között — nem nehéz megállapitani — egyetlen olyan intézkedés nincsen, amit el lehetne fogadni, vagy meg lehetne tartani. Legkiáltóbb példája ezeknek az intézkedéseknek az volt, amikor *mindent és mindenáron decentralizálni akartak.* A legnagyobb, a legfontosabb kérdések megoldását is elvették a központ kezéből és a kerületekre ruházták. Mondanom sem kell, hogy ebből a legkomikusabb és legegyügyübb bonyodalmak keletkeztek. A kerületek terveket készitettek, amelyeket még csak kikorrigálni sem volt joga a központnak, hanem vissza kellett adni a kerületnek, ahol ujra kezdték a munkát. Ilyenek voltak a szovjet ujitásai, amelyeknek kiküszöbölése, a régi rend helyreállitása igazán rendkivüli munkát vesz igénybe.

Egy kazán Odisszeája.

— Ami most már megkezdett munkálataink folytatását illeti, legelső sorban *a városházát kiegészitő barakképületek befejezését* kell emlitenem. Ezeket a munkálatokat, mint ismeretes, még jóval a diktatura kitörése előtt megkezdtük. A diktatura alatt folytatták az épitkezést és annyira előrehaladtak, hogy a hivatalok nagyrésze már be is költözhetett. Most már igazán csak jelentéktelenebb pótlásokról van szó. Különösen a belső berendezés munkálatai vannak még hátra.

— Többek között a *központi fütést* kell megcsinálnunk. Itt azonban igen sulyos bonyodalmaink vannak. Központi fütés-berendezéseket ma Magyarországon kapni nem lehet. Ausztriához kellett hát folyamodnunk és az egyik kazánunk már idehaza is van. Most még másik kettőt szerzünk be Bécsben és akkor ez a kérdés is meg van oldva.

— Igy elmondani azonban könnyü a dolgot, de végigcsinálni tulságosan nehéz. Maga az, hogy az ember Bécsbe eljusson, rendkivüli nehézségekbe ütközik. Utlevél, visum... nem kell önnek ezekről a nehézségekről sokat beszélnem. Amikor aztán a nagynehezen megszerzett kazán megérkezett Budapestre, ujabb bonyodalmak keletkeztek. Nem tudtuk elhozni a kazánt a pályaudvarról, mert előbb pénzügyminiszteri engedelmet követeltek. A kormánynak — tudvalevőleg — az az igyekezete, hogy valutajavitó tendenciával minél inkább megnehezitse az importot. El kellett tehát járnunk a pénzügyminiszternél, most azonban már megvan az engedelmünk, hogy az első kazánunkat beszállithassuk és beállithassuk.

— Hátra van azonban még kettő. Most azonban megint Bécsben vannak bonyodalmaink. Bécsben ugyanis most azt követelik, hogy a kazánokat ott vegyük át, mert a szállitásért és a mai nyomoruságos szállitási viszonyok között keletkezhető hibákért, romlásokért a bécsi cég nem tud felelősséget vállalni. Éppen most van két mérnökünk Bécsben, akik az átvételt eszközlik. Kipróbálják a fütőket és ugy adják vonatra a kazánokat.

Iskolaépitések a főváros rezsijében.

— Másik nagyobb befejezés alatt álló épitkezésünk *az a nyolc barakkiskola,* melyeknek épitését még a néptanács határozta el két millió költséggel. Ezek az uj barakkiskolák a következő helyeken épülnek: I. ker., Kelenföldi-ut, I. ker., Böszörményi-ut, I. ker., Diana-ut, I. ker., Hengermalom-ut, VI. ker., Tatai-utca, VII. ker., Thököly-ut, VIII. ker., Práter-utca, X. ker., Óhegy-utca.

— Ez a nyolc barakkiskola harmincnégy tantermet képvisel, amelyekben azonban a tanitás most már valószinüleg csak a jövő tanévben kezdődhetik meg. A diktatura alatt a vállalkozó-rendszer teljesen ki volt zárva és igy ezeket az iskolákat is saját rezsiben épitették. A versenytárgyalást pontosan akkor tartották meg, amikor a proletárdiktatura kitört, de a munkálatokat még nem adtuk ki és ennek köszönhető, hogy nagyobb jogi bonyodalmak nem keletkeztek. *A rezsiben kezdett épitkezéseket ma is rezsiben folytatjuk,* amit ők megkezdtek, mi kénytelenek voltunk átvenni. A rezsiben való épitkezésnek természetesen megvannak a maga előnyei, de megvannak a maga hátrányai is.

— Az épitkezés különösebb baj nélkül folyik. Mindössze az történt, hogy mikor egy szép reggelen a munkára felügyelő mérnök megjelent a Kisfaludy-utcában épülő iskolában, azt istállóvá átalakitva találta. Jámbor lovacskák ropogtatták a zabot, de egyébként iskolához méltó módon, illedelmesen viselkedtek. Kiderült azután, hogy a lovak derék tulajdonosai épülő istállónak nézték az épülő hajlékot és boldogan vezették be állatjaikat a csinos barakkokba. Amikor megtudták, hogy a kultura hajlékába költöztek be, a kedves lovacskák illedelmesen eltávoztak.

Az Uj-Szent-János tüdőbetegosztálya.

— Még egy jelentős épitkezésünkről kell megemlékeznem. Jelentékenyen előhaladtunk az Uj-Szent-János-kórház tüdőbetegosztályának épitésével, ahol négyszáz beteg jut majd tető alá. Az uj osztály ideálisan szép, kényelmes és praktikus elhelyezést nyert itt. Az alsó platón épült az elmebeteg-osztály, a felső platón pedig most jut tető alá az uj tüdőbetegosztály. A kórház épitési céljaira a közgyülés eredetileg négy millió koronát szavazott meg. Ezt az összeget azonban az időközben beállott jelentős anyagdrágulás miatt tul kellett lépnünk. Ezt a helyzetet már régebben láttuk és még a mult évben a kormány támogatását kértük, amit azonban akkor nem sikerült megkapnunk. Most azonban abban reménykedünk, hogy a segitséget megkapjuk, mert a jelenlegi kormány érdeklődik az intézmény iránt. A közegészségügyi miniszter máris kilátásba helyezte, hogy az épitkezésnél helyszini szemlét kiván tartani.

Söprik a pesti utcát...

Kevés az utcaseprő! — Ha lehull az első hó...

A főváros utcáin egyre kisebb számmal látni a tányérsapkás utcaseprőket, akiknek eltünésével egyenes arányban nő a szemét és a piszok a pesti utcán. A kövezetet, akár aszfalt, akár makadamburkolat, bizony nem söprik azzal a gondossággal, mint a háboru előtt. Igaz, hogy a kövezet is megváltozott, hepe-hupás, gödrökkel tele az utburkolat, amit igazán nem olyan könnyü tisztán tartani, mint hajdan, amikor a legkisebb hibát azonnal kijavittatott a gondos főváros. A főváros köztisztasági viszonyairól *illetékes helyen* a következő információkat kaptuk:

— A legnagyobb baj az, hogy kevés az utcaseprő. Ezerkétszáz lenne a pesti utcaseprők rendes létszáma, de például most is kettőszázötvennel kevesebb van, mint a rendes létszám. Állandóan keres a köztisztasági hivatal utcaseprőket, akik azonban és ez a mai óriási munkanélküliség idején valóban csudálatos, egyáltalában nem jelentkeznek. Az az idő, mikor egy-egy utcaseprőt bizottsági tagok protezsáltak, régen elmult és a munkanélküliek, nem tudni mi okból, nem nagyon kapnak a seprü és a szeméthordó taligán. Különösen nehéz lesz a helyzet, ha majd lehull az első hó, mert ezzel a megfogyatkozott számu személyzettel nem tudjuk megtisztitani Budapest utcáit a hótömegtől.

— Érdekes a megemlitésre, hogy a kommunizmus alatt Budapest utcái ragyogtak a tisztaságtól. Ennek egyik magyarázata, hogy a munkástanács elnöksége perverz gyönyörüségét találta abban, hogy százezreket áldozzon a főváros utcáinak tisztaságára, amivel büszkélkedni akart a bizony nem nagy számban jelentkező külföldi vendégek előtt; a másik, szomorubb körülmény meg az volt, hogy megcsappant a szemét: nem volt élelmünk, tehát hiányzott az ételhulladék, lófogatu kocsik, amelyek szemetet hagytak volna az utcán, alig jártak, mert a lovakat rekvirálták.

— Az öntözéssel a hüvösebb idő beálltára való tekintettel, már felhagyott a köztisztasági hivatal. Két villanyerőre berendezett seprőgépünk azonban éjszakánként változatlanul sepri a körutakat, aminek az a nagy fontossága van, hogy kitakaritják a kövek közeit is, az ugynevezett „fugákat."

— A szemétfuvarozással is bizony bajok lesznek a télen. Leszámitva azt, hogy a kevés köztisztasági munkás nem lesz képes az uttesteket idejében megszabaditani a hótól, az Üllői-ut kövezete olyan kétségbeejtő állapotban van, hogy csupán lóállományunk állandó veszélyeztetésével tudjuk már most is kiszállitani a szemetet. Egészen bizonyos, hogy a hepe-hupás Üllői-uton, ha majd fagyni fog, számos lovunk válik áldozatává a sikos uttestnek.

— Még egy különös tünetről kell megemlékeznünk — fejezte be informálónk az érdekes felvilágositásokat — ami jellemző a mai Budapestre. A közönség az utcaseprők kis vaskocsijairól lelopkodja a kerekeket, amiből azután faluvarozásra alkalmas kis kocsikat fabrikál magának. Reggelenkint, ha végigszámoljuk taligáinkat, szomoruan látjuk, hogy napról-napra több kis kocsinak hiányzik mind a két kereke...

Rémes fölfödözés a rendőrségen

A főkapitányság épületében kivégzések történtek! — Gépfegyverek ölték meg az áldozatokat — Egy világitóudvarban szétlőtt koponyarészeket találtak — Az áldozatok ismeretlenek.

A diktatura bukása után derült ki mindaz a rémség és szörnyüség, amelyről suttogva terjedhetett csak a hir a rémuralom alatt. A Lenin-fiuk rémtetteit, a Batthyány-palota titkait, az Országház pincéjének rejtelmeit hetekig nyomozta a rendőrség s egymásután derültek ki a terror iszonyatos kegyetlenségei, kinzások, akasztások, hóhérok vérengző gyilkosságai. Szörnyübb bünlajstromot nem ismer sem a rendőrség, sem az ügyészség, mint a terroristák bünteyeinek láncolatát.

De teljes a bizonytalanság abban az irányban, hogy a diktaturának tulajdonképpen hányan és kicsodák estek áldozatául?

A rendőrségi nyomozás, bármilyen fáradhatatlan is, képtelen megállapitani a bünteyek pontos számát, még csak körülbelül sem tudja, mekkora az áldozatok száma, hányan lehetnek, akiknek nyomuk veszett. Hiszen a vörös uralom alatt nem volt tulajdonképpen rendőrség, nem működött a bejelentőhivatal, nem volt a közbiztonságnak ugynevezett ellenőrző szerve és eltüntek szándékosan azok az akták is, amelyek esetleg egyes eltünések körülményeit világithatnák meg. Éppen ezért ugy a rendőrségen, min az ügyészségen a fölfogás az, hogy

jelentős számmal lehetnek még eddig ki nem deritett bünteyek, amelyket csak a véletlen hozhat esetleg nyilvánosságra.

Hiszen rendkivül nagy számmal lehetnek, akiket vidékről hoztak Budapestre Szamuelly hóhércsapatai, a fővárosban végezték ki őket, nyomuk veszett s a vidékkel való érintkezés hiányosságai folytán nem lehet megközelitően sem megállapitani, hogy kik voltak az áldozatok, visszakerültek-e az elhurcoltak, vagy áldozatai, mártirjai lettek a rémuralomnak?

A főkapitányság épületében rémes fölfedezést tettek tegnapelőtt. Bizonyiték arra, hogy nemcsak az Országház épülete, nemcsak a Batthyány-palota, nemcsak a Markó-utcai reáliskola tornaterme voltak a kivégzések helyei, de ime itt a titkok titka,

kiderült, hogy a főkapitányság épületében is tömegesen folyt a mészárlás, a rendőrség épületén belül is történtek kivégzések a kommun uralma alatt.

Eddig senki sem tudott róla, eddig senki sem sejthette, a véletlen leplezte le a titkot... A főkapitányság épületének Béla-utcai oldalán, a földszinti helyiségben halálos itéleteket hajtottak végre kegyetlen hóhérok. A Béla-utca 5. sz. kapubejárattól, az udvarról balraeső sarokhelyiségeket most a Kassay Ferenc százados vezetése alatt álló tiszti nyomozókülönitmény foglalja el. Az udvarról nyilik a folyosószerü előszoba, amely derékszögben törik meg s tovább folytatódik a mellékhelyiségek felé. Ott, ahol a folyosó megtörik, négyszögletes világitóudvar van. Ez a világitóudvar tejüveges ablakokkal van kirakva itt a földszinten körös-körül. Az ablakokat sohasem szokták kinyitni.

Aminap azonban kinyitották a vasajtót is, amely oldalt nyilik s az ablakokat is, hogy a világitóudvart kitisztitsák. Tisztogatás közben a világitóudvarnak

azon a falrészén, amely a folyosó falával szemközt van, a lehullott vakolat darabjai között s a téglákra ragadtan emberi hajzatrészeket és koponyacsontrészeket találtak.

A tisztogatást végző szolgaszemélyzet nyomban jelentést tett a dologról s azonnal megvizsgálták a világitóudvart. Megállapitható volt, hogy abban a magasságban, amely magasságba egy középtermetü ember álló helyzetben a fejével ér, a falon, mint a szita, gépfegyvergolyóktól lyukacsos, golyófurta lyukak nyoma világosan látszik, a vakolat leomlott, de sok helyütt ottmaradt a barna vérfolt, odatapadt a szétroncsolt fejrész a hajzattal... Kétségtelen jele annak, hogy ebben a világitóudvarban kivégzéseket hajtottak végre. A falhulladékok között pedig egy

emberi nyakcsigolya csontdarabját találták meg a földön.

A vizsgálat nyomban megindult. Jelentést tettek a rémes fölfedezésről a főkapitánynak is, aki elrendelte, hogy a falból kiszedett hajrészeket, csontszilánkokat s a csigolyarészt orvosilag vizsgálják meg. Verebély professzor megállapitotta, hogy a hajcsomók tényleg emberi hajzat, a csontrészek emberi koponya szétlőtt részei s a csigolya is emberi nyak csontja...

A megejtett nyomozás pedig a következőket állapitotta meg a helyszini szemle alapján:

Nyilvánvaló, hogy a világitó-udvarban halálos itéleteket hajtottak végre a diktatura alatt. A gépfegyvert a folyosón állitották fel, a világitó-udvar ablakaival szemben, az áldozatot pedig az udvarban támasztották a falhoz s azután a gépfegyverből addig tüzeltek a szerencsétlenre, amig szétroncsolták a golyók a fejét. A gyilkosságokat, — minden valószinüség szerint több gyilkosság történhetett, — éjszaka követték el. A Béla-utca 5. számu ház házmestere, aki most vallomástételre jelentkezett szintén, elmondta, hogy a kommün alatt éjjel több alkalommal felriadt a gépfegyvertüzelésre. Annakidején meg is kérdezte a vörös őröktől, akik ezekben a helyiségekben tartózkodtak:

— Miért tüzeltek gépfegyverrel a mult éjszakán?

— Kipróbáltuk a gépfegyvert! — hangzott a felelet.

— Bent a szobában?

— Bent. Mi köze hozzá!?

A házmester nem érdeklődött tovább, de határozottan visszaemlékezik, hogy öt, vagy hat esetben riadt fel éjszaka a gépfegyverropogásra.

A rendőrség most azon fáradozik, hogy fölkutassa mindazokat a vörös őröket, akik a Béla-utcai részen teljesitettek szolgálatot. A nyomozás eddig még eredménnyel nem járt. Kétségtelen, hogy a kivégzett áldozatok holttestét éjszakánként a Dunához vitték s a vizbe vetették. Természetesen azt sem lehet tudni, kik lehettek a szerencsétlen áldozatok, akiket itt ért utól a végzet.

Csőd előtt a főváros

A decemberi kiadásokra már nincs fedezet. A főváros ujabb kölcsönről tárgyal

A fővárosnak évek óta lezüllött pénzügyi helyzete a *teljes csőd felé közeledik.* November havában el fog fogyni a legutóbb kölcsönképen kapott huszmillió korona és ha novemberben az eddigi hónapokban befolyt adóknál többet nem vesz be a főváros, december elsejére bekövetkezik a főváros teljes csődje.

A proletárdiktatura nyolcvanmillió koronát tüntetett el a főváros pénztáraiból. Azóta három részletben összesen hatvanötmillió korona kölcsönt vett föl a főváros, melyből negyvenmillió korona már december havában esedékessé válik. Az adók nem folynak be ugy, ahogy kellene, viszont napról-napra szaporodnak a főváros kiadásai; nő az alkalmazottak fizetése, a főváros hajdan virágzó üzemei: a gáz, a villany- és a vizüzem nemcsak, hogy hasznot nem hoznak, hanem még alaposan rájuk is fizet a főváros.

A fővárosnak e pillanatban majd hétszázmillió korona adóssága van. Adósságának egy igen jelentékeny része frank-, dollár- és sterlingkölcsön, amiknek a kamatait is frankban, dollárban és sterlingben kell fizetni. Ezeket a kölcsönöket természetesen már esztendők óta nem fizeti a főváros, bizik abban, hogy a kölcsönök és kamatok fizetésében a békekonferencia fog valamelyest, a fővárosra nézve kedvező prolongálást elhatározni, amikorra a mai óriási valutáris differencia legalább részben csökkenni fog.

A városháza legnagyobb gondja most a *decemberi kiadások fedezésére szükséges pénz előteremtése.* A visszafizetendő kölcsönökkel és a folyó kiadásokkal együtt összesen hatvanmillió koronára van szüksége még ebben az évben a fővárosnak. A budapesti bankok hitele is már kimerülőben van és ezért, mint illetékes helyről értesülünk, *a főváros ujra külföldi kölcsönre gondol.*

Külföldi kölcsön felvételére a helyzet most elég kedvező. Budapestnek van a külföldön hitele: a külföld tudja, hogy a világváros Budapest mindig eleget fog tudni tenni pénzügyi kötelezettségének. Az a meggondolás is vezette a főváros illetékes köreit, mikor külföldi kölcsönre gondoltak, hogy a korona és frank, illetőleg a korona és a dollár mai óriási árfolyamkülönbsége kedvező kilátásokkal aknázható ki egy dollárban, vagy frankban felvett, dollárban, vagy frankban visszafizetendő kölcsön céljaira. Ha a főváros most, mondjuk, tizmillió dollárt vesz fel, akkor az a korona mai árfolyama szerint kétszázmillió koronát reprezentál. Ha tehát a fővárosnak mondjuk tiz esztendő mulva kell a tizmillió dollárt visszafizetnie, akkor pénzünk javulását remélve, már csak kétszázötven-háromszázmillió koronával lesz a tizmillió dollár megváltható.

Mint a legilletékesebb helyről értesülünk, a polgármester a külföldi kölcsön felvételére vonatkozólag már meg is kezdte a tárgyalásokat, amelyek még a kezdet stádiumában vannak, de a kilátások nem reménytelenek.

Lakáscsere

Elcserélném az Üllői-uti városi házban levő három nagy utcai szobás modern, kitünő lakásomat (évi bér 1200 korona) három-négy szobás lakásért a Belvárosban vagy a belső Józsefvárosban. Ajánlatot a „*Fővárosi Hirlap*" kiadóhivatalába kérek „*Lakáscsere*" cimen.

Nincs járvány Budapesten

A tisztifőorvos nyilatkozata

Hetek óta a legképtelenebb járványhirek keringenek a városban. Arról suttognak ezek a rémhirek, hogy felütötte fejét a vérhas, ujra felbukkanóban van a rosszemlékü spanyoljárvány, terjedni kezd a kiütéses tifusz. A járványok ügyében a Fővárosi Hirlap dr. Szabó Sándor tisztifőorvoshoz fordult, aki a következő nyilatkozatot tette:

— Minden ellenkező hiresztelésekkel szemben a leghatározottabban megállapitom, hogy

Budapesten semmiféle járvány nincsen.

Fordultak ugyan a rendesnél kissé nagyobb számmal vérhasesetek, de ezeknek nem kell nagyobb fontosságot tulajdonitani. A tömegesebb vérhaselőfordulás minden gyümölcsérés idején évről-évre visszatér és mikor a gyümölcsszezon véget ér, magától elmulik. Igy lesz az idén is. Hogy mennyire nincsen semmiféle járvány, mi sem bizonyitja jobban, mint az, hogy a szeptember hónapban előfordult fertőző megbetegedések száma erősen alatta marad a mult esztendő hasonló időszakában előfordult fertőző megbetegedéseknek.

— Ha pillanatnyilag nem is kell járványtól tartanunk, annál reménytelenebbnek látom a télen a főváros közegészségügyét. Az a rengeteg egészségrontó körülmény, mely a világháboru öt esztendeje alatt felhalmozódott a fővárosban, most fogja megbosszulni magát. A fütőanyaghiány miatt összezsufolódnak az emberek, nincs melegviz a tisztálkodásra, mind olyan körülmény, mely a rossz táplálkozás miatt amugy is legyengült szervezetet alkalmassá teszi a járványok befogadására. Ami most a főváros egész szervezetét foglalkoztatja, az egyben a mi külön problémánk is; *az élelem és tüzelőanyaghiány.*

— A *fürdés ügye* külön elbirálást igényel. A háztartások fürdőszobáit nem lesz a közönségnek mivel fütenie, a közfürdők szénellátásáról pedig még nem történt gondoskodás.

— Baj van a *fertőtlenitő intézettel* is. Nincs igáik, elfogyott a vegyszerük. Hogy az esetleg fellépő járvánnyal sikeresen meg tudjunk küzdeni, okvetlenül gondoskodnunk kell a fertőtlenitő zavartalan müködésének biztositásáról is.

Események

A Duna ébredése. A *Fővárosi Hirlap* egyik legutóbbi számában részletesen beszámoltunk a budapesti kikötő épitkezési munkálatairól és azokról a nagyszabásu tervekről, amelyek a magyar fővárosban a Dunával kapcsolatosan kialakulófélben vannak. Sok versengés folyt azért, hogy hol legyen a Duna központja. Ez a nagyfontosságu kérdés most már megoldást nyert, mert köztudomásu, hogy *Troubridge* tengernagy, a Duna diktátora Budapesten ütötte föl székhelyét és a dunai forgalom központjává a magyar fővárost tette meg. Ezt az álláspontot foglalta el a londoni „Kereskedelmi egyesülés külföldi kereskedők részére" nevü tekintélyes testület is és azt is elhatározták, hogy Budapesten nagy tőkebefektetéssel hatalmas közraktárakat fognak épittetni. A Duna közlekedési utját különben Románia is hasznositani kivánja és ezt a célt fogják szolgálni azok az uj gőzhajók, amelyek főként Franciaországban készülnek Románia részére. Ismeretes különben, hogy a Duna meghóditása körül folyó versenyben a csehek is részt kérnek maguknak és ők Pozsonyban akarják megvetni lábukat és ott szándékoznak nagyarányu kikötőket épiteni. A szerbek viszont a belgrádi Dunaparton mozgolódnak és ott fognak a tranzito-forgalom lebonyolitására raktárházakat emelni, hir szerint angol tőkével. Nem érdektelen végül megemliteni, hogy a Dunát végre Törökországban is felfedezték és ott is részt akarnak vállalni a dunai forgalom emelésében. Középeurópa leghatalmasabb vizi országutja, ugy látszik tehát mégis a kivánatos méltatásban fog részesülni: a Duna ébred...

Az „Orient"-szálloda a menekülteké. Az alábbi levelet kaptuk: A „Fővárosi Hirlap" október hó 23-iki számában „Az Orient-szálloda a menekülteké" cim alatt egy közlemény jelent meg, amely szerint az „Orient"-szállodát a tanácsköztársaság az Általános Fogyasztási Szövetkezet részére rekviráltatta, most azonban a szálloda összes helyiségeit kiüritették és az Országos Lakásbiztosság utján a menekültek részére lefoglalták. A közlemény nem felel meg a valóságnak. Az „Orient"-szállót az Általános Fogyasztási Szövetkezet nem üritette ki és az Országos Lakásbiztosság azt a menekültek számára le nem foglalta. Kérjük a közlemény ezen értelemben való helyreigazitását. Tisztelettel: Általános Fogyasztási Szövetkezet.

Megtesszük az Á. F. Sz. kivánságát és a helyre igazitó levelét leközöljük, de megjegyezzük, hogy a mi közlésünk teljesen fedi a valóságot. Időközben tán már a Szövetkezet is értesült róla, hogy Liber Endre, a menekültek kormánybiztosa a Lakásbiztossághoz rekvirálási kérvényt nyujtott be és az „Orient"-szálloda tényleg a menekülteké lesz. Mert semmi szükség sincs arra, hogy az Á. F. Sz. hivatalai egy négyemeletes palotában terpeszkedjenek a mai lakásinséges világban, nem kell néhány gépiró kisasszony részére 300 szobát igénybe venni. A diktatura idején, amikor Erdélyi népbiztos „elvtárs" az egész magyar kereskedelmet az Á. F. Sz.-be akarta beolvasztani, amikor a fővárosi üzleteket nyakra-főre kisajátitotta és a boltok fölé kiakasztotta az Á. F. Sz. cégtábláját, akkor talán volt jogosultsága a központi hivatal felállitásának. Ma azonban az Á. F. Sz. a régi keretekben mozog, elégedjék meg az Ipar-utcai hivatali helyiségeivel és engedje át az „Orient"-szállodát azoknak, akik családjaikkal együtt lakás nélkül nyomorognak a fővárosban és remegve néznek a dermesztő tél megpróbáltatása elé.

Olcsó hus a husipari munkásoknak. Leszlauer Gyula, a mészáros ipartársulat elnöke több mészárostársával együtt ajánlatot tettek a polgármesternek, hogy a közvágóhidi személyzetnek hetenkint egyszer a marhahust önköltségi áron hajlandók szállitani. A polgármester az ajánlatot köszönettel tudomásul vette.

„A száz napos szegedi kormány" cimmel rendkivül érdekfeszitő munka hagyta el a sajtót. Szerzője: Paál Jób ujságiró. A könyv több iven keresztül ismerteti a szegedi kormány történetét, a kormány megszületésétől annak megszüneséig. Paál Jób nyolc fejezetben irja meg az ellenforradalom történetét, könnyed, mindvégig a figyelmet lekötő modorban.

Futó tüzként terjedt el a Mozgókép Otthon uj müsorának kitünő volta. Különösen Az osztrigás hercegnő c. 4 felvonásos vigjátékról beszélnek az őszinte elragadtatás hangján. Játék, rendezés szempontjából elsőrangu film. A két főszereplő, Ossi Oszvalde és Lubitsch könnyekig megkacagtatják a nézőt. Fölötte tetszik az Igazság utja c. erőteljes Corvin-film is, Várkonyival a főszerepben.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristály alota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este fél 7 órakor.
Az óriási sikert aratott
„A CSÓKBAKTER"
Robert Stolz látványos operettje
MEDGYASZAY VILMA,
uj dalokkal
M. ROMY PORGES
az európai hirü cellomüvész és a többi attrakciók.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Az osztrigás hercegnő. Vigjáték 4 felv.
Rendezte: Lubitsch. Főszereplők: Oszi Oswalda, Harrey Lidike.
Az igazság utja.
Dráma 3 felvonásban. Corvin-film.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3 tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

Erzsébet-körut 31. NEMZETI ROYAL ORFEUM Telefon József 121-68.
Még csak néhány napig minden este fél hat órakor Vándorfecskék
és kitünő októberi müsor.

Kőszénbánya- 's Téglagyár Társulat
Pesten (ezelőtt Drasche)
Budapest, VII., Király-utca 67. Telefonszám 34—51 és 34—61.
Keramit kocsiut kövek, keramit lapok, keramit-, stero-, pillér-téglák, traverstéglák, falburkoló téglák, fayence porcellán lemezek, porcellán szigetelők, egészségügyi és használati cikkek, tüzálló chamotte téglák.
A társulat elvállalja a burkolati munkák elkészitését is. Árjegyzék dijmentesen.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.
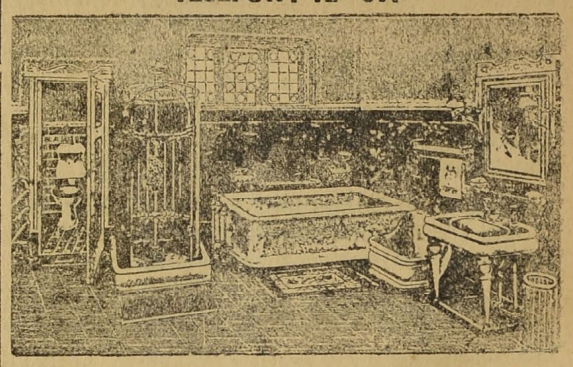
Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázás és egészségügyi berendezések vállalata.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Olcsóbb
készitményt sokat kinálnak a vevőközönségnek egyes üzletekben, de jobbats hatásban biztosabbat senki sem nyujthat, mint a valódi
DIANA-sósborszesz,
mely változatlan kiváló minőségben
mindenütt kapható.
1 kis üveg ára ..... 9.—
1 közép „ „ ..... 24.—
1 nagy „ „ ..... 48.—

Bründl János
Budapest
VII., Péterffy Sándor-utca 34.
Egészségügyi müszaki berendezések gyára.
Legmodernebb rendszerü közp. fütés és szellőztetés. Vizvezeték, csatornázás, légazeszberendezések.
Városi vizmüvek, csatornázások és derítő telepek. Gyógy- és gőzfürdők. Prospektusok. Árajánlatok.

HANTOS TESTVÉREK
festő és mázoló
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Censurat: Comcu.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. november 6-án — 46. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. kar. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-35

Sóhivatalt

csinált a városházából a proletárdiktatura, sóhivatalt, amelynek semmi, de semmi funkciója nem volt ennek a városnak az életében. Az intézkedést, a hatalmat, a kezdeményezést, az adminisztrálást — mindent a kerületi munkástanácsok, ezek a kupaktanácsok között is borzalmas, véres paródiák, sajátították ki. Az öreg Károly-kaszárnyára álmos csönd borult, ha végig mentél a kriptaszerü folyosókon, a hideg futott át a hátadon, élettelen, tétlen, tehetetlen volt itt minden.

A kommünnek vége van, mintha egy szörnyüséges, rémes, vérszagú álmot töröltünk volna ki a szemünkből, olyannak tünik fel ma már csak előttünk. De itt maradt minden nyomoruság, amely a tékozlás nyomán született és itt maradt — sajnos — az a tétlenség, tehetetlenség is, amely megfertőzte a lelkeket a kommün alatt. És ez a tehetetlenség és tétlenség, ugy látszik, legjobban a városházán fészkelte be magát. Az alkotások hiányának pállott csendje, a sablonmunka ásitó unalma, a nagy problémák megoldatlanságának meredő kérdőjelei teszik a városházát továbbra is hideg, kedvrontó, kedélygyilkoló szomoru helylyé. Az ember nem tudja miért, nem tudja hogyan, de mintha ez a városháza ma is megmaradt volna annak a sóhivatalnak, amivé a kommün alatt lett. Pedig a régi jó tisztviselők a helyükön vannak, telve ambicióval, tele hazafias lángolással, hogy az internacionális fertő minden piszkát kitakaritsák, minden rombolását felépitsék.

Valahol mégis hibának kell lenni, valami oka mégis van annak, hogy a városházán ma is kisértetjárásos hangulat, hideg, fagyos, örömtelen élet van, hogy itt nem épül semmi, s amit szorgalmas kezek ma fölépitenek, egy éjszaka alatt boszorkányos kezek lerombolnak. A munkának nincs látszata, az életnek nincs ize, az akarásnak nincs foganatja, mert hiányzik a városházáról valami, ami nélkül szorgalom, becsület, nemes akarás, izzadságos munka mind hiábavaló. Mi azt hisszük, hogy az, ami hiányzik: *az alkotó zseni.* Egy ilyen káprázatosan nagy város felvirágoztatásához, haladásának utmutatásához is elengedhetetlen kellék, hogy alkotó zsenik álljanak az ügyek élén. Százszor és ezerszer szüksége van erre egy olyan metropolisnak, amelynek intézményeit, erkölcseit ötéves háború és négyhónapos bolsevizmus a földig rombolták le. Nem egyetlen emberben keressük mi a zsenit, nem személyeket szeretnénk mi megnevezni tudni, mi azt szeretnénk, ha a város dolgainak intézésén látnánk meg a zsenialitás nyomait, ha alkotások sorozata, a kátyuból kisegitő ötletek légiója mutatná, hogy nagy szellem, igazi lángész tevékenykedik valahol az álmos folyosókon belül. Hogy hol, hogy melyik hivatalos szobában kell keresni a zsenit, nekünk egészen mindegy. Valahol kellene lenni, de nincs, vagy ha van, elrejtik, vagy elrejtőzik. És mert ez igy van, heteken át, hónapokon át nem látjuk színét sem az alkotásoknak, nem sugárzik ki a városháza ablakaiból egyetlen világitó, vezető gondolat.

Fájdalommal, félve, reszketve, a jövő miatt kétségbeesve állapitjuk meg, hogy hiábavaló a tisztviselői karnak minden igyekezete, minden munkája, ha csak olyanok vannak, akik a téglákat rakják, de nincsenek olyanok, akik a téglák helyét megszabják.

Fullánkok

* * *

Régi trükk,

hogy az kiabálja legharsányabb hangon a fogják meg-et, aki igazán bünös. Furcsán és valami szokatlan világossággal derült ki ez a tétel Molitorisz urnak, a közmunkatanács margitszigeti felügyelőjének esetében. Fehér szinben jelentkezett, természetesen, mint följelentő és a vizsgálat lefolyása után sokszorosan vörös kompromittáltságban áll szemünk előtt. Az, hogy Molitorisz ur ki akarta használni a vörös konjunkturát, hogy vörös katona volt, munkástanácsi tag, vörös századparancsnok és termelőbizlos akart lenni, ezt majd el fogják vele biztosan intézni. E tekintetben ma nem igen szoktak elnézők lenni, de, amit már könnyebben el szoktak felejteni, Molitorisz urnak legelső sorban tizenhat becsületes ember meghurcoltatása miatt kell felelnie. Mert a Molitoriszok ma annyian vannak és olyan tarka szinváltozatban szerepelnek, mint a mezők vadvirágai. Meg kell kezdeni a kiirtásukat, mert anélkül, hogy az ál-leleplezőket kiirtanánk, békéje és nyugalma még soká nem lesz Budapest társadalmának. Pedig de nagyon ránk férne már...

Főzelék feltéttel

— igy hivják a legujabb társadalmi vivmányt. Főzelék feltéttel — tiz korona. Valamikor tiz koronából egy hónapig vacsorázhattunk otthon hideg felvágottat és megmenekültünk attól, hogy korgó gyomorral kelljen lefeküdnünk. Ma tiz koronáért naponta legfeljebb egyszer üzhetjük el az éhségünket. De mit fog reggelizni, mit fog vacsorázni, hol fog lakni, miből fog ruházkodni, miből mosatja a fehérneműjét az a hivatalnok, akinek 400 korona a havi fizetése? Erre adjon választ a nagyszivü árvizsgáló bizottság.

A villamos

tulnagy gondot okoz ma a fővárosnak. Általában mindenhez, amit, mert nem lehet blanketta kitöltésével elintézni, a tanácsbeli urak olyan képet vágnak, mintha nekik kellene hat nap alatt megteremteni a világot. A villamos-problémát is ilyen kétségbeesett tanácstalansággal kezelik és az ember csak azt nem érti meg teljesen, hogy miképpen tudnak pontosan egy esztendő alatt a régi véleményüknek éppen az ellenkezőjére rájönni. Mert a forradalom előtt még véres harcokat vivott a polgármester Sándor Pállal, hogy a Közutit minden áron és minden eszközzel a főváros — hogy ugy mondjuk — kommunizálja. Akkor a villamosból akart megélni a város és abból akarta kifizetni a deficitjeit és összes adósságait. Aztán az ölükbe hullott a forradalom révén az egész. Igaz, hogy azóta még pár millió adósság szakadt a nyakába a fővárosnak is, meg a villamosnak is. Most tehát nem kell a villamos. Talán, ha Sándor Pál rendbehozná, akkor megint gusztusuk lenne rá. De igy? Nem kell. Már nincsenek hivei a városházán a megváltásnak, sőt az ajándékbakapásnak se, pedig hogy lelkesedtek érte. Éppen ugy, mint egy esztendő előtt a forradalomért...

Imakönyv a mellényzsebben

A gerinctelen tanács büne

Hogyan fog a legközelebbi jövőben alakulni Budapest sorsa: ez a kérdés foglalkoztatja most azokat, akiknek nem közömbös a magyar főváros fejlődése és virágzása. Az kétségtelennek látszik, hogy a régi közgyülést nem fogják összehivni, a régi Budapest életének irányitói tehát még formális ülésre sem gyülhetnek össze, nem hogy szavuk lehetne a jövőre vonatkozóan. Azok a pártok, amelyek ma szerepet visznek az országos politikában, be fognak vonulni a főváros közgyülési termébe is, Budapest jövő sorsának irányitóit tehát ott kell keresnünk ezekben az uj és régi pártokban, amelyek azonban egyelőre nagyon keveset foglalkoznak a speciális fővárosi ügyekkel.

Alkalmunk volt a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának egyik fontos és jelenleg nagy szerepet vivő vezetőjével beszélni, aki a következő információt adta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A Keresztény Nemzeti Egyesülés pártját egyelőre nem foglalkoztatják speciális budapesti közigazgatási kérdések, de azért nagy figyelemmel kisérjük mindazt, ami a városházán történik. Természetesen az országos politika foglalja le most időnk legnagyobb részét, de nagyon jól tudjuk, hogy Budapestet minél szorosabban és erősebben bele kell kapcsolnunk országos politikánkba s ezért sulyt kell vetnünk a fővárosi eseményekre. Minthogy megvan a remény arra, hogy az országos politikában bizonyos nyugvópontra jutunk, intenzivebben foglalkozhatunk a fővárosi ügyekkel is. Fontos ez nekünk azért is, mert

a jövőben Budapestnek valóban reprezentálnia kell az országot alkotó magyarságot.

— Bizvást elmondhatjuk, hogy pártunk Budapest lakosságának igen jelentős részét képviseli, ebben az arányban tehát helyet kell foglalnunk a főváros törvényhatóságában is. Városi politikánkat ugyanazok a szempontok fogják vezetni, mint az országosat, a demokratikus haladás utján akarunk előre menni s tiszteletben fogunk tartani minden jogot, amely a törvényben gyökerezik. Az magától értetődik, hogy a főváros eddigi gazdálkodási rendszerével szakitani fogunk. Nem mondok önnek ujat, ha kijelentem, hogy Budapest lakosságának az a rétege, mely a mi pártunk mögé sorakozik, *a legnagyobb bizalmatlansággal* szemlélte már a multban is a főváros gazdálkodását, kulturális és gazdasági politikáját, mindent meg fogunk tenni tehát arra nézve, hogy ezt megváltoztassuk.

— Szó sincs róla, nem akarunk most személyi kifogásokat hangoztatni a tanács egyes tagjai ellen, általában azonban kijelenthetem, hogy

a tanáccsal nem vagyunk megelégedve

és több tagját nem tartjuk alkalmasnak arra, hogy az uj Budapest közigazgatását és városi politikáját vezesse. A tanács nagyon jól tudhatja ezt. Ők voltak azok, akik az ügyeket egészen más szellemben vezették, mint ahogy mi akarjuk s szakitsanak azzal az esetleges hitükkel, hogy az ellenkező irányt ugyanők képviselhetik. Hiába akadnak már a tanácsnak olyan tagjai is, akik *állandóan hordanak a mellényzsebükben imádságos könyvet, amelyről tüntetően kikandikál a fehér kereszt:* a konjunkturának e lovag-

jaira mi egyáltalában nem számitunk, nekünk egyenes, erős, tehetséges, kitünő emberek kellenek; közülünk valók, mert hiszen hogy bizhatnánk általában azokban, akiket a régi törvényhatóság bizottsági tagjainak bizalma juttatott ebbe az állásukba? A végigevett kerületi vacsorák, a bizottsági tagoknak tett szolgálatok *minálunk* csak nem kvalifikálhatnak valakit vezető állásra!

— A tanácsnak igen sok a bűne. Ha a tanácsban gerinc lett volna, sok minden másképpen történt volna Budapesten. De a tanács alázatos szolgája volt a régi törvényhatóságnak. Ez talán érthető is, ha a régi törvényhatóság a maga embereit ültette be a tanácsba. De akkor mért kuruckodik most a tanács? Mért akar folytonosan belerugdalni a régi és már örökre tehetetlen törvényhatóságba? Hiszen ezzel nem mutat mást, csak azt, hogy a multban meggyőződése ellenére cselekedett! Nekünk azonban

meggyőződéses emberek kellenek,

nem pedig olyanok, akik a politika fordulatára nyomban szint változtatnak.

— Nem, nekünk nem kell ez a tanács, abban az összeállitásában, ahogy azt a régi törvényhatóság ránkhagyta. Tulságosan terhes ez az örökség és senki sem kötelezhet bennünket arra, hogy elfogadjuk. Mérlegre fogjuk tenni a tanácsot s aki könnyünek találtatik, az bizony követni fogja megválasztóit a jótékony pihenésbe . . .

Körséta a városházán

Tömörülés a hideg elől. — Mardarescu tábornok üzenete. — A tanács a fölfüggesztett tisztviselők közül is választott

A városházán most fütési gondok vannak. A városházán is, mint mindenütt. Végre, hogy egyszer a városháza is osztozik a közönség gondjaiban. Végre, hogy a városházán is fáznak, amitől mi fázunk. Mert most ugy van. A Károly-kaszárnya másfélméteres vastag falai is csak akkor őrzik meg a meleget, ha belül fütenek. De ha nem fütenek, akkor csak a hideget óvhatják meg az utca levegőjétől.

Megszületett tehát a legujabb spórolási rendelet.

a polgármester szigoru ukázt adott ki a tüzelőanyaggal való takarékoskodásról.

A rendelet szerint gondoskodni kell róla, hogy a kecske is jóllakjék, de a káposzta is megmaradjon, vagyis: sokat ne kelljen füteni, de azért a munka ne álljon meg. Egyéb korlátozások mellett a legfőbb jelszó: tömörülni. Az egyablakos szobákban 3—4 egyénnek, a kétablakosakban 5—6 személynek kell dolgoznia. Igy remélik, hogy egész csomó helyiség megszabadul a fütés gondjától és a tüzelővel tényleg takarékoskodni lehet.

Jelentékeny része van a rendelet kiadásában *Berczel* Jenő dr. tanácsnoknak, aki mint a fővárosi erdők legfőbb patrónusa, természetesen lelkes hive a spórolásnak. Át van hatva a gondolattól, hogy ezen az uton igen sok tüzelőanyag meg fog maradni abból, ami talán nincs is. Lelkesen beszél a polgármester rendeletéről, amikor megjegyezzük:

— És ha föllép a spanyol? Mi lesz akkor a tömöritett tisztviselőkkel?

— Spanyol? Ugyan kérem, nem kell rögtön a legrosszabbra gondolni — mondja.

Sajnos, a bajok nem szoktak egyedül járni, de mégis ebben a pillanatban tényleg jobb optimistának lenni annál is inkább, mert ha pesszimisták lennénk is, azzal sem lenne egy kilóval több szenünk.

A tüzelő mellett az élelem a főgond. Ezek persze egymást kiegészitő gondok, mert ha volna is liszt, tésztát főzni még sem lehetne tüzelőanyag nélkül. És mindkét okból

a városháza minden reménysége Mardarescu tábornokban központosul.

Ha valaki tud segiteni, az ő. És örvendetes hirek jelennek meg arról is, hogy akar segiteni. Gabonát és fát ad a Tiszántulról az éhező és fázó budapestieknek. Igy történt az, hogy a városháza számára az idén örömnap volt a halottak napja, mert a nagyszerü hirt véletlenül ezen a napon hozták tudomására a tanácsnak. Délelőtt tizenegykor különös mozgolódás támadt a városházán; a szolgák lepuculták a tanácsnok urak cipőjét, fölsegitették a télikabátot és megindult a népvándorlás a közélelmezési miniszterium felé. *Folkusházy* alpolgármester, *Marher, Vita, Berczel* tanácsnokok, *Vajna* főjegyző, *Reich* Samu meg a többi élelmezési és fütőanyag-szakemberek nagy táskákkal mentek a piaristák régi székháza felé: átvenni a román tábornok kedvező válaszát. S nyilván arra gondoltak, nem akadna-e egy Mardarescu tábornok, aki a főváros pénzügyi szénáját is rendbehozná. Mert az sincs — de mennyire nincs! — rendben. És a tanács sem ezen, sem amazon nem tud egyedül segiteni.

A tanács még mindig nem unta meg a politikát, ami azt jelenti csak, hogy ugyanazt csinálja, amit az egész ország. Ám egy kicsit engedett a héten a politikai láz és hogy a főváros hóna alól kivettük a hőmérőt, tapasztaltuk az esést.

A tanácsi választásoknál történt az a megnyugtató eset, hogy

megválasztottak több olyan tisztviselőt, aki fegyelmi alatt áll ugyan, de akinek olyan kicsi, jelentéktelen a bűne, hogy előrelátható tisztára tudja magát mosni.

Ez mindenesetre emberséges gondolat volt és nem ártana, ha a tanácsban egyáltalában felülkerekednék ez a szellem, amely ellen bizony több esetben vétettek. Derengeni kezd mindenfelé, ráfér ez a városházára is, ahol talán szintén meghallják majd a budapesti polgárság sóhaját: több kenyeret, több szenet, több fát és kevesebb — politikát . . .

Civakodnak egymással állam és főváros

Miért nem kezdődnek a közmunkák?

A sajtóban a *Fővárosi Hirlap* először adott hirt azokról a nagyfontosságu tárgyalásokról, melyek a szeptember 22-iki miniszteritanács határozatából a tárcaközi bizottság ülésein folytak a munkanélküliség minél gyorsabb leküzdésére. Ezeken a tárgyalásokon *Hegyeshalmy* Lajos kereskedelemügyi miniszter, a tárcaközi bizottság elnöke meghivására résztvettek a fővárosi tanács kiküldöttei, *Fock* Ede tanácsnok és *Kajlinger* Mihály igazgató is, akik a miniszter azon kijelentése alapján, hogy a munkanélküliség leküzdésére megkezdendő közmunkák tulnyomó nagyrészben a főváros területén és a főváros javára fognak történni — még szeptember havában hosszabb felterjesztést intéztek a kereskedelemügyi miniszterhez, melyben megjelölték a legsürgősebben létesitendő közmunkákat, és megjelölték azt az összeget is, melybe a nagyobbrészt ut- és csatornaépitések földmunkálatai kerülnének. A tárgyalásokon hangsulyozták Fock és Kajlinger, — és ezen véleményüknek az irásos felterjesztésekben is nyomatékosan kifejezést adtak — hogy a fővárosnak a mintegy 18 millió koronába kerülő közmunkákra *fedezete nincsen,* a főváros kasszái teljesen üresek, a munkanélküliség elleni akció költségeinek nemcsak megtérítését, hanem előlegezését a főváros az államtól várja.

Mindezeket már megirta a *Fővárosi Hirlap* és közleményeinket a napisajtó is átvette. A kormány az elmult hét végén azután, ahelyett, hogy a kért 18 milliót kiutalta volna, a következő kommünikét tette közzé a Magyar Távirati Irodában:

Egyik napilapban oly értelmü közlemény jelent meg, mintha a főváros az általa elvégezni szándékolt közmunkákra már szeptember végén kért volna pénzbeli segélyt a kormánytól. Ez a közlemény tévedésen alapszik. A főváros felhivásra szeptember legutolsó napján bemutatta ugyan a legsürgősebben végzendő szükségmunkák programmját, a fővárosnak a szükségmunkák előkészitésére létesitett tárcaközi bizottságba kiküldött képviselője emlitette is e bizottságnak eddigi ülésein, hogy e munkák végrehajtására a fővárosnak nincsen pénze, a főváros azonban a bizottság képviselőjéhez intézett annak a felhivásnak, hogy a szükséges pénzért kellő formában forduljon a kormányhoz, mindeddig nem tett eleget. Kitünik ezekből, hogy nem a kormányon mulott, hogy a főváros a szükségmunkákat mindeddig meg nem kezdte.

A kommüniké természetszerüleg érthető feltünést keltett a városházán, ahol mind a mai napig szinte óráról-órára várták a pénzsegély kiutalását. A kormány cáfolata ügyében különben *illetékes helyről* a következő felvilágositást kaptuk:

— A nyilatkozat azon beállitása, hogy a főváros nem kérte volna *kellő formában* a közmunkák létesitésére szükséges pénzt a kormánytól — téves. A főváros képviselője a tárcaközi bizottság több ülésén személyesen kérte a kereskedelemügyi minisztert a pénzösszeg kiutalására, ugyanőt *irásban, külön felterjesztésben,* kérte fel, hogy a szükséges anyagi fedezet ügyében sürgősen járjon el a kereskedelmi miniszterium a pénzügyminiszternél. Mindenesetre az a kérdés, hogy mit nevez a kormány „kellő formának." . . .

Hogy mit ért a kereskedelmi miniszter „kellő forma" alatt, azt mi sem tudjuk. Csak azt tudjuk, hogy november van, esik az eső, Budapesten 150,000 munkanélküli reménytelenül néz a tél elé, az idő pedig telik és maholnap már akkor sem lehet elkezdeni a közmunkákat, ha a kormány és a főváros időközben megtalálják a „kellő formákat" . . .

Tárgyalások a senki vasutjáról

A gazdátlan száz milliók

Lapozgatván a *Fővárosi Hirlap* tavalyi kötetében, ime, milyen harcias nyilatkozatra találunk: *Body* Tivadar polgármester kijelenti lapunk tudósitója előtt:

— Semmiféle tarifarevizióba nem megyünk bele. A Közutit minden körülmények között a város tulajdonába vesszük és nem leszünk tekintettel arra, hogy találkozik-e elhatározásunk *Sándor* Pál tetszésével, vagy sem. A Városi vasut megváltása pedig nem ütközik nehézségekbe, mert ott ugyis a mi akaratunk érvényesül.

Igy beszélt akkor a polgármester. Hogy a Közuti megváltása körül felidézett harc milyen eredménnyel végződött volna, azt most már nem lehet eldönteni. Mert közben kiütött a forradalom és 1918 október 31-én *Sajó* László, a Közuti főmérnöke négy fegyveres katona kiséretében megjelent a Közuti Vaspálya Társaság hivatalában és *Sándor* Pál vezérigazgató előtt kijelentette, hogy a Közutit és annak affiliált vállalatait a Nemzeti Tanács nevében köztulajdonba veszi. Sándor Pál engedett az erőszaknak és a vasut egész ügyvitelét átadta Sajónak. Ugyanakkor hasonló eljárás folyt le a Városi Villamos vasutnál is, ahol az ügyvitelt *Weltner* Jenő vette át.

Azóta persze kiderült, hogy a Nemzeti Tanács a villamos vasutak köztulajdonba vételére senkinek sem adott fölhatalmazást és ugy Sajó László, mint Weltner Jenő eljárása „egyéni akció", vagy mondjuk ki magyarán: *egyszerü rablás volt.* A helytelen cselekedet ott történt, amikor a Károlyi-kormány a kommunizmus előfutárjaként ezt a rablást néptörvénnyel „szentesitette", egyben a két villamos társaságot egyesitette.

Nem szükséges részletezni, hogy a *senki vasutja* — mert hisz köztudomásu, hogy sem az állam, sem a főváros, sem a részvényesek nem akarják birtokukba venni — milyen görbe pályát futott be. A tarifát egységessé tették, de nem fillérekkel emelték föl, mint annakidején a részvénytársulat kérte, hanem mindjárt az ötszörösére, a részvényeseket egyelőre senki sem kártalanitotta, a kocsik, a pályatest teljesen lerongyolódtak, az alkalmazottak hasonlóképpen és a deficit rövid egy év leforgása alatt mégis meghaladja a száz millió koronát.

Egyelőre az államot terheli az Egyesitett Villamos Vasutak üzletvitele, de az állam már

régóta meg akar szabadulni a kolonctól. A fővárost is, a Közutit is fölszólította, hogy tegyék meg javaslataikat a vasut át-, illetve visszavételére nézve.

Eddig még egyik sem nyilatkozott. Értesüléseink szerint a Közuti álláspontja az, hogy a vasutat csak minden tehertől mentesen és a régi üzemképes állapotban hajlandó ujra birtokába venni. Ellenkező esetben nem reflektál a vasutra, ellenben követeli a részvényeseknek okozott kár teljes megtérítését.

A főváros közlekedési ügyosztálya még nem foglalkozott a vasut átvételének a kérdésével. A kormány felhivásának megfelelően, most egyelőre a pénzügyi osztályban készül az az előterjesztés, amely legközelebb a tanács elé kerül. A főváros mai zilált pénzügyi helyzetében ugyanis sulyos gondot okoz, hogy szabad-e a fővárosnak oly nagyszabásu tranzakcióval foglalkozni, mint aminővel a villamos vasutak megváltása jár. Mert az természetesen vitán felül áll, hogy a vasutak megváltása esetén a fővárosnak a magánjogi igényeket ki kell elégitenie. A városnak nem szabad szem elől téveszteni, hogy a részvényesek kielégitése, a lerongyolódott vasutak üzemképes állapotba helyezése, valamint a közlekedés megjavitása céljából uj vonalak épitése, a száz milliót is meghaladó összegre rugna. Képes-e ennek a föladatnak a város ma megfelelni? A pénzügyi osztály sajnálattal állapitja meg, hogy bár a város érdeke azt kivánja, hogy az adósságoktól és terhektől majdan teljesen megtisztitott vasutnak egységes kezelés alatt a főváros kezében kellene állnia, mégis a mai pénzügyi helyzetben ennek keresztülvitele szinte a lehetetlenséggel határos.

Mint emlitettük, a döntő szó a tanácsé, de szinte bizonyos, hogy a fenti szellemben döntenek és a választ a kereskedelmi miniszteriumnak ilyen értelemben fogják megadni.

A tisztviselők nem politizálnak

A Nemzeti Szövetség gazdasági előnyökért küzd — Dr. Lung Géza és Liber Endre nyilatkozata — Memorandum Clerkhez

A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában megemlékeztünk arról, hogy a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetségében bizonyos áramlatok vannak, amelyek a tisztviselőket liberális és antiszemita csoportba sorozzák. Mi aggodalommal emlékeztünk meg erről a jelenségről, amelynek nyomait okvetlenül látnunk kellett, mert hiszen — tetszik tudni — ha nem fuj a szél, nem zörög a haraszt... De nem ez a fontos. A fontos az, amit örömmel veszünk tudomásul: hogy a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetségének két vezető egyénisége, dr. *Lung* Géza és *Liber* Endre, akik az emlitett frakcióknak vezéreiként is szerepeltek a városházi körsétában, együttes aláirásukkal cáfolják meg a hirt. A fontos az, hogy a Szövetség nem politizál, nem foglalkozik felekezeti és pártpolitikai kérdésekkel, hanem dolgozik *a tagok gazdasági érdekeinek előmozditásáért.* Az örvendetesen ható levél különben igy hangzik:

Igen tisztelt Főszerkesztő Ur!

A „Fővárosi Hirlap" legutóbbi számában „Körséta a városházán" cim és „Liberálisok és antiszemiták harca" alcim alatt megjelent közleményre vonatkozólag meg kell állapitanunk, hogy az abban foglaltak téves információkon alapulnak.

Sem a Fővárosi Alkalmazottak Nemzeti Szövetségének a kebelében, sem általában a fővárosi tisztviselők között semmiféle pártalakulás nincsen. Szövetségünk, mint a Közszolgálati Alkalmazottak Országos Nemzeti Szövetségének egyik csoportja — kizárólag tagjai gazdasági érdekeinek előmozditása céljából alakult és ott sem felekezeti kérdések, sem pártpolitika eddigelé nem kerültek szóba; ha pedig országos érdekü kérdésekben a Szövetség a Közszolgálati Alkalmazottak Országos Szövetségével együttesen állást foglalt, mindig teljesen egyhangu volt a vélemény kialakulása.

A Szövetség tagjai között mindig a legnagyobb egyetértés és kollégiális együttérzés volt és van meg és ismételjük, hogy semmiféle politikai széttagoltság a Szövetségben nincs. Pártok tehát a Szövetség keretén belül egyáltalában nem lévén, arról sem lehet szó, hogy a tisztviselők között két frakció van, a nem létező frakcióknak pedig külön vezérei sem lehetnek.

Amidőn ezeknek szives közlését kérjük, vagyunk kiváló tisztelettel:

Dr. Lung Géza **Liber Endre.**

Itt emlitjük meg különben, hogy a Nemzeti Szövetség megbizásából *Sipőcz* Jenő ügvész memorandumot szerkesztett, amelyet küldöttség nyujtott át *Sir George Clerk*-nek, az entente teljhatalmu megbizottjának. A memorandum szép szavakban, emelkedett stilussal és meggyőző érvekkel száll sikra Magyarország keresztény jellege mellett és elmondja, hogy ideigóráig sajnálatosan felülkerekedhettek itt a destruktiv elemek, de ennek az országnak nincs hőbb vágya, mint ujra visszatérni a becsületes, józan gondolkozáshoz és magyarabbnak lenni, mint valaha.

A szovjet-uralom a józsefvárosi pótvárosházán

Hogyan közigazgattak a henteslegények és a mázolósegédek? — Amikor a proletárerkölcs uralkodik

Elmondotta már a Fővárosi Hirlap, hogy a proletárdiktatura urai milyen ostoba és erőszakos módon akartak Budapestből tiz várost csinálni, csak azért, hogy minél több naplopónak uri kényelmet és dologtalan jólétet biztositsanak. Budapest tiz kerületében, mindegyikben husz darab, megbizható proletár pipázva ült és nézte a tisztviselőket, hogyan dolgoznak. De még ha csak nézték volna! Agyonkinozták, agyonvexálták a szerencsétlen tisztviselőket. Érdemes most utólag betekinteni egy ilyen előljárósági épületbe: hogyan volt, mint volt, amikor itt még a kommunisták uralkodtak?

A VIII. kerületet, a kedves József-várost választottuk ki, ahol tipikus proletár-közigazgatás folyt.

Eltávolitják Rózsavölgyi előljárót.

A proletárdiktatura kitörése napján már kora reggel az egész tisztviselői kart együtt találjuk az előljáróság üvegfedelü udvarán. A Károlyi-rezsim züllesztő légköre valóságos forrongást idézett elő a tisztviselők között és ez a nyugtalanság ezen a reggelen robbant ki. Az indulatok Rózsavölgyi Antal előljáró ellen éleződtek ki s a tisztviselők egy csoportja viharosan követelte eltávolitását. A komolyabb tisztviselők csendesen hallgatták a zajos jeleneteket, ami azt a benyomást keltette, mintha a terror alatt levő tisztviselők valamennyien egyetértenének az előljáró eltávolitásának gondolatával. Az izgatott gyülés Müller Emánuel tanácsjegyzőt kivánta megbizni az előljárói teendők ellátásával. Müller épen ennél a jelenetnél érkezett meg és meglepetve értesült a határozatról. Két izben is elháritotta magától a „megtiszteltetést", mondván, hogy három főjegyző is van az előljáróságon, talán azok közül választanának. A gyülés azonban nem engedett, Müllernek kellett beadnia a derekát, mert látta, hogy különben Rózsavölgyit még inzultusok is érhetik. Erre a tisztviselők betódultak az előljáró szobájába, ahol megint zajos szcénát rendeztek.

— Ki vele! Takarodjék! — kiabáltak.

Ekkor előállott Müller tanácsjegyző és kijelentette, hogy nem ért egyet ezekkel a jelenetekkel és ő igenis tiszteli, becsüli az előljáró müködését és egyéniségét, de a jelen izgatott pillanatban maga is helyesebbnek látja, ha az előljáró félreáll. Rózsavölgyi ezekre a szavakra felemelkedett székéből és kijelentette:

— Ez már más hang. Távozom hivatalomból.

Müller tanácsjegyző azonban csak három napig volt kényszer-előljáró, mert akkorra megjelent az uj direktórium, amely annyira megbizhatatlannak találta, hogy az anyakönyvi hivatalba helyezte át. Müllert most mégis felfüggesztették, de Rózsavölgyi előljáró kedvező vallomása után valószinüleg rehabilitálni fogják.

A proletár-potentátok.

A bevonult uj direktórium első elnöke egy Babics nevü aktiv főhadnagy volt. Fenyegető beszéddel fogadta a tisztviselőket, akik, amig hivatalában volt, valósággal reszkettek töle. Amikor Szolnoknál fenyegető lett a helyzet, Babics magas katonai ranggal a frontra ment. Utóda egy Kolozsi nevü mázolósegéd lett, akit igen intelligens munkásnak ismertek meg a tisztviselők. Minden intelligenciája mellett sem mulasztotta el azonban, hogy vérfagyasztó beszéddel mutatkozzék be, amelyben a terror minden fegyvere, golyó és akasztófa benne diszlett. Később a derék mázoló némileg megszelidült, de tovább is rendületlen hive maradt a kérlelhetetlen proletárdiktaturának. VIII. kerületi méltóságát azonban hamar megelégelte és mikor Budapesten meleg kezdett lenni, elment a Balaton mellé fürdőbiztosnak. A harmadik és utolsó kommunista basa a VIII. kerületben egy Simonovits nevü ember volt, akinek az volt a nevezetessége, hogy a VIII. kerület egykori hasonlónevü városbirája fiát tisztelhette benne. Nem lehetne tehetségtelen embernek mondani, de már az összes voltánál is veszedelmesebb kommunista [illegible]

Az előljáróságot teljesen a központ mintájára alakitották át. Ügyosztályokat állitottak fel, mindent fölforgattak. Volt külön pénzügyi-oszály, müszaki, egészségügyi és statisztikai hivatal, sőt igazságszolgáltató ügyosztály is, ahol Hamvasy főjegyző itélkezett — persze szigoru utasitások alapján — a kihágási ügyekben. Volt kerületi lakáshivatal, amely egyebet sem cselekedett, csak rekvirált. Az anyakönyvi hivatal vezetője egy vidám henteslegény volt, aki jókedvüen pipázgatott a hivatalban, ahol nem egyszer a felek jelenlétében is a térdén ringatta a babáját. Mégsem volt itt valami szivesen, visszavágyott a kolbászok és hurkák birodalmába, de nem eresztették, mert fontos személy volt, hiszen már Oroszországban is ezredparancsnoki méltóságot viselt. Később itt is kiment a frontra, ahol nyilván generális lett belőle. Szaszovszky főjegyzőnek sem volt valami kellemes helyzete. Két kommunistával kellett megosztania a hivatali szobáját. De még szánalmasabbak voltak a szegény tiszti orvosok, akik fölé egy mocskos-száju, rut fehérnépet, valami Lehrer-nét, helyeztek. Ez a vad kommunista hölgy aztán alaposan ráncba szedte a derék doktorokat. A sok furcsa proletár-figura között volt azonban egy alak, aki mint alelnök szerepelt, de akit később még Kun Béla és Szamuelly is még oroszországi emlékeik alapján lelepleztek és a Népszava hasábjain nemes egyszerüséggel csirkefogónak neveztek.

A sok-sok hivatalban töméntelen proletár-méltóság müködött, csak egyetlen hivatalt szüntettek meg: az adóhivatalt. Erre nem volt szükség, mert a szovjetnek bevételei nem voltak, csak kiadásai. De az annál több.

A szovjet-szerelem.

Egyszóval folyt a boldog semmitttvés mindenhol, a Józsefvárosi proletár-potentátok csak véres beszédeket mondtak. Volt azonban egyetlen hivatal, ahol a szovjet alatt is lázas munka folyt és ez az anyakönyvi hivatal. A proletárok nekivadultan házasodtak, kötötték a bigamiákat, frigyeket kötöttek előre megfontolt szándékkal huszonnégy-negyvennyolc órai időtartamra. Dühöngött a szovjet-szerelem és ha soká tartott volna a kommün, olyan Sodoma alakult volna ki a valaha nyárspolgári erkölcsökből illatos Józsefvárosból, amelyet még nem látott a világ. Azt mondják, hogy az anyakönyvvezető előtt megjelenteknek az arcáról le lehetett olvasni, hogy mókának veszik az egész házasságot és a homlokukra volt irva, hogy a diszes házastársak egy hét mulva azt sem fogják tudni, hogy valaha együvé tartoztak.

Soha annyi házasságot nem láttak a Józsefvárosban. Julius közepéig háromszor annyi házasságot kötöttek itt ebben az évben, mint máskor az év végéig. Olyan tömegmunkát kellett végeznie az anyakönyvi hivatalnak, hogy az anyakönyvvezető kénytelen volt a házasságkötéseket en grosse elintézni, egyszerre, egy csoportban tiz-tizenöt szerelmes párra adta a szovjet-állam áldását. És mindenki diszpenzációval nősült, kihirdetés alig volt. A férjjelöltek legnagyobbrészt vörös katonák voltak.

A bigamiák is fölvirultak. Aki tegnap a Józsefvárosban kötött házasságot, az holnap a Teréz-városban esküdött egy másik nőnek örök hüséget. Amikor a központban az egyik anyakönyvvezető jelentést tett erről, az egyik népbiztos-elvtárs megvetően legyintett a kezével:

— Ugyan kérem, mit törődnek az ilyen csekélységekkel?

Bigamia? Az is valami? Egy szép napon egy vörös katona állitott be a Józsefvárosi anyakönyvvezetőhöz, de okmányai nem voltak. Neki csak elnézte a dolgot az anyakönyvvezető, mert utasitása volt rá, hogy a megszállott területekről menekültek fogadalommal pótolhatják az okmányokat. A derék vörös le is tette a fogadalmat, de akkor kisült, hogy a leánynak sincsenek okmányai, pedig az budapesti volt. Elbocsátotta hát öket az anyakönyvvezető, hogy másnap hozzák el a leány okmányait. Másnap meg is jelent a vörös katona egy — másik menyasszonynyal és kedélyesen vágta oda az anyakönyvvezetőnek:

— Na most olyat hoztam, akinek van születési levele...

És megesküdtek.

Az egész kommün alatt nem kötöttek husz ugynevezett „jobb" házasságot. A legjobbak voltak mégis: Linder Béla házassága, Preusz Mór nővére, aki egy nyomdászhoz ment feleségül, no meg egy Zichy grófkisasszony, akit egy Szentiványi-fiu vett feleségül.

Kedves jelenség volt az az ötvenötéves matróna is, aki elvált az urától, hogy férjhez menjen egy fiatal emberhez. Az elvált nőket azonban, ha tiz hónapon belül férjhez akarnak menni, orvosi vizsgálat alá kell vetni, nehogy az uj férjet olyan családi esemény örvendeztesse meg, amelynek alapjait még a régi házasságban vetették meg. A hatósági orvos bizonyitványa alapján valamikor az igazságügyminiszter adta meg a dispenzációt. Amikor az anyakönyvvezető fölvilágositotta erről az ötvenötéves menyecskét, az méltatlankodva, de virágos nyelven igy akarta eloszlatni az anyakönyvvezető aggodalmait:

— Ugyan kérem, amely fa nem hoz virágot, az nem hoz gyümölcsöt sem...

Sok munkát adott az anyakönyvvezetőnek az „atyaság följegyzése" is, ami abban állott, hogy az anyának jogában állott gyermeke természetes atyját bejegyeztetni az anyakönyvbe. Történtek természetesen lelkiismeretlen, de történtek mulatságos dolgok is. A VIII. kerületben például egy ismertnevü szinésznő egyik legfényesebb történelmi nevü grófi család nevét jegyeztette be — sok joggal — törvénytelen gyermeke anyakönyvébe.

Hogy a kurzus mennyire megváltozott, arra föltétlenül jellemző, hogy a szovjet alatt az „atyaság följegyzése" volt a divat, most viszont kitörlik ezeket az önkényes följegyzéseket.

Az egész társadalomban folyik a nagy radirozás...

Események

Miazma-telep a Vérmezőn

Ha nem volna annyira szomoru, nevetni kellene rajta, ha nem Budapesten történnék, akkor elmondhatnánk róla, hogy az ilyen komikum csak az abderai kupaktanács kobakjából pattanhat ki. Szó van pedig röviden arról, hogy az illetékes miniszteriumok a rákosszentmihályi barakk-telep és az egyik vidéki fogolytábor barakkjait a Vérmezőre telepitik, hogy azokban Budapest szegényeinek szükséglakásokat nyujtsanak. A kormánytól szép és nemes intézkedés ez, sőt jóizlésre vall, hogy az egész akciót csendben, minden feltünés nélkül intézi. A kormány annyira diszkrét volt, hogy tervéről a fővárost sem értesitette. A főváros hatósága tehát hivatalosan nem értesült a Vérmező betelepitéséről, de vaknak kellett volna lennie, ha nem látná, hogy ott valami készül. A főváros hatóságának mégis csak érdeklődnie kellett volna, hogy a város területén, a Vérmezőn miféle faházak épülnek, ki állittatja föl azokat és milyen célt lesznek hivatva szolgálni? A főváros hatósága azonban az ilyen apróságokra nem kiváncsi. Minek érdeklődjék az efféle dolgok iránt, hisz esetleges kiváncsisága gondokat okozhatna neki. Mert tényleg az történt volna. Ha illetékes helyen érdeklődik a főváros hatósága, akkor megtudja, hogy a Vérmezőn barakkokat állitanak föl, amelyek a rászorulóknak szükséglakásul fognak szolgálni. Minthogy pedig ott emberek fognak lakni, a fővárosnak sürgős kötelessége lett volna a Vérmezőt világitással, vizvezetékkel és csatornázással ellátni. Mindez azonban elmaradt. Nemsokára fölépül a város belterületén egy barakktelep, amelynek azonban sem vize, sem világitása, sem csatornázása nem lesz. Miként fognak ott élni azok a szegény emberek, akiket szerencsétlen sorsuk e szükséglakásokba kényszerit, — azt bajos igy elképzelni, de a főváros hatósága ismert bölcseségével bizonyára ezt is közmegelégedésre elintézi. Általános közmegelégedésre, mint ahogy ezt mi, Budapest polgárai, a városháza gondos intézőitől már megszoktuk...

Bódy Tivadar a dunai hajózás központjáról. Néhány nap előtt jelent meg Bécsben az első magyar napilap: a Bécsi Magyar Ujság. Szerkesztője kitünő kollegánk, Róna Lajos. Az élénk, ötletes és értékes tartalmu lap első száma Bódy Tivadar polgármestertől hosszabb nyilatkozatot közöl. Általános érdeklődésre számithat nyilatkozatának a dunai központról szóló része.

„Troubridge admirális — mondja Bódy — Budapestet választotta a dunai hajózás központjául. Ez természetes is, hiszen Budapest központi fekvésénél fogva legalkalmasabb arra, hogy az állandó Dunabizottság székhelye legyen. Tudomásom van azonban arról is, hogy osztrák részen még mindig azt követelik, hogy az állandó Dunabizottság székhelye Bécs legeyn. Az én meggyőződésem az, hogy ezt a kérdést is megértéssel fogjuk kezelni és teljes megelégedésre fogjuk megoldani. Ezen sem fogunk civódni. Végre is Bécs beláthatja, hogy számtalan okból bennünket illet meg a dunai központ. Hogy tovább ne menjek, épen most épitjük több százmilliós költséggel a hatalmas kereskedelmi és ipari kikötőt. Olyan nagyarányu alkotás lesz ez, amilyet Bécs nem tud felmutatni, viszont az is kétségtelen, hogy a dunai központ ilyen nélkül el sem képzelhető. Budapest lesz a dunai közlekedés igazi gócpontja és az állandó Dunabizottságot is ide kell helyezni, mert annak müködési szinteréül Budapest sokkal inkább megfelel, mint bármely más dunamenti város. Minden más véleménynyel szemben igenis európai érdek, hogy a dunai központ Budapest legyen. Annál is inkább igy kell ennek lennie, mert nálunk kezdettől fogva mindenki át van hatva ettől a tudattól és mindenki, aki szakszerü, tárgyilagos, objektiv szempontból foglalkozik a kérdéssel, csak erre az álláspontra helyezkedhetik."

Cégvezetőnő a Központi Tejcsarnoknál. A Központi Tejcsarnok Részvénytársulat Rottenbiller-utcai hivatala egyik hivatal-szobájának ajtaján néhány nap óta kis táblácska van kiszögezve:

CSILLAG LENKE cégvezető

Nem tudjuk biztosan, de azt hisszük, hogy Csillag Lenke ebben a minőségében uttörő. Magyarországon, ő az első részvénytársulati cégvezetőnő. Meg kell azonban állapitanunk, hogy érdemei minősitették erre a komoly hivatali tisztségre. A részvénytársulatnál Gerlei Lajos vezérigazgatónak évek során keresztül kiválóan bevált első munkatársa, titkára volt. A társulat szolgálatában azonban legértékesebb müködését a proletárdiktatura alatt fejtette ki. Az átkos emlékü kommün első napjaiban a Központi Tejcsarnoknál is megalakult a munkástanács és az üzemhez termelőbiztost neveztek ki. A régi vezető embereket, köztük Gerlei Lajos vezérigazgatót is elmozditották helyeikről, csak Csillag Lenke maradt meg állásában. És ennek a kiválóan eszes, ügyes hölgynek köszönhető, hogy a társulatnál szélsőséges intézkedések nem történtek, minden a régi kipróbált módon bonyolódott le és a Központi Tejcsarnokot nagyobb károsodás nem érte. Mindez Csillag Lenke ügyességét dicséri, de van egyéb érdeme is. Gerlei Lajos vezérigazgató a tuszok listájára került és egyik éjszaka elhurcolták a Lenin-fiuk. Alighogy tudomására jutott ez Csillag Lenkének, rögtön akcióba lépett. A tejcsarnoknak több száz kocsisa, kihordója, pénzbeszedője és egyéb munkása van. Csillag Lenke a munkástanács után összehivatta az alkalmazottakat és határozatilag kimondatta velük, hogy követelik az emberséges vezérigazgató szabadlábra helyezését. A határozat értelmében nagyobb küldöttség jelent meg Korvin Ottónál és sikerült Gerlei vezérigazgatót kilenc napi fogvatartás után kiszabaditaniok. A részvénytársulat igazgatósága tehát csak bokros érdemeit ismerte el Csillag Lenkének, amikor öt vezető pozicióba helyezte és cégvezetőnek kinevezte.

A polgármesteri hivatalból. A főváros tanácsa legutóbb tartott rendkivüli ülésén Grimm Aladár polgármesteri titkárt, jelenlegi beosztásának meghagyásával, tanácsjegyzővé, Kertész Aranka ideiglenes hivatalnokot főkezelőnővé és Madarász Ila ideigl. hivatalnokot kezelőnővé választotta meg.

A Gschwindt-féle szeszgyár R.-T. most tette közzé 1918. évi mérlegét. A vállalat a hatmillió korona összegü részvénytőke mellett 5,024.833 korona tartalék alapokkal rendelkezik. Tiszta nyeresége 1,767.128 korona, amihez hozzáadva az előző évi 810.471 korona áthozatot összesen 2,577.596. A vállalat 1916. év óta mérlegében nyiltan 2,350.000 korona tartalékolt.

A kórházak fütése. Legutóbbi számában hirt adott a Fővárosi Hirlap, hogy a kórházak fütésében bizonyos fennakadás állott be. Mint értesülünk, e zavarokat sikerült elháritani és ma már nem fáznak a főváros betegei. A legnehezebb volt a Szent László járványkórház fütéséről gondoskodni, mert ott a kazánok kokszra voltak berendezve és nem lehetett szenet használni. A bajokon ugy segitettek, hogy két-két pavillon közt a szabadban lokomobilokat állitottak fel, melyek közvetlenül ellátják meleg levegővel a pavillonok csőhálózatát.

Fütve van a Revü-szinház, igy a közönség nemcsak meleg hangulatban, hanem meleg szinházban élvezi *Stolz* óriási sikerü operettjét, a *Csókbaktert.*

Törött gramofon-lemezeit készpénzért megvásároljuk, vagy kivánságára uj hanglemezekre becseréljük. Sternberg-hangszergyár, Budapest, Rákóczy-ut 60.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este 6 órakor
a szezon slágere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER"
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ.
Forditotta: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ.
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az emeleti Amerikai Barban meleg vacsora.
Vasárnap d. u. 1/2 3 órakor mérsékeltáru előadás.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
CARNEVAL Filmdráma 5 felvonásban. A főszerepben Lydia Borelli.
Az osztrigás hercegnő. Vigjáték 4 felv.
Rendezte: Lubitsch. Főszereplők: Ossi Oswalda, Harrey Lidike.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3 tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

Erzsébet-körut 31. NEMZETI ROYAL ORFEUM Telefon József 121-68.
Kalandor kisasszony Minden este fel 7 órakor
Harmath Imre és Zerkovitz Béla operettje és a kitünő uj müsor.
Vasárnap 2 előadás! D. u. és este fél 6 órakor.

Régi vagy törött HANGLEMEZEKET
legmagasabb áron veszünk
WÁGNER (Hangszerkirály)
Budapest, József-körut 15. Fiók: Rádai-u. 18.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan. Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Censurat: Comcu.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. november 12-án — 47. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-25

Emlékeznek-e

még Budapesten *Bleyer* József nevére, aki 1916 tavaszán a dunai központ kérdésében kipattantotta, lángralobbantotta a harcot? Tudják-e, hogy ő volt Regensburg polgármestere, aki becsületes és bölcs megértéssel és belátással a magyar fővárosnak adott igazat. És az igazság ma is igazság maradt. *Troubridge* admirális védte meg nagyszerű és tiszteletreméltó munkával, az igazság iránt való lelkesedéssel. A csehek és a jugoszlávok meghódoltak a tárgyilagos érvelés előtt, a bécsiek azonban — emlékezzünk csak *Weisskirchner* 1916 nyarán elkövetett budapesti puccsára! — körömszakadtig védték vélt igazukat, mert maguknak akarták meghóditani az életnek ezt a kevéske reménységét. Nem csodálkozunk rajta: szegény Bécs, szegény Budapest, uj keresetforrások, uj megélhetés után kénytelen nézni, mint egy elbocsátott mesterlegény, aki nem akarja magát az öngyilkosság karjaiba vetni.

És itt, bármennyire nem szoktunk, nem szeretünk magunkról beszélni, mégis meg kell említenünk, hogy amikor az egész nagy magyar sajtónak még szava sem volt a Duna-kérdésről, a *Fővárosi Hirlap* egész ujságszámokat szentelt ennek a kérdésnek, amikor még csak kibontakozóban volt az a mérhetetlen jelentőség, amelyet ma már a sarki hordár is felismer. Sokszorosan elégtételül és büszkeségül szolgál a *Fővárosi Hirlap*-nak, hogy *nemcsak az események hirüladásában volt az első, de egyben a harci lobogót is kezébe keritve, elejétől végéig vezetett ennek a nagy magyar ügynek küzdelmében.* Ezeken a hasábokon jelent meg először a regensburgi polgármester történelmi jelentőségü levele, amelyet *Bárczy* István polgármesterhez intézett. A mi lapunkban nyilatkozott, mi készítettük szintvallásra Bécs ravasz polgármesterét, Weisskirchnert és mi lepleztük le a pucscsot, amelyet a budapesti Duna-konferencián elkövetett. Amikor a legsovinisztább magyar napilap még „akadémikusnak" tartotta, hogy hol lesz a Duna forgalmának központja, ugyanakkor mi már harsogva kiáltottuk: „Az eljövendő béke munkahelyének utmutató oszlopait a Duna mentén sorakoztatják s ennek a munkának nyugatra és keletre szétosztó telepe nem lehet más város, mint Budapest. Fel kell készülnie már most erre az alkalomra. Kikötőépitéssel, hajóparképitéssel, s mindenfajta alkalmatosság létesitésével, amely a Rajnától Galacig a mi javunkra állitja a Dunát az emberiség szolgálatába."

És aztán mennyit, de mennyit intunk, milyen hangosan követeltük a kereskedelmi kikötő, a téli kikötő épitését, a soroksári Dunaág szabályozását, a Duna-Tisza-csatorna kiépitését és most minden igazolódik. Troubridge nekünk adta a Dunát, megvédte a szomszédos államok éhségével szemben, innen akarja Anglia balkáni kereskedelmét irányitani, bele akarja a Tiszát is csatolni a hajóközlekedésbe. Mindezt nem a dicsekvés mondatja velünk, hanem a büszkeség, hogy szolgálatot tettünk Budapest számára.

És ma gyönyörüséggel állapitjuk meg egy lelkesen megvivott harc után: a mienk a Duna, a mienk volt és a mienk lesz. Bár amodébb a schwarzwaldi erdőben kezdi a pályáját, s határunkon tul, a Fekete-tengernél végzi: életét hatalmas magyar folyók táplálják. A szive meg éppen itt van Budapesten. Most már, hála Istennek, biztosak vagyunk benne, hogy itt is marad.

Fullánkok

...

Budapest pénzt nyomat,

igaz hogy csak aprót, hitványat, szegényeset. Szóval egy uj pillért épitünk autonómiánknak. Pénzt verethetünk, mint hajdan a leghitványabb kis szabad királyi város. Nem is a büszkeségről van azonban itt szó, hanem arról, hogy leghitványabb, legkisebb, legkoldusabb, de egyben nagyon veszedelmes kufárjainktól akarunk megszabadulni. A villamos kalauztól, aki csak aprópénzt fogad el, a demarkációs vonalon tuli parasztasszonytól, aki csak hatosokért, de nagyszámu hatosokért ad tejfelt. Ha ettől a nyavalyánktól meg tudunk szabadulni, nagy öröm lesz az nekünk. Ami ezután következik, az már szégyen: Budapest főváros még keresni is akar az üzleten. Egy millió korona hasznot remél. Franchet d'Esperay tábornok mondta, mikor Belgrádban Károlyi bemutatta neki Csernyákot, a katonatanács elnökét: Szent Isten, hát már idejutottak! Bizony, idejutottunk. A város is beáll aprópénzkufárnak. De hát csak csinálja, mert neki is, nekünk is szükségünk van rá.

A kommüniké

a legutolsó irodalmi műfaj! Mégis ezt gyakorolja legszivesebben a főváros. Hetek óta nem olvasunk mást a lapok hasábjain, mint hogy mit és mennyit fogunk kapni innen vagy amonnan. Mintha naiv, jámbor, ártatlan gyermekek kormányoznának a városházán, olyan együgyüen akarják megnyugtatni Budapest polgárságát. Pedig ez a polgárság nem tud megélni se az igéretekből, se a kommünikékből. Hol van ma Folkusházy hires pesszimista politikája, amely még akkor is, amikor volt, azt hirdette, hogy nincs. Ma, amikor semmi sincs, akkor is azt maszlagolják be, hogy van. Városházi urak, mi nagyon jól tudjuk, hogy önök tehetetlenek, önöknek se ötletük, se erélyük nincsen, de ne felejtsék, hogy Budapest polgársága öt esztendőt szenvedett át, ennek a polgárságnak meg lehet mondani a szomoru igazságot is.

A Városi Szinház

körül az elmult héten zajos primadonnabotrány játszódott le az ujságok hasábjain. Mi igazán nem Péchy Erzsi, vagy más primadonna miatt emeljük fel szavunkat, de ez az alkalom is elég fontos ahhoz, hogy elmondjuk: a Faludiék szükmarkusága, orditó üzletiessége teljesen le fogja járatni a Városi Szinházat, amelyhez mégis csak van valamelyes köze a fővárosnak. Soha sem titkoltuk, hogy bün volt ezeket a hires üzletembereket beengedni a város szinházába, de minden nap meggyőz arról, hogy a főváros önmaga iránt köteles ellenőrzése olyan enyhe Faludiékkal, hogy azok azt cselekszenek, ami nekik tetszik. A szinházat lejáratni azonban nem szabad. Bármily nagy is a tanács szerelme Faludiék iránt, vannak szempontok, amelyek ettől a gyámoltalan tanácstól is erélyt és szigoruságot követelnek. De honnan vegyék szegények?

Körséta a városházán

A tanács nem tudja behajtani az állam tartozásait — Összeül a közgyülés — A polgármester sajtópereket indit

Furcsa, de való, hogy a főváros léte, vagy nemléte ma már egyenesen és kizárólag az államtól függ. Esztendők óta más ötletet nem hallunk városházi körsétáink alkalmával, mint azt, hogy a fővároson csak a kormány segithet. Ma pedig az a helyzet, hogy a főváros milliókat és milliókat kénytelen a tisztviselők fizetésére kölcsönként felvenni akkor, amikor az állam mérhetetlen összegekkel tartozik. Nem merjük feltételezni, hogy a tanács nemtörődömsége volna az oka annak, hogy az állam félelmesen nagy összegü adósságát nem lehet megkapni, mi inkább azt hisszük, hogy

a főváros nem követelte elegendő erélylyel a sürün változó kormányzatoktól a rengeteg pénzt, amelynek birtoka mindenesetre gátja lehetett volna az ujabb gazdasági bajoknak.

Gyermekesen lehetetlen kifogások azok, amelyekkel ilyenkor védekezésében a tanács előáll, de cselekedni nem tud. Tehetetlen a kormányok közönyösségével szemben. Eddig még egyetlen-egyszer sem nyultak a városházán hatásosabb fegyverhez, mint a siráshoz. Most is a polgármester csak annyit tud mondani, hogy ha az állam megtériti a szovjet által okozott 169 milliós kárt, no meg a háborus kiadásokat, akkor nem igen kell aggódni a főváros pénzügyi helyzete miatt. Már pedig a helyzet igazában az, hogy vagy jár ez a horribilis összeg a fővárosnak, vagy nem. Ha jár, akkor tessék kikövetelni, ha pedig nem, akkor rettenetes gyámoltalanság a főváros részéről, hogy ilyen délibábokkal akarja önmagát álmokba ringatni.

A pénzügyi bajok — ezt elismerjük, — egyebekben a tanács önhibáján kivül állottak elő. Ami egy éven belül történt, abban a boldogult néptanács és a szörnyüséges kommün a hibásak.

A tanács ugyan mindent elkövet a kommün elmulása óta abban az irányban, hogy a felelősséget lehetőleg elháritsa magáról, ez azonban ezideig kivüle és a kormányon kivül eső okokból nem sikerült. A közgyülés összehivásának elháritathatlan akadályai voltak. Most azonban ugy értesülünk, hogy

talán már a legközelebbi héten össze fog ülni a főváros törvényhatósági bizottsága, amely immár több, mint egy esztendeje hallgatásra és tétlenségre volt kárhoztatva.

A közgyülésért a régi összetételében egyáltalán nem volt kár, de veszedelem volt elejétől fogva, hogy a tanács nem rendelkezett a kellő bátorsággal és idők folyamán a legritkább népszerütlenségig tudta felküzdeni magát. Legtisztább és letagadhatatlan jele ennek, hogy

maga a polgármester is, de egyben a tanács egyes tagjai is ugyanakkor a jobb- és baloldali sajtó legélesebb támadásainak vannak kitéve.

ami a városházán meglehetős nyugtalanságot kelt. Megesik, hogy Bódy Tivadar polgármestert ugyanazokkal a vádakkal illetik a legkülönbözőbb politikai vizeken evező sajtó. Ugy

halljuk, a vádakkal szemben a polgármester sajtóperre szánta el magát. A közvélemény természetesen megfeszült érdeklődéssel várja ezeknek a sajtópereknek lezajlását, de mindez nem változtat azon, hogy a tanács népszerüségét semmiképpen sem emeli az, ha tevékenysége sehol sem talál elismerésre, sőt a polgármester és egyes tanácstagok szereplését koncentrikus tüz alá veszi a sajtó.

Letörik az áruuzsorát

Bajok az ármaximálás körül. — Az árvizsgáló bizottság elnökének nyilatkozata

A pesti üzletekben ma a legnagyobb anarchia uralkodik. Egy és ugyanazon portékáért a legkülönbözőbb árakat kérik a boltosok. Filléres haszonra senki nem dolgozik. Ma egy kiló hagymán annyit akarnak keresni a kereskedők, amennyit normális viszonyok között egy vagonon kerestek.

A hatóság pedig, legalább is ugylátszik, türi ezeket az állapotokat. Senki nem tudja, hogy van-e egyáltalában maximális ár, vagy a maximálás korszaka végleg megszünt. Csak azt veszik észre az emberek, hogy nyomban eltünik a piacról az az áru, aminek az árát megmaximálták. A maximálás csak a nagykereskedelemben veri fel az árakat, viszont azonban a maximálás megszüntetése szintén nem segit a helyzeten és rendszerint csak azt eredményezi, hogy a zugkereskedelmi árak egyszerre legális áraknak lépnek elő. Csalódtak azok, akik azt hitték, hogy a maximálás megszüntetése és a kinálat növekedése árcsökkenést idéz majd elő. Hiába vannak tele az üzletek portékával, az árak nem csökkennek, sőt lassu, de tartós és következetes áremelkedés állapitható meg az egész vonalon.

Felkerestük

Degré Miklóst, az Országos Központi Árvizsgáló Bizottság elnökét,

akitől ezekre az állapotokra vonatkozólag kértünk felvilágositást. Megkérdeztük az elnök urtól, hogy van-e, vagy nincs maximálás? Az alábbi felvilágositást kaptuk:

— A zsir, a sertéshus, a hus és a huskészitmények ma szabadforgalom tárgyát képezik és az ezekre megállapitott maximális árak megszüntek. Ezeket az élelmiszereket tehát jegy nélkül lehet árusitani. Ugyanez áll a tojásra is, valamint a zöldségfélékre, főzelékekre és gyümölcsre. Egyáltalában a helyzet az, hogy a közszükségleti cikkek legnagyobb részét a kormány szabadforgalmu cikknek nyilvánitotta és csak egyes kivételes cikkeknél, mint például a cukor, liszt és kenyér, tartottuk fenn a maximális árakat.

— A szabadforgalom nem jelenti természetesen azt, hogy most már vigan lehet zsarolni. Konkrét feljelentés esetén vizsgálat tárgyává tesszük, hogy jogosan követelhető-e száz vagy százhusz korona egy kiló szalonnáért és igyekszünk megállapitani, hogy a kereskedő nem vette-e megyven, ötven, vagy hatvan koronáért ezt a portékát. De ilyen vizsgálat mindig csak konkrét feljelentés alapján indul meg, rendészeti osztályunk létszáma, sajnos, csökkent és rendészeti osztályunk személyzete tulságos mértékben el van foglalva azokkal a rendszeres vizsgálatokkal, amelyeket az érvényben levő rendeletek betartása érdekében indit.

— Bizonyos tapasztalatok kétségkivül arról győznek meg bennünket, hogy a maximálás megszüntetése nem föltétlenül vezet jóra. Igy, hogy csak egy példát emlitsek, a bolsevizmus bukása után megszüntettük a vendéglői árak maximálását, a tapasztalatok azonban arra kényszeritettek bennünket, hogy a vendéglői étlapokat ujra revizió alá vegyük és az árak körül bizonyos szabályok betartását követeljük meg a vendéglőstől. A tejtermékeknél is ujra életbe kellett léptetni a maximális árakat, mert nem lehetett ölbetett kezekkel nézni azt a hallatlan uzsorát, ami a vaj, turó, tejfel, sajt és a tej körül keletkezett. A textiláruknál és a divatáruknál tájékoztató árak vannak megállapitva, hasonlóképpen a fánál is, a butorkereskedelem mindmegig szabaddá téve, a butorfa azonban a szabadforgalom tárgyát képezi.

— Hogy a jövőt illetőleg milyen intézkedések lesznek majd szükségesek, azt e pillanatban előre megmondani nem lehet. Gazdasági életünk ma igen bizonytalan alapzaton áll, kereskedelmünk nem abban a szellemben dolgozik, ahogyan kellene, az emberek sokat akarnak keresni és szeretnének meggazdagodni máról holnapra. Eme elvek miatt kétségkivül a fogyasztóközönség szenved legtöbbet. E szenvedéseket akarjuk megszüntetni mi, eme igyekezetünk azonban igen sok nehézségbe ütközik.

Beszélgetésünk végén elmondotta az elnök ur azt is, hogy az iparengedélyek kiadása tekintetében változás nem történt, az eljárás még mindig szigoru, azonban ennek ellenére is nagyon sokan kérnek iparengedélyt.

Délutánra nem szerződtem...

Polónyi is szocialista — önmagával szemben

Hát bizony nagy fantázia kellene ahhoz, hogy az ember pont Polónyi Gézáról tételezze fel, hogy szocialista. Pedig az, — de csak önmagával szemben. — A kedves, okos hallatlanul agyafurt, kiérdemelt politikus most öregen, de meg nem törötten olyan törtetést visz véghez, amilyennek párját még egy fiatal fogalmazó sem tudja fölülmulni, aki pedig egy délelőtt husz bizottsági tagnál is vizitel, ha éppen arról van szó, hogy jegyzőnek válasszák meg.

Ki ne emlékeznék rá, hogy az örökké fiatal Géza bácsi milyen harcot vivott a Károlyi-kormány alatt, hogy megmentse a közmunkatanácsi elnökségét. Valósággal megostromolta a miniszteri szolgákat, memorandummal rontott neki a kormánynak, igaz, hogy ez a memorandum szelid és fuvolás hangon volt megirva, de mégis memorandum volt. Az öreg ágyu azonban az volt, hogy a Közmunkatanácsban Géza bácsi személyesen inditványozta: nevezzük el a Gizella-teret Károlyi Mihály-térnek.

A szivtelen kormányra ez sem hatott: Géza bácsit eltörölték. Megszünt a Közmunkatanács és csodálatosképpen Kun Béla sem keltette ezt életre. Jött aztán a Friedrich-kormány, amely a szigoru legitimitás alapján áll és gy természetesen visszaállitotta a Közmunkatanácsot is, amelyet egy forradalmi kormány szüntetett meg. Ez azonban még nem jelenti azt, hogy Friedrich István élne-halna a Közmunkatanácsért. A közmunkatanács azonban 1918 október 31 előtt megbukott, a legitimitás azt diktálja, hogy ma is meg kell lennie.

Azt gondolná az ember, hogy ezek után Polónyi Géza a legszorgalmasabb államhivatalnok, mert meg akarja hálálni Friedrich jóságát. Hát szorgalomban nincs is hiány, de Polónyi nem ajándékoz semmit az államnak. Reggel rendes időben bemegy a hivatalába és a hivatalos idő leteltével vaszi kabátkáját és megy — politizálni. Éppugy, mint a kőmivesek.

A városházán nem ilyen rigorózusok az emberek, főként a tisztviselők, akik délután is dolgoznak és ha kell, este is teljesitik a kötelességüket. Ebből egy kis kollizió is keletkezett Polónyi Géza és Bódy Tivadar polgármester között. A Közmunkatanács ama tagjai ugyanis, akiknek a városházán van a hivataluk, többször megkisérelték, hogy rábirják Polónyit: tartsák a Közmunkatanács üléseit délutánonkint, mert nekik délelőtt egyéb elfoglaltságaik vannak. Polónyi nem volt hajlandó. Elmondták, hogy eddig mindig kedden este meghatározott, pontos időben volt a Közmunkatanács ülése, most meg délelőttönkint apropos-szerüen cibálják ide őket. Polónyi reájuk sem hederitett.

Most azután kiderült, hogy a Közmunkatanács elnöki székében ülő Polónyi Géza jó szociálista, legalább — önmagával szemben.

Ki tudná megmondani, hányadszor — nagyobb sulyt adandó a dolognak, — ezuttal maga Bódy polgármester szólalt föl, kérvén a Közmunkatanács üléseinek délutánra való áthelyezését. Polónyi rideg volt, mint egy jégcsap, öntudatos, mint egy kőmüves és röviden ennyit válaszolt:

— Délutánra nem szerződtem. Az ülések idejét nem változtatjuk meg. Punktum!

Bezzeg, amikor Gschwindték és a DGT. ügyeit intézte Polónyi, akkor délutánra is leszerződött.

Hja, mire megvénülünk...

Lánckereskedés a hotelszobákkal

Razzia a szállókban — Ujra szabályozzák az árakat

Budapesten még mindig rengeteg sok idegen és menekült van. Ezért nem javulnak a lakásviszonyok és ezért lesz egyre türhetetlenebb a visszaélésnek az a fajtája, amelyet az egyes szállodák alkalmazottai és sok esetben tulajdonosai is elkövetnek. Az idegen ma Budapesten hotelben alig kap szállást, az előkelő hotelek külföldiekkel vannak jobbára tele, a másod- és harmadrendü szállodák szobáival pedig valóságos lánckereskedés folyik. Jóllehet hatósági intézkedés rendeli el, hogy minden szállodai szobában ki kell függeszteni a szoba árát feltüntető kartonlapot, e rendelkezésnek csak a nagyobb szállodák tesznek eleget, mig az ugynevezett garni-hotelek annyit zsarolnak ki a szobáért, amennyit éppen akarnak.

A hatóság azonban most rendet akar teremteni a szállodák körül is. Az elöljáróság utján minden budapesti szállodát felszólitottak arra, hogy záros határidőn belül terjesszenek a főváros tanácsa elé pontos kimutatást a szállodai szobaárakról. E felszólitásnak csak a nagyobb szállodák tettek eleget, a kisebbek — a számuk mintegy hatvan — amelyek mindig üzérkedtek a szobákkal, most is ki akarnak bujni a hatósági ellenőrzés alól. E tervük azonban nehezen sikerül, mert a hét végén egy bizottság kezdte meg a szállodák ellenőrzését. E bizottságnak Pertik Béla dr. fővárosi tanácsjegyző az elnöke, tagjai pedig Palkovics Ede szállodai ipartársulati elnök, Marencsics Ottó, a Dunapalota igazgatója, Illics Gyula, a Bristol igazgatója, Kittner Mihály, a Metropol tuladonosa és a rendőrség képviselője. A bizottság sorra járja az összes szállókat, ellenőrzi, hogy a szállodai szobák ára nem tulmagas-e és hogy az árjegyzék valóban ott lóg-e minden szoba falán.

Az eddigi tapasztalatok nagyon szomoruak. Ezekről a bizottság egyik tagja igy informált bennünket:

— Csak elvétve akadtunk olyan kisebb szállodára, amely a hatósági rendelkezéseket betartotta volna. A legtöbb helyen árjegyzéknek még csak nyomára sem akadtunk és szinte ritkaságszámba ment, ha valahol árjegyzéklapot találtunk a szoba falán. A tulajdonosok, amikor kérdőre vontuk őket, mintha összebeszéltek volna, egyformán adták elő a védekezésüket. Azt mondották, hogy a kommunizmus előtt készült árjegyzőlapokat a diktatura alatt megsemmisitették, akkor uj árakat állapitottak meg és uj árjegyzéket is nyomattak. Ezeket Ladányi „elvtárs" irta alá, már pedig a Ladányi elvtárs által aláirt árjegyzéket ma még sem lehet kifüggeszteni.

— E kifogás természetesen nem áll meg, mert hiszen a jogi helyzet az, hogy a március huszadiki állapot lépett életbe, az akkori árak irányadók és a szállodatulajdonosoknak augusztus elseje óta módjukban állott volna, sőt ez kötelességük is lett volna, hogy uj árjegyzéket nyomassanak, és azt láttamoztassák a hatóság által. Ahol tehát árjegyzék nincs, ott kihágás esete forog fenn és ilyen értelemben is fogunk eljárni.

— Ezidő szerint legsürgősebb dolgunk az árak megállapitása és a szállótulajdonosok rákényszeritése, hogy ezeket az árakat ne csak kifüggesszék, hanem be is tartsák. Ugyanez vonatkozik a penziókra is, amelyeknél szintén sok a visszaélés. A hatóságnak mindenesetre rendelkezésére állanak majd olyan eszközök, amelyekkel a szállodákat ellenőrizni és a visszaéléseket megakadályozni tudja.

— Ezenfelül gondunk lesz rá, hogy a garni-szállók száma csökkenjen. Azokat a garni-szállókat, amelyeknek garni jellegét novemberben megszüntették, rendes hoteleknek nyilvánitjuk és ha ez a hatósági intézkedés a tulajdonosoknak nem tetszik, akkor a hatóság intézkedni fog, hogy e szállodákat szüntessék meg és azokat menekültek részére vegyék igénybe. Egyébként a mai napon két ilyen értelmü átirat ment a bizottságtól a lakásügyek kormánybiztosához. Ebben az átiratban két garni-szállónak hajléktalanok részére való igénybevételére tettünk javaslatot. Mindkét szállóban a legnagyobb foku visszaélést állapitottuk meg és valószinü, hogy e javaslatainkat ujabb javaslatok fogják követni. Az álláspontunk e tekintetben különben az, hogy nem szabad megengedni a találkozó helyek visszaéléseit

akkor, amikor a fővárosban ezer számra tévelygenek lakás nélkül a lakásra szoruló tisztességes emberek.

Eddig szól az érdekes nyilatkozat, amelyből reményt lehet meriteni arra, hogy végre valahára rend lesz Budapesten a szállodák körül is. (p. j.)

A vándorló fogolytábor

Kenyérmezőtől Budapestig — A főváros megmentette a Vérmezőt és a Városmajort

Fock Ede tanácsnok nyilatkozata

Kétségkivül okos és célszerü gondolat volt az, amellyel a hadügyminiszterium barakktábort akart létesiteni Budapest közelében. A lakásinség még ma is nagy, végre hajlékot kell nyujtani azoknak a szerencsétlen menekülteknek is, akik családjaikkal még mindig vagonokban laknak, de nem oly kényelmesen, mint annak idején Landler „főhadvezér elvtárs.“ Ismételjük, az alapgondolat, amelyből a hadügyminisztérium kiindult, feltétlenül okos és kivánatos volt. Célszerünek kell elismernünk azt a tervet is, amely szerint a kenyérmezei fogolytábort akarták Budapestre szállitani. A fogolytábornak sem Kenyérmezőn, sem Csóthon, sem sehol többé értelme nincsen, az épületek pedig még mindig alkalmasak lennének arra, hogy kilakoltatott, vagy más okból hajléktalan családok ideig-óráig meghuzzák ott magukat. A hadügyminisztérium tervének lehetetlen volta azonban ott világlott ki, hogy a kenyérmezei barakktábort a gyönyörü Vérmezőn akarta elhelyezni. A Vérmezőn, amelyért csak a forradalom kitörése előtt vivott élet-halálharcot a főváros a katonai kincstárral a tulajdonjog körül.

Ezt a lehetetlen tervet sikerült most a fővárosnak legyőznie. Kiderül azonban most, hogy nemcsak a Vérmező körül folytak a harcok. Eddig minden ütközetben a főváros győzött, amint azt

Fock Ede tanácsnok

a következőkben mondta el a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A Vérmező körül megint sulyos harcokat vivtunk, de most már a főváros közönségének megnyugtatására elmondhatom, hogy sikerült igen fontos érdekeinknek érvényt szereznünk. A hadügyminiszterium — nyilván bölcs intenciók tól vezetetten — Budapestre akarja hozni a kenyérmezei fogolytábort, amelyben igen sok hajléktalan nyerhetne szükséglakást. A hadügyminiszterium azonban a barakkokat a Vérmezőn akarta elhelyezni. Ez természetesen olyan kivánság volt, amely ellen minden erőnkkel protestálnunk kellett. A gyönyörü Vérmezőt nem adhattuk oda egy barakktábor letelepitésére. Ezzel a budai oldal egyik legpompásabb részét tennénk tönkre, de egyben igen sok más szép tervnek is utját vágnánk.

— Felsorakoztattuk hát érveinket, amelyek között legelső sorban szerepelt a gyönyörü Vérmezőnek megmentése. De rámutattunk arra is, hogy a Vérmező csatornázása leküzdhetetlen akadályokba ütköznék, csatornázatlan területeken pedig az emberi lakhatás mérő lehetetlenség, különösen olyan tömegeknél, mint amilyent egy ilyen barakktábor involvál. Azonkivül a Vérmező fekvése olyan, amely minden pillanatban lehetővé teszi, hogy az Ördögárok elszabaduló viztömegei ide eljussanak és kiöntsék szegényes otthonukból a barakktábor lakóit. *Ezeket az érveinket a hadügyminiszterium méltányolva, elállott eredeti tervétől* és a Vérmezőt meghagyta továbbra is a budai oldal egyik legfőbb ékességének.

— A további tervezgetésnél azonban megint ujabb akadályok merültek föl. A hadügyminiszterium ugyanis *most meg a Városmajort szemelte ki a barakktábor letelepitésére.* A Városmajor már évek előtt is veszedelemben forgott, akkor ugyanis *Szterényi* József kereskedelmi miniszter akarta elvonni eredeti rendeltetésétől. Ugy akkor, mint most is győzött azonban a főváros akarata. *A hadügyminiszterium a Városmajorról is lemondott.*

— *A kenyérmezei baraktábor letelepitésének ügye azonban még most sincsen elintézve.* Helyének valahol kell majd lennie, a mi álláspontunk azonban az, hogy a barakktábor a város külsőbb részeiben is elhelyezést nyerhet. A hadügyminiszterium is hajlik ennek az álláspontunknak az akceptálása felé, de — sajnos — *mindeddig nem találtunk megfelelő helyet.* A főváros a Maros-utca mellett elnyuló területet ajánlotta, amely a Csaba-utcánál kezdődik. Ez a terület alkalmas is lenne, de utakat kellene kiépiteni és a hadügyminiszterium szeretné ezt a kétségtelenül tekintélyes összeget megtakaritani. A főváros és a hadügyminiszterium között ennyire jutottak el a tárgyalások. Megállapodás eddig nincs, de valószinü, hogy mégis meg fogjuk majd találni az alkalmas területet.

Családi esemény a városházán

Megszaporodott a Tanács — A két Szabó a zöldasztalnál

Budapest főváros tanácsa a közelmultban megszaporodott. Valljuk be, mielőtt tovább mennénk, hogy ez csak javára szolgálhatott. Olyan időket élünk, amikor minden okos ember gondolataira, ötleteire szükség van. Sajnos, épen ezekben a nehéz időkben épen a főváros tanácsát nem tudjuk elhalmozni a dicséretekkel. Szó sincs róla, eleget üléseznek, szorgalmasak, pontosak, de munkájuknak, müködésüknek nem sok látszata van. A nagy idők a budapesti városházán nem teremnek nagy embereket és napnap után meg kell állapitanunk, hogy az este anélkül köszöntött be, hogy a városházán kitaláltak valami bölcset, valami jót ennek a sokat szenvedett polgárságnak kinjai enyhitésére. Ez az oka annak, hogy örömmel vesszük, ha a tanács tagjai megszaporodtak. Hátha mégis történik majd valami... Az ember nem győz eleget reménykedni... Végre is több szem többet lát.

Ugy történt a dolog, hogy egy szép napon, amikor a tanács ülésezett, Skultéty mester, a polgármester főhuszárja nagy meglepetéssel látta, hogy a tanácsterembe minden igazolás nélkül benyitott Szabó Imre dr. a tisztifőügyész. Nemsokára aztán megjelent Szabó Sándor dr. tiszti főorvos is. És mind a két Szabó végigülte a hosszu tanácsülést. Nem esett semmi bántódásuk, csak Skultéty bácsi mondta el otthon ebédközben: családi esemény van a városházán; megszaporodott a tanács.

Az örvendetes családi eseményt nem publikálták, a tisztviselők lassankint mégis tudomást szereztek róla. A Fővárosi Hirlap munkatársa kérdést intézett a tanács egyik tagjához, aki az eseményről a következőket volt szives elmondani:

— Tényleg igaz, hogy a tanácsüléseken egy idő óta résztvesz a tiszti főügyész, amihez azonban törvényben biztositott joga van. A főügyészek eddig ezt a jogukat nem gyakorolták. Megállapitást nyert az is, hogy hasonlóképen joga van a tanácsülésben részt venni a tiszti főorvosnak is, aki azonban most sem igen él ezzel a jogával. Az első ülés, amelyen mindketten résztvettek, az volt, amikor tisztviselőket választott a tanács és igy az ő véleményükre is szükség volt, hogy az ő alájuk rendelt tisztviselők érdemeit megismerjük. Ezidő óta a tiszti főügyész többször megjelent a tanácsüléseken, a hol kétségtelenül igen sokszor nagy szükség van a két főtisztviselő szakvéleményére. Sem a tiszti főügyésznek, sem a tiszti főorvosnak azonban nincs szavazati joga, csak a tanácskozásban vehetnek részt.

Egyszóval megszaporodott a tanács és pedig egyszerre két Szabóval.

Az anyós és a lakáshivatal

Elmenjek Borsoshoz?

A mult héten egy fiatal főrendiházi tag keresett föl, hogy intervencióra kérjen föl egy lakásügyben.

Azt mondja:

— Nézze barátom, maga ujságiró, maga elmehet interjut csinálni a Borsoshoz, a lakások atyaistenéhez. És ha már bent van, megemlitheti neki az én lakásügyemet. A dolog ugy áll, hogy a kommün alatt odaköltözött hozzám az anyósom, meg a két öcsém. A két öcsém közül az egyik miniszteri tanácsos, a másik egyetemi tanár. Az anyósomnak és az öcséim mindegyikének is járna egy külön lakás. Én szerény voltam. A háromnak egy háromszobás lakást béreltem. Tudja, még sem kellemes az anyóssal együtt lakni, és mit csinált ez a Borsos? Elrekvirálta a háromszobás lakást és adott a két öcsémnek egy kétszobásat. És most az anyósom itt ragad az én nyakamon. Nézze barátom, menjen el ahhoz a Borsoshoz. Tudja egy interjut...

Az ajtóból még visszaszólt:

— Különben holnap majd elküldöm magához az öcsémet, ő is elmondja a dolgot.

Másnap megjelent az öcsös, a miniszteri tanácsos.

Azt mondja:

— Nézd, barátom. Minek mennél el te ahhoz a Borsoshoz. Nem érdemes. Ugy sem csinál semmit...

Aztán egy kis gondolkozás után:

— Különben őszinte leszek veled. Nézd, én is, meg a fivérem is fiatalemberek vagyunk. Nekünk szükségünk van a kényelmes, diszkrét kis lakásra, ahol... No hiszen te is tudod... De épenséggel nincs szükségünk a más anyósára. Még ha a bátyám anyósa is. Tehát a háromszobás lakást mi magunk rekviráltattuk el és kértünk helyette egy kétszobásat. Ne menj el hát a Borsoshoz.

Az ügy kezdett számomra kellemetlen lenni. Mit csináljak ezzel a Borsossal? A méltóságos förend ugy is csapkodta az asztalt:

— Ki ez a Borsos, hogy el meri rekvirálni egy miniszteri tanácsos és egy egyetemi tanár lakását?

A miniszteri tanácsos azonban megnyugtatott, hogy elintézi a dolgot a bátyjával. Rögtön papirt és tintát vett és itt az én asztalomnál megirta neki, hogy ők ketten fiatalemberek, az ő számukra még vannak az életnek örömei és ezekhez az örömekhez semmi szükség nincs az anyósra. Ugy látszik, a förendiházi tag őméltósága meg is értette a dolgot. De a feleségét nem világosithatta föl. Igy történt, hogy ma, amikor a förendiházi tag feleségével találkoztam az utcán, ugyancsak kevés elismeréssel nyilatkozott rólam:

— Mondja, maga egy ujságiró? Maga, aki egy ilyen Borsossal sem tud elbánni? Nem tudja megirni róla, hogy egy panamista? Hogy elsikkasztja a lakásokat és emeletes házakat vesz belőlük?

Szédült velem az utca és őméltósága már ott is hagyott, csak annyit kiáltott még felém:

— No majd én elmegyek ahhoz a Borsoshoz. Majd megmondom én neki, tudomisten!

Kénytelen vagyok dr. Borsos Endrét, a lakásügyek kormánybiztosát, ehelyütt tisztelettel figyelmeztetni, hogy sulyos inzultusoknak van kitéve, ha valami egészséges ötlettel nem menekül. Őméltósága meg fog jelenni nála, felelősségre vonja, mert — a sógorai fiatal és egészséges emberek.

Nem szeretnék lakásügyi kormánybiztos lenni...

Teréz bünei

A diktatura igazságszolgáltatása

Teréz már korántsem volt ifju és bohó, negyven esztendős lehetett, és a negyven esztendőből huszat, mint háztartási segédmunkás, magyarul: cseléd töltött el. Egy esztendőn át börtönben ült Teréz, apagyilkossággal vádolták, egy esztendeig vizsgálati fogságban volt, a végén nem tudtak semmit rábizonyitani, szabadon bocsátották.

Az őszi rózsás forradalomban helyet változtatott Teréz. Azelőtt Budán szolgált valami füszereséknél, októberben elhagyta a babája, Teréz szégyelte magát a házbeli többi cseléd előtt, Pesten állt szolgálatba, egy magasrangu városi tisztviselőnél. Uj szeretője is akadt az öregedő Teréznek: fiatal, leszerelt katona. A fiunak pénz kellett, sok pénz kellett, annyi kellett, amennyi nem telt a Teréz fizetéséből, Teréz életében tehát nem először és nem is utoljára, lopott. Lisztet lopott a gazdájától, lassanként egy egész zsákkal, a lisztet eladta, a pénzt pedig a szeretőjének adta oda.

A lisztlopás hamarosan kiderült és Terézt lecsukták. Lecsukták épen akkor, mikor a nagy tolvajok, a Kun Bélák, Pogány Józsefek előtt kinyilt a gyüjtőfogház kapuja. Terézt azonban nem hagyta el jó szerencséje: alig néhány napi ülés után kiengedték azzal, hogy amit csinált, az nem volt bün, mert burzsujtól lopott. A burzsujnak pedig nincsen semmije, amije pedig van, azt el lehet venni. Még az életét is.

Teréz tehát kiszabadult. Visszament régi gazdájához, és ujra szolgálatba akart állani. A főtisztvi-

selő azonban ugy kirugta, hogy a lába sem érte a földet. Teréz nem esett kétségbe. A régi szeretője most nagyhatalmu politikai megbizott lett, a piszkos, boglyas szolgáló grófnők és kegyelmes asszonyok lehérnemüs szekrényében turkált, ezreket érő pongyoláiban riszálta petyhüdt derekát szeretője előtt.... Amig azután a farsangi királyságnak is vége lett és Teréz most hetedhét országon tul, álnév alatt szolgál valahol . . .

*

Most pedig hivatalos szárazsággal közöljük a tényállást. Szt. Teréz háztartási alkalmazottat, aki lopás miatt le volt tartóztatva, 1919. május 31-én a budapesti forradalmi törvényszék elnöke szabadon bocsátotta. A szabadonbocsátásról egy határozatot kapott Szt. Teréz és egy értesitést Szt. Teréz gazdája. A határozat igy szólt:

HATÁROZAT.

A budapesti forradalmi törvényszék felülvizsgálta az Ön ellen, a régi rendszer alatt inditott bünügyet és megszüntette a további eljárást. A törvényszéket az a megfontolás vezette, hogy a kapitalista társadalmi rend igen gyakran bünösebb volt a megtévedt ember cselekedetének elöidézésében, mint maga a kizsákmányolt, munkájának méltóságában megcsufolt proletár. A forradalmi törvényszék tehát büntetlenséget biztosit Önnek s elégette az összes iratokat, amelyek tettéről tanuságot tehetnének. Uj, az emberi összetartozás tisztult erkölcsének alapján álló világrend ez, amely most arra figyelmezteti Önt, hogy a jövőben tartózkodjék minden büncselekménytől. Álljon minden erejével a proletár-diktatura szolgálatába, amely minden dolgozni akaró ember számára biztositja a biztos megélhetést és az emberi jogok teljességét, de vasökéllel sujt le azokra, akik nem szivlelik meg az uj rend jogrend legfőbb parancsát: rendet! dolgozz!

A forradalmi törvényszék elnökének megbizásából:

Heimann.

Az értesités pedig eképpen hangzik:

ÉRTESITÉS.

A budapesti forradalmi törvényszék elnöke által a budapesti államügyészséghez a bünügyek liquidálására kiküldött bizottság értesiti, hogy a — — — — ellen fenti szám alatt folyamatba tett bünügyben a bünvádi eljárást megszüntette és egyideiüleg intézkedett a fent hivatkozott összes iratok és csatolmányai megsemmisitése iránt. Budapest, 1919. évi május hó 31. napján.

Heimann,
a liquidáló bizottság elnöke.

*

Igy festett a diktatura igazságszolgáltatása.

Események

* * *

Romanelli

Nehéz volna a portréját megrajzolni, hiszen nem is ismerjük. Ő a láthatatlan ember, a jótékony kéz, amely deus ex machina jelenik meg ott, ahol a legnagyobb szükség van rá. Mint az egyik győztes hatalom képviselője jött közénk és mint a magyar hisztóriának egyik legendás hőse távozik körünkből. Amit azonban cselekedett az emberi erőt szinte meghaladó hősiességgel és önfeláldozással, azt nem pusztán a magyar szivekben fogjuk följegyezni, de az ő tevékenysége mindenhol méltánylásra fog találni, ahol az emberiségért érző szivek dobognak. Fel kell-e sorolni ebben a pillanatban mindazt a töménten jóságot, amit velünk szemben elkövetett? Budapest polgárai nagyon jól tudják, hogy az ő egyszerü, de férfiasan csengő szavára dőltek le junius 25-én az Oktogon-téren emelt akasztófák. Az ő előszobájában álltak kétségbeesett sorfalat a siró asszonyok és ő rohant fáradhatatlanul gyalog, kocsin és autón, amilyen sürgős volt az intervenció, föl Kun Bélához, meg a többi haramiához. Ha több érdeme nem lett volna, mint hogy „előkelő idegen" létére szóbaállt ezekkel a szörnyetegekkel, akkor is többet tett volna, mint amennyit egy kulturembertől várni lehet. De ő hős volt, sokkal többet tett, mint amennyit egy embertől más körülmények között kivánhattunk volna.

Most, hogy bucsuzik, jó lenne tudni, hány embert mentett meg az életnek. A diszkard, amelyet Budapest polgársága ajándékozni fog neki, nyilván egyszerü szobája falán — hiszen csak alezredes a földi törvények szerint — ugy fog tündökleni, hogy bebizonyitja: ez az egyetlen szimbolum elegendő bizonyitéka annak, hogy rövid pár hónap alatt többet tett az emberiségért, mint mások egész életen át.

Pedig nem volt államférfi, nem volt politikus, csak egyszerü, de hősi katonája a szent emberszeretetnek. A harcok poklából jött közénk, ellenséges nép közé és itt az igaz békét hirdette, nem a kardjával, hanem a bátor, minden gazságot tulcsengő érces hangjával. A mi hálánk nem mulandó és nemcsak Romanelli nevét fogjuk mindörökre megjegyezni, de azét az országét is, amely annyi nemes magyar élet megmentőjét küldte közénk.

Most elmegy és ép oly egyszerüen, mint mikor Kun Béláék gyilkos kezét a hóhér kötelérol csavarta el, mondja ma is:

— Itt volt egy katona, aki kötelességét teljesitette és aki elmegy, amikor igy parancsolják.

És Romanelli ma már nem emlékszik, hogy kit és hány embert mentett meg az életnek... Mi emlékezni fogunk rá mindörökre... És ha nem tudnánk hány embert mentett meg, legyen meggyőződve alezredes ur, a föld alól is kikaparjuk, mert kötelességünk az ön szerepét a történelem könyvébe följegyezni.

A kultuszminiszter és a magániskolák. Budapesten — különösen ma — igen sok a magániskola. Ezek nap-nap után hirdetik, hogy náluk a szénszünet alatt is fütenek és korrepeticiós előadásokat tartanak. Kétségtelen, hogy aki teheti, inkább járatja ide a gyermekeit, mintsem otthon, vagy az utcán lézengjenek. Az iskolák azonban az ujabb időben igen elszaporodtak, sok felfüggesztett tanár is nyitott ilyen iskolát, hogy valamiképen segitsenek magukon. Havi százhusz koronás fizetésből ma igazán nem lehet megélni. Huszár Károly közoktatásügyi miniszter azonban a napokban bizalmas leiratot intézett az iskolaigazgatókhoz, amelyben elrendeli, hogy a tanulókat nyomatékosan figyelmeztessék: ne járjanak az ilyen szénszünet alatt is oktató magániskolákba. A magániskolatulajdonosok és az ott tanitó tanárok ezt a kultuszminiszteri rendeletet sulyos sérelemnek tekintik. Nem egészen ok nélkül. A felfüggesztett tanárok közül, akik ez iskolák révén legalább krumplit ehetnek, igen sok van, akinek nagyon, de nagyon kevés köze van a kommunizmushoz. Ezek bizony jogosan kiálltanak fel, hogy vajjon nekik most már okvetlenül éhen kell-e halniok? Vagy menjenek-e napszámba fát vágni? Tanügyi körökben is informálódtunk azonban. Ott azt mondják, hogy ezek között a magániskolák között igen sok a zugiskola. Nem esett tehát nagy sérelem, amikor a kultuszminiszter az emlitett rendeletet kiadta. A különböző információk egybevetése után azonban mégis arra a konkluzióra jutunk, hogy a rendeletet kiadni fölösleges volt. Kár volt a tisztességesen, hazafiasan nevelő, dolgozó magániskolákat kitenni ennek a megszégyenitésnek. A kultuszminiszternek, akit nyilván jóindulat vezetett, módjában állott volna és módjában áll még mindig a zugiskolákat becsukatni, vagy az egyes tanintézeteket, ahol tartani lehet némely kommunizmusban terhelt tanár káros munkájától, felszólitani, bocsássa el ezeket a tanárokat. De ahol nincsenek ilyen kifogások, miért ne tölthetnék el a gyermekek idejüket hasznos munkában. Ezt nehéz megérteni.

Tőkét emel az Unio biztositó. Az Unio biztositó részvénytársaság e hó 18-án rendkivüli közgyülést tart, amely határozni fog az igazgatóság javaslata fölött, hogy az alaptőkét 2 millióról 6 millió koronára fölemeljék. Az uj részvényeket az Unio élet- és gyermekbiztositó szövetkezet — az Unio biztositó r.-t. anyaintézete — veszi át.

Az Országos bank uj igazgatója. Az Országos bank r.-t. áruosztályának igazgatójává kinevezték Zánkay Viktort, az Országos sertésforgalmi iroda volt igazgatóját.

A Lámpagyár tavalyi jövedelme. A Magyar fém- és lámpaárugyár r.-t. — amely a Hitelbank ipari érdekeltségéhez tartozik — tavaly december 31-én lezárt mérlegét csak most publikálja. A vállalat 2 és fél millió részvénytőke mellett egy millió 152 ezer koronát keresett. A proletárdiktatura pusztitásai után azonban az idei mérleg már egészen másképp fog festeni. Nagy veszteség lesz, de hogy mekkora, az még nincs megállapitva. A vállalat évi rendes közgyülése e hó 24-én lesz.

(A Csókbakter táblás) házak előtt változatlan nagy siker mellett kerül szinre minden nap a kellemesen fütött Revü-szinházban.

Balatonfüred gyógyfürdő-szanatóriuma egész télen nyitva van. Kitünő vonatközlekedés. Elsőrangu ellátás. Zavartalan nyugalom. Szénsavas fürdők üzemben. Központi fütés. Igazgató-főorvos: dr. Schmidt Ferenc. Felvilágositást nyujt a menetjegyiroda (Vigadó-tér), az igazgatóság (Népszinház-utca 22.) és a fürdőigazgatóság Balatonfüreden.

Elsőrangu, kitünő hangu zongora olcsón eladó. Wágner, VIII., József-körut 15.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este 6 órakor
a szezon slágere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER"
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ.
Forditotta: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ.
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az emeleti Amerikai Barban meleg vacsora.
Vasárnap d. u. 1/3 3 órakor mérsékeltáru előadás.
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
YAMATA. Egy rabszolga története 3 felvonásban. Fő szereplők: Rajnai Gábor, Loth Ila, Fenyveszy, Vándory. Rendezte: Korda Sándor. — Corvin-film. ooo
A szerelem hínái. Erkölcsdráma 5 felvonásban. ooo
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3 től (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hét-öznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

Balatonfüred gyógyfürdő
szanatórium
egész télen nyitva van!
Szénsavas fürdők. Zavartalan pihenés. Jól fütött szobák. Kitünő ellátás. Közvetlen vasuti összeköttetés.
Igazgató-főorvos: SCHMIDT FERENC dr.
Felvilágositást nyujt: Menetjegy-iroda (Vigadó-tér), az igazgatóság (Népszinház-u. 22.) és a fürdőigazgatóság Balatonfüred.

ROYAL ORFEUM
Kalandor kisasszony Minden este fél 7 órakor
Harmath és Zerkovitz operettje és a kitünő uj müsor.
Vasárnap 2 előadás! D. u fél 3 és este fél 7 órakor.

Régi vagy törött HANGLEMEZEKET
legmagasabb áron veszünk
WÁGNER (Hangszerkirály)
Budapest, József-körut 15. Fiók: Rádai-u. 18.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Sternberg
hangszergyár
Rákóczi-ut 60. saját palotájában.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. november 19-én — 48. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-13

Sastollas

vitézek kemény marsa zuhogott végig vasárnap a széles budai utakon és a sok martiriumot átélt pesti aszfalton. A világváros legpazarabb alkotása, a Gellért-fürdő előtt tartottak első stációt és az egyházi szertartás ájtatossága zendült meg az Országház-téren, ahol pár hónap előtt még a martalócok legrémesebb gonoszságai jajgattak fel a törvényhozás palotájának pincéiből. A sastollak alatt fényes, tüzes magyar tekintetek, a vidék festette piros arcok tüntek szemünkbe és önkéntelenül csak az az egy juthatott az eszünkbe, hogy ha ezek a fiuk ma egy esztendeje is itt lettek volna, igy fegyveresen, soha sem juthattunk volna kalandorok kezére és millió szenvedéstől menekülhettünk volna meg csak puszta jelenlétük révén is...

És a fővezér. Aki semmiből, a semminél kevesebből, egy lerombolt országból váltotta ki ezt a nemes hadsereget! *Horthy* Miklós neve már csak ezért az egy tényért is a történelemé. Pedig ez a nemzet még sokat, nagyon sokat vár tőle. Rövid pár hónap alatt, amig itt Budapesten szemtől-szemben nem is láthattuk, legendák szövődtek róla. Valahogy, amint a romokból, a pusztulásból, az elernyedt erőkből egy friss, egészséges, talpig férfias valaki előugrott és teremtett, alkotott — ez több a történelemnél, igen, ez a legendák körébe tartozik. Ennek a pesti népnek, amely annyit szenvedett, oka és joga van mindenki felé bizalmatlansággal nézni, aki jön és akiről nem lehet tudni, hogy mit hoz.

De Horthy Miklós más. Nevének varázsát és fényét nem homályositotta el az otromba pletyka, hiszen Horthy küldetésének nagysága tudatában nem alacsonyodhatik le a hétköznapi emberi gyengékhez. A kalandor politikák gyámoltalansága vagy kegyetlensége után, amit ő tőle várunk, nem lehet más, mint a jog, az igazság, a nyugalom, amelynek nyomán fakad a lelkek felszabadulása, a tévelygők megtérése, a boldogtalanok könnyeinek felszáradása, a szenvedők gyógyulása, a társadalom nagy megbékélése és egy hatalmas, soha nem látott nemzetépitő munka megkezdése. Mindennek lehetőségét várja Budapest és az ország népe Horthy Miklóstól és a jogrend felett őrködő katonáitól. A legteljesebb bizalommal élünk mi budapestiek abban, hogy ezt a hallgatólagos igéretét be is fogja váltani Horthy Miklós.

Ez az ujság, amely speciálisan Budapest számára iródik, amely ennek a városnak községi ügyeivel foglalkozik, nem mulaszthatja el leszögezni Budapest becsületes többségének azt a véleményét, hogy a politika, amelyből már valamennyien unos-untig megcsömörlöttünk, hullámozhatik a jövőben is jobbra és balra: nekünk dolgozni, alkotni, teremteni akaróknak van már egy megingathatatlanul biztos pontunk, amelynek megvethetjük a lábunkat és munkára bonthatjuk eddig tétlenül összefont karunkat. Teremtsen, vagy romboljon a politika, mi már belecsömörlöttünk ezekbe a kis játékokba, mi nem tekintünk se jobbra, se balra, csak oda, ahol hivatásunk eszközei várják munkás kezünket.

Mi azt üzenjük Horthy Miklósnak, hogy az ő védelme alatt fel fogjuk épiteni a lerombolt Budapestet.

Fullánkok

...

Tiz koronából

valaha megélhettél, urasan megélhettél öttagu családoddal. Pecsenyét ehettél, nem kellett megnézni, mennyi zsirt teszel a lábasba és jutott cukor bőven az igazi babkávéból és igazi tejből készült reggelidbe. Ma? Ma azt mondják a borbélyok, hogy ezentul ezt a bizonyos tiz koronát egyetlen hajvágás fejében kell lefizetned. Nem gondolják-e meg vajjon ezek a derék árdrágitók, hogy egy kulturnivón álló embernek a borotválkozás, a hajnyirás, a tiszta gallér meg a többiek mind éppen olyan közszükségleti cikkei, mint a betevő falat? És az is bizonyos, hogy a borbélyok árdrágitása után rögtön jönnek majd a konflisok, jönnek a vendéglők, a kávéházak és a közismert sorrendben a többiek. De hát meddig? Vajjon, nincs ebben a városban városháza, nincs rendőrség, nincs árvizsgáló bizottság? Nos, ha nincs, lesz nemzeti hadsereg, amely nem fogja eltürni az árdrágitók garázdálkodását. Tudja meg mindenki, aki eddig Budapest polgárainak kiszipolyozásával foglalkozott, hogy ezentul másként lesz. Egy esztendeje immár, hogy nem volt rendelet, amit végre lehetett volna hajtani, nem volt erő, amely az uzsorát és a zsarolást meg tudta volna akadályozni. Ha eddig csak vérszegény rendeleteink voltak, most lesznek hozzá erős katonáink is.

Milliókkal

dobálózik a főváros és mint minden tönkrement ember, azt akarja bizonyitani, hogy — kereskedői nyelven szólva — ő még aktiv. Uj vagyonleltár is készül, amely a főváros tulajdonát képező telkek értékét kétszáz millióval többre becsüli, mint azt tiz évvel ezelőtt tette. A vagyonleltár azonban nem fog változtatni azon, hogy a főváros nem tudja fizetni kölcsön nélkül a tisztviselőit sem. Itt nem azon kell tünődni, hogy mit lehet még elzálogositani, hanem azon, hogy — mit lehet még megmenteni.

A pesti utca

képe megint megváltozott. Istenem, hányadszor már tavaly november óta! A tollunk bicsaklik meg már, amikor erről a sok sok, fájdalmasabbnál fájdalmasabb, jajgatóbbnál jajgatóbb változásokról kellene irni. De ma már nincs az sem, ami tegnap volt, felszabadultunk egy kétségbeejtő megszállás alól, szabadon lélegzünk ismét: a pesti utca visszatért régi, megszokott képéhez, nyugalom, otthonosság költözött vissza közénk. Csak szegények vagyunk rettenetesen, csak sok közöttünk az éhező és aki evett is valamit, csak éppen, hogy az éhségét verte el. Egy esztendő alatt mennyi vendége volt ennek a pesti utcának! És a magyarság testéből, lelkéből valamennyi idegen. Ezek hozták közénk a nyomort, az inséget. Most össze kell fognunk, dolgoznunk kell, hogy a sokféle idegen vendégnek ezt a csufos ajándékát, a nyomort is utánnuk hajigálhassuk...

Körséta a városházán

A mindenható politika — Uj jövedelmek helyett uj adósságok — A románok mindent igértek és semmit sem adtak

Ahogy átlépjük a polgármester előszobájának küszöbét, eszünkbe jut, hogy ma egy esztendeje itt tolongott mindenki. Egész Budapest. És alázatosan kopogtattak a tanácsterem ajtaján, hogy letehessék a Nemzeti Tanács kezébe az esküt. Pont itt az előszobában találkoztunk egy igen magas udvari dignitáriussal, aki fakó arccal, bicegő lábakkal jött kérdezni a polgármester titkárát, hol székel Hock János. Itt sorakoztak föl az udvar hivatalnokai, le egészen az utolsó lovászgyerekig. Azok is esküdni jöttek. Lent az udvaron *Juhász Nagy* Sándor szavalt a népnek és a katonabanda a Himnusz után a Marseillest játszotta.

Hát persze ebben a zürzavarban megbénult minden, a városházán senki sem dolgozott. Voltak, akiknek lakodalom volt ez, voltak, akiknek fájt. Egyik sem alkalmas lelkiállapot a munkához.

Aztán jött Bokányi, meg Czóbel, meg a többiek. Bokányi csak a tanácsbeli urakat molesztálta, de Czóbel belátogatott a legutolsó kis iktató hivatalba is, szervezte a VAOSZ-t. Szervezte a terror minden eszközével. Persze dolgozni senkit sem hagyott.

És megérkezett a vörös rémuralom. Kőmiveslegények és asztalossegédek ültek be pipázni a pamlagos szobákba. Az akták a lomtárba kerültek, mindent fejből, élőszóval intéztek el ezek a világrengető zsenik, akik a világmegváltás jelszavával jöttek a városházára és különféle kedves emléktárgyakkal távoztak el innen. A tisztviselők természetesen nem birták ezt a levegőt. A ügyosztályok sarokszobáiba vonultak meg és politizáltak. Ellenforradalmi álmaikkal élesztgették egymás reményeit. Senki sem épitett, mindenki rombolt.

Aztán vége lett ennek is. Csoda-e, ha ennyi idő alatt mindenki beleszokott a politizálásba? Csoda-e, ha a rémségek reakciója becsapott a városházára is és tovább folyt a politika és pihent az alkotás? Mi nem csodáljuk. De a tanács sem tett egyebet az utolsó időben, csak politizált. Egy esztendő, amelynek mind a 365 napját megölte a politika. De most végre elérkezett az idő, amikor

a városházán minden politikának végének kell lennie,

ment ez az egy esztendő, amelyet a Károly-kaszárnya vastag falai között éltünk át, olyan volt, hogy miatta még ezeknek a vastag falaknak is pirulniok kellene. De van erre még egy fontos, igen fontos ok is: vasárnap bevonult Budapestre *Horthy* Miklós vezetésével a nemzeti hadsereg. Ezzel helyreállt Budapesten a jogrend, van már személyi és vagyon-biztonság, az uj, friss levegőben a munka virágainak kell nyilnia. Olyan pillanat ez, amikor a városháza hivatalszobáiban meg kell fojtani a politikát. Minden hivatalszobában, még a tanácsteremben is.

Kétségtelen, hogy, ha már a tanácsról van szó, akad egy-két tennivalója a tanácsbeli uraknak. Mert Budapest zilált anyagi viszonyait mégis csak rendbe kell hozni.

cselekedni kell, hogy a város teljesen tönkre ne menjen,

mert ha egy évtized előtt irta is meg egy kiváló ujságiró az *Eladósodott Budapestet,* ahhoz tulajdonképpen csak most jutottunk el igazán.

A polgármester most számláltatja össze a hiányzó milliókat, most állitják össze a költségvetést és most foglalkoznak

a főváros vagyonreviziójával.

A vagyonrevizió mindenesetre vigasztaló adatokat hoz majd felszinre, mert kétségtelen, hogy a legutolsó, tiz év előtt készült vagyonleltár adatait ma legalább tizszeres összegben lehet felvenni. A főváros azonban szerény és a reviziónál az üres telkek értékét csak 100 százalékkal veszi fel magasabbra, ami *a főváros vagyonát — sajnos nem jövedelmeit — kétszázmillióval emeli.* Ismételjük azonban, hogy mindez igen jó lehet vigasztalásnak, de ennél többet aligha jelent. Mert a vagyonleltár reviziójából megélni nem lehet.

A tanács ötletei azonban ezzel ki is merültek, mert a vagyonleltár reviziója, ha ugyan nem szimpla érdeklődés, akkor nem jelenthet egyebet, mint hogy

a tanács tudni akarja, milyen vagyona van a fővárosnak, mennyire lehet ezt a vagyont még megterhelni?

Ha nem csalódunk, egy ujabb kölcsön előrevetődő árnyékát látjuk, ami egy züllésben eltöltött esztendő után nem lenne csodálatos, de a fájdalmas az, hogy a tanács mindezideig egyetlen tervet nem hozott nyilvánosságra, amely terv csak pár ezer koronával növelné a főváros bevételeit, amelyekkel ez uj kölcsönöknek csak a kamatait fedezni lehetne.

Most egy éve legalább azt láttuk, hogy az uj adók egész sorát gondolták ki, igaz, hogy csupa halva született ötlet volt és alig egykettő valósult meg közülök igen kis jövedelemmel. De legalább néhány ötlettel könnyitett a tanács a saját lelkiismeretén. Aztán ugyanakkor az üzemeket is megpróbálták nagyobb jövedelmek kicsikarására buzditani. Az eredmény az, hogy a legjobban hozó üzemek is deficittel dolgoznak. Ez a remény is elesett hát, uj ötlet nincs, és kivezető utként nem lát mást a tanács, mint hogy az amugy is leszegényedett, lesorvadt államot a fővárossal szemben fennálló tartozásainak lerovására kényszeritsék és hogy uj kölcsönök fölvételéről tárgyaljanak.

Fájdalmasan irjuk le a szót, de ez az összeomlás, amelylyel szemben hiányzik az egyedüli segitőeszköz: a *zsenialitás.*

Nem győzünk elég mentséget felhozni a tanács munkája mellett, mert minden mentség csak szó és a közönség nem lát egyebet, mint az elszomoritó tényeket. Igy van ez

az élelmezési kérdésekben

is. Hiába hivatkozik itt az ember a bolsevista uralom pusztitásaira, hiába mondjuk el, hogy Budapest élelmiszer-raktárait a nyáron Biermann István elvtársnak kellett volna megtömnie, a közönség ma nem lát mást, mint hogy nincs kenyér.

Még Biermann elvtárs sem tudott azonban minden igyekezete ellenére annyit ártani, mint a román megszálló-csapatok, amelyeknek áljóindulata igen sulyos bajokba sodort bennünket. Nem akarjuk ezuttal még a legfájóbb példákat sem emliteni, mint például, hogy a *Népjóléti Központból a szegény, mezitlábas pesti gyermekektől tizezrével vitték el a cipőket,* itt csak arról van szó, hogy

a közönség nap-nap után olvashatta, hogy Mardarescu tábornok ennyi meg ennyi ezer vagon gabonát és fát szállit Budapestnek.

Meg kell állapitanunk, hogy *a főváros igéreten, kommünikén és plakáton kivül semmit sem kapott.* Hogy mi volt a célja a sok igéretnek és sok nyilatkozatnak, nem tudjuk biztosan megállapitani. Annyi bizonyos, hogy Budapest főváros tanácsa igen sok gyengéjét expiálhatja, ha segiteni tud a közel jövőben a város lakosságának lisztszükségletein. Azt kell azonban hinnünk, hogy a tanács a veszedelem ebben az előrehaladott órájában nem képes segiteni, a kormánynak kell megragadnia minden eszközt, hogy kilábaljuk a veszedelmet, amelybe a román igéretek révén jutottunk.

Az angolok a főváros közélelmezésének megjavitásáért

Gordon őrnagy tárgyalásai a románokkal — A főváros szindikátusba akarja tömöriteni a kereskedőket

Budapest közélelmezése, amint ezt már sokszor megirtuk, nem fordult kedvezőbbre. A közönség az élelmiszerjegyeket vagy sehogyan, vagy csak a legnagyobb nehézségek árán tudja beváltani, a jegyhez nem kötött élelmiszerek ára pedig olyan horribilis, hogy azt már a polgári középosztály sem képes megfizetni. Hiába vannak tele hussal a mészárszékek, nem akad vásárló, mert tuldrága a hus. Az üzletekben tojás és baromfi is van bőven, de kinek van annyi pénze, hogy öt koronát adjon egy tojásért és ötszáz koronát egy libáért?

A hatóság ezeken az állapotokon változtatni nem tud. Ha maximálják az árakat, akkor nyomban minden élelmiszer eltünik, ha pedig szabadjára engedik a vásárt, akkor meg az árak szöknek fel a torony magasságára. A tulmagas áraknak egyik oka kétségkivül az, hogy legális uton ma aránylag kevés élelmiszer érkezik a fővárosba, de csempészmódra annál több. Már pedig a becsempészett élelmiszerek után a vámszedés haramiái hallatlanul magas összegeket követelnek. Ez a harácsolás egy-egy vagon élelmiszernél tiz-huszezer koronát is kitesz, de hallottunk olyan esetről is, amikor az illegális vám elérte a százezer koronát is.

A hatóság teendője tehát az lenne, hogy kieszközölje a román, jugoszláv és cseh-szlovák hatóságoknál azt, hogy e területekről az élelmiszerek legális uton jöhessenek Budapestre. Ez nagyon nehéz feladat, mert hiszen az élelmiszerek ellenében Budapest rekompenzációt adni nem tud. Budapestnek semmiben sincs feleslege. A főváros hatósága tehát hiába tárgyalt, igéreteken kivül egyebet eddig nem tudott szerezni.

Most váratlanul támogatására siettek ennek a szerencsétlen városnak az angolok, akik különben is nagy jóindulatot tanusitottak Budapest éhező lakossága iránt. A budapesti angol katonai misszió tárgyalásokat kezdett a román kormánnyal és e tárgyalások tényleg pozitiv eredménnyel kecsegtetnek.

E tárgyalásokról illetékes helyen munkatársunknak a következő felvilágositást adták:

— Közvetlenül a proletárdiktatura bukása után már nagyszabásu akciót inditottak az angolok Budapest közélelmezésének megjavitása érdekében. Akkor Tolnamegyében szereztek élelmiszert. Az akció közben abbamaradt, a budapesti angol misszió, különösen pedig *Gordon* őrnagy, most ismét felvették az elejtett fonalat és ujra lépéseket tettek olyan irányban, hogy Budapest élelmiszerhez jusson és a mai rettenetes árak elviselhető nivóra szálljanak le. Gordon őrnagy érintkezést keresett a nagyszebeni román kormányzó tanácsosai és valószinüleg sikerül neki kieszközölni azt hogy a kormányzó tanács nagyobb mennyiségü baromfi, tojás és élőállat kivitelét engedi meg. A behozatal olyan vidékről fog történni, ahol e cikkekben jelentős feleslegek vannak és ahol ennélfogva az árak is mélyen alatta vannak a pesti áraknak. Az eddigi tanácskozásokon a főváros közélelmezési ügyosztálya nem vett részt és Budapest közönségét ott *Folkusházy* Lajos alpolgármester képviselte.

— A behozatal, illetve a bevásárlás leginkább Békésmegyében és a Bánátban történnék és csak tájékozásul emlitjük meg, hogy e vidékeken a tojás ára harminc és ötven fillér között váltakozik, a levágott baromfi, hizott liba és hizott kacsa kilója pedig tizennyolc koronánál nem kerül többe.

— A tárgyalások ma már elég előrehaladott stádiumban vannak, ugy, hogy a főváros a lebonyolitásra is megteheti az előkészületeket. A fővárosnál az első pillanatban arra gondoltak, hogy az érkező élelmiszereket a hatósági üzletek utján hozzák forgalomba és az importáruk egész mennyiségükben egy hatósági akciónak képezik majd az anyagát. E terv ellen az angoloknak voltak aggályai, akik semmi körülmények között nem egyeztek volna bele a legális kereskedelem kikapcsolásába. Az angol azt tartja, hogy a hatóság arra való, hogy közigazgatást csináljon, a kereskedő pedig arra, hogy kereskedjék. Éppen ezért az angolok kikötése az volt, hogy az akciót csak a kereskedelem bevonásával lehet lebonyolitani.

— A főváros tehát tárgyalásokba bocsájtkozott az érdekelt kereskedelmi vállalatokkal, azok testületeivel és e pillanatban az a helyzet, hogy egy nagyszabásu szindikátus van megszületőben. A szindikátusban a baromfikereskedők, tojáskereskedők, mészárosok, hentesek, azután a főváros két vállalata, az Élelmiszer üzem és a Huskereskedelmi r.-t. vennének részt, de ugy, hogy e szindikátusban nem a főváros, hanem az érdekelt kereskedők lennének majoritásban. Az érkező árut a szindikátus venné át s abból minden kereskedőnek juttatna, kikötve természetesen azt, hogy az élelmiszert csak a szindikátus által megállapitott áron lehet eladni a fogyasztó részére. Az a kereskedő, aki a szindikátus által megállapitott feltételeket nem tartaná be, nem kapna többé árut. Az árusitást nem akarják jegyekhez kötni, mert kilátás van rá, hogy ha egyszer a szállitás megkezdődik, akkor jelentős mennyiségben érkezhetik áru, mindenesetre annyi, hogy az igények kielégithetők lesznek és nem kerül sor arra, hogy télviz idején ácsorgás legyen az üzletek előtt. Egyébként is az árusitásnak tervbe vett nagyszabásu decentralizációja már eleve kizár minden csoportosulást.

*

Ez a terv. Hogy a gyakorlati megoldás milyen lesz, azt persze tudni nem lehet, hiszen ma senki nem bocsájtkozik jóslásokba. Az azonban bizonyos, hogy ebben az ügyben nem a főváros tanácsának egyikmásik piszmogó tagja, hanem egy angol katona tárgyal és ez a tény kétségkivül megnyugvással töltheti el az annyi idő óta nélkülöző pesti embert.

Megkezdődött az adóbehajtás

Nincsen ex-lex — Kitüzik az adóárveréseket — Az adóhivatal igazgatójának nyilatkozata

A régi jó idők kezdenek visszatérni. Iratcsomóval a hóna alatt megjelenik a pesti lakásokban a régóta nélkülözött barátunk: az adóvégrehajtó, zsebében a lecsavarható fődelü, elmaradhatatlan tintatartóval és kiséretében a becsüssel. Látogatását követi néhány nap mulva az árverés elrendelése és ha ennek sincsen foganatja, akkor bizony megtartják az árverést is. Az előljáróságokon kétségbeesett arccal járnak-kelnek mostanában az adóalanyok, panaszkodnak, hogy sokat ártott nekik a diktatura és kétségbeesett arccal kérnek halasztást, vagy részletfizetési kedvezményt. Rendszerint mind a kettőt megkapják.

Az adófizetés a középosztály leromlott kereseti viszonyainak ellenére is, csodálatosképen a rendes mederbe terelődött és a hatóság örömmel állapitja meg, hogy a kommün bukása óta az adók a normális viszonyoknak megfelelően folynak be. Ilyen értelemben nyilatkozott munkatársunk előtt Jámbor József, a főváros központi adóhivatalának igazgatója:

— A kerületekből beérkező jelentések alapján — mondotta az igazgató — örömmel állapithatjuk meg, hogy az adók éppen ugy folynak be, mint rendes körülmények között. Ennek legfőbb oka kétségkivül az, hogy dacára a proletárdiktaturának és dacára a forradalomnak, a kereskedők sokat kerestek, egyes emberek jövedelme hihetetlen módon megnövekedett, adójuk azonban még mindig a régi és magától értetődik, hogy ezek az emberek sietnek a jövedelmüknek egyáltalán meg nem felelő kisebb adót megfizetni.

— Az államnak a mai nehéz és sulyos viszonyok között fokozottabb mértékben van szüksége az adókra és ez az oka annak, hogy a kormány rendelete folytán az adóbehajtást most különösen forszirozza. Jóllehet nincsen parlament által megszabott költségvetés, mégis a kormány a mai helyzetet nem tekinti ex-lexnek, abból a kétségkivül helyes álláspontból indulva ki, hogy az államnak sulyos kötelezettségei vannak és amikor az államnak kötelezettségét fokozott mértékben kell teljesiteni, akkor a kötelesség-

teljesités alól nem bujhatnak ki azok, akik ki tudták használni a konjunkturákat és jövedelmeiket szaporitani voltak képesek. Az állam egyébként is méltányos az adófizető polgárokkal szemben, mert azt rendelte el, hogy az esedékes évnegyedekben a harmadosztályu kereseti adót a régebbi kivetés arányában kell megfizetni. Az adóját senkinek nem emelték fel, pedig ugy-e bár, sok esetben indokolt lett volna?

— A proletárdiktatura alatt adóárverés nem volt. Az adókat sem igen forszirozták, ámbár voltak egyes kerületi munkástanácsok, amelyek — mint például a hatodik kerületben — nem voltak nagyon kiméletesek a burzsujjal szemben, ha az nem fizetett adót. Nem tartottak ugyan formális árverést, de azért, ha jónak látták, elvitték az adót természetben.

— A proletárdiktatura az adózás terén is őrült kháoszt hagyott hátra. Sok-sok millióra rug az emberek adótartozása. Változás e tekintetben csak a kommün bukása után következett be, akkor az emberek tömegesen kezdték fizetni az adóhátralékukat, de nem csupán hazafias buzgalomtól vezetve, hanem azért, hogy tuladjanak a szovjet-pénzen. Viszont őszintén be kell vallani, hogy az adófizetési hajlandóság azóta sem csökkent.

— Az előljáróságokon az adófelügyelő-helyettesek a méltánylást érdemlő kérelmeket fokozott figyelemben részesitik. Árverést csak a legvégső esetben tartanak meg. Akinek szüksége van halasztásra, ott engedélyezik a halasztást, ahol indokolt a részletfizetési kedvezmény megadása, ott szó nélkül megadják azt.

— A normális helyzet az adózás terén kétségkivül csak a viszonyok általános konszolidításával áll majd be, akkor, ha a törvényhozás a még megoldatlan kérdéseket tisztázni fogja.

Összehivják a közgyülést

A pénzügyi kérdések elintézése — Alpolgármester és tanácsnok választás

A Fővárosi Hirlap a román megszállás alatt többször megemlitette — a román cenzura miatt természetesen csak burkolt formában — hogy az egész országban a legutolsó, a legkisebb falu képviselőtestülete is összeült már és elmondta véleményét az elmult egy esztendőről, tudomást vett a bolsevizmus pusztitásairól és irányt adott a jövő munkájának. Mindez Budapesten nem történhetett meg. Budapest törvényhatósági bizottsága nem ülhetett össze a román megszállás miatt, mert a megszálló román csapatok gyüléseket nem engedélyeztek, legfőllebb olyanokat, amelyek az ő szájukize szerint való volt.

Az amugy is tanácstalan tanács pedig magától a legtöbb dologban nem mert, vagy nem tudott intézkedni. Most azután a közgyülés összehivásának utjából elhárult ez az akadály, hacsak politikai okok nem lesznek, amelyek a közgyülés összehivását ismét hátráltatnák. Miután a kormány minden tekintetben az októberi forradalom előtt való jogrendet állitotta vissza, kétségtelen, hogy ez az akadálya sincs meg a közgyülés egybehivásának, hacsak — ismételjük — politikai szempontok nem játszanak közre. Miután azonban ez alig tehető fel, értesülésünk szerint a főváros közgyülése a lehető legrövidebb időn belül össze fog ülni.

A közgyülésnek bőven akad majd dolga, legelsősorban hatalmas pénzügyi vita várható, amelyből — ki tudná megmondani előre — fakad-e áldás és születik-e olyan terv, amelynek eredménye a főváros pénzügyi helyzetének szanálása lenne? A tanácsnak azonban mindenesetre sürgős szüksége van a közgyülésre, mert hiszen olyan nagyfontosságu, döntő kérdésekről van szó, amelyekért egymagában a felelősséget viselni képtelen.

A városházán természetesen nagy izgalmakat kelt a közgyülés előrelátható összehivása. És erre az izgalomra még a tisztviselői karnak is nagy oka van, mert személyi kérdésekről is szó lesz. Üresedésben van ugyanis Harrer Ferenc dr. nyugdijazása révén egy alpolgármesteri állás, majd ennek betöltése által egy tanácsnoki állás is megüresedik.

Az alpolgármesteri állás betöltésénél aligha lesz hevesebb küzdelem. Teljesen biztosra veszik ugyanis, hogy Buzáth Jánost fogják megválasztani és pedig valószinüleg egyhangulag. Az ő megválasztása révén megüresedő tanácsnoki állásnak már több jelöltje van és itt előreláthatóan leghevesebben Liber Endre és Lung Géza főjegyzők mérik össze fegyvereiket. Mind a kettő kitünő tisztviselő. Liber nagyon népszerü, amit nagyszerü munkájának, jó modorának köszönhet. Mint a közjótékonysági ügyosztály vezetője kiváló munkát fejt ki és mint a menekültek kormánybiztosa megfeszitett erővel dolgozott és pompás eredményeket ért el. Lung Géza kitünő tisztviselő és ma a pénzügyi ügyosztály egyik főerőssége. A háboru előtt a közegészségi ügyosztályban dolgozott kitünő eredménnyel, majd bevonult, a harctéren töltött esztendőket és amikor egyszer hazajött a Dénes-ügyben való tanuvallomásra, emiatt a vallomás miatt kegyvesztett lett és a VIII. kerületbe küldték számüzetésbe. A központba csak most került vissza, de a számüzetés sem rontotta le a tanácsnoki állásra való sánszait.

A két főjelölt mellett pályázni fog Vajna Ede is, akit szolgálatban eltöltött ideje tesz komoly jelöltté és többek között Borvendég Ferenc is, aki Buzáthnak mai ügyosztályában egyetlen igazán szakismeretekkel biró utódja lenne. Jóslásokba azonban nem szeretünk bocsátkozni, de amint mi ismerjük az erőviszonyokat, ezuttal Liber Endre fogja a győztesek pálmáját elvinni.

Részvénytársaságba tömöritik a közuti vasutakat

A kormány terve — A tranzakciót csak a békekötés után lehet lebonyolitani Tormay miniszteri biztos nyilatkozata

Két hét előtt a *Fővárosi Hirlap* részletesen közölte, hogy a budapesti villamosvasutakat és pedig a B. K. V. T., a B. V. V., a B. H. É. V., a B. U. R. vasut és a földalatti villamos vonalait, forgalmi eszközeit, ezek minden telepét, berendezését és felszerelését a tavalyi forradalom első napján *Sajó* László főmérnök, a közuti vasut egyik alkalmazottja egyesitette, a részvényesek érdekeinek képviselőit fegyveres erővel eltávolitotta és ettől az idő ől kezdve az öt vállalat központilag bonyolitja le üzemét. Megirtuk azt is, hogy a Károlyi-kormány később néptörvénynyel, az 1918. évi IV. néptörvénynyel szankcionálta ezt az állapotot és az összes villamos vasutakat a főváros tulajdonába bocsájtotta. A főváros azonban a vasutakat tényleg nem vette át és a központositott üzem ügyeit egy három tagból álló direktórium intézte. Ennek a direktóriumnak *Sajó* László főmérnök, *Weltner* Jenő szakszervezeti titkár és *Dénes* Pál kávés voltak a tagjai. A proletárdiktatura kikiáltásával megszakadtak azok a különben is vontatottan folyt tárgyalások, amelyeket a kormány kezdeményezésére inditott a főváros és ebben az időben már Sajó László mint teljhatalmu termelési biztos intézte a vállalatok ügyeit.

Amikor a kommün megbukott, a villamosvasutaknál is — mint minden elkommunizált, magyarán elrabolt, üzemnél — nagy rendetlenség és száz milliót meghaladó adósság maradt hátra. A főváros nem volt hajlandó átvenni a vasutakat, de azok ilyen állapotban a részvényeseknek sem kellettek. A részvénytársaságoktól jövedelmező vállalatokat és ha nem is a legjobb karban levő, de még használható felszerelést raboltak el a mult év októberében és csak természetes, hogy a vállalatok részvényeseinek eme értékek helyett nem volt nagy kedvük a deficittel dolgozó vállalatokhoz és a teljesen tönkrement és lerongyolódott pályatesthez, kocsikhoz és felszerelésekhez.

Minthogy azonban a vállalatokkal mégis csak kellett csinálni valamit, átmeneti intézkedésnek azt választották, hogy az ügyek végleges rendezéséig a kormány vette kezelésébe az egyesitett vasutakat és ezek élére kipróbált szakembert, dr. *Tormay* Gézát állitotta miniszteri biztosi rangban. Ez idő szerint a vasutakat Tormay Géza és az igazgatóság kezeli, az igazgatóság azonban nem a részvényesek sorából került ki, hanem annak — a M. Á. V. mintájára — az egyes müszaki és kereskedelmi osztályok vezetői a tagjai.

Hogy mi lesz a sorsa az egyes vállalatoknak, azt e pillanatban tudni nem lehet. A kormány rendezni akarja a kérdést és a kormány kezdeményezésére a vállalati vezetők, a főváros és a kormány képviselői rövidesen tanácskozásra ülnek össze. Ezeken a tanácskozásokon a kereskedelemügyi miniszteriumot *Dessewffy* Aurél miniszteri tanácsos fogja képviselni.

A kormány álláspontjáról *illetékes helyen* igy informáltak bennünket:

Különféle tervek a közuti vasutak egybeolvasztásáról

— A kormánynak az az áltáspontja, hogy nem feltétlenül szükséges a közuti közlekedésnek egy hatósági vállalatba való tömöritése. Ha a kérdés ilyen alapon oldható meg, akkor a megoldás kétségkivül jó és a közérdeknek talán leginkább megfelelő, azonban ha nem sikerül ilyen megoldást találni, az se olyan nagy szerencsétlenség. Mindenesetre azonban szükséges, hogy Budapest közuti közlekedésének lebonyolitása egy vállalat keretein belül történjék meg és a megindulo tárgyalások során a kormány azzal próbálkozik majd meg, hogy az érdekelt öt vállalatot egy részvénytársaságba tömöritse. Ez a megoldás voltaképen csak a Közuti és a Városi egyesitését jelentené, mert hiszen a földalatti kivételével a többi vállalat részvényeinek a Közuti a gazdája. Hogy ezt a kérdést miként lesz lehetséges megoldani, azt most megjósolni kissé bajos. Csak két megoldás képzelhető el. Az egyik az, hogy a főváros — amely a Városi Vasut részvényeinek többségét birja — megváltja a Közutit, vagy pedig ugy, hogy a Közuti és a főváros közösen egy uj vállalatot alapitanak, amely az összes vállalatok aktiváit és passziváit átveszi.

Ki vállalja a százmilliós deficitet?

— Akár az egyik, akár a másik megoldás következik be, bizonyos, hogy a kommün alatt keletkezett és százmilliót meghaladó adósság átvállalására senki sem lesz hajlandó és számolni kell azzal az eshetőséggel, hogy ennek az adósságnak egy tekintélyes részét az állam vállalja magára.

Külföldi tőke és a részvényesek kielégitése.

— A tranzakció lebonyolitásáról egyenlőre szó sem lehet, főleg azért, mert e tranzakció keresztül vitele esetén jelentékeny összeget felemésztő beruházásokra van szükség, már pedig e beruházásokra ma pénzt szerezni nem lehet. E pénz ma kellőképpen biztositva nem lenne, a belföldön ez a pénz meg sem szerezhető, a külföldi tőke pedig ma még nem látja annyira konszolidáltnak itt a viszonyokat, hogy nálunk elhelyezést keressen. A tárgyalások érdemlegesen tehát csak a békekötés után indulhatnak meg és a kormány körében nem hiszik, hogy végleges megállapodásra 1920 ősze előtt sor kerülhet. Amig e kérdések megoldva nincsenek, addig a mai ideiglenes állapot fennmarad, azonban ez senkinek az érdekeit nem sérti.

— A kormány kétségkivül figyelemmel van a részvényesek érdekeire is, a szerzett jogokat respektálja, azonban elvárja, hogy a részvényesek nem támasztanak majd tulzott követelést. Elvárja, hogy a részvényesek be fogják látni, miszerint az egyes vállalatok centralizálását a közérdek megköveteli. Nem az a fontos, hogy konkurrens vállalatok versenyezzenek egymásssl és a jövedelmező relációkban több utvonalon is épitsenek hálózatokat, hanem az a fontos, hogy hálózatok épülhessenek olyan utirányokban, ahol a vonalak az első időben talán nélkülözik a rentabilitást, de ahol a város fejlesztése érdekében ilyen utvonalak létesitésére mulhatatlanul szükség van. Mindezt pedig csak ugy lehet keresztül vinni, ha a közuti közlekedés lebonyolitását egyetlen vállalat végzi el, magától értetődik, hogy a hatóság legteljesebb ellenőrzése mellett.

E nyilatkozat kiegészitéséül módunkban áll közölni azokat a közléseket, amelyeket a vasutak jelenlegi állapotáról és a tervbe vett tarifaemelésről tett munkatársunk előtt dr. *Tormay* Géza, az Egyesitett Vasutak miniszteri biztosa. A miniszteri biztos ur a vele folytatott beszélgetés során a következőket mondotta:

— Az állami kezelés legelső feladata az, hogy a pályákon az állapotokat forgalomképessé igyekszik tenni. A proletárdiktatura alatt a pályafenntartást elhanyagolták. A motorkocsik és a pótkocsik valósággal lerongyolódtak, minden tönkrement, a szolgálat ellátása nehézkessé vált és a fegyelem teljesen meglazult. Ezeket a hibákat igyekszünk pótolni most, bár

e munka rengeteg költséggel jár. Anyagot alig lehet kapni. Sok dolog beszerzése egyszerüen lehetetlen. Ennek ellenére is mindent megteszünk, amit csak meg lehet tenni.

— A rossz kocsikat kijavittatjuk, rendeltünk már uj kocsikat, ezek gyártás alatt vannak, de ujabb járművek rendelésére is sor fog kerülni. Az állapotok jellemzésére itt csak azt akarom megjegyezni, hogy amig a proletárdiktatura alatt az egyik mühelyben, ahol nyolcszáz alkalmazott dolgozott akkor, havonta csak öt, a legjobb esetben hat kocsi főjavitását végezték el, addig ugyanebben a mühelyben ma hatszáz munkással havonta már negyven-ötven kocsi főjavitását csinálják meg.

— A kormány megbizásából

folyamatban van a szentendre-visegrádi, nagytétény-érdi és a gödöllő-aszódi vonalak épitése, ezeken kivül dolgoznak a farkasréti temetőhöz vezető vonal második vágányának épitésén és folyamatban van a Kádár-utcában és a Visegrádi-utcában egy hurokvágány lerakása is.

Ezáltal a pótkocsi közlekedés kiterjesztése válik majd lehetségessé, mig a farkasréti második vágány lefektetésével a temetőhöz vezető reláció lesz gyorsabb.

— Ami a *személyzetet* illeti, erre vonatkozólag azt mondhatom el, hogy a kommunizmus alatt felvett és feleslegesnek bizonyult alkalmazottakat, főként a nőket elbocsájtottuk. A helyzet ennek következtében lényegesen javult, a tegyelmi és személyzeti viszonyok ma összehasonlithatatlanul jobbak. Az utasok is tapasztalják, hogy a kalauzok ma pontosabbak és kétségkivül sokkal előzékenyebbek és udvariasabbak, mint voltak a kalauznők. Az alkalmazottak bére tekintetében az ez évi márciusi állapotot állitottuk helyre.

— Ez a megoldás azonban rengeteg ráfizetéssel jár.

A mai fizetések és a mai anyagárak mellett naponta százötvenezer koronát fizetünk rá az üzemre.

Ha ezt a deficitet elakarjuk tüntetni, akkor vagy hozzá kell nyulni a viteldijak felemeléséhez, vagy pedig tizenegyezer alkalmazott fizetését kell erősen redukálni. Ezt az utóbbi megoldást választani nem lehet, hiszen a mai nagy drágaság közepette nem szabad a kezük munkája után élő és valóban nehéz munkát végző emberek megélhetését megnehezíteni. Fel kell tehát emelni a viteldijakat.

— Ez annyival is inkább indokolt, mert hiszen a villamosvasut drágitott legkevesebbet a háboru alatt. Békében a viteldijak átlaga tizenhat fillér volt. Ha a jegyek árát egy koronára emeljük fel, akkor is ez a békével szemben csak hatszoros emelésnek felel meg, már pedig tessék megmondani, hogy hol van az a közszükségleti cikk, amely ma a békebeli árnak hatszorosába kerül? A hus, a liszt, a kenyér ára ötvenszeresre ment fel, a tojás százszor annyiba kerül, mint azelőtt és ha mindenütt indokoltnak tartják az áremelést, ugyan kételkedik-e valaki abban, hogy a vasutak rezsije csak hatszorosa a réginek? Nálunk az anyagárak ötvenszer és százszor annyiba kerülnek, mint azelőtt és ilyen körülmények között valóban mérsékelt áremelésnek lehet csak mondani, ha *a tervezett egy koronás viteldij élelbe lép*, A viteldij emelésére vonatkozólag az igazgatóság különben már megtette előterjesztését a kormánynak, amely azonban ezt ez ideig még nem hagyta jóvá.

— *A tarifa-emelés egyébként csak átmenetü jellegü lesz* és ha az anyagárak csökkenése lehetővé teszi egyéb takarékossági intézkedésekkel együtt a költség csökkentését, akkor a viteldij is alacsonyabb nivóra száll majd alá.

Arról, hogy az egyesitett vasutakkal mi fog történni, a miniszteri biztos ur természetesen nem nyilatkozott, mert hiszen ez a kérdés kivül esik már az ő hatáskörén.

Események

A főváros a románokat keresi. Budapestnek fával való ellátása körül az utóbbi időben az volt az egyetlen reménység, hogy Mardarescu román tábornok 4000 vagon fát igért és pedig olyan formában, hogy a tanácsnak semmi kétsége nem lehetett az igéret beváltásában. Kétségtelen az is, hogy Mardarescu tábornok nem dobálódzott szavával, igéreteinek tárgyi alapjai lehettek — közbejött azonban az az örvendetes akadály, hogy a román csapatok kivonultak Budapestről. Ezek után azonban legalább egyelőre a beigért 4000 vagon fának Budapestre való szállitásából sem lett semmi, mert Mardarescu tábornok ezidőszerint számunkra ismeretlen helyen tartózkodik. A diplomáciai érintkezés is megszünt egyidőre, legalább is addig, amig Románia politikai képviseletet nem teremt Budapesten. A fővárosnak azonban égetően szüksége volna a fára, keresi is a románokat, de egyelőre nem találja. Az aktákra pedig, amelyek a 4000 vagon fára vonatkoznak, egyelőre csak annyit lehet irni: kézbesithetetlen.

A földiszitett Budapest. A nemzeti hadsereg bevonulásakor a sastollas magyar vitézeket és Horthy fővezért Budapest ünnepi köntösben várta. Valóságos zászlóerdőben uszott a város és ez volt az első eset arra, hogy a hivatalos középületeken nem lengett más zászló, csak a magyar és a főváros trikolórja. A hivatalos pompa olyan nagyszabásu volt, hogy ahhoz hasonlót a főváros hatósága csak egyszer rendezett: a koronázáskor. A diszités teljesen Halász József főigazgató tervei szerint és a főigazgató személyes vezetésével történt. Az összes drapériák, zászlók, oszlopok, póznák, sőt az országház téren felállitott diszsátor is a főváros mühelyeiben készültek el és a diszitéshez szükséges mindennemü munkát a főváros alkalmazottai házilag eszközölték. Napokon kersztül husz szakmunkás dolgozott éjjel-nappal azon, hogy a főváros valóban ünnepi köntöst öltsön magára. Ez volt egyébként az első alkalom arra, hogy ünnepi aktushoz diszsátor álljon rendelkezésre, ezuttal történt meg először az is, hogy festői ruhába öltözött fővárosi csatlósok tarkitották a látványosságot. A diszitéssel kapcsolatban hatvan nagy zászlót feszitettek ki az uttestek között, közel ezer keresztrudas zászlót helyeztek el a bevonulás utvonalain és tizenhat póznára kerültek fel büszkén a nemzeti és a fővárosi cimerek. A zászlók egyrésze külön erre az alkalomra készültek. A diszités költségei ennek ellenére is nem jelentékenyek, aminek kétségkivül az az oka, hogy a diszitésnél vállalkozókat nem vettek igénybe.

A TŐKE. A Fővárosi Hirlap „A Tőke" cimen állandó rovatot tartott fenn, amely rovat hétről-hétre behatóan foglalkozott a közgazdasági élet minden megnyilvánulásával. Szakkörökben nagy népszerüségnek örvendett „A Tőke", amit most tapasztalunk leginkább, amikor olvasóink tekintélyes része sürgeti a rovatnak ujból való megjelenését. Sajnálatunkra azonban kénytelenek vagyunk kijelenteni, hogy a papirhiány és ennek következtében lapunk kisebb terjedelme egyelőre meggátol bennünket abban, hogy régi formájában „A Tőke"-t uj életre keltsük és be kell várnunk azt az időpontot, amikor a Fővárosi Hirlap ismét régi nagy terjedelmében fog megjelenni. Bizva hisszük, hogy ez az idő már nem késhetik soká.

Az Egyesitett villamosvasutak uj igazgatói. Az Egyesitett Városi Vasutak igazgatóságából törölték Eisenbarth Gyulát, Sajó Lászlót és Weltner Jenőt, akik poziciójukat a proletárdiktatura alatt foglalták el. Uj igazgatóknak bejegyezték: dr. Tormay Gézát, Ágoston Miksát, Sztrokay Istvánt, Tóbiás Károlyt, Földes Imrét és Chatel Vilmost.

Kinevezés. A Standard Magyar Fatermelők R.-T. igazgatósága f. hó 11-én megtartott ülésében Szántó Jenő vezértitkár-cégvezetőt igazgatóhelyettessé nevezte ki.

Az Östermelő mérlege. A Magyar Östermelő Részvénytársaság, amely a Magyar Általános Takarékpénztár alapitása, most publikálta első üzletévi mérlegét. Eszerint a vállalat részvénytőkéje 15 millió korona, tartaléktőkéje pedig 2.750,000 korona, azonban az 1918. első üzletévben csak 10 millió részvénytőke vett részt. A vállalat birtokai a mérlegben cirka 3 millió koronára vannak értékelve. Részvényérdekeltsége más vállalatnál 4.943,500, egyéb érdekeltsége 1.999,447 korona. A vállalat nagyon csekély rezsivel dolgozik, egészben 125,854 korona a tiszti fizetések számlája. Igy érthető, hogy 336,303 korona leirás után még mindig 638,631 korona nyereséget tüntet fel. A vállalat november 29-én tartja közgyülését, ugyanaznapon, mint a vele érdekközösségben álló Somogymegyei Mezőgazdasági r. t., amely 4 millió korona részvénytőkével 249,983 korona tiszta nyereséget ért el az ugyancsak a most publikált 1918. évi mérleg szerint.

A Városfejlesztő tőkeemelése. A Magyar Város- és Községfejlesztő R.-T. augusztus 2-án rendkivüli közgyülést tartott alaptőkéjének felemelése ügyében, amelyet most vett tudomásul a cégbiróság. Ez alkalommal alaptőkéjét nyolcmillió koronával emelték fel huszmillió koronára.

Elsőrangu, kitünő hangu zongora olcsón eladó. Wágner, VIII., József-körut 15.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este 6 órakor
a szezon slágere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER"
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ.
Forditotta: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az eme eti Amerikai Barban meleg vacsora.
Minden vasáráap d. u. 1/4 3 órakor mérsékelt helyárakkal
„A Csókbakter"
Jegyek egész hétre előváteli dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
JACK TITKA. Attrakció 4 felvonásban. A főszerepben: Jack a csodamajom.
Az igazi férfi. Filmjáték 4 felvonásban. A főszerepben OLAF FÖNNS.
Pénztár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

ROYAL ORFEUM
Kalandor kisasszony Minden este fél 7 órakor
Harmath és Zerkovitz operettje és a kitünő uj műsor.
Vasárnap 2 előadás! D. u fél 3 és este fél 7 órakor

Régi vagy törött **HANGLEMEZEKET**
legmagasabb áron veszünk
WÁGNER (Hangszer-király)
Budapest, József-körut 15. Fiók: Rádai-u. 18.

Tőke György
építési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Sternberg
hangszergyár
Rákóczi-ut 60. saját palotájában

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. november 26-án — 49. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-43

A megnyugvás

tiszta, nemes, fölemelő érzése költözött szivünkbe, hogy a politikai élet tengerén hánykódó hajónk valahogyan partot ért. Hónapok keserü izgalmai után nyugtalan hetek vitái és tülekedései következtek, mig végre a megértés, a haza sorsának megmentése, a jobb belátása, jövőnk diktálta kötelességek mindenkit, akinek vállán felelősség nyugszik, arra kényszeritették, hogy elvek ideiglenes feladásával, személyes érdekek kikapcsolásával, nagy áldozatokkal a társadalmi béke szolgálatába álljon.

Budapest igazi polgársága, mi, a dolgozók, mi, akiktől a jövő élete és halála függ, már régen, nagyon régen kikapcsolódtunk a politika elvadult várásából. Mi már réges-régen erre az egyetlen, erre a pótolhatatlan pillanatra vártunk, amikor konstatálhatjuk, hogy *eljutottunk a társadalmi békéhez, amely a munka, az alkotás, az épités levegője.* Több, mint egy esztendeje, hogy enélkül a levegő nélkül éltünk. A forradalmak sorozata rázkódtatta meg földünket, szétszórt bennünket, eldobált munkaasztalunktól, összerombolta mühelyeinket. Hazátlanoknak, otthontalanoknak éreztük magunkát, földönfutók lettünk, akik a forradalmak viharaiban céltalanul bolyongtunk az országuton, vagy bujkáltunk sásban, bozótban. A Károlyi éra káosza, a kommün kegyetlenségei, az ellenforradalom nyugtalan ideje egyik sem volt alkalmas arra, hogy bárki is közülünk épitésbe kezdjen. A béke, a nyugalom, a várvavárt reneszansz napja ma mosolyog ránk először, amikor a megbékélt pártok vezérei közös asztalhoz ülnek le azzal a szent fogadalommal, hogy mindegyik munkára serkenti a társadalomnak azokat a rétegeit, amelyekre befolyásuk van.

Mi pedig azt mondjuk, hogy a munka megkezdésében nincs szüksége Budapest népének a vezérek parancsára, mert mindnyájunkban réges-régen égett a munka vágya, de hiányzott hozzá a nyugalom, a béke, hiányzott az embereknek egymás iránt való szerető megbocsátása, amely nélkül lehet verekedni egy darab kenyérért, de lehetetlen a köz számára bármit is cselekedni. A nagy angol nemzet egy bölcs fiának, Sir George Clerk-nak, sikerült az államférfiui tapintattal végigkorbácsolni és nyugalomra kényszeriteni a magyar politika rakoncátlan tengerét. A magyar történelem hálásan jegyzi föl az ő nevét, Huszár Károly pedig, az uj magyar miniszterelnök kabinetje összes tagjaival legmelegebb hálára kötelezték bennünket, hogy a béke, a nyugalom, a munka napsütését ragyogtatták ujra e sokat szenvedett városra.

Huszár Károly miniszterelnök a nagy órában, amikor a munka, a haladás, az uj életrekelés feltételei születtek meg, a *magába szállott nemzet lelkiismeretére* hivatkozott. És mi bizunk benne mélységes hittel, hogy ez a lelkiismeret nem fog meginogni a még eljövendő nagy megpróbáltatások sulya alatt sem. Első sorban mi budapestiek vagyunk hivatottak arra, hogy bármilyen sors várjon is ránk, el ne veszitsük többé fejünket. A magunkbaszállásra nekünk van legtöbb okunk és mi vagyunk azok, akik a mult tanulságait leginkább levonhatjuk. Ennek a szomoruan bünös városnak pállott levegőjében burjánzottak fel a világtörténelmi rémek, ennek a városnak minden polgára hivatott ma arra, hogy a rendnek, fegyelemnek, a megértésnek megingathatatlan prófétája legyen.

Fullánkok

* * *

Ripka

Ferenc mindenkor nevezetes volt arról, hogy szereti a politikát, sőt széltében-hosszában mindenki tudta azt is, hogy politikai ambiciói vannak. Imitt-amott meg is ismerkedtünk ezekkel a politikai ambiciókkal és ha nem csalódunk, abban a szénügyletben, amelyben hónapok óta Csehországba meg vissza utazik, szintén nem nélkülözi a politikát. Hiszen a szocialista Tusarék már régen kijelentették, hogy nem adnak addig szenet, amig kedvük szerint való kormány nem alakul Magyarországon. Kedvük szerint való, tehát minimálisan olyan, amelyben szocialisták is vannak. Amilyen jó politikus Ripka, azt is nagyon jól tudhatta, hogy mihelyt ilyen kormány alakul és annak meg kellett alakulnia, rögtön lesz is szén. Vajjon igazunk van-e, amikor azt hisszük, hogy a jószimatu Ripka minden optimistább nyilatkozatai mindig arra voltak visszavezethetők, hogy a koncentrációs kabinet megalakulásának sánszai is mindig biztosabbak lettek. Amikor pedig a szocialisták már csak egy lépésnyire voltak a bársonyszékhez, teljes nyugalommal mondhatta Ripka, hogy megvan a szén. Ha pedig megvan, akkor egyet ne felejtsünk el: azt, hogy nem Ripka, hanem a változott politikai viszonyok szerezték meg.

*

Legendás

utakon kell a tüzelőhöz hozzájutni. Előbb elmondtuk, hogy a politika sikátorain lehet a szenet megközeliteni, a fát uri favágók fehér keze teriti le, a kokszot pedig feltöltött terek sima utjai alól kell kiásni, meg a kispesti szeméttelep mocskaiból kibányászni. Csak az a baj, hogy nálunk, amikor már valamit irgalmatlan küzdelmek árán megkeritenek, akkor jön az illetéktelen üzletember, ráteszi a kezét és vége mindennek. Semmi sem jut oda, ahol legnagyobb szükség lenne rá. A Cséry-telepi koksz például Krencsey Géza müszaki főtanácsosnak volt az ötlete. A Nemzeti Szövetségben mondta el ötletét, amelyben az is benne volt, hogy majd a városi tisztviselők ezen a réven olcsó tüzelőhöz jutnak. A jóhiszemü Nemzeti Szövetség aztán vállalkozót keresett, a vállalkozó viszont csapot-papot, Nemzeti Szövetséget, mindent elfelejtett. Csak önmagáról nem feledkezett meg. A vállalkozó felesbe kapta a koksz kibányászását és már vigan szállitja is mindenkinek, aki mázsájáért 200 koronákat hajlandó leszurni. A vállalkozó lassan már milliomos lesz, de a tisztviselők még egy deka szenet sem kaptak. Ezen lehet csodálkozni, ezen lehet kétségbeesni, de ez igy van, a gyönyörü jelszavak az eget verdesik, a közélet tisztaságát tele szájjal kiabáljuk, de amellett a tisztviselők tovább fáznak, a vállalkozók pedig milliomosokká lesznek.

A pecsétőr

Bárczy István — igazságügyminiszter

Jól esik a mai forgandó idők áramlásában megállapitani egy-egy emberről, hogy maradt az, aki volt, mert *soha egy pillanatra sem volt oka megváltoznia.* Ha valakit be lehet sorozni ezek közé az irigylésre méltó, ritka emberek közé: akkor legelső sorban *Bárczy* István az. Neki nem volt szüksége rá, hogy a forradalomban helyért tülekedjék, neki nem kellett vörössé lennie és nem érezte lelki szükségét, hogy fehérré váljon, mert ő mindig Bárczy István volt, ami mindig többet jelent, mint az áramló idők során való szineváltoztatás.

A Károlyi-kormány megszüntette főpolgármesterségét és ő nem sietett, hogy miniszteri tárcát vállaljon, pedig de szivesen látták volna! A kommün alatt elhurcolták és *ő nem mondta, hogy szeretné a Közmunkatanács likvidálását csinálni.* Az ellenforradalom győzelme után nem állt ki harsogni, hogy ő is ellenforradalmár volt, nem gyülölködött, nem hirdetett felekezeti türelmetlenséget, de dolgozott. Óriási energiával, megingathatatlan eltökéléssel, meleg szivének minden szépségével, hogy helyreállitsa a társadalmi békét, hogy megteremtse a rendet, amelyre soha sem volt olyan szükség, mint most.

Ha ma eljutottunk a konszolidáció egy tiszteletreméltó grádusához, akkor abból igen-igen nagy részt követelhet magának a csendben, a szerepléstől visszavonultan dolgozó *Bárczy* István. A mélyenérző, áldozatokra kész, a dicsőséget maguktól elháritó hazafiak magasztos fajtájából való Bárczy István, az olyanok fajtájából, akiknek nevét a történelem szokta feljegyezni. Most a sors ugy hozta magával, hogy miniszteri tárcát kellett vállalnia. Nem olyan időket élünk, amikor a bársony székbe beülni öröm és gyönyörüség. Ma hazafias kötelesség és Bárczy István áldozatot hozott akkor, amikor ma ült be Magyarország igazságügyminiszteri székébe. Beleülhetett volna később, amikor ez a pozició hatalmat, boldogságot és fényt jelent majd megint. De Bárczy Istvánnak sietnie kellett, az ő nagyszerü egyéniségére, magasztosan szép emberi szivére, örök jóságára ma van szükség. Ma, amikor a züllés rettenetes mélységeiből kell kiemelni Magyarországot, ma! amikor olyan embernek kell az igazságügyminiszteri székben ülnie, akire mint az igazságosság, emberiesség és emberi jóság szimbolumára tekinthet fel minden biró, akinek egy megfertőzött ország bünöseinek légiója felett kell itélkeznie.

Bárczy István miniszter lett. Ezen a tényen Budapesten senki sem csodálkozik. Aki csak ismerte, aki tisztában volt egyéniségével, mindaz nagyon jól tudta, hogy a legmagasabbra hivatott magyarok közül való. Hogy éppen ost került rá a sor, hogy a haza igénybe egye nemes szolgálatait, abból csak az következik, hogy a nagy kiegyenlitődés pillanataiban az ő talentumát, az ő mindenhol tisztelt és népszerü egyéniségét ezekben a sorsdöntő pillanatokban nem lehetett nélkülözni.

Azt hisszük, Budapest minden lakója tuláradó boldogsággal köszönti Bárczy Istvánt a miniszteri székben. Ennek a szegény, elhagyott városnak lesz végre hivatott szószólója a kormányban is. Az utolsó falusi választókerület ér-

vényesiteni tudta minden kormánynál a maga igényeit, mert a képviselője révén mindent megkapott. Budapest soha. A IV. kerület a miniszterelnökök mandátumát szokta szállitani. Mindhiába. Budapest odafönt a zordon Sándor-palotában, ahol a minisztertanács ülésezik, mindig mostohagyermek maradt. *Khuen-Héderváry* e sorok irójának kérdésére, hogy mi lesz a fővárosi törvény reviziójával, mosolyogva kérdéssel felelt: hát az minek? Akiknek Budapest mandátumot adott, igy képviselték Budapest érdekeit. Most azonban Budapest hü fia lett magyar pecsétör. Tudjuk, hogy ha ennek az agyonadósodott, elzüllesztett városnak az ügyei egyszer a minisztertanács elé fognak kerülni, aminthogy hovatovább oda kell kerülniök, végre olyan hatalmas szószólónk lesz, akinek érveit többé nem lehet majd letromfolni.

Akik emlékeznek még arra, hogy Budapestet *Bárczy* István tette nagygyá (és ki lenne, aki erre nem emlékszik?) az tisztában van azzal, hogy ha ezekben a sulyos időkben valaki meg fogja menteni ezt a várost, az nem lehet más, mint Bárczy István. Lelkesen, szeretettel, hódolattal üdvözöljük az uj magyar pecsétört...

A pesti szegény gyermekek Eldorádója

A Népjóléti Központban kiosztják az amerikaiak szeretetadományát

Pár héttel ezelőtt megjelent a Népjóléti Központ irodájában Moffat amerikai őrnagy, a Vörös Kereszt nemzetközi bizottságának budapesti képviselőjével, Haccius urral és Szukováthy vöröskeresztes főorvos társaságában. Az urak váratlanul, bejelentés nélkül jöttek, nem csináltak sok ceremóniát, ellenben annál behatóbban vizsgálták meg a Népjóléti Központ munkáját. Moffat őrnagy nem csinált titkot abból, hogy valóban meglepte őt az az eredményes munka, amelyet a régi parlament épületében végeznek el és e látogatás eredménye volt azután az, hogy másnap ez a kiváló amerikánus fölkereste dr. Csergő Hugót, a Népjóléti Központ igazgatóját és közölte vele, hogy az amerikaiak erre az intézményre kivánnák bizni annak a rengeteg ruhanemünek és élelmiszernek a szétosztását, amelyet a vöröskereszt amerikai szervezete gyüjtött össze Budapest szegényei számára.

Minthogy pedig az amerikaiak praktikus emberek és gyorsan szoktak intézkedni, Moffat őrnagy ennél a látogatásnál már át is adta Csergő Hugónak a kiosztandó különböző cikkek jegyzékét. A jegyzéken több mint 50.000 darab különböző ruházati cikk, azután nagymennyiségü csokoládé, gyertya, szappan, kondenzált tej, meg süritett spiritusz szerepelt.

A jegyzékben felsorolt árukat Moffat őrnagy intézkedésére nyomban le is szállitották a Népjóléti Központ részére. Csergő igazgató pedig jelentést tett az amerikaiak nagylelkü adományáról a tanácsnak, amely intézkedett a szétosztást illetőleg. Elhatározták, hogy az akciót három keretben bonyolitják le. Részben jelentkezés utján osztják ki az amerikaiak szeretet-adományát, részben az iskolák utján juttatják el azokat a gyerekekhez, és végül a tisztviselők szervezetei utján osztják ki a kétségkivül szorult helyzetben lévő közalkalmazottak között. A jelentkezésnél a várandós asszonyokat, a szoptató anyákat és a kisgyermekes anyákat előnyben részesitik.

A jelentkezés október 17-én kezdődött meg. A lapokban hivták fel az arra rászorulókat a jelentkezésre. Már éjszaka megkezdődött a Népjóléti Központ Sándor-utcai épülete előtt a háboruban megszokott pesti nyavalya: a sorbaállás. Csergő direktor számitott is erre, ugy intézkedett tehát, hogy 20 csoportban 40 tisztviselő és tisztviselőnő reggel hét órakor álljon rendelkezésre, két tisztviselő pedig éjszakai inspekciót tartson. Az éjszaka inspekciót tartó tisztviselők azután a hideg téli éjszakában várakozó szegény asszonyokat beengedték az épületbe, hogy azok ne legyenek kénytelenek az utcán fagyoskodni. Az első napon 4000 jelentkező adatait vették fel, október 18-án pedig 2500 jelentkezővel végeztek. Miután nyilvánvaló volt, hogy ennél nagyobb tömeget az amerikaiak adományából kielégiteni nem lehet, a Népjóléti Központ a további jelentkezéseket beszüntette. Csergő igazgató ellenben felkereste ujra Moffat őrnagyot, akit arra kért, hogy tegye lehetővé, miszerint a köztisztviselők is részesüljenek adományokban. Az őrnagy a legnagyobb készséggel teljesitette a kérést és az előbbi mennyiséghez hasonló készletet bocsáitott a köztisztviselők rendelkezésére.

A Népjóléti Központ mindenekelőtt a jelentkezésnél fölvett adatokat dolgozta fel. Miután a Központ mintegy 50.000 pesti szegényt tart állandóan nyilván, ez a munka azt jelentette, hogy a jelentkezési lapok alapján ki kellett keresni az illető szegények dossierjából a nyilvántartó-lapot és erről meg kellett állapitani, hogy a jelentkező viszonyai tényleg szükségessé teszik-e a támogatást és hogy a bediktált személyi adatok, különösen a gyermekek száma megfelel-e a valóságnak. A legtöbb jelentkezőnél a rendelkezésre álló adatokból ezt meg lehetett már állapitani, ahol pedig nem voltak adatok kéznél, ott a Központ szervezete utján a helyszinén győződött meg a kérelmező viszonyairól. Mindez azonban egy-két napi munkát vett csak igénybe és amikor a jelentkező a meghatározott időben ismét megjelent a Népjóléti Központnál, ott már ugy fogadták őt, mint régi ismerőst, most már felvették tétel szerint is az igényeit, meghatározták, hogy tényleg mit fog kapni, cédulát nyomtak a kezébe, ezen már az a dátum szerepelt, amikor boldogan viheti haza az amerikai gyerekek ajándékát.

*

A Népjóléti Központ előtt és az épület folyosóin mozgalmas az élet. Ha az ember belép a kapun, nyomban megüti a fülét a gyereksirás. Asszonyok állnak sorban a földszinti folyosón, apró gyerekekkel a karjukon. Ezek jelentkezésre várnak. Arra a jelentkezésre, amikor már megtudják, hogy mit fognak kapni. A sor azonban gyorsan fogy, odabenn a szobában szorgalmasan dolgoznak a központ tisztviselőnői és azok a derék asszonyok, akik Bódy Tivadarné hivására önzetlenül és valóban nemes ambicióval állanak rendelkezésére a humánus mozgalomnak.

Török Margit mellett Marher Aladár tanácsnok felesége dolgozik, most érkezik Huszár Károly miniszterelnök neje, aki ugyancsak munkához lát. Előttük egy lesoványodott munkásasszony áll, S. Péterné. Az ura nyomdász, de beteg ember, aki nem igen keres. Pedig a családnak ugyancsak szüksége van a pénzre, hét gyerek vár otthon kenyeret. A legidősebb 18 éves, a legfiatalabb kilenc hónapos. Az asszony nyujtja a cédulát, Török Margit már veszi elő az aktacsomót, amiből kiderül, hogy S.-né igazat mondott, a család odahaza nagy nyomorral küzd. Már irják is az ivre hogy mi jár nekik: meleg ruha a legapróbb gyereknek, kis rékli, főkötő, apró cipő, alsónadrágok a nagyobbaknak, kezes-lábas trikók, azután alsószoknya és ing az anyának, szappan, gyertya, csokoládé meg kondenzált tej. Nem tart egy percig sem, amig a kérelmet elintézik és már másik asszony kerül sorra.

Pár lépéssel odébb a régi képviselőház ülésztermében közben folyik a kiosztás. Ide azok jönnek, akik már három-négy nappal ezelőtt jelentkeztek. Hornyák és Kurz tisztviselők, néhány tisztviselőnő és több uriasszony végzi a nehéz munkát. A padsorokon hatalmas hegyekben fekszik a sok ruhafélé: gyerekharisnya, alsóing, csecsemőkelengye, hosszugallér, szvetter, női ruha, harisnya, cipő, a terem közepén egy asztalon csokoládé, szappan, gyertya, kondenzált tej, spiritusz várja a kiosztást. A karzatról lobogó nyulik a terembe, rajta a felirás:

The gifts of the American Red Cross for Budapest.

Az amerikai Vöröskereszt ajándéka Budapestnek.

A teremben Walsh kapitány, az amerikai vöröskereszt megbizottja, egy rendkivül szimpatikus fiatal amerikai tiszt segit a munkában. Nagy melegséggel magyarázza:

— Minden, amit itt lát, az amerikaiak jó szivéről tesz tanubizonyságot. Ne higyje senki egy pillanatig is azt, hogy ezt a rengeteg ruhát gazdag emberek adták össze Amerikában. Nem. A legszegényebbek siettek a pesti gyerekek támogatására. A mosónők tulórában ingyen mosták ki a ruhákat, az amerikai gyerekek a magukét küldték el ide. Nem egy csomagban levelet is küldtek, tegnap például az egyik levélből ezüst dollár hullott ki...

A kapitány ur mindjárt ki is bont egy csecsemő-kelengyét. Az embert melegség futja át, amikor látja a gondosan összecsomagolt apró holmikat. A csomagokban ruhán kivül hintőpor, babyszappan, tü, cérna és fásli is van.

A kiosztandó holmik értéke a mi áraink és a dollár mai árfolyama szerint meghaladja a 30 milliót.

Mehet a bukaresti express, de csak a burgonyavonat után

A szolnoki állomásfőnök bravurja — Berczel tanácsnok nyilatkozata a főváros burgonya- és főzelékellátásáról

Budapest élelmezésében soha olyan hiány nem mutatkozott, mint ma. Politikai kérdések és mindenek felett a román megszállás juttattak ide bennünket. Az a csepp Magyarország, amelyen ma a jogtalan megszállás miatt szabad forgalom van, nem tudja Budapestet ellátni. A kenyérbajokon kivül azonban az elmult hetekben igen nagy hiányt szenvedtünk burgonyában és egyebekben is. Most is, hogy segiteni lehessen, valósággal diplomáciai lépésekre van szükség, mert csak igy juthatunk a magunkéhoz, a magyar föld áldott terméséhez. Az alábbiakban Berczel Jenő dr. tanácsnok szolgáltat néhány jellemző adatot, hogy milyen uton és módon lehet ma hozzájutnunk ahhoz, ami a magyar humusban termett. Egyben sok a vigasztaló is — bár nincs ok az elragadtatásra — abban, amit a tanácsnok a reszortjába tartozó élelmicikkek felhozatalára vonatkozólag a Fővárosi Hirlap munkatársa előtt a következőkben elmondott:

Burgonya-inség.

— Az elmult hetekben a budapesti piac, mint ismeretes, eléggé bőven el volt látva burgonyával és a hatósági zöldségüzem a közönségnek jegy nélkül is tetszésszerinti mennyiséget kiszolgáltatott. A burgonya-inség a románok kivonulásával kezdődött, illetve már akkor, amikor a kivonulásra az előkészületeket megtették. Ennek az oka főleg az, hogy megszakadt az összeköttetés a szabolcsmegyei területekkel, ahonnét a burgonyaszállitmányok Budapestre kerülnek. Ezt az összeköttetést mindmáig nem tudtuk helyreállitani, megvan azonban a reménységünk arra, hogy a románok rövidesen a Tiszántulról is kivonulnak és felszabadul a mi burgonyavidékünk, Szabolcsvármegye is. Mihelyt meglesz az egyenes összeköttetésünk, akkor nyomban megindulnak a burgonyaszállitmányok és az Államvasutak is minden lehetőt el fognak követni, hogy megfelelő számu szerelvényt bocsássanak rendelkezésünkre, hogy a mostani liszthiány idején annyira fontos élelmicikk, a burgonya minél nagyobb mennyiségben álljon a főváros közönségének rendelkezésére. Az Államvasutak, amennyire módjában lesz, fedett vaggonokat fog rendelkezésre bocsájtani, de ha nyitott vaggonokban kell is majd szállitanunk, az esetleges fagy jelentékeny károkat a burgonyában nem okozhat, mert a burgonyaszállitó kocsikat jól befödjük szalmával és földdel, s fagykár miatt legfeljebb csak a felső réteget kell, mint emberi táplálkozásra élvezhetetlent, eldobni.

— Most, hogy a románok a Tisza-hidnál átvonultak, Szajol állomáson (ez a Tiszán tul van) 95 vaggon burgonyánk vesztegelt. A románok ezt visszatartani akarták, amit a szolnoki állomásfőnök elismerésre méltó bátor fellépésével megakadályozott. A szajoli állomásról a bukaresti expresszvonatot jelezték a szolnoki állomásnak, az állomásfőnök azonban kijelentette, hogy a vonatot csak akkor bocsájtja be Szolnok állomásra, ha a 95 vaggon burgonya ezt megelőzi. Az erélyes fellépésnek megvolt a kellő hatása, a románok utnak inditották a 95 vaggon burgonyát s midőn ezek már áthaladtak a Tisza-hidon, csak azután követte őket a bukaresti expresszvonat. Ebből a burgonyamennyiségből 22 vaggont a szolnoki vasutasok kaptak, a többit utnak inditották Budapestre, amelyből 40 vaggon már beérkezett, a még hátralévő 33 vaggon pedig 1—2 napon belül itt lesz.

— Ez azonban csekély mennyiség a főváros

burgonyaszükségletének ellátására és most egyelőre a Dunántulról fogunk valamelyes mennyiséget beszállitani. Vérmes reményeink azonban nincsenek, mert nagy bőség a Dunántul sincsen, de meg szállitóeszközökben is jelentékeny hiány mutatkozik. Fontos az, hogy megnyiljanak a szabolcsi területek és hogy a szállitóeszközök is megszaporodjanak. Ezeknek a kérdéseknek azonban politikai vonatkozásaik is vannak, amelyek most már bizonyára javulóra fordulnak, mert az antant részéről immár elismert kormány fog eziránt tárgyalásokba bocsátkozni.

Zöldség és káposzta.

— Tavaly ilyenkor már nagymennyiségü *káposzta* volt a Zöldségüzem raktáraiban betárolva. Ezidőszerint, sajnos, a helyzet nem valami kecsegtető. Káposztát Nyugatmagyarországról a Vág szögéből és a Csallóközből szerezhetnénk be nagyobb mennyiségben, de erre nézve a cseh-szlovák határon a legszigorubb kiviteli tilalmat léptették életbe. A meg nem szállott Magyarországot külföldnek deklarálták. Jellemző, hogy a Zöldségüzem igazgatója, *Schwartz* Ármin, aki jelenleg Pozsonyban tárgyal a cseh-szlovák hatóságokkal, külföldi utlevelet volt kénytelen váltani, hogy odautazhassék. A tárgyalások egyelőre még nem vezettek eredményre és igy nagyobb káposzta- és zöldségszállitmányokra e pillanatban nem számithatunk. Itt is és sok más egyéb függő kérdésnél a politikai helyzet változása nyujthat kedvező eredményt.

Alma és hagyma.

— Északkeleti Magyarországon, Szatmármegyében dus *alma-termés* volt. Szándékunkban van, hogy a fölöslegeket onnét Budapestre szállitsuk, ott is azonban be kell várnunk azt az időpontot, mig a románok ezt a területet is kiüritik s ugyancsak erre várunk a *makói hagymaszállitások* megindításánál is. Mindkét területnél be kell várnunk, mig összefüggő vasutvonal áll majd Budapestig rendelkezésünkre, amikor aztán a szállitásoknak semminemü akadályuk nem lesz. Az utóbbi napokban némi hagyma fölött rendelkeztünk, ez azonban nem hazai áru, hanem *nápolyi termény* volt, amelyet a közélelmezési miniszter bocsájtott a főváros közönségének rendelkezésére.

Romániába kivándorló mérnökök

Meg kell akadályozni az emigrációt

A román katonai főparancsnokság néhány nappal a Budapestről való kivonulás előtt az összes lapokban hirdetményt tett közzé, amelyben jelentkezésre hivta fel a magyar mérnököket, akik romániai fegyver- és muníciógyárakban kivánnak állást vállalni. A román főparancsnokság 3000 lei havi fizetést igért, viszont azt kivánta, hogy — *Bukarestben* mutatkozzanak be.

Rövid pár nap multán a románok kivonultak Budapestről s azok a mérnökök, akik érdeklődtek a hirdetmény felől, a román főparancsnokság részéről azt a felvilágositást kapták, hogy majd a Budapestre érkező román misszió fog ebben az ügyben is dönteni.

A hirdetmény kapcsán körülbelül

ötven fővárosi mérnök jelentkezett,

akik közt jónevü szakemberek is vannak, néhányat közülök a kommün alatti magatartásuk miatt bocsátottak el, a legtöbben azonban a muníciós gyárak leszerelése folytán vesztették el poziciójukat s az általános gazdasági helyzet folytán nem tudnak itt elhelyezkedni. A kivándorolni készülő mérnökök *alkalmi szövetséget* alakitottak, amely közös érdekü ügyeiket intézi s amelyben egyöntetü megállapodásra jutottak igényeik dolgában. A mérnökök, amennyiben ujabb tárgyalásra fog sor kerülni, a román missziótól *magasabb fizetést, megfelelő végkielégitést, biztositott lakást és szabad utazást fognak követelni.*

Egyébként — érthető okokból — nem szivesen távoznak Magyarországból s éppen ezért talán volna mód arra, hogy most — a román misszió ideérkezése előtt — az emigrációra készülő mérnököket, amennyiben kifogástalan és értékes szakerők, a hazai ipar részére megtartsák. Nem szabad ugyanis illetékes helyen megfeledkezni arról, hogy a mostani körülmények közt egyáltalában nem volna célszerü, ha ilyen speciális képzettségü szakerők tömegesen elhagynák az országot s egy idegen állam szolgálatába szegődnének. Elég kvalifikált munkaerőt vesztettünk el eddig is, ötven régi képzett mérnököt talán mégsem kellene minden szó nélkül kiengedni az országból. Felhivjuk erre az ügyre a kereskedelmi miniszter figyelmét, hátha volna mód más és hazafiasabb megoldásra.

Városházi körséta

Lesz-e kormánybiztos? — Dévény Gyula kalandja — Polónyi keze — A nyárra ül össze az uj törvényhatósági bizottság — A tanács fele nyugalomba vonul

A városháza gyötrelmes csendjébe végre e héten megérkezett az első friss szenzáció, az első komoly izgalom, amely *Bódy* Tivadar dr. polgármester és *főpolgármester-helyettes* szivét dobogtatta meg nyilván a legjobban, de amely nem maradt hatástalan egyetlen hivatalos szobában sem. Az eset módfelett pikáns volt: hiszen *csak a minap nevezték ki főpolgármester-helyettesnek Bódy polgármestert, ma pedig már kormánybiztost állitanak a feje fölé?* Mindenki azokra a heves támadásokra gondolt, amelyekkel legutóbb a kormánypárti sajtó Bódy polgármester müködését méltatta és mindenki meg volt győződve róla, hogy ezek a cikkek vetettek gáncsot a kormány bizalmának.

A *Főv*árosi *Hirlap* értesülése szerint

Dévény Gyula VII. kerületi előljárónak Budapest kormánybiztosává való kinevezése nem volt komolytalan pletyka, Polónyi Géza mesteri keze keverte a kártyát és az ötlet a Saskörben született meg.

Dévény Gyula már fogadta az üdvözléseket, interjukat adott, közben azonban a politikai helyzetre való tekintettel befagyott a terv, amely nemcsak a főváros autonomiájának komoly sérelme lett volna, de egyben nagy megszégyenitése a főpolgármester-helyettesnek és az egész tanácsnak.

Polónyi Gézának a Friedrich-kormánynál meglehetősen erős befolyása volt, *Beniczky* belügyminiszter és *Karafiáth* államtitkár a városházát nem igen ismerik és igy természetszerüen jó néven vették az öreg bölcs tapasztalatait és tanácsait. Polónyi pedig résen volt: bizonyitotta, hogy a tanács Vázsonyi kegyelméből ül a helyén és különben is megbizhatatlan szabadkőmüves társaság. Bódy Tivadar maga bármennyire belehelyezkedett a politikai kurzusba, Polónyi szemében szintén nem volt megbizható, hiszen imitt-amott a Közmunkatanács körül párbajt is vivtak egymással. A legfőbb érv azonban az volt, hogy

a kormány a ma még jogaiban levő törvényhatósági bizottságot semmiképen sem akarta összehivni,

mert azt ma is Vázsonyi-hűnek, veszedelmesen liberálisnak, sőt — zsidónak tartják. Bár az utolsó falusi képviselőtestület is működik már az ellenforradalom győzelme óta, Budapest törvényhatósági közgyülésének megnyilatkozását a Friedrich-kormány nem tartotta kivánatosnak. A tanács tanácstalanságát, bátortalanságát pedig a kormány is láthatta. Olyan szerv kellett tehát, amely egyrészt a közgyülés jogkörét gyakorolhatja, másfelől pedig leveszi a felelősséget a mindentől fázó és minden kérdésben töprengő, trémázó tanács vállairól.

Ez éppen elég ok volt arra, hogy Polónyi tanácsát elfogadják és belemenjenek a Dévény-kombinációba. Sőt az is kétségtelen, hogy

Dévény Gyula ma már tényleg benne ülne a kormánybiztosi székben, ha közbe nem jön a koncentrációs kabinet megalakulása, amely már nem mehet bele ebbe a megoldásba.

Dévény Gyula tehát megmarad VII. kerületi előljárónak a ma nem tulságosan népszerü Dob-utcában. Meg kell azonban állapitani, hogy Dévény Gyulát, eltekintve az elvi kérdésektől és a személyi sérelmektől, *nem fogadták volna kedvezőtlenül a városházán.* Tehetséges embernek, jó tisztviselőnek tartják. Természetesen a meglepetés perceiben szőnyegre került a hivatali szobákban egész élettörténete. Fiatal korában — ugy mondják — mint tanácsjegyző Kőbányán működött és ebben az időben konfliktusa volt egy állatorvossal, aki történetesen zsidó vallásu volt. Ettől az időtől fogva egy darabig nem volt valami nagy barátja a zsidó hitfelekezetnek. Sulyos mellőztetések is érték, amelyek a tehetséges tisztviselőt meglehetősen elkeseritették. Magábavonultan élt, mignem 1914-ben előljáróvá választották és ő maga kivánkozott a VII. kerületbe, ahol visszanyerte életkedvét, ujra társaságba járó ember lett. Mindenkivel érintkezett és ő, aki valaha antiszemita hirében állott, a legjobb barátságba került a VII. kerület zsidó korifeusaival. Különösen szoros nexus füzte *Ehrlich* G. Gusztávhoz, akit sokszor meghivott *csabánkai* birtokára. Igy ápolta a társadalmi békét a VII. kerületben *Dévény* Gyula, akit most, amikor kormánybiztosi kinevezéséről volt szó, a pletyka megtett antiszemitának. A beavatottak azonban ebben egyáltalában nem hittek és ha kormánybiztosi kinevezése nem lett volna a főváros autonomiájának sérelme, a főpolgármester-helyettes kiméletlen megcsufoltatása, nem is nézték volna őt rossz szemmel a városházán.

Nagy kérdés, hogy mi lesz most. Annyit kétségtelennek kell tartani máris, hogy

a Dévény-kombináció elesett, Polónyi befolyása megkevesbedett és a miniszertanácsban Bárczy István szavának is lesz némi sulya.

Alkalmasint történik majd valami ideiglenes intézkedés, mert *községi választásokról egyelőre szó sem lehet.* A nemzetgyülés februárban ül össze és legelső tennivalói a békeszerződés megkötése, a költségvetések megszavazása stb. lesznek és csak akkor kerülhet sor a fővárosi törvény megalkotására, amelynek elkészülte előtt már aligha fognak megtörténni a községi választások.

Jól benne leszünk már a nyárban tehát, amikor a főváros uj közgyülése összeülhet.

Sokat beszélnek arról is, hogy milyen lesz a képe ennek az uj közgyülésnek? Kétségtelen, hogy a nyárig sok viz folyik le a Dunán és ez idő alatt bizony az erőviszonyok is eltolódhatnak.

Jóslásokba bocsátkozni természetesen korai volna,

az eljövendő tisztujitás eshetőségei is teljesen bizonytalanok, bár előreláthatóan a tanács nagy részben át fog alakulni,

bár ma még azon az álláspontón vannak a tanács tagjai, hogy nekik még két esztendős mandátumuk van. Ez azonban *aligha fogja gátolni az uj közgyülést abban, hogy uj tanácsot válasszon.* A tanács mai tagjainak mindössze az az igénye maradhat fenn, hogy a még hátralevő két esztendőre ugy kapják a fizetésüket, mintha szolgálatban állanának és csak a két esztendő leteltével menjenek végleges nyugdijba azok, akiket esetleg nem választanak meg ujból.

A városházán különben nagy sajnálattal beszélnek a tanács egyik legjelesebb, legnagyobb tudásu és tehetségü tagjáról,

Wildner Ödön dr.-ról, aki hir szerint nagyon el van kedvetlenedve, egészsége is megrendült és emiatt egy évi szabadságra kiván menni, hogy aztán nyugalomba vonuljon.

Ez az esemény valószinüleg legközelebb meg fog történni.

Az üresedésben levő alpolgármesteri állásra

— mint már emlitettük — kétségkivül és mindenki megelégedésére *Buzáth* János tanácsnokot fogják megválasztani, sőt az sem lehetetlen, hogy *Bódy* polgármester távozása esetén *Buzáth* lesz a polgármester, ebben az esetben azonban számitani kell arra is, hogy *Folkusházy* Lajos alpolgármester is pályázik a polgármesteri állásra. Ha pedig ujabb alpolgármesteri állás üresedik meg, arra a tanács tagjai közül ma leginkább *Csupor* József dr. és *Berczel* Jenő dr. formálnak leginkább igényt. Ők ketten feltétlenül meg vannak győződve róla, hogy elérkezett az idejük, bár nem lehetetlen az sem, hogy ezekre a diszes állásokra külső jelölteket fog állitani az uj közgyülés, amelynek minemüsége szerint fog majd alakulni a helyzet.

A jegyzői kar előtt azonban uj reményes tárulnak fel. A fiatalon távozó *Wildner* Ödönön kivül

a tanácsnokok egész sora megy nyugdijba;

közöttük legelsősorban *Piperkovits* Bátor, *Rényi* Dezső, valószinüleg *Krátky* János és a nyáron *Buzay* Károly.

Egy esztendő alatt szinte teljesen uj képet kaphat a budapesti városháza.

Bár egy eszendő olyan sok idő az események mai őrült iramában és a meglepetések forgatagában, hogy minden másként történhetik, mint ma számitjuk...

Események

A tanácsnokjelöltek. A *Fővárosi Hirlap* legutóbbi számában szó volt arról, hogy a harmadik alpolgármesteri állás betöltése esetén egy tanácsnoki állás nyilik meg az ambiciozus és érdemes tanácsjegyzők számára. A legtöbb kilátása — irtuk — *Liber* Endre és *Lung* Géza főjegyzőknek van. Sajnálatunkra egy igen jeles név, *Edes* Endre főjegyző neve, a tollunkban maradt. Kétségtelen, hogy a fővárosi adminisztráció e kiváló és szimpatikus régi tagja egyike lesz a legtöbb reményekkel induló és nemes harci eszközökkel küzdő pályázóknak. Azóta, — mint lapunk más helyén megirjuk — több nyugalomba vonulásról is beszélnek és ha ez igy van, akkor az elsősorban levő jogos ambiciók mindenesetre megtalálják a maguk kielégülését.

Kürthy=Kurcz. Uriember a borravalóról nem kér nyugtát. Ezt a románok, akik az előkelő idegen szerepében tetszelegtek közöttünk, még nem tudják, különben a Gellértfürdőben kioszlott borravalóról nem vettek volna irást. Sokan különben megütköztek a lapokban megjelent hálálkodó nyilatkozat áradozó hangja fölött és elitéltek az aláiró *Bánlaky* Géza igazgatót, hogy oly szolgai módon meghunyászkodott a románok előtt. A kritikusoknak azonban nincsen igazuk, mert Bánlaky és társa elé kész *francia* fogalmazványt tettek, amelyet épugy alá kellett irniok, mint ahogy a cenzura parancsára a hálálkodó nyilatkozatot, — amelyet a francia nyelv szuperlativusai emelygőssé tettek, — a lapoknak le kellett közölni. A nyilatkozaton különben Bánlaky neve mellett valami *Kürthy* is szerepelt, akiről azonban senki sem tudta, hogy kicsoda. Kiderült, hogy a második aláiró nem Kürthy, hanem *Kurcz*, a szálloda szobafőpincére, aki a borravaló fölvételénél a kiszolgáló személyzetet képviselte.

A Gellértfürdő a betegeké. Ugy értesülünk, hogy a Nemzeti Hadsereg főparancsnoksága már csak rövid ideig fog a Gellértfürdőben székelni és mihelyt elkészülnek a főparancsnokság állandó palotájának berendezésével, a hivatalokat oda fogják áthelyezni. Ha fölszabadul a Gellértfürdő, akkor ugy a szállodát, mint a fürdőt néhány napra bezárják, hogy a szükségessé vált takaritási munkálatokat zavartalanul elvégezhessék és aztán visszaadhassák az intézményt eredeti rendeltetésének: — a szenvedő emberiség gyógyitására.

Házasság. Doby Andor, a „Nemzeti Ujság" fővárosi rovatának vezetője és lapunk munkatársa szombat délután kötött házasságot Mózsa Etuskával a fasori ev. ref. templomban. Az esketésen diszes és nagyszámu közönség jelent meg, akiknek soraiban Bódy Tivadar polgármestert és a főváros tanácsának több tagját is ott láttuk.

Az Ujságirók Háztartási Szövetkezetének uj alelnöke. A Budapesti Ujságirók Háztartási Szövetkezete november 20-án tartott igazgatósági ülésén Hegedüs Gyulát, a Budapesti Hirlap segédszerkesztőjét a szövetkezet alelnökévé választották meg. A kitünő ujságiró uj müködési területén is nagy ambiciót fejt ki és kartársainak hálás elismerését fogja kiérdemelni, ha a mai nehéz élelmezési viszonyok között a beszerzési szövetkezet szinvonalát emelni fogja.

Eladók a lóversenytéri tribünök. Mint ismeretes, a lóversenyteret a főváros visszavette a Lovaregylettől, a területet részben már az idén fölszántották és még a kommunista-uralom alatt konyhakertészetet rendeztek be rajta. A városgazdasági ügyosztálynak az a terve, hogy jövőre a konyhakertészetet intenzivebb módon müvelésbe veszi. A területen található faalkotmányokat: a tribünöket, istállókat és mázsálóházat, amelyek a főváros tulajdonát képezik, értékesiteni fogják és az eladásra vonatkozólag legközelebb versenytárgyalást fognak kiirni.

A TŐKE

Gordon Róbert min. tanácsos. A minisztertanács folyó évi november hó 17-én tartott ülésében hozott határozattal a kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére Gordon Róbertnek, a Déli Vaspálya Társaság üzletigazgatójának, a miniszteri tanácsosi címet adományozta.

Az Országos Bank uj elnöke. A *Magyar Országos Bank r.-t.* igazgatósága folyó hó 18-án *Egyedi* Lajos alelnök elnöklete alatt tartott ülésében *Castiglioni* Camillot az igazgatóság elnökévé, *Goldstein* Pál igazgatót pedig az igazgatóság alelnökévé választotta.

A Fabank és az olasz érdekeltség. Az az olasz vállalat, amely a Fabanknál érdekeltséget vállalt — mint értesülünk — e hó 30-án tartja alakuló ülését Milanóban. Az igazgatóságba a Magyar Fakereskedők Hitelintézetének több tagját, köztük Fónagy Aladár vezérigazgatót is beválasztják.

Mérlegek és közgyülések. A *Magyar vadkiviteli vállalat rt.* 1917—1918. évben körülbelül 16.000 korona leirás után 90.985 korona nyereséget mutat ki mérlegében. A vállalat részvénytőkéje 1 és félmillió korona. — A *Magyar Olaj és Zsiripari Központ R.-t.* december 11-én tartja közgyülését. Az 1919. augusztus 31-én lezárt mérleg tiszta nyeresége 455.022 korona, a 750.000 korona leiras után.

A Haditermény mérlege. A Haditermény Részvénytársaság most tette közzé negyedik üzletévi mérlegét. A vállalat tőkéje 20 millió korona, tartalékalapja meghaladja a 18 millió koronát, a külföldi üzletek kockázatára külön 7 és fél millió koronát tartalékolt, 39 millió korona elfogadványa van forgalomban, a hitelezőknek megközelitőleg 524 millió koronával tartozik. Ez a nagy tőke tulnyomóan az adósok számláján van kihelyezve: összesen 592 millió. A mérlegezés időpontjában csaknem 8 millió volt az árukészlet. A jövedelmek az erősen összevont üzleteredmény számla szerint igy alakultak: jutalékok 8,041.000, külföldi bevételek 23,159.000, külföldi üzlet 14,098.000, kamatok 431.000. Ezzel szemben költségekre 7,413.000, tiszti fizetésekre és drágasági pótlékra 32,066.000, adókra 4,192.000 koronát forditottak. A tiszta nyereség pontosan 2,057.196 korona 39 fillér. A Haditermény november 29-én tartja közgyülését.

Szerkesztői üzenet

Közélelmezési kis nimand. Ha valaki szolgálati éveinek sulya alatt igazgatóvá lép elő, ez még korántsem bizonyitja az egyéni kiválóságot. A főváros közönsége ezt a hus- és zsirellátás fogyatékosságainál és balkezes intézésénél szomoru szivvel tapasztalja.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35 Telefon 120—77.
Minden este 6 órakor
a szezon slágere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER"
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ.
Forditotta: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az emeleti Amerikai Barban meleg vacsora.
Minden vasáráap d. u. 1/2 3 órakor mérsékelt helyárakkal
„A Csókbakter"
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
Az aranyló. Kalandorfilm 5 felv. Főszereplők: Ressel Oria Carl de Vogt és Lil Dagover
A sportlady. Vigjáték 4 felvonásban. A főszerepben: Henny Porten.
Pénz ár: d. e. 1/2 11-től 1/2 1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u 4, 6 és 8 órakor.

Alig használt kitünőhangu HANGLEMEZEK
óriási választékban 20 K.-ért kaphatók
WÁGNER (Hangszerkirály)
fiokjában, BUDAPEEST, IX., Rádai-utca 18. szám.

Jelentjük t. Ügyfeleinknek, hogy müködésünket
INGATLANOK
VÉTELE ÉS ELADÁSA tárgyában felvettük. — Már is nagy számu vételi és eladási megbizásunk van. ::
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA R.-T.
Irodai órák: 10—1 óráig. (a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása) IV., Piarista-u. 6.

Az Ernst-muzeum aukciói
Budapest.
IX. Különféle grófi és más magánbirtokból származó mütárgyak, mint régiségek képek, (Böhm P., Isabey, Kaulbach, Kaufmann H., Makart, Mészöly, Munkácsy, Pállik, Viniegre stb.) aquarellek, miniatürök, porcelánok, fajánszok, bronzok, ezüst- arany-tárgyak, gobelinek, szőnyegek, mübutorok stb.
Kiállitás: 1919. november hó 29-én és 30-án.
Aukció 1919. december 1-től 3-ig naponként dél előtt fél 11-től és délután fél 4-től kezdve.
A katalógus ára 10 korona.

ILKOVITS J.
BUDAPEST, ANDRÁSSY-UT 92.
TELEFON: 12—07.
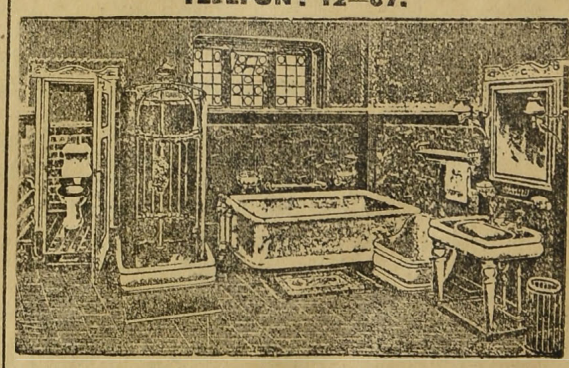
Légszesz, vizvezeték, melegviz, csaternzás és egészségügyi berendezések vállalata.

ROYAL ORFEUM
MEG CSAK NÉHANY NAPIG Minden este fél 7 órakor
kitünő novembe i attrakciók.
Vasárnap 2 előadás! D. u fél 3 és este fél 7 órakor.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. december 3-án — 50. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak: Egész évre ..... 80 K. Fél évre ..... 40 K. Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám Telefon 137-38

Siralmasabb

közélelmezési állapotainknál, mint ma, a kommünt természetesen mindig leszámítjuk, még soha sem voltak. De mi ezért nem vádolunk senkit, mert mindenkiben meg volt a jóakarat, hogy segitsen az éhező fővároson A kommün letörése óta akárki ült a közélelmezési miniszteri székben, hivták azt Polnaynak, Erekynek, vagy nagyatádi Szabó Istvánnak, mindenki megtette a maga kötelességét. Valahol azonban bajnak kell lenni és mi ebben a pillanatban nem megyünk tul a bajok forrásának keresésében a magunk portáján: a városházán. Mert itt is felelősek Budapest élelmezésének szomoru sorsáért. És a városháza urait — fájdalom — nem tudjuk védelmünkbe venni. Nem tudunk felhozni semmit a mentségükre. Sokszor megállapitottuk már azt a tényt, hogy Bárczy István távozása óta a városházán szomoru, veszedelmesnek igérkező dekadencia van. Nem lehet benne kétség, hogy egy olyan kolosszusnak, mint a városháza, minden dolgát nem tudja egy kéz irányitani. Mégis más volt azelőtt a városházán a szellem, teremtettek az emberek a legkisebbtől a legnagyobbig, mindenki a munkája javát adta, mindenki gondolkozott, mindenki alkotott. Voltak hibák, imitt-amott komolyabb vádak is keltek szárnyra, de nagyjában és egészében produkiv mühely volt a városháza.

Ma mindenki ugy dolgozik itt, mint egy gályarab, vagy, ami még szomorubb, mint egy bürokrata . . . Vegyük csak a közélelmezést. Amikor Folkusházy Lajos volt a közélelmezési tanácsnok, olyan egészséges és bölcs politikát folytatott, olyan kitünő családfő és egyben olyan ügyes kereskedő volt, hogy tevékenysége előtt később a legelkeseredettebb vádlói is meghajtották a zászlajukat. De mit hajtsunk ma meg *Marher* Aladár és ügyosztálya előtt? Maga a tanácsnok a szorgalom eleven szobra, de hol van belőle mindaz a tehetség és rátermettség, féket nem ismerő készség, amivel egy Folkusházy rendelkezett. A közélelmezést nem lehet agyonadminisztrálni, amihez Marher kétségtelenül ért és nem lehet a *Járitzok* üzleti zsenijére bizni egy város életét, vagy éhenpusztulását. Ha bizalmunk lehetne a főváros közélelmezési ügyosztályában, akkor minden bizonnyal tovább mennénk és távolabbi fórumokon tapogatódznánk a közélelmezési bajok eredete után. De amikor idehaza, a magunk portáján, közélelmezésünk legalsó lépcsőfokán csak a gyámoltalanságot tudjuk megállapitani, akkor sürgető módon kell kimondanunk, hogy a lépcsőnek ezt a legalsó fokát meg kell javitani, mert ha itt megakadunk, akkor ha amodébb föntminden rendben van is, mégis minden összeomlik.

A főváros mai tanácsa, jöjjön a politikában akármi, legnagyobb részében halálra van itélve. Néhány ember posszibilitásán kivül, mindnyájan tudják, hogy bukott emberek. Mi elhisszük, hogy a siralomházban nem szoktak az emberek világmegváltó ötletekkel előállani. De az Isten szent szerelméért, bárhogy is megértek az urak a bukásra, vannak szigoruan emberi kötelességek, amelyeket teljesiteni kell, ha törik, ha szakad. A főváros szekerét már a kátyuból ugy sem ők fogják kiemelni, de legalább a betevő falatunkat szerezzék meg nekünk. Akik nem értenek hozzá, álljanak belátással, becsületesen félre és álljanak elő, akik biznak a saját erejükben.

Fullánkok

...

Szénszünet

van az iskolákban. A gyerekeink meginl nem tanulnak, aminthogy nem sokat ért az a tanulás sem, amit a háboru izgalmas, idegölő levegőjében vittek véghez. Aztán jött a kommunizmus. Akkor bezzeg kellett tanulni. Szegény viaszlelkü gyerekek torkukszakadtából fujták, hogy „ez a harc lesz a végső!" És rabjai a földnek beléjük verték a szegény gyerek-koponyákba a különféle Nyikolajok zagyva, zavaros, beteg és gonosz tanait. Sőt a „felvilágositás" is megkezdődött. Meddig tart, mig mindezt a sok konkolyt ki fogják irtani a gyermekek lelkéből. Most azonban szénszünet van, nem lehet iskolába járni. De, kérdezzük illő tisztelettel, hogy ha iskolába nem lehet járni, miért nincs akkor szénszünet a mozikban is? Azzal a szénnel, amit a mozikban hetenkint elfütenek, legalább hetenkint kétszer be lehetne melegiteni az összes budapesti iskolákat. Hogy a szén a mozik magántulajdona? Hiszen szénjegy van, szénkormánybiztos uralkodik fölöttünk! Vagy mióta lett komolyabb kulturszükséglet a mozi, mint az iskola?

*

Az idők iramlása

furcsa és érthetetlen jelenségeket vetnek felszinre. Most egyszerre tele van a piac hussal, de nincs hozzávaló kenyér és ami a legfontosabb, nincs hozzávaló pénz. A kommün alatt pénz volt töméntelen, kenyér elegendő, hus semmi. Érthetetlen dolgok ezek. Azt mondták, a kommunista Budapestnek nem ad a paraszt. Hát a kenyeret honnan vették a népbiztosok? Mi már csak azt az időt szeretnénk látni, amikor kenyér is lesz, hus is lesz, pénzzel is győzzük. Persze népbiztosok nélkül . . .

*

A villamosjegy

egy korona lett. Szegény villamosjegy, hogy fölvitte az Isten a dolgát. Ez aztán karriert csinált. Tizenkét fillértől egy koronáig. De legalább lóghat érte az ember a lépcsőn, a korláton, vagy az ütközőn. Hát persze, hogy jogos az emelés. Másként nem lehetne szenet venni, munkabért fizetni. És a csőd... a csőd... még igy is elnyeléssel fenyeget. Egyszóval tisztelettel megnyugszunk az itéletben és fizetjük a koronákat. De . . . és itt egy sulyos „de" következik. De ha a villamosjegyet fel tudják emelni, miért nem emeli a főváros az élvezeti, a luxus-adót? Hogy képzelik a városházán: összeillik-e az, hogy a szegény ember kocsijának dijait kétszer is emelik, amig az élvezeti adó ugyanaz marad? Hát csak annak kell a közterheket viselni, aki villamoson jár, de annak nem kell tudomást szerezni az élet drágulásáról, aki pezsgőt iszik és aki orfeumban, szinházban szórakozik. Jó, mi fizetünk egy koronát is a villamosjegyért, de a terhek dandárját viseljék a szinházigazgatók, mulató-, kabaré-, orfeum- és mozi-tulajdonosok, a pezsgőgyárosok és az ő fogyasztóik.

Körséta a városházán

Kormánybiztos-jelöltek tülekedése — Meskó, Bódy, Dévény, Samassa — A kormány még nem döntött

Ha van a világnak fásult, unalmas, elalélt helye, akkor az ma a budapesti városháza. Az ember átlépi a Károly-kaszárnya ódon kapuját, a két méteres falak között mázsás unalom telepszik a vállára. A munka láza, amely valaha végig viharzott a folyosókon, az ügyes-bajosok tarka karaván ja, a tanácskozó korifeusok nyüzsgése, eltünt mind, mint a tavalyi hó. Akinek hajlandósága van az életuntságra, kérjük nagyon szépen, ne menjen a városházára.

Egy két oldalról tüzbe vett polgármester, hónapjaikat számláló tanácsnokok, a sablon munka robotjára kárhoztatott tisztviselők, a tanácstalanság, az ötlettelenség, a fájdalmas nemtörődömség, a „csinálja majd, aki utánam jön": ez a mai városháza,

az elátkozott kaszárnya, amely ma megszünt a város szive lenni, amely ma nem termel, nem alkot, csak „elintéz."

Ma kongó folyosók merednek elénk, üres tanácstermek, amelyeknek küszöbét senki sem lépi át és a napilapok fővárosi rovatvezetői is a tétlenségbe belefáradt őszbecsavarodott öreg urak lettek. Nincs itt ma semmi, ami a kedélyeket felizgatná, nincs amivel az ujságirónak a telefonhoz kellene rohannia, hogy le ne maradjon a lapja.

Lemaradni itt csak a tanács marad le mindenről és mindennel. Ez az a tanács, amely csak a hirlapokból értesült, hogy polgármestere, sőt főpolgármester-helyettese fölé kormánybiztost akarnak kinevezni és hogy ez a kormánybiztos személyében is valóságos pofoncsapás lett volna az egész tekintetes tanácsnak, amely fölé egy kerületi előljárót kivántak dirigensnek tenni.

Ma azonban körülbelül meg lehet állapitani, hogy Polónyi Géza ötlete megbukott és

a Dévény-kombináció végleg meghiusult, ami azonban nem jelenti azt, hogy az uj kormány elejtette volna a kormánybiztos kinevezésének tervét.

Az uj kormánynak még nem is igen volt eddig ideje és alkalma a fővárosi kormánybiztos kérdésével foglalkozni. Sokkal komolyabb elintéznivalói vannak, semhogy első napjaiban azon törné a fejét, kit is küldjön tulajdonképen *Bódy* Tivadar nyakára és ki legyen az a férfiu, aki elvállalja a felelősséget, amely ma egy budapesti kormánybiztos nyakába zudul.

Egyetlen egyszer azonban mégis szó esett a kérdésről a miniszertanácsban és pedig a hadügyi államtitkárság betöltése alkalmából, amelyet *Meskó* Zoltánnak szántak. Közben azonban győzött az az okos elv, hogy ha már a hadügyminiszter, *Friedrich* István személyében, polgári politikus, akkor legyen mellette a hadügyi dolgokhoz értő aktiv katonatiszt, mint államtitkár. Akkor aztán kijelentették, hogy

miután Meskó Zoltán elesett a hadügyi államtitkárságtól, majd kap valami más méltóságot, esetleg Budapest kormánybiztosságát.

Őszintén bevalljuk, se rosszat, se jót nem tudunk *Meskó* Zoltán urról, aki talán igen kitünő

férfiu, de Budapesthez nyilván annyit ért, mint hajdu a harangöntéshez. Annyira nem lehet Budapestet mégsem lekicsinyelni, hogy a legfőbb kormányzói hatalmat egy államtitkárság helyett vigasztalásként adják oda valakinek. Ha *Meskó* Zoltán urnak politikai helyzet-energiája olyan sokat jelent, hogy okvetlen részt kell vennie a kormányzásban, akkor nevezzék ki miattunk akár miniszternek olyan tárca élére, amelyhez ért, de ne tegyék meg Budapest kormánybiztosának, mert az ilyen *még rosszabb megoldás lenne, mint a Dévény-féle volt.*

De van más kombináció, még pedig legalább kettő, mert a többivel még foglalkozni sem igen érdemes. Eszerint

Budapest kormánybiztosa vagy Bódy Tivadar dr. polgármester, vagy Samassa Adolf államtitkár lenne.

De előre kijelentjük, hogy eddig egyik mellett sem történt döntés, sőt egyik kombináció sem volt a minisztertanács előtt. *Bódy* polgármester kétségkivül tett az utóbbi időben olyan lépéseket, amelyek a keresztény pártok hangulatát némikép megenyhitették vele szemben, de igazi, szilárd bizalom még mindig nem nyilvánul meg vele szemben, a baloldali politikusok pedig ebben, a talán egyetlen kérdésben feltétlenül egyetértenek a kereszténypártokkal. Bódy kormánybiztossá való kinevezését tehát éppenséggel nem lehet olyan komolyan venni, mint azt az a lap teszi, amelynek információi rendszerint *Polónyi* Gézától származnak. Ha tehát szabad tovább következtetni, akkor Bódy nem is annyira a kereszténypártokat, mint inkább Polónyi Gézát puhitotta meg.

A Samassa-kombinációnak nem igen ismerjük az alapjait, de be kell vallanunk, hogy Samassa, aki kedvelt ember a keresztény pártokban, minden vonatkozásában ismeri a főváros ügyeit, ami nem is csoda, hiszen mint miniszteri tanácsos, a belügyminiszteriumban évek hosszu során át Budapest ügyeivel foglalkozott, de azt sem szabad eltitkolnunk, hogy

Samassa soha sem vette szeretettel és megértéssel a kezébe a főváros ügyes-bajos dolgait.

mindabban az összeütközésben, amelyek Budapest és a kormány között esztendőn át állandóan megismétlődtek, aktiv szerepe volt *Samassa* Adolfnak. Samassa tehát lehet igen kitünő hivatalnok, lehet ragyogó jogász, lehet rátermett ember egy világváros vezetésére, de ennek a tönkrement, szomoru városnak ma megváltóra, ujjáépitőre van szüksége, aki meleg szivének egész szeretetével karolja föl az elesett várost. Már pedig, ha nem csalódunk, akkor ez a férfiu nem Samassa Adolf, aki lehetett igazságos Budapesttel szemben, de a jószivüségét eddig nem tapasztaltuk.

Mindez azonban csak kombináció. A kormánybizosi kérdés elintézve nincs, de annál inkább el kell mondani az aggodalmakat, amelyeket a kormánynak meg kell fontolnia, mielőtt intézkedik.

Le és föl

Amit a bányák javitanak, elrontják a szenesek - Végeredményben nem lesz olcsóbb a szén

Vita Emil dr. tanácsnoknak boldog hete volt, amely azonban nem végződött olyan örvendetesen, mint ahogy kezdődött. Tisztában kell lenni azzal, hogy épen Vita tanácsnoknak van ma az egész városházán a legnehezebb szerepe. Neki kell diszponálnia minden olyasmi fölött, ami — nincs. Szén . . . fa . . . Nem is kell többet mondani ahhoz, hogy az ember fantáziájában megelevenedjék az a rettenetes kálváriajárás, amit a szén és a fa tanácsnokának végig kell szenvednie. Tanácskozás tanácskozás hátán, a szétosztandó anyagok hiánya, a vasuti kocsik kényszer-utja Románia felé, a töméntelen jogos panasz, a ki nem elégithető vágyak, könyörgések, kilincselések. Igazán nem kell hozzá tulzott fantázia, hogy a szegény tanácsnok fájdalmas helyzetét be lehessen látni.

De a mult hét elején örömcseppek vegyültek a sok üröm közé. A magyar bányák bejelentették, hogy egyelőre körülbelül három koronával leszállitják a szénárakat és egyben arról is biztattak, hogy a közel jövőben folytatni fogják ezt a nemes tevékenységüket. E szerint az előbb 40 koronás szenet 37 koronájával lehetett volna kapni. Három korona a mai világban nem sok pénz, de ha arra gondolunk, hogy a sok-sok három korona, amely a Budapesten naponkint elfogyasztott száz meg száz vagon szénnél megtakaritható csinos összeget eredményez, akkor nem lehet lekicsinyelni az eredményt. A magyar bányák napi termelése ma nyolcszáznegyven vagonra tehető, ami azt jelenti, hogy a háromkoronás árleszállitás több, mint napi negyedmillió megtakarítást eredményezne.

Az öröm azonban nem tartott sokáig, mert a bányák jószándékában nem osztoztak a szénkereskedők, akik a hét végén bejelentették Vita tanácsnoknak, hogy ha a bányák leszállitják az árakat, akkor ők felemelik. Nem állitottak fel ugyan ilyen okozati összefüggést, mert a szénkereskedők nem szoktak apropókat keresni arra, hogy mikor emeljenek. Annyi bizonyos, hogy a szegény budapeti közönségnek még az sem használ, ha a bányák egyszer, egyetlenegyszer jóindulatot tanusitanak vele szemben. A szenesek kérése még nem intéződött el, a pesti ember már nem tud optimista lenni, a pesti ember már tudja, hogy ami egyszer fölment, az többet nem megy le. Egyszer legyenek jószivüek a bányák, akkor sincs belőle hasznunk. Nem tudják a bányák annyira leszállitani a szén árát, mint amennyire a szenesek fel tudják emelni.

Buda tervez - Pekár végez

A Vérmezőn felépül a Természetrajzi Muzeum és a botanikus kert — Állandó téli-nyári szinházat is terveznek — Alagut a Batthyánytértől a Déli vasutig

Irigyeljük a jó budaikat, akik már annyira kiheverték a kommün fáradalmait, hogy agyukban rajzanak a szebbnél szebb tervek. Épitenek, alkotnak, egyelőre persze csak képzeletben, de ahol annyi energia van, mint Budán, ott nem kell félni a tervek elvetésétől. Nem kell félni még akkor sem, ha a pesti városházán alusznak az emberek, Buda ébren van és nem akar többé elaludni. Ha a városháza nem tesz értük semmit, megválasztják képviselőnek Pekár Gyulát, a közoktatási államtitkárt, majd segitségükre lesz az nagy terveikben. Mert el kell ismerni, a terveik szépek, sokat igérők.

Legelső sorban a Vérmezőről van szó. Elsősorban most Rosinay István volt fővárosi főmérnök egészen uj keletü terveiről emlékezünk meg, aki a Vérmezőn akarja elhelyezni az állandó budai télinyári szinházat. A szinház elhelyezését a Vérmező déli részére szánta, a Pauler-utca tengelyébe. A Pauler-utcára nézne a téli, a másik oldalra a nyári nézőtér, amely előtt ligetben tölthetné a közönség a felvonásközöket. Ugyancsak ő vet fel egy érdekes, szép és okos tervet, amely azonban igen nagy pénzbe kerülne. Ez a terv a Batthányi-teret a Déli vasuttal kivánná egy második alagut által összekötni, amely alagut a tervbevett uj Duna-hiddal is szerves kapcsolatban állana.

A Fővárosi Hirlap megemlitette már, hogy a hadügyminiszterium a Vérmezőre akarta telepiteni a Kenyérmezei fogolytábor barakkjait, amelyek — tényleg — kitünő kisegitők lennének a mai lakásinséges időkben. De nem a Vérmezőn. Belátták ezt a városházán is és Fock tanácsnok kitünő intervenciójára el is álltak a hadügyminiszteriumban ettől a tervtől. Most arról értesülünk, hogy a barakkok már meg is érkeztek Vérmezőre, de a budaiak erélyes fellépésére már el is távolitották azokat onnan. Hogy hova vitték, az iránt a jó budaiak nem is érdeklődtek, a fontos az, hogy ők megszabadultak tőle.

A legnagyobb vivmánya azonban Budának, hogy a Vérmező mégis megkapja a Természetrajzi Muzeumot és a botanikus kertet. Ez, amint a Fővárosi Hirlap már megirta, Lendl Adolf dr. kiváló terve. És ebből az alkalomból szólni kell Lendl Adolfról is. Az állatkert kitünő igazgatója a kommün után szintén indexre került. Ugy tudjuk, a városházán még mindig nem fejezték be a fegyelmi vizsgálatot, amelynek nincsenek terhelő adatai. Buda azonban már itélt. Ők tudják, hogy Lendlnek nincsenek bünei. Buda megadta neki a feloldozást és ma is a régi népszerü ember oda át. A városházán csak hadd piszmogjanak az aktákkal, az életrevaló budaiak már döntöttek.

Sőt döntött Pekár Gyula közoktatási államtitkár is, aki a mult héten magához kérette Lendl Adolf dr.-t, aki elmondta az államtitkárnak, hogy még a Károlyi-kormány hajlandóságot mutatott a Természetrajzi Muzeumnak és a botanikus kertnek a Vérmezőn való felállitásához és őt bizta meg a részletes tervek kidolgozásával. A talált akták alapján a kommün urai rendelettel utasitották Lendl dr. egyetemi m. tanárt, hogy fejezze be terveit. Ime a szörnyüséges vád, ime Lendl kommunizmusa. Pekár Gyula okosan napirendre tért a kommunistaság vádja felett és töviről-hegyire letárgyalta Lendl dr. terveit, amelyet egész terjedelmükben akceptált. A Természetrajzi Muzeum és a botanikus kert megalkotásának kérdése annyira érett már, hogy a legközelebbi napokban az államtitkár már Palóczi Antal és Neuschloss Kornél müépitészeket fogja meghallgatni, akik már nagyjából szintén elkészültek munkájukkal. A Természetrajzi Muzeumnak ezek szerint a Mikó-utcára lenne a főfrontja. Az államtitkár döntésében különben az is benne van, hogy a botanikus kert épitését már a tavasszal megkezdik.

Mindennek pedig az a titka, hogy Pekár államtitkár az egyik budai kerületnek a képviselőjelöltje. Természetes, hogy siet utána nézni, hol tehetne valamit jövendő kerülete kedvére. Szó sincs róla, Budának szerencséje van, de van esze, kitartása, akarata és energiája is. A városházán talán tudni sem fognak róla, de a Vérmező uj élete meg fog kezdődni.

Vendéglátás 15 millió kiadással

A nagyszivü románok mindent igértek, de semmit sem adtak — Még a leláncolt tárgyakat is elhurcolták — A főváros kártérités követel

A főváros polgármestere — amint ismeretes — elrendelte, hogy a főváros összes ügyosztályai, üzemei, vállalatai és intézményei sürgősen készitsenek kimutatást arról, hogy milyen károkat okozott náluk a román megszállás. Ezeket a jelentéseket a pénzügyi ügyosztályhoz a hét végéig kell beterjeszteni és az ügyosztály a jelentések alapján készit pontos kimutatást arról, hogy koronákban is kijejezve milyen nagy kárt okoztak a fővárosnak a megszálló csapatok. Ez a kimutatás természetesen megközelitőleg sem éri el azt a rengeteg kárt, amelyet egyes vállalatok és gyárak szenvedtek a főváros területén.

Bár az összeállitás munkája még nem ért véget, azért a kár hozzávető nagysága megállapitható. Megállapitható pedig azért, mert a főváros különböző intézményei még a megszállás tartama alatt, természetesen a legnagyobb titokban, pontos kimutatásokat készitettek a megszálló csapatok által okozott károkból. Ezeket a kimutatásokat mindig felterjesztették a polgármesterhez, akinek gondja volt rá, hogy az entente-missziókkal kapcsolatot fentartó miniszterium vezetője, *Pekár* Gyula, a mostani kultuszállamtitkár, hozzájusson e jegyzőkönyvekhez és azokat átadhassa a különböző misszióknak. A pénzügyi ügyosztály a károkat tételenként tartja nyilván és ha a végleges összeállitás munkája elkészül, akkor a főváros törvényhatósága a külügyminiszterium és a miniszterelnökség utján hivatalosan is kérni fogja kárának teljes megtérítését.

A román megszállás által szenvedett kár a fővárosnál az eddigi számitások szerint

mintegy tizenöt millió koronára rug.

Ez az összeg vegyesen kis és nagy tételekből tevődött össze. Szerepelnek a kimutatásban pár koronás károk, de szerepelnek százezeres tételek is. A románok a legkülönbözőbb módon okoztak kárt a fővárosnak. Nemcsak közjavakat vittek el minden fizetség nélkül, hanem gyakran megtették azt is, — és e tevékenységükben minden kulturnemzetet megszégyenitő vandál módon jártak el, — hogy a katonák elhelyezésére szolgáló iskolákban az iskolai felszereléseket, a padokat, asztalokat, a különböző

kisérleti eszközöket, ha azok fából voltak, egyszerüen feltüzelték.

Kivonulásuk alkalmával — mint megirtuk — saját maguk által megfogalmazott köszönő irást helyeztek el a lapokban és az az irás arról szólt, hogy a román katonai parancsnokság valóban bőkezü borravalót osztott szét a Gellért-szálló alkalmazottai között... itt volt tudvalően a megszálló csapatok főparancsnoksága. Borravalót tényleg adtak a románok a pincéreknek és a szolgaszemélyzetnek,

szobaszámláikat azonban nem fizették ki

és a fővárost ötvennyolcezer korona kár érte csak azért, hogy a román katonák minden fizetség nélkül vették igénybe a Gellért-szállónak pazarul berendezett szobáit. Ugyancsak jelentős kárt okoztak azzal is, hogy a berendezést alaposan megrongálták.

Hasonlóképpen viselkedtek különben a megszálló csapatok minden lefoglalt középületben, a kaszárnyákban és az iskolákban egyaránt. A berendezéseket sehol sem kiméltek, sok helyen még ajtókat és ablakokat is feltüzeltek. Az Andrássy-laktanyában viszont nem voltak megelégedve azzal, hogy itt nincs villanyvilágitás, hanem csak gáz. Egy szép napon aztán egy román főhadnagy jelent meg városházán, bement a katonai ügyosztály vezetőjéhez és röviden, de szigoruan ráparancsolt:

— Elrendeljük, hogy az Andrássy-laktanyában a gázvilágitás hoszonnégy órán belül villamvilágitássá alakitassék át!

Az ügyosztály nem tehetett mást, sürgősen utasitotta a fővárosi elektromos müveket, hogy a románok kivánságának haladéktalanul tegyenek eleget. Az átalakitás munkálatait meg is csinálták, sürgősen néhány száz körtét szereltek fel a laktanyában, a románok azonban ép ugy nem fizették meg az átalakitási költségeket, mintahogyan adósak maradtak az elfogyasztott áram dijával is.

Fizetni különben sem szerettek a latin nővérek. Nem fizettek például egy fillért sem a főváros hirdető vállalatának azért, mert ez kiragasztotta a románoknak elég nagy számban készült plakátjait, de a ragasztási költségen felül adósak maradtak a nyomtatás árával is. Azt nem is kell külön elmondani, hogy ezek a plakátok kivétel nélkül a főváros házinyomdájában készültek. Igazán véletlen szerencse és csak *Kemény* Géza tanácsnok erélyes fellépésének köszönhető, hogy a házinyomdát le nem szerelték. Már a gépeket le is foglalták, amikor aztán Kemény Romanellihez rohant, aki a többi entente-missziókkal karöltve elintézte, hogy a házinyomdát azontul békében hagyták.

Különben a fentérintett károk nem esnek olyan sulyos beszámitás alá, mint a román megszállás által okozott pusztitások tulnyomó része. Ezek a károk ugyanis pótolhatók, viszont vannak pótolhatatlan károk is. Igy például megtették a románok azt, hogy az állatkertben őrzött állatok etetésére szolgáló takarmányt egyszerüen elvitték, aminek következtében az állatkertben sok értékes állat pusztult el és az állatkertnek a háborus viszonyok következtében alaposan megcsappant állatállománya még jobban tönkrement.

A tüzelőszer-raktárból fát és szenet, a Tattersalból takarmányt, a fuvartelepről lovakat, kocsikat és takarmányt, a müszerüzemből müszereket, a konyhakerti gazdaságtól rengeteg zöldséget, de ezenfelül lovakat is vittek el és semmiért nem fizettek. Legjelentősebb kára azonban a Községi Élelmiszerüzemnek van, innen vagonszámra vitték el a különböző katonai alakulatok a főváros éhező és nyomorgó népének mindennapi kenyerét és a megszálló csapatoknak ez az eljárása nagy mértékben hozzájárult ahhoz, hogy ma olyan kétségbeejtően rossz Budapest közélelmezési állapotja.

Adni nem adtak a románok semmit. Csak igérni tudtak.

Igéretüket azonban soha és semmiben nem tartották be.

A városházán erősen biznak abban, hogy a főváros kára az utolsó fillérig megtérül, mert a város vezetői azt remélik, hogy az entente erélyesen interveni Ini fog, hogy a főváros hibáján kivül keletkezett sulyos veszteségek megtéritessenek.

ROYAL ORFEUM
A kitünő uj decemberi müsor
Kezdete fél 7 órakor
Vasárnap 2 előadás! D. u. fél 3 és este fél 7 órakor.

A „békevillamosokat" is elvitték a románok

A pesti utcát megfosztották egy titkolt szenzációtól — Amivel megakadályozták volna a lógást — A polgármester autója is áldozatul esett

Budapest is meg akarta ünnepelni a békét. Ma azonban minden magyar szív elszorulva látja, hogy nem sok megünnepelni való lesz rajta. Még a verőfényesebb időkben, szebbnél-szebb tervek születtek, amelyekkel a majdan eljövendő békét köszöntötte volna Budapest. Persze az Egyesült Városi Villamos Vasutak sem maradhatott el, neki is volt ötlete, mivel a békét megünnepelhette volna. Az igazgatóság ugy gondolkozott, mint a praktikus férj, aki karácsonyra nem csecsebecsét vesz a feleségének, hanem — nyári kalapot. Mert arra is szükség lesz. A nyári kalapnak mindenesetre meg kell lenni, a karácsony kedvéért azonban valamivel diszesebbnek a költségeibe is beleverheti az ember magát.

Igy történt a villamos vasutnál is. Uj kocsik kellettek, a békeünnep kedvéért rendeltek hát valami finomabbat, előkelőbbet, praktikusabbat, sőt ha ugy tetszik, szenzációsat. Az uj villamoskocsik el is készültek és a kelenföldi remiszben boldogan, ujjongva várták a premiert. A kommunisták kivételesen kegyelmesek voltak velük szemben, nem festették be május elsejére torz-pirosra, hogy a burzsujt rémitgessék vele. Vagy talán nem is tudtak róluk, a finom, előkelő kocsik csendben meghuzódtak Kelenföldön.

Pedig a szó szoros értelmében szenzációsak voltak ezek a békekocsik. Budapest utcája tapsolva fogadta volna őket a sok rozoga, hitvány alkotmány után, amelyeket elnyütt a háboru, tönkretett a töménfelen lógás. A békekocsik ugynevezett százaskocsik lettek volna, mint amilyenek az 1-es relációban Ujpest felé mennek. Kényelmes, tágas, szép kocsik, természetesen ujak, tiszták, kivánatosak, kitünően konstruáltak. Volt külön szenzációjuk is: az automatikus lépcsők. Ez egy pompás alkotásnak igérkezett. Sok-sok tanácskozásnak, nagy szónoki beszédeknek, a lógás ellen mondott filippikáknak eredményeként kitünő megoldásnak igérkezett ez a szerkezet, amely abban állott, hogy a kocsi hátsó lépcsője megindulásakor automatikusan felcsapódott, ugy hogy a lépcsőn senki sem állhatott. Amikor a kocsi megállt, a lépcső megint automatikusan leereszkedett a leszállók lába elé. Egyszóval ugrálás és lógás ki volt zárva: villamos kocsi volt minden izében a béke számára, amikor megint a régi, a becsületes rendszabályokat lehetett volna betartani.

Mindebből a szép álomból azonban semmi sem lett. Nem pusztán azért, mert a béke nincs itt, nem csak azért, mert ha a béke itt lesz, akkor is soká tart még, amig a lógásnak véget lehet vetni. Sokkal fontosabb ok játszott közre. A nyájas olvasó nyilván el is találta már, hogy a sasszemü románok figyelmét nem kerülték el a kelenföldi remisz kincsei sem. A megszállás legutolsó napján fölpakolták a pompás villamosokat és vitték egyenesen Bukarestbe. Egyelőre utban vannak a román főváros fele, bár az entente remélhetőleg vissza fogja majd terelni azokat Budapest számára.

És az lesz majd az igazi ünnep, amikor ezeket a gyönyörü, parádés villamoskocsikat viszont fogjuk látni. Ezt a gyönyörü zsákmányt nem szabad a románok kezében hagyni.

*

Vittek el azonban a sok minden pompás zsákmány között még valamit a románok, ami hiányozni fog a pesti utcán. Elvitték Bódy Tivadar dr. polgármester gyönyörü automobilját is, amely szintén remekbe készült ipari termék volt. Pedig nem lehet ráfogni a polgármesterre, hogy könnyelmüen kezelte volna a dolgot. Mindent megkisérelt az automobil megmentése érdekében. Mindenekelőtt az amerikai misszió, a derék Bandholtz tábornok, aki annyi mindent megmentett számunkra, felhatalmazta a polgármestert, hogy autóját amerikai lobogóval ékesitve járassa. Bódy azonban nem tartotta ezt jó tippnek. Nem volt ravaszság nélkül való, amit a polgármester kieszelt. Ő azt mondta, hogy ezt a paklit igazán eredményesen csak a románokkal lehet megcsinálni. Nemzeti érzésének feláldozásával ugyan, de a nemzeti vagyon megmentésének nyilvánvaló célzatával a polgármester román lobogót tüzött az autóra. Minden a legmagasabb román funkcionáriusok beleegyezésével történt. Ők biztositották a polgármestert, hogy a román lobogó alatt robogó automobilnak baja nem eshetik. Nem is esett a megszállás alatt. Még inkább tisztelettel szalutáltak neki a román őrjáratok is, de amikor elmentek — kiméletlenül felpakolták a polgármester román lobogós automobilját is. Még ha valaki kérdőre vonja is őket, hogy merték ezt cselekedni, akkor is készen lehetnek a válasszal: hiszen román lobogó volt rajta. Ahogy azonban mi ismerjük őket, román lobogó nélkül is ugyanezt cselekedték volna.

Események

Cseh rémhir a Dunáról. A városházán, azokon a helyeken, ahol még gondolnak Budapest jövőjével és annak egyik legbiztosabb zálogát a Dunában látják, nagy izgalom keletkezett a héten. Hogyan, hogyan nem, eljutott a városházára a *Pressburger Zeitung* egy legutóbbi száma, amely megállapitja, hogy a cseh kormánynak sikerült hosszas tárgyalások után keresztülvinnie, hogy a Dunabizottságnak és Troubridge tengernagynak *székhelyéül Pozsonyt jelöljék ki.* A városházáról sürgősen érdeklődtek kormánykörökben, hogy mi igaz ebből a rémhirekből. A válasz megnyugtató volt. A csehek, akik nyilván haragosak most, mert Bratislavát vissza kellett Pozsonynak keresztelni, a pozsonyiak megvigasztalására találhatták ki ezt a kacsát. Alapul Troubridge tengernagynak Budapestről való elutazása szolgálhatott, azt azonban a csehek nem tudják, vagy nem akarják tudni, hogy Troubridge vissza is fog térni Budapestre és pedig mint a *szövetségközi Dunabizottság* tagja vagy elnöke. A „szövetségközi Dunabizottság" pedig sokkal jelentőségesebb, hatalmasabb valami, mint az a misszió volt, amelynek vezetésével Troubridge eddig volt megbizva. Most ugyanazon formák és elvek szerint összetéve alakul meg a szövetségközi Dunabizottság, mint amilyen alapon a budapesti katonai entente-missziók meg vannak szervezve. A Duna-kérdést a már Párisban készen levő magyar békeszerződés nem érinti és ha magán a kész szerződésen nehéz lesz is majd egyelőre változtatni, de ma már, amikor Magyarország a rend és nyugalom felé halad, amikor elismert kormányunk van, amikor volt ellenségeink is kezdik belátni, hogy nem látták tisztán a magyarországi viszonyokat, ma már tisztára elképzelhetetlen, hogy bármily legcsekélyebb uj intézkedés történhessen, amely a mi kárunkra szolgálna. Az entente-ban ma már meg van a belátás, hogy Magyarország ügyében ezentul csak javitani szabad, de nem rontani. Eddig szól az a felvilágositás, amit a főváros kormány-körökből kapott. De ha ez nem lenne, akkor is megkaphatja a cseh hirforrás a döntő bizonyitékot saját hazugságával szemben. Nem kell egyebet tennie, mint ellátogatni a Hungária-szállóba, ahol az első emelet 112. számu szobájában éppen most állitották fel *Troubridge* tengernagy gyönyörü empire-iróasztalát. Ugyanabban a szobában, ahol valaha *Ferenc Szalvator* főherceg szokott lakni, majd pedig *Vágó* Béla népbiztos tanyája volt. A Hungária-szálló pedig egyelőre nem Pozsonyban, hanem Budapesten van. Itt van Troubridge iróasztala is, ahol pedig az van, ott van a Duna-bizottság székhelye is.

A közmunkák sorsa. A „fővárosi szükségmunkák" cimü komédia ujabb, de éppen nem utolsó felvonása kezdődött meg. A polgármester és a volt kereskedelemügyi miniszter hirlapi nyilatkozatokban és lendületesen megfogalmazott kommünikékben egymásra licitáltak, hogy kinek a hibájából nem történt még meg a közmunkák megkezdéséhez szükséges néhány millió kiutalása. A Friedrich-kormány pénzügyminisztere nagynehezen azután előleget utalványozott arra a 18 millióra, amennyibe ezek a nagyjelentőségünek éppen nem mondható szükségmunkák kerülnének. Közben az is kiderült, hogy ezek a közmunkák naponta legfeljebb 3—400 embert tudnak foglalkoztatni, ami a munkanélküliség

mai tengerében alig számbajövő valami. A kormányválság azután az előlegek kiutalványozását is elodázta és a szerencsétlen főváros, mit tehetvén egyebet, várt az uj kormányra, melynél első dolga volt, hogy megsürgesse a szóbanforgó 18 millió kifizetését. Az uj kormány pénzügyminisztere, mint azt nekünk informátorunk halálos komolysággal kijelentette, megigérte a kérdés jóakaratu — tanulmányozását. Ez a tanulmányozás — ismerjük már! — ismét néhány havi haladékot jelent. Aztán, bizonyára ismét kormányválság lesz, a főváros hatósága ismét megjelenik a leendő pénzügyminiszter előtt, aki majd szintén kilátásba helyezi a kérdés jóakaratu tanulmányozását . . .

Nem épitik meg a tüdőbeteg-fekvőt. Barta Jenő nagykereskedő még a háboru alatt 35,000 koronát adományozott, hogy ez összegből valamelyik tüdőbetegkórházzal kapcsolatosan fekvőt létesitsen, amelyen sütkérezhetnek a tüdőbetegek. A főváros tanácsa, mikor az adományról értesült, elhatározta, hogy a fekvőt a Dévai-utcai tüdőbetegkórházzal kapcsolatban létesiti, az épitkezés megkezdésére azonban már nem került sor. Nem pedig azon egyszerü okból, hogy 35,000 korona ma édeskevés ilyen nagyarányu épitkezéshez, a főváros anyagi helyzete pedig korántsem olyan, hogy ehez az összeghez hozzátehessen valamit. A tanács azért elhatározta, hogy az épitkezést jobb időkre halasztja, és e célból elrendelte a 35.000 korona tőkésitését.

Izgalmak a bécsi városházán. A bécsi városházának mozgalmas hete volt. A keresztényszocialista községtanácsosok egy hét alatt kétszer hagyták a faképnél szociáldemokrata kollégáikat: tessék, ha tudjátok, igazgassátok egyedül a várost. A szociáldemokraták ilyenkor mindig észbekaptak és engedtek a negyvennyolcból, kiegyeztek ötven százalékra, a keresztényszocialisták pedig szépen visszatértek a tanácsterembe. Egyszóval nem valami békességes munka folyik a bécsi városházán, de legalább itt nincs olyan halotti csönd, mint a budapesti városházán. Az épenséggel nem épületes marakodás láttán is epekedve sóhajtunk föl, hogy legalább ilyen élet zajlana már nálunk is, mert ez a dermedtség szinte kibirhatatlan. Amiből azonban nem kérünk, olyasmi is van a bécsi városházán és ez az, hogy a város tizezer tisztviselője sztrájkra készül. Ha december 15-ikéig nem teljesitik kivánságaikat, akkor sztrájkba lépnek. A felére leszállitott kenyéradag, a szénhiány és a zsirmeg cukorinség mellett pénzük sincs a bécsi tisztviselőknek. Kétszáz korona drágasági pótlék helyett 400 koronát követelnek és amellett külön beszerzési segélyt. Viharos gyülésen mondták el a tisztviselők panaszaikat, de egyben azt is, hogy ha a város akarna is segiteni, még sem tudna, mert neki sincs pénze. Renner kancellárhoz fordultak tehát, aki meg is igérte, hogy az állam megfüzeti a magasabb drágasági pótlékot, de a beszerzési segélyről már ő sem akart hallani. A december 15-iki terminusig aligha történhet fordulat és ha a tisztviselők más belátásra nem jutnak, akkor meg lesz a sztrájk is. A tizezer tisztviselő reméli, hogy a város más hatvanezer alkalmazottja is támogatni fogja őket, ez azonban alighanem csalódásra vezet, mert Bécsben ma egy hat évet szolgált villamoskalauznak több fizetése van, mint egy tiz éves hivatalnoknak. És ezek azok az állapotok, amelyekből Budapest többé nem kér . . .

Szekula Gyula — min. tan. A minisztertanács még október 10-iki ülésében a földmivelési és kereskedelmi miniszterek együttes előterjesztésére bácskulai *Szekula Gyula* nyug. Kassa-oderbergi vasutigazgatónak, a földmivelési miniszterium vasutügyi szakelőadójának a *miniszteri tanácsosi* cimet adományozta. A román cenzura e kinevezés közlését annak idején nem engedte meg.

Nagy karácsonyi hangszer-vásár. Olvasóink figyelmébe ajánljuk, hogy a *Rákóczi-ut 60. számu „Zenepalotá“*-ban megnyilt a karácsonyi hangszervásár, melynek keretében gyönyörü zenélő ajándéktárgyak kerülnek árusitásra. Önmü ödő *szalónzeneszekrénykék*, a gyermeksobák zenekara: a Sternberg-féle *verkli*, a tökéletesitett „Etophon“-beszélőgépek uj modelljei és még ezer különféle hangszer kábitó választéka, és kü ön szenzációképen a művészi szoborcsoportozatokkal ékes zenélő karácsonyfa forgató talapzatok.

A TŐKE

* * *

A Rimamurányi tőkeemelése. A Rimamurány—Salgó-Tarjáni Vasmü Részvénytársaság legutóbb megtartott igazgatósági ülésén az ügyvezetés a vállalat helyzetét részletes jelentésben ismertette. Az üzletvitel a mult évi októberi forradalom óta kedvezőtlenül alakult. A nagy olvasztókat ezen időben kokszhiány miatt üzemen kivül kellett helyezni s ujbóli megindításuknak időpontja még mindig bizonytalan. Az improduktiv munkabérek és regieköltségek óriási emelkedése, a megakasztott termelés, a munkafegyelem meglazulása és a szovjeturalom négyhónapos garázdálkodása olyan károkat okoztak, melyek a vállalat erős pénzügyi megalapozottsága mellett is sulyosan latba esnek. Többrendbeli bizonytalansági tényező, igy elsősorban a szovjettartozásoknak, valamint a likvidáló hadügyminiszteriummal és Károlyi-kormánnyal szemben fennálló követeléseknek késedelmes állami rendezése megnehezitik a vagyonmérleg helyes felállitását. Ezért a vonatkozó kormányrendeletre támaszkodva az igazgatóság elhatározta, hogy az 1918/19. üzletév zárószámadásait véglegesen nem állapitja meg és az ez évi rendes közgyülés egybehivásától eltekint A hitelezők nagymérvü emelkedése, a saját pénzeszközök fokozásának sürgős szüksége és ama törekvés, hogy a vállalat a jövő nagy feladataihoz kellően fel legyen készülve, az igazgatóságot azon további elhatározásra birta, hogy a december 13-ára egybehivott rendkivüli közgyülés elé oly inditványt terjesszen, mely szerint a társulat alaptőkéje 50,000 darab uj részvény kibocsátása által 10 millió koronával, 50 millió koronára emeltessék fel. Az igazgatóság müködési tartama ez évben lejárván, ez alkalommal annak megválasztása is napirendre kerül.

A Magyar Őstermelő Részvénytársaság *dr. Horváth* Lipót elnöklésével megtartott első közgyülése *Elek* Gyula vezérigazgató inditványára elhatározta, hogy a bőséges tartalékolások után kimutatott 638.631.29 K tiszta nyereségből az első csonka üzletévre — amely idő alatt csupán a 10 millió korona eredeti alaptőke volt befizetve — december 5-től a Magyar Általános Takarékpénztár főpénztára utján 11 korona osztalékot fizet.

Az „Unió“ Biztositó r. t. tőkeemelése. Folyó hónap 18-án tartott rendkivüli közgyülésén határozta el ez a hazai biztositó-intézet alaptőkéjének teljesen befizetendő 6.000,000 koronára való fölemelését. A tőkeszaporitás szoros összefüggésben van azzal a tranzakcióval is, melynek révén a szövetkezeti alapon müködő „Unió“ Élet- és Gyermekbiztositó-Intézet tárcája teljes viszontbiztositás formájában a részvénytársulat kezelésébe ment át. A társulat az igy tetemesen megnövekedett állománynak megfelelő nagyobb biztositéki tőkékről kiván gondoskodni, hogy az átvett tartalékokon felül ezekkel is növelje az elvállalt kötelezettségek biztositékait. Szükségesnek mutatkozott a tőkeemelés abból az okból is, hogy a társulat az osztrák-magyar monarchia területén keletkezett uj államalakulatokkal való relációit föntarthassa, azokat fejleszthesse és kiépithesse, amihez a dijtartalékok által le nem kötött nagyobb összegü forgalmi és befektetési tőkék megkivántatnak. A jelzett tranzakció végrehajtásával a társulat 110 millió biztositási állomány mellett ennek megfelelő 32½ millió dijtartalékkal és 7 millió külön garanciális tőkékkel rendelkezik A közgyülésen jelentés történt arról, hogy a tőkeemelés pénzügyi része már végrehajtatott, amennyiben az ujonnan kibocsájtott részvények végleges elhelyezést nyertek és a fölemelt alaptőke teljesen befizettetett. A közgyülésen az igazgatóság és felügyelőbizottság kiegészitése választás utján megtörtént, az azt követő igazgatósági ülésén a társulat elnökévé Teleky József gróf megválasztatott.

A Haditermény uj igazgatósága. *Huszár* miniszterelnök leiratban nevezte ki a Haditermény uj igazgatóságát. Az intézet elnöke *Emich* Gusztáv maradt. *Body* polgármester helyébe *Folkusházy* alpolgármestert nevezték ki. Az igazgatóságból kivált már *Balogh* Elemér. A közgyülést követő igazgatósági ülésen *Szilassy* Zoltánt, a ki Rubinek helyébe került az igazgatóságba és Folkusházy Lajost alelnökökké választották meg.

A Haditermény r.-t. évi jelentése az 1918—19. évről. A *Haditermény r.-t.* most hozta nyilvánosságra negyedik évi üzleti jelentését. Az évi pénztári forgalom 2 és fél milliárd, a könyvelési forgalom 6 milliárd volt. A külföldi élelmiszer-osztály forgalma 15 millió K, az iparosztályé 57 millió K volt. Főleg cirokmagot exportált a H. T. A paprikaüzlet tekintélyes veszteséggel zárult, mert az akkori kormány az eladási árat rendeleti uton lényegesen leszállitotta. Ukrajnából 852 vagon cukrot hozott be a H. T.

A gummigyár mérlege. A Magyar ruggyantaárugyár most tette kö zé 1918. évi mérlegét, amely az 1917. évi nyereség-áthozattal 3,382.198 K. tiszta nyereséggel zárult. Az ez évi közgyülést december 11-én tartják meg.

Az Olajművek tőkeemelése. Az *Olajművek rt.* Kohn Adolf és társa cégnek a kormány engedélyt adott alaptőkéjének 5 millió K-ról *10 millió K-ra* leendő felemelésére.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este 6 fél órakor
a szezon slágere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER“
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ.
Forditotta: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az emeleti Amerikai Barban meleg vacsora.
Minden vasáráp d. u. ½3 órakor mérsékelt helyárakkal
„A Csókbakter“
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.
FEHER ROZSA
jókai regénye a filmen 6 felvonásban. Filmre irta: Vajda László.
Rendezte: Korda Sándor. A diszleteket tervezték: Márkus László és Szirontai Lhotka Főszereplők: Farkas Antónia, Mattyasovszky Ilona, Várkonyi, Rátkai, Fenyvessy, Szöregky, Bartos stb.
Kitünő kisérő müsor.
Pénztár: d. e. ½9-től ½1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 4, 6 és 8 órakor.

Alig használt kitünőhangu **HANGLEMEZEK**
óriási választékban 20 K.-ért kaphatók
WÁGNER (Hangszer-király)
fiókjában, BUDAPEEST, IX., Rádai-utca 18. szám.

Jelentjük t. Ügyfeleinknek, hogy müködésünket
INGATLANOK
VÉTELE ÉS ELADÁSA tárgyában felvettük. — Már is nagy számu vételi és eladási megbizasunk van. ::
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA R.-T.
Irodai órák: 10—1 óráig.
(a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása) IV., Piarista-u. 6.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
(cégt. SZENTGYÖRGYI JENŐ)
KÖZPONTI FÜTÉS, SZELLŐZTETÉS ÉS VIZVEZETÉK BERENDEZÉSI VÁLLALAT
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88. SZ.
TELFFON: JÓZSE 8-97. M CSONYI-UDVAR.

Sternberg
hangszergyár
Rákóczi-ut 60. saját palotájában.

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Vizvezetéki javitások
POGÁNY Budapest, VIII, Rökk-Szilárd-u. 30. Telefon: József 1—48. szám.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP“ lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Nyolcadik évfolyam | Budapest, 1919. december 10-én | 51. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-43

Hat ur,

de az is lehet, hogy csak egy fog betelepedni a városházára, mint Budapest ügyeinek teljhatalmu intézője. Kormánybiztost, vagy ellenőrző bizottságot, vagy a kettő között valamelyes közbülső lényt, vagy közbülső lényeket akarnak fölruházni a hatalommal, amelyet valaha a közgyülés, később a néptanács, majd Biermann István tartottak kezükben. Az embernek szinte az ötlik eszébe, hogy megkérdezze, vajjon az ifju és temperamentumos, a purifikáló és erkölcsjavitó keresztény pártban, ahonnan ma az ország sorsát intézik, teljes tudatában vannak-e annak, hogy a hatalom gyakorlása egyszersmind a felelősség viselésével is jár? Van-e pedig olyan szélesvállu kormánybiztos, akad-e ebben a városban hat olyan Herkules, akik mint Budapest teljhatalmu urai ezt a mérhetetlen felelősséget vállalhatják?

Egy pillanatig sem kételkedünk benne, hogy akárki fog a városházára kerülni, abban a legtökéletesebben meg lehet bizni, a becstelen és könnyelmü közügy-kezelésnek egyszer és mindenkorra vége szakadt, de amikor mégis a felmerült tervek ellen érvelünk, csak praktikus célok vezetnek és az az aggodalom lebeg a szemünk előtt, hogy a főváros félve féltett autonómiája szenved sérelmet. Ha törvénytelen rezsimek megcselekedték ezt, lelkük rajta, de ma, amikor végre valahára visszatért a jogrend, akkor nem elegendő a becsület és a jó szándék, akkor egyszersmind a törvényes formák betartása is elengedhetetlen.

A kormány — tisztában vagyunk vele, — nem bizok a régi közgyülésben. Nem kell sokat bizonyitgatnunk, hogy mi sem biztunk benne soha. Ennek a lapnak a hasábjain töménytelenszer gáncsoltuk a régi közgyülést, szidtuk, vádoltuk annak hibáit és büneit. De ha a legutolsó faluban is összeülhetett a régi képviselőtestület, miért ne ülhetne össze Budapest törvényhatósági bizottságának közgyülése is csak azért, hogy a régi jogon viselje a mult büneiért a felelősséget és hogy a kormány a legelső pillanatban, amikor jog és törvény engedi, szélnek eresztheese? Mi nem félünk attól, hogy ez a közgyülés hazafiatlannak bizonyulna, mert bár sok kifogásunk volt ellene, de a hazafiatlanság vádjával soha sem illethettük. Azt sem hisszük, hogy szembehelyezkednék egy pillanatig is a kormánnyal, mert Budapesten ma senki sincsen, aki ne üdvözölné örömmel a kormányt, amely a jogrend védelmét tüzte ki célul és amely törvényes alapokon áll.

Ám olyan időket élünk ma, amikor a kritika szavának el kell némulnia, ismerve azokat a mérhetetlen feladatokat, amelyekkel a kormánynak számolnia kell. Ennek a kormánynak a munkáját nem szabad ellentmondásokkal és feleselésekkel megnehezíteni. Bármit cselekszik tehát a kormány a főváros vezetésének megoldása körül, kétségtelenül a szükségszerüséggel és a kénytelenséggel fog számolni. Akárki vagy akárkik jöjjenek is a város élére: rettenetes feladatuk lesz. Egy nyakig eladósodott, jövedelemnélküli, töméntelen kiadásu nagy várost vesz pártfogásába, akit ki kell menteni a veszendőségből. Egy siketnéma, kezetlen-lábatlan, elalélt óriást kell életre kelteni, egészségessé gyógyitani. Vajjon akad-e ember, aki vállalni tudja ezt a krisztusi csodát?

Fullánkok

Az autotaxik

megindítása, ugy látszik, nagyon szivén fekszik a tanácsnak. Kétségtelenül szép, finom és előkelő közlekedési eszköz az automobil, amelynek imitt-amott gyakorlati haszna is van, mert gyorsabban eléri az ember vele a célt, amelyet maga elé tüzött. Végeredményben azonban, mi türés, mi tagadás benne, bizony inkább luxus, mint szükségesség. Akárhogyan csürjük és csavarjuk azonban a dolgot, le kell szögezni, a tényt, hogy a hatvan autotaxi, amelyet üzembe akarnak helyezni, nem megoldása a közlekedési mizériáknak. Nem megoldása, de még csak nem is enyhitése. Ha ma egy órai konflisutért egy vagyont kell kifizetni, el sem tudjuk képzelni azt a tarifát, amelyet meg kell majd megállapitani az autotaxik számára Aki ezeket az összegeket ki tudja fizetni, annak már módjában van akár automobilt tartani is. Szerencsére ez a szerencsétlen ötlet ma még csak embriójában van. Valószinüleg embrió is marad. Mert automobil ugyan van, soffőr is van, bolond is majd csak akad, aki pasasnak csap fel, de nincs gummi és benzin.

A karácsonyi vásár

hetei következnének. A kereskedelem leggyönyörübb, legreményteljesebb hetei, amikor vevő vevőnek adta át a kilincset és valaha egyik-másik üzlet előtt rendőrök tartották fenn a rendet a tülekedő vásárlókedv megfékezésére. Óh nagyon szép emlékezéseket lehetne irni a régi jó időkről. Sajnos, ma azonban nagy szomorusággal nézünk a közelgő hetek elé. Rettenetesen szegény lett a kis Jézus, a gyermekek öröme, nincs pénze, az apróságok bánatosan fogják meghajtani bünbánó fejüket, mert azt hiszik, hogy drága kis vétkeik miatt lett hütlen hozzájuk a kriszkindli... Pedig majd csak a történelemből fogják megtanulni egykoron, hogy miért lesz az idén mostoha karácsony estéjük. Nem szeretnénk statisztikát csinálni az idén az egykori való ugynevezett „aranyhét"-ről...

A gyujtóról,

amelyet rossz magyarsággal gyufának hivunk Budapesten, nem emlékeznénk meg külön abból az alkalomból, hogy harminc fillérre maximálták az árát. Fájdalom azonban, a gyujtó nem sporadikus jelenség. Vértestvére a többieknek, mindannak, aminek az ára föltelé megy, mint borban a gyöngy. És mi ebben a pillanatban nem akarunk keserüen sirni az árak kétségbeejtő emelkedése miatt, mert ez amugy is hiábavaló. Ma nincs másnak helye, csak annak, hogy teljes tisztelettel figyelmeztessük az Árvizsgáló bizottságot arra a jóindulatu hipokrizisére, hogy áru nélkül hiábavaló minden irány-ármegállapitás. Ennek a békétlen világnak, amely hatodik esztendeje tart, egyetlen kivégezhetetlen tengeri kigyója a zugkereskedelem. Ebbe a dzsungelbe, sajnos, behatolni nem lehet.

Harctéri jelentés
a budapesti választási frontról
Huszonkét kerület számtalan jelölttel

Január 25-én az urnák elé járul Budapest népe. Tiz év óta először gyakorolja alkotmányos jogait a főváros választóközönsége — és most történik meg először, hogy szavazati joghoz jutnak a 24 esztendősnél korosabb nők és a munkások is.

Hét hét választ el bennünket a nagy naptól. Mindössze 49 nap, ami nem nagy idő, de éppen elegendő ahhoz, hogy az alkotmányos küzdelemből alaposan kivegye a részét Budapest. Ma még a legtöbb kerületben nem alakult ki a helyzet, még sok az önjelölt, a pártok még csak egy-két kerületben állitottak hivatalos jelölteket.

Az I. kerületben (Vár) az eddigi képviselő, Szigeti János lép fel az Országos Nemzeti Párt programmjával. A keresztény blokk jelöltje Haller István kultuszminiszter lesz, fellép még Perczel Béla is. A II. kerületnek eddig csak egy jelöltje van: a keresztény blokkhoz tartozó dr. Benárd Ágost államtitkár. Vele szemben alkalmasint a Kelenföld volt vezére, Becsey Antal is fellép. A III. kerület keresztény nemzeti egyesülés pártja Virter László ügyvédet jelölte. Ellenjelöltjei még csak most kezdenek előszivárogni. A IV. kerületben a keresztény blokknak két erős jelöltje van: Pekár Gyula államtitkár és Samassa Adolf nyug. belügyminiszter. Az V. kerületben (Óbuda) a keresztény blokk Kontra Aladár ref. lelkészt jelölte. A rekontrát itt Benedek János mondja be. Meg is fogják választani a Nemzeti Demokrata párt programmjával, ha a szocialista szavazatokat is ő kapja meg.

A pesti oldalon sincs hiány jelöltekben. A Belváros (IV. kerület) keresztény blokkja még habozik. Friedrich István szeretné itt Deák Ferenc örökét elfoglalni, de szó van Wein Dezsőről és Raffay Sándorról is. Egészen bizonyos, hogy a nemzeti középpárt is állit jelöltet a kerületben, sőt talán a demokraták is. A Lipótváros első részében (VII. kerület) Sándor Pál a demokrata párt biztos jelöltje, a Nemzeti Centrumpártté ifj. Chorin Ferenc, a keresztény blokké dr. Pekár Imre, a középső lipótvárosi kerületben a következők a jelöltek: Glücksthal Samu (demokrata), Fenyő Miksa (középpárt), Hegedüs Gyula színész (kisgazdapárt). Hegedüs elsősorban a lipótvárosi nőkre számit és csak másodsorban a lipótvárosi kisgazdákra. A Terézváros IX. kerületében Vázsonyi Vilmos az egyetlen jelölt, a X. kerületben Bródy Ernő lesz a demokraták jelöltje, Sümegi Vilmos pártonkivüli programmal lép fel, Tauffer Gábor gyógyszerész pedig a keresztény blokk jelöltje. A XI. kerület Hegedüs Loránté lesz. Ellenjelöltjei: Homonnay Tivadar és Ambrus Gyula keresztény blokkpártiak. A XII. (terézvárosi külsők) kerületnek még nincs jelöltje. Itt valószinüleg szocialistát fognak megválasztani. Az Erzsébetvárosban négy kerület van. A XIII. kerület egyetlen komoly jelöltje Bárczy István igazságügyminiszter. Van egy tréfás ellenjelöltje: gelsei Biró Zoltán regényiró. A XIV. kerületben Ugron Gábor a demokraták jelöltje. Ellenjelöltje Szava János iskolaigazgató (keresztény blokk). A XV. kerületben az Országos Nemzeti Párt zászlajára Ábrahám Dezső belügyi államtitkár neve van irva, a demokrata párt pedig Kiss Ferenc nyug. előljárót jelölte.

A XVI. kerületben Márkus Jenő a Nemzeti Demokrata Párt hivatalos jelöltje, Benedek Dezső a demokrata önjelölt. A keresztény blokk Miklóssy István tanárt jelölte. Márkus megválasztása bizonyos. A XVII. kerület mandátumáért a demokrata Székely Aladár pályázik. Kereszténypárti ellenjelöltje Weisz Konrád máv. felügyelő. A Józsefváros XVIII. kerületében a demokrata párt Füzessérу Zoltán volt főispánt óhajtja jelölni. A középpárt jelöltje Jakabffy Imre lesz, a keresztény blokké Mahunka Imre butorgyáros. Demokrata párti önjelölt Lengyel Endre. A XIX. kerület valószinüleg Heinrich Ferenc kereskedelemügyi minisztert küldi a parlamentbe a nemzeti középpárt programjával. A keresztény blokk jelöltje Avarffy Elek orvos. A XX. kerületben Vass József teologiai tanár a keresztény blokk hivatalos jelöltje. Pályázik a kerület mandátumára Budai Dezső (keresztény blokk) is és bizonyos, hogy a nemzeti középpártnak is lesz itt jelöltje. A XXI. kerületben eddig felléptek: Székely János államtitkár, Useky György gymnáziumi igazgató, Kiss Antal biztositási tisztviselő, mindhárman a keresztény nemzeti egyesülés programmjával. Lesz itt liberális jelölt és számit a kerületre a szocialista párt is. A XXII. kerületben Szabó József keresztény-szocialista szakszervezeti titkár az egyetlen jelölt. Ott is lesz szocialista jelölt és a liberális pártok valamelyikének jelöltje is felveszi a harcot.

Ezekben számoltunk be az eddigi jelölésekről. Természetes, hogy a liszta ma még hiányos, mert régi tapasztalat, hogy csak az utolsó két hétben alakul ki véglegesen a helyzet.

Városi tisztviselők martiriuma

Veszélyben a különmunka dijazása

Ha volna még könnyünk a hat esztendős borzalmak után, akkor mind a magyar tisztviselői karért hullatnánk el...

Ami itt szemünk előtt játszódott le, a főváros tisztviselőinek nyomora, a legrettenetesebb képet mutatja. A háboru minden nyomorusága, az élelmezés nehézségei, a létért való küzdelem, a három ember helyett való lélekölő munka, élénk emlékezésünkben van. A Károlyi-kormány alatt való izgatott hangulat, a lelkiismeretlen emberek lázitó aknamunkája mind itt tombolta ki magát a tisztviselők soraiban. A bolsevizmus minden szenvedése osztályrészül jutott nekik. Dacos fejjel, emelt vállal szegült ellen a többség e rablóvezérek parancsainak és ha hallgatagon türt és szenvedett, ez is mártirkoszorut font a fejük fölé. Nem, nincsenek szavak, amelyekkel méltatni lehetne mindazt a kétségbejtően nagy szenvedést, amelyen a főváros tisztviselői keresztülmentek.

Most, amikor a tisztviselők egy kicsit lélegzethez jutottak, mindenki abban reménykedett, hogy meglesz minden, amiben évtizedek óta hittek, biztak, reméltek. Nem igy történt. Nem ők tehetnek róla, de senkit sem terhel felelősség érte: a haza ma ugy kivánja, hogy ne pazaroljuk a pénzt. Ma mindenkinek össze kell huznia magát. Meg kell nézni a garast, tisztában kell lenni vele, hogy mindenkinek a legkevesebbre kell redukálnia az igényeit. És az igazságnak éppen a visszáját mondja az, aki azt állitja, hogy a város tisztviselői ezt a hazafias elvet a legmesszebbmenő mértékben nem respektálták.

A főváros tisztviselői voltak a legelsők, akik a Nemzeti Szövetségben tömörültek, lemondtak mindenről, amiről csak le lehet mondani. Nem élünk olyan időket most, amikor opportunus lenne képet festeni arról, hogyan él ma egy fővárosi tisztviselő. Türelemmel, becsülettel állják a fájdalmas martiriumot. A főváros tisztviselőiről bátran elmondhatjuk, hogy a magasztos elvekért mérhetetlen áldozatokat hoznak.

Vannak azonban kivételek. A fővárosi tisztviselők béketürésének és áldozathozásának is megvannak a maga határai. A héten legalább egy ilyen esetről volt szó, amely azonban a tisztviselők teljes, megérdemlett győzelmével végződött. A főváros tanácsa ugyanis némileg félremagyarázta azt az elvet, hogy minden vonalon meg kell inditani a takarékosságot. A tisztviselők fizetése egy egész esztendőre nem tesz ki többet két millió koronánál. Olyan összeg ez, amin igazán nem lehet megspórolni a deficitet, amely feltétlenül mutatkozni fog a költségvetésben. A legnagyobb áldozat, amit ma a tisztviselők meghoznak, hogy nem állanak elő uj fizetésemelési igényekkel; de ott aztán minden türelemnek és áldozatkészségnek vége szakad, ahol a tanács a lemondásnak olyan mértékét követeli meg, amely már a meglevő jövedelmekből akar elvenni.

Pedig ez történt. A tisztviselőknek mindig megfizették a különórákat, amelyeket hivatalukban töltöttek. Külön munkadijakat kaptak, amelyek ha nem is nyujtottak jómódot nekik, de türhetőbbé tették a megélhetésüket. Ez az összeg a fogalmazói karon havi 400—700 koronát jelentett. Egy tanácsjegyző ilyen mellékjövedelme fejében például béke idején évi 6400 koronát, ma pedig 20,000 koronát kapott. Nagy segedelem mégis egy szegény ember budgetjében.

És ezt az összeget meg akarták most vonni, amikor épugy megkivánták a különmunkát, mint azelőtt, de a megélhetés sokkal, de sokkal nehezebbé lett. Vajjon mit ért volna el a főváros ezzel a jelentéktelen megtakaritással akkor, amikor 169 millió követelése van az államon? Azzal biztatták ezzel szemben a tisztviselőket, hogy majd ugy, mint az állami tisztviselők, ők is élelmiszerellátásban fognak részesülni. A tisztviselők azonban ugy vélték, hogy ez az akció az ő számukra már elkésett. Nekik ma inkább pénzre van szükségük, mint élelmiszerre, mert ha mindent nem is tudtak beszerezni, az egyiknek mégis van lisztje, a másiknak zsirja, a harmadiknak is miegymása. Mit csináljanak azzal, amit most kapnak, ha már van belőle egy kis készletük?

— A Garai-térre csak nem állhatunk ki eladni a holminkat! — mondták a tisztviselők a Fővárosi Hirlap munkatársának.

A másik baj pedig az, hogy a tisztviselők nem is igen biznak ebben az élelmiszerakcióban. El sem tudják képzelni, hogy a mai közlekedési viszonyok között a szükséges mennyiséget fel lehetne hozni Budapestre. Nincs más mód ma az élelmiszerrel való ellátásra — mondják a tisztviselők — mint mindenkinek az egyéni ügyességére, leleményességére bizni, hogy beszerezze a háztartásához szükséges holmit.

Ilyen hangulatok között lepte meg a tisztviselőket a tanács ötlete, amely meg akarta fosztani őket külön munkájuk bőségesen megérdemlett honorálásától. Szerencsére azonban talpon volt a Nemzeti Szövetség és ma már ugy áll a helyzet, hogy a tanács elismerte a tisztviselők jogos követeléseit és továbbra is folyósitani fogja a külön-munkadijakat.

Kormánybiztos, vagy ellenőrző bizottság?

Sipőcz és Baránszky a kormánybiztosjelöltek — Fölélesztik a Károlyi-kormány néptanácsát? — Körséta a városházán

A kormány nem tudja, mitevő legyen a fővárossal. Mostanában általában minden elhatározás nagyon nehezen születik meg, de ilyen kétségbejtő vajudás egyetlen kérdésben sem történt még, mint a főváros ügyének elintézésénél.

Eddig mindössze egyetlen kérdéssel vannak tisztában odafönt a várban, a Sándor-palotában: mindössze annyit tudnak, hogy még sokkal erősebb, tehetségesebb tanács sem viselhetné egymagában azokat a mérhetetlen felelősségeket, amelyeket a rendkivüli idők reá rónak. Mert ne feledjük el, hogy a főváros feje fölött az adósságok hullámai összecsapni készülnek, ne feledjük, hogy nehezebb helyzetet szegényes fantáziájával még csak elképzelni sem tudott a budapesti városháza. És ebben a nehéz helyzetben tanácstalanul áll maga a kormány is, nem tud határozni, nem tudja a vergődő tanácsot kiszabaditani a hinárból.

Amikor ezeket a sorokat irjuk, még mindig nincsen döntés a hetek óta nyuló problema megoldása körül.

Ebben a pillanatban még mindig az a kormány dilemmája, hogy kormánybiztost nevezzen-e a polgármester feje fölé, vagy pedig egy ellenőrző bizottság személyében fölelevenitse a Károlyi-kormány alatt oly szomoru hirnévre szert tett néptanácsot?

Városházi körsétánkon azt vettük észre, hogy, ellentétben a mult hetekkel, most már a válság megoldásának minden fázisával tisztában kezdenek lenni. Érdeklődnek, ujabb és ujabb értesülések érkeznek. Tudják, mi történik a minisztertanácson. Tisztában vannak a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjában történtekkel és szorgalmas pletykák élnek a köztudatban azokról a dolgokról, amik a kulisszák mögött történnek. A Dévény-kombináció bombaként csapott le, ma azonban már meglepetések nem érhetik a városházát, mert a felsőbb helyeken történő dolgokat árgus-szemekkel figyelik.

A két kombináció közül — ugy tudjuk — kormánykörökben

az ellenőrző tanács gondolata került előtérbe,

ezzel szemben azonban még mindig nem ejtették el a tervet, hogy a főváros élére kormánybiztost állitsanak. Amennyiben tényleg ez történnék meg, a személyi kérdés sincsen teljesen tisztázva, bár ezen a téren is *redukálódott legalább is a jelöltek száma.* A közelmultban pedig ugyancsak sok volt a jelölt. Vannak közöttük olyanok is, akikről a *Fővárosi Hirlap* sem emlékezett meg. Eddig ugyanis a következő névsora forgott közkézen a kormánybiztos-jelölteknek: *Meskó Zoltán, Dévény Gyula, Bódy Tivadar, Samassa Adolf, Szmrecsányi György, Sipőcz Jenő dr., Baránszky Gyula.*

A főpolgármesteri állásra, amelynek a kormánybiztosi állás körülbelül megfelel, soha ennyi jelöltje még nem volt. Szerencsére a nagy felvonulásnak kezd vége szakadni, ami onnan datálódik, hogy a Keresztén Nemzeti Egyesülés pártjának városi osztálya határozott jelölteket ajánlott a kormánybiztosi állásra, akik közül — ugy látszik — a kormány mindenesetre akceptálni fogja valamelyiket. Ezek szerint

a kormánybiztosi állásra a Keresztény Nemzeti Egyesülés pártjának hivatalos jelöltje Sipőcz Jenő dr. tisztiügyész és Baránszky Gyula dr. fővárosi bizottsági tag.

A két jelölt közül a városházán, különösen a tisztviselők között, *Sipőcz* Jenő dr. a szimpatikusabb, akit kétségkivül szivesen fogadnának a tisztviselők, mint *vérükből való vért.*

A tisztviselők egyik vezetője erről a kombinációról a következőket mondta a *Fővárosi Hirlap* tudósitójának:

— A tisztviselői kar nagyon szivesen látná Sipőcz Jenő dr. kormánybiztosságát, akit mindenki kiváló tisztviselőnek, jó kollégának ismer. Fiatal, negyven éves ember, tele ambicióval és a város ügyei iránt való szeretettel. Hogy a főváros egy és más magasabb funkcionáriusának nem volna inyére ez a kinevezés, a mai nagy változás idején, igazán nem számit. Ami pedig a polgármestert illeti — Isten em, ki tudja, hátha lenyeli még ezt is.

— Baránszky Gyulát szintén igen jeles férfiunak tartjuk. Agilis, temperamentumos, okos ma azonban, azt hiszem, nincs idő a kisérletezéma azonban azt hiszem nincs idő a kisérletezésekre, a tanulmányozásokra. Baránszkynak pedig meg van ugyanaz a hibája, ami eddig a legtöbb kormánybiztos jelöltnél első pillanatra a szemünkbe ötlött. Járatos lehet, mint a törvényhatósági bizottság régi tagja egy és más kérdésekben. De a főváros ügykörének egyéb komplexumát nem ismerheti. Vajjon hogy ismerhetné például teljesen az üzemi ügyeket, amelyek ma a főváros kormányzásának legfontosabb kérdései. Ez, egyedül ez az, aggodalmunk az ő esetleges kinevezésével szemben.

A másik kombináció: az *ellenőrző tanács.* Ez a gondolat

általános ellenszenvvel találkozik a városházán, ahol még szivesebben látnának egy kormánybiztost, mint az ellenőrző tanácsot.

Pedig ebben a pillanatban szinte valószinü, hogy *a kormány az utóbbi expedienst fogja*

választani. Kormánykörökben a leghatározottabban elzárkóznak a régi közgyülés összehivása elől, mert az immár a történelemnek átadott törvényhatósági bizottságban *nem biznak meg.* A városházán viszont *az ellenőrző tanács kiküldését valósággal katasztrófának tekintik.* Tanusága ennek az a nyilatkozat, amelyet a tanács egyik legtekintélyesebb, kétségkivül konzervativ gondolkozásu tagja tett a *Fővárosi Hirlap* munkatársa előtt:

— A kormány, ugy tudom — mondotta — határozottan *egy hat tagu bizottság kiküldésének gondolatával foglalkozik.* Ez azt jelenti, hogy ismét hat idegen ur fog beülni a tanácsba és annak munkáját megnehezíti, ha ugyan lehetetlenné nem teszi. *Szerencsétlenségnek, veszedelemnek kell tekintenünk ezt az ötletet.* Kétséget nem szenvedhet, hogy ez a kombináció egyenes leszármazottja annak a másiknak, amikor a *Károlyi-kormány megcsinálta a néptanácsot.* Pedig keserü tapasztalataink füződnek ehhez a néptanácshoz is, amikor először a szocialisták ültek be, *Bokányi* és *Preusz* személyében, a tanácsba. Aztán megalakult a néptanács, amelynek szocialista, radikális és Károlyi-párti tagjai voltak. Nem titok, hogy mennyire csődöt mondott ez az intézmény, amely mindenképpen képtelen volt arra, hogy a főváros ügyeinek intézéséért a felelősséget vállalja. Hogy a néptanács nem képviselte a főváros egyetemének akaratát, annak legfőbb bizonyitéka, hogy a Károlyi-kormány maga mind más és más elemekkel volt kénytelen a néptanácsot kibőviteni.

— Most azt kérdem, hogy *hol van az a pont, ahol a mai kormány terve különbözik a Károlyi-kormány néptanácsának gondolatától? Hogy vállalhatják ezek az urak, akiket a tanácsba küldenek, a felelősséget a maguk laikusságában a főváros gazdálkodásáért? A hat ur megint csak egy, egyetlen párt, megbizottai lesznek.* Megint csak nem pótolhatják a törvényhatósági bizottságot. *Hogy vállalják ők hatan az erkölcsi és anyagi felelősséget akkor, amikor egyetlenegy tanácsi előterjesztés milliókat képvisel.* Egészen más volt az, amikor egy-egy ügyosztályi előterjesztés átment a tanács rostáján, a különböző szakbizottságok megfelelő szakértelemmel mondták el róla véleményüket, a gazdasági bizottságok pedig a saját speciális szempontjaik szerint birálták el a kérdéseket, végül pedig a közgyülés plenuma mindezek alapján meghozta döntését. Igazán nehéz lenne elképzelni, hogy a kiküldendő hat ur mindezeknek a szerveknek helyét be tudná tölteni és vállalni tudná a mérhetetlen felelősséget, amely vállukra nehezedik. Ráadásul pedig — ezt is tapasztalatból tudjuk, — ha a kiküldendő urak konciliansak lesznek, a tanács a maga hozzáértésével mindenről meg tudja majd győzni őket, ha pedig makacsok lesznek, a legkisebb dologban is gátat tudnak állitani a tanács munkájának. Hogy lehet igy eredményes munkát végezni, azt el sem lehet képzelni.

Olyan érvek ezek, amelyeket, ha a kormány figyelembe venne, azonnal elállana attól, hogy ellenőrző bizottságot küdjön ki a városházára. A kormánybiztos kinevezése és a felelősségnek ilyen módon való vállalása kétségkivül a főváros autonómiájának sulyos sérelme lenne. A közgyülést összehivni nem akarják. Az uj néptanács halvaszületett ötlet. Uj választásokat rendezni a fővárosi törvény módositása nélkül nem lehet. Vajjon hol van itt a helyes, az elfogadható megoldás?

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Még mindig zsarolnak a halál kufárjai

A temetkezés házi kezelése

A fővárosnak régi terve volt, hogy a temetkezést kiveszi az üzérek kezéből és községesiti. Ha már a pesti ember tele van gonddal az életében, ha már a kufárok uton-utfélen megzsarolják, legalább halálában ne lehessen róla lehuzni a bőrt. Szégyen gyalázat, hogy a temetkezési vállalkozásnak magánosok kezéből való kivétele már réges-régen meg nem történt, annál nagyobb szégyen, mert külföldön már az utolsó falucskák is maguk gondoskodnak elhalt polgártársaik kihült tetemének eltakaritásáról. A tanácsot kivételesen e tekintetben semmi felelősség nem terheli. Több mint tiz esztendeje annak, hogy a temetkezések községesitésére vonatkozó előterjesztés átment a tanácson és megbukott a pénzügyi bizottságban. Ennek a szomoru gyülekezetnek nem volt fontos, hogy a halállal való uzsoráskodás megszünjék.

A tanács azonban nem vette le a dolgot a napirendről, megpróbálta, hátha mégis reparálni lehetne ezt a szégyent. Közben talán a városatyák is jobb belátásra tértek volna, ekkor azonban közben kitört a proletárdiktatura, amely sürgősen magáévá tette a temetkezések községesitését és megcsálta az ingyenes temetkezést is. Természetesen a maga módja szerint, minden kárpótlás nélkül elszedte a temetkezési vállalkozók készleteit, összekeverte azokat ugy, hogy a diktatura bukása után nem lehetett az egyes vállalkozók tulajdonát szétválogatni.

Ekkor a tanács egy mérhetetlen baklövést követett el: a helyett, hogy kijelentette volna a vállalkozóknak, hogy ime, itt van a holmitok, osztozzatok meg rajta, én nem vettem el, tehát szét sem oszthatom azokat, én majd konkurrens vállalatot állitok nektek a magam portékájával; — ismételjük, e helyett megtartotta a vállalkozók anyagát, alapot szolgáltatva nekik arra, hogy a perek özönét zuditsák a fővárosra. Egészen mellékes, hogy ezek a perek a vállalkozók számára, visszafelé fognak elsülni, a fontos az, hogy az ellenőrzés nélküli, saját szakállára dolgozó tanács példátlan terheket vett a nyakába. A temetkezési vállalkozók bucsujárásban vonulnak fel a városházára és rengeteg kellemetlenséget okoznak. De visszafelé sült el a kommüntől átvett községesités is, mert a temetkezési vállalkozók ma már egymásután nyitják meg üzleteiket és most, amikor egy csapásra el lehetett volna intézni a temetkezések monopolizálását, tovább fog folyni a temetkezési vállalkozók zsarolása.

Fölkerestük ugyanis ebben az ügyben Csupor József dr. tanácsnokot, aki kérdésünkre a következőket volt szives elmondani a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A fővárosnak régi terve volt a temetkezésnek községi üzembe való vétele. A proletárdiktatura magáévá tette ezt a tervet és meg is valósitotta természetesen a maga módja szerint úgy, hogy elszedte a temetkezési vállalatok készleteit és azokat felhalmozta részben az Egressy-uton, részben pedig az óbudai gázgyár volt helyiségében. Megvalósitották az ingyenes temetkezést is olyan formában, hogy a proletárokat teljesen ingyen temették, a burzsuj 1000 koronát fizetett, ha akart. Ha nem akart, ez sem fizetett semmit. Amikor mi ujból átvettük a főváros kormányzását, a legsürgősebb feladatok közé soroztuk ennek a kérdésnek a megoldását. Az anyagot szétosztani nem tudtuk, mert az elválaszthatatlanul össze volt keverve. Képtelenség lett volna megállapitani, hogy ez a koporsó, vagy amaz a fekete drapéria, melyik vállalkozó tulajdona. Augusztus 7-én vettük át hivatalunkat és a temetkezési vállalatok ügyét a legelső tanácsülésen, augusztus 14-én le is tárgyaltuk. A tanács ugy döntött, hogy ebben a kérdésben a rendelkezés joga az összkormányt illeti meg. Ebben az értelemben sürgősen meg is tettük felterjesztésünket, de aug. 14-ike óta a mai napig sem történt döntés, dacára annak, hogy állandóan sürgetjük. A felelősség teljesen a népjóléti miniszteriumé, amely még ezideig nem nyilatkozott ebben a kérdésben. A kereskedelmi miniszteriumban volt időközben egy ankét, amelyen mi is és a temetkezési vállalkozók is résztvettünk. Ennek az ankétnak az eredményéről szóló jelentés a kereskedelmi minisztériumból át is ment a népjóléti miniszteriumba, de az elintézés még mindig késik. Természetesen nekünk van a legtöbb kellemetlenségünk, mert a temetkezési vállalkozók bennünket ostromolnak, de mi a kormány döntése nélkül semmit sem tehetünk. Nekünk ma más feladatunk nincs, mint sürgetni a kormány elhatározását, sajnos azonban eddig minden ebbeli igyekezetünk hajótörést szenvedett.

Csupor József dr tanácsnoknak ezt a nyilatkozatát még csak azzal egészithetjük ki, hogy a fővárosnak feltétlen szándéka fenntartani a temetkezési üzemet. Ha a temetkezési vállalkozók, amint az már megkezdődött, meg is nyitják üzemeiket, a főváros legalább is veszedelmes konkurrenciát fog nekik csinálni. Meg fog menekülni tehát a főváros közönsége attól, hogy az Entreprise des pompes funebres-ek kényekedvének legyen kiszolgáltatva. Ha a proletárdiktatura megszámlálhatatlan bajt és veszedelmet zuditott is a fejünkre, ezt az egy jót mégis örökségül hagyta reánk. Az azonban igaz, hogy még ez sem megy simán.

A haragos ember természetrajza

A paraszt és a lélekgabona — A dühöngő temetkezési vállalkozó

A városháza csendjét ma ritkán zavarja meg valami lármásabb jelenet. Mélységes, szinte élettelen csend telepszik a folyosókra, unalom szaga terjeng a vastag falak között Az ügyes-bajos emberek most kenyérért állanak sorba, vagy munka hijján a kávéházakban bonyolitják le üzleteiket. A városházára nem jár senki. Itt ma fehér holló az ügyfél és a hangos deputációk is elmaradnak. Ki tudja miért? Csak annyi bizonyos, hogy a városháza ma kiment a divatból. Bizottsági ülések sincsenek és azt is elfeledtük már, hogy milyen is volt valaha egy közgyülés. Az anekdotázó városatyák egyelőre szintén a mult emlékei csak.

Talán ez okozta, hogy a minap olyan rendkivüli feltünést keltett egy ember, aki sánta karikalábaival végigszáguldott a folyosón és bömbölve hivta fel magára a figyelmet:

— Majd megmutatatom én neki! Engem akart rendőrrel elvitetni! Jóval kezdett! — üvöltött végig a folyosón és berontott a polgármester előszobájába.

Öt perc mulva onnan is bömbölve száguldott ki és elment — az örök feledésbe.

Hogy megtudtuk miről van szó, mosolyognunk kellett. A dühöngő polgár egy kitünő temetkezési vállalkozó volt, akinek a galambszivü Buzsáki tanácsjegyzővel gyült meg a baja. Biermann elvtárssal lett volna baja és Buzsákiba kötött bele. Ez sem vezetett volna azonban katasztrófára, ha meghallgatja, amit a jegyző mondani akart, de ő csak bömbölt, üvöltött egészen addig, amig Buzsáki szóhoz nem jutván a szolgának nem csengetett és szelid hangon azt nem mondta:

— Fiam, hozzon csak fel egy rendőrt!

Ezt azonban már nem várta meg a harcias kedvü halálmadár, hanem dühöngve faképnél hagyta a közegészségügyi ügyosztályt. A polgármester előszobájában is kivágott még pár szidalmat, de gyorsan, nehogy az esetleg utban levő rendőr valahogy utólérje.

Eltünt és a derék halálmadárról talán többet nem is fognak feljegyezni a történelem számára.

Érdemes azonban feljegyezni, hogy Buzsáki tanácsjegyzőt nem hozta ki anekdotázó kedvéből az izgalmas jelenet, mert a kellemetlen ügyfél elviharzása után kellemes kadenciát mondott az esetre abból az időből, amikor falusi papként őrizte a rábizott nyájat.

— Nem veszedelmesek az ilyen harcos emberek. Másnapra észretérnek és mindent reparálnak. Sőt jobbak lesznek, mint voltak. Egyszer, ott falun, egy paraszt állitott be hozzám. Le sem vette a sapkáját, meg sem bökte az ujjával, azt se mondta, hogy adjon Isten. Csak elkezdett kiabálni, gorombáskodni velem, hogy igy meg ugy, hogyan követelhetem én őtőle, hogy a másik gyereke is iskolába járjon, mikor az egyik jár.

— Nagyon felbosszankodtam az eseten és azt mondtam neki:

— Hát atyafi először is tisztázzuk a tárgyi kérdést. Magának egyik gyereke se jár az iskolába. De ha húsz járna is, akkor sem türném el, hogy maga süveggel a fején beszéljen velem és ilyen hangon merjen hozzám szólni. Máskor pedig, ha bejön hozzám el ne felejtse azt mondani, hogy: „Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus!"

— Azzal megfogtam az atyafi gallérját és már kint is volt a szobámból.

— Még jóformán be sem csuktam az ajtót, amikor hallom ám, hogy az utcán nagy dicsekedve mondja egy másik parasztnak:

— Na sógor én máma ugyancsak megszekiroztam a papot.

— Hát hogy én gallérjánál fogva kitettem a szürét, azt ő röviden ugy adta elő, hogy jól megszekirozott. Jót mulattam rajta, de igazán csak akkor kellett nevetnem, amikor másnap nagy illedelmesen bekopogtat hozzám az én emberem. Kint az ajtó előtt tempósan, tisztességtudóan leszedi a süvegét és amikor belép az ajtón, nagy alázattal mondja ám:

— Dicsértessék az Ur Jézus Krisztus.

— Mindörökké amen. No mi járatban van lelkem?

— Csak eljöttem főtisztelendő uram. Hála a jóságos Istennek, jó termésünk volt az idén. Olyan gyönyörüséges buzám termett, mint amelyet tiz esztendeje nem láttam. Áldassék az Ur neve — mondta kenetteljes hangon.

— No aztán?

— Hát aztán, elhoztam a főtisztelendő urnak a lélekgabonát. Kiválogattam a legszebbjéből, fogadja tőlem jószivvel.

Hát ilyen a paraszt, de ilyen minden haragos ember, még ha temetkezési vállalkozó is.

ESEMÉNYEK

A Duna. A napilapokban egy hivatalos kommünike jelent meg a héten. A jelentés elmondja, hogy Budapest lesz a nemzetközi Dunabizottság vezértitkárságának székhelye. Ezt a tényt Fatou francia admirális jelentette be Huszár Károly miniszterelnöknek, aki örömmel vett erről a tényről tudomást. Ennek az eseménynek az előzménye az, hogy Belgrádban ebben a kérdésben szövetségközi értekezlet volt, amely elhatározta, hogy a Dunabizottság vezértitkárságát Budapesten kivánja felállitani és annak a vezértitkárságnak a vezetője L'Escaille, francia fregatt-kapitány lett. Már a Friedrich-kormány idején naivul és szakismeret nélkül egy hivatalos kommünikét hoztak nyilvánosságra, amely azt mondta, hogy hogy Budapest a Dunabizottság székhelye lesz. Sok helyen tehát az a tény, hogy most már hivatalos megállapitás szerint is Budapest csak a Dunabizottság vezértitkárságának lesz a székhelye, a csalódás érzését váltotta ki. Ez a csalódottság azonban nem állhatja meg a helyét. Megbizható helyről ugyanis arról értesülünk, hogy Budapest reményei soha sem terjedhettek tul azon, hogy itt lesz a vezértitkárság székhelye. Maga a Dunabizottság sem Prágában, sem Belgrádban, sem Bécsben nem fog székelni, hanem valószinüleg Párisban nyer székhelyet, amit az is bizonyit, hogy a vezértitkárság vezetője egy francia fregatt-kapitány lett. Maga a Dunabizottság különben sem lesz egy hivatalos szerv, hanem csak egy permanens bizottság, amely a maga szövetségközi jellegében csak az elvi kérdésekben dönt. A gazdasági, az irányitó, az adminisztrativ szerv a vezértitkárság lesz, amely ilyenformán igen fontos funkciót nyer. Kétségkivül meg kell állapitanunk tehát, hogy Budapestet nem degredálták, Budapest megkapta azt, amiben reménykedett. Ha valaki csalódott, az csak Bécs és Prága lehet.

Táncesték a tüzhányón. A tüzrendészeti dolgokat ujabban ismét nem kezelik a városházán olyan figyelemmel, amint azok a legteljesebb mértékben megérdemelnék. Soha talán nagyobb veszedelmet nem jelentett Budapesten egy tüzveszedelem, mint ma, amikor tele van a város izgalommal és amikor egyetlen pánik-hir elegendő arra, hogy egész Budapest idegei megbomoljanak. Nem akarunk vádaskodni, de azt kell hinnünk egy konkrét esetből következtetve, hogy a városépitési ügyosztályban imitt-amott feledékenységre bukkanunk. Emlékezetes még, hogy a mult esztendőben a Steinhardt-mulatót tüzveszélyes volta miatt bezárták, előadásait beszüntették. Ez az intézkedés annak idején teljes megelégedést keltett, mert a laikus szem is biztosan láthatta, hogy a helyiség feltétlenül tüzveszélyes és pánik esetén rettenetes katasztrófa szinhelye lenne. Most aztán megtörtént az a furcsa eset, hogy ugyanezt a helyiséget egy Beck Hugó nevü mérnök, aki különben a Csengeri-utcai Muskátli-kabaré tulajdonosa is, meg akarja nyitni és ott Tabarin cimen tánchelyiséget kiván berendezni. Őszintén szólva, nem tudjuk, hogy miért nem tüzveszélyes ugyanaz a helyiség Beck Hugónak, amikor Steinhardtnak az volt. Vagy talán a tánc kevésbbé veszedelmes, mint Steinhardt mester malac-kupléi? Mi azt hisszük, hogy a városépitési ügyosztály volt ezuttal feledékeny és ha ez igy lenne, mi ezennel tisztelettel figyelmeztetjük az ügy előzményeire.

Változások az ügyosztályok vezetésében. Dr. Bódy Tivadar polgármester, mint helyettes főpolgármester az üresedésben lévő alpolgármesteri állásra Piperkovits Bátor tanácsnokot, az ilykép megüresedő tanácsnoki állásra dr. Édes Endre főjegyzőt, a tanácsjegyzői állásra pedig Sztankovics Mihály fogalmazót nevezte ki helyettesül. A polgármester Bukovszky Viktor tanácsnokot a IX. (közjótékonysági) ügyosztály vezetésével, Sztankovics Szilárd tanácsnokot a VI. (pénzügyi ügyosztály) és Édes Endre helyettes tanácsost a XI. (közjogi és anyakönyvi) ügyosztály vezetésével bizta meg. Egyidejüleg Liber Endre főjegyzőt a IX. (közjótékonysági) ügyosztály vezetése alól felmentette és megbizta a XIV (szociálpolitikai) ügyosztály vezetésével, amelynek éléről Wildner Ödön tanácsnok, mint előző számunkban már közöltük, hosszabb szabadságra távozott.

A TŐKE

Előléptetések az Agrárbanknál. A Magyar Agrár- és Járadékbank Részvénytársaság igazgatósága Fellner Frigyes ügyvezető igazgatót, egyetemi magántanárt és európai hirü tudóst, vezérigazgatóhelyettessé, dr. Elek Sándor, Révész Alfréd és Rózsa Lajos igazgatókat pedig ügyvezető igazgatókká nevezte ki.

A Szent István Tápszerművek tőkeemelése. A Szent István Tápszerművek Rt. december 15-én tartandó II. rendes közgyülésén a jelenlegi két millió koronás részvénytőkét 10,000 darab egyenként 200 K n. é. részvény kibocsájtása által négymillió koronára emelik fel. A társaság most teszi közzé 1918. december 31-én lezárt mérlegét, amely a kétmillió korona alaptőke mellett 422,003 korona nyereséget tüntet föl. A vállalatot 1916-ban alakitotta a Kőbányai Polgári Sörfőző Rt. s mostani tőkeemelése a terjeszkedésével van összefüggésben.

A Salgótarjáni Kőszénbánya Részvénytársulat igazgatósága legutóbbi ülésében megállapitotta az 1918. évi zárszámadásokat és elhatározta, hogy a december hó 23-án tartandó ötvenegyedik közgyülésnek részvényenként 25 korona osztalék fizetését fogja inditványozni (az 1917-re fizetett 35 koronányi osztalékkal szemben.) Javasolni fogja továbbá, hogy az értékcsökkenési tartalékalapra K 4.500,000, a tartalékalapra K 500,000, a tisztviselői nyugdijalapra K 600,000, a munkástársládák javadalmazására K 800,000, Chorin Ferenc dr. munkásgyermekeket segitő alapitvány céljaira K 100,000-et forditson és a háboruban elesett társulati munkások özvegyeit és árváit gyámolitó alapitvány további gyarapitására 400,000 koronát szavazzon meg.

A Kartonnyomóipar rt. (a Magyar általános hitelbank vállalata) 1918. október 31-én lezárt mérlegében 3 millió K alaptőke mellett 850 404 K tiszta nyereséget mutat ki. Az igazgatóság a közgyülésnek 22 K = 11% osztalék fizetését fogja inditványozni.

Az Olajművek terjeszkedése. Az Olajművek Rt. Kohn Adolf és Társa cég december 17-én tartja rendes közgyülését, amelyen az alaptőkét is felemelik ötmillió koronáról tizmillió koronára. A vállalatnak 1919. junius 30-án lezárt mérlege szerint a társaság az ötmillió korona alaptőkével — négymillió korona tartalékolás mellett — 1.134,839 korona tiszta nyereséget ért el.

Közgyülések és mérlegek. Az Adria Magyar Tengerhajózási R.-T. rendes évi közgyülését december 18-án tartja, amelyen az 1918. évi mérleg kerül bemutatásra. — A Magyar Kerámiai Gyár R.-T. 1919. április 30-án lezárt mérlege 364,374 korona nyereséget tüntet fel. Ezenkivül leirtak körülbelül egy és egynegyed millió koronát. — A Magyar Cukoripar R.-T. december 20-án tartja rendes közgyülését. — A Beocsini Cementgyári Unió R.-T. szintén december 20-án tartja rendes közgyülését, amely többek között a társaság alapszabályainak módositása fölött is határozni fog. — A Magyar Földbirtok Bank R.-T., amely a Magyar Bank érdekeltségéhez tartozik, e hónap 15-én tartja közgyülését. A bank az elmult évben közel 2 millió korona nyereséget mutat ki. — A Szt. Lukács-fürdő Rész v.-Társ. e hónap 18-án tartja közgyülését. A vállalat, amely az Égisz r. t. konszernjéhez tartozik, veszteséggel dolgozott. — A Központi gáz- és villamossági r. t. december 17-én tartja évi rendes közgyülését. A 7 és fél millió alaptőkével rendelkező részvénytársaság mindössze csak 75,000 korona tiszta haszonnal dolgozott.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35. Telefon 120—77.
Minden este fél 7 órakor
a szezon slágere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER"
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ.
Forditotta: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az emeleti Amerikai Barban meleg vacsora.
Minden vasárnap d. u. 3 órakor mérsékelt helyárakkal
„A Csókbakter"
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

Régi vagy törött GRAMOFONLEMEZEKET
bárkinél drágábban vásárol
WÁGNER (Hangszer-király)
Budapest, VIII., József-körut 15. Fiók: IX., Rádai-utca 18.

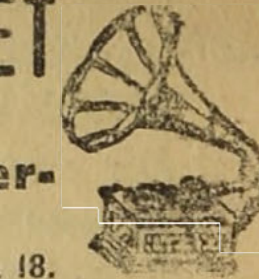

ROYAL-ORFEUM
Fél 7! El őrangu uj attrakciók és KALANDOR KISASSZONY Fél 7!
Royal- a are: Méltóságosvizit es Mihály, Kováry, Forró és Faragó tréfái. (Fél 7-kor)

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
KRISZTUS
A világ leghatalmasabb filmje. Drámai misztérium 3 fejezetben 7 felvonásban.
A főszerepekben: Amletto Novelli és Leda Gys.
Pénz ár: d. e. ½11-től ½1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hétköznap: d. u. 4, 6, 8 és 10 órakor.

Jelentjük t. Ügyfeleinknek, hogy müködésünket
INGATLANOK
VÉTELE ÉS ELADÁSA tárgyában felvettük. — Már is nagy számu vételi és eladási megbizasunk van. ::
HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA R.-T.
(a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása) IV., Piarista-u. 6.
Irodai órák: 10—1 óráig.

Sternberg
hangszergyár
Rákóczi-ut 60. saját palotájában

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Nyolcadik évfolyam | Budapest, 1919. december 17-én | 52. szám

Fővárosi Hirlap

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szerdán. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám. Telefon 137-33

A külföldi tőke

— amint az előre látható volt — máris érdeklődni kezd Magyarország szüz területe és speciálisan Budapest iránt is. Egy háboruban megvert, gazdaságilag tönkrement ország számára ez valósággal szerencseszámba megy, de megfontolan kell bánnunk az örömmel, mert bizony ennek az örömnek megvannak a maga mérhetetlenül szomoru következményei is. Nyersanyagunk nincsen és igy egészen kézenfekvő, hogy mi az oka annak, ha a magyar földet sürgősen keresi az idegen tőke? A dolog megfejtése igen egyszerü és az egész akció — fájdalom — a gyarmatok sorsára emlékeztet: a győztes országbeli tőke idesiet, kész a nyersanyag ideszállitásának költségeit is fedezni, mert itt olyan olcsó munkaerőt kap, hogy mindezt a kiadását busásan behozza és lényegesen magasabb profitot ér el, mint odahaza. Hogyne, egy leszegényedett országban, ahol még Kovács Lajosnak, az öngyilkos vizsgálóbirónak 800 korona havi jövedelme volt. Ez az összeg Angliában havi másfél fontot, Amerikában pedig alig valamivel többet, mint hat dollárt jelent.

Örütség lenne, ha a külföldi tőke, mely ilyen olcsó munkaerőt kap, azt ki nem használná. Mi, magyarok, pontos és jó adófizetőket fogunk üdvözölni az idegen tőkésekben, akik a mellényzsebükből fizethetik majd ki közterheiket. Enyhülni fog a munkanélküliség, megindulnak a veszteglő gyárak, de ne felejtsük el, hogy ha fizikai munkásokban nem is, de szellemi munkásokban mindenesetre tulprodukciója van a külföldnek is és igy nem lehetetlen, hogy mérnökeink és tisztviselőink igen jelentékeny részét a Balkánra fogja majd szoritani az idegen tőke magyarországi urálma, amely, valljuk meg, feltétlenül magán fogja viselni a gyarmatositás jellegét.

Eszünkbe kellett jutnia ennek akkor, amikor jelentős külföldi ajánlatokat kapott a főváros a Gellért-fürdő és a Széchényi fürdő megvételére. A főváros tanácsa megérezte ennek az ajánlatnak a lehetetlen voltát. A Gellért-fürdő harminc milliójába került a fővárosnak. Ha a dollárt 120 koronába számitjuk, akkor ennek az összegnek ma 250,000 dollár felelne meg. Ennyit pedig játszva adnának meg a külföldi vállalkozók, de a főváros nem érne el vele annyit, mint amennyit a fürdő — mondjuk — harminc esztendő mulva ér.

Reális üzleteket kötni ma nem lehet. Pénzügyi viszonyaink olyan kivételesek és annyira alá vannak vetve a forgandóságnak, hogy lehetetlen kiokosodni belőlük. Ugy vagyunk vele, mint a görög őrnagy, aki történetesen Bécsben vacsorázott. Nem spórolt a jóval és amikor fizetett, igy szólt a kiséretében levő osztrák tisztekhez:

— Nem értem az urakat. Önök arról panaszkodnak, hogy nem tudnak megélni a gázsijukból. Én azt hiszem, hogy önök nem tudják jól beosztani a pénzüket. Ime, én jól megvacsoráztam, fizettem egy száz-drachmással és visszakaptam több mint kétezer koronát.

H nem csalódunk, a mi külföldi üzletfeleink is valahogy ilyen üzleti számitással akarják megvásárolni ma megfizethetetlen kincseinket, fürdőinket.

Fullánkok

•••

Minden intrika,

minden puccs és minden kilincselés hiábavaló volt, Budapesttől nem lehetett elvitatni azt, hogy itt dobog a Duna szive. Az entente győzhetett, de a Duna folyását elvitatni nem lehet. A csehek lehettek az entente szövetségesei, de ezt a kincset mégsem tudják a kezünkből kicsavarni. Bécs puccsot csinálhatott ellenünk, most pedig nagy inségében két kézzel könyöröghet: a Dunát mégsem adhatják oda neki könyöradományképpen. Budapestet nem lehetett senkinek és semmi módon kijátszani. Most csak az a fontos, hogy el ne bizakodjunk. Ne feledjük el a Duna egyik leglelkesebb harcosának, Hoszpotzky Alajosnak hires mondását: Bármennyire predesztinálva is legyen Budapest arra, hogy dunai központ legyen, ha kikötőket nem épitünk, modern fölszereléssel el nem látjuk, akkor a hajók nemcsak mint eddig Budapestnek, de ezentul a dunai központnak is csak fütyülni fognak... Hires mondás, okos mondás, de tanulni illik belőle.

A szinházak

dolga megint más kézbe kerül. Szerencsét próbáltak már ezekkel az elátkozott várakkal minden ügyosztályban, még a közegészségiben is. A szinházi intendánsok pedig olyan gyors iramban változtak, hogy még a magyarországi kormányforma sem tudja ezzel kiállani a versenyt. Márkus, Stankovits, Csupor, Wildner és most Kemény Géza, amennyire meg tudjuk erőltetni a memoriánkat, igy következtek a pünkösdi intendánsok. A végén is kisül, hogy ezekből a müintézetekből sehogy sem lesz énekes halott. Vajjon, nem lenne-e okosabb, ha a Gellért-fürdő és Széchenyi-fürdő helyett az amerikaiaknak és az angoloknak inkább ezt adná bérbe a főváros. Vagy talán leginkább örökáron adhatná el. Végtére is, jobb ma egy dollár, mint holnap egy óriási deficit.

Legujabb tipp: - Polónyi Géza

Harctéri jelentés a kormánybiztosi frontról

Öt esztendő után, az orosz földet kivéve, elcsendesedtek a harcterek. Megszálló-csapatok vannak még távol hazájuktól és a magyar földön vannak még erőszakos demarkációs vonalak: egyébként csönd van, az agyoncsigázott ember visszatért családi tüzhelyéhez, félbenhagyott munkájához, hogy ujraépitse azt, amit önmaga épitett.

Csak egyetlen harctér hangos még: az, amelyen a budapesti városházáért vivnak elkeseredett csatákat. Kik vivják? Magunk sem tudjuk jóformán. A csatázó felek láthatatlanok, csak a fegyverek csattogása hallatszik bele a főváros meggyötört csöndjébe. Szinte azt kellene mondani, hogy nincsenek is ellenfelek: a keresztény pártok kivánságát fogja majd a kormány honorálni, természetesen azoknak a tekinteteknek figyelembevételével, amelyeket a koncentrációs állapotok előirnak.

Ebben a pillanatban, amig az uj kormánybiztos, vagy ellenőrző-tanács, vagy mindkettőnek kinevezése a hivatalos lapban meg nem jelent, vagy amig az uj funkcionárius, vagy funkcionáriusok el nem foglalták hivatalukat, nincs módunkban egyebet cselekedni, mint a történeti hüséghez hiven napok szerint, egymás után adni a harctéri jelentéseket.

A kormánybiztosi frontra kiküldött tudósitónk táviratait a következőkben adjuk:

Buda magának követeli a főpolgármestert

— Kedd, 1919. december 9. —

A kormánybiztosi állásért folyó harc tovább tart. A levegőben még mindig a régi nevek kavarognak: Sipőcz, Baránszky, Szmrecsányi, Dévény meg a többiek. Egy jelölttel azonban kevesebb: Meskó Zoltánt kinevezték földmivelési államtitkárnak. A keresztény blokkhoz, a Wenckheim-palotába azonban friss hir érkezik: a budaiak maguknak követelik a főpolgármestert. A polgármester maradjon Pestnek, nekik nem kell, de a főpolgármester, vagy ha ugy tetszik, a kormánybiztos legyen Budáé. Valahogy olyan ize van ennek a kivánságnak, mintha Pestet gyámság alá akarnák helyezni és az öreg Budát neveznék ki a könnyelmü Pest gyámjává. Persze szép szavakba burkolják a kivánságot:

— A mostoha gyermek szomoru sorsa — mondják a budaiak — kezd hova-tovább türhetetlenné válni. Most, amikor *Buda szabja meg a politikai kurzust, amelyet a pestiek csak ügyesen kihasználnak,* nekünk nem szabad összetett kezekkel várni, amig a politika rohanó szekeréről valami az ölünkbe hull.

— A három város egyesitése óta kialakult már a mérleg, mely szerint *Pest a folyó élet, Buda a történelmi mult városa.* Pesten mindig ma van, Budán mindig tegnap, csak éppen Kelenföldön lesz holnap. Pest a zakatoló élet, a hajsza, a munka — Buda a csendes fürdőváros, a pihenés, a nyugalom. Ezt azután ugy magyarázták, hogy minden közéleti, hivatalos disz Pesté, a természet pedig Budáé.

— Csakhogy — nem oda Buda! A közéleti disz haszonnal jár, s ebből ránk is férne egy kicsi. Adják nekünk azt, ami e diszben a történeté, ami nem függ össze erősen a folyó élettel.

s inkább reprezentativ disze a fővárosnak. *Ha Pesten van a Városháza, ott uralkodik a mindenható (?) polgármester — legyen Buda a főpolgármester széke, akit, mint „budai comes"-t már a ciménél fogva is szék illet meg Budán.*

— A megoldás is önként kínálkozik. *Az I. kerületi elöljáróságot úgy is le kell hozni a hegyről a völgybe s ezzel fölszabadul a történelmi multu budai városház, amely méltó széke a budai comesnek,* az egyesitett három város főpolgármesterének.

Őszintén szólva, Pestnek valami különös kifogása nem lenne ez ellen a megoldás ellen sem, mert a főpolgármesteri szék elhelyezését kanapé-pörnek tekinti. Még a sokat emlegetett budai szeparatisztikus törekvésnek is igen enyhe megnyilvánulása ez. A budaiak ilyenkor megfeledkeznek arról, hogy nem is olyan tulságosan árvák és elhagyatottak ők, amikor a miniszterelnökség és a miniszteriumok zöme is odaát van, amiért Pest talán még soha sem tett szemrehányást. Ha mégis ellenvetést kell tennünk a budai kivánság ellen, akkor az csak praktikussági szempontból történhetik. Mi nem ismerünk Pestet, Budát és Óbudát, csak Budapestet, nekünk mindegy tehát, hogy hol székel a főpolgármester, vagy kormánybiztos. Az egyetlen szempont az, hogy elég nehézségekbe ütközik a hivataloknak a miniszteriumokkal való érintkezése, pláne a mai lehetetlen közlekedési viszonyok mellett, minek akkor még a főpolgármesterrel való érintkezést is képtelen módon megnehezíteni?

Baránszky ötödmagával

— Szerda, 1919. december 10. —

Ujra kompromisszumos hir van a levegőben. A kormány álláspontja tudvalevőleg egy ellenőrző bizottság volt, amivel szemben a keresztény pártok az egyetlen kormánybiztos kinevezése mellett foglaltak állást. A két álláspont között való kompromisszumként emlegetik most azt, hogy *Baránszky Gyula jönne kormánybiztosként a városházára, de ötödmagával.* Vagyis ő lenne a kormánybiztos és mellette müködnék a négytagu ellenőrző tanács, amelynek tagjaira vonatkozólag még kombinációk sincsenek. Baránszky képviselné a politikát, a másik négy férfiu inkább a városi dolgok szakszerü ellenőrzője lenne. A keresztény pártokat azonban ez az ötven percentes megoldás sem elégitette ki. Ők azt mondják, hogy a városházára nem gazdasági, hanem legelső sorban politikai ellenőrzés szükséges, mert a keresztény kurzusnak a városházán való megerősödését csak ezen az uton lehet elérni. Nem kell tehát ellenőrző bizottság, hanem csak egyedül és kizárólag kormánybiztos, aki exponált módon keresztény politikus legyen.

Kissé nehéz ezt megérteni, mert ha Baránszky Gyula sem elég keresztény politikus, akkor igazán nem tudjuk, hogy ki legyen az. Hogy aztán Baránszky mellett még szakemberek is működnének, akik rendbe igyekeznének hozni a főváros alaposan szétmarcangolt szénáját, az semmi esetre sem ártana a keresztény ügynek, legkevésbbé pedig a fővárosnak ...

Szőke Gyula dr.

— Csütörtök, 1919. december 11. —

Uj név van a láthatáron.

Ma Szőke Gyula dr. belvárosi ügyvédet, a keresztény politika egyik jeles erősségét, meggyőződéses hivét emlegették, mint a főváros jövendő kormánybiztosát. Sőt az egyik esti lap mint befejezett dolgot tárgyalta Szőke dr. kormánybiztosságát.

A városházán a hir meglepetésképen hatott, de nem fogadták ellenszenvesen. Kifogás csak egyetlen egy volt: a kormánybiztosi székbe ismét olyan embert kombinálnak, aki egész életében távol állott a városi ügyektől és ebben az irgalmatlan labirintusban, amelyet városházának és városi ügyeknek hivnak, nem fog majd tudni eligazodni.

Szőke dr.-t különben igen müvelt, tanult embernek ismerik. Föllépése, modora is rokonszenvet keltő A fővárossal eddig egyetlen vonatkozása volt. Veje ugyanis Glattfelder Jakab kocsigyárosnak, aki régi fővárosi bizottsági tag, a Józsefvárosban játszott szerepet, s mint ilyen Hüvösék csoportjához tartozott. Szőke Gyula dr. ilyenformán különben sógora Glattfelder püspöknek, a temesváriak ifju főpapjának.

Szmrecsányi és helyettese Dévény

— Péntek, 1919 december 12. —

Ma este a Wenckheim-palotában a leghatározottabban azt beszélték, hogy Szmrecsányi György lesz Budapest kormánybiztosa, hogy pedig a városi ügyekben járatos tanácsadója is legyen, kinevezik helyettesévé Dévény Gyula VII. kerületi elöljárót, akit különben már kormánybiztosnak is emlegettek.

Ez a kombináció különben a párt városi alosztályának ülésén alakult ki, amelyen Mahunka Imre elnökölt. Az ülésen felszólalt Baránszky Gyula is, aki miután hangoztatta, hogy senki sem higyje, mintha ő hazabeszélne, de elvi szempontból igenis fontosnak tartaná, hogy Budapest ne ellenőrző bizottságot, hanem egy keresztény politikust kapjon, mint kormánybiztost. E felszólalás után alakult ki az a nézet, hogy Szmrecsányinak és Dévény Gyulának kell jönnie. Nagyon lehütötte azonban a kedélyeket, amikor a jelenlevő Beniczky Ödön belügyminiszter azonnal megadta a választ.

— Ebben a kérdésben — mondotta — nem engedhetem magamat befolyásolni és azt fogom tenni, amit a főváros szempontjából szükségesnek látok. Őszintén megmondom, hogy én sokkal inkább fontosnak és célszerünek tartom a főváros ügyeinek ellenőrzésére egy bizottságot kiküldeni, minthogy kormánybiztost nevezzünk ki.

Mondanunk sem kell, hogy a Wenckheim-palotával a belügyminiszternek ez a kijelentése nem találkozott osztatlan tetszéssel.

Polónyi

— Szombat, vasárnap, 1919. dec. 13., 14. —

Szombaton délelőtt a Közmunkatanácsnak volt ülése. A Döbrentei-térről távozó urak között száguldott végig először a mumus neve:

— *Polónyi!* — mondták egymásnak részben megriadtan, részben kárörömmel.

A Közmunkatanács egyik-másik tagjával a *Fővárosi Hirlap* munkatársának is alkalma volt beszélni. Az urak nagyon beburkolóztak. Az egyik mégis azt mondta:

— Polónyi azt mondja, hogy a kormány megkörnyékezte, legyen ő a kormánybiztos. Minden rábeszélő erejüket elővették, hogy vállalja. Többet nem tudok.

A másik ur válasza ez volt:

— Semmi biztosat nem tudok, csak hallom, hogy Polónyi széltében-hosszában terjeszti a hirt, hogy ő lesz Budapest kormánybiztosa.

És vasárnap reggel megjelent a *Szózat*-ban a hir:

A főváros kormánybiztosa: Polónyi Géza.

És elmondja a hir, hogy a belügyminiszter végre döntött és *Polónyi* Géza lesz a kormánybiztos, aki azonban csak sulyos kapacitálás után vállalta a terhes feladatot. Kikötése is van, amit már igazán könnyü elhinni, és ez az, hogy kormánybiztoskodása idejére tartsák melegen számára a közmunkatanácsi állást, amelyből csak szabadságolják.

Ami most már Polónyi kombinálását illeti, azt kell mondani, hogy minden eddig számbajött jelölt, Baránszky, Szmrecsányi, Szőke stb. van olyan keresztény, mint ő. Szakértelme tényleg van. Ezt a szakértelmet ismerjük a Lengyel-perből és ismerjük parlamenti beszédéből is, ahol a fővároson bizony sokszor elverte a port, de mindig hamis adatoknak tendenciózus beállitásával és Budapest iránt érzett mélységes gyülölettel.

Ha a jó budaiak tehát kegyesen Pestnek adományozták *Bódy* polgármestert, akkor Isten neki fakereszt! mi meg jó szivvel nekik ajándékozzuk *Polónyi* Gézát, mint budai comes-t ...

Jelentjük t. Ügyfeleinknek, hogy müködésünket

INGATLANOK

VÉTELE ÉS ELADÁSA tárgyában felvettük. — Már is nagy számu vételi és eladási megbizasunk van. ::

HÁZTULAJDONOSOK FORGALMI VÁLLALATA R.-T.

Irodai órák: 10—1 óráig.

(a Budapesti Háztulajdonosok Szövetségének alapitása) IV., Piarista-u. 6.

Két millió helyett hatba kerül a kikötőépités

Gyorsan halad a munka — Troubridge admirális látogatása

Még a legrosszabb indulatu külföldi hirforrások is, amelyek tizennégy vármegyét, de mellője tizennyolc milliárd hadisarc fizetését ajándékozták nekünk, még ezek is kénytelenek megállapitani, hogy de a dunai centrum Budapesté lesz. Fájdalmas tehetetlenségünkben, sajnos, még csak nem is tiltakozhatunk a szörnyüséges itélet hire ellen, mert nagyon jól tudjuk, mi történt Németországgal, Ausztriával és Bulgáriával. Nagy szerencsétlenségünkben csak örülhetünk annak a hirnek, hogy az angolok hónunk alá akarnak nyulni, keleti kereskedelmük centrumává akarják tenni a magyar fővárost és ennek első, legfontosabb jelensége a szövetségközi Dunabizottság vezértitkárságának Budapestre való helyezése.

Az idők folyamán, nehezen bár, de a budapesti közönség, sőt a hatóságok is megértették legalább nagyjából ennek az eseménynek a gazdasági jelentőségét. Azt is tudja ma már mindenki, hogy sürgősen intézkedni kell kikötőink kiépitése és felszerelése dolgában. És e tekintetben is konstatálnunk kell, hogy a hivatalos körök megtesznek mindent, ami a mai viszonyok között telik tőlük. Különösen vonatkozik ez a fővárosra, ahol a kikötő kérdésének lelkes mozgatója Fock Ede tanácsnok.

Alkalmunk volt a kikötő kérdéséről Fock tanácsnokkal beszélgetni, aki a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— A kikötőépités javában folyik, természetesen egyelőre azok a munkák, amelyeket a mai viszonyok megengednek. Igy mindenekfelett a legnagyobb erővel folyik a partfalépités, amelyben lényeges haladást értünk el. *A költségek emelkedése azonban arra vezetett, hogy az erre a célra előirányzott kétmilliós összeg nem lesz elegendő. Ügyosztályom előterjesztésére tehát elhatározta a tanács, hogy erre a célra ujabb négy milliót kér a kormánytól.* A tanács előterjesztésünket további elintézésre kiadta a pénzügyi ügyosztálynak, bennünket pedig utasitott, hogy a munkálatokat a körülmények adta lehetőségek között minél nagyobb erővel folytassuk.

— Igy aztán meg van a lehetősége annak, hogy *két millió korona helyett hat millió költséggel még ebben az évben,* de legkésőbb a jövő évben elkészüljön a partfal. Készen van a munkálatoknak egyik legszebb alkotása, a tizenkilenc vasbetonszekrény is, amelyeknek elhelyezése minél előbb szintén meg fog történni. A daruk, emelők szintén készen állanak, fel vannak szerelve, a baj csak a mai viszonyokban gyökerezik, a szállitási nehézségekkel és az anyaghiánnyal nagyon sokat kell küzdenünk.

*

Az angoloknak Budapest és speciálisan a kikötő iránt való érdeklődése azonban nem irott malaszt. Ezt az is bizonyitja, hogy Troubridge tengernagy legutóbb Fock Ede tanácsnok társaságában meglátogatta a kikötő épitkezését és meglepetve szemlélte a nagyszabásu munkálatokat. Fock tanácsnok, aki kitünő angol, mindenről szakszerü magyarázatokat adott a tengernagynak, aki többször adott kifejezést elragadtatásának. Különösen tetszettek neki a nagyszerü betonszekrények, a crib-ek, amelyekről fotografiákat kért Fock tanácsnoktól. Ezek a fényképek mindenesetre nagy érdeklődést fognak kelteni Londonban, ahol a budapesti kereskedelmi kikötő megépitését legalább olyan fontosnak tartják, mint mi budapestiek, akiknek ez alighanem hamarosan életkérdésünkké válik majd.

Amikor a kikötő munkálatainak megszemlélése után ujra beszálltak a kis angol vizijárműbe, amelyen a kirándulást megtették, Trougridge admirális mosolyogva fordult Fock tanácsnokhoz:

— No hitte volna-e valaha, hogy a budapesti Dunán egyszer még angol hadihajón fog hajókázni?

Aztán hozzátette:

— Bizony én magam sem hittem!

ROYAL-ORFEUM

Fél 7! Elsőrangu uj attrakciók és KALANDOR KISASSZONY Fél 7!

Royal-Kabaré: Méltóságos vizit és Mihaly, Kóváry, Forró és Farago trefái. (Fél 7-kor)

A kormány elvállalta a szükségmunkák terheit

17.000,000 korona gondját levették a főváros válláról — Van munka, de nincs munkás

A háboru és a forradalmak után a munkanélküliség tudvalevőleg olyan mértéket öltött, hogy a kormány és a főváros előtt nem volt más mód, mint hogy a munkásnyomoron szükségmunkákkal segitsen. A szükségmunkák meg is indultak és azoknak költségei 17.300,000 koronára rugnak, ami bizony rendkivüli összeggel terhelné meg a fővárost. Nem fér hozzá kétség, hogy a főváros kasszája, amely a lehető legsiralmasabb helyzetben van, ezt az óriási kiadást nem birná meg. A tisztviselők fizetésére is nyakra-főre kölcsönöket kell fölvenni, ugyanakkor a főváros természetszerüleg nem vállalhatta a munkásság felsegitésének hatalmas terheit.

Felirattal fordult tehát a főváros a kormányhoz és kérte, hogy ezt a sulyos kötelességet vegye le vállairól, amelyek már amugy sem birják terheiket. Kifejtette a főváros azt is, hogy azok a munkálatok, amelyeket szükségmunka cimén most végeznek, nem tartotta volna olyan sürgőseknek, hogy azokat most sürgősen kellene megvalósitani. Volna töméntelen olyan munka, amelynek elvégzése szakismeretet követel, amelyre azonban nincs költsége a fővárosnak.

A szükségmunkák legnagyobb része földmunka,

amelyeket pusztán azért végeztetnek most el, hogy kenyerük legyen a munkanélkülieknek és hogy a kormánynak erre vonatkozó rendelkezését végrehajtsák. Mindemez okok alapján kérte a főváros, hogy a 17,300.000 koronás költséget vállalja az állam, amelynek elsősorban kötelessége a munkanélküliségnek ilyen módon való enyhitése.

Most érkezett meg a válasz a főváros feliratára. A kereskedelmi miniszter tudatja, hogy

a kormány fölmenti a fővárost a szükségmunkákra szükséges 17,300.000 korona visszatérítésétől és ennek költségeit magára vállalja.

Ebben a kérdésben értekezlet volt a kereskedelmi miniszternél, aki, mint a tárcaközi bizottság elnöke, hozta meg ezt a döntését és erről az elhatározásáról értesitette a pénzügyminisztert is.

A munkálatok különben — mint értesülünk — teljes folyamatban vannak. Egyelőre azonban nincs elegendő munkás és a főváros felkereste a munkaközvetitő-intézetet, hogy a munkanélkülieket sürgősen irányitsa a fővároshoz. Sajnos, fájdalmasan érezhető az a már régebben megállapitott tény, hogy amilyen nagy a munkanélküliség, éppen olyan mértékben megcsappant a munkakedv is. Az emberek a háboru és a forradalmak könnyü pénzkereseti viszonyai között elszoktak a munkától és ma is legszivesebben állanak a zug- és lánckereskedelem szolgálatába. Igy történhetik meg az, hogy amikor a kormány és a főváros a munkanélküliség enyhitésére jelentős áldozatokat hoznak, a munkások nem kapnak az alkalmon, sőt amikor a statisztika rendkivüli munkanélküliséget tüntet fel, valósággal lámpással kell keresni a munkásokat.

A munkáshiány mellett természetesen nagy az anyaghiány is, nincs cement és nincs kavics, ami ismét a szén és szállitási eszközök hiányára vezethető vissza. A munkálatok legnagyobb részben azonban földmunkák és igy nem szenved kétséget, hogy ezek nélkül az anyagok nélkül is akadna bőven tennivaló, ha volna, aki ásóhoz nyul. Megindulnak természetesen a csatornázások is, amelyek terén szintén rendkivüli mulasztásokat kell helyrehozni. A most folyó munkálatok zömének szinhelyei különben a Villányi-ut, az Apafi-utca, a Szüret-utca és a Rózsadomb.

Polónyi Géza 100,000 koronáért autozik

A Közmunkatanács költségvetése

A Közmunkák Tanácsa, amelyről Polónyi Géza a főváros közgyülésein valaha számtalanszor bebizonyitotta, hogy fölösleges intézmény, soha olyan fölösleges nem volt, mint amióta Polónyi Géza az elnöke. Azóta ennek az intézménynek abban merül ki a tevékenysége, hogy a változó kormányok és rezsimek szerint való utcaneveket talált ki a számára — Polónyi Géza. A különböző kurzusok szerint például a Gizella-térnek ő adta a Károlyi Mihály-, majd most a Vörösmarty-tér nevet. Komoly, felnőtt emberekkel csináltatja végig Polónyi bácsi ezeket az ő szenilis tréfáit. Ezért kell minden szombaton egy csomó másra hivatott embernek megjelennie a Döbrentei-téren.

Ezen a szombaton azonban szenzációja volt az ülésnek, mert előterjesztették a Közmunka-tanács költségvetését, amelynek egyetlen érdekessége az, hogy ennek a halott, improduktiv intézménynek

a személyzeti kiadásai 646,000 koronát tesznek ki és magának Polónyi Gézának az autója évi 100,000 koronát emészt fel.

Minden felháborodás nélkül kérdezzük, hogy megér-e ennek a foglakozásnélküli intézménynek a produkciója ennyit? Megér-e ennyit, amikor a Közmunkatanácsnak ma más hivatása nincs, minthogy a főváros technikus ügyosztályaival parallel müködjék és velük szemben akadékoskodjék. Vagy Polónyi Gézának azért kell-e 100,000 koronás autóköltség, hogy minden kormányváltozás idején uj nevet adjon a Gizella-térnek?

Annál is inkább feltünő és könnyelmü jelenség ez, mert hiszen

a Közmunkatanácsnak alig van egymilliós jövedelme, amelynek terhére hatszázezer koronás személyzeti kiadásokat róhat.

Ugyanaz a Polónyi gazdálkodik igy, aki a parlamentben elmondott beszédeiben állandóan pénzpocsékolással vádolta a fővárost.

Akárhogy forgassuk a dolgot, komoly jövedelme alig lehet más a Közmunkatanácsnak, mint az utadó, amelynek egy és fél százalékát a főváros a Közmunkatanács kebelében levő „fővárosi pénzalap"-nak fizet be. Polónyi szerint ez 7—800,000 koronát tesz ki. Ez is a fővárostól származik azonban, tehát a Közmunkatanácsot a főváros tartja el.

De lássunk hiteles adatokat, olyanokat, amelyek

Polónyi Gézának Károlyi Mihály miniszterelnökhöz intézett tiszteletteljes memorandumában

foglaltatnak.

Elmondja ebben Polónyi, hogy a Közmunkatanács a fővárossal kötött terjedék-egyezmény értelmében nemhogy pénzhez jutna, le ráfizet az üzletre.

Kap ellenben a fővárostól utadó fejében évi 7—800,000 koronát.

Szende Pál pénzügyminiszter — ezt is elsirja Polónyi — eltörölte a hidvámot is, amelyből a Közmunkatanácsnak évi 1.800.000 korona jövedelme volt.

Mint jövedelem, a Margit-sziget sem számit, hiszen Polónyi maga konstatálja az emlitett pikáns emlékiratban, hogy „a Margitszigetnek még a kezelése is sulyos veszteséggel és nagymérvü ráfizetéssel jár." Hogy mit jelent ez a deficit, azt is kiszámitja a Közmunkatanács elnöke. Miután leszámitja a leszámitandókat, azt mondja: „Maradna tehát 15,000 korona. Ámde ezt magának a margitszigeti felügyelőnek a fizetése felemészti. A bérösszegből tehát egy fillér sem marod. Hátra van még a felügyelő lavadalmazásán kivül eső egész kezelés költség, az adók, a hatvan éven át a tőkevagyon-érték és a beruházások utáni kamatveszteség és értéktörlesztés. Maga a kamatveszteség 5 százalékkal 825,000 korona."

Ilyen üzlet ma a Margitsziget és igy néznek ki a Közmunkatanács jövedelmei. Ilyen jövedelemből kell kifizetni 646,000 korona személyzeti kiadásokat és ilyen jövedelemből kell fenntartani Polónyi szórakozását, a 100,000 koronás automobilt. A jövő évben ünnepli a Közmunkatanács ötvenéves jubileumát. Szép költségvetéssel ünnepli!

Érdeklődik a külföldi tőke

A fürdők, az autobuszok és villamos vasut iránt

A napilapok közölték a héten, hogy a polgármesterhez külföldi ajánlat érkezett, amelynek értelmében a külföldi tőkések Budapest két nagyszerü ékességét és a jövőben két hatalmas jövedelmi forrását akarják örökáron megvásárolni.

A nagyfontosságu kérdésben alkalmunk volt illetékes helyen érdeklődni, ahol a következőket mondták a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Az ügy éppenséggel nem olyan érett, mint amilyennek a lapok hiradásából látjuk. Nem konkrét ajánlatról, hanem csak puhatolódzásról van szó, amely természetesen még sok megpróbáltatásnak van kitéve. A tanács a maga felelősségére amugy sem intézhetné el az ügyet, amelynél óriási vagyonok forognak szóban. De még ha időközben kormánybiztost, vagy ellenőrző-tanácsot neveznének is ki a fővároshoz, az sem vehetné magára azt az óriási felelősséget, amely a Gellért-fürdő és a Széchenyi-fürdő eladásából származnék. *A legelső terminus tehát, amikor a dologról komolyan lehet beszélni, május vagy junius, amikorra már remélni lehet, hogy a főváros uj törvényhatósági bizottsága összeül.*

Más beavatott forrásból nyert információnk szerint a fürdők eladásának kérdése szóbakerült már a tanácsülésen is, ahol Bódy Tivadar dr. polgármester emlitette meg azt, természetesen a titokzatosság ködébe burkolva. A vételi ajánlatot tett személyeket, vagy érdekcsoportokat egyáltalán nem emlitette meg, hanem referálásában a legteljesebb módon általánosságokban mozgott. A dolog felől igy is élénk vita indult meg a tanácsban. Többen szóltak hozzá a kérdéshez és minden hozzászólás megegyezett abban az egy pontban, hogy a tanács ilyen rendkivüli anyagi háttérrel biró ügyben amugy sem dönthet a maga szakálára, az elintézéssel várni kell addig, amig a közgyülés magára veheti a nagy felelősséget.

A vélemények többsége különben is azt hangoztatta, hogy ma nem szabad semmit eladni, hacsak a végső szükség nem kényszeriti a várost rá. Reális értékekről amugy sem lehet beszélni. Hiszen például a Gellért-fürdő épitése annak idején békeárakban 30,000,000 koronába került. Ha nem akarnánk egy fillért sem nyerni, a dollárt 120 koronájával számitva, ma ez a vételár mindössze 250,0000 dollárt jelentene, amit egy amerikai milliárdos játszva fizetne ki, de amely holnap már semmi esetre sem képviselné az eladott fürdő tényleges értékét. Ilyen körülmények között a tanácsnokok legtöbbje határozottan az eladás ellen nyilatkozott. Sokkal inkább tetszett azonban az a gondolat, hogy a fürdőket esetleg hosszabb időtartamra, például harminc esztendőre bérbe lehetne adni a külföldi vállalkozóknak. Erre vonatkozólag azonban eddig a polgármester nem kapott ajánlatot, sőt ha kapott volna is — ugy látszik — ez is akadémikus értékü lenne mindaddig, amig a fővárosnak közgyülése nincs.

Itt emlitjük meg egyébként, hogy a külföldi tőke a közelmult napokban nemcsak a fürdők, de az autobusz-vállalat és a villamos vasutak iránt is élénken érdeklődött.

VI., Teréz-körut 28. **Mozgókép-Otthon** Telefon 144—98.

KRISZTUS

A világ leghatalmasabb filmje Drámai misztérium 3 fejezetben 7 felvonásban.

A főszerepekben: **Amletto Novelli** és **Leda Gys.**

Pénz ár: d. e. ½11-től ½1-ig, d. u. 3-tól (vasárnap d. u. 2 órától). Előadások kezdete hétköznap: d. u 4, ¾6, ½8 és ¼10 órako .

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA

(cégt. SZENTGYÖRGYI JENŐ)

KÖZPONTI FÜTÉS, SZELLŐZTETÉS ÉS VIZVEZETÉK BERENDEZÉSI VÁLLALAT

BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88. SZ.

TELEFON: JÓZSEF 8-97. ■■■ MOCSONYI-UDVAR.

Események

* * *

A waggonlakók a világsajtóban. A Fővárosi Hirlap emlékezett meg először a budapesti nyomornak arról a mérhetetlenül szomoru jelenségéről, hogy a megszállott területekről menekült magyar testvéreink nem tudtak a fővárosban fedélhez jutni, hanem használhatatlan, elnyütt, vasuti kocsikban kell meghuzódniok. Ott dacolnak a hideggel, ott tengetik szomoru életüket a Józsefvárosi pályaudvar lett az uj hazájuk ezeknek a szerencsétleneknek, ott nyomorognak, elüzött családjukkal együtt. Utánunk tudomást vettek erről a szörnyüséges sorsról az egész magyar sajtó, most pedig, ugy látszik, a magyar nyomornak ezekről a legszánalmasabb páriáiról szó fog esni a világsajtóban is. Értesült ugyanis a waggonlakók szenvedéseiről az itt időző Eira Helberg svéd ujságirónő, aki a belügyminiszterhez fordult, hogy mutassa be neki azt a végtelenül szomoru magyar látványosságot. A belügyminiszteriumból közölték ezt a kivánságot Liber Endre főjegyzővel, a menekültek kormánybiztosával, aki megbizta helyettesét, Bártl Tivadar tanácsi fogalmazót, hogy kalauzolja a svéd ujságirónőt. A szemlét vasárnap délelőtt tartották meg és a svéd kolléganő meghatottan, rendkivüli szánalommal látta a waggonlakók kétségbeejtő helyzetét és megigérte, hogy több világlapban fogja megirni szomoru riportját. Talán akadnak majd szamaritánus szivü emberek, akik valami módon megkisérlik a segélynyujtást.

A költségvetés. A főváros összes ügyosztályaiban serény munka volt a héten folyomatban: mindenütt a költségvetéshez szükséges ügyosztályi adatok összeállitásán dolgoztak. Az 1920. évi költségvetés adatait ugyanis hétfőn szolgáltatták be a pénzügyi ügyosztályba, ahol azoknak az uj szisztema szerint való feldolgozása már meg is kezdődött. Annál fontosabb ez, mert a főváros végre ezáltal rendes költségvetéshez jut, eddig ugyanis az 1918. évi költségvetés szerint kezelték a pénzügyeket, ami mindenesetre visszás állapot volt. Mert hol van a tavalyi hó és hol vannak az 1918. évi költségek? 1918 óta az árak mérhetetlen magasra emelkedtek és ezeken az alapokon reálisan vezetni a főváros háztartását merő képtelenség. De a forradalmak egész sorozatán estünk át azóta, most, hogy az első nyugvó ponthoz elérkeztünk, egyenes kötelessége a fővárosnak, hogy a lehető leggyorsabban elkészitse azt a költségvetést, amelyben aligha telik majd örömünk. Ezuttal annál világosabban tárul majd elénk a szomoru kép, mert az idén készül az első ugynevezett tárcaszerüen összeállitott, jól áttekinthető költségvetés. E szerint az idén az egyes hivatalok és üzemek külön-külön fogják — mint a Fővárosi Hirlap már megirta — csoportositani bevételi és kiadási tételeiket, ugy hogy minden hivatal és üzem költségvetési élete külön tükröződik. Ezek szerint minden igazgatási ág maga adja meg a maga mérlegét. Kivételt csak a Folkusházy alpolgármester üzemei, a közélelmezési üzemek képeznek, amelyek külön kereskedelmi mérleget fognak adni.

A hadviseltek és a városháza. A hadviselteket kétségkivül minden figyelem és minden támogatás megilleti. Épen ezért nem szabad egyszerüen elsiklani afölött, hogy a Hadviselttek Országos Gazdasági Szövetségének hivatalos lapjában heves támadás jelent meg a városháza ellen. Az egyesület számára hivatalos helyiség kellene és a hadviselteknek a kereskedelmi miniszter ajánlólevelével jelentek meg Bódy polgármesternél és Városssy tanácsnoknál, hogy adjanak számukra a szénszünetet tartó iskolákban két-három szobás hivatalos helyiséget. Hogy ennek a deputációnak nem volt sikere, azt kellőképen illusztrálja a haragos cikk cime: Bujósdit játszanak velünk a városházán. Aztán elpanaszolják, hogy „hitegettek, szaladgáltattak és végül nem fogadták szövetségünk kiküldötteit." A polgármesternek a miniszteriumba kellett menni, Városssy tanácsnok helyett a „gépiró-kisasszony" és Morvay fogalmazó tárgyaltak a hadviselttekkel, akiknek tudomására hozták egy hónapi huzavona után, hogy a tanács határozatot hozott, amely szerint iskolákat csak iskolai célokra engednek át. El kell ismerni, hogy a tanácsnak ebben a döntésben lehet valami igazsága, de a hadviselteket egy hónapon át még sem szabad kilincseltetni. Persze a szegény hadviseltek nem tudják, hogy mindenkinek ez a sorsa, akinek dolga akad a városházán. Ne csodálkozzék azonban a tanács sem, ha most a hadviseltek azt üzenik lapjukban, hogy: „A bürokrácia ellen pedig felvesszük a harcot, még ha a Gellérthegyre kell is magunkat beásnunk!"

A Revü-Szinház ujdonsága. Már teljes zenekarral folynak a próbák a Bródy István—Farkas Imre operettből, melynek Pünkösdi rózsa lesz a cime. Ebben az operettben mutatkoznak be Péchy Erzsi és Galetta Ferenc. A premierig esténkint a nagysikerü Csókbakter van müsoron, melynek pénteken lesz a 75-ik előadása.

A tőke

* * *

Uj ipari részvénytársaság. A mindent felforgató forradalom, valamint a vörös rablóuralom okozta általános tespedés és tétlenség után örömmel adunk hirt az első nagyjelentőségü komoly alakulásról, amely a munka, az ujabb alkotás kezdetét jelenti. A Magyar Épitő és Berendező R.-T. cimen 15-20 millió kezdetleges alaptőkével a közeli hetekben egy uj vállalat kezdi meg müködését a fővárosban. A társaság célja, hogy a rendkivül felhalmozódott közmunkákat, amelyek elvégzésére eddig csak tanácskozásokat tartottak, a munkásviszonyok szemmeltartása mellett olcsó és korrekt módon végrehajtsák. A társaság programmjához tartozik még a magas épitkezés, a városok csatornázási és vizvezetéki munkálatai, egészségügyi berendezések stb. Az uj vállalat vezetőinek neve kellő garancia arra, hogy ez a gazdag munkaprogramm a gyakorlatban is megvalósul. A vállalat két vezető embere: Szilágyi Miklós kereskedelmi vezérigazgató és Kertész K. Róbert miniszteri tanácsos, müszaki vezérigazgató. A részvénytársaság igazgatóságában az emlitetteken kivül közgazdasági életünk még számos kitünősége foglal helyet. A vállalatnak saját tégla- és kavicsgyára, nemkülönben egészségügyi berendezési telepe lesz. Az uj részvénytársaság, amely január első felében tartja alakuló közgyülését, az elnöki tisztséget Zichy Aladár gróf v. b. t. t.-nak ajánlotta fel, aki azt el is fogadta.

Előléptetések a Rimánál. A Rimamurány—Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság igazgatósága egyik legutóbbi ülésén Fröhlich Pál és Földiák István cégvezetőket igazgató-helyettesekké, Dullien Ferenc és Fürst György főtisztviselőket pedig cégvezetőkké nevezte ki.

A Fabank olasz vállalata. A Magyar fakereskedők hitelintézetének olasz érdekeltsége, amelyről már megemlékeztünk, Societa Foresta névvel és 50 millió lira alaptőkével e hó 11-én Milanóban megalakult. Az alakuló közgyülésen jelen volt Fónagy Aladár vezérigazgató is, akit az igazgatóságba beválasztottak.

Az Atlantika mérlege. Az „Atlantika" tengerhajózási r.-t. e hó 29-én tartja ez évi közgyülését. Az 1918 évi mérleg 636.849 K nyereséggel zárult. A tartalékok összege 31 és fél millió koronára rug, amely részben a háboru alatt külföldi kikötőkben internált hajók eladásából származik.

A Rimamurányi közgyülése. A Rimamurány Salgótarjáni Vasmü Részvénytársaság rendkivüli közgyülése a társaság alaptőkéjének 50.000 darab 200 korona névértékü uj részvény kibocsátása által 10 millió koronával 50 millió koronára való felemelését elhatározta. A kibocsátásra kerülő uj részvényekből 40.000 darab a régi részvényeseknek ajánltatik fel 1200 K kibocsátási árfolyamon, ugy hogy minden 5 régi részvényre egy uj részvény esik. A további 10.000 darab részvényt egy a társulathoz közelálló pénzcsoport veszi át, mely egyuttal az összes uj részvények átvételéért szavatol. Az alapszabályoknak a tőkefelemeléssel összefüggő módositása után a rendkivüli közgyülés az eddigi igazgatóságot, mivel megbizatási ideje lejárt, ujból megválasztotta.

A Magyar Kereskedelmi Hitelbank igazgatósága e hó 16-i ülésén az 1918 junius 18-án tartott közgyü és határozata értelmében 20 millió koronára felemelt alaptőkéből még befizetetlen 4 millió korona névértékü részvény kibocsátását elhatározta és minden 8 darab régi részvényre 1 uj részvényt bocsát elővételi jogon 305.— koronás árban a régi részvényesek rendelkezésére. Az elővételi jog folyó hó 16-tól 22-ig bezárólag gyakorolható. Az igazgatóság ezen ülésében Hirsch Sándor és Mühlberg Rezső az igazgatókat igazgatókká, Szendrő Menyhért főtisztviselőt pedig cégvezetővé nevezte ki.

Beszámolnak a szénbányák. A Magyar Általános Kőszénbánya r.-t. december hó 27-ére hivta össze rendes közgyülését, amelynek tárgysorozatán az 1918. évi mérleg jóváhagyása s a nyereség felett való határozathozatal szerepel. A mérleg 8,7000.000 korona tiszta nyereséggel zárul, a vállalat tartalékjai több, mint 88 millióra rugnak; az üzemek bruttó hozama 20.5 millióval szerepel. — Az Esztergom-szászvári kőszénbánya december 22-én tartja meg közgyülését, a mérleg szerint közel 1,400.000 korona volt a tiszta nyereség. A tartalékok 19,000.000 koronára rugnak. A vállalat alaptőkéje tndvalevőleg 13 millió. — Az Északmagyarországi egyesitett kőszénbánya iparvállalat r.-t. ugyancsak december 22-én tartja rendes közgyülését. A mérleg közel 600.000 korona tiszta nyereségről számol be, a vállalat tartalékja megközeliti a tiz milliót, alaptőkéje pedig 6 millió koronára rug. — Az Urikány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya r.-t. most publikálta a mult év végén lezárt mérlegét. A kimutatott tiszta nyereség a félmilliós előhozat nélkül 2,939.448 korona, ezenkivül leirtak még több mint négyszázezer koronát.

Közgyülések és mérlegek. A Beocsini Cementgyári Unió r.-t. mult évi mérlege jelent meg, amely a hozzáfüzött várakozást teljesen kielégitette. A vállalat tiszta nyeresége 3,667.181 korona, ami bizonyára bőséges leirás után mutatkozott. A vállalat részvénytőkéje 8,800.000 korona, tartalékalapjai pedig megközelitik a 14 millió koronát. — A Kőolajfinomitó r.-t. december 27-iki közgyülése felhatalmazást fog adni az igazgatóságnak, hogy a társaság egyes telepeit eladhassa. A megjelent mérleg 11 millió korona részvénytőke mellett nyolc és fél millió korona tiszta nyereséggel zárult, ami valóban rekord eredmény. — A Gyufaárusitó r.-t. e hó 3-án tartja évi rendes közgyülését. Az 1918. évi mérleg 18.000 K nyereséggel zárult.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35 Telefon 120—77.
Minden este fél 7 órakor
a szezon ságere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER"
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ
Fordította: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az emeleti Amerikai Barban meleg vacsora.
Minden vasáráp d. u. 3 órakor mérsékelt helyárakkal
„A Csókbakter"
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

Rég vagy törött GRAMOFONLEMEZEKET bárkinél drágábban vásárol
WÁGNER (Hangszerkirály)
Budapest, VIII., József-körut 15. Fiók: IX., Rádai-utca 18

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Sternberg
hangszergyár
Rákóczi-ut 60. saját palotájában

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Költségvetés dijtalan.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

Nyolcadik évfolyam — Budapest, 1919. december 24-én — 52/a. szám

Fővárosi Hirlap

Előfizetési árak:
Egész évre ..... 80 K.
Fél évre ..... 40 K.
Egyes számok kaphatók a kiadóhivatalban.

Városi, politikai és közgazdasági hetilap

Felelős szerkesztő: Dacsó Emil

Megjelenik minden szombaton. Szerkesztőség és kiadóhivatal: VI. ker. Szív-utca ..... 18. szám
Telefon 137-33

A születés sziklája

Betlehemben fehér márványlappal van befedve, s a nyers kőből csak egy darabka szabad. A nyers követ nagy ezüst csillag veszi körül, ráírva:

Hic est locus, ubi Jesus Christus ex Maria Virgine natus est.

Az ember megáll e hely előtt, térdre roskad és odanyomja fejét a hideg kőre, amelyet először érintett testével valaha *az örök szeretetet hirdető Megváltó*. Az élettelen sziklából fakad az élő hit, amely megtanit igazságra, testvériségre, emberszeretetre.

A születés sziklája előtt állunk mi agyonsanyargatott magyarok is. Tagjainkat levagdalták, a bőrünket lehorzsolták, a lelkünket megtépdesték, a szivünket gyökerestül szakitották ki. Az első karácsony-estén, amikor szabadabban lélegzünk, a Születés dicső emlékünnepén vérző fejünket nyomjuk oda a szeretet sziklájához, hogy élő hitet meritsünk az élettelen sziklából és elinduljunk keresni az igazságot, testvériséget és emberszeretetet. Mert másra nincs szükségünk semmire. Ha megkapjuk az igazságot, amelyet most konokul, makacsul tagadnak meg tőlünk a világ urai, akkor teli lesz a mi megtépdesett lelkünk testvériséggel, emberszeretettel, visszakapjuk kiszakitott szivünket, és a magunk erejéből gyógyitjuk be sulyos sebeinket. De ha nem? Mi lesz akkor?

A szeretet ünnepén ne beszéljünk erről, ma higyjünk, bizzunk, hátha van igazság a földön. Ha mindenki elveszti is hitét, Magyarország szivének, Budapestnek fanatikusan kell hinni. És ha már a földi igazságban való reményét elvesztette volna, akkor is ott van a végső remény, mindenek csucspontja, sorsunk nagy intézője. Fátumos kitartással állunk amellett, hogy ez a nagyszerü város nem lehet a jövőben sem koldusok tanyája, nem lehet törpe népnek elkárhozott feje, nem lehet egy elárvult nemzetnek óriás temetője.

Halk, topogó léptekkel, mint mikor halott van a háznál, odalopózunk Budapest karácsonyfájához. Nincsen semmi éke, nincsen rajt csillogás, nincsen örömkeltő ajándéka. Semmi, semmi egyéb, csak egy zöld fa. A remény fája a nemzet élő lelkiismerete felett virrasztó szegényes, apró gyertyákkal. És ujjongva emeljük magasba a kezünket, szent fogadalmat teszünk: elől fogunk járni a küzdelemben, amely vissza fogja szerezni ennek a szent magyar fának minden elrablott ékességét.

Száradjon le a karunk, ha nem ezért dolgozunk. Pusztuljon el az életünk, ha nem ezért visszük harcba minden tudásunkat,, minden akaratunkat, minden lelkesedésünket. Budapest ismét vezetni fog. Már kezdi szavát, hangját megtalálni a város, már érzi, már tudja, mit kell cselekednie. A munka asztala kezd megnépesülni, a tudomány méhe megtermékenyülőben, a kötelességtudás parancsai teljesülőben. Budapest dolgozni fog, ki kezével, ki agyával és mi tudjuk, mi már láttuk, hogy amikor Budapest dolgozik, akkor megállanak csodájára az idegen népek. Ez a győzelem utja, ez az az ut, amelyen örökzöld karácsonyfánk elrablott ékességét vissza lehet és vissza fogjuk szerezni.

Fullánkok

A rayonirozás

gondolata megint kisért. Sajnos, leszoktunk már arról, hogy a közélelmezési ötletek felmerülése után azonnal jóllakottaknak érezzük magunkat. Ahány uj ember tette be a lábát olyan hivatalba, ahol mód kinálkoznék az élelmezés megjavitására, eddig még mindnek szemet szurt az ácsorgás. Emlékszünk még, milyen lelkes, becsületes harcot vivott ebben az ügyben Sándor László főkapitány és mennyire nem sikerült neki semmit javitani. A rayonirozás, amelynek elkészitésére most kapott utasitást a főváros, eddig sem fog eljutni, mert a rayonirozásról most fog harmadszor kiderülni, hogy technikailag kivihetetlen. Kétszer már kiderült róla, de háromszor mégis biztosabb.

*

A botnak

ugy mondják igazságszolgáltatási, vagy közélelmezési szerepet szántak. Hogy a lánckereskedők kedvét végleg elvegyék az árdrágitástól, a közélelmezési miniszterium — hir szerint — javasolta, hogy az árdrágitást botbüntetéssel is sujtsák. Ne legyünk szemforgatók, ne szóljon belőlünk az álhumanizmus, az ördög sajnálja a lánckereskedőtől, az árdrágitótól a botot. Még mindig kivételes időket élünk és tudjuk, hogy akinek ábrázatja van az árdrágitáshoz, az nem fog pirulni a botozás miatt sem. Csak az a kérdés, hogy ha az árdrágitókat előbb kitoloncolják és internálják, kiket fogunk akkor megbotozni?

*

A közigazgatási bizottságot

valaha mindenki az amolyan sóhivatalfélék közé sorozta. Azt hitték, hogy van, vagy nincs, egészen mindegy. Egy hónapban egyszer összeültek szivarszó mellett az urak és pedig a változatosság kedvéért az uj városházán, s ezzel, no meg az unalmas kommünikével be is van fejezve a dolog. Most aztán kiderül, hogy megáll minden, mert nincsen közigazgatási bizottság. Árvaszéki ügyekben a másodfoku döntés a közigazgatási bizottság egy albizottságáé, sőt mint ma megirjuk, a tisztviselők kommünös fegyelmijeiben sem lehet itélkezni, mert nincs közigazgatási bizottság. Szegény közigazgatási bizottság, erről is akkor derül ki, hogy van, mikor nincs.

Bajban a kikötő

A kormány meg akarja szüntetni a fővárossal való megegyezést

Még 1919. év elején, *Garami* Ernő kereskedelmi minisztersége idején, igen kitünő, mindenkit megnyugtató, eredményekkel kecsegtető megegyezés jött létre a kormány és a főváros között a kereskedelmi kikötő épitésére vonatkozólag. Ez az az időpont, amely óta a kikötőépités körül minden simán ment és amióta a sok higlevü és hiábavaló tanácskozás, csatározás után végre komoly munka kezdődött. Az épitkezést annak idején paritásos alapon vállalta a főváros és az állam. Amilyen megnyugtató és reményteljes volt ez a helyzet, éppen olyan nyugtalansággal veszünk tudomást arról a hirről, hogy a *kormánynak szándékában van ennek a megegyezésnek a megszüntetése.* Reméljük, hogy a hir csak hir marad, de már most, amikor a földmivelési miniszterium körében szerzett értesülésünket nyilvánosságra hozzuk, kénytelenek vagyunk nyomatékosan figyelmeztetni arra, hogy a kikötőépités katasztrófáját készitik elő, akik a kormány és főváros megegyezését meg akarják bolygatni.

Érdeklődtünk a városházán az iránt, hogy mi igaz ebből a hirből, ám érdemleges választ nem kaphattunk, de kétségtelennek tartjuk, hogy a főváros arra funkcionáriusai, akiknek a kikötő-ügyben már jeles érdemeik vannak, legelső sorban *Déri* Ferenc alpolgármester és *Fock* Ede tanácsnok most is minden lehetőt el fognak követni a szánalmas terv megakadályozására.

A Garami-féle megegyezés lényege, mint ismeretes, az volt, hogy a kikötő épitését közösen végzi a főváros és a kormány. Ez a paritás az egész vonalon a legteljesebb módon érvényesült is. A sok csip-csup bizottság helyett, amelyeknek érintkezése igen nehézkes volt, egy állandó kikötő-bizottság létesült, amely teljhatalommal intézkedett minden a kikötőépitést érintő kérdésben. Megszünt tehát az a lehetetlen állapot, hogy a legjelentéktelenebb kérdésnek is öt-hat fórumot kellett megjárnia. A bizottság, amelynek felét a főváros, felét a kormány küldte ki, mindent gyorsan, a maga hatáskörében intézett el. A kikötő épitésének költségeit is felesben viselte volna a kormány és a főváros, majd végül a kész kikötőt a főváros kapta volna kezelésbe, hogy végül az övé maradjon.

Ez az a megegyezés, amelyet most meg akarnak szüntetni. Értesülésünk szerint a földmivelési minisztérium részéről indult meg ez a törekvés, amelynek a célja, hogy *a jövőben a főváros is a maga hatáskörében és a maga pénzéből épitse a maga részét, meg az állam is.* Ilyenformán a fővárosra várna a part kiépitésének a kötelezettsége, mig az állam a soroksári Dunaág, a nagysziget, az erőmü és a szigetbe belenyuló öblök kiépitését vállalná. Ez a szomoru ötlet természetesen magával hozná azt is, hogy *megszünne a budapesti kereskedelmi és ipari kikötőt épitő bizottság,* amelyben *Méhely* Kálmán államtitkár annak idején a kinos és hosszadalmas adminisztrációs torturákat kiküszöbölő teljhatalmu szervet létesitett.

Igen komoly veszedelem lenne, ha a főváros és állam régi megállapodását most meg akarnák bolygatni. A kikötő kérdése mindig a le-

hető legfontosabb kérdése volt ennek a városnak és ennek az országnak is. Már akkor is, amikor *Kvassay* Jenőt kivéve, a földmivelési miniszteriumban, erről még senkinek sem volt fogalma. De soha olyan fontos nem volt a dolog, mint éppen ma, amikor a kikötő Budapest életlehetőségei között is a legelső helyet foglalja el, amikor a Duna-bizottság vezértitkársága már megkezdte müködését Budapesten. Ma kisérletezni és uj bonyodalmakat keresni, halálos vétek lenne. Fölboritani egy kitünően bevált megegyezést, talán csak éppen mert egy forradalmi kormány kitünő szakembere, *Méhely* Kálmán csinálta, igazán mérhetetlen könnyelmüség lenne. A miniszteriumok begyöpösödött tradicioi azonban, ugy látszik, már nem tudják nélkülözni a bonyodalmas adminisztrációt, amely egy évtizeden át ölte a kikötő-ügyet. Most, éppen most robbantani: ezt igazán nem lehet megérteni. Akik ezt akarják csinálni, aligha vannak tisztában még mindig a kikötő jelentőségével, azt pedig semmi esetre sem tudják, hogy máris elkéstünk vele nem kevesebb, mint egy évtizeddel, ha pedig most uj bonyodalmakat készitenek elő, akkor egy ujabb évtizedet dobhatunk oda áldozatként. Az erősnek és okosnak ezuttal a fővárosnak kell lenni, meg kell mutatnia, hogy tisztában van azokkal a hatalmas érdekekkel, amelyeknek érdekében meg kell védeni a Garami—Méhely-féle megegyezést.

Viz, szén, koksz

Jobb gázunk lesz karácsonyra — Miért van most viz?

Buzáth János dr. tanácsnok nyilatkozata

Amilyen aktuális volt ezelőtt még egy esztendővel is a viz-mizéria kérdése, épannyira lekerült most a napirendről. Az emberek azt mondják: van viz és ezzel már napirendre is térnek a dolog felett. Elfelejtik azonban azokat a kegyetlen napokat, amikor egy év előtt a magasabb fekvésü helyeken és a mamasabb emeleteken napszámra egy csepp nem hullott ki a vizvezetékből. Amikor reszkettünk a holnaptól, vajjon nem megy-e tönkre teljesen a vizvezeték? Persze most már könnyü azt mondani, hogy volt ez már rosszabbul is. Persze hogy volt rosszabbul: amikor még Pest utcáin a wassermann járt szamárvonta kordéján a vizeshordóval. Akkor egy puttony vizet öt krajcárért vittek fel az emeletre, de csak az elsőre, mert a második emeleti lakónak már tiz krajcárt kóstált ez a mulatság. Szinte szerencse, hogy a vizzel nem jutottunk el idáig: de azok, akik már elvetették a vizgondokat, sulyosan tévednek, mert a viz-mizéria még nincs megoldva, amint az Buzáth János dr. tanácsnok alább következő nyilatkozatából is kiderül. A kommünnek vizügyben szerencséje volt. Az egész négy hónap alatt mindig volt bőségesen viz a Dunában.

A másik fontos életkérdésünk, amit már jobban számon tart a közönség, a gáz. Tüzelőanyag nincs, legalább a gázresót lehessen használni. Amikor a gázra vonatkozólag kérdést intézett a Fővárosi Hirlap munkatársa Buzáth János dr. tanácsnokhoz, a következőket volt szives mondani:

— Éppen most kaptam a sürgönyt, amely jelenti, hogy az igért mährisch-ostraui gázszén és koksz első szállitmánya, három vonat, megérkezett Ludenbergbe és holnap (vasárnap) már Szobon lehet. (Azóta megérkezett. *A szerk.*)

— Egy-egy vonaton 400—450 tonna szén és koksz van, úgy hogy 135 vaggonban körülbelül 1300 tonna szén és koksz érkezik. Az 1300 tonnából 240 tonna a koksz, amelyre a vizgáz gyártásához van szüksége a gázgyárnak.

— Ez a három vonat szén azonban csak az első részlete annak, amit lekötöttünk és amelynek fejében kompenzációképen 3000 magyar vasuti kocsit adunk oda a cseheknek használatra. A vaggonok használatáért természetesen bért fizetnek.

— Minden reményünk megvan ezek szerint, hogy *karácsonyra jobb és világitóbb gázt tudunk majd adni a budapesti közönségnek.*

A viz kérdésében a következőket mondta a tanácsnok:

— A vizművek dolgában a kommün alatt semmi sem történt, ami kétségkivül a legnagyobb bünök közé tartozik, mert kész tervek voltak itt, csak hozzá kellett volna fogni a munkához és már készen lehetnénk a vizművek kibővitésével. Nem történt azonban semmi. Ilyenformán egyáltalán nem lehet azt mondani, hogy most már tul vagyunk a vizhiány veszedelmén. Hogy ma van viz, hogy nincsenek momentán komoly bajok, annak igen egyszerü, de annál szomorubb a magyarázata. Ma csak azért van ugyanis vizünk, mert kevesebbre van szükség: fájdalom, vasutjaink nem járnak, vagy alig járnak, a gyárakban nagyrészt szünetel a munka... A viz legnagyobb fogyasztói csendesek, ez az oka annak, hogy valahogy ugy még el vagyunk látva vizzel. Most azonban igen komolyan foglalkozunk a vizvezeték kibővitésének kérdésével. állandóan tárgyalunk és mihelyt lehet, a munkát is megkezdjük.

Pesti jelöltek és önjelöltek

Vigabban folyik a korteskedés

Négy héttel a képviselőválasztások napja előtt, hirtelen megélénkült a választási harc Pest-Budán. Ezen a héten végleg eldőlt, hogy ugy a demokraták, mint a szocialisták részt vesznek a választásokon s a közeli napokban végre szóhoz jutnak a komoly jelöltek, azok, akik közül Budapest honatyái kikerülnek majd.

Budán aránylag csendes a hangulat. Az I. kerületben Haller István miniszter áll szemben a függetlenségi Szigeti Jánossal. Perczel Béla hir szerint nem itt lép fel, hanem a Perczelek ősi kerületében, Bonyhádon. A II. kerületben Benárd Ágoston államtitkárral szemben Becsey Antal akarja felvenni a küzdelmet, de még habozik, hogy milyen párti legyen. A III. kerületben Virter

A vörös citadella

Szent Gellért szobra előtt állok törpén, bámulón. Ennek a szobornak a méretei mindig megrémitenek. Csodálatos, hogy a bolsevikieknek nem akadt meg rajta a szemük. Egy ilyen óriás pap, kezében a szent kereszttel. A szeme átvillog a Dunán és a napfényben csillogó kereszt fénye elkápráztatja a hivő szemét. Miért történt mégis, hogy türték, hagyták ezt a lázitó óriás papot méltóságosan állani vénhedt gyilkosa, a Duna fölött. Megfeledkezett volna az első kerületi munkástanács, amely minden más kerületbelinél találékonyabb volt? Általában a kommün — Ferenc József szobrát kivéve — nagyon kegyelmes volt a kétségbeesett, hitvány pesti szobrokkal szemben. Szinte lágyszivübbnek mutatkozott itt, mint kellett volna.

Arról azonban nem feledkezett meg, hogy a citadella ormára is fölhuzzák a vörös lobogót. Sőt: reaktiválták magát a citadellát is. Ez a vénséges vén alkotmány még egyszer katonai szerepben tündöklött. Fiatal vörös katonák nyüzsögtek érthetetlen okból a Gellérthegy sima utjain. Káprázatos májusi napon jártam erre. Szelid kirándulók sütkéreztek a domboldal tisztásán, jámbor házacskák meregették ártatlan szemüket a Rác-fürdő felé, álmos tehénkék, fürge kecskék majszolták a tavaszi zöldet és a citadella falaiból mogorva ágyuk torka ásitott félelmetes szájtátással a gyanutlan városra.

A citadellát tehát szintén reaktiválta a bolseviki militarizmus. A szuronyos, marcona kapuőrök, a gyülöletes ágyuk előtt pedig ott vihánccolt a hajóhinták gondtalan népe, ott nyalábolt, ott csipdesett és markolt az uccák szerelme és hosszu, hosszu sorban állott föl egy ital vizért a kirándulók serege a piszkos kut előtt. A citadella, a vén tartalékos pedig furcsa és félszeg volt a vörös fegyverzetben.

Sok-sok évszázadok után a tömérdek vihart látott fogatlan vén hegynek fegyvert adtak megint a kezébe, pedig kerek husz esztendeje, hogy katonáék penzióba küldték. 1899 tavaszán került polgári sorba az öreg citadella és a vastag, kemény kőfalakon rést ütöttek a közmondásos tótok csákányai. Ez volt a citadella utolsó ostroma és be kell vallani: az ostromnak nem voltak halottai. A vitéz magyar csapatok jó előre kivonultak az ostromlott várból és igy a derék tót legények veszedelem nélkül keritették hatalmukba a hatalmas erősséget. Ekkor azonban már csak kivülről, látszatra volt félelmetes és hatalmas a vár. Tulajdonképpen egészen rokkant-számba ment és ha néhány modern ágyuval ostrom alá vették volna, fél óra alatt beadja a derekát. Ez volt az oka, hogy husz esztendő előtt lebontották a bástyagyürüket és a harcos falak közé békés rendőr-családok költöztek be és az otromba falak tövében sivalkodó rendőr-csemeték pitykéztek éveken át.

Pedig a Gellért-hegy multja épen nem nevezhető csöndesnek. Szent Gellért püspök martiriumával kezdődik a hegy magyar multja. A késő nemzedék kegyelettel expiálta a pogány multat és a török hódoltság idején kegyeletes kis kápolnát emelt a hegy ormán a szent püspök emlékezetére. A vallásos stációtól a tudomány felé indul a hegy multja. Mikor az egyetemet Nagyszombatból Budára helyezték át, a hegy tetején csillagvizsgálót akartak épiteni. Az épitkezés sokáig késett és igy a csillagvizsgálót csak 1815-ben avatták föl.

Mllyen volt ez a csillagvizsgáló? Ma már csak az emlékezete él és néhány müszer van meg talán belőle valahol az egyetemen. Az épület két kerek toronyból és az ezek között levő teremből állott. Hunfalvy igen pontosan leirja: „Mindegyik torony 16 láb tágas belső öble közepén 9 ½ láb vastag és 17 láb magas tömör henger állott, rajta 4 kőlapból összerakott, 9 láb hosszu, 3 láb magas s 2 láb széles talapzat, melyen a keleti toronyban Reichenbachtól készitett három lábnyi szorzáskör két 6 láb magas, s 10 hüvelyk vastag oszlop között s ez oszlopokon fekvő öntött vasból készült gerendázaton vala kitüzve, a mozgó fedéllel ellátott nyugati toronyban pedig két márványtábla között az egyenlitői cső, melyet szintén Reichenbach Münchenben készitett vala, feküdt. Azonkivül a talpazatokon csillagászórák is voltak. A vizsgálóterem 45 láb hosszu, 25 láb széles és 15 láb magas, s két hatalmas oszlop között, két egymástól 36 lábnyira levő délcső Reichenbachtól volt benne; aztán hat lábnyi fali negyedlő, s a Seyffert készitette főcsillagászóra. A keleti délcső alatt két márványoszlop között három lábnyi délkör vala Reichenbachtól, továbbá külön oszlopon csillagászóra, melyet Budán Rauschmann készitett. A toronyban levő hengerek és oszlopok az épület falaitól elszigetelten a sziklára épültek. A nagy helyükből ki nem mozditható eszközökön kivül sok kisebb csillagászi eszköz is volt a teremben, távcsők, sugárszerzők (reflektorok), tet-aljpontkör, magasságkör, napmérő, üstököskutató stb."

A laikus előtt is nyilvánvaló ebből a leirásból, hogy a Gellérthegyi csillagvizsgáló kitünően felszerelt intézmény lehetett, sajnos azonban az 1849-iki ostrom idején az épületek és a müszerek is nagyrészben elpusztultak.

A Gellérthegy különben ősidők óta a nép kedvenc mulatóhelye volt. Már 1814-ben az angol Bright Rikard, aki beutazta Magyarországot, igen eleven szinekkel festi a husvéthétfői gellérthegyi ünnepet.

— Az egész hegy — irja — néptömegekkel van ellepve. Szakadatlan sokaság kapaszkodik föl a kigyózó ösvényen és a hegy alig képes a föltóduló tömegeknek elegendő helyet nyujtani. Itt szekerek álltak megrakva boros és sörös hordókkal, körülöttük száz sürgő kéz meg száz szomjas torok foglalatoskodott, emitt sátrak, hol pipát, olvasót, képet, játékszert, fésüt és gombot árultak, majd ismét sátrak, ahol mézeskalácsért civódtak, amott bódék, ahol sorsjátékra tettek, másutt asztalok, melyeken kövér ürüsültet tálaltak, s nem egy üveg budai óbort ürítettek. Mindezekhez járultak a pajkos sihederek, kik világos nappal „tüzmüveket" szórtak a levegőbe. Mindez a legtarkább változatosságban keverve és összeszorulva olyan látvány, amelyet alig lehet leirni.

Schams viszont 1822-ben a gellérthegyi szüretet irja le:

— A polgár és családja — irja a többek között — otthagyja városi lakását, a kapás és neje és gyermekei bucsut vesznek házikójuktól, ki-ki a szüretre megy gyalog vagy kocsin. Megfoghatatlan e népnek vigadozása és gyönyörködése. Mindenfelé hangzik a

László ügyvéddel szemben még nem állitottak jelöltet a liberális pártok, de bizonyos, hogy Virternek legalább két ellenjelöltje lesz. A IV. kerületben Pekár Gyula visszalépett és egyelőre Samassa Adolf (ker. blokk) az egyetlen jelölt, de már nem sokáig. Az V. kerületben Kontra Aladár ref. lelkész a keresztény blokk jelöltje. A győzelemre alig van kilátása, mert ez a kerület hálás talaja a szociális pártnak és a demokratáknak is. Valószinü, hogy itt lép fel a szocialista Somogyi Béla, a demokraták pedig talán Schuberth Sándort jelölik. Benedek János régi hajdusági kerületében fog fellépni. A VI. kerületnek országos szenzációja van. Welkerle Sándor pártonkivüli programmal vállalta a jelöltséget és ezzel ellenfelének, Friedrich Istvánnak a sorsa ebben a kerületben megpecsételtetett. A VII. kerületben Sándor Pál kedden este bontott lobogót. Megválasztása több, mint bizonyos. Lehetséges, hogy a nemzeti középpárt jelöltet állit, a keresztény blokk pedig talán Ajtay József pénzügyminiszteri tanácsost lépteti fel, de hasztalan. Kreutzer Lipót is hiába próbálkozik itt, mert Sándor Pál mandátuma bizonyos. A VIII. kerületben igen heves harcra van kilátás báró Szterényi József és a centrumpárti Fenyő Miksa között. A küzdelem teljesen nyilt. Van azután néhány önjelölt ebben a kerületben: Gál Jenő, az örök jelölt, Szemere György iró (ker. blokk), Halmay Elemér (Apponyi-párti), Repolt Károly (ker. blokk). Valószinü, hogy Szterényi és Fenyő között pótválasztásra kerül a sor. A IX. kerületben Vázsonyi Vilmos kanterben fog győzni. Ellenjelöltje Lenkei Lehel Ludovika-tanár a keresztény blokk programmjával — és a siker minden reménye nélkül. Érdekes küzdelem lesz a X. kerületben, ahol Sümegi Vilmos pártonkivüli, Bródy Ernő demokrata és Tauffer Gábor keresztény párti programmal lép fel. A XI. kerületben nem lesz komoly harc. Hegedüs Lóránt ugyszólván egyhangulag fogják megválasztani. Ambrus Gyula a keresztény blokk jelöltje, de csak a zászló becsületéért küzdhet. Van azonkivül egy önjelöltje is a kerületnek — Garai Mariő illusztris személyében. A XII. kerület a szocialista Garami Ernő biztos zsákmánya. Ellenjelöltje egy Homonnay Tivadar nevü keresztény blokkhoz tartozó vasutas. A XIII. választókerület miatt nem fáj a feje Bárczy István igazságügyminiszternek. Keresve sem találhatott volna kellemesebb ellenjelöltet gelsei Biró Zoltánnál, aki nem tulságosan komoly jelölt. A XIV. kerületben Ugron Gábor a demokraták jelöltje. Szó van arról, hogy a függetlenségi párt Bakonyi Samut lépteti fel. A keresztény blokk jelöltje Száva János iskolaigazgató. A XV. kerület illusztris jelöltet kapott Éber Antal személyében. Nem hisszük, hogy a kerület polgársága mást küldene a parlamentbe és reméljük, hogy a függetlenségi párt Ábrahám Dezső államtitkár számára más kerületet fog találni. Fellép itt Kiss Ferenc demokratapárti és Kovács Emil ref. lelkész keresztény nemzeti egyesülési. A XVI. kerületben tisztázódott a helyzet az által, hogy Benedek Dezső visszalépett. A liberális polgárság jelöltje itt Márkus Jenő, ellenjelöltje Miklóssy István ker. blokkhoz tartozó tanár. A szocialisták Márkusra fognak szavazni. A XVII. kerületben legtöbb esélye Heinrich Ferenc kereskedelemügyi miniszternek van. Lehetséges, hogy a demokratapárt is állit jelöltet. A keresztény blokk Weisz Konrád vasutast jelölte. A XVIII. kerületben Füzesséry Zoltán a demokrata jelölt. A nemzeti középpárt Lengyel Endre nevével megy a biztos bukásba, a keresztény blokk jelöltje Mahunka Imre hutorgyáros. A XIX. kerület komoly jelöltje báró Perényi Zsigmond középpárti. A ellenjelölt neve: Avarffy Elek, pártállása: ker. blokk, foglalkozása: orvos. A XX. kerületben a liberális pártok még nem jelöltek. A keresztény blokknak két jelöltje is van: Haller József ügyvéd és Budai Dezső mérnök. A két kőbányai kerületben rendkivül heves harc lesz a szocialisták és a keresztény szocialisták között. A XXI. kerületben Spolarits Györgyről. Usetty Ferencről, Székely Jánosról, Kiss Antalról beszélnek. A szocialista jelölt neve eddig ismeretlen. A XXII. kerületben csak a keresztény blokk állitott még jelöltet Szabó József személyében.

A tanácsnak nem kell kormánybiztos

Oppozició készül? — Körséta a városházán

A leendő, vagy nem leendő kormánybiztos körül ujabban nagyon elcsendesedtek a hirek. Szombaton egészen félénken megint lehetett ugyan *Polónyi* Géza nevét hallani, de ennek az a magyarázata, hogy szombaton megint közmunkatanácsi ülés volt és ilyenkor *Polónyi* Géza nem mulasztja el az emberek memoriáját egy kicsit felfrissiteni.

A keresztény blokkban, ugy tudjuk, nem ejtették még el a kormánybiztos kinevezésének gondolatát, bár

sokan azt mondják, hogy nem kell megvárni a nemzetgyülési választásokat, hanem már most, akár a régi választójog alapján is, össze kell ülnie az uj közgyülésnek.

Kormánykörökben azonban ezt az ötletet tulságosan fantasztikusnak tekintik. Általában a kormánynak ezidőszerint sokkal fontosabb kérdésekkel kell foglalkoznia, mint a budapesti kormánybiztos kinevezése. A keresztény blokkban mégis a leghatározottabban állitják, hogy *karácsonyig kinevezik az uj kormánybiztost, akinek személyére vonatkozólag eddig még nem tudtak megegyezni.* A pártban különben az a nézet alakult ki a héten, hogy *nem szabad hangosan gondolkozni.* Ez alatt pedig azt értik, hogy amit ők a pártban beszélgetnek, az időnek előtte kiszivárog és a kelleténél hamarabb jut el *Bódy* Tivadar dr. polgármester füléhez. Bódy aztán veszi a kalapját, kabátját, beül az autójába és sürgősen gáncsot vet a kiszemelt kormánybiztosnak. Igy beszélnek a pártban, de valószinüleg sok a tulzás a dologban, mert ha a polgármesternek olyan befolyása lenne a kormányban, mint amilyet neki tulajdonitanak, akkor valószinüleg ő lenne már a kormánybiztos, vagy mi.

Ami a legujabb személyi kombinációkat illeti, itt csak egy a bizonyos és ez az, hogy

kebelbeli embert nem fognak kinevezni a városházára.

mert, mint mondják, *a belső emberek többé vagy kevésbbé meg vannak fertőzve a demokrata nyavalyával* és igy a keresztény pártnak nem lehet bennük osztatlan bizalma. Igy *Sipőcz* Jenő dr.-ból aligha lesz kormánybiztos, bár hallottunk olyan hangokat is, hogy a kormány egyszerüen és végleg félretette a kormánybiztos kinevezésének kérdését.

Ám nevezzék ki a kormánybiztost, most már az is kétségtelen, hogy bárki legyen az, nem valami szimpatikus fogadtatásra fog találni a tanácsban.

A tanács igen nagy része, legelső sorban a keresztény pártokhoz tartozó tanácsnokok komoly ellenállást fognak kifejteni.

A „Fővárosi Hirlap" munkatársának alkalma volt egyik tekintélyes főtisztviselővel beszélni, akinek a keresztény pártban sok barátja és tisztelője van. A következőket mondta:

— Kormánybiztosra nincs szükség. Semmi értelme sincsen, hogy valakit ilyen cimen a nyakunkra küldjenek. Mert mi történhetik? Vagy az, hogy a kormánybiztos beül az ujvárosházára, a Váci-utcába és odahivat referálni. Ezt meg fogom tenni neki, de ebből semmi politikai haszna nem lesz. A tanácsba beülni azonban nincs joga. Vagy van a fővárosnak tanácsa, vagy nincs. Ha pedig van, akkor oda többé se Bokányi, se más be nem teheti a lábát.

— Ebből a fajtából elegendő volt már. Azt megteheti a kormánybiztos, hogy szétkergeti a tanácsot és maga ül be a hatalomba, de a tanácsot többé nem lehet tetszés szerint ide-oda rángatni. Hiszen sehogy sem látom a dolognak hasznát. Ha ide küldenek egy jó modoru, kedves bácsit, aki nem avatkozik bele semmibe, annak nincs értelme, mert ha itt van is, az történik ezentul is, ami eddig. Ha pedig idekül-

---

zene, az ének, a fütyölés és az ujongás. A legszebb ötletek, melyek nagyvárosi szép-elmének válnának becsületére, a legleleményesebb kópéságok, melyekre elő lehetne fizetni, merülnek fel köztük a munka közben, hogy öröm azt hallani és látni.

Időközben azonban, mint stratégiai pont is, komoly szerepet játszott a Gellért-hegy. Budapest blokádja után való napokban lehetetlen, hogy eszünkbe ne jusson az 1541-ik esztendő, amikor legalább a budaiak nem voltak valami tulságosan bőviben az élelemnek és egyéb földi jónak. Buda várát csaknem három hónapig ostromolta Ferdinánd király 25.000 németből és magyarból álló serege Roggendorf vezérlete alatt. Bent a várban Izabella királynő, a kis János Zsigmond és Martinuzzi György védekeznek mindössze 2400 fegyveres emberrel. A hős védők sorra visszaverték a támadásokat, de beállott az inség. A marha ára négyszeresre szökött fel, a várbeli mészárszékben lóhust mértek és a királyné konyháján butorokkal fütöttek. A kincses ládáik mellett éhező polgárok összeesküdtek, hogy föladiák a várat. Pálczán Péter kisbiró egy juniusi éjszakán megnyitotta a Boldogasszony czinterméhez vezető kiskaput, amelyen Roggendorf 300 fegyyverese a városháza piacára vonult be. Közben pedig megkezdődött a Gellért-hegyről a királyi kastély ágyuzása is. És emiatt hiusult meg a csel, mert a Gellért-hegyi ágyuszó fölriasztotta a várőrséget. Julius 31-én aztán megérkezett Mehemet pasa serege, amely fölszabaditotta a várat és ellátta élelemmel az éhezőket. Sőt a Török Bálint vezérlete alatt álló várőrség Mehemet pasa segitségével ostrom alá vette Roggendorfnak a Gellért-hegyen és annak déli oldalán elsáncolt seregét. Roggendorfék hajón akartak átkelni a Gellért-hegy lábától Pestre, de seregét megsemmisitették és a törökök Pestet is hatalmukba keritették.

1849-ben ujra stratégiai ponttá lett a Gellért-hegy, ahonnan a budai várat ezen a nagy tavaszon magyar hadak ágyui ostromolták.

Az első magyar huszárok május 3-án jelentek meg a Gellért-hegyen és kitüzték a háromszinü zászlót. Másnap a mintegy 30.000 főből álló magyar főhad, melynek Görgey volt a vezére, is megjelent a vár alatt. Az egyes hadtestek vezérei Nagy Sándor, Knézics és Kmety voltak. A Gellért-hegynek jobb szárnyával a Dunára támaszkodva Aulich vezérletével a II-ik hadtest ütött tábort. Valami tulságos nagy szerepe nem volt a Gellért-hegynek abban, hogy Hentzi makacs védekezése megtörött. Annyit azonban följegyzett a história, hogy május 15-én éjszaka a Gellért-hegyről kilőtt gránát felgyujtotta a királyi palotát, melynek déli része minden oltási kisérlet dacára leégett.

Mikor a szabadságharcnak vége lett, az osztrák kormány erős várat épittetett, ez lett a citadella. Fölvonóhid vezetett a zsarnoki uralom fellegvárába, ahol vártüzérek tanyáztak. Budapest előtt roppant titokzatossá, sőt gyülöltté lett ez a hely és a legenda azt tartotta, hogy a citadella ablakaiból egy-egy ágyu állandóan a parlament, a Muzeum, az Akadémia és a templomok felé volt irányitva. Mennyi volt igaz ebből, senki sem tudja, annyi azonban bizonyos, hogy a citadella Budapest ellen épült. 1899 óta azután, amikor a csöndes tótocskák szétkalapálták a bástyagyürüket, néma hellyé lett a citadella és a Gellért-hegyet csak az ünnepi kirándulók zaja verte fel. Az oldalába lassanként parádés, kellemes villák telepedtek, békés, kedves hely lett az öreg hegy, amig az idén március 21-én azzal a hirrel lepték meg Károlyi Mihályt, hogy sok minden között a citadella is vörössé lett és az osztrákok emelte falak mögül Kun Béla és Pogány József ágyui ásitoznak a miniszterelnöki palota felé. Ugy mondják, ez volt a végső ok, amely Károlyit lemondásra kényszeritette. Azóta a kommunisták ismét komoly stratégiai pontnak kezdték tekinteni a vén citadellát és mikor a szovjet-ház előtt megjelentek az ellenforradalmár monitorok, innen ágyuzták őket vagy inkább a hült helyüket — másnap. És Budapestnek, ennek a megkinzott, agyongyötört szegény városnak nincs ma igazabb vágya, minthogy a citadella többé soha, de soha ne legyen stratégiai ponttá. Legyen az a pitykéző gyerekek örök birodalma, vagy adják oda megint a tudós csillagászoknak, akik lessék onnan buzgó szemmel a jobb jövő hajnalhasadását . . .

denek egy vaskezü embert, egy goromba, kemény kormánybiztost, az éppen velünk fogja szemben találni magát, velünk, akik a keresztény párttal tartunk. Ennek az lesz a vége, hogy éppen azok fognak meghunyászkodni előtte és azok fogják parancsait ellenmondás nélkül teljesiteni, akiket talán ki akar innen seperni. Végeredményben majd ezek lesznek a kedvencei és bennünket kell majd kitennie.

Ilyen és hasonló nyilatkozatok hangzanak el a városházán a kormánybiztos-kérdésről. Még ha a kormány ugy határozna is, hogy kormánybiztost küld, annak aligha lenne valami rózsás helyzete a városházán. A tanácsnak nem kell a kormánybiztos és ha mégis jön, legfölebb azt érheti el, hogy meggátolja a munkát, hogy felboritja a rendet és a békét. Erre pedig semmi szükség nincs. Mi nem vagyunk leplezői a tanács hibáinak és gyengeségeinek, keserü kritikákban szoktuk részesiteni a városházát, de ha a tanácsot minden gyengesége mellett még egyetértésében is megbolygatják, akkor igazán csak a pusztulás kövekezhetik.

Középfaju dráma számokban

Hat számoszlop egy háziasszony háztartási könyvéből

Karácsony ünnepi csendjében ráér az ember töprengeni. Éppen ezért akár szó nélkül leközölhettük volna azt a hat számoszlopot, amelyet egy háziasszony háztartási könyvéből állitottunk össze a lehető legpontosabban és azt a cimet adhattuk volna, hogy: *Kommentár nélkül.* Bele kell vinni azonban a dologba a dráma elméletét. Mert ha a kommün alatt fejeződik be az aktori játék, akkor a műfaj neve kétségkivül *tragédia* lett volna. Viszont ma már ez mégis a *középfaju dráma műfajához* tartozik, *azzá enyhiti az uj felvonás,* amelyet most játszunk mi magunk az élet szinpadán. A hat számsor helyett tényleg nem kell beszélni. Fölösleges a magyarázat, aminek az az oka, hogy a középfaju drámának tényleg magunk vagyunk a szereplői. A skála, amelyen végigtekintünk, tényleg hátborzongató, a vigasztaló csak az, hogy most már *lassan mindig jobb lesz a helyzet,* mert jobbnak kell lennie.

Az utolsó két számoszlopban meg kellett jelölnünk, hogy ott a lánckereskedelmi árak, helyesebben a dugva adott áruk árairól van szó. A kommün alatt, még utólag hozzátesszük, hogy ott mindent *kékpénzben* kell érteni. Akkor boldog volt az, aki ezeken a kétségbeejtő árakon is valahogy hozzájuthatott valamihez. Az ellenérték azonban mégis inkább a lepedő és a selyembluz, meg az utolsó vánkosciha voltak. Ma a kommün és a román tatárjárás után nem lehet csodálkozni, ha az emberek tényleg horribilis árakat kénytelenek fizetni. A jegyre kapott élelmiszerek még mindig csak jótétemény-számba mennek, bizony ezeket a menynyiségeket ki kell pótolni a kéz alatt vásárolt mennyiségekkel.

	1903 november	1906 november	1914 junius	1916 junius	A szovjet alatt (Lánckereskedelem)	Ma (Lánckereskedelem)
Marhahus	0·96 — 1·60	1·32 — 2·20	1·60 — 3·00	9·80—12·00	100·00— 120·00	42·00— 46·00
Borjuhus	1·40 — 2·00	1·80 — 3·20	1·40 — 3·40	9·50—14·00	100·00— 120·00	70·00— 70·00
Serteshus	1·36 — 1·80	1·60 — 2·20	1·84 — 2·80	8.80 12·00	100·00— 120·00	70·00— 70·00
Bárány és juh	0·80 — 1·28	1·28 — 1·60	1·80 — 2·40	7·00 — 8·00	80·00— 100·00	
Zsir	1·44 — 1·52	1·46 — 1·60	1·52 — 1·80	8·40—14·00	100·00— 120·00	100·00— 120·00
Tej	0·20 — 0·24	0·24 — 0·28	0·18 — 0·32	0·28— 0·58	6·00— 7·00	10·00— 12·00
Tejfel	0·60 — 0·70	0·72 — 0·80	0·70 — 1·40	2·00— 2·00	12·00— 12·00	32·00— 40·00
Vaj	2·00 — 2·80	2·20 — 3·20	3·20 — 4·00	9·00—10·00	100·00— 120·00	120·00— 150·00
Ementáli			2·90 — 2·90	8·00—10·00		
Liszt	0·36 — 0·36	0·36 — 0·36	0·42 — 0·52	0·84— 0·84	10·00— 12·00	15·00— 25·00
Kenyér	0·20 — 0·28	0·20 — 0·36	0·34 — 0·44	0·46— 0·48		Egy kenyér 30·00
Borsó	0·36 — 0·40	0·36 — 0·40	1·40 — 2·00	0·66— 0·66		
Bab	0·28 — 0·28	0·28 — 0·28	0·28 — 0·44	0·52— 0·56		15·00— 15·00
Tojás	0·03 — 0·04	0·04 — 0·04	0·03 — 0·04	0·25— 0·25	6·00— 7·00	7·50— 8·00
Burgonya	0·05 — 0·08	0·06 — 0·10	0·06 — 0·10	0·24— 0·26	3·00— 3·00	4·00— 5·00
Sóska			0·28 — 0·70	0·60— 0·80		
Paraj			0·18 — 0·50	0·40— 1·20		
Savany. káposzta	0·20 — 0·22	0·18 — 0·24	0·28 — 0·30	0·30— 0·32	3·00— 3·00	8·00— 8·00
Hagyma	0·06 — 0·12	0·08 — 0·12	0·16 — 0·16	0·20— 0·20	20·00— 25·00	20·00— 25·00
Csirke, párja			3·00 — 5·00	4·50—12·00	100·00— 300·00	80·00— 180·00
Liba, parja	6·00 —16·00	8·00 —16·00	8·00 —16·00	40·00—70·00	2000·00	900·00—1000·00
Kacsa, párja	2·40 — 8·00	4·80 — 8·00	5·00 — 8·00	20·00—28·00	600·00—1000·00	400·00— 600·00
Zsigerek			0·40 — 0·40	1·80— 2·80		
Kolbászfélék	1·60 — 1·60	1·60 — 1·60			80·00— 100·00	
Cukor	0·80 — 0·80	0·80 — 0·80	0·74 — 0·85	1·21— 1·27	20·00— 25·00	80·00— 120·00
Petroleum	0·20 — 0·20	0·20 — 0·20	0·30 — 0·32	0·48— 0·58		32·00— 36·00
Só	0·14 — 0·14	0·14 — 0·14	0·24 — 0·24	0·30— 0·30	5·00— 6.00	14·00— 16·00
Szesz	0·36 — 0·36	0·36 — 0·36	0·45 — 0·56	1·70— 1·80		
Szalámi	3·00	3·00	4·00 — 5·00	13·70—14·70		120·00— 150·00

Városházi kabaré

•••

Kriszkindli a városházán

Ma délután azzal jött be hozzám a szerkesztőségi szolga, hogy egy hosszu ősz-szakállas ur kiván velem beszélni, de menjek ki hozzá az előszobába, mert inkognitóban kiván maradni, a szerkesztőség tagjai között pedig sokan vannak, akik felismernék, mert többnyire követtek el már ellene karácsonyi cikkek formájában merényletet.

Amikor kimentem hozzá, melegen megrázta a kezemet és azt mondta röviden és elmésen:

— Dr. Kriszkindli.

— Örvendek.

— A karácsonyi szakosztályból vagyok.

— Tartom szerencsémnek.

— A felnőttek alosztályában müködöm és az idén a városházát osztották ki számomra.

— Nagy dolog, — mondom — ki protezsálta?

— Ugyan kérem, ne tetesse magát. Ön nagyon jól tudja, hogy a városházára most mindenkit Polónyi akar beprotezsálni. No ugy értem: kormánybiztostól fölfelé.

— No igen.

— Dehát a városházán nem igen ismerem a járást, az embereket, önhöz fordulok tehát, adjon ötleteket, kit mivel lephetnék meg.

— Nagyon szivesen. Körülbelül mindenkiről tudom, hogy mi a szive-vágya.

— Hát persze, hogy erről van szó! Kezdjük mindjárt a polgármesterem. Hogy is hivják?

— Bódy.

— Igen, Bódy! Hát milyen ajándékot adjunk a Bódynak?

— Óh, az ő ajándéka biztos.

— Biztos?

— Igen, kormány—biztos.

Aztán végigmentünk a tanács tagjain. Berczel tanácsnoknál azt mondja dr. Kriszkindli:

— Őt ismerem. Azt hiszem, járt nálam karácsonyfa-ügyben.

— Lehet, az ő ügyosztályához tartoznak ezek a dolgok.

— Azt hiszem, vallásos ember.

— Igen, neki lehet valami szép vallásos ajándékot.

— Talán imakönyvet.

— Vagy urgonát.

— Csak nincs kápolna a lakásán?

— No nem ugy, b—urgonyát.

Fock tanácsnokon volt a sor.

— Neki nem kell karácsonyfa.

— Miért? Hiszen ön mondta, hogy szorgalmas, bölcs ember, nagytudásu technikus. Az ilyen ember megérdemli, hogy megemlékezzünk róla.

— De minek annak karácsonyfa, aki maga tenyészti a fenyőt?

— Persze a városi kertek és a közterek is az ő hatáskörébe tartoznak?

— A közterekben nem lehet fenyőt tenyészteni. Csak az ügyosztályban. Itt tenyészett Fenyő, a bécsi vörös követ.

— Prosit!

Áttértünk a főjegyzőkre, jegyzőkre.

— Lung Géza — kezdi a névsort dr. Kriszkindli.

— Ugy tudom, nyelveket akar tanulni — mondom.

— Akkor egy jó nyelvtant. Például angolt, franciát, csehet, vagy éppen esperantót?

— Esperantót? Jobb lesz az Ido!

— Szóval zsidó. (Fölirja.)

Végiglovagoltunk még a kezelőnőkön is, mikor igy szólt dr. Kriszkindli:

— Emlékezzünk a régiekről! Mit adjunk Bokányinak, Biermannak?

Mondom:

— Kellemes, mosolygós telet.

Csodálkozik:

— Telet?

— No igen, kö—telet . . .

Most akadozni kezdett dr. Kriszkindli. Most jött a diszkrét ügy.

— És önnek, szerkesztő ur?

— Ha már én rólam van szó, — felelem szerényen, — nekem a hideg télre és a kevés fütőanyagra való tekintettel, jó lesz egy tarokk.

— Szeret kártyázni?

— Nem ugy gondoltam: egy Winta'rokk!

Megvakarta a fejét. Ez a legkényesebb kérdés.

— Vigyek-e valamit, szerkesztő ur, a konkurrens lapnak?

Mosolyogtam.

Kérem, ha ön nem akarja, nem viszek semmit. Tisztára öntől függ.

— Oh, én nem vagyok irigy. Vigyen egy jó meleg sált.

— Sált?

— Egy jó meleg pau—sált.

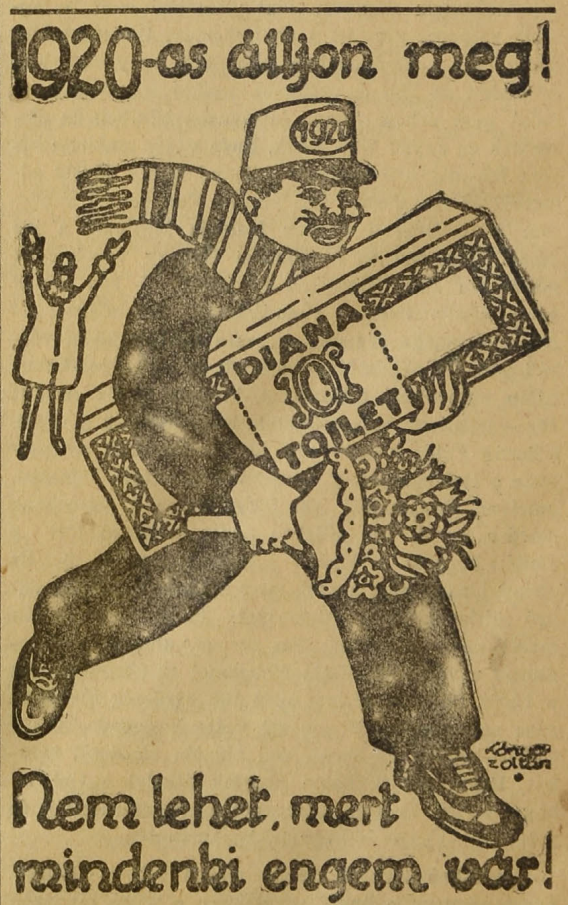

Viszem sietve a legszebb karácsonyi és ujévi ajándékot, a

Diana toilett készletet

mely gyönyörü dobozban egy darab **Diana pipereszappant**, egy tégely **Diana krémet** és egy doboz **Diana pudert** tartalmaz. **Ára 36 korona.** **Mindenütt kapható!**

Nem lehet elintézni a fegyelmi ügyeket

Nincs fegyelmi választmány — nincs itélet — A tanács visszahelyezi állásába a kevésbbé bünös tanitókat

Szabó Imre dr. tiszti főügyész nyilatkozata

A fegyelmi ügyek, amelyeket kivétel nélkül a kommün alatt viselt dolgaik miatt inditottak a tisztviselők és a tanszemélyzet ellen, sajnos, nagyon lassu lábon járnak. A Fővárosi Hirlap alább közli azt a beszélgetést, amelyet tudósitója Szabó Imre dr. tiszti főügyésszel folytatott. Ebből a nyilatkozatból kitetszik, hogy a fegyelmi ügyek elintézésének késedelmes volta nem a városháza büne, hanem azért huzódik-halasztódik a dolog, mert ma nincs fórum, amelynek joga lenne a megtévedt tisztviselők és tanitók fölött itéletet mondani. A polgármester, a főügyész, a tanács egyaránt belátja, hogy nem valami emberséges dolog hónapokon át fegyelmi alatt tartani embereket, akiknek talán nincs is sulyosabb vétkük, de meg az is fölösleges, hogy olyanokat, akik a főváros megrablói közé állottak és bünös viselkedést tanusitottak, azoknak pedig hónapokon át még ma is adja egyharmad fizetését a főváros.

A dolog azonban kezd mozogni. És pedig azon a részen, ahol a legsulyosabb méltatlanságokat lehet gyógyitani. Az elmult héten a tanácsülésben letárgyalták vagy 24—25 tanitónak a fegyelmi ügyét, akiknek kisebb vétkük volt, akik inkább csak áldozatai lettek a kommünnek.

Tényleg az a legfontosabb, hogy ezek az emberek ne szenvedjenek tovább és hozzájuthassanak ismét régi kenyerükhöz. Az eddig letárgyalt fegyelmi ügyekben igen kis büntetéseket szabtak ki. Intés, dorgálás, szóban vagy irásban és néhány aprő pénzbüntetés aszerint, amilyen természetü volt az illető tanitó megtévelyedése. A tanitók, akiknek fegyelmi ügyeit most már elintézték, ettől a naptól kezdve megkapják egész fizetésüket és visszakapják katedrájukat is. Az elmult időre, amig fizetésüknek csak egyharmadrészét kapták, nem adnak most sem kárpótlást.

A fegyelmi ügyekre vonatkozólag különben nyilatkozatot kértünk Szabó Imre dr. tiszti főügyésztől, aki a következőket volt szives a Fővárosi Hirlap munkatársának elmondani:

— A fegyelmi ügyeket két csoportra kell osztani aszerint, amint azokban közigazgatási tisztviselők, vagy a tanszemélyzet tagjai szerepelnek.

— A tanitók dolgában könnyebb a helyzet, mert vannak fórumok, amelyek itélkezhetnek az ő fegyelmi ügyeikben. Első fokon a tanács itélkezik, második fokon pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszter. Ez, mind a két szerv müködik és igy előreláthatólag a tanárok fegyelmi ügyei mihamar elintézést fognak nyerni. A tanitók ügyeit több csoportban, gyorsan vesszük sorra, *a vizsgálat nagyrészt már be is van fejezve.* Különös sulyt helyezünk arra, hogy ahol a vizsgálat eredménye az, hogy csak kisebb vétségről van szó, ezeket az ügyeket minél előbb a tanács elé visszük, hogy az illetők felfüggesztése megszünjék. A legutóbbi tanácsülés is letárgyalta vagy huszonnégy ilyen jelentéktelenebb bünnel vádolt tanitónak az ügyét. *A tanács ugy határozott, hogy a felfüggesztés még a jogerőre való emelkedés előtt megszünjék.* Mi gőzerővel dolgozunk, hogy a többi ügy is minél előbb tárgyalásra kerülhessen.

— Sokkal sulyosabb azonban a helyzet a közigazgatási tisztviselők fegyelmi ügyeinél. Itt egyetlen birói fórum van csak a mai helyzetben: a polgármester. A közigazgatási tisztviselők ügyében ugyanis, ha a vád kisebb jelentőségü, ha enyhébb bün terheli a fegyelmi vizsgálat alatt álló tisztviselőt, akkor ügyében első fokon a polgármester dönt. Az ilyen esetben a felfüggesztés megszünik, sőt már vannak esetek, amelyekben döntött is a polgármester.

— *A sulyosabb természetü fegyelmi ügyeket azonban mindaddig nem lehet elintézni, amig nem tudjuk, hogy a fegyelmi választmány helyett ki jogosult intézkedni.* A közigazgatási bizottság és albizottságai, a fegyelmi választmány, a gyámügyi küldöttség és az adóügyi bizottság szünetelnek, munkájukat nem végzi senki, hatáskörét nem tölti be senki. A közigazgatási bizottság és albizottságainak tagjai jórészben tisztviselők, akik hivatalból vannak kiküldve, de a közigazgatási bizottságnak van tiz, a közgyülés által választott tagja is, ezek nélkül sem a közigazgatási bizottság, sem a tisztviselők ügyében itélkezni hivatott fegyelmi választmány nem ülhet össze. Ilyenformán *mindaddig, amig vagy fegyelmi választmányunk nincsen, vagy annak hatáskörét valakire rá nem ruházzák, a közigazgatási tisztviselők fegyelmi ügyei el nem intézhetők.*

A tiszti főügyész érdekes nyilatkozatához csak annyit füzünk hozzá, hogy ez a lehetetlen helyzet abból a mozgalmas életből fakad, amely most a kormánybiztosi állás betöltése vagy be nem töltése körül zajlik le. A régi közgyülést nem kivánatos elemnek tekinti a kormány, ujat választatni nem tud, a kormánybiztos kinevezése körül csaták folynak — a városházán pedig megáll a munka, mert a felelősséget senki sem viselheti.

Három milliárd a főváros adóssága

A külföldi kölcsönök kamatai többet tesznek ki mint maguk az eredeti kölcsönök voltak — A fővárosnak még mindig több a vagyona mint az adóssága

A főváros tanácsa néhány hét előtt tudvalevőleg elhatározta, hogy uj huszmilliós váltókölcsönt vesz fel a budapesti nagybankoktól a régi feltételek mellett. Ezzel *most már hatvan millióra rug a főváros váltókölcsöne.* Már meg is érkezett a kormány jóváhagyása és a főváros már igénybe is vette az uj kölcsön egy részét.

Kölcsön kölcsön után. Olyan jelenség ez, hogy jó egy kicsit körülnézni a főváros vagyoni állapotán. Az aggasztó tünetek azonban tulajdonképpen nem a belföldi kölcsönök körül tapasztalhatók. Sokkal nagyobb a veszedelem a külföldi kölcsönökkel, amelyek ma szédületes összegeket tesznek ki, ha a valuta-különbségeket természetszerüen figyelembe vesszük. A főváros pénzügyeinek egyik intézője ezeket mondta erre vonatkozólag a *Fővárosi Hirlap* munkatársának:

— A külföldi kölcsönök dolga ma nem igen érdekelhet bennünket, mert a háboru alatt kamatokat nem fizettünk és a béketárgyalásokon kell eldőlnie, hogy mi lesz ezekkel a tartozásokkal, amelyek ma *a valutakülönbségek miatt horribilisan megnövekedtek.* Számitásokat nem csináltunk, de ma ugy áll a helyzet, hogy *a külföldi kölcsönök egy évi kamata ma nagyobb, mint békében a kölcsön egész összege volt.*

A főváros tehát, mi mást tehetne egyebet, mikor a tisztviselők fizetését is kölcsön-pénzből adja ki, hallgat a külföldi kölcsönökről. Igazán nincs más tennivaló ebben a kérdésben, mint várni, amig az ország sorsával együtt ezeknek az adósságoknak a sorsa is eldől.

A kamatok a költségvetésben.

A kölcsönök kamatait — természetesen azonban csak *béke-árfolyamban* — a háborus években is felvette a főváros a költségvetésben. *Ezek az összegek zárószámadásilag fenn is vannak tartva.* A kamatok azonban, amelyeket szintén idegen valutában kellene fizetni, szintén óriási differenciát jelentenek a költségvetésben. Az 1914. évi márka-kölcsön az egyetlen kivétel, amelynek kamatait — a németek szövetségeseink lévén — a háboru alatt is pontosan fizettük. A polgármester a mult esztendő végén adott egy hozzávetőleges képet a kamatokban előállott valuta-differenciáról. Azt mondta, hogy ha a mult év végén ki akartuk volna fizetni a külföldi kölcsönök elmaradt ötéves kamatait, akkor arra az összegre, amelyet évenkint békeárfolyam alapján visszatettünk, *nem kevesebb, mint hetven milliót kellene ráfizetnünk.* Az idei esztendővel már a hatodik esztendő mult el és a hetven milliós differencia most hallatlanul nagyot lendült megint előre.

A külföldi kölcsönök állaga 1918 év végén.

Lássuk most, mennyi is tulajdonképpen külföldi tartozásunk? Az alábbiakban feltüntetjük azt az összeget, amely a tartozásból még 1918 év végén fennállott:

1. Az 1897 évi 100 millió koronás 4 százalékos törlesztőkölcsön (elhelyezve Németországban és Hollandiában) 1918 év végén fennállott belőle: 78.490,600 korona.

2. Az 1910 évi két millió font sterlinges 4 százalékos angol törlesztőkölcsön. Az 1918 év végén fennállott belőle: 1.871,820 font st.

3. Az 1911 évi 100.000,000 koronás 4 százalékos francia törlesztőkölcsön. 1918 év végén fennállott belőle: 102.619,440 frank.

4. Az 1914 évi 158.000,000 koronás német 4 és fél százalékos törlesztőkölcsön. 1918 év végén fennállott belőle: 130.692,000 márka.

5. 1916 évi 13.000,000 márkás 5³/₄%-os német függőkölcsön. 1918 év végén fennállott belőle: 13.000,000 márka.

Két és fél milliárd.

Lássuk most, mit jelentenek ezek az összegek ma, amikor a francia frank 12.57 korona, az angol font 540 korona és a márka árfolyama 3.20 korona?

Az 1897 évi 100.000,000 koronás kölcsön marad változatlanul 78.490,600.— K

Az 1910 évi 2.000,000 font sterlinges angol kölcsön ma jelent: 1,010.482,800.— K

Az 1911 évi 100.000,000 francia kölcsön fennálló része jelenti: 1.289,926.330.80 K

Az 1914. évi 158.000,000 koronás német kölcsön fennálló része jelent: 65,346.000.— K

Az 1916. évi 13,000.000 márkás német kölcsön fennálló része jelent: 41,600.000.— K

A fővárosi külföldi kölcsöneinek a mai valutakülönbségekkel való értéke tehát a következő: 2.481,845.730.80 K

2.811.764,330 K 80 fillér.

Vegyük hozzá ehhez a főváros belföldi kölcsöneinek még fennálló részeit:

az 1903. évi 46,510.400 K-ás 4 %-os törlesztőkölcsönből fennáll 40,467.400.— K

Az 1916. évi 80,000.000 koronás 6 %-os törlesztőkölcsönből fennáll 79,702.200.— K

az 1918. évi 150,000.000 koronás 4½ %-os törlesztőkölcsönből fennáll 149,749.000.— K

az 1919-ben felvett váltókölcsönök 60,000.000.— K

összesen 329,918.600.— K

A harmadfélmilliárdos külföldi kölcsönnel együtt Budapest adósságai kiteszik csaknem a három milliárdot, pontos összegben: 2.811.764.330 korona 80 fillért.

A főváros vagyona.

A főváros vagyonáról az utolsó leltárt a háboru előtt vették fel. Az akkori értékek szerint a főváros vagyona 850 milliót ér amivel szemben áll a hárommilliárdos adósság. A felvett vagyonértékek azonban ma már legkevésbbé sem tekinthetők reálisaknak, mert 1914 óta a főváros ingatlanainak értéke megsokszorozódott. *Egészen kétségtelen tehát, hogy a főváros még ma is messze van a csődtől, messze lenne még akkor is, ha a külföldi kölcsönöket azonnal és idegen valutában kellene visszafizetni.*

MASCOTTE BAR
Tulajdonosok Feldmann és Szász.
VI., Nagymező-u. 30.
MEGNYILT.
A zongoránál a közkedvelt EHRLICH EMIL ül.
JAQUES ROTTER Bécs kedvence énekel.

Nem enyhül a lakásinség

Dr. Halom Dezsö nyilatkozik a kivándorlásról, a környék fejlödéséről, az épités kilátásáról és az ingatlanok értékéről

A Fővárosi Hirlap munkatársa felkereste dr. Halom Dezsöt, a Magyar Általános Ingatlanbank vezérigazgatóját és a főváros lakásnyomora ügyében kérdést intézett hozzá. Dr. Halom vezérigazgató a jövő lakásviszonyairól és az épitkezésekről, továbbá az ingatlan-üzletről a következő érdekes felvilágositást adta:

— Kétségtelen, hogy a közönséget a lakásügy szerfelett érdekli és ez hosszu ideig marad még az érdeklödés középpontjában, mert a lakáshiány Budapesten sokáig nem fog megszünni. Nevezetesen Budapest körülbelül nyolcszázezer lakosra van méretezve. A lakosság száma a háboru tartama alatt felszaporodott egyesek szerint másfél millióra. A főváros lakosságának számát azonban némelyek ennél többre, vagy kevesebbre becsülik. Pontos számadat nem áll rendelkezésünkre, mert hiszen ennek megállapitására a kiosztott lisztjegyek sem szolgáltatnak biztos támpontot. Az bizonyos, hogy a fővárosban legalább 1 és 1/4 millió ember lakik, ugy, hogy Budapest méretezéséhez képest a többlet körülbelül 500 ezer ember, vagyis 60 %. Ha már most meg is engedjük, hogy a lakosság egyik része elvándorol, a másik része pedig az anyagi viszonyok sulya alatt összehuzza magát és lakásába albérlöket vesz, a hiány fedezésére ez még mindig nem lesz elegendő, sőt csekélynek mondható. Amikor ezt a tényt leszögezem, nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy mások viszont terjeszkednek és hogy a békéhez képest számos uj nagy hivatal, miniszterium, központi intézet keletkezett. Ugyancsak figyelembe kell venni azt is, hogy a házak egy része leromlik és lakások hasznavehetetlenné válnak, annál is inkább, mivel a házak karbantartása ugyszólván lehetetlen. Az épitkezésnek pedig már évek hosszu sora óta hire-hamva sincs.

Lehetetlen a kivándorlás.

— Az elvándorlás is sokkal könnyebben oda dobott szó, mint a hogy az a valóságban tényleg megtörténhetik. Mert példának okáért Amerikába vándorolni majdnem lehetetlen. Ha egy harmad osztályu hajójegyet 60 dollárral számitunk, ez a mostani valutaviszonyok mellett egymagában 7800.— korona. Ehhez aztán hozzá kell számitani a Fiuméig vagy Brémáig érvényes vasuti jegyet, a mulhatatlanul szükséges költségeket, amelyek a fenti összeget 9—10 ezer koronára növelik. Vagyis, ha egy munkásember feleségével és két gyermekével Amerikába akarna vándorolni, csupán csak az utiköltség 30 ezer koronába kerül. Hol van most még az az összeg, amit Amerikában a partralépéshez megkivánnak és hol van a megélhetés lehetősége és hol van számtalan politikai akadály, passzus, vizum, be- és átutazási engedély, ami szintén pénzbe és még hozzá sok pénzbe kerül. A megszállott területekre se tudnak elvándorolni, mert a temérdek politikai akadály mellett a főváros megélhetési viszonyaihoz szokott ember nem fog munkaalkalmakat találni. Amugy konkrete vizsgálva az elköltözés és elvándorlás lehetőségeit, ezekkel szemben olyan óriási akadályok mutatkoznak, hogy nagy tömegekben az elvándorlás még akkor sem valószinü, ha nálunk — amitől Isten óvjon bennünket! — az emberek ezerével halnának éhen. Ha pedig a lakosság nagy tömegekben nem csökken, akkor nyilvánvalóan a lakáshiány sem szünik meg. De nem muszáj pesszimisztikusan szemlélni a helyzetet. Ha egy kis optimista felfogás mellett Budapesten nagy kereskedelmet, forgalmat, dunai átrakodást, nemzetközi dunai összeköttetést képzelünk, akkor a lakosság csökkenését számba se kell venni.

A környék benépesitése.

— Hogy hol fog lakni a sok ember, arra alkalmasint Erzsébetfalva, Rákosszentmihály, Cinkota, Budafok, Tétény, Békásmegyer stb. községek hatóságai fognak válaszolni, mert azt hiszem, hogy Budapest környékén a kényszerüség hatása alatt rendkivül sok kertes családi ház fog épülni. Ennek előjelét már most is látom, mert ilyen környékbeli telkekért valóságos versenyfutást rendeznek. Benn a városban rendkivül nehéz lesz az épitkezés. Saját használatra lakást — mert a palota szót nem is akarom használni — csak kevés multimilliomos épithet. A mi fogalmainkhoz mért drágaság még sokáig fenmarad. A bérházépitkezés azért kevéssé valószinü, mert a közel jövő árai szerint azt hiszem, hogy a bérház csak ugy lehet rentábilis, ha a jelenlegi bérek helyett ezeknek huszszorosát fizetnék. Egy három szobás lakásért Budapesten körülbelül 1500.— K-t fizetnek. Ha a házat most épitenénk fel, legalább 30000.— K bért kellene kapnunk, hogy 5—6 % a házból kikerüljön. Alig hiheti valaki, hogy a mi középosztályunk 3 szobás lakásért képes legyen 30 ezer korona bért fizetni. Ezért nem valószinü a bérházépitkezés.

És mégis lesz épitkezés...

— Mindenesetre szükségesnek tartom annak felemlitését, hogy a lerongyolódás oly méreteket ölt, hogy bizonyos épitkezéseket nem lehet elkerülni. Középületek, kórházak, raktárak épitése elkerülhetetlen, továbbá a teljesen lezüllő magánházak kitatarozását sem lehet elodázni. Ez annyi munkást és épitőanyagot fog lefoglalni, hogy uj épitkezés nem lesz és az erre szolgáló épitkezési anyagok olcsóbbodását se várjuk. Ámde az épitő iparosok foglalkoztatása még sem kilátástalan. A legnagyobb feladatok egyike olyan épitési anyagok és módok kitalálása, amelyeknek alkalmazásával lehetőleg kevés szénfogyasztás érhető el. Ez irányban már is a legkülönbözőbb kisérletek folynak.

Az ingatlanok értékeléséről.

— Ezekután önként adódik a válasz arra nézve, hogy az ingatlanok értéke miként alakul? Ha a fentebb emlitett körülményekhez még hozzávesszük a valutafejlödést, helyesebben a visszafejlödést, akkor adva van az, hogy az ingatlanok értéke meredek vonalban megy fölfelé és fantasztikus magasságot érne el, ha a kedvezőtlen bérjövedelmezőségi viszonyok és a sulyos adók ezt az ugrásszerü emelkedést nem tolnák — visszafelé. Mondhatnám, hogy egy fel nem fedezett értékterületen járunk. Minden egyéb javat a békeár harminc-negyvenszeresével fizetjük, holott azok a javak könnyen pótolhatók. Két-három év alatt lehet a külföldről posztót, ruhát, bőrárut, importálni, még pedig oly mennyiségben, hogy a piac bőségben fog uszni. Házakat ellenben nem lehet importálni és azok pótlása évtizedeket vesz igénybe. Mégis értékük a békeárnak alig három-négyszerese. A közönség most kezdi ezt észrevenni. A bolsevizmus okozta kábultság után augusztus-szeptember hónapokban gyengén tapogatózva, csak szórványosan indult meg a forgalom, mig október és november hónapokban kezdték felfedezni ezt az értékterületet és az utolsó hetekben elég élénk forgalom mellett az ingatlanok nem sejtett vételárak mellett cserélnek gazdát. Azonban azt hiszem, hogy a vevők még most is indokolatlan előnyökben részesülnek. A látszólagos drága vételek még csak megközelitőleg sincsenek arányban a valuta által okozott értékeltolódásokkal. Ha hamarjában nem kapunk uj valutát, akkor még mindig nagyon olcsón vásárol az, aki megadja a mai magas áraknak két-háromszorosát. Ha pedig bejön az uj valuta, akkor annak bonitásától függ, hogy az ingatlanok értékével milyen arányba kerül. Ha elnézem ezeket a gazdasági fejlödéseket, akkor mosolyognom kell az 1918. évi törvényhozáson, amely gyermekes bárgyusággal az ingatlanok árát szabályozni és lenyomni akarta és hitbizományokat akart teremteni nehány privilegizált háztulajdonos javára azzal, hogy kormánygondnokság utján tartja meg őket régi, olcsó birtoklásukban, ahelyett, hogy alaposan kihasználta és lefölözte volna az állampénzügyek javára az ingatlanok felé sodródó pénzáramlatot.

— De ez már messzebb vinne! —

"BALLINIT-SOLLUX"
GUMMIPÓTLÓ AUTOABRONCS
MÉG KAPHATÓ,
PNEUMATIKA-BALLINIT
autoabroncsgyár, BUDAPEST, VIII., Orlás-utca 10. Telefon: . 53-46.

ROYAL-ORFEUM
Fél 7! Elsőrangu uj attrakciok és KALANDOR KISASSZONY Fél 7!
Royal-Kabare: Méltóságos vizit és Mihály, Kovary, Forró és Faragó tréfái. (Fél 7-kor)

Események

A fürdők bérlete. Emlitette már a *Fővárosi Hirlap*, hogy a tanács egyik legutóbbi ülésén külföldi érdekcsoportok ajánlata alapján elvi vita folyt arról, hogy mi volna okosabb, eladni-e a Gellért- és Széchenyi-fürdőket, vagy csak a bérbeadással kellene-e megpróbálkozni? A tanácsban az a vélemény alakult ki, hogy ha már egyáltalán szükséges lenne a fürdők házikezeléséről lemondani, akkor csak a bérbeadás jöhet számba, mert ma a vezetőszempont a legkisebb háztartásban is az, hogy semmi meglevőt eladni nem szabad, mert reális értéket ugy sem lehet érte kapni. A tanács vitájában azonban felmerült még egy rendkivül fontos szempont. Ez a *források kérdése*. El lehet-e adni a fürdőépületekkel és berendezésekkel együtt a forrásokat is. A tanács véleménye az, hogy *a források tulajdonjoga akkor sem idegenithető el, ha magukat a fürdőket el is adná a főváros*. A forrásoknak csak a használatát lehet bérbeadni, ami az eladásnál ujabb nehézségeket okozna, de a fővárosnak számolnia kell a vizjogi kérdésekkel is. Ilyenformán ez a szempont is olyannak bizonyult, amely valósággal lehetetlenné teszi a fürdők eladását és amely miatt tulajdonképen beszélni sem lehet másról, legfölebb a bérbeadásról.

A főügyész és a főorvos a tanácsban. Megirtuk annak idején, hogy ujabban a főváros tanácsülésein többször megjelenik Szabó Imre dr. tisztifőügyész és Szabó Sándor dr. tisztifőorvos is. Érdeklődtünk az ujitás iránt és Szabó Imre dr. tisztifőügyész ebben a kérdésben a következőket mondta a Fővárosi Hirlap munkatársának:

— Tény az, hogy ujabban többször résztvettem a tanácsüléseken és a főorvos ur is megjelent ott. A főváros szervezeti szabályzata erre mindkettőnknek jogot ad, de mi nem éltünk eddig ezzel a joggal. Csakhogy több esetben volt szüksége a tanácsnak arra, hogy jogi véleményemet meghallgassa, én is megjelentem a tanácsülésen, ahol azonban tanácskozási jogom van, de szavazati jogom nincs. Épen ezért közigazgatási kérdésekbe való beleszólásomnak nem is igen volna értelme. Viszont jogi véleményemet élőszóval kifejteni sokkal jobb, mintha irásban adnák ki az aktákat, hogy azokra irásban fejtsem ki nézeteimet. Egyébként a legtöbb városban tagjai a tanácsnak a főügyész, a főorvos és a főszámvivő is. Nem lehet tudni, mit hoz a jövő, de ha a főváros tanácsában is képviseletet nyer majd a törvényhatósági bizottság, akkor meg fokozottan szükséges lesz, hogy ott legyünk a tanácsüléseken, ahol szakvéleményünknek ebben az esetben csak növekvő sulya lehet.

Rózsa Károly — gázgyári igazgató. A tanács rendes csütörtöki ülését a karácsonyi ünnepekre való tekintettel kedden délelőtt tartotta meg. Az ülésen Buzáth János tanácsnok előterjesztésére Rózsa Károly gázgyári helyettes igazgatót, a székesfővárosi gázmüveknél kifejtett eredményes működésének elismeréséül igazgatónak léptették elő.

Mascotte-bar. A főváros világvárosi szinvonala ismét gyarapodott egy finom, előkelő helyiséggel. A Nagymező utca 30. szám alatt megnyilt a Mascotte-bar, amely fényt, pompát, előkelőséget áraszt maga körül, oly nagy mértékben, amelyre hasonló példát hiába keresünk Budapesten. A zongorát kiváló müvész Ehrlich Emil kezeli és ő kiséri Rotter Jacquesnek, a népszerü bécsi énekesnek fülbemászó nótáit. A Mascotte-bar-ban különben minden tökéletesen elsőrangu, az ételek és az italok és ez a tulajdonosoknak, Feldmann és Szász uraknak a figyelmességét és szakértelmét dicséri.

Revü-Szinház. Péchy Erzsi, Galetta Ferenc, Magaziner Erzsi, Radó Böske, Tarnay Leona, Horti, Tompa, Gallai és Simonyi játsszák a „Pünkösdi rózsa" főszerepeit. — Bródy István és Farkas Imre operettjének bemutatóját január 3-ára tüzte ki a Revü-Szinház igazgatósága.

Elsőrangu, kitünő hangu zongora olcsón eladó. Wágner, VIII., József-körut 15.

A TŐKE

...

Tőket emelnek a nagybankok

A börzei forgalom elevensége nem magában álló és elszigetelt jelenség közgazdasági életünkben. Amilyen helytelen magyarázat az, amely ennek a nagyarányu hausse-nak abszolut értéket és fontosságot tulajdonit, épp olyan pesszimista felfogásnak lehet minősiteni azoknak a vélekedését, akik egyszerü árdrágitó manővernek minősitik. Az igazság a középen van: a tőzsdei hausse egyik főoka a külföldi tőke egyre fokozódó érdeklődése a magyar papirok iránt, amelyekhez a valutáris eltolódás folytán aránylag igen olcsón jut hozzá, a másik magyarázata pedig az a valószinüség, hogy a bankok és takarékpénztárak a közel jövőben ujabb tőkéket fognak igénybe venni, hogy érdekeltségeiket kibővitsék és ujabb vállalkozásokat létesitsenek.

A külföldi tőke érdekeltségein kivül a magyar pénzpiacot közvetlenül a küszöbön álló nagyszabásu tőkeemelési tervek érintik. Nagybankjaink vezetői eddig ugyan nem jutottak még pozitiv megállapodásra e tekintetben, kétségen felül áll azonban, hogy néhány héten belül megindul a transakciók sora. A bankok legközelebb már megállapitják 1919. évre nyers mérlegüket és a béketárgyalások megindulásával tájékozódást szereznek pénzügyi programmunk felől is.

Bankjaink, takarékjaink és vállalataink tőkeszaporitása — minden egyébtől eltekintve — egyfelől a nyersanyagbeszerzés elősegitése, másrészt a külföldi tőkével szemben való védekezés szempontjából feltétlenül szükséges és hasznos. Az országnak mindenképpen jelentékeny nyersanyagimport kell, de épp ily fontos az is, hogy a külföldi tőke ne jusson a *saját* valutája szempontjából szinte ingyen óriás tételekben magyar papirokhoz. A magyar pénzpiacnak tehát csak előnyére és könnyebbségére válhat, ha a tőkeemelések sora — természetesen kellő korlátok között — ujra megindul és hozzájárul az ország renaissance-ához.

---

24 milliós részvénytársaság egy vaskereskedő cégből. Ugy értesülünk hogy a Frankl A. Hermann és fiai vasnagykereskedő cég a Wiener Bankverein finanszirozása mellett legközelebb részvénytársasággá alakul át. A cégnek két főtelepe van, amelyek közül a bécsi 1839-ben alapittatott, a budapesti pedig 1874-ben létesült. A cég bécsi alapitói már meghaltak, az örökösök — két fitestvér — pedig Budapestre költöztek és itt megalapitották a magyar céget. A budapesti cégtulajdonosok közül is már csak Frankl Henrik van életben, akinek egyetlen fia Richárd néhány év előtt auto-szerencsétlenség következtében elhunyt. Valószinüleg ez a körülmény inditja az egyetlen cégtulajdonost, a néhány év előtt magyar nemességet nyert vasvári Frankl Henriket arra, hogy az üzletvitelben tevékenységet kifejtő örökösök hiján a cégből részvénytársaságot alapitson. A részvénytársulat külön a bécsi és külön a budapesti telepekre 12—12 millió korona alaptőkével fog megalakulni. A tranzakcióval kapcsolatos jogi munkálatokat dr. Feleki Béla ügyvéd már befejezte és az alakuló közgyülés megtartását már misem akadályozza.

Fónagy a Fabank elnöke. Fónagy Aladár, mint a Foresta részvénytársaság vezérigazgatója, rövidesen Milanóba költözködik és igy a Magyar fakereskedők hitelintézeténeél viselt vezérigazgatói állásáról lemondott. Ezt bejelentette igazgatóságának, amit sajnálattal tudomásul vettek, de egyuttal Fónagy Aladárt kiváló érdemeinek elismerése fejében a Fabank elnökévé választották meg.

A „Foresta" részvénytársaságról. Mult heti számunkban már közöltük, hogy a Foresta Societa Anonima per L'Industria e il Commercio del'Legname f. hó 11-én tartotta meg alakuló közgyülését a Banca Commerciale Italiana milanói helyiségeiben. Ez a cég hivatva van a Fabank nagyobb üzleteinek átvételére. Az alaptőke teljesen befizetett ötvenmillió lira, amely 500,000 darab egyenként száz lira névértékről szóló részvényre van felosztva. A Fabank részvényeseinek jelentékeny részesedést biztositottak. Az igazgatóság tagjai lettek: Crespi Silvio volt miniszter, Töplitz Giuseppe elnök és administrateur delegué a Banca Commerciale Italiana-nál, Chevalier Jules a Banque de Paris et des Pays-Bas igazgatója, Adler Roberto Petroni Marioni a Banca Italiana di Credito Commerciale igazgatója, Castigloni Camillo, Sir Davison Dalziel, az angol alsóház tagja, Porro Carlo gróf, Deutsch Frigyes, Fónagy Aladár Goldfinger Oszkár dr., Grosz Béla. Az igazgatóság elnökéül megválasztották Crespi Szilviot, elnökké Castigloni Camillot és Chevalier Julest; a végrehajtóbizottság tagjai: Castigliomi Camillo, Porro Carlo gróf, Fónagy Aladár, Goldfinger Oszkár dr., Grosz Béla és Adler Roberto. Az igazgatóság vezérigazgatóul Fónagy Aladárt rendelte ki.

A Fabank tranzakciója. A Magyar Fakereskedők Hitelintézete Rt. (Fabank) közli velünk, hogy az intézet igazgatósága e hó 26-án ülést tart. Ezen az ülésen foglalkoznak azokkal az intézkedésekkel, melyek a Foresta Societa Anonima per L'Industria e il Commercio del'Legname-nak Milanóban f. hó 11-én történt megalakulása folytán szükségessé váltak.

Az „Adria" Fiuméba helyezte székhelyét. Az „Adria" magyar tengerhajózási rt. a napokban tartotta közgyülését Lánczy Leó elnöklete alatt. Az évi jelentés szerint a társaság összesen 6 hajót veszitett, 2 hajót eladott, 27 pedig a fegyverszünet megkötése óta a szüvetséges hatalmak bérletében teljesit szolgálatot. A közgyülés elhatározta, hogy a társaság székhelyét áthelyezi Fiuméba és ott egyesiti a fiumei üzleti igazgatósággal. A kimutatott 1.665.836 K 87 fillér tiszta nyereségből az alaptőke 5 százalékos kamatoztatására 500,000 koronát forditanak, az idei részvényszelvényt f. hó 20-tól kezdve 10 koronával váltják be.

A Magyar Cukoripar Részvénytársaság Ullmann Adolf báró főrendiházi tag elnöklésével tartott közgyülésén az igazgatóság javaslatához képest határozatba ment, hogy az 1919. évi március 31-ével lezárt 1918—19. üzletévre december 22-től kezdve részvényenkint 160 korona osztalékot fizessenek ki. Az igazgatóságba beválasztották dr. Grünn Jánost és a társaságnak az utóbbi időben kinevezett vezérigazgatóját, Lendvai Sándort.

Kiadja: a „FŐVÁROSI HIRLAP" lapkiadó-vállalat
A szerkesztésért és kiadásért felelős: Dacsó Emil
Révai-nyomda Budapest, V., Ügynök-utca 8. szám.

REVÜ SZINHÁZ
(Kristálypalota) Igazgató Wertheimer Elemér
VI., Szerecsen-utca 35 Telefon 120—77.
Minden este fél 7 órakor
a szezon slágere
Bródy István társulatának előadásában:
„A CSÓKBAKTER"
Látványos operett 3 képben. Irták: HARDT és SCHWARZ.
Forditotta: BALASSA. Zenéjét szerzé: ROBERT STOLZ
Rendezte: BRÓDY ISTVÁN. Karmester: BARNA IZSÓ.
Szünet alatt az emeleti Amerikai Barban meleg vacsora.
Csütörtök, péntek, és vasárnap d. u. 3 óra or mérsékelt helyárakkal
„A Csókbakter"
Jegyek egész hétre elővételi dij nélkül válthatók délelőtt 9—1 óráig és délután 3 órától.

VI., Teréz-körut 28. Mozgókép-Otthon Telefon 144—98.
FENEVADAK, Filmattrakció 4 felvonásban Olasz film.
Milliomos kisasszony
Vigjáték 3 felvonásban. A főszerepben: Ossi Oswalda.
Pénz ár: d. e. 1/2II-től 1/2I-ig, d. u. 3 tól (vasárnap d. u. 2 órától).
Előadások kezdete hét öznap: d. u 4, 3/4 6, 1/2 8 és 1/4 10 órakor.

SZENTGYÖRGYI ÉS TÁRSA
(cégt. SZENTGYÖRGYI JENŐ)
KÖZPONTI FÜTÉS, SZELLŐZTETÉS
ÉS VIZVEZETÉK BERENDEZÉSI
VÁLLALAT
BUDAPEST, VIII., BAROSS-UTCA 88. SZ.
TELEFON: JÓZSEF 8-97. ... MOCSONYI-UDVAR.

Régi vagy törött GRAMOFONLEMEZEKET

bárkinél drágábban vásárol
WÁGNER (Hangszerkirály)
Budapest, VIII., József-körut 15. Fiók: IX., Rádai-utca 18

Tőke György
épitési vállalkozó.
Telefon 175—62.
Ipartelep és iroda: VI., Hungária-körut 78. sz.

Sternberg
hangszergyár
Rákóczi-ut 60. saját palotájában.

Uj idők HERCZEG FERENC
szépirodalmi, képes lapja
ujból megjelenik!
Előfizetési ára:
Negyedévre 20 korona
Félévre . . . 40 „
Kiadóhivatal: Budapest, VI., Andrássy-ut 16.

ILKOVITS J. BUDAPEST
VI., Andrássy-ut 92.
Telefon. 12—07.
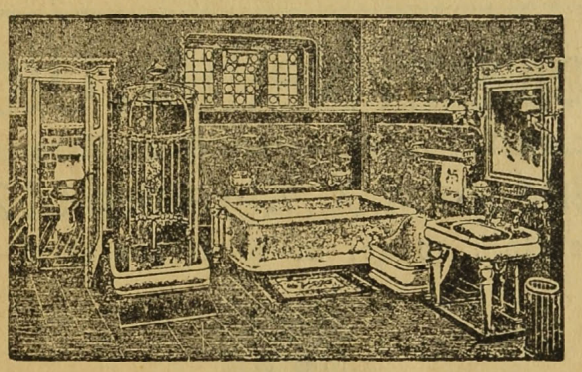
Telefon: 12—07.
Légszesz, vizvezeték, melegviz, csatornázási
és egészségügyi berendezések vállalata.

HANTOS TESTVÉREK festő és mázoló
Költségvetés dijtalan.
Budapest, VII., Rózsa-utca 34.
Vállalkoznak minden e szakba vágó munkákra modern kivételben. Vidéki megbizásokat is eszközölnek. Telefon: József 46—34.

WIPPLER ÉS TÁRSA

építővállalat

Budapest, V., Teréz-körut 52. sz.

Telefon: 104-72.

FECHTER MÓR

festő- és mázoló-mester

BUDAPEST, VII. KER., ELEMÉR-UTCA 4. SZÁM.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, ugyszintén szállodai valamint kávéházi diszfestést

Telefon: József 26-26. Telefon: József 26-26.

ADRIAI BIZTOSITÓ TÁRSULAT

MAGYARORSZÁGI IGAZGATÓSÁGA:

BUDAPEST, V., ERZSÉBET-TÉR 9—10.,

ALAPITTATOTT 1838. —— A TÁRSULAT HÁZÁBAN. —— ALAPITTATOTT 1838

Biztositéki alap:	
Részvénytőke	8.000.000·— K
Tartalékok	137.432,125·20 K
Évi bevételeik	44.382.389·46 K

A későbbi években esedékes díjkötelezők, váltók és fedezett díjak ... ... 99.291,515·64 K-t tesznek. A társulat 70 évi fennállása óta 640.371,655·76 K-t fizetett ki kártérítések fejében.

Az „Adria" biztositó-társulat elfogad a legkulánsabb feltételek mellett biztositásokat tüz-, villám- és robbanási károk ellen, továbbá tüz vagy robbanás okozta bérveszteségek, valamint betöréses lopás, valamint tükörüveg törés ellen, nemkülönben köt biztositásokat vizen és szárazon történhető szálli áskárok ellen, végül köt életbiztositásokat különféle módozatok szerint, s pedig tőkéket és járadékokat, melyek vagy biztositót életbenlétekor vagy halála után fizetendők, kiházasitási biztositásokat, stb.

Az „Adria" biztositó-társulat Magyarország nagyobb vidéki városaiban és helységeiben vezér-, fő- vagy kerületi ügynökségek által van képviselve, mely képviseletek a biztositást illető tudnivalók iránt a legkészségesebben adnak felvilágositást és elfogadnak ajánlatokat.

Az „Adria" biztositó-társulat képviselői jégverés ellen biztositásokat is elfogadnak a Déli jég- és vonatbiztositó társaság részére, mely az „Adria" biztositó-társulat kezdeményezése folytán készpénzben befizetett 3.000,000 korona, azaz három millió korona részvénytőkével lépett életbe.

Az „Adria" biztositó-társulat ügynökei továbbá fel vannak hatalmazva az általa alapitott „Nemzetközi baleset ellen biztositó részvénytársaság" részére baleset elleni és szavatosság biztositásokat elfogadni s e tekintetben is a legkészségesebben fognak felvilágositásokkal szolgálni.

BUDAPESTVIDÉKI KŐSZÉNBÁNYA R.-T.

Alaptőke: 6,000.000 korona.

Központi iroda: BUDAPEST, V., LIPÓT-KÖRÚT 12.

Bányák: PILISSZENTIVÁN és PILISVÖRÖSVÁR

Évi termelés circa 4·5 millió métermázsa kiváló minőségü szén. Kitünően alkalmazható:

kazánüzemek, körkemencék és egyéb üzemekhez, cséplési és szobafütési célokra.

BUDAPESTI AUTOMOBIL KÖZLEKEDÉSI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG

BUDAPEST, X., KEREPESI-UT 15.

Magyar Élelmiszerszállitó Részvénytársaság

Budapest, IX., Tóth Kálmán-u. 8—10.

Telefonsz.: József 25-02, 25-03, 25-04, 25-05.

Hütőházi, jéggyári, kiviteli, szállitási és gyüjtőforgalmi osztállyal.

Wellisch Náthán Utóda

ácsmester, épületfa-kereskedő és ládagyáros

Budapest, X., Kerepesi-ut 23.

Telefon: József 38—50 és József 10—89.

Asztalosáruk kéziraktára:

VIII. kerület, BAROSS-UTCA 90. szám.

:: Telefon: József 24—44. ::

MÁRKUS LAJOS

VASSZERKEZETI GYÁRA

Telefon: 21-49. **BUDAPEST, VI., HUN-U. 4.** Telefon: 21-49.

Gyárt, mint különlegességet ipartelepek, üzletek stb. részére:

munkásjóléti, egyészségügyi berendezéseket, ruhaszekrényeket, mosdóasztalokat, medencéket, ételmelegitőket, tüzmentes szekrényeket, tisztitó ruhának olaj-, szappan-, lámpa- és ruhatartókat stb.

Ezen berendezések irodák részére is igen célszerüek.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.